МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

№ 2(1), 16 серія, 2026

Матеріали XXIII Міжнародної наукової конференції «ОЛЬВІЙСЬКИЙ ФОРУМ – 2026: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі»

29 червня – 04 липня 2026 р., м. Миколаїв, Україна

СЕРІЯ: ФІЛОЛОГІЯ

НАУКОВИЙ ЗБІРНИК

Заснований у 2025 році

Виходить 2 рази на рік

ЧНУ
ВИДАВНИЦТВО
Миколаїв-2026

DOI https://doi.org/10.34132/mspc
УДК 004+3+62+7/9]:001.891](477)(06)
М 32

Засновано у 2025 році. Виходить 2 рази на рік.
Засновник і видавець:
Чорноморський національний університет імені Петра Могили

РЕДАКЦІЙНА РАДА

Голова редакційної ради:

Леонід Клименко – доктор технічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, професор, в.о. ректора університету, Чорноморський національний університет імені Петра Могили (м. Миколаїв, Україна).

Заступники голови:

Юрій Котляр – доктор історичних наук, професор, перший проректор, Чорноморський національний університет імені Петра Могили (м. Миколаїв, Україна);

Роман Дінжос – доктор технічних наук, професор, проректор з наукової роботи, Чорноморський національний університет імені Петра Могили (м. Миколаїв, Україна);

Володимир Ємельянов – доктор наук з державного управління, заслужений діяч науки і техніки України, професор, директор Навчально-наукового інституту публічного управління та адміністрування, Чорноморський національний університет імені Петра Могили (м. Миколаїв, Україна).

Члени редакційної ради:

Світлана Белінська – доктор економічних наук, професор, декан факультету економічних наук, Чорноморський національний університет імені Петра Могили (м. Миколаїв, Україна);

Анжела Бойко – кандидат технічних наук, доцент кафедри комп'ютерної інженерії, декан факультету комп'ютерних наук, Чорноморський національний університет імені Петра Могили (м. Миколаїв, Україна);

Віталій Вербицький – кандидат історичних наук, доцент, в.о. декана факультету фізичного виховання і спорту, Чорноморський національний університет імені Петра Могили (м. Миколаїв, Україна);

Олена Кузнецова – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки, в.о. директора Навчально-наукового медичного інституту, Чорноморський національний університет імені Петра Могили (м. Миколаїв, Україна);

Ганна Норд – доктор економічних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту післядипломної освіти, Чорноморський національний університет імені Петра Могили (м. Миколаїв, Україна);

Дмитро Січко – кандидат юридичних наук, доцент, декан юридичного факультету, Чорноморський національний університет імені Петра Могили (м. Миколаїв, Україна);

Анастасія Хмель – кандидат історичних наук, доцент, декан факультету політичних наук, Чорноморський національний університет імені Петра Могили (м. Миколаїв, Україна);

Людмила Шерстюк – кандидат педагогічних наук, доцент, в.о. декана факультету філології, Чорноморський національний університет імені Петра Могили (м. Миколаїв, Україна).

Свідоцтво про реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
Серія, номер R30-05946
від 27.03.2025 року

Конференція зареєстрована в УкрІНТЕІ
№535 від 24.06.2026 р.

Рекомендовано до друку та поширення мережею рішенням Вченої ради ЧНУ № 7 від 29.06.2026 р.

Мови видання:
українська, англійська, мови ЄС

Електронна версія:
//mspc.mk.ua

Адреса редакції:
м. Миколаїв,
вул. 68 Десантників, 10,
54003
Тел.: 8 (0512) 76-55-99,
8 (0512) 76-55-81.
факс 50-00-69, 50-03-33
E-mail: rvv@chmnu.edu.ua

М 32 Матеріали науково-практичних конференцій Чорноморського національного університету імені Петра Могили. Серія: Філологія : Ольвійський форум – 2026 : стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі : XXIII міжнар. наук. конф. 29 черв. – 04 лип. 2026 р., м. Миколаїв : матеріали конф. / М-во освіти і науки України ; ЧНУ імені Петра Могили. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2026. – № 2 (1) , 16 серія – 324 с.

УДК 004+3+62+7/9]:001.891](477)(06)

ISSN 3083-6409 (print)
ISSN 3083-6417 (online)

© Чорноморський національний університет імені Петра Могили, 2026

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY

MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY

№ 2(1), Series 16, 2026

Materials of the XXIII International Scientific Conference «Olbia Forum – 2026: strategies of the countries of the Black Sea region in the geopolitical space»

June 29 – July 04, 2026, Mykolaiv, Ukraine

SERIES: PHILOLOGY

SCIENTIFIC COLLECTION

Founded in 2025

Published 2 times a year

PMBSNU
PUBLISHING HOUSE

Mykolaiv-2026

DOI https://doi.org/10.34132/mspc
UDC 004+3+62+7/9]:001.891](477)(06)
M 32

Founded in 2025. It is published 2 times a year.
Founder and publisher:
Petro Mohyla Black Sea National University

EDITORIAL COUNCIL

Chairman of the Editorial Board:

Leonid Klymenko – Doctor of Technical Sciences, Professor, Honored Worker of Science and Technology of Ukraine, Professor, Acting Rector of the University, Petro Mohyla Black Sea National University (Mykolaiv, Ukraine).

Deputy Chairmen:

Yurii Kotliar – Doctor of History, Professor, First Vice-Rector, Petro Mohyla Black Sea National University (Mykolaiv, Ukraine);
Roman Dinzhos – Doctor of Technical Sciences, Professor, Vice-Rector for Research, Petro Mohyla Black Sea National University (Mykolaiv, Ukraine);
Volodymyr Yemelianov – Doctor of Science in Public Administration, Honored Worker of Science and Technology of Ukraine, Professor, Director of the Educational and Research Institute of Public Administration and Management, Petro Mohyla Black Sea National University (Mykolaiv, Ukraine).

Members of the Editorial Board:

Svitlana Belinska – Doctor of Economics, Professor, Dean of the Faculty of Economics, Petro Mohyla Black Sea National University (Mykolaiv, Ukraine);
Anzhela Boyko – PhD in Engineering, Associate Professor of the Department of Computer Engineering, Dean of the Faculty of Computer Science, Petro Mohyla Black Sea National University (Mykolaiv, Ukraine);
Vitalii Verbytskyi – PhD in History, Associate Professor, Acting Dean of the Faculty of Physical Education and Sports, Petro Mohyla Black Sea National University (Mykolaiv, Ukraine);
Olena Kuznetsova – PhD in Pedagogy, Associate Professor of the Department of Social Work, Management and Pedagogy, Acting Director of the Educational and Research Medical Institute, Petro Mohyla Black Sea National University (Mykolaiv, Ukraine);
Hanna Nord – Doctor of Economics, Professor, Director of the Educational and Research Institute of Postgraduate Education, Petro Mohyla Black Sea National University (Mykolaiv, Ukraine);
Dmytro Sichko – PhD in Law, Associate Professor, Dean of the Faculty of Law, Petro Mohyla Black Sea National University (Mykolaiv, Ukraine);
Anastasiia Khmel – PhD in History, Associate Professor, Dean of the Faculty of Political Sciences, Petro Mohyla Black Sea National University (Mykolaiv, Ukraine);
Liudmyla Sherstiuk – PhD in Pedagogy, Associate Professor, Acting Dean of the Faculty of Philology, Petro Mohyla Black Sea National University (Mykolaiv, Ukraine).

The conference is registered in the catalog of international conferences in Academic Resource Index / Research Bib.

The conference is registered in UkrNTI №535 dated June 24, 2026.

Identifier in the Register of Subjects in the Media Sector: R30-05946 (Decision of the National Council of Ukraine on Television and Radio Broadcasting No. 656 dated March 27, 2025).

Recommended for publication by the decision of the Academic Council of Petro Mohyla Black Sea National University (protocol № 7, 29.06.2026).

Languages of the publication: Ukrainian, English, EU languages

Electronic version: //mspc.mk.ua

Editorial address:
Mykolaiv,
10 Desantnykov St., 68, 54003
tel.: 8 (0512) 76-55-99,
8 (0512) 76-55-81.
fax: 50-00-69, 50-03-33
e-mail: rvv@chmnu.edu.ua

M 32 Materials of scientific and practical conferences of Petro Mohyla Black Sea National University. Series : Philology : Olbia Forum – 2026 : strategies of the countries of the Black Sea region in the geopolitical space : XXIII int. scientific conf. June 29 – July 04, 2026, Mykolaiv : scientific col. / Ministry of Education and Science of Ukraine ; Petro Mohyla Black Sea National University. – Mykolaiv : Publishing house of Petro Mohyla Black Sea National University, 2026. – № 2 (1) ,. Series 16 – 324 p.

UDC 004+3+62+7/9]:001.891](477)(06)

ISSN 3083-6409 (print)
ISSN 3083-6417 (online)

© Petro Mohyla Black Sea National University, 2026

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ
СЕРІЯ: ФІЛОЛОГІЯ

Головний редактор:

Ірина Даниленко — доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української філології та міжкультурної комунікації, Чорноморський національний університет імені Петра Могили (м. Миколаїв, Україна)

Заступник головного редактора:

Людмила Шерстюк — кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов, Чорноморський національний університет імені Петра Могили (м. Миколаїв, Україна)

Члени редакційної колегії:

Наталія Лебединцева — кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української філології та міжкультурної комунікації, Чорноморський національний університет імені Петра Могили (м. Миколаїв, Україна)

Сергій Пономаренко — кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української філології та міжкультурної комунікації, Чорноморський національний університет імені Петра Могили (м. Миколаїв, Україна)

Вікторія Агеєва-Каркашадзе — кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології та перекладу, Чорноморський національний університет імені Петра Могили (м. Миколаїв, Україна)

Наталія Абабілова — кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології та міжкультурної комунікації, Чорноморський національний університет імені Петра Могили (м. Миколаїв, Україна)

Світлана Кирилюк — кандидат філогічних наук, доцент бвз кафедри романо-германської філології та перекладу з німецької мови, Чорноморський національний університет імені Петра Могили (м. Миколаїв, Україна)

Людмила Водяна — кандидат фіологічних наук, доцент, доцент кафедри романо-германської філології та перекладу з німецької мови, Чорноморський національний університет імені Петра Могили (м. Миколаїв, Україна)

Відповідальний секретар:

Маргарита Лимар — кандидат політичних наук, доцент кафедри англійської філології та перекладу, Чорноморський національний університет імені Петра Могили (м. Миколаїв, Україна)

EDITORIAL BOARD
SERIES: PHILOLOGY

Editor-in-Chief:

Iryna Danylenko — Doctor of Philological Sciences, Professor, Professor of the Department of Ukrainian Philology and Intercultural Communication, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine

Deputy editor-in-chief:

Liudmyla Sherstiuk — Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Foreign Languages Department, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine

Members of the editorial board:

Nataliia Lebedyntseva — Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Ukrainian Philology and Intercultural Communication, Petro Mohyla Black Sea National University. Mykolaiv, Ukraine

Serhii Ponomarenko — Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Ukrainian Philology and Intercultural Communication, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine

Viktoriia Aheeva-Karkashadze — Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of English Philology and Translation, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine

Nataliia Ababilova — Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of English Philology and Translation, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine

Svitlana Kyryliuk — Candidate of Philological Sciences, Assistant Professor, Assistant Professor of Romance and Germanic Philology and Translation from German, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine

Liudmyla Vodiana — Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Associate Professor of Romance and Germanic Philology and Translation from German, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine

Secretary of the Section:

Marharyta Lymar — Candidate of Political Sciences, Associate Professor of the Department of English Philology and Translation, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

№ 2 (1), 2026

ЗМІСТ

ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА ТА ПРАГМАТИКА ВИКЛАДАННЯ МОВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ 18

Вікторія Агєєва-Каркашадзе, Тетяна Яковлєва
СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ ЕМОТИВНОЇ ЛЕКСИКИ Й МОВНОГО ВИРАЖЕННЯ ПОСУТТІВ У СУЧАСНІЙ АНГЛОМОВНІЙ РОМАНТИЧНІЙ ПРОЗІ ЕМІЛІ ГЕНРІ **19**

Вікторія Агєєва-Каркашадзе, Світлана Сулейманова
ТИПОЛОГІЯ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНА СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У ВІДТВОРЕННІ СУЧАСНОЇ АНГЛОМОВНОЇ ПРОЗИ НІЛА ГЕЙМАНА **25**

Ольга Волченко, Олександра Біла
МЕДИЧНІ ТЕРМІНИ В РОМАНІ ТЕСС ҐЕРРІТСЕН «ХІРУРГ»: ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ **28**

Діана Козуб, Наталія Абабілова
ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ СУЧАСНИХ ВУЛИЧНИХ ТАНЦІВ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ “RED BULL DANCE YOUR STYLE”) **32**

Наталя Лютянська, Анастасія Радченко
ГУМОР В АНГЛОМОВНОМУ АНІМАЦІЙНОМУ КОНТЕКСТІ ТА СПЕЦИФІКА ЙОГО ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (НА МАТЕРІАЛІ АНІМАЦІЙНОГО ФІЛЬМУ «ZOOTOPIA 2») **36**

Катерина Михальченко, Світлана Остапенко
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ГУМОРУ СЕРІАЛУ “THE BIG BANG THEORY” УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ **40**

Єлизавета Чемодурова, Ганна Удовіченко
ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЯК СПОСІБ КОМПЕНСАЦІЇ ВТРАТ У ПЕРЕКЛАДІ ОПОВІДАННЯ А. К. ДОЙЛА «СОБАКА БАСКЕРВІЛІВ» УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ **45**

Юлія Чернова
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ МЕТАФОР (НА МАТЕРІАЛІ ПЕРЕКЛАДІВ РОМАНІВ АГАТИ КРІСТІ) **49**

Наталія Абабілова
ВІЙСЬКОВА ТЕРМІНИ: ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПЕРЕКЛАД У СУЧАСНІЙ ПРАКТИЦІ **52**

Вікторія Агєєва-Каркашадзе, Лілія Хоменко
ЖАНР ФЕНТЕЗІ В СУЧАСНОМУ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВІ **56**

Ольга Волченко
СПОСОБИ ДОСЯГНЕННЯ ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ У ПЕРЕКЛАДІ: ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ КЛЮЧОВИХ ПОНЯТЬ У ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ **60**

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

ЗА МЕЖАМИ КОРДОНІВ: ДІАЛОГ І СПІВПРАЦЯ В ЧАСИ ВІЙНИ 65

Олександра Боброва, Людмила Шерстюк
ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ГЕНЕРАТИВНОГО ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАННЯ ГРАМАТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ 66

Олександра Хмель, Людмила Шерстюк
РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ГЕРОЯ В АНГЛОМОВНОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ «ТИГРОЛОВИ» 70

Анастасія Жовнірчик, Надія Васильєва
ПОДОРОЖ ЯК МЕТАФОРА МІГРАЦІЙНОГО СВІТОСПРИЙНЯТТЯ ТА ІДЕНТИЧНОСТІ У РОМАНІ ІШІҐУРО КАДЗУО “THE REMAINS OF THE DAY” 73

Євгеній Антонцев, Надія Васильєва
ПОСТСТРУКТУРАЛІЗМ У ДИЛОГІЇ КОРМАКА МАККАРТІ ЯК РОЗУМІННЯ НЕМОЖЛИВОСТІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ СУЧАСНОЇ МАТЕМАТИКИ 76

Анастасія Бабіна, Надія Васильєва
ОБРАЗ ЖІНКИ-ВОЇНА ЯК НОВА МОДЕЛЬ ІДЕНТИЧНОСТІ В СУЧАСНОМУ КАЗКОВОМУ НАРАТИВІ НІЛА ҐЕЙМАНА “THE SLEEPER AND THE SPINDLE” 80

Анна Бенько, Тетяна Зубенко
ДОСВІД МІГРАЦІЇ ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ ІДЕНТИЧНОСТІ У РОМАНІ ДЖУМПИ ЛАГІРІ «THE NAMESAKE» 83

Софія Біляс, Тетяна Зубенко
ФЕНОМЕН АЛІЄНАЦІЇ У П’ЄСІ АЛЬФРЕДА УРІ «ШОФЕР МІС ДЕЙЗІ» 86

Анна Бондаренко, Надія Васильєва
ТРАНСМЕДІАЛЬНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ГЕНДЕРНОГО ДИСКУРСУ: ВІД РОМАНУ БОННІ ҐАРМУС «УРОКИ ХІМІЇ» ДО ОДНОЙМЕННОГО СЕРІАЛУ 89

Єлизавета Чередниченко, Тетяна Зубенко
ОБРАЗ ДИТИНИ ТА ДИТЯЧИЙ СВІТОГЛЯД У ЛІТЕРАТУРІ ПРО ХОЛОКОСТ НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ ДЖОНА БОЙНА «ХЛОПЧИК У СМУГАСТІЙ ПІЖАМІ» 93

Анастасія Чернявська, Надія Васильєва
СОЦІАЛЬНО-ІСТОРИЧНИЙ КОНТЕКСТ ТА ПОЕТИКА РОМАНУ МОХСИНА ХАМІДА «EXIT WEST» 96

Анастасія Чернєнко, Надія Васильєва
АРХЕТИП ЧУДОВИСЬКА ЯК ГЕНДЕРНО МАРКОВАНИЙ ОБРАЗ: ІНТЕРПРЕТАЦІЯ В РОМАНІ «ФРАНКЕНШТЕЙН» 98

Олександра Ковальова, Тетяна Зубенко
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ МЕТАФОР У РОМАНІ С. КІНГА «ЗЕЛЕНА МИЛЯ» 101

Алла Козак, Надія Васильєва
ЕКОКРИТИКА ЯК СУЧАСНА ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧА ТЕНДЕНЦІЯ: ВИНИКНЕННЯ ТА ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДОСЛІДЖЕНЬ 106

Валерія Купрієнко, Тетяна Зубенко
ПРОБЛЕМА ДЕПРЕСІЇ ТА САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ В РОМАНІ СИЛЬВІЇ ПЛАТ «ПІД СКЛЯНИМ КОВПАКОМ 110

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Катерина Макарова, Надія Васильєва
РАБСТВО В США ЯК ІСТОРИЧНА ОСНОВА В РОМАНІ К.ВАЙТХЕДА «ПІДЗЕМНА ЗАЛІЗНИЦЯ» **113**

Анастасія Неділько, Надія Васильєва
ВНУТРІШНІЙ СВІТ ДИТИНИ: САМОТНІСТЬ І ФОРМУВАННЯ ІДЕНТИЧНОСТІ У РОМАНІ ФІЛІПА ПУЛМАНА «ПІВНІЧНЕ СЯЙВО» **117**

Олена Яруш, Людмила Шерстюк
THE FIGURE OF IMMIGRANT CHILD IN PADDINGTON: IDENTITY, HOSPITALITY AND BELONGING **120**

Ганна Передерій, Анастасія Марковська
ІДЕНТИЧНІСТЬ ОБРАЗУ ДОРІАНА ГРЕЯ ВІД О. ВАЙЛДА ДО В. СЕЛФА: КОМПАРАТИВНИЙ АСПЕКТ **124**

Ганна Передерій, Олександра Москаленко
ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ У ПСИХОЛОГІЧНОМУ ТРИЛЕРІ КОЛЛІН ГУВЕР «VERITY» **127**

Ганна Передерій, Катерина Панкова
КРИМІНАЛЬНИЙ ДИСКУРС У ТРИЛЕРІ САЙМОНА КЕРНІКА "RELENTLESS" **130**

Ганна Передерій, Олександра Рец
САМОВИЗНАЧЕННЯ ТА ПРАГНЕННЯ СВОБОДИ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНОГО КОНТРОЛЮ У РОМАНІ ВЕРОНІКИ РОТ «ДИВЕРГЕНТ» **133**

Ганна Петрина, Людмила Шерстюк
THE SYMBOLIC ROLE OF THE HOMELAND IN GONE WITH THE WIND: IDENTITY, DISPLACEMENT, AND THE PSYCHOLOGY OF BELONGING **136**

Анетта Селецька, Надія Васильєва
ПРОБЛЕМА ЖІНОЧОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ПРОЗІ ШАРЛОТИ ПЕРКІНС ГІЛМАН **139**

Марина Шаркова, Людмила Шерстюк
СИМВОЛІКА ДОРОГИ ЯК НАРАТИВНИЙ МОТИВ У ТЕЛЕСЕРІАЛІ «НАДПРИРОДНЕ» **141**

Анна Степанова, Ганна Передерій
ФОРМУВАННЯ ПАМ'ЯТЬ ТА ІДЕНТИЧНОСТІ У РОМАНІ ДЖУЛІАН БАРНС «THESENCEOFANENDING» **144**

Дарія Чеботарська, Тетяна Зубенко
КОРДОНИ, АСИМІЛЯЦІЯ ТА МІЖПОКОЛІННЄВА ІДЕНТИЧНІСТЬ У ЖИТТЄВОМУ ТА КУЛЬТУРНОМУ ДОСВІДІ КИТАЙСЬКО-АМЕРИКАНСЬКИХ СІМЕЙ У РОМАНІ ЕМІ ТАН THE JOY LUCK CLUB **147**

ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ЗВ'ЯЗКИ РОМАНО-ГЕРМАНСЬКИХ ТА СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ **150**

Тетяна Вакуленко
ВИКОРИСТАННЯ МОВНИХ ІГОР У НАВЧАННІ ФОНЕТИКИ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ-ГЕРМАНІСТІВ **151**

Людмила Водяна
ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПУБЛІЦИСТИЧНОГО СТИЛЮ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА НІМЕЦЬКІЙ МОВАХ **155**

Дар'я Гаврилюк
МІЖ ДВОМА ПРОСТОРАМИ: НІМЕЧЧИНА ТАК ІТАЛІЯ В КОНСТРУЮВАННІ ІДЕНТИЧНОСТІ ГОЛОВНОГО ГЕРОЯ ОПОВІДАННЯ NERO CORLEONE (ЕЛЬКЕ ГАЙДЕНРАЙХ) **159**

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Тетяна Каірова
ВІДЛУННЯ ІСТОРІЇ МИКОЛАЄВА XVIII СТОЛІТТЯ В ЦЕНТРІ ФРАНКОФОНІЇ ЧНУ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ 163

Валерія Мусафір
МОЖЛИВОСТІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВИКЛАДАННІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ У ЗВО 168

Світлана Кирилюк
INTERNE UND EXTERNE FAKTOREN DER SPRACHENTWICKLUNG 172

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ І ФІЛОЛОГІЧНІ СТУДІЇ 176

Аліна Булаєнко, Світлана Кирилюк
ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ ЗВО 177

Кароліна Архіпова, Людмила Водяна
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ MITTELSCHULE У СИСТЕМІ DEUTSCH ALS ZWEITSPRACHE..... 180

Катерина Ставицька, Валерія Мусафір
РЕКЛАМНИЙ ПОСТ У МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ: ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ ТА СТРУКТУРНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ 183

Лілія Гуда, Валерія Мусафір
ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕДІЙНОГО ДИСКУРСУ В НІМЕЦЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ ПРЕСІ НА МАТЕРІАЛІ ПОРТАЛУ DEUTSCHE WELLE..... 186

Христина Павлюк
ВНУТРІШНЯ ЕМІГРАЦІЯ ЯК РЕСУРС NATURGEDICHT (НА МАТЕРІАЛІ ПЕЙЗАЖНОЇ ЛІРИКИ САРИ КІРШ)..... 189

Анастасія Панфілова, Світлана Кирилюк
СПЕЦИФІКА ВЖИВАННЯ АБРЕВІАТУР У НІМЕЦЬКОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ 193

Софія Таран, Світлана Кирилюк
ІНТЕРНЕТ-МЕМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ЕХО-КАМЕР У НІМЕЦЬКОМУ ПОЛІТИЧНОМУ TWITTER (X)..... 196

Яна Фірсова, Христина Павлюк
ІНТЕРМЕДІАЛЬНИЙ ФОРМАТ ЯК СМИСЛОТВОРЧИЙ ЧИННИК РОМАНУ ЕЛЬФРІДИ ЄЛІНЕК «ПІАНІСТКА» 200

Діана Цушко, Христина Павлюк
KONKRETE POESIE – ЯК ЯСКРАВЕ ЯВИЩЕ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ ЛІРИКИ XX СТ. 204

Ілона Бричек, Світлана Кирилюк
СТРАТЕГІЇ ЛІНГВОКУЛЬТУРНОЇ АДАПТАЦІЇ ТЕКСТУ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ДОКУМЕНТАЛЬНИХ ФІЛЬМІВ..... 207

НОВІТНІ ВЕКТОРИ АНГЛОМОВНОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА КРОСКУЛЬТУРНІ ПАРАДИГМИ ЇЇ ВИКЛАДАННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ 210

Орлова Анастасія, Сидоренко Юлія
ТИПОЛОГІЯ КИТАЙСЬКИХ КУЛЬТУРНИХ РЕАЛІЙ У СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ РОМАНІ..... 211

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Бохна Валерія, Юлія Бондур
МОВНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ПЕРСОНАЖА ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНОЇ МОБІЛЬНОСТІ: КЕЙС ЕЛІЗИ ДУЛІТЛ У «PYGMALION» І «MY FAIR LADY» **215**

Ельміра Гаджиєва, Юлія Бондур
ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ЕМОТИВНОЇ ЛЕКСИКИ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ АНІМАЦІЙНОГО ФІЛЬМУ «ДУМКАМИ НАВИВОРІТ») **219**

Тетяна Зубенко, Юрій Гулік
АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ **222**

Маргарита Лимар
ЛІНГВІСТИЧНЕ ФРЕЙМУВАННЯ УКРАЇНИ ЯК СИМВОЛІЧНОГО КОРДОНУ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ ПРЕЗИДЕНТІВ США **227**

Наталя Лютянська, Анастасія Закірова
ОСОБЛИВОСТІ ІДІОСТИЛЮ ЕНТОНІ ПОНДА (НА МАТЕРІАЛІ ЗБІРОК “ACROSS THE BORDER: STORIES” ТА “TARNISHED DREAMS: STORIES”) **231**

Наталя Лютянська, Даніела Сула
МОВНІ ЗАСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ РАСОВОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В РОМАНІ ТОНІ МОРРІСОН «КОХАНА» **235**

Валерія Мірошниченко, Тетяна Зубенко
МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ГЕЙМІФІКАЦІЇ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ТВОРІВ ШЕКСПІРА **238**

Анастасія Новікова, Тетяна Зубенко
ІНТЕГРАЦІЯ КОМІКСУ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ КЛАСИЧНОГО ТВОРУ В ОСВІТНЮ ДІЯЛЬНІСТЬ **242**

Ксенія Раджабова, Тетяна Животовська
ГРАФОН ЯК СТИЛІСТИЧНИЙ ЗАСІБ ЗОБРАЖЕННЯ КЛАСОВОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В РОМАНІ КЕТРІН СТОКЕТТ 'THE HELP' **245**

Олена Рибачук
КОНОТАТИВНИЙ АСПЕКТ ІДІОМ В СЕРІАЛІ «ANNE WITH AN E» **248**

Тетяна Сосніна, Надія Васильєва
СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ГАСТРОНОМІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ КУЛІНАРНОГО ДИСКУРСУ **251**

Олена Нікуліна
КЛЮЧОВЕ ЗНАЧЕННЯ ІДІОМ У РІЗНИХ МОВАХ **255**

Мар'яна Бездольна, Юлія Бондур
ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ГУМОРУ ТА КАЛАМБУРІВ У ФІЛЬМІ «СІМЕЙКА АДАМС» **259**

Ганна Передерій, Вікторія Нікітіна
ПАСТИШ ЯК МЕТАЖАНР ПОСТМОДЕРНОСТІЙНОЇ ЛІТЕРАТУРИ **264**

Ганна Передерій, Марія Євдокимова
КІНОДИСКУРС У ЛІНГВІСТИЧНІЙ ПАРАДИГМІ **268**

Ганна Передерій, Ксенія Шаркова
АНІМАЦІЙНИЙ ДИСКУРС ЯК ЛІНГВІСТИЧНИЙ ТЕРМІН **271**

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Larena Schäfer
FOREIGN LANGUAGE EDUCATION IN THE AGE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE: REFRAMING LEARNING GOALS, PROCESSES AND TEACHER PROFESSIONALIZATION 274

Олександра Усік
ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІНАНСОВОЇ СФЕРИ 278

Наталя Лютянська, Надія Попкова
ЕТНІЧНІ СТЕРЕОТИПИ В АСПЕКТІ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ 282

УКРАЇНСЬКІ ФІЛОЛОГІЧНІ СТУДІЇ В МІЖКУЛЬТУРНОМУ КОНТЕКСТІ 285

Ірина Даниленко
КНИГА ПРОРОКА ЙОНИ У СВІТЛІ ЇЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ 286

Ольга Жвава
МОВНА ОСОБИСТІСТЬ СУЧАСНОГО РЕСТОРАТОРА 289

Анжеліка Зинякова
ОРФОЕПІЧНІ НОРМИ – ОБОВ'ЯЗКОВА СКЛАДОВА ФАХОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ (СИСТЕМА КОНСОНАНТИЗМУ) 292

Аліна Бондаренко, Наталія Лебединцева
ҐЕНДЕРНІ РОЛІ ТА СТЕРЕОТИПИ В СУЧАСНОМУ ГУМАНІТАРНОМУ ДИСКУРСІ 296

Людмила Мозгова, Галина Косарєва
ШЕКСПІРІВСЬКІ НАРАТИВИ У ЖИТТІ І ТВОРЧОСТІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА 300

Анастасія Шевченко, Марина Нікітіна (Васильєва)
ТРАНСФОРМАЦІЯ ЛІТЕРАТУРНИХ ТА СЦЕНІЧНИХ ОБРАЗІВ У П'ЄСІ М. СТАРИЦЬКОГО «ЗА ДВОМА ЗАЙЦЯМИ» ТА ОДНОЙМЕННІЙ ВИСТАВІ У ПОСТАНОВЦІ Г. ПАЧКОРІЯ НА СЦЕНІ МИКОЛАЇВСЬКОГО АКАДЕМІЧНОГО ХУДОЖНЬОГО ДРАМАТИЧНОГО ТЕАТРУ: ІНТЕРМЕДІАЛЬНІ АСПЕКТИ 303

Людмила Островська
ВИЯВ АВТОРСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ В ТЕКСТАХ УКРАЇНСЬКОГО НАУКОВОГО ДИСКУРСУ 307

Тетяна Старостенко
КОРДОНИ БУТТЯ У АЛЬМАНАСІ ФЕМІНІСТИЧНОЇ ПРОЗИ «ДРУГИЙ ВІНОК» 311

Софія Таран, Галина Косарєва
ТІЛЕСНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРИГНІЧЕННЯ: ІНТЕРМЕДІАЛЬНИЙ АНАЛІЗ РОМАНУ МАРГАРЕТ ЕТВУД «ОПОВІДЬ СЛУЖНИЦІ ТА ОДНОЙМЕННОГО СЕРІАЛУ БРЮСА МІЛЛЕРА 315

Ярослава Філімоненко, Оксана Харчук
СИМВОЛІКА ЧЕРВОНОГО ТА БІЛОГО КОЛЬОРІВ У БОЛГАРСЬКІЙ МАРТЕНИЦІ, УКРАЇНСЬКІЙ ВИШИВЦІ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ ГЕРАЛЬДИЦІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ 319

CONTENTS

VECTORS OF DEVELOPMENT OF MODERN TRANSLATION STUDIES AND THE PRAGMATICS OF LANGUAGE TEACHING UNDER GLOBALIZATION CHALLENGES 18

Viktoriia Ahieieva-Karkashadze, Tetiana Yakovlieva
SPECIFIC FEATURES OF TRANSLATING EMOTIVE VOCABULARY AND THE LINGUISTIC EXPRESSION OF FEELINGS IN EMILY HENRY'S CONTEMPORARY ENGLISH-LANGUAGE ROMANCE PROSE 19

Viktoriia Ahieieva-Karkashadze, Svitlana Suleimanova
TYPOLOGY AND FUNCTIONAL SPECIFICITY OF TRANSLATION TRANSFORMATIONS IN RENDERING NEIL GAIMAN'S CONTEMPORARY ENGLISH PROSE 25

Olha Volchenko, Oleksandra Bila
MEDICAL TERMS IN TESS GERRITSEN'S NOVEL "THE SURGEON": TRANSLATION ASPECTS ... 28

Diana Kozub, Nataliia Ababilova
FUNCTIONING AND TRANSLATION OF CONTEMPORARY STREET DANCE TERMINOLOGY IN ENGLISH-UKRAINIAN DISCOURSE (BASED ON "RED BULL DANCE YOUR STYLE") 32

Natalia Liutianska, Anastasiia Radchenko
HUMOR IN ENGLISH-LANGUAGE ANIMATED DISCOURSE AND THE SPECIFICS OF ITS TRANSLATION INTO UKRAINIAN (BASED ON THE ANIMATED FILM ZOOTOPIA 2) 36

Katryna Mykhalchenko, Svitlana Ostapenko
PECULIARITIES OF HUMOR TRANSLATING IN THE TV SERIES "THE BIG BANG THEORY" INTO UKRAINIAN 40

Hanna Udovichenko, Yelyzaveta Chemodurova
LEXICAL-SEMANTIC TRANSFORMATIONS AS A MEANS OF COMPENSATING FOR LOSSES IN THE TRANSLATION OF A. K. DOYLE'S SHORT STORY 'THE DOG OF THE BASKERVILLES' INTO UKRAINIAN 45

Yuliia Chernova
PECULIARITIES OF METAPHOR TRANSLATION (BASED ON TRANSLATION OF THE NOVELS BY AGATHA CHRISTIE) 49

Nataliia Ababilova
MILITARY TERMS: FUNCTIONING AND TRANSLATION IN CONTEMPORARY PRACTICE 52

Viktoriia Ahieieva-Karkashadze, Liliia Khomenko
THE FANTASY GENRE IN CONTEMPORARY LITERARY STUDIES 56

Olha Volchenko
WAYS OF ACHIEVING EQUIVALENCE IN TRANSLATION: ON THE CHALLENGE OF DETERMINING THE KEY CONCEPTS IN TRANSLATION STUDIES 60

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

BEYOND BORDERS: DIALOGUE AND COOPERATION IN TIMES OF WAR 65

Oleksandra Bobrova, Liudmyla Sherstiuk
EFFECTIVENESS OF GENERATIVE ARTIFICIAL INTELLIGENCE FOR INDIVIDUALISED ENGLISH GRAMMAR LEARNING 66

Liudmyla Sherstiuk, Oleksandra Khmel
РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ГЕРОЯ В АНГЛОМОВНОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ «ТИГРОЛОВИ» 70

Anastasiia Zhovnirchyk, Nadiia Vasylieva
TRAVEL AS A METAPHOR FOR A MIGRANT'S PERCEPTION OF THE WORLD AND IDENTITY IN KAZUO ISHIGURO'S NOVEL "THE REMAINS OF THE DAY" 73

Yevhenii Antontsev, Nadiia Vasylieva
POSTSTRUCTURALISM OF C. MCCARTHY'S DILOGY AS AN UNDERSTANDING OF THE UNINTERPRETABILITY OF MODERN MATHEMATICS 76

Anastasiia Babina, Nadiia Vasylieva
THE WOMAN-WARRIOR IMAGE AS A NEW MODEL OF IDENTITY IN "THE SLEEPER AND THE SPINDLE" BY NEIL GAIMAN 80

Anna Benko, Tetiana Zubenko
MIGRATION EXPERIENCE AND TRANSFORMATION OF IDENTITY IN JHUMPA LAHIRI'S "THE NAMESAKE" 83

Sofiia Bilia, Tetiana Zubenko
THE PHENOMENON OF ALIENATION IN ALFRED UHRY'S PLAY "DRIVING MISS DAISY" 86

Anna Bondarenko, Nadiia Vasylieva
TRANSMEDIAL TRANSFORMATION OF GENDER DISCOURSE IN BONNIE GARMUS'S NOVEL "LESSONS IN CHEMISTRY" AND ITS SCREEN ADAPTATION 89

Yelyzaveta Cherednychenko, Tetiana Zubenko
THE IMAGE OF A CHILD AND CHILDREN'S WORLDVIEW IN HOLOCAUST LITERATURE BASED ON JOHN BOYNE'S NOVEL «THE BOY IN THE STRIPED PYJAMAS» 93

Anastasiia Cherniavska, Nadiia Vasylieva
SOCIO-HISTORICAL CONTEXT AND POETRY OF MOHSIN HAMID'S NOVEL "EXIT WEST" 96

Anastasiia Chernienko, Nadiia Vasylieva
THE MONSTER ARCHETYPE AS A GENDER-MARKED IMAGE IN THE NOVEL 'FRANKENSTEIN' 98

Oleksandra Kovalova, Tetiana Zubenko
PECULIARITIES OF TRANSLATING METAPHORS IN S. KING'S NOVEL THE GREEN MILE 101

Alla Kozak, Nadiia Vasylieva
ECOCRITICISM AS A TREND IN MODERN LITERARY STUDIES: GENESIS AND KEY DIRECTIONS 106

Valeriia Kupriienko, Tetiana Zubenko
THE PROBLEM OF DEPRESSION AND SELF-IDENTIFICATION IN SYLVIA PLATH'S "THE BELL JAR" 110

Kateryna Makarova, Nadiia Vasylieva
U.S. SLAVERY AS A HISTORICAL FRAMEWORK IN C. WHITEHEAD'S "THE UNDERGROUND RAILROAD" 113

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Anastasiia Nedilko, Nadiia Vasylieva
CHILDHOOD, LONELINESS, AND IDENTITY IN PHILIP PULLMAN'S "NORTHERN LIGHTS"..... 117

Yarush Olena, Sherstiuk Liudmyla
THE FIGURE OF IMMIGRANT CHILD IN PADDINGTON: IDENTITY, HOSPITALITY AND BELONGING..... 120

Hanna Perederii, Anastasiia Markovska
THE IDENTITY OF DORIAN GRAY: FROM OSCAR WILDE TO WILL SELF: A COMPARATIVE ASPECT..... 124

Hanna Perederii, Oleksandra Moskalenko
THE GENDER ASPECT OF COLLEEN HOOVER'S PSYCHOLOGICAL THRILLER "VERITY" 127

Hanna Perederii, Kateryna Pankova
CRIMINAL DISCOURSE IN SIMON KERNICK'S THRILLER "RELENTLESS"..... 130

Hanna Perederii, Oleksandra Rets
SELF-DETERMINATION AND THE PURSUIT OF FREEDOM UNDER SOCIAL CONTROL IN VERONICA ROTH'S NOVEL "DIVERGENT" 133

Hanna Petryna, Liudmyla Sherstiuk
THE SYMBOLIC ROLE OF THE HOMELAND IN GONE WITH THE WIND: IDENTITY, DISPLACEMENT, AND THE PSYCHOLOGY OF BELONGING 136

Anetta Seletska, Nadiia Vasylieva
PROBLEM OF FEMALE IDENTITY IN THE PROSE OF CHARLOTTE PERKINS GILMAN..... 139

Marina Sharkova, Liudmyla Sherstiuk
THE SYMBOLISM OF THE ROAD AS A NARRATIVE MOTIF IN THE TV SERIES SUPERNATURAL..... 141

Anna Stepanova, Hanna Perederii
THE FORMATION OF MEMORY AND IDENTITY IN JULIAN BARNES' NOVEL "THE SENCE OF AN ENDING"..... 144

Dariia Chebotarska, Tetiana Zubenko
BORDERS, ASSIMILATION, AND INTERGENERATIONAL IDENTITY IN AMY TAN'S NOVEL "THE JOY LUCK CLUB"..... 147

LINGUOCULTURAL CONNECTIONS OF ROMANCE-GERMANIC AND SLAVIC LANGUAGES 150

Tetyana Vakulenko
THE USE OF LANGUAGE GAMES IN TEACHING GERMAN PHONETICS TO GERMAN STUDENTS 151

Luidmyla Vodiana
FEATURES OF THE FUNCTIONING OF PUBLICISTIC STYLE IN UKRAINIAN AND GERMAN LANGUAGES 155

Daria Havryliuk
BETWEEN TWO WORLDS: GERMANY AND ITALY IN THE CONSTRUCTION OF THE MAIN CHARACTER'S IDENTITY IN THE SHORT STORY "NERO CORLEONE" (ELKE HEIDENREICH)..... 159

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Tetyana Kairova
ECHOES OF THE HISTORY OF MYKOLAIV OF THE XVIII CENTURY AT THE PETRO MOHYLA NATIONAL UNIVERSITY FRANCOPHONIE CENTER 163

Valeria Musafir
POSSIBILITIES OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN TEACHING GERMAN LANGUAGE IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS 168

Svitlana Kyryliuk
INTERNE UND EXTERNE FAKTOREN DER SPRACHENTWICKLUNG 172

INTERCULTURAL COMMUNICATION AND PHILOLOGICAL STUDIES 176

Alina Bulaienko, Svitlana Kyryliuk
USE OF INTERACTIVE TECHNOLOGIES IN DISTANCE LEARNING AT HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS..... 177

Karolina Arkhipova, Lyudmila Vodyana
PECULIARITIES OF DEVELOPING GERMAN-LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE OF MITTELSCHULE STUDENTS IN THE SYSTEM OF DEUTSCH ALS ZWEITSPRACHE 180

Kateryna Stavytska, Valeriia Musafir
ADVERTISING POST IN MEDIA DISCOURSE: LINGUOPRAGMATIC AND STRUCTURAL CHARACTERISTICS..... 183

Liliia Huda, Valeriia Musafir
ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕДІЙНОГО ДИСКУРСУ В НІМЕЦЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ ПРЕСІ НА МАТЕРІАЛІ ПОРТАЛУ DEUTSCHE WELLE..... 186

Khrystyna Pavliuk
INNER IMMIGRATION AS A SOURCE OF SARAH KIRSCH'S LANDSCAPE LYRICS..... 189

Anastasia Panfilova, Svitlana Kyryliuk
SPECIFIC FEATURES OF THE USE OF ABBREVIATIONS IN GERMAN LANGUAGE POLITICAL DISCOURSE 193

Sofiia Taran, Svitlana Kyryliuk
INTERNET MEMES AS A TOOL FOR FORMING ECHO CHAMBERS IN GERMAN POLITICAL TWITTER (X)..... 196

Yana Firsova, Khrystyna Pavlyuk
INTERMEDIAL FORMAT AS A MEANING-FORMING FACTOR IN ELFRIEDE JELINEK'S NOVEL "THE PIANO TEACHER"..... 200

Diana Tsushko, Khrystyna Pavlyuk
CONCRETE POETRY AS A VIVID PHENOMENON OF 20TH-CENTURY GERMAN-LANGUAGE LYRIC POETRY 204

Ilona Brychek, Svitlana Kyryliuk
STRATEGIES OF LINGUOCULTURAL ADAPTATION OF TEXTS IN THE TRANSLATION OF DOCUMENTARY FILMS..... 207

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

NEW VECTORS OF ENGLISH PHILOLOGY AND CROSS-CULTURAL PARADIGMS OF ITS TEACHING UNDER GLOBALIZATION TRANSFORMATIONS 210

Anastasia Orlova, Yulia Sidorenko
TYPOLOGY OF CHINESE CULTURAL REALIAS IN A CONTEMPORARY ENGLISH-LANGUAGE NOVEL 211

Valeria Bohna, Yuliia Bondur
LANGUAGE TRANSFORMATION OF A CHARACTER AS A TOOL FOR SOCIAL MOBILITY: THE CASE OF ELIZA DOOLITLE IN «PYGMALION» AND «MY FAIR LADY» 215

Elmira Gadjieva, Yuliia Bondur
FEATURES OF THE USE OF EMOTIVE VOCABULARY IN MODERN ENGLISH (BASED ON THE ANIMATED FILM “INSIDE OUT”) 219

Tetiana Zubenko, Yuriy Hulik
ACADEMIC MOBILITY OF HIGHER EDUCATION STUDENTS OF THE PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY 222

Marharyta Lymar
LINGUISTIC FRAMING OF UKRAINE AS A SYMBOLIC BORDER IN THE POLITICAL DISCOURSE OF U.S. PRESIDENTS 227

Natalia Liutianska, Anastasiia Zakirova
Peculiarities OF ANTHONY POND’S IDIOSTYLE (BASED ON THE SHORT STORY COLLECTIONS "ACROSS THE BORDER: STORIES" AND "TARNISHED DREAMS: STORIES") 231

Natalia Liutianska, Daniela Sula
RACIAL IDENTITY VERBALISATION LANGUAGE MEANS IN THE NOVEL “BELOVED” BY TONI MORRISON 235

Valeriia Miroshnychenko, Tetiana Zubenko
METHODOLOGY FOR USING DIGITAL GAMIFICATION TOOLS TO STUDY SHAKESPEARE’S COMPOSITIONS 238

Anastasiia Novikova, Tetiana Zubenko
INTEGRATING COMICS AS A TOOL FOR INTERPRETING A CLASSIC LITERARY WORK IN EDUCATIONAL ACTIVITIES 242

Kseniia Radzhabova, Tetyana Zhyvotovska
GRAPHON AS A STYLISTIC DEVICE FOR REPRESENTING CLASS IDENTITY IN THE NOVEL THE HELP BY KATHRYN STOCKETT 245

Olena Rybachuk
CONNOTATIVE ASPECT OF IDIOMS IN THE SERIES «ANNE WITH AN E» 248

Tetyana Sosnina, Nadiia Vasylieva
SEMANTIC FEATURES OF GASTRONOMIC TERMINOLOGY IN CULINARY DISCOURSE 251

Olena Nikulina
THE CORE MEANING OF IDIOMS IN DIFFERENT LANGUAGES 255

Marianna Bezdolna, Yuliia Bondur
LINGUISTIC ANALYSIS OF HUMOR AND PUNS IN "THE ADDAMS FAMILY" 259

Hanna Perederii, Viktoriia Nikitina
PASTICHE AS A METAGENRE OF POSTMODERN LITERATURE 264

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Hanna Perederii, Mariia Yevdokymova
FILM DISCOURSE IN THE LINGUISTIC PARADIGM 269

Hanna Perederii, Ksenia Sharkova
ANIMATION DISCOURSE AS A LINGUISTIC TERM 271

Larena Schäfer
FOREIGN LANGUAGE EDUCATION IN THE AGE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE: REFRAMING LEARNING GOALS, PROCESSES AND TEACHER PROFESSIONALIZATION 274

Oleksandra Usik
FEATURES OF TEACHING PROFESSIONAL ENGLISH TO FUTURE FINANCIAL SPECIALISTS ... 278

Natalia Liutianska, Nadiia Popkova
ETHNIC STEREOTYPES IN THE CONTEXT OF ACADEMIC MOBILITY 282

UKRAINIAN PHILOLOGICAL STUDIES IN AN INTERCULTURAL CONTEXT 285

Iryna Danylenko
THE BOOK OF JONAH IN THE LIGHT OF ITS INTERPRETATIVE POTENTIAL 286

Olha Zhvava
THE LINGUISTIC PERSONALITY OF THE MODERN RESTAURATEUR 289

Anzhelika Zyniakova
ОРФОЕПІЧНІ НОРМИ – ОБОВ'ЯЗКОВА СКЛАДОВА ФАХОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ (СИСТЕМА КОНСОНАНТИЗМУ) 292

Alina Bondarenko, Nataliia Lebedyntseva
GENDER ROLES AND STEREOTYPES IN CONTEMPORARY HUMANITIES DISCOURSE 296

Liudmila Mozghova, Halyna Kosarieva
SHAKESPEAREAN NARRATIVES IN THE BIOGRAPHY AND ARTISTRY OF TARAS SHEVCHENKO 300

Anastasiia Shevchenko, Maryna Nikitina (Vasylieva)
TRANSFORMATION OF LITERARY AND STAGE IMAGES IN M. STARYTSKYI'S PLAY "CHASING TWO HARES" AND THE PERFORMANCE OF THE SAME NAME STAGED BY H. PACHKORII AT THE MYKOLAIV ACADEMIC ART DRAMA THEATRE: INTERMEDIAL ASPECTS 303

Liudmyla Ostrovska
EXPRESSION OF THE AUTHOR'S POSITION IN TEXTS OF UKRAINIAN SCIENTIFIC DISCOURSE 307

Tetiana Starostenko
BORDERS OF BEING IN THE FEMINIST POETRY ALMANAC "DRUHYI VINOK" [THE SECOND WREATH] 311

Sofiia Taran, Halyna Kosarieva
EMBODIMENT AS AN INSTRUMENT OF OPPRESSION: AN INTERMEDIAL ANALYSIS OF MARGARET ATWOOD'S NOVEL THE HANDMAID'S TALE AND BRUCE MILLER'S TELEVISION SERIES OF THE SAME NAME 315

Yaroslava Filimonenko, Oksana Kharchuk
THE SYMBOLISM OF RED AND WHITE IN BULGARIAN MARTENITSA, UKRAINIAN EMBROIDERY, AND ENGLISH HERALDRY: A COMPARATIVE ASPECT 319

Розділ
ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА ТА ПРАГМАТИКА ВИКЛАДАННЯ МОВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ

Section
DEVELOPMENT VECTORS OF CONTEMPORARY TRANSLATION STUDIES AND LANGUAGE TEACHING PRAGMATICS UNDER GLOBALIZATION CHALLENGES

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.01

Вікторія Агєєва-Каркашадзе,
Тетяна Яковлєва

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ ЕМОТИВНОЇ ЛЕКСИКИ Й МОВНОГО ВИРАЖЕННЯ ПОСУТТІВ У СУЧАСНІЙ АНГЛОМОВНІЙ РОМАНТИЧНІЙ ПРОЗІ ЕМІЛІ ГЕНРІ

Тези представляють теоретико-перекладознавчий аналіз специфіки перекладу емотивної лексики й мовного вираження почуттів у сучасній англомовній романтичній прозі Емілі Генрі. Емотивна лексика розглядається як важливий засіб художнього відтворення внутрішніх станів персонажів, їхніх переживань, емоційних конфліктів, романтичної прив'язаності, болю, страху, ніжності, іронії та самоіронії. Наголошується, що переклад таких мовних одиниць не може зводитися до буквального добору словникових відповідників, оскільки важливим є збереження емоційного впливу, стилістичної природності та психологічного підтексту оригінального тексту.

Зазначається, що у романтичній прозі Емілі Генрі мовне вираження почуттів ґрунтується на поєднанні прямої емотивної лексики, розмовних конструкцій, внутрішнього монологу, діалогів, метафоричних образів, іронічних реплік і стилістичних засобів. Особливу увагу приділено тому, що емоції персонажів часто передаються не прямо, а через підтекст, жести, паузи, короткі репліки, самоіронію та приховану вразливість. Саме тому перекладач має враховувати не лише значення окремих слів, а й контекст, інтонацію, жанрову специфіку contemporary romance, характер персонажа та динаміку романтичних стосунків.

Акцентовано увагу на основних перекладацьких трансформаціях, що застосовуються під час відтворення емотивності українською мовою, зокрема на контекстуальній заміні, модуляції, конкретизації, компенсації, додаванні, опущенні та стилістичній адаптації. Підкреслюється, що найважливішим завданням перекладача є збереження балансу між природністю українського мовлення й емоційною насиченістю оригіналу. Переклад має передавати не лише зміст висловлювання, а й те, як персонаж переживає емоцію, приховує її або виражає через діалог, внутрішній монолог, гумор чи мовну напругу.

Ключові слова: *емотивна лексика, емоційність, емотивність, експресивність, переклад, перекладацькі трансформації, художній текст, романтична проза, contemporary romance, Емілі Генрі, мовне вираження почуттів, іронія, самоіронія, внутрішній монолог.*

Емотивна лексика посідає важливе місце в системі художнього мовлення, оскільки саме через неї автор передає внутрішній світ персонажів, їхні почуття, переживання, ставлення до інших людей, до себе, до минулого досвіду та до подій, які змінюють їхнє життя. У художньому тексті емоції не існують окремо від сюжету чи характерів персонажів. Навпаки, вони формують психологічну основу твору, впливають на поведінку героїв, визначають розвиток конфлікту та допомагають читачеві краще зрозуміти мотиви вчинків персонажів. Саме тому емотивна лексика є не просто засобом прикрашання тексту, а одним із головних інструментів створення художньої виразності.

У перекладознавстві емотивна лексика розглядається як складний об'єкт дослідження, адже вона поєднує в собі не лише лексичне значення слова, а й емоційне забарвлення, інтонацію, підтекст, стилістичний ефект і культурні асоціації. Перекладач працює не просто з окремими словами, які називають певне почуття, а з цілою системою мовних сигналів. Через ці сигнали автор створює атмосферу твору, розкриває психологічний стан персонажів і формує емоційну реакцію читача. Тому переклад емотивної лексики не може зводитися до механічного добору словникового відповідника. Значно важливішим є відтворення того емоційного впливу, який оригінальний текст справляє на читача.

Для розуміння специфіки перекладу емотивної лексики необхідно насамперед розмежувати поняття емоційності, емотивності та експресивності. Емоційність пов'язана з реальним психічним станом людини, тобто з переживанням радості, страху, любові, розчарування, сорому, образи, тривоги або ніжності. Це внутрішній стан суб'єкта, який може існувати незалежно від мовного вираження. Наприклад, персонаж може відчувати біль,

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

ревнощі чи закоханість, але не називати цього прямо. Емотивність, на відміну від емоційності, стосується саме мовного вираження почуттів. Вона виявляється тоді, коли емоція закріплюється у слові, фразі, інтонації, вигуку, метафорі, повторі або навіть у синтаксичній побудові речення. Експресивність, у свою чергу, пов'язана з посиленням виразності мовлення. Вона не завжди прямо передає емоцію, але робить висловлювання більш напруженим, живим, індивідуальним і впливовим.

Наприклад, речення *She was sad* прямо називає емоцію, тому його можна вважати емотивним на лексичному рівні. Українською його можна перекласти як *Вона була сумна*. Однак фраза *Her smile disappeared before it had fully formed* не називає смуток прямо, але передає його через опис зовнішньої реакції. Український переклад може звучати так: *Усмішка зникла з її обличчя, так і не встигнувши з'явитися по-справжньому*. У другому випадку емоція виражена непрямо, але художньо сильніше. Саме такі ситуації часто є найскладнішими для перекладача, бо потрібно зберегти не тільки зміст, а й тонку емоційну динаміку.

Емотивна лексика як об'єкт лінгвістичного дослідження охоплює різні групи мовних одиниць. До неї належать слова, які прямо називають почуття: *love, fear, sadness, joy, anger, shame, desire, longing, grief*. В українському перекладі їм можуть відповідати слова *любов, страх, сум, радість, гнів, сором, бажання, туга, горе*. Проте пряме називання емоцій — лише один із рівнів емотивності. Важливу роль відіграють також оцінні прикметники та прислівники: *wonderful, terrible, awful, sweet, unbearable, painfully, desperately, gently*. Наприклад, фразу *It was unbearably sweet* можна перекласти як *Це було нестерпно ніжно* або *У цьому було стільки ніжності, що аж боліло*. Перший варіант ближчий до структури оригіналу, а другий є більш адаптованим і емоційно розгорнутим.

До емотивної лексики належать також вигуки, розмовні реакції, інтенсифікатори, лайливі або напівлайливі слова, пестливі форми, іронічні звертання, фразеологізми та метафоричні конструкції. Наприклад, англійські слова й вирази *oh, wow, God, damn, well, okay, come on, right* у художньому діалозі часто не мають одного стабільного відповідника. Їх потрібно перекладати залежно від ситуації. Фраза *Oh, come on* може означати *Та годі тобі*, *Ну припини*, *Ой, не починай*, *Та невже?*, *Не сміши мене*. Вибір залежить від того, чи персонаж роздратований, іронізує, фліртує, захищається або намагається приховати образу. Тому переклад емотивної лексики завжди передбачає уважне читання контексту.

У художньому тексті емотивна лексика виконує кілька важливих функцій. Передусім вона розкриває психологічний стан персонажа. За допомогою емоційно забарвлених слів, повторів, вигуків, пауз і метафор автор показує, що герой відчуває в конкретний момент. Наприклад, речення *I was fine. Completely fine. Absolutely fine*формально містить твердження про нормальний стан персонажа, однак повтор і надмірне підсилення створюють протилежний ефект: читач розуміє, що персонаж зовсім не "fine". Українською це можна передати як *У мене все було добре. Абсолютно добре. Просто чудово, якщо не рахувати того, що всередині все розсипалося*. Тут перекладач може використати компенсацію, щоб передати іронічний підтекст і внутрішню напругу.

Крім психологічної функції, емотивна лексика виконує характерологічну функцію, тобто допомагає створити мовний портрет персонажа. У сучасній романтичній прозі герої часто висловлюють почуття не прямо, а через жарти, сарказм, самоіронію або навмисну легкість. Наприклад, замість фрази *I am afraid of being hurt again*персонаж може сказати: *Fantastic. Another opportunity to emotionally ruin myself*. Український переклад може звучати так: *Чудово. Ще одна нагода емоційно себе добити*. Тут страх перед близькістю не названо прямо, але він відчувається через іронічне формулювання. Саме такі вислови є типовими для сучасної романтичної прози, де емоційна вразливість часто маскується гумором.

Емотивна лексика також виконує текстотвірну функцію, оскільки вона організовує розвиток конфлікту й романтичної лінії. У романтичній прозі почуття не є лише темою твору, вони є рушієм сюжету. Персонажі закохуються, заперечують власні почуття, бояться втратити контроль, ревнують, страждають через минуле, намагаються зберегти дистанцію, але поступово відкриваються одне одному. Усе це передається через мовні засоби. Наприклад, на початку твору герой може говорити коротко й відсторонено: *I don't care*. Українською це може бути *Мені байдуже*. Але в контексті романтичного конфлікту така фраза часто означає протилежне: персонаж намагається переконати себе й іншого, що йому байдуже, хоча насправді він глибоко залучений емоційно.

Проблема перекладу мовного вираження почуттів полягає в тому, що різні мови мають різні способи емоційного кодування. Англійська мова часто використовує короткі, лаконічні конструкції, еліптичні фрази, розмовні маркери, інтенсифікатори та дієслова внутрішнього стану. Українська мова, залежно від контексту, може вимагати більшої синтаксичної розгорнутості або іншої емоційної інтонації. Наприклад, англійське *I miss you*формально перекладається як *Я сумую за тобою*. Однак у романтичному контексті можливі й інші варіанти: *Мені тебе бракує*, *Я так за тобою скучила*, *Без тебе все не так*, *Тебе дуже не вистачає*. Кожен із цих варіантів має іншу емоційну температуру. *Я сумую за тобою* звучить нейтрально й стандартно; *Мені тебе бракує* — м'якше й інтимніше; *Без тебе все не так* — більш художньо й непрямо; *Я так за тобою скучила* — розмовніше й емоційніше.

Ще одна проблема полягає у відтворенні інтенсивності емоції. Наприклад, англійське *I was devastated* може

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

бути перекладене як *Я була спустошена*, *Я була розбита*, *Мене це знищило*, *Я не могла оговтатися*. Вибір залежить від того, наскільки сильним є переживання в оригіналі. Якщо сцена стримана, варіант *Я була спустошена* буде доречним. Якщо емоція подається драматично, можна використати *Мене це знищило*. Але надмірне посилення може спотворити стиль, особливо якщо в оригіналі емоція передана з іронією або стриманістю. Саме тому перекладач має контролювати баланс між точністю, природністю та емоційною відповідністю.

Важливим інструментом перекладу емотивної лексики є перекладацькі трансформації. Вони допомагають передати зміст і емоційний ефект тоді, коли прямий відповідник не працює. Лексична заміна використовується, коли слово оригіналу передається іншим словом, ближчим до українського контексту. Наприклад, *It felt wrong* можна перекласти не як *Це відчувалося неправильним*, а природніше: *Щось у цьому було не так*. Модуляція дає змогу змінити спосіб вираження думки. Наприклад, *I couldn't breathe when he looked at me like that* можна перекласти як *Від його погляду в мене перехопило подих*. Структура речення змінюється, але емоційний ефект зберігається.

Конкретизація використовується тоді, коли загальне англійське слово потребує точнішого українського відповідника. Наприклад, слово *hurt* може означати *боліти, ображати, ранити, завдавати болю, мучити*. У фразі *His words hurt me* доречним буде переклад *Його слова мене ранили*, а не буквальне *Його слова боліли мені*. Компенсація застосовується тоді, коли певний емоційний відтінок неможливо передати в тому самому місці тексту, тому його відтворюють в іншому елементі речення. Наприклад, англійська фраза *Sure. Because that's exactly what I needed today* має саркастичний тон. Українською її можна передати як *Авжеж. Саме цього мені сьогодні й бракувало*. Сарказм тут зберігається не через дослівність, а через природну українську інтонацію.

У сучасній англомовній романтичній прозі Емілі Генрі мовне вираження почуттів має особливу природу. Її романи належать до жанру *contemporary romance*, тобто до сучасної романтичної прози, у якій любовна історія розгортається в реаліях повсякденного життя. На відміну від класичного любовного роману, де почуття часто передаються піднесено й драматично, сучасна романтична проза тяжіє до розмовності, самоіронії, психологічної деталізації та емоційної неоднозначності. Герої можуть говорити легко й жартівливо навіть тоді, коли переживають біль, страх або розгубленість. Саме ця подвійність — зовнішня легкість і внутрішня вразливість — є важливою рисою стилю Емілі Генрі.

У прозі Емілі Генрі романтична лінія зазвичай поєднується з темами особистісного зростання, травматичного досвіду, втрати, професійної невизначеності, сімейних конфліктів, дружби, самопізнання та страху перед близькістю. Почуття персонажів не подаються як щось просте або однозначне. Закоханість може супроводжуватися тривогою, ніжність — страхом втрати, бажання — внутрішнім спротивом, радість — передчуттям болю. Тому емотивна лексика в таких текстах часто є багатошаровою. Наприклад, фраза *I wanted him to stay, which was exactly why I needed him to leave* передає суперечливий емоційний стан: бажання близькості й одночасний страх перед нею. Українською це можна передати так: *Я хотіла, щоб він залишився, і саме тому мені потрібно було, щоб він пішов*. Зміст зберігається майже буквально, але емоційна напруга виникає з парадоксу.

Жанрова специфіка сучасної романтичної прози визначає й характер мовного вираження емоцій. Для цього жанру важливі діалоги, внутрішні монологи, емоційно насичені сцени зближення, конфлікти, непорозуміння, ретроспективні спогади й моменти усвідомлення почуттів. Герої не завжди прямо говорять про любов. Часто вони виражають її через турботу, дрібні жести, жарти, ревниві реакції, незручні паузи або небажання залишати співрозмовника. Наприклад, фраза *Text me when you get home* у романтичному контексті може означати значно більше, ніж просте прохання повідомити про повернення. Це може бути прояв турботи, прихованої ніжності або ще не названого почуття. Українською її можна перекласти як *Напиши, коли будеш удома*. Якщо контекст потребує м'якшої інтонації, можливий варіант *Напиши мені, як дістанешся додому, добре?*

Основними типами почуттів у романах Емілі Генрі можна вважати любов, симпатію, ніжність, тугу, страх емоційної близькості, розчарування, біль, провину, ревнощі, ностальгію, тривогу, радість і самоіронічне ставлення до власних переживань. Любов у таких текстах рідко постає як миттєве й абсолютно ясне почуття. Частіше вона розвивається поступово, через напружені діалоги, спільний досвід, емоційні конфлікти та моменти взаємного розуміння. Наприклад, фраза *I didn't know when wanting him around had become needing him there* передає перехід від симпатії до глибшої прив'язаності. Український варіант може бути таким: *Я не помітила, коли бажання бачити його поруч перетворилося на потребу, щоб він був поруч*. Тут важливо зберегти поступовість і внутрішнє здивування героїні.

Ніжність у романтичній прозі часто передається не прямо, а через деталі. Наприклад, *He remembered how I took my coffee* можна перекласти як *Він пам'ятав, яку каву я люблю*. На перший погляд, це нейтральна фраза, але в контексті вона може мати сильне емоційне значення: герой уважний, він пам'ятає дрібниці, а отже, його почуття виявляються через турботу. У перекладі важливо не зробити таку фразу надмірно сентиментальною. Варіант *Він ніжно пам'ятав усі мої вподобання* звучав би неприродно й руйнував би стиль. Отже, іноді найкращий спосіб

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

передати емоцію — не посилювати її словами, а зберегти простоту.

Біль, втрата й розчарування в сучасній романтичній прозі часто виражаються через лексику фізичного відчуття. Англійські слова *ache, hurt, hollow, empty, heavy, broken* можуть позначати не фізичний, а емоційний стан. Наприклад, *My chest ached every time I thought of him* можна перекласти як *Щоразу, коли я думала про нього, у грудях стискалося від болю*. Буквальний переклад *Мої груди боліли* звучав би надто фізіологічно й недостатньо художньо. Інший приклад: *I felt hollow after she left — Після її відходу всередині лишилася порожнеча*. Тут важливо передати метафоричність англійського *hollow*, не зводячи його до прямого фізичного значення.

Страх і тривога у прозі такого типу часто передаються через короткі речення, уривчастий синтаксис, повтори й внутрішні заперечення. Наприклад, *No. No, this was not happening. I was not falling for him* можна перекласти як *Ні. Ні, цього не могло бути. Я не могла в нього закохатися*. Повтор *ні* передає внутрішній спротив. Якщо перекласти надто гладко — *Я заперечувала можливість того, що закохуюся в нього*, — емоційність зникне, бо така фраза звучить аналітично, а не пережито. У художньому перекладі важливо зберігати ритм емоції, особливо коли персонаж перебуває у стані розгубленості або паніки.

Іронія та самоіронія є одними з найважливіших засобів мовного вираження почуттів у сучасній романтичній прозі. Герої часто жартують не тому, що їм справді легко, а тому, що гумор стає способом самозахисту. Наприклад, фраза *Because apparently my heart had chosen chaos* може бути перекладена як *Бо, вочевидь, моє серце вирішило обрати хаос* або більш розмовно: *Бо моє серце, як виявилося, обрало повний хаос*. Тут емоція полягає не лише в слові *heart*, а й у жартівливому перебільшенні. Героїня не просто закохується; вона іронізує над собою, бо не хоче визнавати власну вразливість.

Діалог у романтичній прозі є одним із головних засобів емоційної характеристики персонажів. Через діалог передаються флірт, напруга, образа, прихована ніжність, ревнощі, нерішучість і страх. Особливо важливими є короткі репліки, бо вони часто несуть більше емоційного навантаження, ніж довгі пояснення. Наприклад, репліка *Stay* може бути перекладена як *Залишся*. Це одне слово, але в романтичній сцені воно може містити прохання, визнання, страх втрати й готовність до близькості. Інша коротка репліка — *Don't go* — може звучати як *Не йди*. Якщо контекст дуже емоційний, можливий варіант *Будь ласка, не йди*, але додавання *будь ласка* змінює тон і робить фразу вразливішою.

Внутрішній монолог виконує іншу функцію: він дозволяє читачеві побачити справжні почуття персонажа, які не завжди збігаються з тим, що він говорить уголос. У романтичній прозі часто виникає контраст між зовнішнім діалогом і внутрішньою реакцією. Наприклад, персонаж може сказати: *I'm happy for you*, але внутрішньо зізнатися: *I was not happy. I was jealous and embarrassed and furious with myself for caring*. Українською це можна передати так: *Я рада за тебе, — сказала я. Але я не була рада. Я ревнувала, соромилася цього й злилася на себе за те, що мені взагалі було не байдуже*. Тут важливо зберегти чесність внутрішнього голосу й природну розмовність.

Перекладацьке відтворення емотивної лексики у творах Емілі Генрі українською мовою потребує уважного зіставлення оригіналу й перекладу. Матеріалом такого аналізу можуть бути романи *Beach Read*, *People We Meet on Vacation*, *Book Lovers*, *Happy Place*, *Funny Story* або інші твори авторки, залежно від того, які українські переклади доступні для дослідження. Аналіз доцільно здійснювати шляхом добору фрагментів, у яких наявна емотивна лексика, визначення типу емоції, виявлення способу її мовного вираження та встановлення перекладацької трансформації. Наприклад, можна створити таблицю, у якій фіксуються оригінальна одиниця, український переклад, тип емоції, трансформація й коментар. Такий підхід дає змогу не лише описати окремі приклади, а й побачити загальні тенденції перекладу.

Під час перекладу лексики на позначення любові, ніжності та симпатії особливо важливо зберегти природність. Англійське *I love you* зазвичай перекладається як *Я тебе люблю*, але інші вислови можуть мати значно більше варіантів. Наприклад, *I care about you* не завжди варто перекладати як *Я дбаю про тебе*, бо в українській мові це може звучати трохи формально. Залежно від контексту доречніші варіанти: *Ти мені небайдужий*, *Ти для мене важливий*, *Мені не все одно, що з тобою*, *Я хвилююся за тебе*. Фраза *You matter to me* може бути передана як *Ти багато для мене важиш* або *Ти для мене важлива людина*. У романтичній сцені перший варіант часто краще зберігає емоційну стисліть.

Під час перекладу лексики болю, втрати й розчарування важливо не зменшити інтенсивність переживання, але й не перебільшити її. Англійське *heartbreak* може перекладатися як *розбите серце*, *серцевий біль*, *болісне розчарування*, *крах кохання* — залежно від контексту. Наприклад, *It was my first real heartbreak* можна передати як *Це був мій перший справжній серцевий біль* або природніше: *Тоді мені вперше по-справжньому розбили серце*. Другий варіант звучить емоційніше й ближче до живого мовлення. Фраза *I was hurt* може мати багато варіантів: *Мені було боляче*, *Мене це образило*, *Це мене зачепило*, *Я почувалася пораненою*. Якщо йдеться про романтичне розчарування, найприроднішим часто є *Мені було боляче* або *Це мене дуже зачепило*.

Отже, специфіка перекладу емотивної лексики й мовного вираження почуттів у сучасній англомовній

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

романтичній прозі Емілі Генрі полягає в необхідності зберегти складну взаємодію емоції, стилю, розмовності, іронії та психологічного підтексту. Перекладач має враховувати не лише значення окремого слова, а й ситуацію, характер персонажа, жанрові очікування, тональність сцени та динаміку стосунків між героями. Емотивна лексика в таких текстах не просто називає почуття, а створює емоційну атмосферу, розкриває внутрішній конфлікт і формує читацьке співпереживання.

У підсумку можна сказати, що найефективнішими способами перекладу емотивної лексики у творах Емілі Генрі є контекстуальна заміна, модуляція, компенсація, стилістична адаптація та уважне відтворення розмовної інтонації. Особливо важливо зберігати баланс між природністю українського мовлення й емоційною насиченістю оригіналу. Переклад має звучати так, ніби персонажі справді могли б говорити українською, але при цьому не втрачати авторського стилю, гумору, ніжності, болю та внутрішньої суперечливості, які становлять основу сучасної романтичної прози.

Список використаних джерел

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ : Академія, 2004. 342 с.
2. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу: аспектний переклад : підручник. Вінниця : Нова книга, 2017. 448 с.
3. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2004. 576 с.
4. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.
5. Бацевич Ф. С. Вступ до лінгвістичної прагматики. Київ : Академія, 2011. 304 с.
6. Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation. 3rd ed. London ; New York : Routledge, 2018. 390 p.
7. Newmark P. A Textbook of Translation. New York ; London : Prentice Hall, 1988. 292 p.
8. Nida E. A. Toward a Science of Translating. Leiden : Brill, 1964. 331 p.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.01

Viktoriia Ahieieva-Karkashadze,
Tetiana Yakovlieva

SPECIFIC FEATURES OF TRANSLATING EMOTIVE VOCABULARY AND THE LINGUISTIC EXPRESSION OF FEELINGS IN EMILY HENRY'S CONTEMPORARY ENGLISH-LANGUAGE ROMANCE PROSE

The theses present a theoretical and translation studies analysis of the specific features of translating emotive vocabulary and the linguistic expression of feelings in Emily Henry's contemporary English-language romance prose. Emotive vocabulary is considered an important means of literary representation of characters' inner states, experiences, emotional conflicts, romantic attachment, pain, fear, tenderness, irony, and self-irony. It is emphasized that the translation of such linguistic units cannot be reduced to the literal selection of dictionary equivalents, since it is essential to preserve the emotional impact, stylistic naturalness, and psychological subtext of the original text.

The paper notes that in Emily Henry's romance prose, the linguistic expression of feelings is based on a combination of direct emotive vocabulary, colloquial constructions, inner monologue, dialogues, metaphorical images, ironic remarks, and stylistic devices. Particular attention is paid to the fact that characters' emotions are often conveyed not directly, but through subtext, gestures, pauses, short remarks, self-irony, and hidden vulnerability. Therefore, the translator must take into account not only the meaning of individual words, but also the context, intonation, genre specificity of contemporary romance, the character's personality, and the dynamics of romantic relationships.

Attention is focused on the main translation transformations used in rendering emotiveness into Ukrainian, particularly contextual substitution, modulation, concretization, compensation, addition, omission, and stylistic adaptation. It is underlined that the translator's most important task is to maintain a balance between the naturalness of Ukrainian speech and the emotional intensity of the original. Translation should convey not only the meaning of an utterance, but also the way in which a character experiences an emotion, conceals it, or expresses it through dialogue, inner monologue, humour, or linguistic tension.

Keywords: *emotive vocabulary, emotionality, emotiveness, expressiveness, translation, translation transformations, literary text, romance prose, contemporary romance, Emily Henry, linguistic expression of feelings, irony, self-irony, inner monologue.*

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Відомості про авторів / Information about the Authors

Вікторія Агєєва-Каркашадзе, кандидат філологічних наук, доцент б.в.з. кафедри англійської філології та перекладу, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail:ageeva.v@chmnu.edu.ua,missis.ageeva@gmail.com, orcid: orcid.org/0000-0001-5243-3623

Viktoriia Ahieieva-Karkashadze, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of the Department of English Philology and Translation of the Faculty of Philology, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine, E-mail: missis.ageeva@gmail.com, orcid: orcid.org/0000-0001-5243-3623

Тетяна Яковлєва, студентка 542 мд групи факультету філології, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: tanaakovleva107@gmail.com.

Tetiana Yakovlieva, student of Group 542 MD, Faculty of Philology, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: tanaakovleva107@gmail.com.

© В. Агєєва-Каркашадзе, Т. Яковлєва

Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.02

Вікторія Агєєва-Каркашадзе,
Світлана Сулейманова

ТИПОЛОГІЯ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНА СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У ВІДТВОРЕННІ СУЧАСНОЇ АНГЛОМОВНОЇ ПРОЗИ НІЛА ГЕЙМАНА

У дослідженні проаналізовано типологію та функціональну специфіку перекладацьких трансформацій у відтворенні сучасної англомовної прози Ніла Геймана. Розглянуто особливості авторського стилю письменника на матеріалі романів American Gods, Coraline, Neverwhere, The Ocean at the End of the Lane, що поєднують елементи міфології, фольклору, інтертекстуальності, культурних реалій і специфічного гумору. Охарактеризовано особливості застосування лексичних, граматичних, стилістичних та прагматичних трансформацій у процесі перекладу. Визначено їхню роль у відтворенні змісту, емоційного впливу, стилістичної своєрідності та культурної багатошаровості текстів автора. Доведено, що перекладач у процесі відтворення прози Ніла Геймана виступає не лише як мовний посередник, а й як інтерпретатор і співтворець художнього світу автора.

Ключові слова: *Ніл Гейман, перекладацькі трансформації, лексичні трансформації, граматичні трансформації, стилістичні трансформації, прагматичні трансформації, художній переклад, інтертекстуальність.*

Типологія та функціональна специфіка перекладацьких трансформацій становить фундамент сучасної теорії перекладу, оскільки процес відтворення тексту іншою мовою неможливий без системних змін на різних мовних рівнях. Це багатовимірне явище поєднує мовні, культурні, когнітивні та прагматичні аспекти діяльності, спрямованої на досягнення еквівалентності та адекватності [2, 3].

В основі перекладацької діяльності лежить необхідність подолання міжмовних та міжкультурних бар'єрів, що зумовлює потребу в застосуванні широкого спектра трансформацій. Згідно з класичними теоріями, трансформації забезпечують не лише формальну передачу змісту, а й відтворення естетичної та емоційної дії тексту на реципієнта [3].

Функціональна специфіка трансформацій полягає у здатності перекладача виступати як інтерпретатор і співтворець, який не просто замінює слова, а реконструює ситуацію відповідно до норм мовлення цільової мови.

Типологія та функціональна специфіка перекладацьких трансформацій у відтворенні сучасної англомовної прози Ніла Геймана становить багатовимірне явище, що поєднує мовні, культурні, когнітивні та прагматичні аспекти перекладацької діяльності. Творчість Геймана, представлена такими романами як *"American Gods"* [4], *"Coraline"* [5], *"Neverwhere"* [6], *"The Ocean at the End of the Lane"* [7], вирізняється особливою стилістичною гібридністю: вона поєднує елементи фольклору, міфології, масової культури, розмовного мовлення та філософського підтексту. Саме ця багатошаровість зумовлює складність перекладу і потребу в застосуванні широкого спектра трансформацій, які забезпечують не лише передачу змісту, але й відтворення естетичної та емоційної дії тексту на реципієнта.

Складність та одночасна привабливість авторського стилю Геймана полягає в його здатності створювати магічний еклектизм, де за лаконічними та ритмічними реченнями прихована глибока інтертекстуальність з алюзіями на скандинавську міфологію та класичну літературу. Для перекладача цей стиль є надзвичайно складним, адже вимагає збереження особливого темпу і напруження, створеного парцеляцією, та делікатної роботи з промовистими іменами персонажів, як-от Shadow чи Mr. Wednesday, де необхідно балансувати між транскрипцією та асоціативним навантаженням. Крім того, насиченість текстів культурними реаліями та специфічним гумором, що базується на грі слів, змушує перекладача виступати не лише лінгвістом, а й культурним інтерпретатором, який через додавання або опущення елементів реконструює світ тексту, зберігаючи його емоційну глибину та унікальну ідентичність. Таким чином, функціональна специфіка трансформацій у відтворенні прози Геймана полягає у здатності адаптувати текст до іншої мовної системи без втрати його художньої цінності, що робить

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

перекладача справжнім співтворцем магічного світу автора

Передусім, у перекладі прози Геймана ключову роль відіграють лексичні трансформації, які функціонують як засіб адаптації значення до мовної та культурної системи української мови [3]. Часто перекладач стикається з необхідністю передати багатозначні або контекстуально обумовлені одиниці, які не мають прямого відповідника. Наприклад, у реченні з *"American Gods"*: "Shadow had done three years in prison" переклад «Шедоу відсидів три роки у в'язниці» демонструє трансформацію конкретизації, оскільки дієслово "had done" у буквальному сенсі не означає «відсидів», але саме цей варіант є функціонально адекватним у контексті кримінального досвіду персонажа. Тут перекладач не просто замінює слово, а реконструює ситуацію відповідно до норм українського мовлення.

Іншим прикладом є використання генералізації, коли англійське слово має надто вузьке або культурно специфічне значення [2]. У фразі "He grabbed a soda" можливий переклад «Він узяв напій», де конкретне "soda" узагальнюється, якщо контекст не потребує уточнення. Проте в іншому випадку перекладач може обрати «газовану воду» або «колу», що демонструє варіативність трансформацій залежно від прагматичної мети.

Граматичні трансформації у перекладі Геймана мають системний характер і зумовлені типологічними відмінностями між мовами. Англійська мова, будучи аналітичною, часто використовує фіксований порядок слів і допоміжні конструкції, тоді як українська, як синтетична мова, дозволяє більшу свободу. Наприклад, речення "There was something wrong with the house" у перекладі «З будинком було щось не так» демонструє перестановку та зміну синтаксичної структури. Формальний підмет "there" зникає, а логічний центр речення переноситься на «щось не так», що відповідає нормам українського мовлення.

У складніших випадках перекладач змінює тип речення [2]. Наприклад, "He didn't seem to care" може бути передано як «Йому було байдуже», що є прикладом трансформації з інфінітивної конструкції у безособове речення. Така зміна дозволяє досягти природності та уникнути штучності.

Особливої уваги заслуговують стилістичні трансформації, оскільки стиль Геймана є одним із ключових елементів його авторської ідентичності. Його тексти часто містять поєднання простоти і глибини, іронії та серйозності. Наприклад, фраза "It was a bad night" може бути перекладена як «Ніч була погана», але більш стилістично влучним є варіант «Ніч видалася недоброю», який передає атмосферу тривоги. У цьому випадку перекладач застосовує модуляцію – зміну точки зору або семантичного акценту.

Ще одним важливим аспектом є передача гумору та іронії, які часто базуються на грі слів або контекстуальних натяках. У реченні "He was dead serious – which was funny, considering he was actually dead" переклад «Він був цілком серйозний – що було кумедно, зважаючи на те, що він справді був мертвий» вимагає збереження двозначності. Тут перекладач повинен балансувати між буквальністю і передачею комічного ефекту, що часто потребує творчого підходу.

Прагматичні трансформації у перекладі Геймана є особливо важливими через насиченість текстів культурними реаліями. Наприклад, у *"American Gods"* згадуються численні елементи американської культури: "road trip", "motel", "Thanksgiving". Переклад «подорож автомобілем», «мотель», «День подяки» є прикладом часткової адаптації, де зберігається оригінальна реалія, але вона подається у формі, зрозумілій українському читачеві. У деяких випадках перекладач може додавати пояснення або використовувати контекстуальні підказки.

Інтертекстуальність у прозі Геймана створює додаткові труднощі. Наприклад, алюзії на скандинавську міфологію, біблійні тексти або британську літературу можуть бути неочевидними для українського читача. У реченні "Odin was watching" переклад «Одін спостерігав» є формально точним, але без культурного контексту читач може не усвідомити значення цього персонажа. У таких випадках перекладач може покладатися на загальну ерудицію читача або використовувати передмови, примітки.

Серед трансформацій важливе місце займає додавання, яке дозволяє експлікувати імпліцитні значення. Наприклад, "She looked at him" може бути перекладене як «Вона уважно подивилася на нього», де додавання «уважно» конкретизує характер погляду. Це особливо важливо у сценах із психологічною напругою.

Водночас опущення використовується для уникнення надмірності. У фразі "He nodded his head" переклад «Він кивнув» є достатнім, оскільки «головою» є семантично надлишковим в українській мові. Така економія є характерною рисою перекладу на українську.

Фонетичні та графічні трансформації також відіграють роль, особливо при передачі власних назв. Імена персонажів, як-от Shadow, Mr. Wednesday, Coraline, можуть передаватися як «Шедоу», «Містер Венздей», «Кораліна», що є прикладом транскрипції з урахуванням фонетичних норм української мови. Водночас перекладач повинен враховувати асоціативне навантаження імені, яке іноді вимагає додаткового осмислення.

Синтаксична організація тексту Геймана часто передбачає короткі, ритмічні речення, що створюють особливу атмосферу. Наприклад: "He ran. He didn't look back." перекладається як «Він біг. Він не озирнувся». Збереження парцеляції є важливим для передачі темпу і напруження. У цьому випадку перекладач утримується від

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

об'єднання речень, що могло б знизити динаміку. [8]

Отже, перекладацькі трансформації у відтворенні прози Ніла Геймана є багаторівневим інструментарієм, який забезпечує адекватну передачу змісту, стилю та прагматичного ефекту. Їх функціональна специфіка полягає у здатності адаптувати текст до іншої мовної системи без втрати його художньої цінності. Перекладач виступає як інтерпретатор і співтворець, який не лише передає інформацію, але й реконструює світ тексту, зберігаючи його емоційну глибину, культурну багатошаровість та стилістичну унікальність.

Список використаних джерел

1. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англомовних перекладів української прози). Львів : Вид-во при Львів. держ. ун-ті, 1989. 216 с.
2. Латишев Л. К. Технологія перекладу : навчальний посібник. Київ : Олді-плюс, 2005. 320 с.
3. Швачко С. О. Проблеми перекладу: лексичні та граматичні аспекти : навчальний посібник. Суми : Вид-во СумДУ, 2008. 148 с
4. Gaiman N. American Gods. London : Headline Review, 2005. 512 p.
5. Gaiman N. Coraline. London : Bloomsbury Publishing, 2002. 176 p.
6. Gaiman N. Neverwhere. London : BBC Books, 1996. 336 p.
7. Gaiman N. The Ocean at the End of the Lane. London : Headline, 2013. 256 p.
8. Newmark P. A Textbook of Translation. New York : Prentice-Hall International, 1988. 292 p.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.02

Viktoriia Ahieieva-Karkashadze,
Svitlana Suleimanova

TYPOLOGY AND FUNCTIONAL SPECIFICITY OF TRANSLATION TRANSFORMATIONS IN RENDERING NEIL GAIMAN'S CONTEMPORARY ENGLISH PROSE

The study analyzes the typology and functional specificity of translation transformations in rendering Neil Gaiman's contemporary English prose. The peculiarities of the author's style are examined on the basis of the novels American Gods, Coraline, Neverwhere, and The Ocean at the End of the Lane, which combine elements of mythology, folklore, intertextuality, cultural references, and specific humor. The study characterizes the use of lexical, grammatical, stylistic, and pragmatic transformations in the translation process. Their role in rendering meaning, emotional impact, stylistic originality, and the cultural complexity of the author's texts is determined. It is proved that in translating Neil Gaiman's prose, the translator acts not only as a linguistic mediator but also as an interpreter and co-creator of the author's artistic world.

Keywords: *Neil Gaiman, translation transformations, lexical transformations, grammatical transformations, stylistic transformations, pragmatic transformations, literary translation, intertextuality.*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Вікторія Агєєва-Каркашадзе, кандидат філологічних наук, доцент б.в.з кафедри англійської філології та перекладу факультету філології, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна, E-mail: missis.ageeva@gmail.com, orcid: orcid.org/0000-0001-5243-3623

Viktoria Ahieieva-Karkashadze, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of the Department of English Philology and Translation of the Faculty of Philology, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine, E-mail: missis.ageeva@gmail.com, orcid: orcid.org/0000-0001-5243-3623

Світлана Сулейманова, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, група 541МЗ факультету філології, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: mintleavs@icloud.com

Svitlana Suleimanova, student of the second (master's) level of higher education, Group 541M3, Faculty of Philology, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: mintleavs@icloud.com

© В. Агєєва-Каркашадзе, С. Сулейманова
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.03

Ольга Волченко,
Олександра Біла

МЕДИЧНІ ТЕРМІНИ В РОМАНІ ТЕСС ҐЕРРІТСЕН «ХІРУРГ»: ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ

У тезах представлено аналіз медичних термінів у романі Тесс Ґеррітсен «Хірург» та особливості їх відтворення в українському перекладі. Розглядаються теоретичні аспекти медичної термінології та ознаки медичного терміну. Особливу увагу приділено класифікації медичних термінів за семантико-тематичними групами, які вживаються в художньому творі. Також проаналізовано способи відтворення медичних термінів: словниковий відповідник, транскодування, калькування, контекстуальна заміна та описовий переклад та проаналізовано найуживаніші та найменш вживані способи перекладу медичних термінів в романі відповідно до їх семантико-тематичної групи.

Ключові слова: *медична термінологія, медичний термін, перекладацькі трансформації, медичний трилер.*

В сучасному мовному просторі медична термінологія характеризується активним розвитком та розширенням сфер функціонування. Якщо раніше спеціалізовану термінологію використовували лише у науковій та професійній діяльності, то сьогодні її можна побачити у художньому дискурсі. Найчастіше така лексика функціонує у творах жанру медичного трилера та детективу, де сюжет ґрунтується на описі судово-медичної експертизи, захворювань, оперативних втручань, симптомів та методів лікування. Саме тому переклад медичних термінів потребує від перекладача, не лише знання термінології, а й уміння адаптувати її без втрати стилістичного забарвлення. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю комплексного аналізу медичної термінології та визначення ефективних способів її відтворення в художньому тексті.

Метою даної розвідки є аналіз особливостей перекладу медичних термінів у романі Тесс Ґеррітсен «Хірург» та визначення продуктивних способів їх відтворення українською мовою.

Необхідно зазначити, що медична термінологія та особливості її перекладу є об’єктом дослідження багатьох українських (О. Бережна, М. Варданян, М. Верезубенко, І. Гнатюк, І. Заліпська, Л. Застріжна, С. Личук, Л. Нетребчук, І. Сапожникова, Б. Стасюк, Т. Скуратової, Т. Сиродейкіна) і зарубіжних (Z. Alquraishy, A. C. Johnson, S. Sharma та A. Tariq) вчених. У своїх працях науковці розглядають сутність медичного терміна, підходи до його класифікації, особливості функціонування та основні способи перекладу медичної лексики.

Аналіз наукових джерел засвідчує, що дослідники розглядають медичну термінологію як систему термінів і дефініцій, пов’язаних із захворюваннями, методами діагностики, лікування, медичним обладнанням та іншими аспектами медичної сфери [5]. Водночас медичний термін визначають як мовну одиницю, що функціонує у межах медичної терміносистеми та відображає сукупність знань традиційної й нетрадиційної медицини[4].

Медичний термін, як і будь-який інший, характеризується певними ознаками. У своїх дослідженнях науковці виокремлюють такі характеристики медичних термінів: точність, ідентичність, лаконічність, однозначність (моносемія), уніфікація, нормативність, стилістична нейтральність, інформативність, чітка умовність і визначеність. Також, згідно з дослідженням, спостерігають певні відхилення від норм, а саме те, що медичний термін може бути полісемічним [6].

Знайомство з науковими працями Л.Верби, В.Карабана, Л.Клименка, І.Корунця, А. Мамрак дозволяє виокремити способи перекладу медичних термінів, а саме: – добір еквівалента, транскодування, контекстуальна заміна, калькування та описовий переклад [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

У результаті суцільної вибірки з роману Тесс Ґеррітсен «Хірург» було виявлено 271 медичний термін. Систематизацію цих термінів було виконано за допомогою класифікації І. Заліпської. Її особливість полягає в тому, що вона базується на принципі тематичної організації, відповідно до якої всі медичні одиниці групуються за сферою їхнього функціонування та семантичного навантаження [7].

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Однією з найбільших є група назв захворювань, яка налічує 30 термінів (11 %) від загальної кількості проаналізованих одиниць. Слід зазначити, що ця група охоплює терміни згідно системам людського організму, а саме терміни на позначення захворювань серцево-судинної системи (*ventricular fibrillation, arrhythmias, V tach*), патологій крові та системи згортання (*myeloblastic leukemia, anemia, DIC, thrombus formation*), інфекційних захворювань (HIV, AIDS, syphilis, gonorrhea). Крім того, у межах інших систем організму представлені ендокринні порушення (*diabetes*), неврологічні захворювання (*Alzheimer*), психічні розлади (*depression, PTSD, nervous breakdown*), а також дерматологічні (*ichthyosis)* та генетичні патології (*Netherton's syndrome*).

Наступною стала група назв симптомів та їх характеристик, яка охоплює 51 термін (18,8 %). До цієї категорії належать *nausea, hemorrhage, massive blood loss, heart racing, pulse accelerating, panic attack, coma, vegetative state, agony, rash, flaking, pigmentation*, які відображають різні клінічні прояви. Зокрема, *hemorrhage ma massive blood loss* позначають критичний стан здоров'я, що пов'язаний з крововтратою, *heart racing* і *pulse accelerating* фіксують зміни серцевої діяльності та panic attack відображає психоемоційний стан.

Найчисельнішою виявилася група назв органів і анатомічних структур, яка налічує 83 терміни (29,5 %) від загальної вибірки. У межах цієї групи авторка використала як загальновживані назви органів, такі як *brain, liver, lung, kidney, bladder, uterus, pancreas*, так і вузькоспеціалізовані анатомічні одиниці, зокрема carotid artery, portal vein, atrium, sternum, tibia, *fibula,* chamber of the heart та інші. Також були виокремлені терміни, що позначають частини тіла (*ankle,finger*, *chest*) та анатомічні ділянки (*thoracic cavity, abdominal wall,* pelvic peritoneum), а також тканини *(connective tissue, epithelial tissue*) і клітинні структури (*brain cell, epithelial cell,* disk-shaped cells).

В ході дослідження, було виокремлено 22 терміни (8,1 %) на позначення медичного персоналу та лікарняних відділень. У романі представлені назви медичних працівників різної спеціалізації: *gynecologist, physician, paramedic, scrub nurse, trauma surgeon, phlebotomist, medical examiner*, а також назви лікарняних приміщень і відділень: *emergency room, recovery room, morgue, outpatient clinic, Surgical Intensive Care Unit, O.R.*

Також нами були виявлені 36 терміни (13,2 %), які належать до групи назв медичних інструментів та обладнання. В цій групі було виокремлено хірургічні інструменти (*scalpel, clamp, retractors, syringe, vascular clamp*), технічне обладнання, яке забезпечує контроль за життєвими показниками пацієнта (*cardiac monitor, ventilator, pacemaker, oxygen mask*) тадопоміжні одноразові матеріали (*gauze, catheter, IV pole,* Foley catheter), які використовуються під час проведення медичних процедур.

У процесі аналізу було виявлено 28 термінів (10,3 %), що позначають методи діагностики та лікування. До діагностичних методів належать *EKG, X-ray, abdominal CT, autopsy report, pelvic exam*. Також представлені різні види хірургічних операцій (*laparotomy, thoracotomy, tracheotomy, splenectomy, amputation, incision, Y-incision, Maylard incision*) та реанімаційні заходи (*CPR, resuscitate, pump on the chest*), які використовуюють у критичних ситуаціях.

Фармакологічна лексика представлена 21 терміном, що становить 7,7 % вибірки, і є однією з найменш чисельних груп.Ця група представлена переважно назвами лікарських препаратів і фармакологічних речовин, серед яких *cardiac drug, epinephrine, gamma hydroxybutyrate, Ringer's lactate* та інші.

З огляду на аналіз, можна зазначити, що медичні терміни в романі охоплюють різні семантико-тематичні групи, що безпосередньо впливає на способи відтворення в українській мові.

Терміни, що позначають органи та анатомічні структури, характеризуюються високим рівнем усталеності, тому їх переклад переважно здійснюється шляхом добору еквівалента, що становить 86 %. Це підтверджується такими прикладами, як *brain – мозок, liver – печінка, lung – легеня, kidney – нирка, uterus – матка, sternum – грудина, rib – ребро, carotid artery – сонна артерія*. Водночас деякі терміни відтворюються за допомогою транскодування (*conjunctiva–кон'юнктива*), що складає 4,8 %, контекстуальна заміна – 3,6 % та калькування (*superficial fascia–поверхнева фасція*), що становить 6 %.

Під час аналізу перекладу назв симптомів та патологічних станів було встановлено, що найчастіше використовується словниковий відповідник, частка якого становить 64,7 %. За допомогою цього способу перекладено такі терміни, як *agony – агонія*, *nausea – нудота*, *hemorrhage – кровотеча, panic attack – панічна атака* та *wound – рана*. За допомогою транскодування відтворено 13,7 % термінів цієї групи, зокрема *coma – кома, pathology – патологія, pigmentation – пігментація*. Контекстуальна заміна також становить 13,7 % і використовується у перекладі таких одиниць, як *blank spots – провали в пам'яті*, *comatose – непритомний, pooling – внутрішня кровотеча та sedated – під транквілізаторами*.

Назви захворювань частіше відтворюють за допомогою транскодування (46,6 %), або словниковим відповідником (40%), залежно від того наскільким термін є міжнародним. Так, *anemia – анемія,* ichthyosis – іхтіоз, leukemia – лейкемія, organomegaly – органомегалія відтворюються шляхомтранскодування, acancer – *рак, pleural effusion – плевральний ви*лив перекладені через усталений відповідник.

Переклад термінів, що позначають процедури та певні медичні маніпуляції є більш різноманітним за

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

способами перекладу. Частина таких одиниць відтворюється за допомогою словникового відповідника (57,6 %), коли в українській мові існує усталена назва відповідної дії чи втручання. До цієї групи належать incision – *розріз,* Y-incision–*Y-подібний розріз,* re-intubation – *повторна інтубація,* CPR– *серцево-легенева реанімація,* а також *heparin infusion*– введення гепарину. Інша частина термінів перекладається транскодуванням (34,6 %): *tracheotomy* – трахеотомія, *laparotomy* – лапаротомія, *thoracotomy – торакотомія.* Окремі одиниці передаються через описовий переклад (3,8 %), коли для адекватного відтворення значення та розуміння читача важливо не просто назвати процедуру, а розкрити її зміст. Наприклад, *splenectomy* перекладено як *видалення селезінки*. Крім того, у цій групі наявні й приклади поєднання трансформацій, коли поєднуються два способи перекладу. Зокрема, Pringle maneuver передано як прийом Прінгла, де слово maneuver перекладено словниковим відповідником прийом, а власну назву Pringle відтворено через транскодування.

Під час перекладу назв медичного персоналу та лікарняних відділеньнайчастіше використовуються словниковий відповідник (68 %) та контекстуальна заміна (9 %). За допомогою словникового відповідника передано такі одиниці, *як gynecologist – гінеколог, nurse – медсестра, morgue – морг, orderly – санітар, outpatient clinic – амбулаторія*. Водночас контекстуальна заміна використовується у випадках, коли буквальний переклад не відповідає нормам українського мовлення або потребує адаптації до контексту: *EMT – фельдшер, emergency room – відділення швидкої допомоги, recovery room – післяопераційна палата, scrub nurse – операційна медсестра*. Окремі терміни перекладаються за допомогою описового перекладу (4,5 %), зокрема *SICU cubicle – палата відділення хірургічної реанімації.*

Назви медичних приладів та обладнання переважно перекладаються за допомогою словникового відповідника, частка якого становить 77,7 %. Саме цим способом відтворено такі терміни, як *emergency tourniquet – кровоспинний джгут, gauze – марля, oxygen mask – киснева маска, syringe – шприц та trauma table – операційний стіл*. Також у процесі перекладу використовується контекстуальна заміна (27,7 %), зокрема у випадках *IV pole – крапельниця та X ray – рентгенівський знімок.* Транскодування становить 13,8 % і застосовується для відтворення міжнародних назв медичних виробів, наприклад *catgut – кетгут та stethoscope – стетоскоп.*

Фармакологічні терміни часто перекладаються транскодуванням (57,1 %), оскільки назви лікарських засобів, хімічних речовин і фармакологічних сполук здебільшого мають латинське або грецьке походження. Саме тому такі одиниці, як *chloroform* – хлороформ, *heparin* – гепарин, *epinephrine* – епінефрин, *morphine* – морфій, *Rohypnol* – рогіпнол, відтворюються шляхом транскодування. Водночас поряд із транскодуванням використовується і словниковий відповідник, особливо тоді, коли в українській мові вже сформувався усталений варіант, який є зрозумілим не лише медичним працівникам, а й ширшому колу читачів. До таких належать *cardiac drug – кардіологічний препарат, saline – фізіологічний розчин.*

Таким чином, нами було упорядковано медичну термінологію роману Тесс Ґеррітсен «Хірург» за тематичними групами та проаналізовано особливості її перекладу українською мовою. Згідно з дослідженням, було виявлено найуживаніші та найменш вживані способи відтворення термінів за семантико-тематичними групами. Анатомічні терміни частіше були відтворенні словниковим відповідником (86 %) та найменше – калькуванням (0 %). Назви захворювань були перекладені переважно транскодуванням (46,6 %), в той час як описовий переклад взагалі не використовувався. Також найвживанішим способом перекладу назв симптомів (64,7%) став словниковий відповідник, тоді як калькування не було виявлено. Аналогічно, більшість назв медичних приладів були відтворенні за допомогою словникового відповідника (77, 7 %), в той час як калькування(1 %) використовувалося рідшею Назви медичного персоналу та відділень і назви методів лікування та діагностики були відтворенні також переважно словниковим відповідником, а саме 68 % та 57,6 %, а описовий переклад та калькування не використовувався. І фармакологічні назви частіше були відтворенні за допомогою транскодування (57,1 %), з огляду на їх походженння, тоді як калькування не використовувалося взагалі. Тому було встановлено, що вибір перекладацької трансформації насамперед залежить від семантики терміна, від його усталеності, особливостей функціонування у художньому дискурсі та в деяких випадках від його походження.

Список використаних джерел

1. Gerritsen T. Khirurh / per. z anhl. N. Hoin. Kharkiv : KSD, 2022. P. 304.[in Ukrainian]
2. Gerritsen T. The Surgeon. London : Bantam Books, 2010. P. 416. [in English]
3. Lychuk S. V. Applied linguistics in IFNMU: features of medical terminology translation. Suspilstvo ta natsionalni interesy. 2024. P. 136–145.[in English]
4. Matviias O. V. Struktura kompleksnykh terminiv u medychnii terminosystemi anhliiskoi movy. Zakarpatski filolohichni studii. 2023. iss. 31 : 1. P. 170-175.[in Ukrainian]
5. Vorona N. O. Ukrainska medychna terminolohiia: yii pokhodzhennia, osoblyvosti ta metody zasvoiennia studentamy-inozemtsiamy medychnykh VNZ Ukrainy. Naukovi zapysky NDU im. M. Hoholia. Psykholoho-

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

pedahohichni nauky. 2017. P. 12–17. [in Ukrainian]
6. Zalipska I. The lexical-semantic organization and the structure of medical terms. Linhvistychni doslidzhennia. 2019. iss. 51[in English]
7. Zalipska I. The systematization of terms in the process of professional medical communication. Linhvistychni doslidzhennia. 2021. iss. 55. [in English]

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.03

Olha Volchenko,
Oleksandra Bila

MEDICAL TERMS IN TESS GERRITSEN'S NOVEL "THE SURGEON": TRANSLATION ASPECTS

This paper presents an analysis of medical terms in Tess Gerritsen's novel "The Surgeon" and the characteristics of their rendering in the Ukrainian translation. The theoretical aspects of medical terminology and the characteristics of medical terms are examined. Particular attention is paid to the classification of medical terms into semantic-thematic groups as they appear in the work of fiction. It also analyzes methods of rendering medical terms – including lexical equivalents, transcoding, calquing, contextual substitution, and descriptive translation – and examines the most and least frequently used methods of translating medical terms in the novel according to their semantic-thematic group.

Keywords: *medical terminology, medical term, transformation, medical thriller.*

Відомості про автора / Information about the Author

Ольга Волченко, канд. пед. наук, доцент кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: volchenkoom@ukr.net, orcid: https://orcid.org/0000-0002-8519-4531.

Olha Volchenko, PhD, assistant professor, Department of English Philology and Translation, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: volchenkoom@ukr.net, orcid: https://orcid.org/0000-0002-8519-4531.

Олександра Біла, студентка 341 групи факультету філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: olesandrabila1506@gmail.com

Oleksandra Bila, a student of Group 341, Faculty of Philology, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail:olesandrabila1506@gmail.com

© О. Волченко, О. Біла
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.04

Діана Козуб,
Наталія Абабілова

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ СУЧАСНИХ ВУЛИЧНИХ ТАНЦІВ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ "RED BULL DANCE YOUR STYLE")

Дослідження присвячене термінам сучасних вуличних танців та способам їх відтворення в англо-українському перекладі на матеріалі платформи "Red Bull Dance Your Style". У роботі запропоновано авторську класифікацію термінів сучасних вуличних танців, проаналізовано їхні структурні характеристики та особливості функціонування в сучасному медійному дискурсі. Особливу увагу приділено визначенню найбільш ефективних способів перекладу термінів сучасних вуличних танців українською мовою, зокрема транскодуванню та його підтипам, калькуванню, описовому перекладу та використанню прямих відповідників.

Ключові слова: *термін, сучасні вуличні танці, переклад, способи перекладу*

Сучасна танцювальна культура є одним із найбільш динамічних сегментів глобального культурного простору. Активне поширення вуличних танців через міжнародні змагання, зокрема "Red Bull Dance Your Style", а також масове відкриття танцювальних шкіл сприяють формуванню спеціалізованої англомовної лексики, значна частина якої поступово входить до українського мовного простору. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває проблема адекватного відтворення термінів сучасних вуличних танців українською мовою.

Терміни сучасних вуличних танців формують окрему динамічну систему, що поєднує ознаки професійної лексики, молодіжного сленгу та культурно маркованих одиниць. Значна частина цих термінів виникає в усному англомовному середовищі танцювальних спільнот, а згодом закріплюється в цифровому медіапросторі через відеоконтент, інтерв'ю, соціальні мережі та функціонує переважно в межах професійної танцювальної культури, що ускладнює процес її перекладу українською мовою.

Теоретичним підґрунтям дослідження стали праці українських термінознавців Н. Іваницької, М. Любченко та Л. Овсієнко, присвячені визначенню поняття терміна, його ознакам і функціям, а також класифікації термінів за певним фактором. Зокрема, у дослідженні Н. Іваницької поняття терміна розглядається як мовна одиниця, що позначає спеціальне поняття певної галузі знань та характеризується системністю, однозначністю в межах фахового контексту й прагненням до точності [1, с. 15].

Розглядаючи різні поняття класифікації термінів, дослідники неодностайні в своїх поглядах на це питання. Так, Н. Іваницька класифікує терміни за ступенем спеціалізації та виокремлює загальнонаукові, міждисциплінарні та вузькоспеціалізовані терміни [1, с. 21–24]. У свою чергу М. Любченко розглядає терміни з погляду їхнього функціонального призначення, поділяючи їх на галузеві, міжгалузеві та загальні [3, с. 59–92]. Варто звернути увагу на положення В. Карабана щодо структурної класифікації термінів, відповідно до якої виокремлюють терміни-кореневі слова, похідні терміни, складні терміни, терміни-словосполучення та терміни-скорочення. Крім того, дослідник розглядає терміни з перекладацького погляду, виділяючи терміни з усталеними відповідниками, багатозначні, безеквівалентні терміни та терміни-словосполучення, переклад яких потребує особливої уваги для збереження точності змісту та фахової специфіки [2, с. 345–346].

Теоретичні засади перекладу термінологічної лексики ґрунтуються на положеннях В. Карабана, який виокремлює калькування, описовий переклад та пошук словникових відповідників як основні способи відтворення термінів у перекладі [2, с. 286–295]. А також варто окремо виділити спосіб транскодування, при якому звукова або графічна форма лексичної одиниці передається засобами мови перекладу [2, с. 282]. Дослідник виокремлює чотири основні різновиди транскодування: транскрибування, транслітерування, змішане та адаптивне транскодування.

Транскрибування передбачає відтворення звукової форми слова засобами мови перекладу й широко

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

застосовується під час перекладу назв танцювальних стилів та елементів, наприклад: *breaking – «брейкінг», freeze – «фріз», beat – «біт».* Транслітерування полягає в передачі графічної форми слова літера за літерою, тоді як змішане транскодування поєднує фонетичну та графічну адаптацію іншомовної одиниці: *freestyle – «фристайл», dancehall – «денсхол».* Адаптивне транскодування передбачає пристосування запозиченої одиниці до норм української мови, що простежується в таких прикладах, *як locker – «локер»* [2, с. 282–283]. Саме ці положення стали методологічною основою аналізу способів перекладу термінів сучасних вуличних танців у межах дослідження.

Матеріалом нашого дослідження стали тексти довідкового та описового характеру, присвячені класифікації танцювальних стилів, опису технічних елементів та організації танцювальних батлів-змагань платформи “Red Bull Dance Your Style”. Методом суцільної вибірки було відібрано 79 термінів вуличних танців.

Дослідження проводилося у два етапи. На першому етапі було проаналізовано особливості функціонування термінів вуличних танців в англомовних статтях та встановлено, що терміни вуличних танців, представлені в досліджуваних матеріалах, поєднують елементи професійної, напівпрофесійної та розмовної лексики, що поступово набуває статусу терміна. Така особливість зумовлена специфікою танцювальної культури, яка формується в межах молодіжного середовища та активно взаємодіє з глобалізованим медіапростором.

З метою систематизації матеріалу у дослідженні було використано комбінований підхід до класифікації термінів з урахуванням ступеня спеціалізації, запропонованого Н. Іваницькою, а також тематичного принципу класифікації В. Карабана. Оскільки предметом дослідження є саме вузькоспеціалізовані терміни сучасних вуличних танців, основна увага зосереджена на функціонуванні спеціальних термінів у межах танцювального медіадискурсу.

У результаті було виокремлено чотири групи термінів:

- назви танцювальних стилів;
- терміни на позначення технічних елементів і рухів;
- терміни, пов’язані з батл-культурою та контекстом виконання.
- терміни на позначення культурно-маркованої лексики

Перша група – назви танцювальних стилів – представлена 11 одиницями (14,1%). До неї належали такі терміни, як *street dance*, *hip-hop*, *locking*, *popping*, *house*, *waacking* тощо. Невелика кількість цих одиниць пояснюється тим, що досліджувані тексти не мають виключно класифікаційного характеру, а зосереджені переважно на описі виконання та змагальному процесі.

Друга група – терміни на позначення технічних елементів і рухів – була найбільш чисельною та охоплювала 29 одиниць (37,2%) : *groove*, *lock*, *freeze*, *toprock*, *downrock*, *footwork*, *headspin*, *windmill*, *moonwalk*, *pop*, *isolation*, *wristroll*, *point* тощо. Домінування цієї групи є закономірним, оскільки технічна лексика становить ядро танцювальної терміносистеми, забезпечує точність і деталізацію опису рухів та формує професійний характер тексту.

Третю групу становили терміни, пов’язані з батл-культурою – 20 одиниць (25,6%), наприклад: *battle*, *one-on-one battle*, *all-styles format*, *cypher*, *round*, *tiebreaker*, *qualifier*, *wildcard*, *judging*, *crowd vote* тощо. Ці терміни відображають організаційні аспекти змагань, позначаючи формати виступів, етапи та механізми оцінювання. Вони виконують не лише номінативну, а й прагматичну функцію, формуючи уявлення про правила взаємодії в межах танцювального середовища.

Четверта група охоплювала культурно-марковану лексику – 18 одиниць (23,1%): *b-boy*, *b-girl*, *locker*, *popper*, *waacker*, *house head*, *OG*, *musicality*, *flow*, *vibe*, *flavor*, *attitude*, *energy* тощо. Ці терміни відображають цінності, ролі учасників і естетичні параметри танцювальної культури. На відміну від технічних термінів, вони мають більш абстрактний характер і значною мірою залежать від контексту.

Отже, найбільш репрезентованою стала група технічних термінів (37,2%), що підтверджує їх ключову роль у формуванні танцювальної терміносистеми. Найменш представленими були назви танцювальних стилів (14,1%). Терміни батл-культури (25,6%) та культурно-маркована лексика (23,1%) демонструють відносно близькі показники, що зумовлено специфікою досліджуваного дискурсу, орієнтованого на поєднання опису змагального процесу та культурного контексту.

Другий етап нашого дослідження було присвячено аналізу способів перекладу термінів вуличних танців українською мовою, здійсненого редакційною групою офіційного представництва Red Bull в Україні, яку очолює А. Костюк. З метою систематизації результатів було здійснено кількісний аналіз використаних способів перекладу як у межах окремих тематичних груп, так і в загальному масиві.

Перша група – назви танцювальних стилів – (11 одиниць - 14,1%) характеризувалася найвищим ступенем стабільності перекладу. У переважній більшості випадків терміни відтворювалися шляхом транскодування, що забезпечує збереження їхньої інтернаціональної форми, наприклад: *hip-hop – хіп-хоп, breaking – брейкінг, waacking – вакінг, popping – паппінг.* Також зафіксовано використання змішаного транскодування, яке поєднує

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

елементи транскрибування та транслітерування: *hip-hop – «хіп-хоп», popping – «паппінг».* У дев'яти прикладах цієї групи (81,8%) спостерігалося збереження фонетичної та графічної форми оригіналу, що забезпечує впізнаваність терміна в міжнародному контексті. Такий підхід є цілком закономірним, оскільки назви танцювальних стилів мають високий ступінь інтернаціоналізації та функціонують як усталені номінації у глобальному танцювальному середовищі. Водночас у двох випадках (18,2%) зафіксовано використання калькування (*street dance – вуличні танці*, *funk style – фанковий стиль), що* зумовлене прагненням зробити термін більш зрозумілим для широкої аудиторії, особливо в умовах популяризаторського дискурсу.

Таким чином, для відтворення термінів-назв танцювальних стилів характерним стало домінування транскодування, зокрема змішаного транскодування, що пояснюється високим рівнем стандартизації назв танцювальних стилів та їхньою усталеністю в міжнародному вжитку.

Друга група – терміни на позначення технічних елементів і рухів (29 одиниць - 37,2%) включала специфічну технічну лексику, яка не завжди має усталені відповідники в українській мові. У межах цієї групи зафіксовано використання всіх основних способів перекладу: транскодування – 12 одиниць (41,4%), калькування – 8 одиниць (27,6%), описовий переклад – 6 одиниць (20,7%) та знаходження еквіваленту – 3 одиниці (10,3%). Зокрема, детальніше розглядаючи саме транскодування, зроблено висновок про переважну кількість транскрибування: *groove – «грув», freeze – «фріз», toprock – «топрок»*. У кількох випадках зафіксовано змішане транскодування: *moonwalk – «мунвок», headspin – «хедспін».* Переважання транскодування пояснюється відсутністю усталених українських відповідників для значної частини технічних термінів. Водночас калькування застосовується у випадках семантичної прозорості терміна, а описовий переклад – коли необхідно розкрити значення складних або малозрозумілих одиниць. Отже, варіативність способів перекладу в цій групі свідчить про те, що відповідна терміносистема в українській мові перебуває на етапі формування.

Третя група (20 одиниць - 25,6%) містила терміни, пов'язані з батл-культурою, які відображають організацію танцювальних змагань. Встановлено, що переклад їх переклад характеризується реалізацією через транскодування, переважно у формі транскрибування, та знаходження еквівалента, наприклад: *battle – батл, round – раунд* (11 одиниць - 55%) та *crew – команда, champion – чемпіон* (7 одиниць - 35%). Наявність значної кількості еквівалентів пояснюється тим, що частина цих термінів функціонує не лише у сфері танцю, а й у ширшому спортивному чи медійному контексті, що сприяє їх закріпленню в українській мові. Два терміни цієї групи (10%) було відтворено калькуванням.

Четверта група – культурно-маркована лексика – (18 одиниць - 23,1%) відображає ціннісні та естетичні аспекти танцювальної культури: абстрактні поняття, пов'язані з оцінкою, стилістикою та естетикою танцю. Для відтворення термінів широко застосовувалося транскодування (10 одиниць - 55,6%), яке використовувалося при описі танцівників та стилю імпровізації (house head – хаус-хед, popper – паппер), зокрема транскрибування: *vibe – «вайб», house head – «хаус-хед».* У кількох випадках зафіксовано адаптивне транскодування, що передбачало часткову адаптацію іншомовної одиниці до норм української мови. Домінування транскодування у цій групі свідчить про активне проникнення культурно-маркованої лексики в український мовний простір без істотної адаптації. Також спостерігалося використання еквівалента (6 одиниць - 33,3%): *style – стиль, musicality – музикальність.* І найменш використаним способом у цій групі став описовий переклад (2 одиниці - 11,1%), який дозволив передати значення терміна у разі відсутності прямого відповідника: OG – олдскул майстер.

Проведений аналіз засвідчив, що переклад термінів сучасних вуличних танців українською мовою характеризується варіативністю та відсутністю уніфікованих відповідників, особливо у сфері технічної та культурно-маркованої лексики. При відтворенні термінів всіх чотирьох груп українською мовою найбільше використовувалося транскодування (38 одиниць - 48,1%), що пояснюється інтернаціональним характером досліджуваних прикладів. Це свідчить про те, що подібна система термінів вуличних танців в українській мові перебуває на етапі формування та поступової стандартизації. Приблизно в однаковій кількості зустрічалися описовий переклад (13 одиниць - 16,5%) та калькування (12 одиниць - 15,2%). Та найменш застосованим способом перекладу виявилося знаходження еквіваленту (16 одиниць - 20,2%).

Список використаних джерел

1. Ivanytska, N.B. (2015) Termin yak obiekt suchasnykh linhvistychnykh doslidzhen [Term as an object of modern linguistic research]. Vinnytsia: TOV «Nilan-LTD» [in Ukrainian].
2. Liubchenko, M. (2015) Yurydychna terminolohiia: poniattia, osoblyvosti, vydy [Legal terminology: concepts, features, and types]. Kharkiv: Vydavnytstvo «Prava liudyny» [in Ukrainian].
3. Ovsiienko, L.M. (2018) Terminolohiia yak obiekt linhvistychnykh doslidzhen [Terminology as an object of linguistic research]. Kyiv: DP «Inform.-analit. ahentstvo» [in Ukrainian].
4. Karaban, V.I. (2018) Pereklad anhliiskoi naukovoi i tekhnichnoi literatury [Translation of English scientific and

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

technical literature]. Vinnytsia: Nova Knyha [in Ukrainian].
5. Red Bull Dance Your Style (2026). Available at: https://www.redbull.com/int-en/events/red-bull-dance-your-style (Accessed: 20 April 2026).

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.04

Diana Kozub,
Nataliia Ababilova

FUNCTIONING AND TRANSLATION OF CONTEMPORARY STREET DANCE TERMINOLOGY IN ENGLISH-UKRAINIAN DISCOURSE (BASED ON "RED BULL DANCE YOUR STYLE")

The study focuses on contemporary street dance terminology and the methods of its rendering in English-Ukrainian translation based on the materials of the "Red Bull Dance Your Style" platform. The research proposes an original classification of contemporary street dance terms and analyzes their structural characteristics as well as the peculiarities of their functioning in contemporary media discourse. Particular attention is paid to the identification of the most effective methods for translating contemporary street dance terminology into Ukrainian, including transcoding and its subtypes, calque translation, descriptive translation, and the use of direct equivalents.

Keywords: *term, contemporary street dance, translation, methods of translation*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Наталія Абабілова, науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської філології та перекладу факультету філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: ababilovann@gmail.com, ORCID: https://orcid.org/0000-0002-9454-6674.

Nataliia Ababilova, academic advisor, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of English Philology and Translation of Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: ababilovann@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0000-0002-9454-6674.

Діана Козуб, студентка 341 групи факультету філології, спеціалізації «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська», Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: kozubdiana6@gmail.com, ORCID: https://orcid.org/0009-0002-4604-3439.

Diana Kozub, Group 341, Faculty of Philology, Specialization "Germanic Languages and Literatures (including Translation), First Language – English", Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: kozubdiana6@gmail.com, ORCID: https://orcid.org/0009-0002-4604-3439.

© Д. Козуб, Н. Абабілова
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.05

Наталя Лютянська,
Анастасія Радченко,

ГУМОР В АНГЛОМОВНОМУ АНІМАЦІЙНОМУ КОНТЕКСТІ ТА СПЕЦИФІКА ЙОГО ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (НА МАТЕРІАЛІ АНІМАЦІЙНОГО ФІЛЬМУ «ZOOTOPIA 2»)

У тезах досліджено лінгвістичні та прагматичні особливості відтворення гумористичного компонента в сучасному англомовному анімаційному дискурсі. На матеріалі анімаційного фільму «Zootopia 2» проаналізовано перекладацькі трансформації, що використовуються для адаптації комічних елементів засобами української мови. Оскільки специфіка аудіовізуального перекладу вимагає збереження цілісності вербальних і невербальних компонентів, особливу увагу приділено пошуку оптимальних перекладацьких рішень. Зокрема, у роботі розглянуто такі трансформаційні прийоми, як модуляція, адаптація та компенсація, що забезпечують належну адекватність перекладу та відтворення комічного ефекту оригіналу.

Ключові слова: *аудіовізуальний переклад, гумор, перекладацька трансформація, Зоотопія 2.*

Теоретичні засади дослідження гумору в англомовному анімаційному дискурсі ґрунтуються на сучасних підходах до вивчення аудіовізуального перекладу як мультимодального явища. У сучасних анімаційних фільмах гумор виконує не лише розважальну функцію, але й бере участь у формуванні образів персонажів, створенні емоційного впливу та реалізації культурних смислів. Комічний ефект часто виникає внаслідок порушення логічних очікувань, невідповідності між вербальним і візуальним компонентами, а також завдяки мовній грі та ситуативному контрасту [3, с. 17-18].

У межах англомовного анімаційного дискурсу гумор реалізується на різних мовних рівнях та формується за допомогою широкого спектра стилістичних засобів. Згідно з класифікацією В. Кухаренко, яку аналізують у своєму дослідженні Л. Смик та О. Підгрушна, комічний ефект на лексичному рівні створюється через каламбури, омонімію, полісемію, іронію, гіперболу, антономазію та оксиморон, тоді як на синтаксичному рівні важливу роль відіграють повтори, інверсія, риторичні питання, паралелізм, алогізми та порушення очікуваної синтаксичної структури. Фонетичний рівень охоплює звуконаслідування, інтонаційні особливості, акценти та фонетичні спотворення, які особливо активно використовуються в анімаційних фільмах для створення комічного ефекту [6, с. 335]. Окрім цього, гумор часто ґрунтується на культурно-специфічних елементах, алюзіях та інтертекстуальних відсиланнях, що у процесі перекладу потребують адаптації та застосування різних перекладацьких трансформацій [7, с. 363 - 364].

На думку Д. К'яро, переклад гумору в аудіовізуальному середовищі є одним із найскладніших видів перекладацької діяльності, оскільки перекладач повинен враховувати не лише зміст реплік, але й візуальний контекст, темп мовлення, синхронізацію та прагматичний ефект висловлювання. Особливу складність становить переклад мовної гри, оскільки каламбури, омонімія та полісемія часто не мають прямих відповідників у мові перекладу [2, с. 7]. П. Бокова підкреслює, що в таких випадках перекладач нерідко змушений створювати новий комічний елемент для збереження загального гумористичного ефекту [1, с. 47].

Важливу роль у відтворенні гумору відіграють перекладацькі трансформації. І. Корунець виділяє граматичні, стилістичні та лексико-семантичні трансформації, серед яких особливого значення для перекладу гумору набувають модуляція, конкретизація, генералізація, компенсація, адаптація, антонімічний переклад, калькування, додавання та вилучення [5, с. 15]. С. Флорін також відносить до ефективних способів передачі культурно-специфічних елементів транслітерацію та транскрипцію [4, с. 125]. Комплексне застосування перекладацьких трансформацій дозволяє забезпечити адекватність перекладу та зберегти комічний і прагматичний ефект оригіналу в умовах міжкультурної комунікації.

Переклад гумору в анімаційному фільмі *Zootopia 2* характеризується активним використанням

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

перекладацьких трансформацій, що забезпечують збереження комічного ефекту та адаптацію тексту до української аудиторії. Гумор у фільмі реалізується через різні мовні механізми: каламбури, гру слів, ідіоми, стилістично марковану лексику, гіперболу та ситуативний контекст. Значна частина жартів ґрунтується на фонетичних і лексичних особливостях англійської мови, що унеможливлює буквальний переклад і потребує творчого переосмислення. Аналіз матеріалу показав, що найпродуктивнішими прийомами є модуляція, компенсація та адаптація, оскільки саме вони дозволяють відтворити мовну гру, емоційність і стилістичну виразність оригіналу.

Найбільш поширеним трансформаційним прийомом при перекладі гумору виявилася модуляція, тобто зміна способу вираження думки при збереженні загального змісту висловлювання. Саме цей прийом найчастіше використовується для передачі ідіом, розмовних висловів та емоційно забарвлених реплік.

Прикладом є репліка *«You messed it all up»,* перекладена як *«сьогодні ви феєрично наламали дров».* В оригіналі використано нейтральний вислів, тоді як український переклад містить яскравий фразеологізм. Завдяки цьому репліка стає емоційнішою та комічно виразнішою. Додаткове слово «феєрично» ще більше підсилює експресивність ситуації та створює розмовний ефект.

Подібний принцип спостерігається у фразі *«She's crazy»,* перекладеній як *«в неї дах тече»*. Якщо в англомовному оригіналі характеристика персонажа подана через стилістично нейтральну лексику, то в українському перекладі застосовано експресивний фразеологічний еквівалент. У результаті комічний ефект не лише зберігається, а й посилюється завдяки більшій емоційності та розмовному характеру вислову.

Модуляція також простежується у перекладі репліки *«We got him»* яку передали як *«Ми прищучили його».* Замість буквального варіанта «ми його спіймали» перекладач використовує стилістично марковане дієслово «прищучили», яке краще передає емоційний тон сцени та робить мовлення персонажів більш природним для українського глядача.

Ще одним прикладом є репліка *«You laid it all out beautifully»,* перекладена як *«ви вже достатньо натякали».* У цьому випадку змінюється логіко-семантичний акцент: замість буквального опису дії перекладач передає прихований прагматичний зміст висловлювання. Саме така зміна способу вираження думки є характерною ознакою модуляції.

Важливе місце у перекладі гумору займає компенсація, яка застосовується у випадках, коли неможливо безпосередньо передати мовну гру оригіналу. У таких ситуаціях перекладач створює новий комічний ефект за допомогою інших мовних засобів.

Наприклад, репліка *«This is a snoutrage!»* перекладена як *«тотальне свинство».* В оригіналі гумор базується на поєднанні слів *snout (*рило*)* і *outrage (*обурення*)*, тобто на створенні комічного неологізму. Український переклад не відтворює структуру каламбуру, однак компенсує втрату через використання експресивного слова «свинство», яке водночас зберігає асоціацію з тваринним світом та передає емоційність репліки.

Подібний прийом спостерігається у репліці *«Gruffalo Buffalo has joined the mix»,* перекладеній як *«Гупало-тупало притупало».* Буквальний переклад у цьому випадку був би незрозумілим українському глядачеві, тому перекладач створює нову ритмічну та фонетично виразну конструкцію. Комічність досягається завдяки римуванню, звуконаслідуванню та динамічному звучанню вислову.

До компенсації також можна віднести репліку *«He is right, gosh darn it»,* перекладену як *«Логічно, кліщ мене впірщ»*. Англійський евфемістичний вигук *gosh darn it* не має прямого українського відповідника з таким самим емоційним забарвленням, тому перекладач створює новий жартівливий вислів. Гумористичний ефект у цільовому тексті досягається завдяки використанню римування, просторічної лексики та фонетичної експресії фрази.

Окрему роль у перекладі гумору відіграє адаптація, яка передбачає пристосування вислову до мовних і культурних норм цільової аудиторії. Найчастіше цей прийом використовується у випадках гри слів або стилістично специфічних жартів.

Прикладом вдалої адаптації каламбуру є репліка *«Oh my God — a viper! A window wiper»*, перекладена як *«О, Боже, удав. Удав, що баче удава, злякалась?».* В англомовному оригіналі комічний ефект ґрунтується на парономазії — фонетичній грі слів *viper* (гадюка) та *window wiper* (двірник автомобіля). Через неможливість збереження подібної звукової близькості в українській мові, перекладач вдається до повної структурно-семантичної трансформації, створюючи нову мовну гру навколо лексеми «удав». Попри втрату оригінального каламбуру, стратегія перекладача дозволяє зберегти загальну тональність абсурду та комічний потенціал ситуації.

Подібний прийом використано у репліці *«Eat first, talk second»,* перекладеній як *«Прімеро їш, сегундо тренди́ш».* У перекладі з'являються псевдоіспанські елементи та розмовна лексика, яких немає в оригіналі. Завдяки цьому створюється новий стилістичний комізм, зрозумілий українському глядачеві, а також робить характеристику персонажа яскравішою.

До адаптації також належить переклад *«Flash Hundred Yard Dash!»* як *«Шмигу усюди і скрізь усіх»*. В оригіналі ім'я персонажа побудоване на ритмічності та асоціації зі швидкістю. Український переклад не зберігає

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

буквального значення, однак створює нову ритмічну конструкцію, яка передає динамічність персонажа та поєднується з його комічним образом.

Підсумовуючи результати аналізу, можна стверджувати, що застосування цих трансформацій не є хаотичним, а підпорядковується стратегії збереження прагматичної інтенції оригіналу. Вибір того чи іншого прийому зумовлений природою комічного: там, де домінує семантичне наповнення, перекладач обирає модуляцію; у випадках, коли структура каламбуру є невідтворюваною, застосовується компенсація, а для подолання культурного бар'єру — адаптація.

Відтворення гумору в анімаційному дискурсі є складним завданням, оскільки дослівний переклад часто нівелює комічний ефект оригіналу. Аналіз матеріалу мультфільму *Zootopia 2* доводить, що для збереження прагматичного потенціалу жартів необхідно застосовувати системні перекладацькі трансформації. Найпродуктивнішими прийомами виявилися модуляція, яка дозволяє замінити спосіб вираження думки на більш природні українські фразеологізми, компенсація, що ефективно відшкодовує втрату каламбурів через введення нових експресивних засобів, а також адаптація, завдяки якій культурно-специфічні жарти стають зрозумілими для вітчизняного глядача. Отже, успіх аудіовізуального перекладу анімації полягає не в буквальній відповідності лексичному складу, а в умінні перекладача відтворити комічний ефект оригіналу засобами мови перекладу, забезпечуючи емоційний відгук аудиторії.

Список використаних джерел

1. Bokova, P. M. (2015). Kalambur abo hra sliv. Problemy ta osoblyvosti perekladu [Pun or play on words. Problems and features of translation]. *Problemy semantyky, prahmatyky ta kohnityvnoi linhvistyky*, 27, (pp. 45-50) [in Ukrainian].
2. Chiaro, D. (2020). Audiovisual Translation. *The Encyclopedia of Applied Linguistics*. University of Bologna, (pp. 1-13).
3. Dore, M. (2019). *Humour in Audiovisual Translation*. Routledge, 314 p.
4. Florin, S. (2018). Realia in translation. *Translation as social action*, (pp. 122-128).
5. Korunets, I. (2017). *Teoriia i praktyka perekladu (aspektnyi pereklad)* [Theory and practice of translation (aspect translation)]. Vinnytsia: Nova knyha [in Ukrainian].
6. Kovalenko, O., & Chernova, Yu. (2025). Vidtvorennia humorystychnykh stylistychnykh zasobiv u romani Dzh. Silz «A Very Agreeable Murder» [Reproduction of humorous stylistic devices in J. Seals' novel "A Very Agreeable Murder"]. *Aphn-journal*, (pp. 50). Retrieved from: http://aphn-journal.in.ua/archive/93_2025/part_1/50.pdf [in Ukrainian].
7. Smyk, L., & Pidhrushna, O. (2023). Vidtvorennia humoru v kinoadaptatsiiakh studii Disney ukrainskoiu movoiu [Reproduction of humor in Disney film adaptations in Ukrainian]. *Grail of Science*, 26, (pp. 363-365). doi.org/10.36074/grail-of-science.14.04.2023.064 [in Ukrainian].

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.05

Natalia Liutianska,
Anastasiia Radchenko

HUMOR IN ENGLISH-LANGUAGE ANIMATED DISCOURSE AND THE SPECIFICS OF ITS TRANSLATION INTO UKRAINIAN (BASED ON THE ANIMATED FILM ZOOTOPIA 2)

The thesis examines the linguistic and pragmatic features of rendering humor within contemporary English-language animated discourse. Based on the animated film "Zootopia 2", the paper analyzes the translation transformations used to adapt comic elements into the Ukrainian language. Given that the specifics of audiovisual translation require maintaining the integrity of both verbal and non-verbal components, particular attention is paid to identifying optimal translation solutions. In particular, the paper focuses on such translation techniques as modulation, adaptation, and compensation, which ensure translation adequacy and the preservation of the original comic effect.

Keywords: *audiovisual translation, humor, translation transformation, Zootopia 2.*

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Відомості про авторів / Information about the Authors

Наталя Лютянська, к. філол. наук, доцент б. в. з. кафедри англійської філології та перекладу факультету філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м.Миколаїв, Україна. E-mail: nataliya.lyutyanska@chmnu.edu.ua, orcid: 0000-0003-2807-8339

Natalia Liutianska, PhD in Philology, Assistant Professor of the Department of English Philology and Translation, Faculty of Philology, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: nataliya.lyutyanska@chmnu.edu.ua, orcid: 0000-0003-2807-8339

Анастасія Радченко, здобувач вищої освіти за рівнем бакалавр 3 курсу групи 341 факультету філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: anastasiiaradchenko05@gmail.com

Anastasiia Radchenko, student of group 341, Faculty of Philology, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: anastasiiaradchenko05@gmail.com.

© Н. Лютянська, А. Радченко

Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.06

Катерина Михальченко,
Світлана Остапенко

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ГУМОРУ СЕРІАЛУ “THE BIG BANG THEORY” УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

У статті розглядаються особливості перекладу гумору комедійного серіалу «The Big Bang Theory» українською мовою. Дослідження спрямоване на виявлення основних труднощів, що виникають під час відтворення комічного ефекту в процесі аудіовізуального перекладу. Проаналізовано мовні та культурні засоби творення гумору, зокрема каламбури, іронію, сарказм, наукову термінологію та культурно марковані елементи. Визначено основні перекладацькі стратегії та трансформації, які застосовуються для збереження прагматичного впливу й комічного потенціалу оригіналу: прямий й описовий переклад, конкретизація, трансформації заміни, повторення, опущення, додавання та компенсації. Доведено, що успішний переклад гумору потребує не лише мовної компетентності перекладача, а й глибокого розуміння культурного контексту та особливостей цільової аудиторії.

Ключові слова: *гумор, аудіовізуальний переклад, перекладацькі трансформації, культурна адаптація, «The Big Bang Theory»*

Гумор має вирішальне значення у питанні міжкультурної комунікації, оскільки виявляє імпліцитні знання та світоглядні установки культури-джерела. Він є багатоаспектним та динамічним феноменом, що є ключовим предметом лінгвокультурології.

Переклад гумору є одним із найскладніших завдань у перекладознавстві, оскільки комічне нерозривно пов’язане з культурним кодом, менталітетом та мовною картиною світу народу. Гумор виступає не лише засобом розваги, але й інструментом соціальної взаємодії, що вимагає від перекладача не просто знання мови, а глибокого розуміння прагматики, соціокультурного контексту та здатності відтворити емоційний вплив оригіналу на реципієнта іншої культури.

Гумор серіалу "The Big Bang Theory" є не просто розважальною складовою, а ключовим елементом наративу, що відображає зіткнення двох полярно протилежних світів – високоінтелектуального середовища блискучих, але соціально неадаптованих вчених і світу «звичайних» людей.

Аналіз емпіричного матеріалу, а саме скриптів американського ситкому «Теорія великого вибуху» [1] (The Big Bang Theory [3]), дозволяє стверджувати, що гумористична складова цього телевізійного продукту базується переважно на розмовному гуморі (conversational humour). У ході дослідження в серіалі майже не було виявлено «заготовлених жартів» (canned jokes) у їх класичному розумінні, тобто ізольованих анекдотів, що не стосуються контексту, за винятком поодиноких випадків використання жанру анекдоту як інтегральної частини діалогу персонажів. Весь гумор є ситуативним, спонтанним та тісно переплетеним із контекстом наукової термінології, попкультури та соціальної незграбності головних героїв.

Одним із найпродуктивніших способів відтворення вербального комізму в досліджуваному серіалі виявився метод **прямого перекладу** [2]. Ця стратегія є особливо ефективною при перекладі інтелектуального гумору головних героїв, Шелдона Купера та Леонарда Гофстедтера, оскільки наукова термінологія та логічні конструкції, навіть доведені до абсурду, часто є інтернаціональними або мають прямі відповідники в українській мові. Яскравим прикладом цього є дотеп, побудований на грі слів навколо поняття «коло друзів»:

Оригінал:

Penny: *I`m Sagittarius, which probably tells you way more than you need to know.*

Sheldon: *Yes, it tells us that you participate in the mass cultural delusion, that the sun`s position relative to arbitrary constellations at the time of your birth somehow affects your perfsonality* [3].

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Переклад:

Пенні: *Я стрілець, а це вже каже більше, ніж вам треба знати.* [1]

Шелдон: *Так, це свідчить, що ти розділяєш поширену хибну думку, що розташування сонця в момент твого народження відносно довільно вибраного сузір'я впливає на твою особистість.*

Перекладач майже дослівно відтворив синтаксичну структуру речення та лексичне наповнення, оскільки наукова термінологія («sun`s position» – «розташування сонця», «arbitrary constellations» – «довільно вибраного сузір'я», «affects your personality» – «впливає на твою особистість») має прямі, усталені еквіваленти в українській мові.

Окремо слід виділити нечастий випадок використання жанру анекдоту.

Оригінал:

Leonard: *There`s this farmer, and he has chickens, but they won`t lay any eggs. So he calls a physicist to help. The physicist then does some calculations and he says: «I have a solution, but it only works for spherical chickens in a vacuum*» [3].

Переклад:

Леонард: *Жив був фермер і в нього були кури, які не хотіли нестися. Тож він викликав фізика. Той щось помірявся, порахував і каже: «У мене є рішення проблеми, але воно працює виключно для сферичних курчат у вакуумі*» [1].

Цей фрагмент представляє собою жанр анекдоту, що висміює професійні деформації фізиків-теоретиків. У даному випадку перекладач фрагментарно застосував метод прямого перекладу, оскільки ключова фраза-панчлайн «spherical chickens in a vacuum» перекладена дослівно як «сферичних курчат у вакуумі». Це зумовлено тим, що даний вираз є усталеним мемом в академічних колах, і будь-яка адаптація зруйнувала б впізнаваність жарту. Гумористичний ефект досягається через стилістичну фігуру абсурду та використання наукового жаргону в невідповідному побутовому контексті, що гіперболізує схильність науковців до надмірного спрощення моделей реальності заради зручності розрахунків.

У випадках, коли в мові перекладу відсутній прямий лексичний відповідник для англійської реалії, сленгу або культурного явища, перекладачі вдаються до **методу описового перекладу** [2]. Ця стратегія дозволяє розкрити зміст жарту через пояснення, що розкривають сутність явища.

Оригінал:

Howard: *Grab a napkin, homey, you just got served!* [3]

Переклад:

Говард: *Витрись, друже, твою команду щойно розірвали на шматки* [1].

Прямий переклад «тебе обслужили» виступив би невдалим калькуванням, яке повністю нівелює комічний ефект. Афроамериканський сленговий вираз «get served» означає «зазнати принизливої публічної поразки», «отримати на горіхи». Оскільки прямий відповідник відсутній, найбільш адекватним рішенням є описовий переклад: розкриття семантики поразки через експресивну фразу «твою команду щойно розірвали на шматки». Такий підхід не лише передає зміст ситуації, а й логічно пов'язує першу частину речення з метафорою знищення суперника, що робить фразу зрозумілішою та емоційно забарвленішою для українського глядача.

Наукові терміни та логічні конструкції часто потребують описового перекладу для природного звучання в українській мові, особливо коли вони є частиною серйозного аргументу в комічному контексті. Фраза «brain chemistry» розгорнута у повнозначне словосполучення «хімічний склад мозку», що дозволяє зберегти необхідний академічний тон Шелдона у ситуації, коли він абсурдно серйозно сприймає прохання про домашніх улюбленців.

Оригінал:

Penny: *I need some guinea pigs.*

Sheldon: *Okay, there's a lab animal supply company in Reseda you could try. But if your research is going to have human applications, I suggest white mice instead. Their brain chemistry is far closer to ours.*

Penny: *I swear to God, Sheldon, one day, I'm gonna get the hang of talking to you.*

Leonard: *His mom`s been saying that for years* [3].

Переклад:

Пенні: *Мені треба кілька морських свинок.*

Шелдон: *Гаразд, є компанія, яка доставляє тварин у лабораторії, проте якщо твої дослідження для людей – раджу білих мишей. У них хімічний склад мозку ближчий до нашого, ніж у інших видів.*

Пенні: Клянуся, *Шелдоне, я припиню з тобою розмовляти.*

Леонард: *Його мати постійно це каже* [1].

У цьому фрагменті перекладач також вдався до прийому додавання, розширивши репліку Шелдона уточненням «ніж у інших видів», якого немає в оригіналі, задля логічної завершеності порівняння. Окрім лінгвістичних

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

трансформацій, сценарій будується на використанні образливих зауважень (putdowns). Репліка Пенні виражає незадоволення через неможливість нормальної комунікації, а фінальна фраза Леонарда («Його мати постійно це каже») є класичним пут-дауном, що підсилює комічний ефект.

Третім методом є **конкретизація** [2], яка полягає у заміні слова з широким значенням на слово з вужчим значенням для адаптації під реалії культури цільової мови.

У наступному діалозі для посилення комічного ефекту нейтральне «розійшовся» було замінене на більш конкретне дієслово «покинув», що демонструє метод конкретизації.

Оригінал:
Leonard: *I broke up with Joyce Kim.*
Sheldon: *You did not break up with Joyce Kim. She defected to North Korea.*
Leonard: *To mend her broken heart* [3].
Переклад:
Леонард: *Я покинув Джойс Кім.*
Шелдон: *Ти не покинув Джойс Кім. Вона втекла до Північної Кореї.*
Леонард: *Щоб залікувати своє розбите серце* [1].

Тут англійське словосполучення «broke up» (розійшлися) має широке значення і констатує факт завершення стосунків без уточнення ініціатора. Перекладач застосовує конкретизацію, замінюючи його на слово «покинув», що звужує значення до односторонньої дії, де Леонард виступає ініціатором розриву. А репліка Шелдона «Ти не покинув Джойс Кім. Вона втекла до Північної Кореї» є класичним дотепом.

Окрім основних методів, перекладачі серіалу епізодично застосовують додаткові трансформації, коли прямий чи описовий переклад неможливі. Доволі частим засобом є **заміна**. Яскравим прикладом доцільності цього прийому є лексеми чи фраземи, що є непереклади в українській мові або втратять комічний сенс та експресивність після прямого перекладу. Тому, щоб зберегти жвавість мови та емоційний заряд сцени, перекладачеві необхідно вдаватись до заміни оригінального образу на функціональний відповідник у цільовій мові.

Оригінал:
Sheldon: *Great Caesar`s ghost!* [3]
Переклад:
Шелдон: *Японський бог!* [1]

У цьому прикладі застосовано метод повної заміни. Вигук Шелдона «Great Caesar`s ghost!» («Привид великого Цезаря!») є застарілим виразом в американській культурі, який лише підкреслює старомодність та ексцентричність персонажа. Перекладач замінив його на колоритний фразеологізм «Японський бог!», який у вітчизняному культурному просторі виконує ідентичну функцію – виражає сильне здивування чи обурення, залишаючись при цьому цензурним та емоційно насиченим, що ідеально пасує до ідіолекту Шелдона.

У наступному прикладі можна прослідкувати яскравий приклад чорного гумору, де було застосовано метод **повторення** (синтаксичного та лексичного) [2]: необхідно було відтворити ритмічну структуру оригіналу, яка є основою комічного ефекту.

Оригінал:
Sheldon: *I don't see why you're upset about Professor Tupperman. It represents a flawless causal chain. He smoked, he coughed, he died. Smoked, coughed, died. A perfect linear regression* [3].
Переклад:
Шелдон: *Я не розумію, чому ти засмучений через професора Таппермана. Це демонструє бездоганний причинно-наслідковий ланцюжок. Він курив, він кашляв, він помер. Курив, кашляв, помер. Ідеальна лінійна регресія* [1].

Стратегія **опущення** спостерігається у фразі Шелдона про астрологію, де вилучено «at the time of your birth» задля полегшення синтаксичної структури речення без втрати змісту:

Оригінал:
Leonard: *I think Penny and I just need a little space.*
Sheldon: *You occupy mass and volume, so technically speaking, you have space* [3].
Переклад:
Леонард: *Думаю, нам з Пенні просто треба трохи простору.*
Шелдон: *Ви маєте масу й об'єм, тож простір у вас є* [1].

У наступному діалозі використано дотеп, що виражений каламбуром на слові слова «space». Леонард вжив його у переносному значенні, а Шелдон трактує буквально. При перекладі було застосовано метод опущення, а саме вилучення вставної конструкції «so technically speaking».

Натомість метод **додавання** [2] використано у репліці Раджа, де він ввів уточнювальну конструкцію «від

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

жалю», якої немає в оригіналі. Англійська фраза будується на імплікації: глядач сам має здогадатися, що обійми були актом співчуття до самотності героя. В українському перекладі додавання слів робить цю думку експліцитною.

Penny: *Raj, are you okay?*

Raj: *I`m fine. I made a reservation for one at the restaurant. The hostess even hugged me* [3].

Переклад:

Пенні: *Радже, ти в порядку?*

Радж: *Все просто чудово. Я забронював столик на одного в ресторані. Хостес аж обійняла мене від жалю* [1].

Останній метод перекладу гумору – **компенсація** [2]. Її переважно застосовують коли певний елемент змісту (гра слів, каламбур, рима або діалект) неможливо відтворити в перекладі на тому ж самому місці через розбіжності мовних систем:

Sheldon: *I need a breakthrough.*

Leonard: *I need a break from you* [3].

Переклад:

Шелдон: *Мені потрібен науковий прорив.*

Леонард: *А мені – щоб тебе прорвало на мовчання* [1].

У діалозі оригінальний жарт будується на полісемії слова «break»: Шелдон використовує його як частину слова «breakthrough» (відкриття/прорив), а Леонард обігрує ідіому «take a break» (відпочити/зробити перерву). Українській іменник «прорив» і дієслово «відпочити» не мають спільного кореня, тому пряме відтворення каламбуру неможливе. Перекладач застосував метод компенсації, замінивши гру значень на гру спільнокореневих слів («прорив» – «прорвало»). Такий метод створив ефект вербального пінг-понгу.

Таким чином, проведений аналіз демонструє застосування для перекладу гумору наступних методів: прямого й описового перекладу, конкретизації, а також трансформації заміни, повторення, опущення, додавання та компенсації. Під час аналізу перекладацьких рішень було підтверджено ефективність методу прямого перекладу при відтворенні інтелектуального гумору, що ґрунтується на термінології та формальній логіці. Водночас при відтворенні сленгу, ідіом та культурних реалій найбільш продуктивними є методи описового перекладу та конкретизації або розкриття змісту через пояснення, що дозволяє уникнути комунікативних невдач та адаптувати жарт для українського глядача, зберігаючи при цьому динаміку діалогу.

Список використаних джерел

1. Teoriia velukoho vybukhu [The Big Bang Theory]. Retrieved from: https://big-bang-theory-ua.net/ [in Ukrainian]
2. Riecher, V. (2019) Literal translation: A study with several translation techniques to get a good translation result. *Applied Translation*, *13*(2), 31–37 [in English]
3. The Big Bang Theory. Retrieved from: https://inoriginal.net/series/1163-big-bang-theory-2007.html [in English]

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.06

Katryna Mykhalchenko,
Svitlana Ostapenko

PECULIARITIES OF HUMOR TRANSLATING IN THE TV SERIES "THE BIG BANG THEORY" INTO UKRAINIAN

The article examines the peculiarities of translating humor from the sitcom "The Big Bang Theory" into Ukrainian. The study aims to identify the main challenges involved in preserving the humorous effect in audiovisual translation. The analysis focuses on linguistic and cultural means of humor creation, including pun, irony, sarcasm, scientific terminology, and culture-specific elements. The authors identify main translation strategies and transformations applied to preserve the pragmatic impact and comic potential of the original: literal and descriptive translation, concretization, transformations involving substitution, repetition, omission, addition, and compensation. It is proved that successful humor translation requires not only linguistic competence but also a deep understanding of the cultural context and the target audience.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Key words: *humor, audiovisual translation, translation transformations, cultural adaptation, sitcom, "The Big Bang Theory"*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Катерина Михальченко, здобувачка ВО першого (бакалаврського) рівня спеціальності «Філологія» Криворізького національного університету, Кривий Ріг, Україна. E-mail: mykhalchenko@donnuet.edu.ua

Kateryna Mykhalchenko, student of the first (bachelor's) level of higher education in the specialty "Philology", Kryvyi Rih National University, Kryvyi Rih, Ukraine. E-mail: mykhalchenko@donnuet.edu.ua

Світлана Остапенко, к.пед.н., доцент, завідувачка кафедри філології та перекладу Криворізького національного університету, Кривий Ріг, Україна. E-mail: ostapenko@donnuet.edu.ua, ORCID: https://orcid.org/0000-0002-3915-4854

Svitlana Ostapenko, PhD in Pedagogy, Associate Professor, Head of the Department of Philology and Translation, Kryvyi Rih National University, Kryvyi Rih, Ukraine. E-mail: ostapenko@donnuet.edu.ua, ORCID: https://orcid.org/0000-0002-3915-4854

© К. Михальченко, С. Остапенко

Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.07

Єлизавета Чемодурова,
Ганна Удовіченко

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЯК СПОСІБ КОМПЕНСАЦІЇ ВТРАТ У ПЕРЕКЛАДІ ОПОВІДАННЯ А. К. ДОЙЛА «СОБАКА БАСКЕРВІЛІВ» УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

У статті досліджено особливості застосування лексико-семантичних трансформацій у перекладі оповідання Артура Конана Дойла «Собака Баскервілів» українською мовою, виконаному Є. Тарнавським. Проаналізовано основні типи перекладацьких трансформацій, зокрема вибір варіантного відповідника, контекстуальну заміну, описовий переклад, транскодування, антонімічний переклад, компресію, декомпресію, транспозицію, конкретизацію, генералізацію, пермутацію та калькування. Визначено їхню роль у компенсації семантичних втрат і забезпеченні адекватності художнього перекладу. Особливу увагу приділено передачі власних назв, назв професій, титулів і культурно маркованої лексики. Доведено, що використання лексико-семантичних трансформацій сприяє збереженню змістової, стилістичної та прагматичної цілісності оригінального твору в українському перекладі.

Ключові слова: *лексико-семантичні трансформації, художній переклад, компенсація втрат, перекладознавство, контекстуальна заміна, транскодування, конкретизація, генералізація, Артур Конан Дойл, «Собака Баскервілів».*

У сучасному перекладознавстві важливе місце посідає проблема адекватного відтворення художнього тексту, зокрема збереження його стилістичних, культурних та емоційних особливостей. Одним із основних засобів компенсації перекладацьких втрат є лексико-семантичні трансформації, які забезпечують смислову та функціональну еквівалентність між оригіналом і перекладом.

Особливий інтерес для дослідження становить переклад детективних творів, де важливо передати не лише зміст, а й атмосферу та авторський стиль. У цьому аспекті оповідання Артура Конана Дойла «Собака Баскервілів» та його український переклад Є. Тарнавського є показовим матеріалом для аналізу перекладацьких трансформацій.

Метою дослідження є аналіз лексико-семантичних трансформацій як засобу компенсації втрат у перекладі твору. У роботі розглянуто основні типи трансформацій та визначено їхню роль у збереженні змістової і стилістичної цілісності тексту.

Розглянемо застосування перекладацьких трансформацій в процесі перекладу оповідання А. К. Дойла «Собака Баскервілів» українською мовою [3], виконаного Є. Тарнавським [2].

Розпочнемо з лексико-семантичної трансформації **вибір варіантного відповідника**, яка застосовується для перекладу багатозначних слів:

I am bound to say that in all the accounts which you have been so good as to give of my own small ***achievements*** *you have habitually underrated your own* ***abilities*** [3, с. 3]

Не можу не визнати, що, описуючи з властивою вам люб'язністю мої скромні ***заслуги****, ви зазвичай применшуєте свої власні* ***можливості*** [2, с. 4]

В даному реченні є два полісемантичних слова: ***achievements*** та ***abilities.*** За словником полісемантичне слово ***achievements*** має декілька значень: *досягнення, успіх, завоювання* [1]; автор перекладу обирає ***заслуги*** відповідно до контексту речення. Окрім того, для багатозначного слова ***abilities*** (*здібність, здатність, уміння, обдарованість* [1]) автор обирає опцію ***можливості***.

Слід зазначити, що багато назв професій у творі здебільшого перекладаються українськими синонімічними відповідниками: *companion, visitor – гість, medical attendant – лікар, Maiden – полонянка, tenant – господарь, Kin – родич, the groom – конюх, Butler – дворецький, Composer – автор, Spy – спостерігач, manager – начальник, Porter*

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

– швейцар, fare – пасажир, criminal – вбивця. [3, 2]

Перейдемо до **контекстуальної заміни,** засобу перекладу, при якому відповідник обирають не за його словниковим значенням, а виходячи із контексту:

*Now, you will **observe** that he could not have been on the staff of the hospital, since only a man **well-established** in a London practice could hold such a position, and such a one would not drift into the country* [3, с. 4] – *Тепер **зазначте**, що він не міг перебувати в штаті консультантів лікарні, бо це дозволено тільки лікарям із **солідною** лондонською практикою, а такий лікар навряд чи поїхав би з міста.* [2, с. 6]

Тут слово ***observe***, яке за словником [1] перекладається як *спостерігати, стежити, робити спостереження*, автор перекладає як ***зазначте*** відповідно до правил побудови спонукального речення в українській мові, хоча в оригіналі таке значення відсутнє. Наступний приклад ***well-established*** має декілька значень в українській мові, таких як *визнаний, ґрунтовний*. Слово, яке дібрав перекладач в цьому контексті існує в словнику економічної лексики: *well-established* ~ = солідне підприємство, солідна фірма. [1] Автор добирає його відповідно до контексту.

Також в тексті мають місце такі контекстуальні заміни, як: *catastrophe – нещастя, Good! – Слушно!, of consequence – серйозного, suggest – спадає на гадку, practice for himself – приватною практикою, the change – звільнення, Ornament – прикраса, statement – хроніка, legend – переказ, signs – слідів, verdict – висновку, розгадка цієї таємниці – the heart of the mystery*. [3; 2]

Описовий переклад використовується, коли відповідника у мові перекладу немає, отже є потреба в описі слова. Наприклад:

*We've laid the **family ghost** once and forever* [3, с. 67] – *З привидом, **який переслідував ваш рід**, покінчено назавжди* [3, с. 167]

Тут *family ghost* описується як *привидом, який переслідував ваш рід*, і є прикладом описового перекладу.

*[...] and there emerges a young fellow under thirty, amiable, unambitious, absent-minded, and **the possessor of a favourite dog**,[...]* [3, с. 4] – *[...]перед нами виріс вельми симпатичний чоловік віком близько тридцяти років, не марнославний, неуважний, **котрий ніжно любить свого собаку**, [...]* [2, с. 6]

В реченні частина *котрий ніжно любить свого собаку* описує *the possessor of a favourite dog* та починається з відносного займенника *котрий.*

Наведемо ще приклади застосування описового перекладу в тексті твору*: the point – про що там ідеться, immaterial – інформація, якою можна знехтувати, miscarried – доправили помилково не на ту адресу, congenial task – коли перед сищиком поставало гідне його завдання, the breed of men – у людях, котрі його населяють, house-surgeon – куратора, котрий живе при лікарні, wooing – як я упадаю за дівчиною.* [3; 2]

Деякі професії потребують додаткових елементів (або описового перекладу), у зв'язку з тим, що у контексті потребується пояснення: *claimant – претендентів на спадщину, Clerk – черговий по вестибюлі, coal-owner – власник вугільних копалень, postmaster – начальник контори, caretaker – управитель маєтком*.

Транскодування використовується, коли звуки або форму слова оригінальної мови потрібно передати за допомогою алфавіту мови перекладу. В творі є велика кількість елементів, які належать до транскодування.

Транскрипція – спроба передати слово однієї мови в іншій з максимально точним відтворенням звуків, зазвичай для імен та назв.

Є такі приклади транслітерації в тексті: *Sherlock Holmes – Шерлок Голмс, James Mortimer – Джеймс Мортімер, Watson – Ватсон, Perkins – Перкінс, Rodger – Роджер, Cartwright – Картрайт, Barrymore – Баррімор, Oldmore – Олдмор, James Desmond – Джеймс Дезмонд, John Clayton – Джон Клейтон, John Morland – Джон Морленд.* [3, 2]

У прикладах спостерігаємо відтворення звуків та форми слів англійської мови, що ефективно працює у збереженні стилістики тексту.

Адаптивне транскодування, прийом адаптації форми слова до фонетичних/граматичних правил української мови: *terrier – тер'єр, mastiff – мастиф, bloodhound – бладхаунд, bulldog – бульдог, curly-haired spaniel – кокер-спаніель. Johnson – Теофіліус Джонсон, Stamford – Стенфорд, Europe – Європа / європейським, South African – Південній Африці*. [3; 2]

Мішане транскодування, яке поєднує елементи транскрипції та транслітерації, демонструють наступні приклади:

Charles Baskerville – Чарльз Баскервіль, Bertillon – Бертильон, Hugo Baskerville – Г'юго Баскервіль, Vandeleur – Ванделер, Gloucester – Глостер Fernworthy – Фернворсі, Marcini's – Марціні, De Reszkes – Де Рецке, Phosphorus – Фосфор. [3; 2]

Окремої уваги заслуговують звання, титули та професії. Автор використовує різні види транскодування, працюючи з ними.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Так, транслітерацію та транскрипцію спостерігаємо у таких прикладах: *enthusiast – ентузіаст, policeman – полісмен, Baronet – баронет, cabman – кебмен, naturalist – натураліст.* Адаптація є в: *squires – сквайри, Cavalier – кавалер, decorators – декоратори, gentlemen – джентльмени, architect – архітектор, patient – пацієнт* [3; 2].

Щодо звернень (*Monsieur, Sir, Mr., Mrs., Dr.* та інші), автор використовує українські відповідники *пан, пані, лікар*, що спостерігаємо у таких прикладах: *Dr. Mortimer – лікар Мортімер, Sir Charles Baskerville – сер Чарльз Баскервіль, Monsieur Bertillon – пан Бертильон Mrs. Oldmore – пані Олдмор.* [3; 2]

Перейдемо до **антонімічного перекладу**, який має наступні підвиди:

негативізація – переклад слова без семи заперечення словом із наявною семою заперечення – присутня у таких прикладах з часткою *не*: *hardly imagine – я **не** уявляю собі, I had hardly expected – я **ніяк не** очікував, half constructed – ще **не** закінчена будова.* [3; 2]

Також наведемо приклади з префіксом *не-: danger – **не**безпечний, slovenly fashion – **не**охайністю, ugly business – справа **не**добра, vigil – **не**спання, abortive – **не**вдалої, public scandal – **не**приємного розголосу / **не**приємну історію; small presentation – **не**величкий дарунок, kept together – **не**розлучні*. [3; 2]

позитивізація – анулювання негативних елементів у слові – застосована у такому реченні:

- *He had **never** said as much before* [3, с. 3] – *Я вперше почув від Шерлока таке визнання* [2, с. 3]

Також іншими прикладами позитивації в тексті твору є: ***dis**advantage – вразливе місце, break into **no** house – скривдить, **not in**frequent – частих.* [2, с. 3]

Декомпресія або **додання слів** має важливу функцію збільшення знаків у мові перекладу, часто для пояснення певних явищ. У тексті є такі приклади декомпресії: *Times – Газета «Таймс», cardiac exhaustion – припинення серцевої діяльності, farming – господарює у себе на фермі, Devon – графство Девоншир, Devon County Chronicle – номер «Девонширської хроніки», securities – цінними паперами, householders – мешканців поодиноких ферм, the next-of-kin – найближчих родичів похованого.* [3; 2]

Зворотньою трансформацією є **компресія**, за допомогою якої з речення вилучають зайву інформацію з точки зору перекладача:

***In doing so** I held it within a few inches of my eyes, and was conscious of a faint smell of the scent known as white jessamine.* [3, с. 72] – *Я підніс аркуш до очей і вловив легкий запах — від нього пахло парфумами «Білий жасмин».* [2, с. 181]

Перекладач застосовує компресію, оскільки дієприслівникову конструкцію *in doing so*, яка дублює зміст наступного присудка *held*, у перекладі опущено. Це вилучення не впливає на зміст висловлення, адже відповідна дія відтворюється основним дієслівним присудком *підніс*. Таким чином відбувається спрощення синтаксичної структури речення без втрати смислової повноти.

Транспозиція, яка являє собою заміну однієї частини мови вихідного тексту на іншу у перекладі, демонструють наступні приклади:

номіналізація – переклад іменником – використовується при перекладі герундія та герундіальних конструкцій в таких прикладах з оповідання: *consulting – посада консультанта, examining – обстеження, raining – дощ, by advising – порадою, waiting – очікування, bearing – постава, sleeping – сон, meeting – зустріч, travelling – подорож.* [3; 2]

вербалізація – переклад дієсловом – демонструється наступними прикладами*: custom – бенкетувати, public facts – що повідомлялося, the probability – я схильний думати, silence – промовчав, explanation – пояснив, suspicion – підозрював, examination – оглянув.* [3; 2]

ад'єктивація – переклад прислівником – здебільшого зустрічається при перекладі іменника в присвійному відмінку та іменникових конструкцій: *Hunt club – мисливський клуб, stone axe – кам'яна сокира, Holm's book – Голмівська книга, Sherlocks interevention – Шерлоківська участь.* [3; 2]

прономіналізація – переклад займенником, часто з ціллю запобігти тавтології:: ***Sir Charles's** health has for some time been impaired, and points especially to some affection of the heart.* [3, с. 8] – *За їхніми словами, **він** страждав на ваду серця.* [2, с. 17] Тут іменник *Sir Charles's* замінюється на займенник *він.*

Поняття **конкретизації значення** у перекладі означає перехід від ширшого, узагальненого поняття до більш вузького значення. Є такі приклади застосування конкретизації у перекладі Є. Тарнавського: *room – вітальня, setting – сцена, head – потилицю, atmosphere – ладану, episodes – факти, appeals – запит.* [3; 2]

Наступною трансформацією є **пермутація** – трансформація, за якої слова у словосполученні міняються місцями, щоб переклад звучав природно іншою мовою: *walking stick – тростина для ходьби, barking loudly – голосно гавкаючи, old family portrait – старий портрет сім'ї, old Middleton's park – парк старого Мідлтона.* [3; 2]

Калькування або дослівний переклад зберігає кожний елемент речення або словосполучення, як в оригінальному творі. Воно поділяється на семантичне калькування, де автор передає значення слова найближчим прямим еквівалентом, як в прикладах: *Powers of Evil – силам зла, tea time – час чаювання, nouveaux riches – нуворишів,*

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Vatican cameos – ватиканськими камеями, [3; 2] та граматичне калькування, де окрім значення, передається і форма слова, тобто зберігаються його структурні елементи: ***un****interesting* – ***не****цікава, child****less*** – ***без****дітним, **im****prudent* – ***не****розсудливо.* [3; 2]

Генералізація значення стосується переходу від конкретного поняття до більш узагальненого, широкого за змістом. Тож в тексті є такі приклади: *sum – капітал, frock-coat – костюмі, indications – даних, convictions – теорії, sentiment – ідея, particulars – інформацію, fallacies – хиби, the wagonette – транспорт, deadly – страшне*. [3; 2]

Лексико-семантичні трансформації відіграють велику роль у компенсації семантичних втрат у перекладі, оскільки вони передають смислові відтінки, які не мають прямих відповідників у мові перекладу та забезпечують адекватне відтворення значення у контексті речення.

Проведений аналіз засвідчив, що лексико-семантичні трансформації є важливим засобом компенсації семантичних втрат та забезпечення адекватності художнього перекладу. Найбільш продуктивними виявилися вибір варіантного відповідника, контекстуальна заміна, описовий переклад і транскодування, які сприяють точному відтворенню змісту, стилістики та національно-культурного колориту оригіналу. Водночас конкретизація, генералізація, компресія та декомпресія забезпечують природність і відповідність перекладу нормам української мови. Таким чином, застосування лексико-семантичних трансформацій дозволяє зберегти змістову, стилістичну та прагматичну цілісність художнього твору в перекладі.

Список використаних джерел

1. Англійсько-український словник (Інтернет джерело) URL: https://dict.com/англіисько-українськии
2. Конан Дойл А. Собака Баскервілів / пер. з англ. Тарнавського Є., худож.-оформлювач Гугалова О. А. Харків: Фоліо, 2017. 177 с
3. Arthur Conan Doyle. The Hound of the Baskervilles URL: https://sherlock-holm.es/stories/pdf/a4/1-sided/houn.pdf

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.07

Hanna Udovichenko,
Yelyzaveta Chemodurova

LEXICAL-SEMANTIC TRANSFORMATIONS AS A MEANS OF COMPENSATING FOR LOSSES IN THE TRANSLATION OF A. K. DOYLE'S SHORT STORY 'THE DOG OF THE BASKERVILLES' INTO UKRAINIAN

The article examines the peculiarities of applying lexical-semantic transformations in the Ukrainian translation of Arthur Conan Doyle's novel The Hound of the Baskervilles translated by Ye. Tarnavskyi. The study analyses the main types of translation transformations, including variant correspondence selection, contextual substitution, descriptive translation, transcoding, antonymic translation, compression, decompression, transposition, concretization, generalization, permutation, and calquing. Their role in compensating semantic losses and ensuring the adequacy of literary translation is determined. Particular attention is paid to the rendering of proper names, professional titles, forms of address, and culturally marked vocabulary. It is proved that the use of lexical-semantic transformations contributes to preserving the semantic, stylistic, and pragmatic integrity of the original work in the Ukrainian translation.

Keywords: *lexical-semantic transformations, literary translation, compensation of losses, translation studies, contextual substitution, transcoding, concretization, generalization, Arthur Conan Doyle, The Hound of the Baskervilles.*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Ганна Удовіченко, к.пед.н., доцент кафедри філології та перекладу Навчально-наукового інституту економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського Криворізького національного університету, Україна. E-mail: udovichenko@donnuet.edu.ua, orcid: http://orcid.org/ https://orcid.org/0000-0003-3731-085

Hannah Udovichenko, PhD in Pedagogy, Associate Professor of the Department of Philology and Translation, Mykhailo Tuhan-Baranovskyi Educational and Scientific Institute of Economics and Trade of Kryvyi Rih National University, Ukraine. E-mail: udovichenko@donnuet.edu.ua, ORCID: https://orcid.org/0000-0003-3731-085

Єлизавета Чемодурова, здобувачка освіти четвертого (бакалаврського) рівня спеціальності «Філологія», Навчально-наукового інституту економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського Криворізького національного університету, Україна. E-mail: chemodurova@donnuet.edu.ua

Yelyzaveta Chemodurova, a student of the fouth (bachelor's) level of higher education in the specialty "Philology". Mykhailo Tuhan-Baranovskyi Educational and Scientific Institute of Economics and Trade of Kryvyi Rih National University, Ukraine. E-mail: chemodurova@donnuet.edu.ua

© Є. Чемодурова, Г. Удовіченко
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.08

Юлія Чернова

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ МЕТАФОР (НА МАТЕРІАЛІ ПЕРЕКЛАДІВ РОМАНІВ АГАТИ КРІСТІ)

Дослідження поглиблює розуміння способів, за допомогою яких перекладач відтворює правильний і влучний переклад існуючих у художніх текстах метафоричних сполучень українською мовою. Передача яскравої метафоричності тексту вимагає ретельного аналізу авторських мовних засобів і повної композиційної структури твору, підбору прийомів перекладу для передачі не тільки змісту твору, а й особливостей стилю авторського тексту. Втрата або опущення метафори при перекладі може призвести до того, що сенс буде переданий не повною мірою, тому перекладач повинен знайти певний прийом для його збереження. Загальний висновок, якого ми прийшли в результаті дослідження, полягає в тому, що переклад художніх творів, в яких містяться метафори, є найцікавішою перекладацькою проблемою. Перекладач художніх текстів повинен бути творчою людиною, яка знає специфіку зазначеного виду текстів, усвідомлює складність перекладу образності і вміє якісно виконувати свою роботу.

Ключові слова: *метафора, Агата Крісті, переклад, перефразовування, еквівалентність.*

Метою дослідження є висвітлення ролі метафори як засобу втілення авторського задуму, її видів у художньому тексті та способів перекладу. Аби досягти поставленої мети, нам необхідно виконати низку завдань:

1. розглянути поняття метафори та її функції;
2. визначити роль метафори та її види в художньому тексті;
3. розмежувати способи перекладу різних науковців;
4. проаналізувати способи перекладу метафори в обраних нами творах.

Як ілюстрацію наведемо деякі приклади перекладу метафор з творів Агати Крісті. У нашому дослідженні ми розглянули перекладацькі рішення Ю. Лившиця, М. Олійника та Н. Хаєцької стосовно метафор у творах А. Крісті «Evil under the Sun» та «Five Little Pigs». Так, у творі «Зло під сонцем» перекладач використовує повну еквівалентну відповідність для перекладу описів почуттів головної героїні до Арлен: «*You could not just* ***elevate your nose*** *with a sniff of moral superiority and dismiss her from your mind* [6, p. 23]» – «*Треба* ***задерти носа*** *з почуттям моральної переваги і викинути її зі своєї голови*» [1, p. 28]. Перекладач, маючи справу зі стертою метафорою, використовує наявний еквівалент у мові перекладу. «*Just because men* ***lose their heads*** *about her a bit is not to say that she loses hers*» [6, p. 30] – «*Той факт, що чоловіки* ***втрачають від неї голову****, не означає, що вона втрачає голову від них*» [1, p. 35]. Метафори «*задерти ніс*», «*викинути її з голови*» і «*втрачати голову*» вже є стертими, і тому Н. Хаєцька підбирає повну відповідність для виділених у тексті метафор. «*Did she* ***set the place by the ears****?*» [6, p. 13] – «*... весь* ***гарнізон поставила на вуха****!*» [1, p. 18] Метафорична конструкція «*set the place by the ears*» була перекладена за допомогою схожості образу. Слід зауважити, що «*поставити на вуха гарнізон*» не є стійкою метафорою, але, якби Н. Хаєцька переклала дослівно «*place*» як «*місце*», експресивна інтерпретація «*гарнізону*» була б відсутня. Виникає питання, чому перекладач зупинився на варіанті «*гарнізон*». Чоловік Арлен є капітаном Маршаллом і з цього можна зробити висновок, що перекладач не тільки зберіг сенс метафори, а й емоційну складову художнього стилю. «*She* ***smiled faintly***» [6, p. 42] – «*Губи її* ***торкнула легка усмішка***» [1, p. 47]. Перекладач використовує переклад за допомогою збереження метафоричного образу, але з додаванням, яке пояснює, у свою чергу, важливість та значення доданої інформації. Перекладач свідомо додає слова «*губи*» і «*торкнула*», котрі доповнюють речення і передають його характер. «*The calm, monotonous* ***voice was drowned***» [6, p. 44] – «*І тужливий* ***голос*** *став не чутним і* ***зовсім сів***» [1, p. 49]. У зазначеному прикладі перекладач застосував перефразовування та доповнення, при якому об'єднав два англійських прикметники «*calm*» and «*monotonous*» і підібрав до них український відповідник «тужливий», а також додав метафоричний вираз. «*Ah! My friend,* ***what a night****!*» [6,

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

p. 15] – «*До чого сьогодні* ***тужлива погода****, мій друг, ні дати ні взяти!*» [1, p. 20] У цьому випадку перекладач знову використовує заміну. Тобто слово «*night*» перекладається як «*тужлива погода*». Зрозуміло, що перекладач використовує прийом додавання. Включивши фразу «*ні дати ні взяти*», перекладач ілюструє порівняння. Далі нами було розглянуто таку метафору, котру можна знайти у творі «П'ятеро поросят»: *"Not really tactful of you, my dear man," – said Depleach, showing his teeth in his sudden famous "****wolf's smile****", which had been reputed to have such a terrifying effect upon witnesses*» [1, p. 17] – «*Це до деякої міри безтактно з вашого боку, шановний, – сказав Депліч, оскаливши раптом знаменитою своєю "****вовчою усмішкою****", яка нагонила колись на свідків жах. – Адже ви знаєте, що цей процес не приніс мені успіху*» [3, p. 5]. Вказаний прийом побудований на основі подібності оскалу злого вовка до лякаючої посмішки героя. У рамках класифікації П. Ньюмарка метафора є звичайною, оскільки вона сприяє емоційному впливу на читача і використовується для опису конкретної людини. Українською мовою вищезазначена метафора була перекладена словосполученням «*вовча усмішка*». При перекладі до слова «*smile*» Ю. Лившиць та М. Олійник підібрали відповідник «*усмішка*», ці слова є синонімами. Перше значення слова «*посмішка*» – знак доброти – «особливий порух м'язами обличчя (губ, очей), який виражає схильність до сміху», але у складі метафори «*посмішка*» – недобра. Оскільки героя роману боялися через його посмішку, то перекладач підібрав відповідність вірно, підкреслюючи схожість оскалу вовка і злорадної посмішки. При перекладі українською мовою сенс метафори був посилений вибором потрібного еквівалента. Сенс метафори не був загублений. Далі в тексті нашу увагу небезпричинно пригорнула така метафора: «***We're not magicians****, you know*» [1, p. 18] – «*Саме так, шановний,* ***ми ж не чарівники***» [3, p. 5]. Сенс цієї метафори полягає в тому, що герої не здатні вирішити всі питання в одну мить, зробити щось по клацанню пальців, як це могли б зробити чарівники. Вищевказана метафора, що має в собі естетичну функцією, є звичайною. При перекладі українською мовою прийом звучить логічно та зрозуміло для читача. Метафору перекладено способом калькування, цей факт підтверджується і тлумачним словником: «*Маг – людина, що нібито володіє таємницями магії (у 1 знач.); характерник, чарівник*». Хоча, на наш погляд, міг бути підібраний контекстуальний еквівалент, який не є синонімом до слова «*маг*». Проаналізувавши і порівнявши визначення цих двох слів, можна зробити висновок, що в українській мові у слова «*маг*» простежуються як негативні, так і позитивні конотації: «*маг*» може бути чеснотою, а може володіти і темними силами. Хоча, як показує історія, то для українського читача звичніше було б використати лексему «*чудотворець*», адже чарівник (чаклун) частіше мав негативні конотації, тому що ця людина володіє магією, яка, з точки зору християнської релігії, пов'язана зі злом і дияволом. А «*чудотворець*», навпаки, світлий, святий чоловік: він втілює в життя чудеса, спрямовані на благо інших. У сьогоднішніх реаліях «*чарівник*» – допустимий відповідник при перекладі. Далі в тексті нами було знайдено таке сполучення: «*Oh, damn it all, man, you* ***can't flog a dead horse****. It's all over and done with years ago*» [1, p. 23]. Багато прислів'їв, приказок та фразеологізмів засновані на метафорах. Цей фразеологізм теж побудований на метафоричному зіставленні. Вищевказана метафора є стертою, оскільки її фігуральний характер уже не відчувається. Такі поєднання слід перекладати за допомогою еквівалентів, існуючих у мові перекладу. Ю. Лившиць та М. Олійник переклали цей фразеологізм як «*Депліч вигукнув: – Матері його ковінька!* ***Не можна ж підганяти мертвого коня****!*» [3, p. 7], що повністю відповідає англійському фразеологізму за формою і змістом. Для зазначеної метафори були підібрані існуючі в мові фразеологізми, які повністю передають сенс цього виразу. Зразок опущення стертої метафори можна спостерігати в творі у такому прикладі: «*Further remarks were that the girl was* ***rolling in money*** *and had always got everything she wanted, and also that "she was the one who was making most of running"*» [1, p. 180] – «*Люди почали хихикати, заявляючи, що Ельза знає, чого хоче, і завжди добивається того, чого хоче*» [3, p. 65]. Метафора «*be rolling in money*» в українській мові має значення «*грошей – хоч греблю гати*», «*грошей кури не клюють*», **«купатися в грошах».** Перекладачеві необхідно було використати можливий український відповідник, адже при застосуванні способу деметафоризації перший втратив одну з головних характеристик героїні.

Отже, перекладачі використовують різні способи перекладу метафор залежно від виду останніх. Очевидно, що в кожному конкретному випадку перед перекладачем стоїть завдання не вибору з декількох готових варіантів дій, а необхідність пошуку виходу з мовної ситуації з найменшими втратами в плані збереження стилістики і змісту оригіналу. При перекладі часто доводиться обирати з двох однаково обов'язкових для перекладу властивостей. З одного боку, це необхідність, продиктована єдністю форми і змісту англійського метафоричного вираження; з іншого боку, це свобода, що диктується законами української мови і повною усвідомленістю образу, закладеного в початковому тексті, свобода відхилень від його мовних норм.

Список використаних джерел

1. Крісті А. Зло під сонцем. Переклад Н. Хаєцька. Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2018.
2. Крісті А. Інспектор Пуаро та інші: повісті. Переклад В. Хижняк. Донбас, 2016.
3. Крісті А. П'ятеро поросят. Переклад Ю. Лившиць, М. Олійник, 2013. С. 296-448.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

4. Ясинецька О. «Переклад метафори як мовна репрезентація концептуальних картин світу». *Філологічні трактати*, вип. 1, 2010. С. 96-100.
5. Newmark, Peter. A Textbook of Translation. Harlow: Pearson Education Limited, 2008. P. 33–37.
6. Christie A. Evil under the Sun / A. Christie. – Режим доступа: URL: https://ru.scribd.com/book/168907394/Evil-Under-the-Sun-AHercule-Poirot-Mystery (дата звернення: 11.12.2025).
7. Christie A. Sad Cypress / Agatha Christie. – London: Collins Clear-Type Press, 1933. 191 p.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.08

Yuliia Chernova

PECULIARITIES OF METAPHOR TRANSLATION (BASED ON TRANSLATION OF THE NOVELS BY AGATHA CHRISTIE)

Our research deepens the comprehension of the means which help a translator convey into Ukrainian a correct and successful translation of metaphorical units that can be found in literary texts. Conveying of the text metaphorical nature requires a thorough analysis of author language tools and full work composition, the choice of translation means to render not only the sense of the work, but peculiarities of the author's style as well. Losing or omitting a metaphor in the process of translation can cause rendering the sense not fully, thus a translator ought to find a certain way to keep it. The general conclusion made by us says that translation of literary works that contain metaphors present the most interesting translation problem. A translator of such novels ought to be creative and know all the specific details of these texts, be aware of difficulties of imagery translation and be able perform his job in a qualitative way.

Key words: *metaphor, Agatha Christie, translation, rephrasing, equivalence.*

Відомості про автора / Information about the Author

Юлія Чернова, старший викладач кафедри англійської філології та перекладу факультету філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: chernova.yuliia@chmnu.edu.ua, ORCID: https://orcid.org/0000-0001-7977-1358.

Yuliia Chernova, senior teacher of the department of English Philology and Translation of Faculty of Philology of Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: chernova.yuliia@chmnu.edu.ua, ORCID: https://orcid.org/0000-0001-7977-1358.

© Ю. Чернова *Стаття отримана редакцією 28.05.2026.*

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.09

Nataliia Ababilova

MILITARY TERMS: FUNCTIONING AND TRANSLATION IN CONTEMPORARY PRACTICE

This paper explores the development, structural features, and functional dynamics of Ukrainian military terms. The influence of foreign terminologies, the role of technological innovations, and the adaptation of terms in the context of NATO integration have been analyzed. Special attention is paid to translation challenges and the cognitive-communicative functions of military terms, highlighting their role in operational precision, training, and military science. Military terms are stated not only to be a lexicon of specialized words but also a functional system embedded in communicative, cognitive, and institutional frameworks – one that poses unique challenges and requirements for translators working across languages and cultures. The study emphasizes the necessity of a systematic, context-aware approach to terms functioning and translation to ensure clarity and interoperability in military communication.

Keywords: *military terms, features, functions, translation, challenges*

Military terms constitute a specialized linguistic system designed to convey complex operational and strategic concepts with precision. Historically, distinct vocabularies facilitated communication among warriors and commanders, ensuring effective coordination in battle. Over centuries, this lexicon evolved alongside technological innovations and tactical reforms, reflecting both historical and contemporary military needs [9].

In Ukraine, military terms trace back to the times of Kievan Rus' and the Cossack era, with terms such as *стрілець* (rifleman), *осавул* (assistant officer), *обоз* (wagon train), and *сотник* (centurion). Throughout the 20th century, Russian and German terminologies influenced the Ukrainian lexicon, and the Soviet period led to extensive Russification. Following independence in 1991, there has been a gradual process of reclaiming indigenous terms and creating new ones, such as *кібероборона* (cyber defense), *безпілотник* (drone), and *протидроновий комплекс* (counter-drone system). Contemporary Ukrainian military terms increasingly integrate English terms due to NATO interoperability requirements [6].

In view of the rapid development of military technologies and the emergence of advanced types of weaponry, new terms constantly appear that require linguistic processing, standardization, and translation, which proves the importance of current research.

Military terms constitute a specialized vocabulary employed by the armed forces to denote various aspects of military affairs, including tactics, strategy, weaponry, combat equipment, and communications. They differ from general vocabulary in semantic clarity, stylistic neutrality, and functional specificity [1].

The inseparability of form and function in military terms is highlighted in L. Turovska's studies, where the scholar notes that translators must replicate not only semantic content but also the communicative purpose and pragmatic force of such terms in context – a reflection of the tight functional constraints that specialized military vocabulary imposes on translation practice. This aligns with broader research in military linguistics, which emphasizes that military terms are structured to ensure precision, clarity, and unambiguity under high-stakes conditions where even minor semantic shifts can lead to operational misunderstandings or errors [10, 11].

In accordance with the scientific findings of N. Ryabokin, N. Nochovna and A. Deineka on colloquial and slang-based terms used among personnel, many of military terms are orally transmitted and only occasionally documented. These *sublanguage* elements are dynamic, evolving with changes in technology and tactical practice, and thus pose challenges for translators who must often rely on context or field usage rather than codified dictionaries to render them accurately. This reflects a recognized issue in the field: military vocabulary is not static but continuously regenerated through discourse and practice, which complicates efforts at standardization and equivalence [8].

Military terms continually reflect innovations in technology, tactics, and military thought. Military sublanguage absorbs neologisms, abbreviations, and calques from allied forces' practices, especially in multinational operations,

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

requiring translators to be alert to ongoing lexicogenetic processes. Thus, it proves the dynamic nature of the military terms system [2].

Building on these perspectives, I. Kozubai highlights competence and corporatism as key characteristics of military term use. Military terms function systematically: they maintain semantic precision and exhibit stylistic neutrality to eliminate ambiguity in high-stakes environments like orders, technical manuals, and protocols. Terminological corpora in military domains often incorporate standards of usage, abbreviation conventions, and definitional clarity that are enforced institutionally, contributing to what can be described as the *corporate* nature of the military terminological system – a tightly regulated and shared linguistic repertoire that supports internal cohesion and operational effectiveness. This systematicity parallels findings in terminology research that specialized vocabularies operate as semi-closed systems with normative constraints on formation and use [4].

From I. Kupina and M. Babych's point of view, terminological units in specialized domains must convey phenomena, properties, and interrelations inherent to that field, and they must be accurately translated to maintain clarity, precision, and operational utility. This perspective aligns with modern terminological theory, which emphasizes that terms are not isolated lexical items but nodes in conceptual networks that reflect domain knowledge structures. In military contexts, this structure is shaped by doctrinal norms, standardized operating procedures, and technology-driven innovations that continually influence terms formation and usage [5].

The unifying role of military terms lies in shaping both communication and cognitive frameworks for service members. Terminological systems in the military do not merely label concepts; they structure operational thinking by linking lexical items with procedural and doctrinal knowledge, thus functioning as cognitive tools that support decision-making and coordination [3].

Military terms perform several essential functions: standardization of understanding (they enable consistent interpretation across different units and allied forces, enhancing operational cohesion), operational efficiency (precise terms in orders, directives, and documentation ensures unambiguous communication and accelerates command procedures), training and professional development (mastery of terms is essential for effective communication and task execution within armed forces) and advancement of military science (terms facilitate systematic description, classification, and analysis of military phenomena, contributing to scientific knowledge in the defence sector).

Overall, these insights from contemporary studies underscore that military terms are not merely a lexicon of specialized words but a functional system embedded in communicative, cognitive, and institutional frameworks – one that poses unique challenges and requirements for translators working across languages and cultures. Military terms encompass a wide array of specialized lexemes characterized by unique features, structural variation, and contextual nuances. These terms are intimately tied to specific activity domains within the armed forces and frequently evolve, acquiring new meanings and connotations that can complicate translation. Some terms become standardized and form the core lexicon of military communication, while others gradually fall out of use as doctrine and technology change. Additionally, numerous lexical units that are neutral in general language may take on evaluative or specialized connotations within military contexts; for example, *assault* in everyday English signifies general aggression, whereas in military parlance it denotes a defined tactical action.

Being inherently technical and highly contextualized, military terms encode not only denotative meaning but also procedural knowledge essential for the effective translation [7].

Translation challenges arise from the large number of domain-specific terms, the extensive use of abbreviations and acronyms with context-dependent meanings, the presence of military slang and jargon, and the variation in the interpretation of terms across different national military systems. Accurate translation therefore requires not only linguistic competence but also strong domain knowledge and contextual awareness. Moreover, there is a problem of insufficient standardization of military terms across countries. For example, the term "brigade" can have different meanings in different nations. In the United States, it is generally used to refer to an army brigade, whereas in France and other European countries, this term may encompass air force brigades or even naval brigades.

Translators engaged in military discourse must therefore consider not only lexical equivalence but also the technical specifications and operational functions that terms represent. This involves maintaining terminological consistency across texts, accounting for cultural and historical differences in military systems between nations, and ensuring that translated terms preserve their pragmatic functions within operational settings. Inaccurate translation of military terms can have serious operational consequences, compromising interoperability, misinforming decision-making processes, or even endangering lives – outcomes that highlight the exceptional responsibility borne by military translators and terminologists.

Therefore, H. Udovichenko and B. Chvanova [11] advocate the observance of a set of methodological guidelines when translating English military terms into Ukrainian, principles that safeguard consistency, precision, and functional adequacy:

- Use only terms officially approved by state standards – translators should rely on normative terminological registers

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

sanctioned by authoritative bodies to enhance uniformity and reduce ambiguity in official texts.

- If a term is absent from dictionaries, independently select an equivalent by consulting reference sources or subject-matter experts – in cases where no established equivalent exists, translators should engage with technical literature and specialists to ensure that proposed renderings reflect domain-appropriate conceptualization.
- Retain English terms without an established Ukrainian equivalent in their original form, indicating them in parentheses – this practice preserves referential clarity and aids comprehension while acknowledging gaps in the target lexicon.
- Consider the specific domain or branch to which a term belongs – accurate rendering requires awareness of whether a term belongs to infantry, armor, logistics, medical support, cyber warfare, or other subdomains.
- Avoid synonymy and ensure the unification of all terms, symbols, and abbreviations –
- terminological unity prevents semantic drift and ensures consistency across documents.
- Do not arbitrarily abbreviate terms within the translated text – ad hoc abbreviation may introduce confusion, especially in contexts where abbreviations carry standardized operational meanings.
- In cases where errors are found in the source term, reproduce the term with an explanatory footnote indicating the correct variant – footnoting preserves fidelity to source texts while rectifying inaccuracies for the target readership.

Although bilingual military dictionaries serve as valuable reference tools, they are insufficient as standalone resources because military terms constantly evolve. New technologies, emerging domains of conflict (such as information operations or unmanned systems), and doctrinal shifts generate neologisms and reconfigure existing terms. Consequently, translators must adopt systematic methods for identifying equivalents, drawing on domain knowledge, corpus analysis, and contextual usage patterns to ensure both clarity and interoperability across languages and military cultures.

In summary, military terms are continually evolving, being refined and standardized in response to linguistic and extralinguistic factors. They constitute a dynamic, multifaceted system reflecting historical legacy, technological innovation, and contemporary operational needs. Its evolution demonstrates the interaction of linguistic, cognitive, and communicative processes, particularly in the context of NATO integration and modern warfare. Continued research and careful monitoring of terms functioning is crucial for effective military communication, operational efficiency, and international cooperation. Translation of military terms is a highly specialized activity that requires not only linguistic proficiency but also domain-specific expertise, methodological rigor, and adherence to normative standards – conditions that collectively ensure semantic precision, operational clarity, and functional equivalence across languages. The precise translation of military terminology also requires understanding of the organization, weaponry, and operational context of both Ukrainian and foreign militaries. Accuracy in translation within the military sphere is crucial for the effectiveness and success of international cooperation, the outcome of military operations, and the preservation of personnel lives.

References

1. Adams, E. (2020). Warfare in the Digital Age: Cybersecurity and Military Operations. Springer [in English].
2. Akulshina N. S. Kohnityvno-prahmatychni mekhanizmy formuvannia suchasnoi viiskovoi terminolohii [Cognitive-pragmatic mechanisms of formation of modern military terminology]: dissertation … of Dr. Philology. Sciences. – Kyiv: T. Shevchenko Kyiv National University, 2019.URL: scc.knu.ua [in Ukrainian]
3. Kindrys O. B. Viiskova terminolohiia yak komponent profesiinoho dyskursu Zbroinykh Syl Ukrainy [Military terminology as a component of the professional discourse of the Armed Forces of Ukraine]: master's thesis. – Kyiv: KNLU, 2021. URL: rep.knlu.edu.ua [in Ukrainian]
4. Kozubai, I. Military Terminology: Lexical and Semantic features. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/15427/1/13.pdf [in English].
5. Kupina I. O., Babych M. O. Strukturni kharakterystyky viiskovykh terminiv v ukrainskii movi [Structural characteristics of military terms in the Ukrainian language] Scientific journal «Grail of Science». 2022. № 23. P. 342 – 344. [in Ukrainian]
6. Lytovchenko I. O. Ukrainska viiskova terminosystema v istoryko-linhvistychnomu aspekti [Ukrainian military terminological system in historical and linguistic aspect]: dissertation … candidate of philological sciences – Kyiv: T. Shevchenko National University of Kyiv, 2016 [in Ukrainian].
7. Ostapenko S., Udovichenko H. Osoblyvosti vidtvorennia viiskovoi terminolohii v perekladi [Peculiarities of reproduction of military terminology in translation]. URL: https://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit37-03-051/8816 [in Ukrainian]
8. Ryabokin N.O., Nochovna N.V., Deineka A.A. Viiskovyi termin ta viiskova terminolohiia. [Military term and military terminology]. Academic notes of the V. I. Vernadsky TNU. Series: Philology. Journalism. Volume 36 (75) No. 3 2025. Part 1. P. 286 – 290. [in Ukrainian]
9. Smith, J. (2015). Standardization in Military Communication: Enhancing Interoperability. Oxford University Press [in English].

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

10. Turovska L. V. Ekstralinhvalna obumovlenist linhvistychnykh protsesiv u terminolohii (na prykladi viiskovoi terminosystemy) [Extralingual conditionality of linguistic processes in terminology (on the example of a military terminological system)]. Humanitarian Bulletin: All-Ukrainian Collection of Scientific Proceedings. Series: Foreign Philology. Cherkasy, 2007. Pp. 495–501. [in Ukrainian]
11. Udovichenko H., Chvanova B. Sposoby podolannia trudnoshchiv perekladu viiskovoi terminolohii [Ways of overcoming difficulties of translation of military terminology] URL: https://www.researchgate.net/publication/391731147_SPOSOBI_PODOLANNA_TRUDNOSIV_PEREKLADU_VIJSKOVOI_TERMINOLOGII [in Ukrainian].

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.09

Наталія Абабілова

ВІЙСЬКОВА ТЕРМІНИ: ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПЕРЕКЛАД У СУЧАСНІЙ ПРАКТИЦІ

У статті досліджується розвиток, структурні особливості та функціональна динаміка військових термінів. Аналізується вплив іншомовних терміносистем, роль технологічних інновацій, а також адаптація термінів у контексті інтеграції до стандартів НАТО. Особливу увагу приділено труднощам перекладу та когнітивно-комунікативним функціям військових термінів, підкреслюючи їхню роль у забезпеченні операційної точності, підготовки військових фахівців і розвитку військової науки. Доведено, що військові терміни є не просто сукупністю спеціалізованих слів, а функціональною системою, інтегрованою в комунікативні, когнітивні та інституційні структури, яка висуває специфічні виклики та вимоги до перекладачів, що працюють у міжмовному та міжкультурному середовищі. У дослідженні наголошується на необхідності системного та контекстуально зумовленого підходу до творення й перекладу термінів для забезпечення чіткості та взаємосумісності військової комунікації.

Ключові слова: *військові терміни, ознаки, функції, переклад, труднощі перекладу.*

Відомості про автора / Information about the Author

Наталія Абабілова, к.пед. наук, доцент кафедри англійської філології та перекладу, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: ababilovann@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0000-0002-9454-6674.

Nataliia Ababilova, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of English Philology and Translation of Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: ababilovann@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0000-0002-9454-6674.

© Н. Абабілова
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.10

Viktoriia Ahieieva-Karkashadze,
Liliia Khomenko

THE FANTASY GENRE IN CONTEMPORARY LITERARY STUDIES

The paper examines the fantasy genre as an important object of contemporary literary studies. Based on recent scholarly sources, the main features of fantasy are analyzed, including the construction of secondary worlds, the presence of the impossible or supernatural, mythological and folklore foundations, genre hybridity, symbolic conflict between good and evil, and the central role of imagination. Special attention is paid to the problem of defining fantasy, its relationship with fairy tale, myth, science fiction, horror and mass literature. The paper considers the views of Melnova K. V., Ospanova Zh. T., Boucher G. M., Burieva N. K., Pydiura O. and Yao S. S. It is emphasized that fantasy cannot be reduced to escapist literature, since it performs aesthetic, cultural, psychological and axiological functions. The study concludes that fantasy is a dynamic and productive genre form which reflects both universal mythopoetic models and contemporary cultural transformations.

Key words: *fantasy, fantasy genre, literary studies, secondary world, myth, folklore, genre hybridity, speculative fiction, mass literature.*

In contemporary literary studies, the **fantasy genre** is regarded as one of the most productive and popular forms of modern fiction. It combines elements of myth, folklore, fairy tale, adventure narrative, heroic epic and speculative imagination. The growing scholarly interest in fantasy is connected with the fact that this genre is no longer interpreted only as entertaining or escapist literature. It is increasingly studied as a complex artistic phenomenon that reflects cultural memory, social values, identity models and the human need to imagine alternative worlds. Fantasy allows writers and readers to move beyond the limits of empirical reality, but this movement does not mean a complete rejection of real social, ethical or psychological problems. On the contrary, the fictional worlds of fantasy often become a symbolic space in which fundamental human conflicts are represented in a more visible and concentrated form.

The relevance of the topic is determined by the active development of fantasy in literature, cinema, television, video games and digital culture. Fantasy has become a transmedial phenomenon, but its literary form remains fundamental because it creates the narrative, symbolic and world-building models that are later transformed in other media. As Melnova K.V. and Ospanova Zh.T. note, fantasy has a long and complex history of formation, while its predecessors include fairy tale, novel and fable [1, p. 143–144]. This makes fantasy a genre that simultaneously preserves archaic narrative patterns and responds to contemporary cultural needs. Its popularity is also connected with the fact that modern readers often search in literature not only for entertainment, but also for models of moral choice, resistance, self-discovery and hope. Therefore, fantasy becomes a form of cultural dialogue between traditional mythopoetic structures and the problems of modern society.

One of the central problems in the study of fantasy is the difficulty of defining its genre boundaries. Fantasy is often compared with fairy tale, myth, science fiction, horror and magical realism. However, its specific feature is the organization of a fictional world in which the impossible or supernatural is accepted as an internal law of reality. In this sense, fantasy does not merely introduce magical elements into the narrative; it creates a special artistic universe with its own rules, values, conflicts and symbolic logic. Unlike science fiction, which usually explains the extraordinary through technological, scientific or pseudo-scientific assumptions, fantasy often appeals to magic, myth, prophecy, destiny and sacred order. Unlike fairy tale, it may have a more complex narrative structure, psychologically developed characters and a detailed system of world-building.

A key feature of the fantasy genre is the construction of a **secondary world**. This world may be completely autonomous or may exist in connection with the ordinary world through portals, magical objects, dreams, prophecies or hidden spaces. The secondary world gives the author freedom to model alternative forms of reality, social order, history and identity. According to Burieva N.K.**,** fantasy is especially significant for linguistics and literary studies because it

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

requires the creation of a specific artistic reality in which uniform internal laws operate [3, p. 868–869]. The credibility of fantasy depends not on its correspondence to real life, but on the internal coherence of the invented world. If the laws of magic, history, geography and social organization are consistent, the reader accepts the impossible as artistically convincing.

The construction of a secondary world also performs an important cognitive and cultural function. Through invented kingdoms, magical communities, non-human races, alternative histories or parallel dimensions, fantasy can model real social relations in symbolic form. Issues of power, hierarchy, colonization, gender, freedom, faith, violence or justice may be represented indirectly, through fictional structures. This indirectness gives the genre a special interpretive potential: fantasy does not copy reality, but transforms it into a system of signs, images and conflicts. As a result, the reader receives an opportunity to reconsider familiar problems from a new perspective.

The fantasy world is usually organized through a system of special linguistic and symbolic means. These include fictional names, invented languages, mythological signs, archaic vocabulary, symbolic nominations, descriptions of magical beings, and references to legendary or sacred objects. Language in fantasy is not only a means of narration, but also a tool of world-building. It helps the reader perceive the fictional universe as internally coherent and aesthetically convincing. Burieva N. K. emphasizes that one of the linguistic features of fantasy is the existence of entities that have no analogues in the real world and therefore exist through special linguistic signs [3, p. 873–875]. Thus, naming becomes one of the most important genre mechanisms: names of places, peoples, magical objects and creatures create the illusion of historical depth and cultural authenticity.

In addition, fantasy language often combines archaization and innovation. On the one hand, authors may use elevated vocabulary, old-fashioned syntactic constructions, epic formulas and mythological imagery in order to create the atmosphere of antiquity. On the other hand, fantasy frequently invents new words, concepts and symbolic systems that have no direct equivalents in ordinary language. This combination of the ancient and the new makes fantasy stylistically flexible. It may imitate the tone of legend, chronicle, heroic epic or oral tale, while at the same time creating original artistic realities.

Another important characteristic of fantasy is its connection with mythological and folklore traditions. The genre often uses archetypal plots, magical helpers, heroic journeys, trials, prophecies, transformations and conflicts between good and evil. However, fantasy does not simply reproduce myth or folklore. It reinterprets traditional models and adapts them to modern cultural contexts. That is why fantasy may be understood as a genre in which ancient symbolic structures are combined with contemporary problems of identity, choice, power, responsibility and moral conflict. Mythological material gives fantasy depth and recognizability, while modern interpretation allows the genre to remain relevant for contemporary readers.

The structure of fantasy narratives is frequently based on the motif of the **journey**. The hero leaves the familiar world, enters a space of danger and transformation, overcomes trials, receives new knowledge and returns changed. Melnova K.V. and Ospanova Zh. T. point out that fantasy narration is structurally similar to movement: at the centre of the story there is usually a journey towards a goal and an obligatory return home, while this cyclical movement may be interpreted as a metaphor of searching for oneself [1, p. 143–145]. Thus, fantasy often represents not only external adventure, but also inner development. The road, the quest, the battle and the encounter with the unknown become symbolic forms of personal growth.

The figure of the hero is therefore central to the fantasy genre. In many works, the protagonist begins as an ordinary, inexperienced or marginalized character who gradually discovers hidden abilities, moral strength or a special mission. This narrative pattern is important because it connects fantasy with the universal theme of self-identification. The hero's path usually includes doubt, fear, temptation and loss, but these experiences lead to transformation. In this sense, fantasy is closely connected with the Bildungsroman tradition, although the process of maturation is represented through magical or mythological forms.

In contemporary theory, fantasy is also interpreted through the category of the impossible. Boucher G.M. argues that fantasy belongs to the broad field of speculative literature and is connected with the representation of the impossible, but he also proposes to understand a core part of fantasy through the concept of the **"affective novum"** [2, p. 101–121]. This approach is important because it shifts attention from external magical events to the emotional and subjective experience produced by fantasy. In this perspective, fantasy becomes a form of exploring alternative states of perception, feeling and self-understanding. The impossible in fantasy is not only a plot device; it is also a way to intensify emotions, reveal hidden desires and represent experiences that are difficult to express in realistic forms.

The genre is also characterized by **hybridity**. Fantasy easily interacts with adventure fiction, romance, detective narrative, historical prose, horror, science fiction and young adult literature. This hybridity explains the diversity of fantasy subgenres: epic fantasy, heroic fantasy, urban fantasy, dark fantasy, historical fantasy, portal fantasy, romantic fantasy and others. As Melnova K.V. and Ospanova Zh.T. demonstrate, different researchers propose different

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

classifications of fantasy, but the main genre elements often remain stable, changing mainly in terminology and emphasis [1, p. 145–152]. The flexibility of fantasy allows it to adapt to different cultural contexts, age groups and artistic tasks.

Genre hybridity also proves that fantasy is not a closed or static form. It constantly absorbs new themes, narrative strategies and media influences. For example, urban fantasy transfers magical elements into the space of the modern city, historical fantasy combines the fantastic with reconstructed historical realities, and dark fantasy introduces motifs of horror, violence and moral ambiguity. Such subgenres demonstrate that fantasy can represent not only heroic optimism, but also crisis, trauma, instability and ethical complexity. Therefore, contemporary fantasy is able to respond to the anxieties and contradictions of the modern world.

The Ukrainian literary context also demonstrates the ability of fantasy to develop national modifications. Pydiura O. analyzes Cossack fantasy as part of cossackopeia and shows that this genre combines fantasy with historical facts, alternative history, archetypal characters, mystification, elements of science fiction and horror [4, p. 92–96]. This example proves that fantasy can function not only as a global popular genre, but also as a form of national cultural representation. Through fantasy, literature may reinterpret historical memory, heroic myths and collective identity. In the Ukrainian context, fantasy may become a means of returning to national myths, rethinking the heroic past and creating symbolic models of resistance and freedom.

Cossack fantasy is particularly illustrative because it connects the fantastic with national history and folklore. Its artistic world is formed through the interaction of real historical material and imaginary elements. According to Pydiura O., the plot-compositional structure of Cossack fantasy includes exposition, complication, conflict, climax and denouement, while additional elements such as prologues, epilogues, philosophical digressions, epigraphs and folklore motifs deepen the narrative structure [4, p. 97–106]. This demonstrates that fantasy may have a complex compositional organization and should not be treated as a simple formulaic genre. It can include philosophical reflection, historical reinterpretation and national symbolism.

In the broader context of contemporary mass literature, fantasy is connected with genre synthesis and intermediality. Yao S. S. notes that modern Ukrainian mass literature is characterized by creative experiments, the synthesis of genres, intermediality and the reinterpretation of heroic images [5, p. 109–113]. These tendencies are directly relevant to fantasy, since the genre actively combines different artistic codes and often moves beyond the boundaries of traditional literary forms. Fantasy narratives can easily be adapted into films, series, comics, games and digital projects, which strengthens their cultural influence and expands their audience.

At the same time, the mass popularity of fantasy does not diminish its literary value. On the contrary, the wide circulation of fantasy texts shows that the genre responds to deep cultural and psychological needs. Readers turn to fantasy because it offers symbolic order in a world that often appears fragmented and unstable. The opposition between chaos and order, darkness and light, oppression and freedom gives the reader an emotionally clear structure for understanding complex experiences. Even when contemporary fantasy complicates the traditional division between good and evil, it still preserves an interest in moral choice and responsibility.

Thus, fantasy performs several important functions. Its **aesthetic function** lies in the creation of imaginative worlds and symbolic images. Its **cultural function** consists in preserving and transforming mythological, folklore and historical models. Its **psychological function** is connected with the reader's experience of wonder, fear, hope, identification and self-discovery. Its **axiological function** is realized through the representation of moral choice, responsibility, courage, sacrifice and the conflict between good and evil. In addition, fantasy performs a **compensatory function**, because it gives readers an opportunity to imagine justice, transformation and victory over destructive forces in symbolic form.

Therefore, the fantasy genre occupies an important place in contemporary literary studies. It is a dynamic literary form that combines tradition and innovation, myth and modernity, imagination and cultural reflection. Fantasy should be understood not as an escape from reality, but as a specific way of rethinking reality through the impossible. It allows literature to model alternative worlds, explore human subjectivity, reinterpret cultural memory and represent universal values in new artistic forms. The study of fantasy is important because it reveals how literature preserves archaic symbolic structures while simultaneously responding to the challenges of contemporary culture.

References

1. Melnova, K. V., Ospanova, Zh. T. Diversity and Multiplicity of Fantasy Genre in Modern Literary Criticism. Bulletin of L. N. Gumilyov Eurasian National University. Philology Series, 2023. No. 4(145). P. 143–152. DOI: 10.32523/2616-678X-2023-145-4-143-152. https://doi.org/10.32523/2616-678X-2023-145-4-143-152 [In English].
2. Boucher, G. M. The Specificity of Fantasy and the "Affective Novum": A Theory of a Core Subset of Fantasy Literature. Literature, 2024. Vol. 4, no. 2. P. 101–121. DOI: 10.3390/literature4020008. https://doi.org/10.3390/literature4020008 [In English].
3. Burieva, N. K. Genre Originality and Linguistic Features of Fantasy. In Proceedings of the 2nd Pamir Transboundary Conference for Sustainable Societies, 2023. P. 868–875. DOI: 10.5220/0012931500003882.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

https://doi.org/10.5220/0012931500003882 [In English].
4. Pydiura, O. Composition and Plot Organization of Cossack Fantasy: The Genre Aspect. International Journal of Philology, 2024. Vol. 15, no. 1. P. 92–106. DOI: 10.31548/philolog15(1).2024.010. https://doi.org/10.31548/philolog15(1).2024.010 [In English].
5. Yao, S. S. Osnovni tendentsii rozvytku masovoi literatury v Ukraini u voiennyi chas. Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Literary Studies. Linguistics. Folklore Studies, 2024. No. 2(36). P. 109–113. DOI: 10.17721/1728-2659.2024.36.18. https://doi.org/10.17721/1728-2659.2024.36.18 [In Ukrainian].

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.10

Вікторія Агєєва-Каркашадзе,
Лілія Хоменко

ЖАНР ФЕНТЕЗІ В СУЧАСНОМУ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВІ

У тезах розглянуто жанр фентезі як важливий об'єкт сучасного літературознавства. На основі актуальних наукових джерел проаналізовано основні ознаки фентезі, зокрема конструювання вторинних світів, наявність неможливого або надприродного, міфологічні та фольклорні основи, жанрову гібридність, символічний конфлікт між добром і злом, а також центральну роль уяви. Особливу увагу приділено проблемі визначення фентезі, його зв'язку з казкою, міфом, науковою фантастикою, гороором і масовою літературою. У роботі враховано погляди Melnova K. V., Ospanova Zh. T., Boucher G. M., Burieva N. K., Pydiura O. та Yao S. S. Наголошено, що фентезі не можна зводити лише до ескапістської літератури, оскільки воно виконує естетичну, культурну, психологічну та аксіологічну функції. Зроблено висновок, що фентезі є динамічною й продуктивною жанровою формою, яка відображає як універсальні міфопоетичні моделі, так і сучасні культурні трансформації.

Ключові слова: *фентезі, жанр фентезі, літературознавство, вторинний світ, міф, фольклор, жанрова гібридність, спекулятивна проза, масова література.*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Вікторія Агєєва-Каркашадзе, кандидат філологічних наук, доцент бвз кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна E-mail: missis.ageeva@gmail.com

Viktoriia Ahieieva-Karkashadze, PhD in Philology, Associate Professor at the Department of English Philology and Translation, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: missis.ageeva@gmail.com

Лілія Хоменко, студентка магістратури факультету філології кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: khomenkolilia888@gmail.com

Liliia Khomenko, Master's student of the Faculty of Philology, Department of English Philology and Translation, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: khomenkolilia888@gmail.com

© В. Агєєва-Каркашадзе, Л. Хоменко *Стаття отримана редакцією 28.05.2026.*

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.11

Olha Volchenko

WAYS OF ACHIEVING EQUIVALENCE IN TRANSLATION: ON THE CHALLENGE OF DETERMINING THE KEY CONCEPTS IN TRANSLATION STUDIES

The theses examine the ways of achieving equivalence in translation. The aim of the study is to examine the concepts of translation strategy, translation method, and translation technique in contemporary translation studies, to identify the main approaches to their interpretation, and to clarify the relationships among these notions. Particular attention is paid to the classification of translation strategies and methods proposed by leading translation scholars, as well as to the factors influencing translators' decision-making. Based on a comparative analysis of theoretical perspectives, the study seeks to propose a coherent framework for distinguishing between translation strategy, method, and technique and to determine their respective roles in the translation process.

Keywords: *translation, equivalence, strategy, method, procedure / technique.*

Translation has been interpreted in different ways within translation studies, and each interpretation contributes to a broader understanding of its nature. Some scholars regard translation as the transfer of a message between two linguistic systems, while others describe it as a form of code transformation, intercultural mediation, or information exchange carried out through different languages. Although these perspectives vary, they all attempt to explain how meaning is conveyed across linguistic and cultural boundaries.

Theoretical descriptions of translation are important because they provide translators with conceptual frameworks for dealing with practical difficulties. Such frameworks consist of principles, procedures, and analytical tools that guide decision-making during the translation process. Consequently, translation practice is inseparable from the theoretical assumptions that underpin it.

A survey of scientific literature reveals considerable variation in the terminology used to describe translation-related operations. Concepts such as translation strategy, method, technique, and procedure are frequently discussed, yet their meanings often overlap. Researchers employ these terms with reference to different aspects of translation, including the text itself, the communicative context, or the cognitive processes involved in translation. As a result, establishing clear distinctions among these notions remains a challenging task.

The aim of this article is to examine the concepts of translation strategy, translation method, and translation technique in contemporary translation studies, to identify the main approaches to their interpretation, and to clarify the relationships among these notions.

The relationship between translation strategies, methods, techniques, and procedures has attracted sustained scholarly attention for several decades. Contributions to this debate can be found in the works of A.H. Albir, R.T.Bell, J.Catford, A.Chesterman, J.Darbelnet, J.Kearns, W.Lörscher, A.Molina, E.Nida, M. Ordudari, Z.Owji, J.-P. Vinay and N.Tardzenyuy. Despite sharing certain assumptions, these scholars differ in their interpretation of the concepts and in the criteria they use to distinguish them.

One of the recurring features in definitions of translation strategy is the emphasis on conscious decision-making. Researchers such as H.P.Krings (1986) and W.Lörscher (1991) define a strategy as an intentional plan designed to overcome translation difficulties and facilitate problem-solving during the translation process. In this view, strategic behaviour involves deliberate choices rather than automatic linguistic responses.

R. Jaaskelainen (1999) further argues that translation strategies are dynamic and context-dependent. Their selection is influenced by the translator's objectives and may change according to the communicative situation. Similarly, A.Chesterman (1997) characterizes translation strategies as purposeful, problem-oriented, and consciously implemented actions that affect both the translation process and the final text.

Different classification systems have been proposed to describe translation strategies. Some scholars distinguish between global strategies, which concern the overall approach to a text, and local strategies, which are applied to individual

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

segments. Other classifications contrast process-oriented and product-oriented strategies or differentiate between domestication and foreignization. A. Chesterman's model includes syntactic, semantic, and pragmatic strategies, while Bergen identifies comprehension, transfer, and production strategies. According to S.Sun (2012), the two most representative strategic orientations are literal translation, which prioritizes linguistic form, and free translation, which prioritizes naturalness and readability in the target language.

From the perspective of contemporary translation studies, the concept of translation strategy is generally associated with broad decisions that determine the overall direction of a translation project. A strategy reflects the translator's initial orientation toward the source text and establishes priorities that will influence subsequent choices throughout the translation process. In this sense, strategies operate at a macro level and serve as a framework within which more specific translation solutions are selected.

W. Lörscher (2005), A. Chesterman (1997), and A.H.Albir and L. Molina (2002) have proposed different criteria for classifying translation strategies. One common distinction is between global and local strategies. Global strategies shape the translator's approach to the text as a whole, whereas local strategies are employed when dealing with individual linguistic units or specific translation problems. Another influential distinction concerns process-oriented and product-oriented strategies. The former focuses on the cognitive and procedural aspects of translation activity, while the latter examines the characteristics of the translated text itself.

The discussion of translation strategies naturally leads to the issue of translation methods. Although these notions are sometimes used interchangeably, many researchers argue that they should be distinguished. In general terms, a translation method may be understood as a systematic way of implementing a chosen strategy. Whereas a strategy establishes the translator's overall objectives, a method provides practical guidance for achieving those objectives during the translation process.

This distinction is particularly evident in the work of L.Molina and A.H.Albir (2002), who maintain that strategies belong primarily to the process of problem-solving, while techniques are observable in the final product. According to their interpretation, a technique represents a concrete translation solution applied to a specific textual segment, whereas a strategy concerns the decision-making process that precedes such solutions. Consequently, strategies and techniques occupy different analytical levels and perform different functions. The authors also emphasize that the appropriateness of a particular technique depends on numerous contextual variables. Factors such as the purpose of translation, the intended readership, genre conventions, and communicative circumstances influence the translator's choices. Therefore, the effectiveness of a technique cannot be evaluated independently of the context in which it is used.

The concept of translation method has received considerable attention in the works of P. Newmark. He uses the term to describe the translator's general approach to the entire text and distinguishes it from procedures, which are applied at the sentence or phrase level. P. Newmark (1988) identifies several methods that can be arranged along a continuum according to the degree of orientation toward either the source or the target text. These methods include word-for-word translation, literal translation, faithful translation, semantic translation, adaptation, free translation, idiomatic translation, and communicative translation.

A similar distinction is proposed by M.Larson (1984), who classifies translation methods into two broad categories: form-based translation and meaning-based translation. Form-based approaches attempt to preserve the linguistic structure of the source text as closely as possible, whereas meaning-based approaches prioritize the transfer of meaning and communicative effect. Larson argues that actual translations rarely correspond to the extreme ends of this continuum. Instead, they tend to occupy intermediate positions that combine varying degrees of formal correspondence and semantic adaptation.

The diversity of views presented in translation studies demonstrates that no universally accepted definition of translation strategy, method, or technique currently exists. Although many scholars address similar issues, they frequently employ different terminology or assign different meanings to the same terms. As a result, the conceptual boundaries between these notions remain fluid and open to interpretation.

Nevertheless, a comparative analysis of existing research allows several general observations to be made. First, translation strategy is most appropriately understood as a comprehensive plan that governs the translator's overall approach to the source text. Such a plan is developed before the actual translation begins and reflects the translator's intentions regarding fidelity, naturalness, cultural adaptation, and communicative effectiveness.

Second, a translation method can be viewed as a procedural framework through which strategic objectives are implemented. While strategy answers the question of what overall goal should be achieved, method addresses the question of how that goal can be realized in practice. For this reason, methods occupy an intermediate position between abstract strategic planning and concrete textual operations.

Third, translation techniques represent the most specific level of translational decision-making. They are employed when the translator encounters individual lexical, grammatical, stylistic, or cultural challenges within the text. Techniques

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

therefore function as operational tools that transform strategic intentions into actual textual solutions.

The interrelationship among strategy, method, and technique suggests the existence of a hierarchical model. At the highest level stands the translation strategy, which establishes general objectives. At the intermediate level operates the translation method, which organizes the process of achieving these objectives. At the lowest level are translation techniques, which provide practical means for solving particular translation problems. Such a model helps clarify the roles performed by each concept and reduces terminological ambiguity.

An important implication of this approach is that the translator's decisions should not be made in isolation from the communicative context. Every translation task is shaped by a complex combination of linguistic and extralinguistic factors. These factors influence the selection of strategies, methods, and techniques and ultimately determine the quality and adequacy of the translated text.

The selection of a translation strategy and method is not arbitrary. Numerous studies have demonstrated that the nature of the source text and the communicative situation significantly influence the translator's decisions. Consequently, successful translation requires a careful preliminary analysis of both linguistic and extralinguistic conditions that may affect the transfer of meaning from the source language into the target language.

Among the most important extralinguistic considerations is the communicative function of the source text. A text may be primarily informative, persuasive, expressive, instructional, or aesthetic in nature. Since different functions require different translational priorities, the translator must determine which aspects of the original message should receive particular attention. For example, the translation of a legal document requires precision and terminological consistency, whereas the translation of literary prose often demands sensitivity to stylistic and emotional nuances.

Another significant factor concerns the characteristics of the intended audience. Translators must consider the recipients' cultural background, educational level, professional knowledge, and expectations. A translation designed for specialists may contain terminology and references that would be inappropriate for a general readership. Likewise, texts intended for international audiences frequently require additional adaptation to ensure accessibility and comprehension.

The relative importance of information contained in the source text also affects translational decision-making. Certain elements may carry essential communicative value and therefore require accurate rendering, while others may be modified, condensed, or omitted without significantly affecting the overall message. Determining the hierarchy of information enables translators to allocate their efforts more effectively and maintain the communicative purpose of the text.

Equally important is the complexity of the situation represented in the source text. Texts dealing with highly specialized subject matter, culture-bound concepts, or historically specific references often require a different translation approach than texts describing familiar and universally understood phenomena. The translator must therefore evaluate not only linguistic form but also the broader contextual environment in which the message operates.

Alongside these extralinguistic considerations, a number of linguistic factors play a crucial role in the selection of translation procedures. One of them is the stylistic profile of the source text. Different genres impose different requirements on the translator. Literary works, academic articles, business correspondence, journalistic reports, political speeches, and technical manuals each possess distinctive linguistic characteristics that influence translation choices.

Another important consideration is the presence of culture-specific elements. References to historical events, social institutions, traditions, customs, and culturally marked lexical items frequently create challenges because direct equivalents may not exist in the target language. The greater the concentration of such elements in a text, the more carefully the translator must balance accuracy, intelligibility, and cultural authenticity.

The quantity and complexity of translation problems encountered within the text constitute an additional factor. Texts containing ambiguous expressions, figurative language, wordplay, idiomatic constructions, or structurally complex sentences often require a wider range of translation techniques. In such cases, translators must continuously evaluate alternative solutions and select those that best correspond to their overall objectives.

For these reasons, many scholars emphasize the importance of a pre-translation stage. Before producing the target text, translators should conduct a systematic examination of the source material and identify the factors that may influence their work. This preliminary analysis serves as the foundation upon which strategic and methodological decisions are built. It is during this phase that translators establish priorities, anticipate potential difficulties, and determine the most appropriate course of action.

Within the proposed framework, translation technique occupies the most practical level of translational activity. Unlike strategy and method, which function at a more abstract level, techniques are directly observable in the translated text. They represent specific operations applied to individual textual units in order to resolve concrete translation problems.

A translation technique may therefore be defined as a particular procedure used to transfer lexical, grammatical, semantic, stylistic, or cultural elements from the source text into the target text. The choice of a technique is guided by the broader strategy and method adopted by the translator, which means that techniques do not function independently. Rather, they operationalize strategic intentions and transform them into actual linguistic forms.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

This understanding corresponds to the view that techniques can be regarded as micro-level manifestations of a translator's overall approach. While a strategy determines the general direction of the translation project, techniques provide the practical means through which this direction is implemented. As a result, the same translation strategy may be realized through different combinations of techniques depending on the contextual requirements of a particular text.

An additional characteristic of translation techniques is their evaluability. Since they are manifested in specific textual choices, they can be analyzed and assessed in relation to their communicative effectiveness. Researchers often distinguish between justified, unjustified, and erroneous solutions depending on the extent to which a technique contributes to the achievement of translation objectives. Such evaluation must always take contextual factors into account, as a technique that is appropriate in one situation may prove ineffective in another.

The relationship between strategy, method, and technique highlights the systemic nature of translation activity. These components should not be viewed as isolated phenomena but rather as interconnected elements of a unified decision-making process. Strategic objectives influence methodological choices, while methods guide the selection of particular techniques. Together they form an integrated framework that shapes the final translation product.

The discussion of translation solutions inevitably leads to the concept of equivalence, one of the central issues in translation theory. Every strategic or methodological decision reflects a particular understanding of equivalence and determines how relationships between the source text and the target text will be established. Different approaches to translation emphasize different types of equivalence, including formal, semantic, pragmatic, functional, or dynamic equivalence.

However, equivalence alone does not guarantee translation adequacy. A translation may achieve a certain degree of correspondence with the source text while still failing to fulfill its communicative purpose within the target culture. For this reason, contemporary translation studies increasingly emphasize adequacy as a broader criterion that incorporates linguistic accuracy, functional effectiveness, and audience reception.

In conclusion, the concepts of translation strategy, method, and technique represent different but closely interconnected dimensions of translation activity. Strategy provides the overall direction of the translation process, method offers a procedural framework for achieving strategic goals, and technique supplies concrete solutions to individual translation problems. Understanding the distinctions and relationships among these notions contributes to a more systematic approach to translation analysis and practice. At the same time, the continuing diversity of scholarly perspectives demonstrates that the issue remains open for further theoretical refinement and empirical investigation.

References

1. Chesterman, A. (1997). Memes of Translation: The Spread of Ideas in Translation Theory. Amsterdam: John Benjamins.
2. Jaaskelainen, R. (1999). Tapping the Process: an Explorative Study of Cognitive and Effective Factors Involved in Translating. Joensuu: University of Joensuu. Publication in Humanities
3. Krings, H. P. (1986). Translation Problems and Translation Strategies of Advanced German Learners of French. In J. House & S. Blum-Kulka (Eds.), *Interlingual and Intercultural Communication*. Tübingen: Gunter Narr.
4. Larson, Mildred L. (1984). Meaning-Based Translation: A Guide to Cross-Language Equivalence. Lanham, MD. University Press of America.
5. Lörscher, W. (1991). Translation Performance, Translation Process and Translation Strategies. Tubingen: Gutner Harr.
6. Molina, L. and Albir, A.H. (2002). Translation Techniques Revisited: A Dynamic and Functional Approach. *Meta*, XLVII (4): 498–512.
7. Newmark, Peter. 1988. *A Textbook of Translation.* New York/London/Toronto/Sydney: Prentice Hall International.
8. Sun, S. (2012). Strategies of Translation. In The Encyclopedia of Applied Linguistics, C.A. Chapelle (Ed.). https://doi.org/10.1002/9781405198431.wbeal1117

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.11

Ольга Волченко

СПОСОБИ ДОСЯГНЕННЯ ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ У ПЕРЕКЛАДІ: ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ КЛЮЧОВИХ ПОНЯТЬ У ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ

У тезах розглядаються способи досягнення еквівалентності в перекладі. Мета дослідження полягає в тому, щоб проаналізувати поняття «перекладацька стратегія», «перекладацький метод» та «перекладацька техніка» у сучасній перекладознавчій науці, визначити основні підходи до їх тлумачення та з'ясувати взаємозв'язки між цими поняттями. Особлива увага приділяється класифікації перекладацьких стратегій та методів, а

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

також факторам, що впливають на прийняття рішень перекладачами. На основі порівняльного аналізу теоретичних підходів пропонується цілісна система для розмежування перекладацької стратегії, методу та техніки та визначаються їхні відповідні ролі в перекладацькому процесі.

Ключові слова: *переклад, еквівалентність, стратегія, метод, процедура/прийом.*

Information about the Author / Відомості про автора

Ольга Волченко, к. пед. н., доцент кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: volchenkoom@ukr.net, orcid: https://orcid.org/0000-0002-8519-4531.

Olha Volchenko, PhD, assistant professor, Department of English Philology and Translation, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: volchenkoom@ukr.net, orcid: https://orcid.org/0000-0002-8519-4531.

© О. Волченко
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

Розділ
ЗА МЕЖАМИ КОРДОНІВ: ДІАЛОГ І СПІВПРАЦЯ В ЧАСИ ВІЙНИ

Section
BEYOND BORDERS: DIALOGUE AND COOPERATION IN WARTIME

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.12

Олександра Боброва,
Людмила Шерстюк

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ГЕНЕРАТИВНОГО ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАННЯ ГРАМАТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Технологічний прогрес – безперервне і тривале явище, яке, очевидно, призвело до розробки все більш досконалих методів у незліченній кількості галузей протягом багатьох років, не обійшовши стороною і освіту. Нещодавно світ отримав більш досконалу і доступну форму штучного інтелекту (ШІ), яка вже встигла стати звичним явищем для багатьох. У тезах розглядаються теоретичні засади використання генеративного ШІ в освітньому процесі з акцентом на навчанні граматики англійської мови. Проаналізовано ключові визначення та освітні можливості ШІ, включаючи адаптивне навчання, персоналізований зворотний зв'язок та інтелектуальне репетиторство. Визначено переваги ШІ-інструментів, як ChatGPT, Claude.ai та Copilot, для опанування граматичних структур, зокрема для миттєвої корекції помилок і створення варіативності завдань, а також окреслено ризики надмірної залежності від ШІ-технологій та питання академічної доброчесності. До того ж, взято до уваги можливості інженерії запитів (prompt engineering) як ключової педагогічної компетенції викладача, що забезпечує ефективніший результат від моделей LLM, зменшуючи помилки, надмірну варіативність та непередбачуваність відповідей.

Ключові слова: *інформаційні технології, генеративний штучний інтелект, ChatGPT, Claude.ai, Copilot, навчання граматики, індивідуалізація, адаптивне навчання, англійська мова.*

Стрімкий розвиток технологій штучного інтелекту докорінно змінює підходи до навчання іноземних мов, відкриваючи принципово нові можливості для персоналізації освітнього процесу. Хоча в минулому вже застосовувався традиційний, або вузький ШІ – тобто такий, що навчений виконувати наперед запрограмовану задачу або набір задач. Зазвичай він призначений для розв'язання чітко визначених задач та автоматизації рутинних операцій шляхом аналізу даних, виявлення закономірностей і формування точних прогнозів та рішень. На основі вузького ШІ в навчальному процесі вже використовувалися так звані інтелектуальні репетиторські системи для надання персоналізованих рекомендацій і зворотного зв’язку, подібно до звичайного репетитора. Наприклад, турецька система для вивчення та викладання математики ZOSMAT відстежує успішність учнів та надає індивідуальні поради. Схожа система UZWEBMAT адаптує навчальні завдання відповідно, враховуючи візуальні, аудіальні чи кінестетичні уподобання учня, що дозволяє краще засвоювати інформацію та робить процес навчання більш ефективним і приємним. [Keleş та ін. 2009]. Адаптивні вправи в системах підбирають завдання на основі рівня засвоєння матеріалу. Крім того, репетиторські системи здатні рекомендувати навчальні матеріали, що відповідають потребам учнів, наприклад, рекомендації щодо читання англійською мовою.

У науковій літературі штучний інтелект визначається по-різному. Пул та Маквот [11] розуміють ШІ як науку, що створює й аналізує обчислювальних агентів, наділених інтелектом. Рассел і Норвіг описують ШІ як науку про «інтелектуальних» агентів, які сприймають навколишнє середовище та діють відповідно до отриманої інформації [12]. Для цілей освіти принципово важливим є поняття генеративного ШІ – систем, що здатні не лише аналізувати вхідні дані, а й самостійно створювати змістовний навчальний контент, адаптований до потреб конкретного учня. Такі системи використовують великі мовні моделі (LLM), натреновані на значних масивах природномовних текстів, що дозволяє їм генерувати граматичні пояснення, вправи та коригувальний зворотний зв’язок у діалоговому режимі [14].

Саме такий ШІ називають генеративним, натренований із використанням великих обсягів даних, він вміє розпізнавати закономірності та взаємозв’язки. Це дозволяє йому створювати новий, оригінальний контент шляхом екстраполяції вивчених структур та генерування результатів, що нагадують людську творчість на основі наданих йому запитів, що закономірно набуває дедалі більшого значення у викладанні англійської мови. Дослідження

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

підтверджують, що саме граматика залишається одним із найбільш складних аспектів іноземної мови для учнів і студентів, а традиційні методи навчання не завжди враховують індивідуальний темп засвоєння матеріалу та характер помилок кожного здобувача освіти [Crompton та ін. 2023].

В освітньому контексті можливості ГШІ для навчання граматики реалізуються через кілька ключових механізмів. По-перше, адаптивне навчання та персоналізоване репетиторство без попереднього програмування, як у системах, розглянутих раніше: системи ГШІ здатні відстежувати індивідуальний профіль помилок учня, адаптувати рівень складності завдань і надавати пояснення, орієнтовані на конкретні прогалини у знаннях. По-друге, автоматизоване оцінювання з миттєвим зворотним зв'язком: на відміну від традиційного класного навчання, ГШІ-інструменти забезпечують негайне реагування на помилки, що відповідає принципам формувального оцінювання і сприяє закріпленню правильних граматичних структур. По-третє, можливість необмеженої практики у зручному для учня темпі та в умовах зниженої тривожності, що є особливо значущим з огляду на те, що страх помилки є одним із ключових бар'єрів у вивченні іноземної мови [1; 3]. Підтвердженням цих можливостей є систематичний огляд проведений за методологією PRISMA на матеріалі 43 публікацій Scopus, Science Direct та ERIC: дослідники встановили, що ШІ-інструменти (граматичні перевіряльники, чат-боти та мовні застосунки) найчастіше застосовуються саме для підтримки письма та граматики (54,55% досліджень), а ключовою перевагою є здатність платформ адаптуватися до індивідуального рівня та темпу кожного учня [4].

Серед конкретних переваг ГШІ для навчання граматики варто виокремити такі. Інструменти на кшталт Grammarly, ChatGPT або спеціалізованих платформ здатні ідентифікувати не лише поверхневі, а й системні граматичні помилки, характерні для конкретної мовної пари, використовуючи технологію обробки природної мови (NLP) для аналізу учнівських текстів із контекстуальною точністю [13]. Дослідження підтверджують, що коригування помилок в реальному часі, яке пропонують ці інструменти, сприяє зниженню їх кількості й підвищенню когнітивної залученості учнів [6]. Зокрема, Махапатра в експериментальному дослідженні за участю 134 учнів ESL встановив, що використання ChatGPT для формувального зворотного зв'язку забезпечило суттєве покращення граматичної точності, лексичного різноманіття та структури письмових робіт, а також стимулювало самостійне навчання [9]. Також наголошується, що ГШІ також дає змогу диференціювати завдання відповідно до рівня мовної підготовки: для початківців – базові структури (артиклі, часові форми), для більш просунутих – складні синтаксичні конструкції (умовні речення, герундій). Таким чином забезпечується персоналізований підхід до опанування граматики.

Водночас дослідники зазначають і суттєві обмеження використання ГШІ в навчанні граматики. Ключовою проблемою є ризик надмірної залежності учня від автоматичної корекції: якщо учень покладається на інструмент, не аналізуючи власних помилок, це гальмує формування стійких граматичних навичок [1]. Систематичний огляд підтверджує, що надмірна залежність від ШІ зафіксована у 27,27% проаналізованих досліджень як одна з ключових педагогічних проблем, поряд із пригніченням творчості (13,64%) та ризиками академічної нечесності (27,27%) [4]. Також все ще існує ризик, що більшість сучасних ГШІ-інструментів ще не розрізняє тексти, створені носіями мови та учнями, які опановують її як іноземну, через що зворотний зв'язок може бути нерелевантним або навіть хибним. Метааналіз Екізера (2025) на матеріалі 47 експериментальних досліджень (2019–2025) показує, що, хоча ШІ-зворотний зв'язок здебільшого покращує граматичну точність письма, його ефективність суттєво залежить від контексту впровадження, а поєднання ШІ-фідбеку з викладацькою підтримкою дає найкращі результати [5]. Серед інших недоліків, звісно, є питання академічної доброчесності та «ефект новизни», що з часом знижує мотивацію до самостійної роботи з граматикою [7].

Ключовим практичним інструментом ефективної взаємодії викладача з ГШІ є інженерія запитів (prompt engineering) – навичка складання чітких, структурованих запитів до ШІ-системи. Від якості запиту безпосередньо залежить цінність отриманого результату. Peachey (2024) у посібнику для вчителів англійської мови виокремлює чотири обов'язкові компоненти ефективного промту: тему (максимально детальний опис граматичного матеріалу), формат (тип завдання, як тест, діалог, пояснення, та бажаний обсяг), контекст (характеристика учнів: вік, рівень CEFR, навчальні цілі) та стиль (формальний, неформальний, спрощений) [10]. Наприклад, для генерації граматичного тесту педагог може використати шаблон: «Create a test to check knowledge of [grammar point] at CEFR level [B1]. Include ten questions. Ask me one question and wait for the answer before asking the next. Give feedback at the end». Такий підхід дозволяє викладачу не лише автоматизувати створення диференційованих вправ, а й моделювати рольові діалоги з учнями заданого рівня, генерувати автентичні контексти вживання граматичних структур та сприяти індивідуалізації навчання. Усе це в рамках єдиного ГШІ-інструменту.

Отже, генеративний штучний інтелект відкриває реальні перспективи для індивідуалізації навчання граматики англійської мови, передусім завдяки здатності адаптувати зміст і темп навчання до потреб конкретного учня. Умовою ефективного використання ГШІ є не лише грамотне технічне налаштування інструменту, а й оволодіння педагогом навичками інденерії запитів. Проте ефективне використання ГШІ можливе лише за умови

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

усвідомленого, методично виваженого підходу. Технологія має доповнювати, а не замінювати цілеспрямовану роботу учня над граматичним матеріалом, так само, як і не замінювати викладача.

Список використаних джерел

1. Alharbi, W. (2023). AI in the foreign language classroom: A pedagogical overview of automated writing assistance tools. *Education Research International*, *2023*, 1–15. https://doi.org/10.1155/2023/4253331
2. Artificial intelligence: Foundations of computational agents. (2023). Cambridge University Press.
3. Crompton, H., Edmett, A., Ichaporia, N., & Burke, D. (2024). AI and English language teaching: Affordances and challenges. *British Journal of Educational Technology*. https://doi.org/10.1111/bjet.13460
4. Daud, A., Aulia, A. F., Muryanti, M., Harfal, Z., Nabilla, O., & Ali, H. S. (2025). Integrating artificial intelligence into english language teaching: A systematic review. *European Journal of Educational Research*, *14*(2), 677–691. https://doi.org/10.12973/eu-jer.14.2.677
5. Ekizer, F. N. (2025). Exploring the impact of artificial intelligence on English language teaching: A meta-analysis. *Acta Psychologica*, *260*, 105649. https://doi.org/10.1016/j.actpsy.2025.105649
6. Fitria, T. N. (2021). Grammarly as ai-powered english writing assistant: Students' alternative for writing english. *Metathesis: Journal of English Language, Literature, and Teaching*, *5*(1), 65. https://doi.org/10.31002/metathesis.v5i1.3519
7. Hammad, R., & Bahja, M. (2023). Opportunities and challenges in educational chatbots. In *Trends, applications, and challenges of chatbot technology* (pp. 119–136). IGI Global. https://doi.org/10.4018/978-1-6684-6234-8.ch005
8. Keleş, A., Ocak, R., Keleş, A., & Gülcü, A. (2009). ZOSMAT: Web-based intelligent tutoring system for teaching–learning process. *Expert Systems With Applications*, *36*(2), 1229–1239. https://doi.org/10.1016/j.eswa.2007.11.064
9. Mahapatra, S. (2024). Impact of ChatGPT on ESL students' academic writing skills: A mixed methods intervention study. *Smart Learning Environments*, *11*(1). https://doi.org/10.1186/s40561-024-00295-9
10. Peachey, N., Crichton, R. (ed) (2024) AI activities and resources for English language teachers. British Council. https://www.teachingenglish.org.uk/sites/teacheng/files/2025-01/Peachey_2024_%20AI_activities_resources_English_language_teachers%20Final%20270125.pdf
11. Poole, D. L., & Mackworth, A. K. (2023). *Artificial intelligence: Foundations of computational agents* (3rd ed.). Cambridge University Press.
12. Russell, S., & Norvig, P. (2021). *Artificial intelligence: A modern approach* (4th ed.). Pearson.
13. Stevens, J. P. (2025). Artificial intelligence in the teaching of English grammar. International Journal of Research and Innovation in Applied Science, X(VI), 878–896. https://doi.org/10.51584/ijrias.2025.10060066
14. Zhang, Qin. (2025). Application of Artificial Intelligence in English Language Translation Teaching. 200-205. 10.1145/3724504.3724539.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.12

Oleksandra Bobrova,
Liudmyla Sherstiuk

EFFECTIVENESS OF GENERATIVE ARTIFICIAL INTELLIGENCE FOR INDIVIDUALISED ENGLISH GRAMMAR LEARNING

Technological progress is a continuous and long-term phenomenon that has clearly led to the development of increasingly sophisticated methods in countless fields over the years, including education. Recently, the world has gained a more advanced and accessible form of artificial intelligence (hereinafter AI), which has already become a familiar phenomenon for many. This paper examines the theoretical foundations of using generative AI in the educational process, with a focus on teaching English grammar. It analyses key definitions and educational opportunities offered by AI, including adaptive learning, personalized feedback, and intelligent tutoring. The advantages of AI tools such as ChatGPT, Claude.ai, and Copilot for mastering grammatical structures, particularly for instant error correction and creating task variety – are identified, and the risks of overreliance on AI technologies and issues of academic integrity are outlined. Additionally, prompt engineering has been acknowledged as a vital pedagogical skill for educators, enabling them to produce more effective outputs from LLM models by minimising errors, excessive variability and unpredictable responses.

Keywords: *information technology, generative artificial intelligence, Chat GPT, Claude.ai, Copilot, grammar teaching, individualization, adaptive learning, English language.*

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Відомості про авторів/Information about the Authors

Олександра Боброва, студентка магістратури 5 курсу освітньої програми В11 «Філологія» за спеціальністю В11.041 «Філологія. Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська», Чорноморський національний університет імені Петра Могили, Миколаїв, Україна. E-mail: bobrovaaa13@gmail.com

Oleksandra Bobrova, 5th-year Master's student of educational program B11 "Philology", specialization B11.041 "Philology. Germanic Languages and Literatures (Translation Included), First Language – English", Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: bobrovaaa13@gmail.com

Людмила Шерстюк, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов, декан факультету філології, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, Миколаїв, Україна. E-mail: sherstyuk.l@chmnu.edu.ua, http://orcid.org/0000-0001-8467-8449

Liudmyla Sherstiuk PhD in Pedagogy, Associate Professor of the Department of Foreign Languages, Dean of the Faculty of Philology, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: sherstyuk.l@chmnu.edu.ua. http://orcid.org/0000-0001-8467-8449

© О. Боброва, Л. Шерстюк
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.13

Олександра Хмель,
Людмила Шерстюк

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ГЕРОЯ В АНГЛОМОВНОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ «ТИГРОЛОВИ»

У тезах розглядається проблема репрезентації національної ідентичності героя в англомовному перекладі роману Івана Багряного «Тигролови». У центрі уваги перебуває аналіз художніх засобів, за допомогою яких у творі відтворюється українська культурна специфіка, а також особливості передавання цих елементів у перекладі англійською мовою. Особлива увага приділяється ролі етнокультурних символів, побутових реалій та історичного контексту, які формують національну самосвідомість героя. У роботі підкреслюється, що роман Івана Багряного є не лише художнім відображенням боротьби людини проти тоталітарної системи, а й важливим культурним текстом, який репрезентує українську ідентичність у світовому літературному просторі. Аналіз художніх деталей і перекладацьких трансформацій дає підстави стверджувати, що навіть за умов певних втрат у перекладі основні смислові акценти, пов'язані з національною ідентичністю, залишаються зрозумілими для іноземного читача.

Ключові слова: *національна ідентичність, переклад, еміграційна література, Іван Багряний, «Тигролови», культурні реалії.*

Дослідження національної та особистісної ідентичності в художній літературі посідає важливе місце у сучасному літературознавстві та перекладознавстві. У контексті української еміграційної літератури XX століття з'явилася значна кількість художніх творів, де проблема самоусвідомлення особистості нерозривно пов'язана з історичними обставинами вимушеного відриву від батьківщини. Еміграційна проза формує специфічний культурний і психологічний дискурс, у якому домінують мотиви втрати, ностальгії, пошуку власного місця у світі та збереження національної пам'яті. У контексті української літератури хвилі еміграції XX століття спричинили появу значної кількості художніх творів, у яких особистісна трагедія героя поєднується з ширшою історичною та національною проблематикою. Такі тексти виконують не лише естетичну, а й культурно-збережувальну функцію, адже дозволяють підтримувати національну ідентичність поза межами батьківщини.

Національна ідентичність у літературному дискурсі може розглядатися як сукупність символів, мовних маркерів, культурних кодів і художніх образів, які формують відчуття належності до певної спільноти. Вона проявляється через традиції, історичну пам'ять, релігійні уявлення, особливості побуту та мови персонажів. Водночас особистісна ідентичність героя еміграційної прози тісно пов'язана з національною, адже внутрішній світ персонажа формується під впливом пережитого досвіду політичних репресій, вигнання та втрати рідного середовища. Саме тому в еміграційній прозі часто виникає мотив подвійної травматизації: з одного боку, герой переживає наслідки історичного насильства, а з іншого – біль розлуки з батьківщиною та необхідність адаптації до нового культурного простору. У результаті ідентичність персонажа постає як складний процес постійної боротьби між пам'яттю про минуле та новими умовами існування.

Одним із творів, у якому проблема національної та особистісної ідентичності розкривається особливо виразно, є роман «Тигролови» українського письменника Івана Багряного. Цей твір було створено в умовах політичної еміграції, що значною мірою вплинуло на його ідейно-тематичне спрямування. Роман поєднує елементи пригодницького сюжету з глибоким осмисленням історичної долі українського народу, а образ головного героя уособлює прагнення людини до свободи, гідності та духовної незалежності. Англомовний переклад роману, здійснений Джорджем Стівеном Нестором Луцьким (George S. N. Luckyj) [2], під назвою *The Hunters and the Hunted*, відіграв важливу роль у популяризації твору серед західної аудиторії. Однак процес перекладу передбачає не лише відтворення змісту, а й передачу культурних та національних особливостей, що становить певну складність для перекладача.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Важливу роль у формуванні національного колориту роману відіграють етнокультурні реалії, які відображають традиційний український побут, релігійні уявлення та символіку [1]. Саме ці елементи становлять особливий інтерес з погляду перекладознавчого аналізу, адже вони потребують спеціальних стратегій відтворення в іншомовному тексті. Наприклад, у тексті твору використано образ пасіки як символ дитячих спогадів і родинної пам'яті героя. В українському тексті читаємо: «Навколо гудуть бджоли. Він сидить, заплющивши очі, і йому здається, що він на пасіці…». В англомовному перекладі цей фрагмент подано так: «*Bees were humming all around him. He closed his eyes and imagined himself in an apiary… He was once more a little boy who had come to visit his grandfather… there was an ikon of St. Zosim and St. Savaty under the huge lime tree, and there were beehives all around*». У цьому випадку використано слово ***apiary***, яке є зрозумілим для англомовного читача та передає основне значення поняття. Водночас перекладач зберігає релігійний контекст, згадуючи ікони святих, що дозволяє частково передати культурну атмосферу оригіналу.

Іншим прикладом є переклад назви елемента традиційного українського одягу. В оригінальному тексті зустрічаємо опис: «Мати в очіпку і в рясній стародавній спідниці…». В англійському перекладі цей фрагмент передано так: «*The mother, wearing an old-fashioned married woman's cap and a voluminous skirt came in smiling…*». У цьому випадку перекладач застосовує описову трансформацію, пояснюючи значення слова ***очіпок*** через фразу ***«married woman's cap»***. Такий перекладацький прийом дозволяє зберегти функціональне значення реалії, оскільки англомовний читач розуміє, що цей елемент одягу символізує заміжній статус жінки, хоча специфічна українська назва предмета при цьому зникає.

Подібна ситуація спостерігається і при перекладі слова «рушник», яке в українській культурі має глибоке символічне значення та часто використовується як елемент обрядовості й домашнього декору [3]. В одному з фрагментів роману згадуються ікони, прикрашені рушниками. В англомовному перекладі це передано як «*a group of ikons decorated with embroidered cloths reminded him of those in his grandmother's house in Trypillia*». У перекладі використано узагальнений відповідник embroidered cloths, який передає зовнішню характеристику предмета, однак не повністю відтворює його культурну символіку. У таких випадках частина національного колориту неминуче втрачається, що є типовою проблемою перекладу етнокультурних реалій.

Ще одним прикладом перекладацької трансформації є опущення певних деталей, які можуть бути малозрозумілими для іноземної аудиторії [4]. У тексті оригіналу згадується слово «ушивальник» у контексті опису козацького спорядження («ушивальник» - це вузький ремінь, яким стягують частини кінського спорядження). В англомовному перекладі відповідний фрагмент подано у скороченому вигляді: «*Near the window stood a tall, well-built young man holding a Cossack saddle*». У цьому випадку перекладач зосереджується на ключовому образі козацького сідла, опускаючи менш відомий термін. Така стратегія дозволяє уникнути перевантаження тексту незрозумілими деталями, хоча водночас зменшує точність передачі матеріальної культури.

Значну роль у романі відіграють також елементи політичної іронії та сатиричного зображення радянської дійсності [5]. Наприклад, в одному з фрагментів автор використовує іронічні позначення «товаришки» для опису представників радянського суспільства. В англомовному перекладі цей уривок передано як «…and "***responsible matrons***" and eccentric but equally responsible "***lady comrades"***, *with lovers and without lovers, with briefcases and without, with and without Party status…*». Перекладач зберігає іронічний тон оригіналу та додає політичні маркери, зрозумілі західному читачеві, зокрема згадку про *Party status*, що підкреслює сатиричний характер опису.

Отже, аналіз англомовного перекладу роману свідчить, що для відтворення етнокультурних елементів перекладач здебільшого використовує описові трансформації, узагальнення або часткові опущення. Такі перекладацькі стратегії зумовлені необхідністю адаптації тексту до культурного досвіду іншомовної аудиторії та забезпечення зрозумілості змісту. Водночас вони можуть призводити до часткової втрати національно маркованої лексики та культурної специфіки оригіналу. Попри це, основне смислове ядро твору – ідеї свободи, людської гідності та збереження національної пам'яті – залишається відтвореним і в англомовній версії тексту, що підтверджує можливість ефективної міжкультурної комунікації через художній переклад.

References

1. Hall, S. (1996). Who Needs 'Identity'? In: Hall, S., du Gay, P. (Eds.), *Questions of Cultural Identity*. London: Sage, 1–17 pp. DOI: 10.4135/9781446221907.n1 [in English]
2. Luckyj, G. S. N. (Trans.). (1954). *The Hunters and the Hunted*. Toronto: University of Toronto Press. DOI: 10.3138/9781442622470 [in English]
3. Pavlychko, S. (1992). *Discourse of Modernism in Ukrainian Literature*. Kyiv: Lybid. DOI: 10.15407/ukraines.1992.01.045 [in English]
4. Tymoczko, M. (2007). *Enlarging Translation, Empowering Translators*. Manchester: St. Jerome Publishing. DOI: 10.4324/9781315758855 [in English]
5. Venuti, L. (1995). *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. London: Routledge. DOI: 10.4324/9780203360064 [in English]

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.13

Oleksandra Khmel,
Liudmyla Sherstiuk

REPRESENTATION OF THE HERO'S NATIONAL IDENTITY IN THE ENGLISH TRANSLATION OF THE NOVEL TIGER TRAPPERS

The thesis examines the issue of representing the protagonist's national identity in the English translation of Іван Багряний's novel Tiger Trappers. The study centers on the analysis of literary devices through which Ukrainian cultural specificity is conveyed in the original text, as well as on the particularities of rendering these elements in English translation. Special attention is given to the role of ethnocultural symbols, everyday cultural realia, and historical context in shaping the protagonist's national consciousness. The study underscores that Іван Багряний's novel functions not only as an artistic reflection of the individual's struggle against a totalitarian system but also as a significant cultural text representing Ukrainian identity in the global literary arena. The analysis of literary details and translation strategies indicates that, despite inevitable losses in translation, the essential semantic aspects of national identity remain intelligible to the foreign reader.

Keywords: national identity, translation, émigré literature, Іван Багряний, *Tiger Trappers*, cultural realia.

Відомості про авторів/Information about the Authors

Людмила Шерстюк ,кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов, декан факультету філології, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, Миколаїв, Україна. E-mail: sherstyuk.l@chmnu.edu.ua, http://orcid.org/0000-0001-8467-8449

Liudmyla Sherstiuk,PhD in Pedagogy, Associate Professor of the Department of Foreign Languages, Dean of the Faculty of Philology, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: sherstyuk.l@chmnu.edu.ua. http://orcid.org/0000-0001-8467-8449

Олександра Хмель, здобувачка освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності «Філологія», Чорноморський національний університет імені Петра Могили, Миколаїв, Україна. E-mail: khmol1ks@gmail.com

Oleksandra Khmel**,** a student of the first (bachelor's) level of higher education majoring in Philology at Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: khmol1ks@gmail.com

© О. Хмель, Л. Шерстюк

Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.14

Anastasiia Zhovnirchyk,
Nadiia Vasylieva

TRAVEL AS A METAPHOR FOR A MIGRANT'S PERCEPTION OF THE WORLD AND IDENTITY IN KAZUO ISHIGURO'S NOVEL "THE REMAINS OF THE DAY"

This paper analyses the theme of travel as a metaphor for a migratory worldview and identity in Kazuo Ishiguro's novel "The Remains of the Day". The aim of the study is to reveal how the journey of the protagonist, the butler Stevens, represents not only physical movement but also becomes a space for internal migration, an identity crisis and reflection on the lost past. The study analyses the novel's plot structure, the mechanisms of memory and nostalgia, as well as the interconnection between the protagonist's national and personal identities. It highlights the role of travel as a catalyst for the deconstruction of the 'persona' (according to C. Jung) and the gradual realisation of one's own 'self'.

Keywords: *travel, metaphor, migrant worldview, identity, migration literature, Kazuo Ishiguro.*

In contemporary literary studies, the issue of migration took on particular significance due to globalisation, wars and mass population movements. Migration literature, as F. Purjafari and A. Vahidpour state, goes beyond a description of the migrant writer's biographical experience, focusing on the experience of liminality, 'displacement' and the reconstruction of identity. One of the key devices for exploring this is the motif of travel, which in Kazuo Ishiguro's novel "The Remains of the Day" takes on a metaphorical dimension, allowing us to trace the protagonist's inner migration. The author, being of Japanese origin and a British citizen, finds himself in a state of intercultural ambivalence, which influences his narrative, characterised by the use of an unreliable narrator and fragmented memory [2].

Stevens's journey serves as the narrative framework of the novel, structured as a six-day trip through the English countryside. Encouraged by his new employer, Mr Faraday, to take the car and have some rest, as well as a letter from his former colleague Miss Kenton, this trip is perceived by the protagonist as a necessity, but later develops into an existential journey. As researcher K. Scherzinger notes, this journey represents a 'liminal anti-structure' that contrasts with the 'structural rigidity' of life at Darlington Hall.

The chronotope of the road becomes a space, where time and space merge, allowing the protagonist to step beyond his usual rigidity and begin self-discovery. Physical movement through England activates mechanisms of memory that reviles Stevens's unreliable and fragmented memory, since he unconsciously distorts the past to protect his own identity. Each of the six days of the journey, described in the form of diary entries, contains retrospective digressions that create a palimpsest of memory, where the past (the 1930s, the zenith of Darlington Hall) constantly overlaps with the present (unstable 1956).

The journey is a catalyst for an identity crisis, which can be interpreted through the Jungian opposition of the 'persona' and the 'shadow'. A. Ghariri argues that Stevens embodies the 'mana personality' – a person who identifies entirely with his social mask. This mask, consisting of unwavering dignity and blind devotion, according to which, a butler has no opinions of his own, and his worth is determined solely by his service to the 'great gentleman' [3].

During the journey, this mask begins to crack: he confronts repressed emotions, unreciprocated love for Miss Kenton, the realisation of Lord Darlington's political blemish (collaboration with Nazis), and finally his own existential blindness. In the passage where Stevens drives and recalls when Miss Kenton was crying and he was unable to offer her sympathy, we see his inability to form emotional bonds due to rigid professional discipline. Thus, the road is a space of psychological transposition, where the internal conflict between the 'persona' and the 'shadow' is brought to the surface.

The novel's portrayal of migration is realised through Stevens's temporal dislocation: whilst physically remaining in England in 1956, he mentally migrates to the 'golden age' of the 1930s. Darlington Hall becomes for him a symbolic 'homeland', which he has lost not through geographical displacement, but through historical changes that have rendered his values obsolete. Nostalgia functions not merely as a longing for the past, but as a defence mechanism that allows the protagonist to avoid the traumatic realisation of the futility of his service. As G. Barcus notes, such selective memories

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

create an attachment to a place, dependent on both selective memory and selective forgetting. Stevens idealises the era when von Ribbentrop was a guest at Darlington Hall, and the gleam of polished silver, in his view, transformed diplomatic meetings into triumphs. Such a romanticisation allows him to ignore Lord Darlington's moral compromises [4].

Stevens's national identity is inextricably linked to the imperial myth of Great Britain, which crumbles as the journey unfolds the protagonist explores this concept 11 times throughout the text (pp. 19-21, 24, 30, 78-80). The concept of 'greatness', which the protagonist projects both onto the British landscape *("English landscape […] is probably best summed up by the term 'greatness'"*), and onto the profession of a butler *("a 'great' butler can only be, surely, one who can point to his years of service and say that he has applied his talents to serving a great gentleman"*), turns out to be an artificial construct [1].

The journey reveals the gulf between aristocratic ideals and real life, whilst encounters with ordinary people preoccupied with everyday matters rather than 'greatness' debunk the notion of Britain's exceptionalism. Stevens finds himself in a liminal space between a fading empire (its collapse symbolised by the Suez Crisis of 1956) and a new reality, where his American employer, Faraday, embodies a modernity that is incomprehensible to the protagonist. His inability to master the 'bantering' (jocular conversation) promoted by Faraday indicates that the behavioural codes and cultural reference points that defined 'Englishness' have ceased to function, leaving the protagonist in a state of cultural disorientation.

Ishiguro's narrative strategy, which relies on the use of an unreliable narrator, deserves particular attention. Stevens constantly employs markers of uncertainty *('as I say*', '*why should I not admit this'*, '*I recall'*, '*the fact was'* [1]), which indicate a re-evaluation of situations and doubts regarding the reliability of his own memories. This narrative instability perfectly reflects the psychological complexity of a migrant's existence, where self-identification depends on which part of the past a person chooses to remember and which to suppress. Memory in the novel functions not as a reliable source of the past, but as a highly subjective, fragmented construct that acts as a defence mechanism against traumatic experiences. Stevens, in his efforts to demonstrate that he is worthy of the status of the finest butler, does not deliberately deceive the reader, but unconsciously distorts the past, omitting painful moments from his 'diary' (the dismissal of the Jewish maids, his father's illness and death, the loss of Miss Kenton) or surrounding them with numerous justifications.

The climax of the journey comes when Stevens meets Miss Kenton (now Mrs Benn) towards the end of his travels. This meeting, intended to persuade his former housekeeper to return to Darlington Hall, turns into a final realisation of the irreparable nature of his losses. Miss Kenton admits that she has found happiness in her marriage, and although she sometimes misses the past, she has no regrets about the choice she made. This moment becomes a painful epiphany for Stevens: he realises that he has spent his life suppressing his own feelings and personal aspirations for the sake of an illusory dignity that had no real value. His famous confession at the end of the novel – "*I trusted in his lordship's wisdom. […] I can't even say I made my own mistakes. Really – one has to ask oneself – what dignity is there in that?*" – testifies to a profound transformation of consciousness, which, however, comes too late to change anything [1].

The journey in the novel "The Remains of the Day" is a multi-layered metaphor for a migrant's worldview and identity. It serves not only as a narrative framework but also as a catalyst for the protagonist's internal migration; whilst remaining within the confines of a single country, he experiences a profound existential crisis caused by the loss of home (both symbolic and real), the collapse of imperial ideology, and the need to rethink his own 'self' in his twilight years. Ishiguro demonstrates that migration is not merely the crossing of geographical borders, but also an inner state of mind characterised by a rift between the past and the present, selective memory, and a painful search for identity in circumstances where familiar landmarks have been lost. The novel stands as a striking example of literature that uses travel as a metaphor to explore the fundamental questions of human existence: what it means to be true to oneself, what dignity is, and whether genuine self-knowledge is possible after a life lived in self-deception.

Literature:

1. Ishiguro K. The Remains of the Day. Anstey, Leicestershire: F. A. Thorpe (Publishing) Ltd., 1990. 166 p. URL: http://123.200.31.10:8080/jspui/bitstream/123456789/724/1/Kazuo%20Ishiguro%20The%20Remains%20of%20the%20Day.pdf (date of access: 14.09.2025).
2. Pourjafari F., Vahidpour A. Migration literature: A theoretical perspective. The Dawn Journal. 2014. Vol. 3, no. 1. P. 679–692. URL: https://thedawnjournal.in/wp-content/uploads/2013/12/2-Fatemeh-Pourjafari.pdf (date of access: 07.10.2025).
3. Ghariri A. Persona in Kazuo Ishiguro's The Remains of the Day. Arab World English Journal For Translation and Literary Studies. 2020. Vol. 4, no. 2. P. 221–232. URL: https://doi.org/10.24093/awejtls/vol4no2.16 (date of access: 22.11.2025).
4. Barcus H. R., Shugatai A. The Role of Nostalgia in (Re)Creating Place Attachments for a Diasporic Community. Geographical Review. 2021. P. 1–22. URL: https://doi.org/10.1080/00167428.2020.1852406 (date of access: 13.11.2025).

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.14

Анастасія Жовнірчик,
Надія Васильєва

ПОДОРОЖ ЯК МЕТАФОРА МІГРАЦІЙНОГО СВІТОСПРИЙНЯТТЯ ТА ІДЕНТИЧНОСТІ У РОМАНІ ІШІҐУРО КАДЗУО "THE REMAINS OF THE DAY"

У науковій роботі проаналізовано тему подорожі як метафори міграційного світогляду та ідентичності в романі Кадзуо Ісігуро «Залишки дня». Мета дослідження−показати, як подорож головного героя, дворецького Стівенса, є не лише фізичним переміщенням, а й стає простором для внутрішньої міграції, кризи ідентичності та роздумів про втрачене минуле. У дослідженні окреслено структуру сюжету роману, механізми пам'яті та ностальгії, а також взаємозв'язок між національною та особистою ідентичностями головного героя. Наголошується на ролі подорожі як каталізатора деконструкції «персони» (за К. Юнгом) та поступового усвідомлення власного «я».

***Ключові слова**: подорож, метафора, світогляд мігранта, ідентичність, міграційна література, Кадзуо Ісігуро.*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Анастасія Жовнірчик, студентка 4-го року навчання спеціальності «Германські мови та літератури (переклад – включно) перша – англійська», Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна.

Anastasiia Zhovnirchyk a 4-th-year student of the program "Germanic Languages and Literatures (including Translation)" at Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine.

Надія Васильєва, к. філол. н., доцент кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: nadezhdavasylieva@gmail.com, orcid: https//orcid.org/0000-0002-7926-3334.

Nadiia Vasylieva, a PhD in Philology, Associate Professor in English Philology and Translation Department at Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: nadezhdavasylieva@gmail.com, orcid: https//orcid.org/0000-0002-7926-3334.

© А. Жовнірчик, Н. Васильєва

Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.15

Yevhenii Antontsev,
Nadiia Vasylieva

POSTSTRUCTURALISM OF C. MCCARTHY'S DILOGY AS AN UNDERSTANDING OF THE UNINTERPRETABILITY OF MODERN MATHEMATICS

Abstract. *The study examines Roland Barthes's semiological critique of ideology in relation to Cormac McCarthy's novels "The Passenger" and "Stella Maris". Drawing on Barthes's concepts of the death of the author, writerly text, and pluralization of meaning, the study argues that McCarthy's duology destabilizes narrative authority, frustrates conventional storytelling, and undermines claims to authenticity, naturalness, and neutrality. The novels' fragmented structure, epistemological uncertainty, and intertextual openness are interpreted as forms of anti-ideological semiological practice.*

Keywords: *Cormac McCarthy, semiology, post-structuralism, ideology critique, death of the author, writerly text, intertextuality, pluralization of meaning, epistemological uncertainty, mathematical formalism, metafiction, deconstruction*

In the contemporary discourse of literary criticism, Roland Barthes is often invoked, even if indirectly, through the concept of The Death of the Author. This indirect presence of Barthes − rather manifested in methodological spirit than in a concrete historical figure representing a specific worldview − is largely due to Barthes's own ethical standpoint.

The author of the classical text being dead, the authorial position of authority remained unoccupied, which was exactly the desired outcome for Barthes. With no ordainer of single capital-T Truth, the textual signification is no longer calcified in one true matrix of signifiers and signifieds, but instead fluidly welcomes the reader's presupposed value hierarchy: whatever connotation the reader found the most plausible while reading becomes the reader's own interpretation as rightful as any others or, for that matter, the author's. The reader themselves might not even realize that what appears to them as a non-negotiable reading merely results from contingently prioritizing certain conditions over others; in other words, what was connotational appeared to the reader as a denotation − hence the famous Barthesian maxim "denotation is the last of the connotations".

An eloquent and charismatic critic, Barthes was reluctant to persuade his own readers into believing that any given Barthesian fashion of dotting the i's is superior; the only way of dethroning the author while leaving the throne empty was to show the multitude of fashions how the i's may be dotted and the t's − crossed. It is precisely this approach that Barthes embodied in his seminal work *S/Z*, just as he crossed the Rubicon dividing structuralism from post-structuralism.

His analysis of one of Balzac's short stories *Sarrasine* stems from the wish to deny the author his privilege to legislate meaning. The authorial voice of Balzac is no longer adhered to; it is simply no longer distinguishable from the other voices liberated from the novelette: where Balzac ensured the totalitarianism of the French bourgeois discourse, Barthes proclaims eclectic democracy of psychoanalytic, poetical, religious, philosophical, scientific and many other discourses. The resulting narrative structure is that of "a sign flattened out, [when] there is no longer any representation". It is precisely this representation, the feature of standing in for something external to the sign, which ideology weaponizes. With the axiological hierarchy deconstructed, Barthes takes a French leave, content that no warrior topos shall lay claim to the text.

Striving for a movement from the readerly to the writerly, the semiotician effectively argues against Gustave Flaubert's famous conceptualization of the narrator's role: "an author in his book must be like God in the universe, present everywhere and visible nowhere". It is squarely this invisibility, this inaccessibility to conscious reflection that makes the linguistic subject of the author ideologically problematic. Barthesian thought has the acidic quality of dissolving the demiurge status of the author-God: "We know that a text does not consist of a line of words relating a single theological meaning". Thus, Barthes' radical subversion of Flaubert's literary realism can be restated in the maxim: "an author in his book must be like God in the Nietzschean universe, dead".

As a non-fiction writer, Roland Barthes examined a text whose author is dead from outside; Cormac McCarthy's

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

dilogy, on the other hand, is an empathetic exploration of how fictional characters themselves come to terms with their godless universe of ink and paper: *"I know that the characters in the story can be either real or imaginary and that after they are all dead it won't make any difference. If imaginary beings die an imaginary death they will be dead nonetheless. You think that you can create a history of what has been"*. The aforementioned polyphonic democracy of discourses sought after by Barthes was once incarnated in one of the most chilling literary antagonists − that of Judge Holden of *Blood Meridian* − in a phenomenon described by McCarthy himself as optical democracy:

"In the neuter austerity of that terrain all phenomena were bequeathed a strange equality and no one thing nor spider nor stone nor blade of grass could put forth claim to precedence. The very clarity of these articles belied their familiarity, for the eye predicates the whole on some feature or part and here was nothing more luminous than another and nothing more enshadowed and in the optical democracy of such landscapes all preference is made whimsical and a man and a rock become endowed with unguessed kinships".

A purely textual subject, Holden effectively inhabits a space where a multitude of various discourses unfold simultaneously, with this multiplicity and simultaneity working together to deny any singular discourse dominance. Even when deifying war ("War is God"), Holden effectively deifies Heraclitean flux, an ever-morphing current or phenomena in which no discourse gains footing to reign supreme. Having committed to this intellectual deicide, Holden orients his actions in line with Dostoyevsky's proclamation "if there is no god, everything is permitted"− exactly on the contrary to the Lacanian formula "god is dead, nothing is permitted anymore". After all, a moral absolute gives metaphysical grounds for both permissions and forbiddances to be grounded in. Akin to the Nietzschean child, Holden plays on the axiological wasteland like in a sandbox, building and dismantling values on a whim, taking aesthetic pleasure in constructing and deconstructing conventional truisms.

In *Stella Maris* and *The Passenger* (the latter, especially), McCarthy-the-person betrayed McCarthy-the-narrator: the events are not told by anybody, but rather find themselves in the telling as perceived by the reader. The techniques employed by Barthes to criticize ideology are innately actualized in the textual fabric of the dilogy: the novels come already writerly, already deconstructed, already critiqued out of the box. If ideology, in the broader sense, deals with crafting the ideal, the sublimely desired, the transcended telos, deriving the ultimate ought, then anti-ideological efforts in McCarthian prose manifest in aimless storytelling: the events unfold, but to nowhere in particular; the fictional state of affairs doesn't develop towards some end, but rather merely changes; there is no *ought*, only ever-present *is*. A critic of ideology, then, strives to expose the vacuity of ideological *ought*, to bring the ideologue's intentions into the spotlight where naked cynicism and lust for power shall find no cover under any pretenses.

Roland Barthes contests, among others, four concrete pretenses examined in the work:

Authorial pretense on authority over the text is contested via the doctrine of the death of the author, whereby the author is reduced to the linguistic subject incapable of subjugating the text to vectors of meaning-making since the author becomes on par with other textual meanings.

Formulaic pretense on authenticity by a certain conventional template of storytelling is met by Barthes with undermining denotative (i.e. hermeneutic and proairetic) codes as such that irreversibly determine meanings to be gleaned from a text.

Conventional pretense on naturalness the semiologist counters with reframing natural as that which has been reiterated ad nauseam to a point of becoming imperceptible to skepticism.

Universalized pretense on neutrality is denied through highlighting the rhetorical advantage one gains from assuming the neutral position: seemingly representing no identity in particular, one assumes authority to challenge other identities without resistance, impersonally, anonymously.

This pretentiousness of ideology – on authorship, authenticity, naturalness and neutrality – is consistently undermined by Cormac McCarthy in a way that, in the present work, is deemed as implementing Barthesian techniques of semiological pluralization:

1. The death of the author technically manifests as inadequacy of the model of the author likely inferred by the reader who naturally makes judgments on the basis of the prior McCarthian corpus and the academic corpora dedicated to studying McCarthy's style. Moreover, the dilogy's characters themselves perceive this death of the author as the death of God.
2. Sabotaging of the text's denotation (the metonymic movement of plot) is done through half-implementation of hermeneutic and proairetic codes: the thriller-like mysteries are introduced, and the attempts to solve them are initially made, but the protagonist's quest for truth gets rapidly derailed by coping with grief and rejection (as Bobby and Alicia do, respectively).

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

3. The aforementioned thriller structure of *The Passenger* is pragmatically implicated by McCarthy-the-narrator through the conventional to the genre exposition and narrative parallelism to the author's previous thriller *No Country for Old Men* – however, this implication turns out to lead the reader to a frustrating and opaque reading, undermining the initial trust put in conventional forms of storytelling.
4. With meaning-making efforts frustrated, the reader may, just like Bobby and Alicia do, appeal to nature, the independent and true there-isness welcoming human grounding of metaphysical thought. In spite of that instinct, physics in the novels fails to imbue mathematical formalization with deeper ontological interpretation: we are denied access to nature on the grounds of its unknownability – neither empirical nor abstract.

Whereas the former two semiological techniques of critique of ideology are implemented by McCarthy on the level of the text's structure and its horizontal, metonymic eventfulness, the latter ones take shape as the conceptual content, or the vertical, metaphorical meaning of said events. The main event motivating the entire narrative is that of separation between the siblings of the Western family – one might say, to borrow Camus's vocabulary, “the divorce”. This divorce is made poignant not only by the forbidden nature of the incestuous affection between Bobby and Alicia, but also by the ineliminable gap between what they represent – physical interpretation and mathematical formalization.

One last concept in Barthes's theory of semiology that played a key role in the present work is, following Louis Hjelmslev, defining connotation as a second-order semiotic system, the signifiers of which are themselves fully formed signs of the first-order denotative system. Hjelmslev was a representative of Copenhagen structuralism whose basic tenet was the approach to language as a formal semiotic system like mathematics. However, from the conclusion drawn previously follows the impossibility of justifying the structure and axiomatics of such a system by a physicist's appeal to nature: if one can speak of nature, then only about the nature of mathematics itself. The single scene of the dilogy containing both siblings at once is that of the brother's rejection.

Positing within the framework of Barthesian semiology the aforementioned divorce between Bobby the physicist and Alicia the mathematician as the key metaphor of the dilogy yields theoretical benefits for the present work. It allows to account for a number of features of both *The Passenger* and *Stella Maris*:

On the structural level, the dilogy exemplifies the flattening of the sign by its rhizomatic quality: one may enter and exit the text through any passage of either novel, for there is no narrative authority to legislate a certain order. The narrator self-sabotages by telling an ill-formed narrative permeated by Chekhov's guns left unfired and storywise inert plot elements like the numerous discussions of science, philosophy, conspiracies, etc. Similarly, with the mathematical sign flattened out and no longer representing anything non-mathematical, a sort of discursive democracy is reached within the domain, since there is no reality to appeal to for complex numbers to be thought of as less real than natural numbers. The only reliable reasonings about the universe can be made mathematically, but these reasonings require rationalization, without which mathematics merely tells a story − but the story is not about anything on the outer rim of human perception. If there is a semblance of truth to be established within such a framework, it's a truth of coherence, of non-contradiction between imbedded axioms − not a truth of correspondence of such a theorem to a qualitatively different noumenon. By the metric of coherence, though, all mathematics are equally valid, even those which human intuition fails to grasp, for mathematizing is done for its own sake: one simply “shuts up and calculates”. Without a transcendent standard of value, no hierarchy of texts can be established which results in the complex intertextuality within (to the prior novels and the essay “The Kekulé Problem”) and without (numerous references to works of such thinkers as Dirac, Wittgenstein, Schopenhauer, etc.) McCarthy's corpus. Therefore, the opposition between fiction and non-fiction becomes obsolete.

On the thematic level, this obsolescence is expressed through the blurring of the line between the real and the imaginary in the characters' perception. Devoid of a persuasive physical story about what the mathematical conjectures say about reality, mathematics itself becomes self-containing and tautological, just like the characters − solipsistic. With no transcendent object or process to lend the mathematical theory convincingness, it appears on its own merits: as a formal-language statement equating two propositions in accordance with certain arbitrarily proclaimed truths – axioms. Even as readers, we don't get the answers as to what degree, for example, the Thalidomide Kid or Archatron are real, if this question makes sense at all.

On the stylistic level, the death of the author, an omniscient orchestrator of the events, opens up horizons of unforeseeable consequences. As per Schopenhauer's understanding of tragedy, any misfortune may befall any ordinary person at any time as a pure contingency. Seemingly half-aware of this, Bobby and Alicia are plagued by paranoia: be it of some “hooded and wheezing abhorrence”, the secret police, or whatever it was (or wasn't) on the oil rig. Like the pilgrim from the Flammarion engraving, Bobby, Alicia and to a certain extent John Sheddan voyage the world in search of transcendency, but unlike him, they are doomed to solipsism, with their voyaging ceaseless. This predicament, in addition to frequent dialogues and lack of punctuation, results in the atmosphere of disorientation and nihilistic despair.

Finally, viewing *The Passenger* and *Stella Maris* as a pluralized-through-liberation-from authorial-telos writerly text

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

allows the reader to avoid the frustration inextricably linked to approaching it as a classical readerly text, with the source of frustration being reading a single prevalent author's meaning into an inherently fluid intertextual amalgam. Treating this text as a Barthesian semiological analysis by McCarthy-the-person of McCarthy-the-author's corpus draws one's attention to the novels' openness to interpretation by various discourses: psychoanalytical (the Oedipal nature of the siblings' affection), cultural (the taboo of incest in the American South), philosophical (epistemological uncertainty of post-modern skepticism), political (the anti-militaristic evaluation of historical use of nuclear weaponry), scientific (the relation between physics and mathematics), theological (the ineffability of the divine Archatron), and so forth. The motivation of rendering a text pleasurable for reading must not be considered vulgar, but rather as keeping in line with Barthes's semiological project: ideology admits value in pleasure only insofar it is an epiphenomenon or has instrumental value to reaching a certain goal; the pleasure of the text is, on the contrary, autotelic − it "is that moment when my body pursues its own idea".

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.15

Євгеній Антонцев,
Надія Васильєва

ПОСТСТРУКТУРАЛІЗМ У ДИЛОГІЇ КОРМАКА МАККАРТІ ЯК РОЗУМІННЯ НЕМОЖЛИВОСТІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ СУЧАСНОЇ МАТЕМАТИКИ

Анотація. *У роботі розглядається семіологічна критика ідеології Ролана Барта у контексті романів Кормака Маккарті «Пасажир» та «Стелла Маріс». Спираючись на концепції Барта щодо смерті автора, письменницького тексту та плюралізації значення, у дослідженні стверджується, що дилогія Маккарті дестабілізує наративну авторитетність, руйнує традиційні форми розповіді та ставить під сумнів категорії автентичності, природності та нейтральності авторського мовлення. Фрагментована структура романів, епістемологічна невизначеність та інтертекстуальна відкритість інтерпретуються як форми антиідеологічної семіологічної практики.*

Ключові слова*: Кормак Маккарті, семіологія, постструктуралізм, критика ідеології, смерть автора, авторський текст, інтертекстуальність, плюралізація значення, епістемологічна невизначеність, математичний формалізм, метафікція, деконструкція.*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Євгеній Антонцев, студент 4-го року навчання спеціальності «Германські мови та літератури (переклад – включно), перша – англійська», Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна.

Yevhenii Antontsev, a 4-th-year student of the program "Germanic Languages and Literatures (including Translation)" at Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine.

Надія Васильєва, кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, e-mail: nadezhdavasylieva@gmail.com, https//orcid.org/0000-0002-7926-3334.

Nadiia Vasylieva, PhD in Philology, Associate Professor in the English Philology and Translation Department at Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, e-mail: nadezhdavasylieva@gmail.com, https//orcid.org/0000-0002-7926-3334.

© Є. Антонцев, Н. Васильєва
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.16

Anastasiia Babina,
Nadiia Vasylieva

THE WOMAN-WARRIOR IMAGE AS A NEW MODEL OF IDENTITY IN “THE SLEEPER AND THE SPINDLE” BY NEIL GAIMAN

The conference paper examines the transformation of the fairy-tale image of a woman in "The Sleeper and the Spindle" by Neil Gaiman, presenting it as an example of the emergence of a new identity model – that of the woman-warrior. The analysis combines theoretical approaches to collective memory and archetypes, with particular attention to the role of mythopoetics in the reconstruction of traditional roles. The theoretical framework includes concepts of collective memory as well as the study of female archetypes.

Based on the text, the study demonstrates how the author reshapes narrative expectations: the role of the saviour is taken on by a female character, while age differences no longer serve as clear moral indicators, whereas strength is defined by the ability to make choices and take responsibility for them. The paper shows that the image of the woman-warrior in the contemporary fairy tale combines care, autonomy, and active resistance to violence and patriarchal narratives. The conclusions highlight the importance of such transformations for modern cultural memory and the potential of the fairy tale as a space for rethinking gender roles.

Key words: *female identity, mythopoetics, collective memory, archetypes, woman-warrior, fairy-tale adaptation.*

From a literary perspective, the formation of identity in a work of fiction occurs through the interplay of memory, language and imagery. When an author consciously reinterprets well-known plots or archetypal stories, particularly fairy tales, the process of identity formation is often linked to overcoming collective stereotypes and reinterpreting cultural heritage. This topic has been widely studied by both foreign and Ukrainian scholars. The works of Jan Assmann, Aleida Assmann, Patricia Philippy, Polina Verbytska, Marina Warner, and others provide a foundation for understanding cultural memory, myth, archetypes, and intertextuality.

The relevance of this study lies in the fact that in the postmodern globalized world ideas of cultural memory and identity are changing rapidly. Literature reflects these changes through intertextuality, the reworking of myth. The study of memory and identity in Neil Gaiman’s novels help explain how contemporary literature revisits the past and forms new ideas about the human being in a world located between reality and myth.

Myths or fairy tales are referenced as repositories of collective memory. The latter are universally used to represent cultural models of behaviour, worldviews and moral norms. When a writer reinterprets it, the plot, characters, and underlying structures of collective memory change. Therefore, such works illustrate how current culture is capable of ‘rewriting’ its own past, revealing its new, often contradictory aspects.

The theoretical basis of this study is grounded in the concepts of collective memory and archetypes. Cultural memory can be understood as a system that preserves myths, rituals, literary texts, and other stable forms through which a society interprets itself and transmits its values across generations. Within this framework, identity is closely connected to shared symbols, inherited narratives, and processes of remembering and reinterpretation. At the same time, the concept of archetypes explains the persistence of recognizable character patterns in literature. Figures such as the princess, the mother, the old woman, the femme fatale, and the woman-warrior remain familiar to readers even when they are transformed. [2] Their stability lies not in fixed meanings, but in their ability to adapt to new cultural contexts, allowing authors to reshape traditional roles while preserving their symbolic core.

Fairy tales serve as a space for reconsidering and reshaping cultural roles and expectations, allowing new forms of identity to emerge. Although they are often seen as simple or traditional narratives, they carry deeply rooted ideas about behaviour and morality. When these stories are retold in a modern context, they begin to reflect current concerns and values, rather than simply repeating inherited patterns. As a result, familiar plot structures are reworked, and characters are placed in situations that require them to act in ways that differ from earlier versions.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

In such reinterpretations, traditional gender roles are no longer stable. The clear division between passive female characters and active male heroes becomes less relevant. Female figures are given agency, initiative, and the ability to influence the course of events. A character's identity is shaped not by external qualities such as beauty or age, but by internal qualities namely responsibility, courage, and the ability to choose a path.

At the same time, these narrative changes affect collective memory. Since fairy tales are widely shared and repeatedly retold, they play an important role in shaping ideas about what is considered normal or acceptable. When the structure of these stories changes, the images they carry also alter. New versions introduce different models of femininity, ones that move beyond passivity and dependence. These patterns present women as active participants in their own stories, capable of both care and resistance.

Within this context, the image of the woman-warrior can be understood as a complex and multifaceted figure. She does not reject traditionally "feminine" qualities, but combines them with determination, independence, and the ability to act in difficult situations. Such character is capable of protecting others, making difficult choices, and challenging forces that limit her freedom. This makes her a flexible model of identity, one that reflects the changing understanding of gender roles in contemporary culture. [1]

In contemporary interpretations of classic fairy tales, there is a noticeable change in ways of representing female roles. Using Neil Gaiman's story "The Sleeper and the Spindle" as an example, an image of a woman-warrior is formed, breaking down the division between "passive woman – active man", and, combined with themes of memory and trauma, becomes a symbol of a reconstructed identity that rejects simple binary roles. A woman takes on the role of saviour, while the moral characteristics of the characters are not linked to age or appearance. The text combines motifs from "Sleeping Beauty," "Snow White" and other folklore tales, creating a multi-layered narrative with new interpretative emphases.

"The Sleeper and the Spindle" was first published in 2013 in the anthology "Rags & Bones: New Twists on Timeless Tales" and later appeared as an illustrated edition. The plot combines material from "Sleeping Beauty" and "Snow White". In the story, a young queen, who is later identified as Snow White, on the eve of her own wedding, decides to postpone the marriage and set off with dwarves to save a neighbouring kingdom. The queen awakens the sleeping girl, but she turns out to be a witch who was behind a curse that fed on the dreams of those around her. While inspired by Snow White, the character has transformed from a weak and submissive girl into a powerful female knight. After overcoming the danger, the queen leaves in the opposite direction from her own kingdom. Even though the heroine could have returned in time for her wedding, she nevertheless chose to pursue her longing for adventure, rather conform to the stereotypical 'happily ever after'.

"I am afraid," said the queen, "that there will be no wedding tomorrow."
"There are choices, she thought, when she had sat long enough. There are always choices.
She made her choice." [4]

One of the most important features of the story is the transformation of sleep into a symbol of social and personal passivity. In the story it is described as something that spreads through the kingdom like an epidemic, taking away movement, voice, and action. In this way it becomes a metaphor for a model of life in which a person waits, remains still, and allows others to decide their fate. Neil Gaiman opposes this model by giving the female heroine the power to wake others, resist the curse, and continue moving forward. As a result, awakening leads to an open choice.

The queen is the clearest expression of the woman-warrior model. She is not introduced as a passive princess but as a figure who acts. She understands that there are always choices, and she makes one for herself. This moment transforms the meaning of female strength, detaching it from associations with youth, beauty, and obedience. It is linked to responsibility, courage, and the ability to act according to one's own will.

The story also inverts familiar moral signs. In traditional fairy tales, youth is often associated with goodness, while old age is linked to danger or evil. Neil Gaiman breaks this pattern. The older woman in the castle is not a witch figure, as it would be expected. At the same time, the supposedly beautiful sleeping girl is revealed as the real source of danger. This inversion shows that appearance is not a reliable guide to morality and that identity must be judged through action rather than surface signs.

The spindle is another strong symbol in the story. In the classical fairy-tale tradition, it is associated with danger and the beginning of a curse. In "The Sleeper and the Spindle", however, it becomes a tool of resistance and release. This change proves the transformation of traditional fairy-tale signs. Symbolic elements lose their unambiguous meaning and become more open to interpretation. Therefore, the old stories are presented through a new moral and emotional frame with female agency at the centre.

Mythopoetics play a central role in Neil Gaiman's narrative approach. It involves using myth as a framework for rethinking familiar stories, symbols, and narrative patterns. Instead of simply repeating traditional plots, Gaiman reshapes

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

them and gives them new meanings. This can be clearly seen in his fairy-tale retellings, where female characters are no longer limited to passive or domestic roles. They act, make decisions, and take responsibility for what happens. As a result, the fairy-tale world feels less predictable, and identity is shown as something that can change, rather than something fixed by tradition. [3]

In conclusion, the reinterpretation of fairy tales in contemporary literature shows how cultural narratives are constantly reshaped in response to changing social values. By reworking familiar plots, symbols, and character types, authors challenge inherited stereotypes and offer new ways of understanding identity. In this process, identity is no longer presented as something stable or predetermined, but as something formed through personal choice, experience, and interaction with cultural memory. Neil Gaiman's "The Sleeper and the Spindle" serves as a clear example of this transformation, as it revises traditional fairy-tale structures and presents a heroine who actively determines her own path rather than following an expected role. The story's use of familiar motifs, such as sleep, the spindle, and moral oppositions, highlights how symbolic elements can acquire new meanings in a modern context. At the same time, the shift in the representation of female characters reflects broader cultural changes, particularly in relation to gender roles and expectations. As a result, contemporary fairy-tale versions not only revisit the past but also participate in shaping present-day perspectives, demonstrating that identity is dynamic and continually reconstructed through the reinterpretation of shared narratives.

References

1. Assmann A. Cultural Memory and Western Civilization: Functions, Media, Archives. Kyiv : Nika-Center, 2012. 440 c. [in Ukrainian]
2. Jung C.G. The Archetypes and the Collective Unconscious. 1959. [in Ukrainian]
3. Kolyada O.V. The notion "mythopoetics". 2005. [in Ukrainian]
4. Gaiman N. The Sleeper and the Spindle. 2013.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.16

Анастасія Бабіна,
Надія Васильєва

ОБРАЗ ЖІНКИ-ВОЇНА ЯК НОВА МОДЕЛЬ ІДЕНТИЧНОСТІ В СУЧАСНОМУ КАЗКОВОМУ НАРАТИВІ НІЛА ҐЕЙМАНА "THE SLEEPER AND THE SPINDLE"

У тезах розглядається трансформація казкового образу жінки в тексті "The Sleeper and the Spindle" як приклад формування нової моделі ідентичності – жінки-воїна. Аналіз поєднує теоретичні підходи до колективної пам'яті та архетипів, звертаючи увагу на роль міфопоетики у реконструкції традиційних ролей. Теоретична база включає уявлення про колективну пам'ять, а також роботу з жіночими архетипами.

На прикладі твору виявлено, як автор змінює сюжетні очікування: функцію рятівника бере на себе жінка, старість і молодість втрачають прості моральні маркери, а сила визначається здатністю робити вибір і нести за нього відповідальність. Робота показує, що образ жінки-воїна у сучасній казці поєднує турботу, автономію та активний спротив насиллю та патріархальним наративам. Висновки підкреслюють значимість подібних трансформацій для сучасної культурної пам'яті і потенціал казки як простору для переосмислення гендерних ролей.

Ключові слова: *жіноча ідентичність, міфопоетика, колективна пам'ять, архетипи, жінка-воїн, адаптація казок.*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Анастасія Бабіна, студентка четвертого курсу спеціальності «Германські мови та література (перша мова – англійська, переклад включно)», Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: babina.anastasia0505@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0009-0004-3022-0669.

Anastasiia Babina, the fourth-year student majoring in Germanic Languages and Literature (first language – English, including translation) of the Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: babina.anastasia0505@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0009-0004-3022-0669.

Надія Васильєва, к. філол. н., доцент кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: nadezhdavasylieva@gmail.com, orcid: https//orcid.org/0000-0002-7926-3334.

Nadiia Vasylieva, a PhD in Philology, Associate Professor of English Philology and Translation Department at Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: nadezhdavasylieva@gmail.com, orcid: https//orcid.org/0000-0002-7926-3334.

© А. Бабіна, Н. Васильєва
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.17

Anna Benko.
Tetiana Zubenko

MIGRATION EXPERIENCE AND TRANSFORMATION OF IDENTITY IN JHUMPA LAHIRI'S "THE NAMESAKE"

The article presents a study of migration experience and the transformation of identity based on Jhumpa Lahiri's novel The Namesake. In the modern globalized world, migration has become one of the most significant social and cultural phenomena. People increasingly move to other countries in search of education, career opportunities, safety, or a better quality of life. However, migration is not only a physical relocation but also a complex psychological and cultural process that influences a person's worldview, sense of belonging, and self-identification. Individuals who live between two cultures often experience alienation, cultural conflict, and the need to redefine their identity. The material for the research is the English-language novel The Namesake (2003) by contemporary American writer of Indian origin Jhumpa Lahiri. In this work, the author portrays the life of an immigrant Bengali family in the United States and explores the problems of cultural adaptation, generational conflict, and the search for personal identity in a multicultural environment. Through the experiences of the protagonist, Gogol, Lahiri demonstrates the psychological difficulties of living between two cultural worlds and the gradual formation of a hybrid identity.

Keywords: *migration, identity, cultural hybridity, postcolonial discourse, diaspora literature, assimilation, multiculturalism, Jhumpa Lahiri, The Namesake.*

Jhumpa Lahiri's novel The Namesake is one of the most significant examples of contemporary diaspora literature. The novel focuses on the experiences of an Indian immigrant family that moves from Calcutta to the United States in the second half of the twentieth century [5]. The work explores not only the adaptation of immigrants to a new social environment but also the psychological and cultural consequences of migration. The themes of alienation, cultural displacement, and identity crisis make the novel highly relevant today, when migration and globalization continue to shape modern societies.

Numerous scholars have studied the problems of migration, identity, and postcolonial discourse, including Homi K. Bhabha, Edward Said, Avtar Brah, Vijay Mishra, and Arjun Appadurai [2; 7; 3; 6; 1]. In his influential work The Location of Culture, Homi Bhabha developed the concept of "hybrid identity" and described the "third space" in which individuals combine elements of different cultures [2]. Edward Said, in Culture and Imperialism, analyzed the cultural consequences of colonialism and the relationship between the West and the East [7]. Avtar Brah focused on diaspora and transnational identities [3], while Vijay Mishra explored the experiences of the Indian diaspora in literature [6]. Their studies became an important theoretical basis for understanding migration literature and cultural hybridity.

The emergence of migration literature is closely connected with historical and social changes in the twentieth and twenty-first centuries. Intensified globalization, easier transportation, educational mobility, and economic migration contributed to the formation of multicultural societies, especially in countries such as the United States, Canada, and Great Britain. At the same time, migration often caused psychological tension because immigrants had to adapt to unfamiliar traditions, language, and social norms while trying to preserve their cultural heritage.

The United States became one of the major destinations for immigrants from Asia during the second half of the twentieth century. Indian migration to the United States increased after the Immigration and Nationality Act of 1965, which abolished restrictive immigration quotas. Many highly educated Indian specialists moved to America in search of professional opportunities. However, despite economic success, immigrant families often faced cultural isolation and difficulties integrating into American society.

This historical background is reflected in The Namesake [5]. The older generation in the novel, Ashoke and Ashima Ganguli, represents immigrants who try to preserve Bengali traditions and maintain a strong connection with their homeland. For Ashima, America remains a foreign and lonely place. She constantly misses India, her family, and familiar

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

customs. The younger generation, represented by Gogol, grows up in an American environment and struggles to balance his Indian heritage with American culture.

One of the central themes of the novel is the conflict between tradition and assimilation. Gogol Ganguli experiences a deep identity crisis because he does not fully belong to either culture [4; 5]. At home, he is expected to follow Bengali traditions, while outside the family he wants to fit into American society. This cultural duality reflects the broader experience of second-generation immigrants.

A particularly important symbol in the novel is Gogol's name. In Bengali tradition, names often have cultural and spiritual significance. Gogol's name was chosen by his father in honor of the Russian writer Nikolai Gogol, whose work once saved Ashoke's life after a tragic train accident [5]. However, for the protagonist, the name becomes a source of embarrassment and alienation. He considers it strange and inappropriate in American society. Eventually, he changes his name to Nikhil in an attempt to create a new identity and distance himself from his cultural roots.

The symbolism of the name reflects the protagonist's psychological struggle [4]. Gogol believes that by changing his name he can become a different person and integrate more successfully into American society. Nevertheless, the transformation does not bring him emotional stability. Instead, he continues to feel disconnected from both cultures. Through this conflict, Lahiri demonstrates that identity cannot be completely separated from personal history and family heritage [5].

The novel also portrays the emotional consequences of migration. Ashima experiences homesickness and loneliness throughout her life in America. She tries to recreate Bengali traditions through food, language, and family rituals. For her, preparing traditional meals and celebrating Indian holidays become ways of preserving cultural memory. The family home itself symbolizes an attempt to create "a small India" within American society.

Migration in the novel is represented not only as a geographical movement but also as a psychological transition between different cultural realities. Gogol's journey reflects the process of forming a hybrid identity. He initially rejects his Indian roots, attempts complete assimilation, and later gradually accepts the coexistence of multiple cultural identities within himself.

The concept of hybrid identity, developed by Homi Bhabha, is especially important for understanding the protagonist's transformation [2]. According to Bhabha, individuals who exist between cultures create a "third space" where elements of different traditions interact and form a new identity. Gogol's experience demonstrates that identity is not fixed or stable but constantly changes under the influence of social and cultural factors [4].

The symbolism of space also plays a significant role in the novel. Calcutta and Boston symbolize two opposite cultural worlds. Calcutta represents family traditions, collective identity, and emotional belonging, while Boston symbolizes independence, modernity, and cultural alienation. Gogol constantly moves between these symbolic spaces, both physically and emotionally.

Another important issue in the novel is the generational gap between immigrant parents and their children. Ashoke and Ashima attempt to preserve Bengali culture and expect their children to respect family traditions. Gogol, however, often feels limited by these expectations and wants to live according to American social norms. This conflict reflects the difficulties faced by many immigrant families in multicultural societies.

After the death of his father, Gogol begins to reconsider his attitude toward his family and cultural heritage [5]. He gradually understands the emotional significance of his name and the sacrifices his parents made as immigrants. The final scenes of the novel symbolize reconciliation with his past and acceptance of his hybrid identity.

Thus, Jhumpa Lahiri's The Namesake presents migration as a complex social, cultural, and psychological experience. The novel demonstrates that migration transforms not only external living conditions but also the inner world of an individual. Through the story of Gogol Ganguli, Lahiri explores the problems of cultural displacement, identity crisis, and the search for belonging in a multicultural society [5].

The novel also shows that identity in the modern globalized world becomes dynamic and multidimensional. Gogol's transformation from rejection of his roots to acceptance of his hybrid identity reflects the universal experience of many second-generation immigrants. Therefore, The Namesake can be considered not only a story about one immigrant family but also a broader reflection on migration, globalization, and cultural self-identification in the contemporary world.

References

1. Appadurai A. Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1996.
2. Bhabha H. K. The Location of Culture. London: Routledge, 1994.
3. Brah A. Cartographies of Diaspora: Contesting Identities. London: Routledge, 2016.
4. Erikson E. H. Identity: Youth and Crisis. New York: W. W. Norton & Company, 1968.
5. Lahiri Jhumpa. The Namesake. Boston: Houghton Mifflin, 2003.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

6. Mishra V. The Literature of the Indian Diaspora: Theorizing the Diasporic Imaginary. London: Routledge, 2007.
7. Said E. Culture and Imperialism. New York: Knopf, 1993.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.17

Анна Бенько,
Тетяна Зубенко

ДОСВІД МІГРАЦІЇ ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ ІДЕНТИЧНОСТІ У РОМАНІ ДЖУМПИ ЛАГІРІ «THE NAMESAKE»

Тези присвячені дослідженню міграційного досвіду та трансформації ідентичності у романі сучасної американської письменниці індійського походження Джумпи Лагірі «The Namesake». У сучасному глобалізованому світі проблема міграції та культурної адаптації набуває особливої актуальності. Люди, які переїжджають до іншої країни, часто стикаються з труднощами інтеграції, кризою самоідентифікації та конфліктом між культурою походження і новим соціальним середовищем.Матеріалом дослідження слугував англомовний роман «The Namesake» (2003), у якому авторка відобразила життя індійської родини емігрантів у США. У творі порушуються проблеми культурної гібридності, подвійної ідентичності, поколіннявого конфлікту та пошуку власного «Я» у мультикультурному суспільстві. Через образ головного героя Ґоґоля Ґангулі Джумпа Лагірі демонструє психологічні наслідки життя між двома культурами та процес формування гібридної ідентичності.

Ключові слова: *міграція, ідентичність, культурна гібридність, постколоніальний дискурс, діаспорна література, асиміляція, мультикультуралізм, Джумпа Лагірі, «The Namesake».*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Анна Бенько, студент першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності «Германські мови та літератури, (переклад включно) перша-англійська», ЧНУ імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: annabenko1204@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0009-0003-6078-3385

Anna Benko, student of the first (bachalor's) level of higher education, specialty "Germanic languages and literatures, (including translation) first-English", Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: annabenko1204@gmail.com , orcid: https://orcid.org/0009-0003-6078-3385

Тетяна Зубенко, к. пед. наук, доцент кафедри англійської філології та перекладу, факультету філології, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: zubenko47@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0000-0003-4524-8563

Tetiana Zubenko, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of English Philology and Translation of the Faculty of Philology of the Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: zubenko47@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0000-0003-4524-8563 .

© А. Бенько, Т. Зубенко
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.18

Sofiia Bilia,
Tetiana Zubenko

THE PHENOMENON OF ALIENATION IN ALFRED UHRY'S PLAY "DRIVING MISS DAISY"

The article examines the peculiarities of the artistic representation of alienation in Alfred Uhry's play "Driving Miss Daisy". The study analyzes the manifestations of social, racial, religious, and psychological estrangement embodied in the relationships between the main characters. Special attention is paid to the mechanisms of overcoming alienation through dialogue, mutual understanding, and emotional transformation. The symbolic significance of the house and the car as markers of isolation and freedom is also explored.

Keywords: *alienation, American drama, Alfred Uhry, Driving Miss Daisy, social conflict, racial discrimination, interpersonal relationships, psychological transformation.*

In contemporary humanitarian studies, the phenomenon of alienation occupies a central place because it reflects the crisis of identity, the loss of communication, and the individual's estrangement from society. Philosophers, sociologists, psychologists, and literary scholars have repeatedly addressed the issue of alienation as one of the defining characteristics of modern civilization. In literature, particularly in twentieth-century drama, alienation becomes a significant artistic category that reveals social fragmentation, loneliness, and the inability of individuals to establish genuine human connections.

One of the most prominent American dramatists who explored these issues is Alfred Uhry, the author of the Pulitzer Prize-winning play "*Driving Miss Daisy"* (1988). The play presents the gradual transformation of the relationship between Daisy Werthan, an elderly Jewish woman, and Hoke Colburn, her African American chauffeur. Through their interaction, Uhry demonstrates how racial prejudice, age barriers, and social stereotypes create emotional distance between people and how these barriers may eventually be overcome.

The relevance of this study lies in the necessity to investigate the artistic realization of alienation in modern American drama and to analyze how literature reflects the socio-cultural conflicts of the twentieth century. The purpose of the research is to identify the forms of alienation in "*Driving Miss Daisy"* and to determine the literary means through which Alfred Uhry represents the process of overcoming estrangement.

The concept of alienation in the play is multifaceted. First, it manifests itself through racial division. Hoke experiences discrimination as an African American living in the segregated South, while Daisy, despite belonging to the white middle class, also faces social isolation due to her Jewish identity and old age. Their communication is initially characterized by distrust, emotional restraint, and mutual misunderstanding. Daisy refuses to recognize Hoke as an equal, while Hoke carefully maintains professional distance in order to protect his dignity. [5].

Another important aspect of alienation is psychological isolation. Both protagonists suffer from loneliness and emotional detachment. Daisy fears dependence on others and resists change, whereas Hoke struggles with the limitations imposed on him by racial prejudice. Throughout the play, however, their relationship gradually evolves into friendship based on empathy and respect. Uhry emphasizes that human connection becomes possible only when individuals overcome fear, prejudice, and social stereotypes. [1].

The symbolic dimension of the play also contributes to the representation of alienation. The car serves not only as a means of transportation but also as a metaphorical space where the characters learn to communicate and understand one another. Similarly, the house symbolizes Daisy's emotional isolation and her attachment to the past. As the plot develops, these spaces transform from markers of separation into places of trust and emotional openness.

An essential role in the play is played by psychological transformation. Uhry portrays alienation not as an irreversible condition but as a process that can be overcome through communication and compassion. The final scenes demonstrate the characters' emotional closeness and mutual care, proving that humanity is stronger than racial, religious, or social

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

divisions. In this way, the playwright presents reconciliation and empathy as the main tools for overcoming alienation.

Another significant aspect of alienation in "*Driving Miss Daisy"* is the opposition between mobility and immobility. Daisy's refusal to accept her dependence on Hoke symbolizes her fear of losing independence and social status. The automobile becomes a metaphor for movement not only in the physical sense but also in the emotional and psychological dimensions. During their journeys together, the characters gradually move from estrangement toward mutual understanding, transforming the car into a symbolic space of communication and trust.

Religious identity also contributes to the theme of alienation in the play. Daisy experiences a sense of exclusion as a Jewish woman living in a predominantly Christian society, while Hoke faces racial oppression as an African American. Despite their different experiences of discrimination, both characters share a common feeling of marginalization. Uhry uses this parallel to emphasize that alienation transcends racial and cultural boundaries and affects individuals regardless of their social position.

The playwright also highlights the role of memory and time in shaping personal identity. As Daisy grows older, she becomes increasingly attached to the past and resistant to change. Her memories function as a psychological refuge that protects her from the anxieties of aging and social transformation. Hoke, in contrast, demonstrates emotional stability and patience, helping Daisy gradually adapt to the inevitable changes in her life. Their relationship illustrates how compassion and companionship can reduce existential loneliness and emotional isolation. [7].

An important feature of Uhry's dramatic technique is the absence of open conflict. Instead of direct confrontation, the playwright constructs tension through pauses, silence, and seemingly ordinary conversations. This subtle psychological realism allows the audience to observe the gradual emotional development of the characters. The understated style of the play reflects the hidden nature of alienation, which often manifests itself not through dramatic actions but through emotional restraint and unspoken fears.

The theme of social inequality is closely connected with the problem of alienation. Although Daisy initially considers herself more educated and socially superior, the progression of the plot reveals Hoke's moral wisdom, dignity, and emotional intelligence. Uhry challenges traditional social hierarchies by demonstrating that humanity and kindness are more valuable than status or material success. As a result, the relationship between Daisy and Hoke evolves from formal employer–employee interaction into genuine friendship. [5].

From a broader literary perspective, *Driving Miss Daisy* continues the traditions of American psychological drama while incorporating elements of social realism. Uhry combines intimate character study with critical reflection on racial and cultural tensions in American society. The play's universal themes of loneliness, dignity, aging, and friendship ensure its continuing relevance in contemporary literary and cultural discourse. [3].

The play also explores the contrast between external politeness and internal alienation. Although Daisy and Hoke communicate respectfully from the beginning, their conversations are initially limited by social conventions and emotional distance. Daisy's reserved behavior conceals her fear of vulnerability, while Hoke's calm professionalism masks the humiliation caused by racial discrimination. Through gradual emotional openness, the characters learn to move beyond formal interaction toward genuine friendship and mutual trust.

Another important dimension of alienation in the play is generational conflict. Daisy's son Boolie represents a pragmatic and business-oriented worldview that often contrasts with Daisy's emotional attachment to tradition and independence. His attempts to organize her life emphasize the difficulties elderly people face in preserving autonomy within modern society. Uhry thereby illustrates how aging itself may become a source of alienation, isolating individuals from both family and society. [5].

The motif of silence occupies a significant place in the dramatic structure of the play. Silence often communicates emotions more effectively than dialogue, revealing fear, uncertainty, or hidden compassion. The pauses between Daisy and Hoke gradually lose their tension and become signs of comfort and understanding. This transformation demonstrates the playwright's belief that authentic human connection does not always require explicit verbal expression. Uhry also pays considerable attention to the theme of dignity. Despite the discrimination he experiences, Hoke consistently preserves his self-respect and moral integrity. He refuses to respond to prejudice with bitterness or aggression, instead demonstrating patience, intelligence, and quiet resilience. Through Hoke's character, the playwright criticizes social injustice while simultaneously affirming the strength of individual humanity [5].

The temporal structure of the play contributes to the representation of alienation as a dynamic process rather than a static condition. The action unfolds over several decades, allowing the audience to observe the gradual evolution of the characters and their relationship. Time becomes a transformative force that weakens prejudice, deepens emotional intimacy, and reveals the fragility of human life. As Daisy and Hoke age together, their shared experiences create a bond stronger than the social barriers that once separated them.

The play's emotional impact is intensified by its realistic portrayal of everyday life. Uhry avoids excessive dramatization and instead focuses on ordinary situations, simple conversations, and routine interactions. This realism

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

makes the theme of alienation especially convincing because it demonstrates how social division operates within daily human experience. The audience recognizes that prejudice and loneliness are often reproduced through small gestures, habits, and assumptions rather than through overt hostility alone.

The relationship between Daisy and Hoke may also be interpreted as a symbolic journey toward moral reconciliation within American society. Their friendship reflects the possibility of overcoming historical injustice and racial division through empathy and communication. Although the play does not ignore the realities of discrimination, it ultimately presents hope for social and emotional healing. In addition, Uhry portrays alienation as deeply connected with fear - fear of change, dependence, rejection, and emotional exposure. Daisy's initial hostility toward Hoke originates largely from anxiety about losing control over her life. Likewise, Hoke carefully navigates social interactions because he understands the dangers imposed by racial prejudice in the segregated South. As the characters become more emotionally secure, these fears gradually diminish, allowing trust and affection to emerge.

The universality of the play lies in its ability to transcend its historical setting. Although Driving Miss Daisy is rooted in the specific realities of twentieth-century American society, its exploration of loneliness, prejudice, aging, and friendship remains relevant to modern audiences across cultures. The play reminds readers and viewers that alienation is a universal human experience that can only be overcome through compassion and sincere human connection.

References

1. Bakhtin, M. The Dialogic Imagination: Four Essays. Austin: University of Texas Press, 1981.
2. Fromm, E. The Sane Society. New York: Rinehart & Company, 1955.
3. Habermas, J. The Theory of Communicative Action. Boston: Beacon Press, 1984.
4. Marx, K. Economic and Philosophic Manuscripts of 1844. Moscow: Progress Publishers, 1959.
5. Sartre, J.-P. Being and Nothingness. New York: Philosophical Library, 1956.
6. Uhry, A. Driving Miss Daisy. New York: Theatre Communications Group, 1988.
7. Williams, R. Modern Tragedy. Stanford: Stanford University Press, 1966.
8. Worthen, W. B. The Wadsworth Anthology of Drama. Boston: Wadsworth Publishing, 2009.
9. Bigsby, C. W. E. A Critical Introduction to Twentieth-Century American Drama. Cambridge: Cambridge University Press, 1985.
10. Murphy, B. The Cambridge Companion to American Women Playwrights. Cambridge: Cambridge University Press, 1999.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.18

Софія Біляс,
Тетяна Зубенко

ФЕНОМЕН АЛІЄНАЦІЇ У П'ЄСІ АЛЬФРЕДА УРІ «ШОФЕР МІС ДЕЙЗІ»

У статті досліджено особливості художнього втілення феномена алієнації у п'єсі Альфреда Урі «Шофер міс Дейзі». Проаналізовано прояви соціального, расового, релігійного та психологічного відчуження, втілені у взаєминах головних персонажів. Особливу увагу приділено механізмам подолання алієнації через діалог, взаєморозуміння та емоційну трансформацію. Також досліджено символічне значення дому та автомобіля як маркерів ізоляції та свободи.

Ключові слова: *алієнація, американська драматургія, Альфред Урі, «Шофер міс Дейзі», соціальний конфлікт, расова дискримінація, міжособистісні стосунки, психологічна трансформація.*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Софія Біляс, студентка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності «Германські мови та літератури, (переклад включно) перша-англійська», ЧНУ імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: sofiya22611@gmail.com , https://orcid.org/0009-0002-5754-4327

Sofiia Bilias, student of the first (bachalor's) level of higher education, specialty "Germanic languages and literatures, (including translation) first-English", Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: sofiya22611@gmail.com https://orcid.org/0009-0002-5754-4327

Тетяна Зубенко: к. педагог. н., доцент кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: zubenko47@gmail.com

Tetiana Zubenko, a PhD in Philology, Associate Professor of English Philology and Translation Department at Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: zubenko47@gmail.com

© С. Біляс, Т. Зубенко
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.19

Anna Bondarenko,
Nadiia Vasylieva

TRANSMEDIAL TRANSFORMATION OF GENDER DISCOURSE IN BONNIE GARMUS'S NOVEL "LESSONS IN CHEMISTRY" AND ITS SCREEN ADAPTATION

The paper presents the features of gender identity representation in Bonnie Garmus's novel "Lessons in Chemistry" and its television adaptation. Special attention is given to a comparative analysis of the novel's narrative strategies and the audiovisual means of the series, which differently shape female subjectivity. Transformations in temporal structure, the representation of romantic relationships, motherhood, and the protagonist's professional identity across different media are analyzed.

It is emphasized that the novel and the series function as complementary texts, broadening the understanding of the mechanisms of constructing female identity in contemporary culture.

Keywords: *gender identity, transmediality, feminist discourse, narrative, female subjectivity.*

Contemporary literary discourse is characterized by heightened attention to the issue of gender representation in literary works and their media adaptations. Gender identity as an analytical category allows for the identification of complex mechanisms through which female and male subjectivities are constructed via narrative strategies, symbolic systems, and cultural codes. Bonnie Garmus's novel "*Lessons in Chemistry"* (2022) and its eponymous television adaptation (2023) exemplify a trend in 21st-century American culture toward rethinking traditional gender roles and critically examining patriarchal structures that limit women's self-realization.

According to Judith Butler, gender identity is not a stable essence but is constituted through repeated actions and practices that create the illusion of the naturalness of gender norms [1]. This understanding has fundamentally changed approaches to the analysis of literary characters, allowing gender identity to be seen as an ongoing process of formation. From this perspective, the literary text emerges as a space where dominant gender norms are constructed, maintained, or subverted through various narrative strategies and artistic techniques. Bonnie Garmus's "*Lessons in Chemistry"* exemplifies this approach, showing how the protagonist, Elizabeth Zott, daily resists established gender expectations while constructing her own identity beyond patriarchal frameworks.

Transmediality, as a phenomenon of contemporary culture, entails the migration of narratives across different media platforms, accompanied by transformations of content, form, and modes of reception. The transition of a literary text into a screen adaptation is not a simple transfer of the story but a complex process of recoding, in which the specificity of each medium determines the particularities of representation. Scholars, including Henry Jenkins, analyze the phenomenon of media convergence and transmedial storytelling [5]. In the context of gender studies, transmediality gains special significance, as different media provide different possibilities for constructing and deconstructing gendered meanings. While the literary text operates through words, internal monologue, and narrative perspective, the screen adaptation adds a visual dimension, acting, cinematic language, and musical accompaniment, creating a qualitatively different experience of perceiving gender-related issues.

A comparative analysis of Bonnie Garmus's "*Lessons in Chemistry"* and its television adaptation reveals the complex dynamics of gender discourse transformation when transitioning between media platforms. The literary text and the screen version are not identical representations of the same story but constitute two distinct artistic expressions, each employing medium-specific means of articulating feminist issues. The dialogue between these texts exposes not only technical differences between literature and film but also different possibilities for constructing and deconstructing gender meanings, as well as various strategies for engaging the audience in critical reflection on patriarchal structures. To establish a coherent framework for this comparative inquiry, it is necessary to examine the key dimensions through which the novel and its screen adaptation construct and mediate gender discourse.

1. Narrative Perspective and Access to the Character's Inner World.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

The narrative perspective constitutes a fundamental difference between the novel and the series, significantly influencing the representation of female subjectivity [6]. The novel employs an omniscient narrator who has access to Elizabeth's inner world – her thoughts, memories, and emotional responses. The reader is immersed directly in her consciousness, understanding the logic behind the decisions and feeling the anger, frustration, and hope. When Elizabeth encounters yet another instance of discrimination, the narrator records not only the external situation but also her internal process of reflection, deciding whether to resist or strategically retreat. For example, after being dismissed from the laboratory, the reader gains access to the reflections: *"They wanted her gone not because she was incompetent, but because she was competent"* – this internal understanding of systemic discrimination is conveyed directly [4].

The series, however, lacks the possibility of direct access to the character's internal monologue and must externalize psychological processes through visual and auditory means. What is conveyed in the novel via inner monologue must be represented in the series through facial expressions, gestures, dialogues, and symbolic visual cues. The narrator's ironic distance in the novel allows for a multilayered commentary on events, which is difficult to reproduce in the series without a voice-over. Bonnie Garmus frequently employs irony to expose the absurdity of patriarchal norms. When male colleagues explain simple scientific concepts to Elizabeth – the ones she had taught them a month earlier – the narrator ironically comments on this mansplaining without naming it directly, making it evident to the reader. The series visualizes this irony through Elizabeth's reaction: she looks at the camera with restrained indignation, creating a *breaking the fourth wall* effect and involving the audience in a shared understanding of the situation's absurdity [6].

2. Temporality and Narrative Structure.

The temporal organization in the novel allows the author to freely manipulate time, creating complex flashbacks, lingering on specific moments, and accelerating less significant episodes. Bonnie Garmus employs a non-linear narrative structure, interweaving different temporal planes – Elizabeth's childhood, her years of education, laboratory work, relationship with Calvin, motherhood, and television career. These temporal shifts are not chaotic but follow the logic of the character's associative memory and thematic connections between episodes. When Elizabeth faces injustice in the present, memories of childhood trauma are triggered, demonstrating the continuity of experiences of oppression and the formation of survival strategies.

The first episode of the series focuses on Elizabeth's work in the laboratory and sexual harassment, ending with her dismissal – a powerful dramatic moment that motivates viewers to continue watching. The second episode depicts the struggle for survival as a single mother, and the third follows the beginning of her television career. This episodic structure creates a sense of gradual progress, whereas the novel's non-linearity emphasizes the cyclical nature of discrimination and the persistence of the struggle.

Flashbacks in the series visualize Elizabeth's traumatic past using a specific aesthetic – muted colors, soft focus, and fragmented editing. Memories of harassment by Elizabeth's scientific supervisor are presented through brief, painful flashes of recollection: white laboratory walls, an empty corridor, and solitude in a room. These visual fragments create the effect of traumatic memory, distinct from ordinary recollections. In the novel, Bonnie Garmus can describe these episodes in detail, analyzing their impact on Elizabeth's personality development, while the series conveys trauma through visual and auditory disorientation.

3. Representation of Romantic Relationships and the Intellectual Community.

The romantic storyline between Elizabeth and Calvin in the series is visualized through the tangible chemistry between actors Brie Larson and Lewis Pullman, adding an supplementary emotional dimension. Their first meeting in the laboratory is built around visual exchanges of glances – Calvin observes Elizabeth not with sexual interest, but with intellectual admiration. The camera captures how he watches her perform titration, the moment his eyes widen in recognition of the elegance of her method. The line *"You're using Henderson-Hasselbalch"* is delivered not to impress, but as a sincere acknowledgment of her expertise [4]. The visual language of the scene – the exchange of looks, synchronized movements at the lab table, and parallel handling of equipment – creates a metaphor for intellectual and emotional synchronicity [2].

The novel provides a detailed depiction of Elizabeth's internal fluctuations regarding the relationship, the fear of losing autonomy, and the tension between the desire for closeness and the habit of self-sufficiency. The narrator shows how she analyzes the feelings through the lens of biochemistry: *"Love was simply a series of chemical reactions – dopamine, oxytocin, serotonin,"* rationalizing the emotional experience [4]. The series conveys these internal conflicts visually. In the scene where Calvin invites Elizabeth to dinner, the camera lingers on her face, showing conflicting emotions – the desire to accept the invitation and the fear of vulnerability. A pause before responding, subtle tension at the corners of her mouth, and a fleeting glance away convey her internal struggle without words.

Calvin's death in the series is visualized as a traumatic event with a strong emotional impact, utilizing the full potential of cinematic language. The scene in which Elizabeth finds out of the accident is filmed in slow motion – the police officer at the door, his mouth moving but the sound muted, and the camera slowly approaching Elizabeth's face as she

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

comprehends the situation. A sudden cut to real time follows, showing her collapsing to her knees, with the camera falling along with her, creating a sense of physical collapse. Dissonant, *glass-shattering-like* music intensifies the feeling of the world breaking apart. This audiovisual cacophony conveys shock and grief directly, without the need for dialogue.

4. Motherhood and Educational Strategies.

Elizabeth's daughter, Mad, is visualized in the series through the portrayal of a specific child with a vivid personality, brought to life by the young actress. The audience observes her physical presence, hears the voice, and watches the character develop from infancy to early school age. In the scene where little Mad first asks a complex question about the origin of life, the camera alternates between close-ups of the child, patiently awaiting an answer, and Elizabeth, who provides a scientific explanation adapted to a girl's understanding. *"Life began in the ocean, billions of years ago"* is accompanied by visuals of the primordial ocean and animated single-celled organisms, making the abstract concept accessible both to Mad and the audience [4].

The novel provides a detailed depiction of Elizabeth's educational philosophy and her rejection of traditional authority-based and punishment-based methods. She explains the world to Mad through science, answers all her questions honestly, avoids infantilizing her, and does not resort to fanciful explanations of complex phenomena. *"Children are not idiots. They deserve real answers"* is Elizabeth's credo, extensively illustrated in the novel through multiple episodes of their interactions [4]. The series conveys the results of this philosophy through Mad's behavior – she speaks in complex sentences, uses scientific terminology, and asks logical questions that surprise teachers and other children. In a school scene where the teacher presents a simplified version of photosynthesis, Mad raises her hand and corrects her, explaining the role of chlorophyll, visually demonstrating the effectiveness of Elizabeth's alternative approach to education [2].

The novel also explores Elizabeth's internal doubts, her fears that she might be doing something wrong or that Mad might suffer from her unconventional approach. The narrator conveys these fluctuations, illustrating the complexity of motherhood, where confidence in one's principles is combined with anxiety for the child. The TV show communicates these doubts through visual moments of vulnerability – Elizabeth watches sleeping Mad with an expression of concern, gently strokes her hair with rare tenderness, contrasting with her usual composure. These silent moments convey the depth of her love and responsibility, emotions that are not always articulated through words.

In summary, it should be noted that 21st-century American literature is characterized by new approaches to representing female subjectivity. Bonnie Garmus's novel "*Lessons in Chemistry"* presents a model of female identity centered on professional achievement and intellectual autonomy. Elizabeth Zott, as a woman scientist, resists the patriarchal norms of the 1960s, rejecting traditional gender roles.

A transmedial approach reveals the specificity of representing gender issues across different media. The literary text conveys the heroine's inner world through language and narrative perspective, while the screen adaptation employs visual means – acting, cinematography, and symbolism. The dialogue between the novel and the series creates additional opportunities for interpreting gender discourse and understanding the mechanisms of constructing female identity in contemporary culture.

A practical analysis of the artistic representation of gender issues in Bonnie Garmus's "*Lessons in Chemistry"* and its television adaptation identified specific mechanisms for constructing female identity through narrative and visual strategies.

Elizabeth Zott's character in the novel is created through a system of narrative techniques that allow the reader to access her inner world and understand the logic of her resistance to patriarchal norms. The use of an omniscient narrator with ironic distance ensures a critical reflection on social structures of discrimination. The language of science functions as a tool for deconstructing gender stereotypes, enabling the heroine to articulate her experience through rational discourse. Professional identity, motherhood, and romantic relationships are represented through the lens of feminist protest against the reduction of women to traditional roles.

The dialogue between the literary and screen texts creates a richer cultural text that enhances the understanding of gender identity as a complex, multidimensional phenomenon. The novel and the series do not compete with each other but complement one another, offering different modes of articulating feminist concerns.

References

1. Butler J. Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity. New York: Routledge, 2006. 272 p.
2. Chodorow N. The Reproduction of Mothering: Psychoanalysis and the Sociology of Gender. Berkeley: University of California Press, 2020. 320 p.
3. Doyle J. Lessons in Chemistry and the Science of Feminism. Contemporary Women's Writing. 2023. Vol. 17. No. 3. P. 301 – 315.
4. Garmus B. Lessons in Chemistry. New York: Doubleday, 2022. 400 p.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

5. Jenkins H. Convergence Culture: Where Old and New Media Collide. New York: New York University Press, 2006. 336 p.
6. Thornham S. Women, Feminism and Media. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2007. 192 p.
7. Walker R. Adapting Feminist Fiction: From Page to Screen in the Twenty-First Century. Journal of Adaptation in Film & Performance. 2023. Vol. 16. No. 2. P. 145 – 162.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.19

Анна Бондаренко,
Надія Васильєва

ТРАНСМЕДІАЛЬНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ГЕНДЕРНОГО ДИСКУРСУ: ВІД РОМАНУ БОННІ ҐАРМУС «УРОКИ ХІМІЇ» ДО ОДНОЙМЕННОГО СЕРІАЛУ

Представлені тези окреслюють особливості репрезентації гендерної ідентичності в романі «Уроки хімії» та його телевізійній адаптації. Значну увагу приділено компаративному аналізу наративних стратегій роману та аудіовізуальних засобів серіалу, які по-різному моделюють жіночу суб'єктність. У ході дослідження було проінтерпретовано трансформації темпоральної структури, репрезентацію романтичних стосунків, материнства та професійної ідентичності героїні в різних медіа: у літературному творі (романі) та його телевізійній адаптації..

Наголошується, що роман і серіал функціонують як взаємодоповнювальні форми, які розширюють уявлення про механізми конструювання жіночої ідентичності в сучасній культурі.

Ключові слова: *гендерна ідентичність, трансмедіальність, феміністський дискурс, наратив, жіноча суб'єктність.*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Анна Бондаренко, студентка 4-го року навчання спеціальності «Германські мови та літератури (переклад – включно)», Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: annabondarenko03016@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0009-0007-8959-6494.

Anna Bondarenko, a student of the program "Germanic Languages and Literatures (including Translation)" at Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: annabondarenko03016@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0009-0007-8959-6494.

Надія Васильєва, к. філол. н., доцент кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: nadezhdavasylieva@gmail.com, orcid: https//orcid.org/0000-0002-7926-3334.

Nadiia Vasylieva, a PhD in Philology, Associate Professor in English Philology and Translation Department at Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: nadezhdavasylieva@gmail.com, orcid: https//orcid.org/0000-0002-7926-3334.

© А. Бондаренко, Н. Васильєва
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.20

Yelyzaveta Cherednychenko,
Tetiana Zubenko

THE IMAGE OF A CHILD AND CHILDREN'S WORLDVIEW IN HOLOCAUST LITERATURE BASED ON JOHN BOYNE'S NOVEL «THE BOY IN THE STRIPED PYJAMAS»

The article analyses the image of a child and the peculiarities of children's worldview in Holocaust literature based on John Boyne's novel «The Boy in the Striped Pyjamas». The aim of the study is to reveal how the author represents the tragedy of the Holocaust through children's perception and how the child's consciousness becomes a means of exposing the cruelty and absurdity of Nazi ideology. The paper examines the artistic peculiarities of the novel, the contrast between the children's and adults' worlds, as well as the symbolism and literary devices used to depict the psychological and moral catastrophe of the Holocaust. Particular attention is paid to the image of Bruno and Shmuel as embodiments of innocence, friendship and humanity in the inhuman conditions of war. It is emphasized that the child's perspective strengthens the emotional impact of the narrative and contributes to the preservation of historical memory.

Keywords: *Holocaust literature, child image, worldview, John Boyne, "The Boy in the Striped Pyjamas", symbolism, childhood, Nazi ideology.*

The Holocaust remains one of the greatest tragedies in human history and occupies an important place in world literature. Writers of the twentieth and twenty-first centuries sought not only to document the events of World War II, but also to convey the psychological trauma, moral suffering and destruction of human values caused by genocide. Literary representations of the Holocaust became an important means of preserving historical memory and warning future generations against the repetition of such crimes. Within this context, the image of a child occupies a special place, since children's perception allows authors to reveal the absurdity and cruelty of violence through innocence and emotional sincerity.

Modern Holocaust literature frequently focuses on children as central characters because the child's worldview is free from ideological prejudice and social stereotypes. Through children's eyes, war appears especially tragic and incomprehensible. Researchers such as O. Nikolenko, S. Kovpik and G. Klymenko-Syniook emphasise that the child image in Holocaust prose serves not only as a narrative device but also as a moral category that exposes the destruction of humanity under totalitarian systems.

John Boyne's novel «The Boy in the Striped Pyjamas» occupies a significant place among contemporary literary works devoted to the Holocaust. Published in 2006, the novel gained international recognition due to its emotional simplicity and unusual perspective. Unlike documentary or autobiographical texts written by survivors, Boyne presents the Holocaust through the naïve worldview of a nine-year-old German boy, Bruno, whose father is the commandant of a concentration camp. Such a narrative strategy enables the author to demonstrate the tragedy of the Holocaust indirectly, through misunderstanding, silence and dramatic irony.

The novel is structured around the contrast between two worlds: Bruno's privileged life and the horrific reality of the concentration camp. After moving from Berlin to «Out-With» (Bruno's distorted pronunciation of Auschwitz), the boy experiences confusion and loneliness. The change of place symbolises the destruction of the familiar and secure world of childhood. Bruno cannot understand why the people behind the fence wear «striped pyjamas» or why they are treated differently. His inability to comprehend the true nature of the camp intensifies the tragic effect because the reader understands much more than the protagonist himself.

One of the central artistic devices in the novel is dramatic irony. The reader immediately recognises the setting of Auschwitz, while Bruno interprets reality according to his childish understanding. Boyne deliberately distorts historical names through Bruno's perception: «Out-With» instead of Auschwitz and «Fury» instead of Führer. These linguistic distortions reveal both the limitations of child consciousness and the absurdity of Nazi ideology itself. The narrative

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

demonstrates how totalitarian systems manipulate language and perception, while the child remains incapable of fully grasping the mechanisms of violence.

The opposition between the children's and adults' worlds is another important aspect of the novel. Adults in the story are deeply involved in the Nazi system and accept its ideological principles either consciously or passively. Bruno's father symbolises authority, discipline and obedience to the regime. At the same time, Bruno and Shmuel, despite belonging to different sides of the fence, are united by friendship and curiosity. Their relationship destroys the racial barriers imposed by adults and demonstrates the natural equality of all people.

The image of Shmuel embodies the tragedy of stolen childhood. Unlike Bruno, who lives in relative comfort, Shmuel suffers from hunger, fear and deprivation. However, Boyne avoids direct descriptions of violence and instead focuses on psychological details and emotional contrasts. Through Shmuel's silence, physical weakness and restrained behaviour, the author conveys the devastating impact of the Holocaust on children's lives. Childhood in the concentration camp becomes impossible because children are deprived of safety, freedom and hope.

Symbolism plays a crucial role in the artistic structure of the novel. The «striped pyjamas» symbolise the loss of individuality and human dignity experienced by concentration camp prisoners. The fence separating Bruno and Shmuel functions not only as a physical barrier but also as a metaphor for ideological division, discrimination and dehumanisation. Nevertheless, the friendship between the boys demonstrates that such boundaries are artificial and imposed by society rather than nature.

The symbolism of space is equally important. Bruno's house in Berlin represents security, stability and childhood innocence, whereas the new house near Auschwitz symbolises isolation, fear and emotional emptiness. The absence of neighbours, children and familiar surroundings creates an atmosphere of alienation that reflects the psychological transformation of the protagonist. Even Bruno's favourite activity of sliding down the banister in the old house becomes symbolic of lost freedom and happiness.

The child's worldview in the novel is characterised by innocence , emotional openness and a strong sense of justice. Bruno constantly asks questions that adults avoid answering. His innocent observations expose the contradictions and immorality of Nazi ideology more effectively than direct political commentary could. Through the child's perspective, Boyne demonstrates that hatred and racism are not natural human qualities but socially constructed beliefs imposed by adults and authoritarian systems.

The tragic ending of the novel reinforces its гуманістичне message. Bruno's decision to cross the fence and help Shmuel search for his missing father symbolises the final destruction of artificial boundaries between «us» and «them». By putting on the striped pyjamas, Bruno symbolically becomes one with the victims of the Holocaust. His death alongside Shmuel emphasises the senselessness of hatred and the universal vulnerability of innocent lives during war.

Thus, John Boyne's novel «The Boy in the Striped Pyjamas» demonstrates how the image of a child can become one of the most powerful literary instruments for representing the Holocaust. Through the contrast between innocence and cruelty, friendship and hatred, childhood and ideological violence, the author reveals the catastrophic consequences of totalitarianism and racism. The child's worldview intensifies the emotional impact of the narrative and allows readers to perceive the tragedy of the Holocaust not only as a historical event but also as a profound moral catastrophe.

The novel occupies an important place in contemporary Holocaust literature because it contributes to the preservation of historical memory and promotes humanitarian values such as tolerance, empathy and respect for human dignity. Boyne's work reminds readers that literature remains a vital means of understanding traumatic historical experiences and preventing the repetition of similar tragedies in the future.

References:

1. Артамонова Т. Г. «Розвиток традицій Чарльза Діккенса у романах Джона Бойна». Філологія, іноземні мови, журналістика: актуальні дослідження. 2020. № 4 (7). С. 34–40.
2. Ковпік С. «Дитяча свідомість в умовах Голокосту (на матеріалі роману Дж. Бойна «Хлопчик у смугастій піжамі»). Літературний образ дитинства в часи кризи XX–XXI ст. Варшава, 2021. С. 95–104.
3. Клименко-Синьоок Г. Джон Бойн «Хлопчик у смугастій піжамі». URL: https://chytay-ua.com/view.php?id=1184 (date of access: 15.05.2026).
4. Ніколенко О. «Голокост – вічний урок людству». Естетика і етика педагогічної дії». 2018. Вип. 18. С. 84–94.
5. Boyne J. The Boy in the Striped Pyjamas. London : David Fickling Books, 2006. 215 p.
6. Levi P. Survival in Auschwitz: The Nazi Assault on Humanity. New York : Collier, 1996. 173 p.
7. Wiesel E. Night. New York : Hill and Wang, 2006. 120 p.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.20

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Єлизавета Чередниченко,
Тетяна Зубенко

ОБРАЗ ДИТИНИ ТА ДИТЯЧИЙ СВІТОГЛЯД У ЛІТЕРАТУРІ ПРО ХОЛОКОСТ НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ ДЖОНА БОЙНА «ХЛОПЧИК У СМУГАСТІЙ ПІЖАМІ»

У статті аналізується образ дитини та особливості дитячого світогляду в літературі про Голокост на прикладі роману Джона Бойна «Хлопчик у смугастій піжамі». Метою дослідження є висвітлення того, як автор зображує трагедію Голокосту через дитяче сприйняття та як дитяча свідомість стає засобом викриття жорстокості й абсурдності нацистської ідеології. У статті розглядаються художні особливості роману, контраст між світом дітей і дорослих, а також символізм і літературні засоби, що використовуються для зображення психологічної та моральної катастрофи Голокосту. Особлива увага приділяється образам Бруно та Шмуеля як втіленням невинності, дружби та людяності в нелюдських умовах війни. Підкреслюється, що дитяча перспектива підсилює емоційний вплив оповіді та сприяє збереженню історичної пам'яті.

Ключові слова: *література про Голокост, образ дитини, світогляд, Джон Бойн, «Хлопчик у смугастій піжамі», символізм, дитинство, нацистська ідеологія.*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Єлизавета Чередниченко, студентка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності «Германські мови та літератури, (переклад включно) перша-англійська», ЧНУ імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: lizache403@gmail.com

Yelyzaveta Cherednychenko, student of the first (bachelor's) level of higher education, specialty "Germanic languages and literatures, (including translation) first-English", Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: lizache403@gmail.com

Тетяна Зубенко: к.педагог.н., доцент кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: zubenko47@gmail.com

Tetiana Zubenko, a PhD in Philology, Associate Professor of English Philology and Translation Department at Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: zubenko47@gmail.com

© Є. Чередниченко, Т. Зубенко

Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.21

Anastasiia Cherniavska,
Nadiia Vasylieva

SOCIO-HISTORICAL CONTEXT AND POETRY OF MOHSIN HAMID'S NOVEL "EXIT WEST"

The paper investigates the societal-historical setting and poetic aspects of Mohsin Hamid's novel Exit West. The writer's artistic approach focused on universalizing the upheaval of compelled relocation through employing an unspecified setting for the action and the symbolic theme of "magic portals" is examined. It is demonstrated that this method operates as an allegory for worldwide movement and a tool for artistic condensation of intricate migration sequences. Special focus is given to the portrayal of cross-border migration currents, societal shifts in sanctuary cities, and the alteration of the protagonists' selfhoods in new cultural surroundings. The book is understood as an artistic reaction to the migration emergencies of the 2010s and public debates concerning boundaries, assimilation, and the obligation of welcoming communities. Merging lifelike specifics of refugees' existence with components of magical realism enables the creator to forge an emblematic picture of the contemporary world, where the shift of persons turns into a basic trait of globalized society.

Keywords: *migration, transnationality, identity, magical realism, modern English-language literature, Mohsin Hamid, "Exit West".*

The novel *Exit West* by Mohsin Hamid begins in an "unnamed" city that slowly falls into civil violence and mass migration. The writer's decision to keep the city and country unnamed is an important literary strategy. This method makes the story more universal and allows readers to connect it with real crisis regions of the modern world. As a result, the story gains a symbolic meaning and represents the general experience of forced migration in the 21st century.

One of the novel's main poetic features is the motif of a "magic portal" that instantly transports individuals to foreign nations. This fantastic element serves not only a plot purpose but also possesses a profound symbolic significance. The doors become a metaphor for modern global mobility connected with technology and media, and also functions as an artistic instrument for compressing intricate and lengthy histories of resettlement. Through this technique, the writer concentrates not on the border crossing itself, but on the societal and psychological outcomes of emigration: the alteration of communities, rise of friction, development of new modes of living together.

Although the novel begins within the framework of a local conflict, the further development of the plot demonstrates migration as a global transnational process. The flows of migrants cover different parts of the world, changing the demographic structure, urban space and political atmosphere of cities. In this light, the work reflects the characteristic features of the 2010s, an era characterized by significant refugee emergencies and ongoing debates concerning the issue of boundaries and immigration policy.

The novel not only describes the movement of people but also raises questions about societal obligation toward immigrants. The writer highlights the need of developing new models for communal life in a world where population fluidity is evolving into a fundamental aspect of global matters. Through its literary form, the text urges the reader to re-examine migration not as a problematic event, but as an inherent feature of modern society.

A key aspect of the novel's craft is the fusion of a realistic portrayal of migrants' daily struggles with elements of the unreal. Detailed depictions of ordinary hardships, losses, and social isolation are interwoven with the conventional "door" concept, establishing an allegorical layer to the work. This blending empowers the writer to simultaneously reflect actual political movements and examine the internal shifts within the individual.

In the second part of the novel, Hamid shows how large cities: specifically London, Mykonos, and Marin County in California are transformed by mass migration. Certain districts evolve into arenas of cultural interaction, while others become hotspots of societal strain. At the same time, the writer shows the potential for establishing new forms of mutual support and coexistence within a diverse setting.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

The work's artistry is also closely tied to the transnational perspective on identity. The novel's protagonists, Nadia and Saeed, progressively relinquish their tie to a singular cultural sphere and cultivate a blended identity incorporating aspects from various social and cultural backgrounds. Their experience reflects a condition common to the modern world, in which the personality is formed within an interconnected web of engagements across distinct locales, cultures, and social activities.

The style of the novel is distinguished by long rhythmic sentences, which create a sense of continuous movement and emphasize the instability of the characters' life circumstances. In addition, the writer uses short fragmentary episodes from the stories of other migrants in different parts of the world. These micro-narratives form the mosaic structure of the text and expand the individual history of the characters to a global scale.

The novel "Exit West" combines historical awareness of modern migration processes, political contemplation regarding boundaries and humanitarian obligation, along with innovative literary techniques. The novel shows that large-scale human migration has become one of the key features of the contemporary world and requires new ways of understanding and interpretation in literature and society.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.21

Анастасія Чернявська,
Надія Васильєва

СОЦІАЛЬНО-ІСТОРИЧНИЙ КОНТЕКСТ ТА ПОЕТИКА РОМАНУ МОХСИНА ХАМІДА «EXIT WEST»

У тезах представлено результати аналізу соціально-історичного контексту та поетики роману Мохсіна Хаміда "Exit West". Розглянуто художній підхід автора, спрямований на універсалізацію потрясінь, пов'язаних із вимушеним переселенням, шляхом використання невизначеного місця дії та символічної теми «магічних порталів». Показано, що цей метод діє як алегорія глобальних міграційних процесів та інструмент художнього узагальнення складних міграційних подій. Особлива увага приділяється зображенню транскордонних міграційних потоків, суспільних змін у містах-притулках та трансформації ідентичності головних героїв у новому культурному оточенні. Роман розглядається як художня реакція на міграційні кризи 2010-х років та суспільні дебати щодо кордонів, асиміляції та обов'язку приймаючих спільнот. Поєднання реалістичних деталей існування біженців з елементами магічного реалізму дозволяє автору створити символічну картину сучасного світу, де переміщення людей стає основною рисою глобалізованого суспільства.

***Ключові слова**: міграція, транснаціональність, ідентичність, магічний реалізм, сучасна англомовна література, Мохсін Хамід, «Exit West».*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Анастасія Чернявська**,** студентка 4-го року навчання спеціалізації «*035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша-англійська»* кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв.

Anastasiia Cherniavska *is* a fourth-year student in the English Philology and Translation Department at Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine.

Васильєва Надія кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, e-mail: nadezhdavasylieva@gmail.com, *https//orcid.org/**0000-0002-7926-3334***

Nadiia Vasylieva, PhD in Philology, Associate Professor in the English Philology and Translation Department at Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, e-mail: nadezhdavasylieva@gmail.com, *https//orcid.org/0000-0002-7926-3334*

© А. Чернявська, Н. Васильєва
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.22

Anastasiia Chernienko,
Nadiia Vasylieva

THE MONSTER ARCHETYPE AS A GENDER-MARKED IMAGE IN THE NOVEL ‘FRANKENSTEIN’

This abstract is devoted to a theoretical and methodological analysis of the monster archetype as a gendered image in literature. The main focus is on examining the archetype within the framework of Carl Jung's theory of the collective unconscious and its functioning within literary texts. The monster archetype is viewed as a stable symbolic model reflecting notions of otherness, transgression of norms, and the boundaries between ‘us’ and ‘them’.

The paper also takes into account contemporary researchers’ approaches to the interpretation of archetypes and monstrosity. In particular, it analyses the role of the gender aspect in the formation of archetypal images, as well as the specifics of their interpretation in literary discourse.

Keywords: *archetype, monster archetype, archetypal criticism, gender, monstrosity, otherness, image of the Other, symbolism.*

The concept of the archetype is one of the key concepts in contemporary literary studies, as it allows for the exploration of universal images and behavioural patterns that recur across different cultures and historical eras. The theory of archetypes was developed by the Swiss psychologist Carl Gustav Jung, who defined archetypes as primal images formed in the collective unconscious of humanity and manifested in myths, legends, religious beliefs and fiction. According to Jung, archetypes are a kind of psychological structure that is passed down from generation to generation and forms universal models of world perception.

It is important to note that archetypes do not have a fixed meaning, but are realised through specific images, symbols and plots that vary depending on the cultural and historical context. They act as a kind of matrix, determining ways of understanding reality and influencing the formation of artistic images. In literature, archetypes function as a deeper level of the text, ensuring its connection with humanity’s collective experience and giving it universal significance. It is precisely for this reason that archetypal images remain recognisable and relevant regardless of when the work was created.

In a literary context, archetypes manifest themselves as enduring images, plot patterns and symbols that recur across different works. Archetypal criticism, which developed under the influence of Jungian psychology, views the literary text as a reflection of humanity’s deep psychological structures. Scholars of this school analyse literary works through the prism of universal images, such as the protagonist, the shadow, the mother, the sage or the monster.

1.1. The Archetype as a Literary Category

The term ‘archetype’ derives from the Greek word *archētupon*, meaning ‘original model’ or ‘primordial form’. In the philosophical tradition, this concept is linked to Plato’s ideas about the existence of ideal forms as the foundation of all things. In contemporary academic discourse, the archetype is primarily considered within the framework of the concept of the collective unconscious, proposed by Carl Gustav Jung.

Jung defined archetypes as universal psychological structures that exist independently of individual experience and manifest themselves in the form of recurring images, motifs and symbols. They form the basis of the collective unconscious and are realised in myths, religious beliefs, folklore and literature. An important characteristic of an archetype is its variability: external forms may change depending on the cultural context, yet the essential meaning remains constant. Thus, archetypes act as distinctive models for understanding reality, recurring across different cultural traditions.

The further development of archetypal theory took place within the framework of archetypal criticism, particularly in the works of Northrop Frye. He transferred the archetypal concept from psychology into the field of literary studies and defined the archetype as a ‘recurring symbol’ or ‘typical image’ possessing a stable meaning within a cultural tradition. Unlike Jung, who emphasised on the psychological nature of archetypes, Frye highlighted their function within the structure of a literary text.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

In his work "*The Anatomy of Criticism"*, the scholar views literature as a coherent system in which archetypes perform a unifying function. They provide a link between individual works, forming a single symbolic space. According to Frye, archetypes play a vital role in transforming the real world into an artistic one, giving it a comprehensible and ordered form. This approach allows literary works to be viewed not in isolation, but within a broad cultural context, as part of a unified system of meanings.

In a literary context, archetypes manifest themselves in the form of enduring images, plot patterns and symbols. Among these, the monster archetype occupies a special place, reflecting humanity's deep-seated fears and associated with the categories of chaos, danger and the disruption of the natural order.

1.2. Gender interpretation of archetypes

In contemporary literary studies, gender is regarded as a socio-cultural category that determines the ways in which the masculine and feminine are represented in a text. A gender approach allows us to explore how archetypal images acquire additional meanings depending on the cultural context.

Archetypes may carry gender markers, which manifest themselves in the functions of characters and their symbolic significance. For example, the archetype of the mother is traditionally associated with the feminine principle, whilst the archetype of the hero is associated with the masculine. However, in literary texts, these models are often transformed.

Of particular interest is the monster archetype, which, in gender terms, is associated with the violation of norms and stepping beyond the bounds of what is socially acceptable. It can serve as a metaphor for 'otherness', as well as representing a fear of physicality and the unknown. In this context, gendered connotations reinforce the symbolic meaning of the image.

1.3. The monster archetype in cultural tradition

The monster archetype has deep roots in mythology and folklore. In various cultures, monsters appear as embodiments of chaos, danger or hostile forces. They often stand in opposition to the hero and symbolise a threat to the established order.

Researchers point out that the image of the monster is dynamic. According to D. Bizulianu, it is constantly reinterpreted depending on historical conditions and cultural perceptions. Alexa Wright views *monstrosity* as a visual phenomenon that demonstrates the blurring of boundaries between the normal and the deviant, highlighting the connection between the body and social norms.

One of the most widespread archetypes in culture is the monster archetype. The image of the monster has deep roots in the mythology and folklore of various peoples. In many cultures, monsters symbolise chaos, danger, fear of the unknown, or a disruption of the natural order. In myths and legends, they often appear as the hero's adversaries, embodying dark forces or a threat to human society.

The word 'monster' in the modern sense has several meanings. According to the Merriam-Webster dictionary, it can mean 'a strange or terrifying imaginary creature', 'something extremely large', or 'a force or person that is impossible to control and causes significant problems'. Thus, the concept of a monster is associated not only with physical ugliness, but also with the idea of uncontrollable power or a threat to social order.

Researchers note that the image of the monster has constantly evolved throughout history. According to Dana Bizulanu, 'the myth of the monster has been constantly reinterpreted over the centuries, linked to the various causes and perceptions of what is considered monstrous'. This suggests that the concept of monstrosity depends on cultural and historical context. What is perceived as normal in one society may be viewed as a deviation or a threat in another.

Monsters have captivated people's attention for centuries and occupied an important place in the cultural imagination. They appear in fairy tales, ballads, myths and literary works of various eras. Images of dragons, demons or giants have accompanied humanity since ancient times, and in modern literature the monster archetype takes on new forms, particularly in the Gothic novel genre. It is in this context that Mary Shelley's novel "Frankenstein" takes on particular significance, having become one of the most famous artistic embodiments of the monster archetype in European culture.

1.4. The monster archetype in Gothic literature

In Gothic literature, the monster archetype takes on particular prominence. This genre is characterised by a focus on themes of fear, mystery and the supernatural, which creates favourable conditions for the development of the monstrous image.

One of the key themes is the disruption of the natural order, particularly the motif of the creation of life. In this context, the monster archetype combines features of physical otherness and social isolation. The monster's body is often described as deformed or unnatural, emphasising its difference from humans.

Thus, in the Gothic tradition, the monster archetype transforms from a simple embodiment of fear into a complex symbol reflecting social and cultural contradictions. Its analysis allows for a deeper understanding of the mechanisms behind the formation of the image of the 'Other' in literature.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

References

1. Jung, C. G. (1968). *The Archetypes and the Collective Unconscious*. Princeton University Press.
2. Frye, N. (1957). *Anatomy of Criticism*. Princeton University Press.
3. Baldick, Ch. (1987). *In Frankenstein's Shadow*. Oxford: Clarendon Press.
4. Wright, A. (2013). Monstrosity: The Human Monster in Visual Culture.
5. Abrams M.H. (1993). *Archetypal criticism. Dictionary of literary terms*, pp. 223-225. Fort Worth: HBJ.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.22

Анастасія Чернєнко,
Надія Васильєва

АРХЕТИП ЧУДОВИСЬКА ЯК ГЕНДЕРНО МАРКОВАНИЙ ОБРАЗ: ІНТЕРПРЕТАЦІЯ В РОМАНІ «ФРАНКЕНШТЕЙН»

Тези присвячені теоретико-методологічному аналізу архетипу чудовиська як гендерно маркованого образу у літературі. Основну увагу зосереджено на дослідженні архетипу в межах юнгіанської теорії колективного несвідомого та його функціонуванні у художньому тексті. Архетип чудовиська розглядається як стійка символічна модель, що відображає уявлення про інакшість, порушення норми та межі між «своїм» і «чужим».

У роботі також враховано підходи сучасних дослідників до трактування архетипів і монструозності. Зокрема, аналізується роль гендерного аспекту у формуванні архетипних образів, а також специфіка їх інтерпретації у літературному дискурсі.

Ключові слова: *архетип, архетип чудовиська, архетипна критика, гендер, монструозність, інакшість, образ Іншого, символ.*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Анастасія Чернєнко магістрант денної форми навчання кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв.

Anastasiia Chernienko, 5th-year student in the English Philology and Translation Department at Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine.

Васильєва Надія Олександрівна кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, e-mail: nadezhdavasylieva@gmail.com, *https//orcid.org/**0000-0002-7926-3334***

Nadiia Vasylieva a PhD in Philology, Associate Professor in the English Philology and Translation Department at Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, e-mail: nadezhdavasylieva@gmail.com, https//orcid.org/0000-0002-7926-3334

© А. Чернєнко, Н. Васильєва
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)

№ 2(1) 2026

Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.23

Oleksandra Kovalova,
Tetiana Zubenko

PECULIARITIES OF TRANSLATING METAPHORS IN S. KING'S NOVEL THE GREEN MILE

The thesis examines the specifics of rendering metaphorical units from The Green Mile in the Ukrainian translation. Metaphor is characterized as a key instrument for creating the author's individual worldview and the psychological atmosphere of the novel, which requires the use of appropriate strategies to reproduce its original imagery and aesthetic value in the target language.

The main translation transformations applied to preserve the author's style are identified. Based on statistical data, an approximate parity between literal and equivalent translation of conventional metaphors has been revealed, whereas literal translation predominates in the rendering of authorial metaphors. It has been proven that extended metaphors present the greatest difficulty, since their adequate interpretation requires a complex combination of different translation transformations.

Key words: *metaphor, authorial metaphors, conventional metaphors, extended (textual) metaphors, The Green Mile, translation transformations.*

The Green Mile demonstrates Stephen King's mastery in the genre of magical realism. The multifaceted metaphorical system of the novel, which is a characteristic feature of the author's style, makes it possible to comprehend both the eternal issues of the struggle between good and evil and human responsibility for moral choice, as well as painful social issues and historical and cultural realities. The insufficient study of the metaphorical framework of The Green Mile, together with the growing interest in modern linguistic and translation studies in the problems of metaphor translation in literary texts, determines the relevance of this research topic.

The purpose of this article is to identify the methods of translating metaphors in The Green Mile depending on their type. To achieve this aim, the following objectives were set: to clarify the essence of the concept of "metaphor" and the main approaches to metaphor classification; to determine the principal methods of translating metaphors in literary texts; to single out textual, individual-authorial, and conventional metaphors in the novel and identify the methods used for their translation.

The material of the research consists of the original text of The Green Mile by Stephen King, published in 1996 [4], and its Ukrainian translation *Zelena mylia*, produced by translator Olena Liubenko in 2017 [2]. By means of continuous sampling, 101 examples of metaphors in English and the same number in Ukrainian were selected for analysis.

The research methods were applied in several stages: from the analysis of scholarly sources and the formation of the sample to the use of comparative translation analysis of metaphorical units. The results were interpreted with the help of the descriptive method and the method of generalization.

The scientific novelty of the research lies in the fact that, for the first time, different types of metaphors (textual, individual-authorial, and conventional metaphors) in The Green Mile by Stephen King were identified and the methods of their translation were analyzed.

The theoretical basis of the study includes the works of George Lakoff and Mark Johnson, Peter Newmark, Oleksandr Potebnia, as well as L. V. Kravets, L. I. Matsko, O. O. Selivanova, and T. P. Stretovych. According to modern approaches developed in linguistics, literary studies, cognitive linguistics, and translation studies, metaphor is regarded as a universal phenomenon and a fundamental mechanism of thinking that structures human cognition and creativity. At the level of a literary text, metaphor functions as a trope that emerges through metaphorical transfer based on similarity or analogy. Unlike comparison, metaphor represents a semantic unity that contributes to the formation of new concepts and thus enriches language.

There are many different approaches to metaphor classification in linguistics. The most important for the context of this research is the division of metaphors according to stylistic features (conventional or linguistic metaphors and individual-authorial metaphors) and according to structure (simple and extended metaphors). Conventional metaphors include lexical metaphors (metaphors with faded imagery) and traditional metaphors (metaphors preserving imagery, as well as those of folkloric or religious origin). This classification is close to the categories distinguished by Peter Newmark: "dead" metaphors and stock metaphors. Individual-authorial metaphors, according to Peter Newmark's terminology, are original metaphors. They are produced by the author (created or quoted by him) within the context of a literary work and

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

are absent from everyday usage.

In addition, the structural aspect of metaphor classification should also be taken into account. Peter Newmark distinguishes between one-word and extended metaphors, which may be expressed through a word combination, sentence, idiom, allegory, or even a complete figurative text. In the context of a literary work, such metaphors may also be regarded as textual or compositional metaphors, since they structure the text and ensure its semantic coherence.

Based on the ideas of Peter Newmark [5, p.108-111], seven methods of metaphor translation in literary texts were identified for the purposes of this study:

Literal translation – preserving the imagery of the source-text metaphor.
Translation with preservation of the original metaphorical image and the addition of descriptive or explanatory information.
Equivalent translation – rendering the original metaphor by means of a target-language metaphor.
Translation of the original metaphor by a target-language metaphor accompanied by description.
Translation of a metaphor through comparison while preserving the image – replacement of the trope.
Translation of a metaphor through paraphrase – descriptive translation.
Omission of the metaphor.

In the practical part of the study, using the method of continuous sampling, 101 English metaphors and the same number of metaphors in the Ukrainian translation were identified. Among the total number of metaphors, 5 textual metaphors, 65 individual-authorial metaphors, and 31 conventional metaphors were distinguished.

According to the analysis, translator O. Liubenko applied the following translation strategies: literal translation for 64 metaphors, equivalent translation for 22 metaphors, translation with preservation of the original metaphorical image and addition of description for 14 metaphors, and paraphrasing for 1 metaphor. The statistical data on translation methods according to metaphor type are presented in the table below.

Table 1.

Translation of Metaphors by Type

Type of metaphor	Literal translation	Equivalent translation	Image + description	Paraphrase	Total
Textual	4	1	0	0	5
Individual-authorial	45	8	11	1	65
Conventional	15	13	3	0	31
Total	**64**	**22**	**14**	**1**	**101**

Let us consider a few examples of the different types of metaphors found in the novel and how they might be translated. Textual, or extended, metaphors are a key feature of the novel and of Stephen King's writing style. The title of the novel features the metaphor 'The Green Mile' – 'Зелена миля' in a literal translation into Ukrainian. Within the context of the work, this metaphor serves a compositional function, structuring the text from beginning to end and ensuring its coherence and integrity. It also acts as a recurring thematic motif, which is realised in various plot situations and linked to different characters, necessitating careful consideration of context during translation.

At first glance, the meaning the author imbues in the image of the 'Green Mile' is simple and clear. In Cold Mountain prison, the 'Green Mile' is the unofficial name given to the corridor, the floor of which is covered in green linoleum, and which leads death-row inmates from their cells to the place of execution in the electric chair. In fact, the 'Green Mile' is the prisoners' final journey before death. However, it is worth noting that S. King uses a shade of green – *color of tired old limes* – «колір прив'ялого лайма» in the translation. According to research, the colour green is ambivalent. According to J. Hutchings' findings, green is used as an indicator to emphasise both positive and negative emotions; all common symbolic meanings derive either from the green growth that occurs in spring or from the green mould of decay [3, p.3].

*The wide corridor up the center of E Block was floored with linoleum the color of tired old limes, and so what was called the **Last Mile** at other prisons was called the **Green Mile** at Cold Mountain.*	*Широкий коридор посередині блока Е був застелений лінолеумом кольору прив'ялого лайма, а тому те, що в інших в'язницях називали **останньою милею**, у «Холодній горі» звалося **Зеленою милею.***

Thus, the colour of the old lime tree emphasises the inevitability of the final journey of the prisoners in Block E. In the original novel, the metaphor of 'The Green Mile' is expanded through the use of verbs of movement, which convey the dynamism of events, the inevitability and the ordinariness of death. The literal translation accurately captures the author's style. The metaphorical phrases 'stroll the Green Mile' and 'walk the Green Mile' take on the meaning of 'die on the electric chair', 'be executed on the electric chair', and so on.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

It had seemed to us the room with the soft walls was apt to get a lot of use, ***at least until «Billy the Kid» strolled the Mile.*** *…that my head began to know what my heart had understood ever since* ***John Coffey had walked the Green Mile.***	*Бо ми підозрювали, що кімната з м'якими стінами стане часто навідуваною, принаймні доти,* ***доки «малюк Біллі» не прогуляється Зеленою милею.*** *…мій розум почав усвідомлювати те, що серце зрозуміло одразу ж, як* ***Джон Коффі пройшовся Зеленою милею.***

In the scene depicting the rescue of the terminally ill Melinda Murze, the metaphor 'The Green Mile' takes on a new meaning – 'the final journey of a seriously ill person'. Paul Edgecombe – the novel's main narrator – likens the heroine's bedroom to The Green Mile. Regarding such instances, A. Moklytsia rightly notes, 'the metaphor creates several levels of meaning that interact with one another (literal meaning + metaphorical at the linguistic level + metaphorical at the situational level), forming an extremely complex, multi-layered image that reflects the author's worldview and concept' [1, p. 32]. Translator O. Lyubenko produced a literal translation, thereby preserving the author's meaning and the form of the metaphor.

my eye happened on the blue hearthrug by the fireplace. It occurred to me that it should have been the shade of tired old limes, because now ***this room was just another version of the Green Mile.***	*А мій погляд упав на синій килимок біля каміна. І я подумав, що він мав би бути відтінку прив'ялого старого лайма, бо* ***ця кімната була тепер іншою версією Зеленої милі****.*

In the context of the novel, the metaphor "The Green Mile" can be interpreted as a symbol of life and the human life journey. The lexical unit mile («миля») is a traditional English unit of distance derived from the Latin mille, with the full form mille passus meaning "a thousand steps." In this context, mile acquires a universal character and correlates with the archetype of the "road" or "path."

We each owe a death, there are no exceptions, I know that, but sometimes, oh God, ***the Green Mile is so long****.*	*Ми всі зобов'язані померти, винятків не буває, я знаю це, але іноді, о Господи,* ***яка ж довга ця Зелена миля****.*

It is worth noting that, structurally, the novel begins and ends with the metaphor of 'The Green Mile'. The author illustrates the conclusion of the life stories of all the characters who were close to Paul Edgecomb: they all pass away under various circumstances. In the final lines of the work, the narrator himself, as he reaches the end of his journey in a care home, reflects on the inevitability of death for every person and sums up his life. The translator has produced a literal translation and preserved the imagery of the metaphor in the source text.

Stephen King assigns an important place in the composition of the novel to the dreams of the main characters: Melinda Moores, Paul Edgecomb and John Coffey. Each dream constitutes a mini-text with profound metaphorical meaning. Through these dreams, Stephen King reveals his characters' most important and innermost thoughts, their way of thinking, emotional state, desires and feelings, including their fears.

The novel concludes with a description of John Coffey's dream. Metaphorically speaking, the dream has a dual meaning: it suggests that John will become an innocent victim and be executed, but after his death his soul will dwell in paradise alongside the children. The symbolic meaning of the dream resonates with Jesus Christ's Gospel exhortation: 'Be like children'. John is, in essence, a grown-up child; his soul is as pure and innocent as a child's.

« I dreamed those two little blond-headed girls were there. They us laughin, too. I put my arms around em and there us no blood comin out they hair and they us fine. We all watch Mr. Jingles roll that spool, and how we did laugh. Fit to bus, we was».	*«Мені приснилося, що там були ті дві маленькі дівчинки з білявим волоссям. Вони теж сміялися разом із нами. Я обійняв їх, і з їхнього волосся не текла кров, усе було добре. Ми всі дивилися, як містер Джинглз котить ту котушку, і як же ми сміялися! Ледь не луснули від сміху».*

We conclude the analysis of textual metaphors with a short passage of John Coffey's moving pre-execution prayer, which he recites shortly before his execution, kneeling beside Paul Edgecom.

«Baby Jesus, meek and mild, pray for me, an orphan child. Be my strength, be my friend, be with me until the end. Amen».	*– Мій Ісусику маленький, поможи мені, рідненький. Ти на мене подивися, за сирітку помолися. Дай мені побільше сили, проведи аж до могили. Амінь.*

Unlike the previous examples, where the translator attempts to render the original text as accurately as possible, an equivalent translation has been used in the rendering of the prayer.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

O. Lyubenko, drawing on the Ukrainian Christian tradition, replaces the original text with a rhyming children's prayer that is familiar to Ukrainian readers. In doing so, the translator preserves the author's imagery and meaning, whilst the use of a rhyming prayer emphasises John's purity of heart, his humanity and his self-sacrifice.

Let us consider several examples of the translation of the author's or original metaphors. When translating such metaphors, it is important to preserve their original imagery, form and content. Therefore, when translating this type of metaphor, a literal reproduction of the image prevails.

John Coffey was black, like most of the men who came to stay for awhile in E Block ***before dying in Old Sparky's lap****, and he stood six feet, eight inches tall.*	*Джон Коффі був чорним, як і більшість чоловіків, що приходили ненадовго до нас у блок Е,* ***щоб умерти на колінах у Старого Іскруна****, і височенним – шість футів і вісім дюймів.*

The authorial metaphor "dying in Old Sparky's lap" – «померти на колінах у Старого Іскруна» – has a strong emotional impact, as it contrasts with the traditional image of a happy child sitting on a father's lap. This opposition emphasizes the vulnerability of African Americans within the U.S. judicial system, which was significantly influenced by racial prejudice.

When rendering authorial metaphors, the translator also uses a method of preserving the original metaphorical image with additional explanatory elements. In particular, the English adjective "furry" is translated as «шубка», which not only preserves the author's imagery but also makes it more vivid and expressive.

…a tiny, furry guard making sure *no one was trying to escape or commit suicide.*	***крихітний наглядач у шубці, перевіряє****, чи не намагається, бува, хтось утекти чи скоїти самогубство.*

In conclusion, we turn to the analysis of the translation features of conventional metaphors.

but ***she has a beautiful long neck - a swan neck****, almost - and long, pretty hair that falls to her shoulders when she lets it down.*	*Але* ***в неї прекрасна довга шия – лебедина*** *– і довге красиве* ***волосся****, що* ***водоспадом стікає*** *їй на плечі, коли* ***вона відпускає його на волю****.*

The translator renders the zoomorphic metaphor literally. Furthermore, O. Lyubenko introduces additional linguistic metaphors into the translation that are absent from the original: 'hair cascading down her shoulders' and 'when she sets him free'. Thanks to these images, the translation conveys Paul Edgecomb's tender feelings towards Elaine Connelly more vividly. Overall, the analysis shows that, when rendering linguistic metaphors, unlike the author's metaphors, equivalent translation is used much more frequently. Here are a few more telling examples.

I had to make sure, you see, because ***all our problem children*** *normally wear is slippers.*	*Розумієте, я мав переконатися, бо* ***всі наші важкі діти*** *носять лише шльопанці.*

In the literal translation, Paul Edcomb refers to death-row inmates as 'проблемні діти'. The translation uses the equivalent term 'важкі діти', which is widely used in Ukrainian speech. The metaphorical comparison of prisoners to difficult children emphasises that P. Edgecombe and most of his colleagues have not lost the ability to see prisoners first and foremost as human beings.

«These folks're settin back a hot dinner at home to watch ***your mouse cut his capers».***	*Цих людей удома жде гаряча вечеря, а вони тут сидять, аби тільки глянути, як* ***твоя миша викидає коліна****.*

The English noun "caper" has the following meanings: (1) a jump; (2) in a figurative sense – a prank, trick, joke, or playful act. Accordingly, the expression "to cut capers" may mean "to jump about energetically," and in its figurative sense – "to play tricks," "to joke," or "to dance and behave playfully." For equivalent translation, the phraseological unit «викинути колінце» is used, which carries a similar meaning.

In conclusion, the results of our research confirm that the main principle for translators working with metaphors in literary texts, formulated by Peter Newmark, is the maximum preservation of the metaphor of the source text. Based on statistical data, it becomes evident that in the translation of conventional metaphors there is an approximate balance between literal and equivalent translation. In the case of authorial metaphors, most metaphorical units are rendered through literal translation. The greatest difficulty is presented by textual, or extended, metaphors, as their reproduction requires a combination of different translation strategies.

References

1. Moklytsia, A. V. Linhvostylistychnyi analiz khudozhnioho tekstu (na materiali polskoi literatury XX st.):

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

navchalno-metodychni materialy. Lutsk, 2018. 143 p.
2. The Green Mile. King S. *Zelena mylia*: trans. from English by Olena Liubenko. Kharkiv, 2017. 432 p.
3. Hutchings, John. “Folklore and Symbolism of Green.” *Folklore*, vol. 108, 1997, pp. 55–63.
4. The Green Mile. King S. *The Green Mile: A Novel*. London: Orion, 1996. 480 p.
5. A Textbook of Translation. Newmark, P. *A Textbook of Translation*. Harlow: Pearson Education Limited, 2008. 292 p.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.23

Олександра Ковальова,
Тетяна Зубенко

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ МЕТАФОР У РОМАНІ С. КІНГА «ЗЕЛЕНА МИЛЯ»

У тезах досліджено специфіку відтворення метафоричних одиниць роману С. Кінга «Зелена миля» в українському перекладі. Метафору охарактеризовано як ключовий інструмент створення індивідуально-авторської картини світу та психологічної атмосфери твору, що потребує застосування відповідних стратегій для відтворення її оригінальної образності й естетичної цінності в мові перекладу.

Визначено основні перекладацькі трансформації, застосовані для збереження авторського стилю. На основі статистичних даних виявлено приблизний паритет між дослівним та еквівалентним перекладом мовних метафор, тоді як у відтворенні авторських метафор домінує дослівний переклад. Доведено, що найбільшу складність становлять розгорнуті метафори, оскільки їх адекватна інтерпретація вимагає комплексного поєднання різних перекладацьких трансформацій.

Ключові слова: *метафора, авторські метафори, мовні метафори, текстові (розгорнуті) метафори, «Зелена миля», перекладацькі трансформації.*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Олександра Ковальова, студент першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності «Германські мови та літератури, (переклад включно) перша-англійська», ЧНУ імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: alekskov2004@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0009-0003-8256-751X

Oleksandra Kovaleva, student of the first (bachalor's) level of higher education, specialty "Germanic languages and literatures, (including translation) first-English", Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: alekskov2004@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0009-0003-8256-751X

Тетяна Зубенко, к. пед. наук, доцент кафедри англійської філології та перекладу, факультету філології, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: zubenko47@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0000-0003-4524-8563

Tetiana Zubenko, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of English Philology and Translation of the Faculty of Philology of the Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: zubenko47@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0000-0003-4524-8563 .

© О. Ковальова, Т. Зубенко
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.24

Alla Kozak,
Nadiia Vasylieva

ECOCRITICISM AS A TREND IN MODERN LITERARY STUDIES: GENESIS AND KEY DIRECTIONS

This study offers a theoretical and critical overview of environmental writing and ecocriticism, exploring how various disciplines intersect to reflect human perceptions of the natural world. Despite being a relatively new field, ecocritical literature aims to provide a fundamental framework for addressing the ongoing crises in the relationship between nature and mankind.

In contemporary literature, ecocriticism and cli-fi encompass all spheres of life, attempting to comprehensively describe the interaction between the environment and human beings. The findings underscore that ecocriticism is becoming a prominent trend in modern literary discourse, as it consistently evolves alongside current events, making climate change an immediate subject of discussion in the literary works of authors.

Key words: *"The Association for the study of Literature and Environment" (ASLE), nature writing, ecological consciousness, human-nature relationship, green postcolonialism, plant turn, Anthropocene, cli-fi.*

Although the term "ecocriticism" first emerged in the late 20th century, especially in 1978, it has not only retained its value, essence, and relevance but has also significantly accelerated its developmental momentum. Following the publication of William Rueckert's seminal work "*Literature and Ecology*", the trend of ecocriticism and nature writing began to develop rapidly. Environmental literature is fundamentally interdisciplinary, as it incorporates diverse fields of study, including space science, geography (and climatology as well), biology and ecology, study of flora and fauna. Consequently, "The Association for the Study of Literature and Environment" was established in 1922 to promote research in this expanding field [5].

The primary role of ASLE lies in its function as a platform dedicated to supporting writer focused on "nature writing". Starting in 1955, the association has conducted conferences on a two-year cycle, addressing ecology and environmental culture. During these meetings, various grants are awarded, and honorary certificates are presented for books and articles written on relevant topics. Keynote speaker and honorary guests of ASLE conferences have included the American novelist Scott Russel Sandler, environmental movement activist Gary Snyder, Wendell Berry, and numerous other committed writers and activists. Today, ASLE stands as one of the most prominent international associations, bringing together scholars from various fields and disciplines with a single goal – to raise global awareness about the world's environmental situation. To effectively advance these targets, authors publish their poetry, fiction, and non-fiction in the prestigious academic journal ISLE (Interdisciplinary Studies in Literature and Environment). Accordingly, ecocriticism has emerged as a global trend in the contemporary literature studies [1].

As the themes of climate decay and environmental degradation have reached a global scale, there is a corresponding need to investigate how such literature influences human consciousness. First, and foremost, "The International Journal of Social Impact" highlights a significant shift in the contemporary literary landscape regarding the perception of nature: a transition from Romantic idealization to Postmodern natural skepticism. This implies that ecocriticism, as a branch of literary studies, takes into account current real-world climate and environmental conditions. Consequently, literary methods and strategies are shifting, representing an adaptation of fiction to contemporary realities [10].

Taking these facts into account, it can be argued that the Anthropocene serves as a driving force behind ecocriticism. According to Henry Cuny's work "*What is the Anthropocene?*", the awareness of this notion lagged significantly behind the actual onset of global environmental degradation. This leads to the idea that through the mediation of such authors as Henry Cuny, humanity is attempting to "catch up" with a lost reality and conceptualize it [4]. Unlike Cuny theoretical grounding of the Anthropocene, Ian McEwan's prose, notably in "*What we can know?",* seeks to close the discrepancy between environmental reality and human perception.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Even after 2019, the Anthropocene has not lost its original significance, maintaining its primacy among the key directions and principles of ecocriticism within the field of environmental studies. John Charles Ryan asserts that it was in this particular year that a turning point occurs regarding ecological consciousness and human-nature relationship. According to him, the ecopoets of this period sense a connection to the space-time continuum and, as a result, the intensifying pace of environmental decay. An example of such shift in both writing and perception is Timothy Clark's work "*The Value of Ecocriticism*". Given his position as a preeminent theorist, this work encapsulates the Anthropocene's transformation within an epoch of collective changes in consciousness [9].

In his article on ecocriticism, John Charles Ryan identifies equally significant directions in nature writing: affective, postcolonial, zoocriticism, phytocriticism, and ecomedia studies. In context of affective ecocriticism, Ryan notes that 2018 marks the emergence of the term "affective". Authors Kyle Bladow and Jennifer Ladino published the edited volume "*Affective Ecocriticism: Emotion, Embodiment, Environment*." For them, the direct contact between the human body and both animate and inanimate nature is the very factor that makes ecocriticism what it is today [9].

Continuing the theme of anthropocentric climate literature, it is essential to focus on climate fiction (cli-fi), which is commonly regarded as a thematic direction of climate prose rather than a distinct genre, since it is considered to be a trend in up-to-date literature. Cli-fi can be found across a diverse range of genres – including science fiction, dystopia, fantasy, and thrillers – yet it finds most profound expression within the novel, where it is realized most effectively. Authors such as Maggie Gee, Barbara Kingslover, and Ian McEwan adopt climate fiction as a foundation of their novels, integrating it with socio-psychological character studies. This approach offers a remarkably fresh perspective on pre-existing problems of a planetary scale. The primary goal of cli-fi is to depict climate decline as authentically as possible, ensuring that readers take the representation personally, thereby transforming natural disasters into an individual concern for everyone. By employing cli-fi, authors can communicate the severity of the climate crisis to state institutions, illustrating an acute necessity for policy intervention regarding ecological transformations while there is time to act.

This feasibility stems from the fact that this form of ecocriticism strives for a highly objective portrayal of reality. In this sense, cli-fi manifests as a new form or variation of the novel genre, which significantly diverges from strictly anthropocentric perspectives [2].

In academic circles, there is an ongoing debate regarding the role of realism in cli-fi prose: discussions persist over whether it is truly appropriate depicting climate and environmental decline. Some argue that readers may not be psychologically prepared for such stark writing, suggesting a greater need for literary devices: metaphors, different tropes, and epithets. Conversely, others maintain that such an approach wastes precious time – they contend that actions must be taken here and now, before changes become irreversible, and that literature's primary task is to raise immediate public awareness. And its core, this debate represents a conflict between the aesthetics of gratification, where literature is viewed as a refined artistic creation (masterpiece), and the aesthetics of urgency, where literature functions as a pragmatic instrument for social and environmental change.

This leads to a further question: *"Is realism a truly suitable literary tool for highlighting this problematic?"* Writers have focused almost exclusively on the prose novel, overlooking alternative forms. As The Cambridge Companion to Literature and Climate (2022) proposes, cli-fi can be effectively realized through poems, children's literature, and speculative science fiction [3].

In contemporary English climate fiction, there is an increasing prevalence of descriptions depicting devastating floods, a desolate planet resulting from toxic water and air, as well as endless incurable diseases and epidemics. One might assume that cli-fi contains a manipulative component, but this is not the case. Instead, this literature merely projects the problems and challenges that humanity will face if such irresponsibility from both authorities and the population persists [7].

Here Ian McEwan stands as a quintessential figure in climate fiction. His works, notably "*Solar*" and "*What We Can Know*", serve as key texts for exploring the themes of apocalyptic and post-apocalyptic landscapes within contemporary prose.

In contemporary literary studies, postcolonial ecocriticism is shifting away from outdated terminology and, corresponding, notions toward new conceptual forms. In 2007, Graham Huggan introduced the new concept of "green postcolonialism", emphasizing that ecocritical fiction must now be distinguished between politics and aesthetics, which were previously indistinct in the postcolonial period [9]. Firstly, it demonstrates that nature writing is a dynamic literary trend. Secondly, this concept has provided an impetus for other theorists to explore these ideas further. By way of illustration, in his 2020 work "*Final Frontiers: Science Fiction and Techno-Science in Mom-Aligned India*", Upamanyu Pablo Mukherjee explores green postcolonialism from the perspective of technological advancement and the global environmental outlook [8].

Another vital area of nature literature focuses directly on the theme of flora and fauna. The demand of this literature saw a tremendous resurgence starting in 2019. According to Ryan, Juan R. Duchensne's "*Plant Theory and Amazonian*

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Metaphysics" stands as a pivotal text. Recently, zoocriticism and phytocriticism have intertwined. Zoocriticism focuses on animal welfare in the face of ecological collapse, while phytocriticism documents plant life and maps art human attitudes toward the botanical world [8].

Shortly thereafter, a new wave of literature began to recognize plant subjectively, arguing that because plants have a unique language of communication, they also possess as distinct form of intellect. This shift from a purely biological description of plants to the attribution of human-like qualities is known in contemporary literary studies as the "plant turn". In her article, "*From Objects of Study to Worldmaking Beings: The History of Botany at the Corner of the Plant Turn*" (2023), Kathleen Gruz Gutierrez argues that recent interdisciplinary research has concluded that plants indeed possess subjective potential and can actively influence the process of world-making [6].

A striking example of such phytocriticism is Benjamin Myers's novel "Cuddy" (2023). In this work, the author brings trees, moss and flora in general to the forefront rather than human characters, justifying this choice by the fact that they are the only true witnesses to the past. Myers seeks to convey that the plant world shows its own specific intelligence, employing a distinct vocabulary and a stylistic approach to reflect this [8]. In this novel, he effectively demonstrates the practical application of Gruz Gutierrez's theoretical propositions of the subject [3].

Given that the paper explores contemporary themes and environmental changes in literature, it is essential to address ecomedia – a branch, direction of ecocriticism that is currently undergoing a comprehensive evolution, and theoretical renewal. This view is primarily held by Antonio Lopez and Adrian Ivakhiv in their work, "*The Routledge Handbook of Ecomedia Studies*" (2023). Primarily, ecomedia pursues the same objectives as other related branches of ecocriticism: to awaken human consciousness and to foster an awareness of the magnitude of the global catastrophe. But here, the goal is attained by employing different methods and instruments. As Lopez and Ivakhiv suggest, effort to define "ecomedia" has led to a clear divergence into two primary trajectories: media that engage deeply with ecological challenges, and ecology that becomes inextricably linked with media. It follows, that ecomedia exhibits a binary structure [12].

The first direction is manifested in literary texts of relevant subject matter, as well as in feature films or documentaries about wildlife, science or nature as a whole. The second dimension explores how ecology shapes ecomedia. It suggests that environmental degradation leaves it marked not only on creative writing and literary scholarship but also dictates media trends – leading to the emergence of thematic interviews, talk shows, cinema and even animation. The authors of "*The Routledge Handbook of Ecomedia Studies"* pose a fundamental question: *"What constitutes media in the 21st century?"* This leads us to consider ChatGPT as a contemporary form of media. Given its omnipresence, it commands a vast audience and exerts significant influence. Furthermore, the authors identify other obvious forms, such as video games and even online sports. We are witnessing a sharp surge of interest in ecology discourse through the lens of these media. One simply needs to learn how to find and decode them [12].

Continuing the discussion of video games as a "mouthpiece" for contemporary ecocriticism, it is worth noting the theory that playing ecological-themed games can trigger a surge in self-awareness. This conclusion was reached by Michael Young, a professor at the University of Connecticut. According to him, games should be designed with the most realistic depictions of the current ecological situation. However, players should not be left alone with their thoughts but must be encouraged to articulate and highlight the problem [13].

Thus, the very emergence of ecocriticism in literary studies has provided a powerful impetus for diversification, extending into fields far beyond literature. This indicates only one thing – the discourse of climate decline is just beginning to gain traction. Nevertheless, by working in synergy, these disciplines can ultimately achieve the overarching goal of all ecocritical science. Given findings suggest – modern ecocriticism is abandoning obsolete paradigms of human-nature interaction. By decentering the human perspective, this trend prioritizes the agency of the living and non-living world alike. The scientific novelty of this study lies in the assertion that contemporary ecocriticism expands the understanding of ecosystemic significance by emphasizing the affective responses and emotions it elicits in the reader.

References

1. ASLE : official website. URL: https://www.asle.org/discover-asle/vision-history/ (date of access: 20.03.2026).
2. Baysal K. Apocalyptic Visions in the Anthropocene and the Rise of Climate Fiction. Newcastle upon Tyne : Cambridge Scholars Publishing, 2021. 195 p.
3. Bolze H. Charged Readings and Momentous Expectations: the Curious Case of Climate Change Fiction. c 21 Literature : Journal of 21st – century Writings. 2026. Vol.12, № 1. P. 1 – 20.
4. Cuny H. What is the Anthropocene? Part 1 : The Anthropocene as a Geological Event. *Planet of Humans : Anthropocene website*. Updated: 26.03.2024. URL: https://planetedeshumains.fr/en/what-is-the-anthropocene-part-1 (date of access: 21.03.2026).
5. Garrard G. Ecocriticism. 3d ed. London ; New York : Routledge. 2023. 248 p. (The New Critical Idiom).
6. Gutierrez K. G. From Objects of Study to Worldmaking Beings: The History of Botany at the Corner of the Plant Turn. History Compass. 2023. Vol. 21, iss. 8. DOI: https://doi.org/p.1111/hic3.12782

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

7. Gupta A. Climate Change and the Unthinkable: an Ecocritical Study of Climate Fiction. International Journal of Creative Research Thoughts (IJCRT). 2024. Vol. 12, Issue 10. P. 628-632/
8. Mukherjee U. P. Final Frontiers: Science Fiction and Techno-Science in Non-Aligned India. Liverpool : Liverpool University Press, 2020. 232 p.
9. Myers B. Cuddy. London : Bloomsbury Publishing, 2023. 464 p.
10. Ryan J. Ch. Ecocriticism. London ; New York : Routledge, 2021. 214 p.
11. Shamim M., Sahu U., Dwivedi V. K. Ecocriticism in Literature: Examining Nature in Contemporary Fictions. International Journal of Social Impact. 2025. Vol. 10, iss. 2. 415 p. DOI: https://doi.org//0.25215/2455/1002039
12. The Routledge Handbook of Ecomedia Studies / ed. By A. Lopez, A. Ivakhiv, S. Rust, M. Trowbridge. London ; New York : Routledge, 2023. 558 p.
13. Young M. F. An Ecological Description of Video Games in Education. New York : Routledge, 2024. 214 p.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.24

Алла Козак,
Надія Васильєва

ЕКОКРИТИКА ЯК СУЧАСНА ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧА ТЕНДЕНЦІЯ: ВИНИКНЕННЯ ТА ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Дослідження пропонує теоретичний і критичний огляд екологічної літератури та екокритики, зосереджуючись на тому, як різні дисциплінарні підходи перетинаються у репрезентації людського сприйняття природного світу. Попри відносну новизну цієї галузі, екокритика формує концептуальне підґрунтя для осмислення сучасних криз у взаєминах між природою та людством.

У сучасному літературному дискурсі екокритика та cli-fi охоплюють широкий спектр соціальних, культурних і екологічних проблем, прагнучи комплексно відобразити взаємодію людини з довкіллям. Результати дослідження засвідчують, що екокритика перетворюється на один із провідних напрямів сучасного літературознавства, оскільки вона динамічно реагує на глобальні виклики сьогодення та актуалізує проблему зміни клімату в художніх творах сучасних авторів.

Ключові слова: *«Асоціація з вивчення літератури та навколишнього середовища» (ASLE), література про природу, екологічна свідомість, взаємини людини і природи, «зелений» постколоніалізм, «рослинний поворот», антропоцен, cli-fi.*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Алла Козак, магістрант заочної форми навчання кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, e-mail: allashyshatska2910@gmail.com, https://orcid.org/0009-0006-3236-9007

Alla Kozak, a 5th-year part-time student in the English Philology and Translation Department at Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, e-mail: allashyshatska2910@gmail.com, https://orcid.org/0009-0006-3236-9007

Надія Васильєва, кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, e-mail: nadezhdavasylieva@gmail.com, *https//orcid.org/0000-0002-7926-3334*

Nadiia Vasylieva, a PhD in Philology, Associate Professor in the English Philology and Translation Department at Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, e-mail: nadezhdavasylieva@gmail.com, https//orcid.org/0000-0002-7926-3334

© А. Козак, Н. Васильєва
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.25

Valeriia Kupriienko,
Tetiana Zubenko

THE PROBLEM OF DEPRESSION AND SELF-IDENTIFICATION IN SYLVIA PLATH'S "THE BELL JAR"

The relevance of the study is determined by the growing interest in mental health issues, depression, and identity crises in contemporary literary studies and society in general. Modern literature increasingly addresses psychological trauma, emotional instability, and social pressure, especially in relation to women's experience. The Bell Jar remains one of the most influential literary works depicting the destructive impact of depression and patriarchal expectations on female consciousness.

Keywords: *depression, self-identification, psychological crisis, female identity, existentialism, patriarchal society, symbolism, "bell jar".*

The Bell Jar, first published in 1963, is considered one of the most significant psychological novels of the twentieth century. Through the image of Esther Greenwood, Sylvia Plath creates a multidimensional portrait of a young woman suffering from depression and existential uncertainty. The novel combines autobiographical elements, psychological realism, and symbolic narration, allowing readers to observe the protagonist's gradual emotional collapse and her struggle for self-identification.

The issue of depression and psychological trauma has been actively studied in psychology, philosophy, and literary criticism. Psychoanalytic theories developed by Sigmund Freud interpret depression as a manifestation of internal conflicts and suppressed traumatic experiences. Carl Jung viewed psychological crises through the process of individuation and the conflict between conscious and unconscious elements of personality. Existential philosophers such as Albert Camus and Jean-Paul Sartre associated emotional emptiness and alienation with the absurdity of existence and the loss of meaning in human life. These theoretical approaches significantly influenced modern literary studies and the interpretation of psychological fiction.

Literature of the twentieth century increasingly focused on the inner world of individuals and their emotional crises. Writers employed modernist techniques such as stream of consciousness, symbolism, fragmentation, and interior monologue to depict psychological instability and existential anxiety. In this context, Sylvia Plath occupies a special place because her prose combines poetic symbolism with deep psychological analysis.

The protagonist of the novel, Esther Greenwood, experiences emotional detachment even during socially successful moments of her life. Although she receives the opportunity to work in New York for a prestigious magazine, she feels disconnected from reality and incapable of genuine emotional involvement. Esther confesses: "I felt very still and very empty, the way the eye of a tornado must feel, moving dully along in the middle of the surrounding hullabaloo" [Plath 3]. This comparison demonstrates emotional numbness and isolation characteristic of depressive states.

The psychological condition of Esther is reflected through her alienation from society. She often positions herself as an observer rather than an active participant in life. The heroine admits: "I liked looking on at other people in crucial situations" [Plath 3]. Such behavior illustrates her inability to establish emotional connection with the surrounding world and emphasizes her growing sense of estrangement.

The problem of self-identification occupies a central place in the novel. Esther struggles to define her role in society and rejects traditional expectations imposed on women in the 1950s. She refuses to accept the conventional image of a woman limited to marriage, motherhood, and domestic life. Esther openly declares: "That's one of the reasons I never wanted to get married. The last thing I wanted was infinite security and to be the place an arrow shoots off from" [Plath 6]. This statement reveals her desire for freedom, independence, and self-realization beyond patriarchal norms.

At the same time, the heroine suffers from uncertainty regarding her future and personal identity. One of the most symbolic episodes in the novel is the metaphor of the fig tree, where Esther imagines multiple possible futures represented

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

by figs hanging on the branches. She cannot choose only one path because every decision means losing other opportunities. Esther describes this state as follows: "I saw my life branching out before me like the green fig tree in the story" [Plath 3]. The metaphor demonstrates existential anxiety, fear of choice, and the impossibility of combining all desired identities into one life.

Another essential aspect of Esther's personality is her attitude toward creativity and literature. Writing becomes a form of self-expression and resistance against social conformity. Esther values poetry and art more than traditional social achievements. Her internal dialogue concerning literature demonstrates that creative activity functions as an attempt to preserve individuality in a society that seeks to standardize female behavior.

The central symbol of the novel is the "bell jar," which reflects psychological imprisonment, emotional suffocation, and alienation. The transparent glass barrier symbolizes Esther's inability to connect with the external world while simultaneously observing it. The symbol also emphasizes the connection between individual psychological suffering and social oppression. Esther perceives herself as trapped under the bell jar, isolated from reality and incapable of escaping her own thoughts and fears.

The image of the bell jar possesses both psychological and sociocultural significance. On the psychological level, it represents depression, emotional emptiness, apathy, and suicidal thoughts. On the social level, it symbolizes patriarchal restrictions imposed on women, limiting their opportunities for self-realization. Thus, the metaphor unites internal mental suffering with external social pressure.

The novel also demonstrates the destructive influence of social expectations on women's mental health. Esther experiences constant pressure from society, which expects her to become a successful wife and socially acceptable woman. However, she cannot reconcile her personal aspirations with these imposed standards. This conflict intensifies her psychological crisis and contributes to her emotional collapse.

Psychiatric treatment presented in the novel further emphasizes the dehumanization of individuals suffering from mental illness. Esther's experience with electroshock therapy demonstrates society's inability to understand psychological suffering and its tendency to suppress rather than genuinely heal emotional trauma. The medical system is portrayed not as a source of support but as another mechanism of social control.

Furthermore, depression in the novel is represented not only through emotional states but also through physical manifestations. Esther experiences insomnia, exhaustion, apathy, loss of motivation, and feelings of bodily estrangement. These symptoms demonstrate the multidimensional nature of depression as both psychological and physiological suffering.

An important feature of The Bell Jar is its autobiographical basis. Many researchers note similarities between Esther Greenwood and Sylvia Plath herself. The author's personal experiences with depression and psychiatric treatment significantly influenced the emotional authenticity of the novel. Nevertheless, the text transcends autobiography and becomes a universal representation of psychological suffering and female identity crisis.

The novel remains highly relevant in contemporary literary and social discourse. Mental health issues, depression, emotional burnout, and identity crises continue to affect millions of people worldwide. In modern society, women still encounter social expectations, gender stereotypes, and pressure connected with appearance, career, and family roles. Consequently, Esther Greenwood's struggle for individuality and freedom continues to resonate with contemporary readers.

Thus, The Bell Jar presents a complex and multidimensional representation of depression and female self-identification. Through symbolism, psychological realism, and existential motifs, Sylvia Plath demonstrates how personal psychological suffering is deeply interconnected with social and cultural structures. Esther Greenwood becomes not only a literary character but also a symbolic embodiment of emotional isolation, existential anxiety, and the struggle for selfhood in a restrictive society.

References

1. Budick E. M. The Feminist Discourse of Sylvia Plath's The Bell Jar. College English. 1987. Vol. 49.8. P. 872–885.
2. Campbell R. An Ecological Model of the Impact of Sexual Assault On Womens' Mental Health. Trauma, Violence, & Abuse. 2009. Vol. 10, no. 3. P. 225–246.
3. Plath S. The Bell Jar. Toronto : Ryerson University. URL: https://openlibrary-repo.ecampusontario.ca/jspui/bitstream/123456789/1145/4/The-Bell-Jar-1645639688._print.pdf (last accessed: 25.10.2025).
4. Dowbnia R. Consuming Appetites: Food, Sex, and Freedom in Sylvia Plath's The Bell Jar. Women's Studies. 2014. Vol. 43.5. P. 567–588.
5. Harris M. The Bell Jar. Critical Essays on Sylvia Plath / ed. L. WagnerMartin. Boston, Massachusetts : G. K. Hall & Company, 1984. P. 34–38.
6. Mehrpouyan A., Zakeri E. Critical Feminist Discourse and Authorial Identity in Contemporary Women's Writers:

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Woolf, Daneshvar, and Farrokhzad. Journal of Critical Studies in Language and Literature. 2023. Vol. 4 (2). P. 7–14.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.25

Валерія Купрієнко,
Тетяна Зубенко

ПРОБЛЕМА ДЕПРЕСІЇ ТА САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ В РОМАНІ СИЛЬВІЇ ПЛАТ «ПІД СКЛЯНИМ КОВПАКОМ

Актуальність дослідження зумовлена зростанням інтересу до проблем психічного здоров'я, депресії та кризи ідентичності у сучасному літературознавстві та суспільстві загалом. Сучасна література дедалі частіше звертається до тем психологічної травми, емоційної нестабільності та соціального тиску, особливо у контексті жіночого досвіду. Роман The Bell Jar залишається одним із найвпливовіших творів, що демонструють руйнівний вплив депресії та патріархальних очікувань на жіночу свідомість.

Ключові слова: *депресія, самоідентифікація, психологічна криза, жіноча ідентичність, екзистенціалізм, патріархальне суспільство, символізм, «скляний ковпак».*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Тетяна Зубенко, к. пед. наук, доцент кафедри англійської філології та перекладу, факультету філології, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: zubenko47@gmail.com, orcid: https;//orcid.org/0000-0003-4524-8563

Tetiana Zubenko, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of English Philology and Translation of the Faculty of Philology of the Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: zubenko47@gmail.com, orcid: https;//orcid.org/0000-0003-4524-8563.

Валерія Купрієнко, студентка першого (магістерського) рівня вищої освіти, спеціальності «Германські мови та літератури, (переклад включно) перша-англійська», ЧНУ імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна E-mail: kuprienkovaleria80@gmail.com , orcid: https://orcid.org/0009-0008-1385-4503

Valeriia Kupriienko, A first-cycle (master's) student,Majoring in "Germanic Languages and Literatures (including Translation), with a focus on English,"Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine E-mail: kuprienkovaleria80@gmail.com , orcid: https://orcid.org/0009-0008-1385-4503

© В. Купрієнко, Т. Зубенко
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.26

Kateryna Makarova,
Nadiia Vasylieva

U.S. SLAVERY AS A HISTORICAL FRAMEWORK IN C. WHITEHEAD'S "THE UNDERGROUND RAILROAD"

The paper presents a study and analysis of manifestations of racial discrimination based on a novel by C. Whitehead. Today, the issue of racial inequality and discrimination remains highly relevant. Unfortunately, in the modern world, people with distinctive appearances or different skin colors are often subjected to criticism, discrimination, condemnation, and frequently become victims of bullying. The United States has been striving to achieve equality among its citizens for several centuries. However, only in the last two centuries have gradual changes begun to take place in both legislation and public consciousness.

The material for the study is the English-language historical novel "The Underground Railroad" by Colson Whitehead (2016), in which the author vividly portrays real historical events that took place in the United States during the period of slavery. Despite the fictional characters and the literal depiction of the Underground Railroad, the novel realistically represents the lives and everyday experiences of enslaved people, highlighting social and moral conflicts as well as significant events and phenomena of that time.

Keywords: *slaveholding system in the U.S.A., plantation agriculture, labor force, abolitionist movement Underground Railroad, Emancipation Proclamation , Civil War, the 13th Amendment.*

"The Underground Railroad" is a novel written by contemporary American writer Colson Whitehead, which is an important example of understanding the history of slavery in the United States. The plot is based on real historical events, such as the existence of the slave system on plantations in the Southern United States and the functioning of the Underground Railroad as a network of routes and hiding places for escaping slaves. This work remains relevant today, as the problems of racial inequality and discrimination continue to be the subject of active public and scholarly discussion. *Numerous scholars have studied racism, including Winthrop D. Jordan, George M. Fredrickson, and Eugene D. Genovese. In 1968, Winthrop D. Jordan published a book titled "White Over Black: American Attitudes toward the Negro, 1550–1812", which analyzes and examines the perceptions of light-skinned Americans and English people toward Africans. In turn, George Fredrickson, gained popularity owing to his work "Racism: A Short History", reissued in 2015. The book explores the history and origins of racism from its emergence to the present day. Another striking example in the study of racial inequality is the research by American historian Eugene Genovese − "Slavery in White and Black: Class and Race in the Southern Slaveholders' New World Order". The author analyzed the ideology of slaveholders in the American South, who created a doctrine proclaiming slavery to be the best condition for all workers.*

The emergence of such studies is directly linked to historical processes that took place in American society. The southern part of the United States practiced plantation agriculture; it was precisely because of this industry that African slaves began to be gradually brought to the southern states, where they were used as a free labor force for grueling physical labor. In contrast to the South, the northern territories advocated for free labor, capitalist development, and freedom of choice. Due to differing visions for the country's future and development, significant internal strife and conflicts arose. As a result, the slave system deeply divided American society and later became one of the causes of a large-scale civil war between the northern and southern parts of the United States.

Even in the mid-20th century, laws and regulations were in effect in the southern states that significantly complicated and diminished the quality of life for African Americans. Striking examples of such legislation included bans on holding public office or voting in elections. Discrimination in society was a particular issue, as African Americans were not allowed to visit certain stores, restaurants, and educational institutions attended by light-skinned citizens. African Americans were also prohibited from using the same public transportation as the white population.

On August 28, 1963, during the March on Washington for Jobs and Freedom in Washington, Martin Luther King Jr. delivered his famous speech "*I Have a Dream*", where he expressed hope that the rights of the African American population would be guaranteed and protected throughout the United States. The organizers initially expected the rally to

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

gather around one hundred thousand participants. However, in reality, more than two hundred thousand concerned citizens assembled near the Lincoln Memorial on the National Mall in the American capital. To mobilize such a large number of participants, two competing civil rights organizations joined their efforts: The National Association for the Advancement of Colored People (NAACP) and the Southern Christian Leadership Conference (SCLC), which was led by Martin Luther King Jr. In 1964, the Civil Rights Act was adopted, prohibiting racial and other forms of discrimination in public institutions and public places.

Today, the United States has, to a certain extent, managed to defend the rights of African Americans and create a "multiracial society" that provides equal rights and opportunities for all segments of the population regardless of origin. However, despite all attempts to raise awareness among its own population and the entire world, problems of racial discrimination and inequality still persist on our planet.

It should be noted that a multitude of enslaved Africans contributed to the development of the plantation economy in the United States. This historical fact formed the background for the novel that Colson Whitehead described in detail, providing information on daily life on the plantations, living conditions, the cruel treatment by slave owners, and the historical regions that were centers of the slave system.

Throughout the 17th century, European settlers, or so-called "white people," used Africans as a cheap source of labor. According to existing statistics, European and American slave traders brought about 12.5 million Africans to America. However, due to cruel treatment and the lack of proper conditions, only 10.7 million enslaved people arrived alive [4]. Slaves worked primarily on plantations growing rice, tobacco, or cotton, stretching from Virginia to Georgia. The latter state is the starting point and main hub for enslaved Africans in the novel. In the mid-17th century, the colony of Virginia, and later others, established the legal status of slavery as inheritable through the mother. As a result of this decision, children born into slavery legally became slaves. This is what shaped entire generations of slaves and the historical memory among enslaved black people.

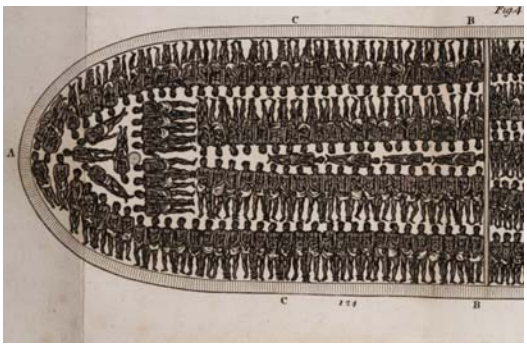

Figure.1 Slavery in America. HISTORY. [3]

In the late 18th century, the growth of the textile industry in England created a huge demand for American cotton, a southern crop that was grown and harvested by slaves. Colson Whitehead also reflected this historical fact in his novel, as the main character is set on a cotton plantation in Georgia. Although the U.S.' The Congress banned the slave trade in the 19th century, the domestic slave trade flourished, and the number of enslaved people tripled over the next 50 years [3]. By 1860, the number of the enslaved had reached nearly 4 million, half of whom lived in the southern states where cotton was grown [4].

Figure.2 Mintz S. Historical Context: Facts about the Slave Trade and Slavery | Gilder Lehrman Institute of American History. Gilder Lehrman Institute of American History [2]

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Racial inequality and inhumane treatment formed the basis of communication between slave owners and slaves. For example, the mortality rate among children and newborns was twice as high as among light-skinned children in the South, due to chronic malnutrition and diseases. This fact is also illustrated by an episode in the novel, specifically when the main character's grandmother lost all her children except for her daughter − Cora's mother (the main character). Even in the final weeks of pregnancy, women were required to gather three-quarters or more of the usual quota of raw materials. Mortality was high among the adult population as well, caused by inhumane living and working conditions and a range of fatal illnesses. Common symptoms among the enslaved population included blindness, abdominal distension, leg deformities, skin lesions, and convulsions.

Figure.3 Slavery in America. HISTORY. [3]

To ensure the profitability of slavery, slave owners provided only the bare minimum for survival and forced slaves to work from sunrise to sunset. As a rule, the greatest expectations were placed on young and adult men because of their strength and endurance. However, women were considered more valuable despite their lesser vigor and stamina. The reason for this was a woman's ability to bear children, thereby expanding the labor force on the plantations. Therefore, the average price of enslaved Black women was higher than that of men, up until puberty.

Slaves were forbidden from receiving even a minimal education, and their behavior and movements were severely restricted by their masters. Many slave owners raped the women they held in bondage and rewarded obedient behavior with sexual favors, while disobedient slaves were severely punished. Marriage between enslaved people had no legal standing. Nevertheless, many entered into unions and started families. Quite a few owners supported this practice to increase the labor force, but nonetheless, they did not hesitate to separate families through sale, relocation, or deaths resulting from abuse and inadequate living conditions.

As slavery grew in the North, the so-called abolitionist movement − advocating for the abolition of slavery − emerged. The abolitionist movement gained momentum, led by former slaves and light-skinned supporters. While a significant portion of abolitionists opposed slavery, viewing it as sinful, another group focused on its inefficiency and the economic advantages of free labor African American abolitionists and their allies held meetings and distributed newspapers. Eventually, they began helping slaves from Southern plantations escape to the North via the Underground Railroad. It is known that the Underground Railroad operated as follows: people known as "conductors" guided enslaved fugitives. Hiding places included private homes, churches, and schools. They were called "stations," "safe houses," and "depots." The people who ran them were called "station masters" [3].

On September 22, 1862, President Lincoln issued a preliminary Emancipation Proclamation, and on January 1, 1863, he officially declared that "slaves in any state or designated part of a state… who rise up… shall henceforth and forever be free" [4]. By freeing approximately 3 million enslaved people, the Emancipation Proclamation deprived the Southern states of the bulk of their labor force and greatly strengthened international opinion in favor of the North, that is, against the slaveholding system. Although the Emancipation Proclamation did not officially abolish slavery in the United States, this occurred with the ratification of the 13th Amendment following the end of the Civil War (the war between the northern states of the U.S. (the Union) and the southern states (the Confederacy), which "seceded from the Union" and rebelled due to certain differences, including a slave-based economy) [2]. In 1865, approximately 186,000 African American soldiers joined the Union Army, and about 38,000 were killed [4].

Consequently, the abolitionist movement in the North played a key role in the struggle against the slaveholding system, supporting the escape of enslaved and spreading ideas against slavery and racial inequality. President Lincoln's Emancipation Proclamation significantly undermined the economic base of the South, while strengthening international support for the North. The final abolition of slavery in the United States occurred with the adoption of the 13th Amendment after the end of the Civil War.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

References

1. «I have a dream!» – Martin Luther King – Center for Civil Liberties. Center for Civil Liberties. URL: https://ccl.org.ua/posts/2018/01/i-have-a-dream-martin-lyuter-kinh/ [in Ukrainian]
2. Mintz S. Historical Context: Facts about the Slave Trade and Slavery | Gilder Lehrman Institute of American History. Gilder Lehrman Institute of American History. URL: https://www.gilderlehrman.org/history-resources/teacher-resources/historical-context-facts-about-slave-trade-and-slavery [in English]
3. Slavery in America. HISTORY. URL: https://www.history.com/articles/slavery [in English]
4. Slavery in America. Jim Crow Museum. URL: https://jimcrowmuseum.ferris.edu/timeline/slavery.htm [in English]

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.26

Катерина Макарова,
Надія Васильєва

РАБСТВО В США ЯК ІСТОРИЧНА ОСНОВА В РОМАНІ К.ВАЙТХЕДА «ПІДЗЕМНА ЗАЛІЗНИЦЯ»

Тези представляють дослідження та аналіз проявів расової дискримінації на прикладі роману сучасного автора − К. Вайтхеда. На сьогодні питання расової нерівності та дискримінації стоїть досить гостро. На жаль, у сучасному світі люди з унікальною зовнішністю чи кольором шкіри зазнають масштабної критики, дискримінації, осуду та часто стають об'єктами булінгу. У США вже декілька сотень років намагаються досягти рівності між своїми громадянами. Лише протягом останніх двох століть почали відбуватися поступові зміни у законодавстві та мисленні людей.

Матеріалом дослідження слугував англомовний історичний роман ("The Underground Railroad" Colson Whitehead, 2016), у якому автор чітко відобразив реальні історичні події, які відбувалися на території США під час рабовласницького руху. Попри вигаданих персонажів та буквальне зображення Підземної Залізниці, цей твір дуже яскраво змальовує життя та побут поневолених, відображає соціальні і моральні конфлікти й важливі тогочасні події та явища.

Ключові слова: *рабовласницька система у США, плантаційне господарство, експлуатація праці, аболіціоністський рух, Підземна залізниця, Прокламація про емансипацію, Громадянська війна у США, 13-та поправка до Конституції США.*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Катерина Макарова, студентка спеціальності «Германські мови та літератури (переклад – включно)», Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: katemakarova2005@gmail.com, https://orcid.org/0009-0007-3479-9999

Kateryna Makarova, a student of the program "Germanic Languages and Literatures (including Translation)" at Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: katemakarova2005@gmail.com, https://orcid.org/0009-0007-3479-9999

Надія Васильєва, к. філол. н., доцент кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: nadezhdavasylieva@gmail.com, https//orcid.org/0000-0002-7926-3334

Nadiia Vasylieva, a PhD in Philology, Associate Professor of English Philology and Translation Department at Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: nadezhdavasylieva@gmail.com, https//orcid.org/0000-0002-7926-3334

© К. Макарова, Н. Васильєва
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.27

Anastasiia Nedilko,
Nadiia Vasylieva

CHILDHOOD, LONELINESS, AND IDENTITY IN PHILIP PULLMAN'S "NORTHERN LIGHTS"

This paper presents a literary analysis of a child's inner world through the lens of the experience of loneliness and the formation of identity in Philip Pullman's novel "Northern Lights". The study focuses on the character of Lyra Belacqua, whose life experience reflects the complex process of personality development amidst emotional isolation, social alienation and moral trials. The study examines how the loneliness experienced by the heroine in childhood becomes a key factor in her psychological development, contributing to the formation of inner resilience, independence and the capacity for reflection.

It is emphasised that through conflicts, losses and difficult life situations, Lyra gradually realises her own uniqueness and develops a system of moral guidelines. Particular attention is paid to the symbolic elements of the novel, notably the image of the "daemon" as the external embodiment of the human soul and the "alethiometer" as a sign of the heroine's special calling. It is pointed out that the experience of loneliness in the work not only reflects the child's psychological state but also acts as a catalyst for her inner growth, fostering the development of determination, empathy and responsibility.

Keywords: *children's literature, loneliness, identity, the child's inner world, Lyra Belacqua, Philip Pullman, personality development.*

Childhood is a key stage in personality development, when initial perceptions of oneself and the world are formed, and a particular sensitivity to loneliness stems from the beginning of the development of social relationships. Since a child's inner world is a complex psychological space that takes shape through interaction with the environment [3, p. 102] and is extremely multifaceted, it becomes the subject of artistic exploration by writers, who seek to reveal the spiritual development and emotional experiences of the young person through a system of images.

Within the context of the contemporary paradigm of children's literature research, the concept of loneliness is viewed as an important psychological and social motif that allows for the exploration of the characters' inner worlds and the depiction of their experiences [2, p. 87]. According to Y. Shvalba's concept, lonely people are not those who prefer to be alone far from others, but those who, whilst being among other people in constant social interaction, nevertheless feel lonely [1, p. 1].

Experiencing loneliness in childhood can stimulate an inner search, self-reflection and awareness of one's own needs, which are important factors in the formation of a well-rounded personality. Numerous researchers, including N. Antonova, T. Buyakas, O. Vasylchenko, O. Donchenko and others, have explored the link between this process and identity formation. [4, p. 156].

To gain a deeper understanding of a child's inner world, writers employ specific narrative strategies, including the use of a child's point of view, where events are presented through the perceptions and consciousness of a young protagonist [5, p. 107].

Philip Pullman's trilogy "*His Dark Materials"* stands as one of the most striking examples of contemporary children's fiction. At the heart of the novel lies the story of Lyra Belacqua, who grows up at Jordan College in Oxford in a world where every person has a "daemon" [6], which is the external embodiment of the soul. At the beginning of the novel, Lyra Belacqua's loneliness is portrayed not merely as physical isolation within the walls of Jordan College, but as a profound psychological state of a child surrounded by adults yet deprived of genuine closeness. Her inner uncertainty and the incompleteness of identity are symbolically reflected in the changeability of her daemon, Pantalaimon, who mirrors her doubts and fears, serving as the voice of her inner world. The author emphasises her instinctive detachment from the world, describing how she "*moved through the darkening hall, taking care to keep to one side*" [6, p. 3]. Such behaviour

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

indicates the early formation of solitude as a means of psychological self-defence, where caution becomes a way of preserving one's "self" in a cold intellectual environment.

Lyra's increasing alienation from those around her transforms into inner resilience, as she grows up relying solely on herself from an early age. The world appears to her as a harsh and unpredictable place, where a child is forced to grow up quickly and learn to cope with difficulties on her own. The text emphasises that "*she'd been in trouble often enough to be used to it*" [6, p. 9]. This experience instils in her the habit of not expecting help from others and relying primarily on her own strength. Confronted with constant criticism, punishment and the mistrust of adults, she learns to view difficult situations as a normal part of life. This is precisely why adversity does not break Lyra, but rather strengthens her character.

At the same time, such experiences force the girl to hide her emotions and not show vulnerability. Realising that the adult world does not always offer sincerity, Lyra develops a specific defence mechanism. Even her outward rebelliousness, which made her seem "*a coarse and greedy little savage*" [6, p. 36], is merely a form of compensation. Behind this mask lies a desire to fill the emotional void caused by a lack of love and a sense of security.

The social aspect of the girl's loneliness is exacerbated by the lack of peers and her awareness of her "otherness" amongst the scientists. Her life is spent in an environment governed by strict rules and rationality. Due to the significant age gap, Lyra constantly feels alienated. Her daily life is devoid of the usual joys of childhood, and this emotional void is expressed in the phrase: "*I sometimes think it must be a lonely life for you here among a company of elderly Scholars, Lyra*" [6, p. 52]. Even her bond with Roger is unable to bridge this chasm, for their shared loneliness only underscores their vulnerability to the adult system.

Particularly telling is her escape from Mrs. Coulter, when fear compels the girl to fervently wish that "*nothing had changed... that she could be Lyra of Jordan College forever and ever*" [6, p. 150]. In this outburst, one senses a fear of the unknown and a reluctance to lose even the slightest semblance of stability. Here, her inner conflict between the need for security and the necessity to act becomes strikingly apparent.

The heroine's life changes dramatically after she learns about the mysterious substance known as "dust" and the abduction of children. This discovery shatters her perception of the established order of things and forces her to view reality in a different light. Her interaction with the world around her helps the character to crystallise her own moral compass. She realises that even adults can act out of self-interest, which forces her to assess situations for herself. This experience confirms that adulthood is defined not by age, but by the ability to distinguish between good and evil.

A turning point in the formation of her identity is her encounter with the armoured bear Iorek Byrnison, who acts as a kind of ontological mirror for Lyra. Observing him, the girl sees her own alienation for the first time not as a social flaw or a consequence of abandonment, but as a majestic autonomy. Lyra feels that "*he was alone, always alone*" [6, p. 196]. This emotional resonance helps her to break out of her isolation. The dialogue about bears being "*made to be solitary*" [6, p. 222] compels her to rethink solitude not as a punishment, but as a necessary condition of freedom. This marks a transition from a sense of abandonment to the acceptance of her own separateness as a source of strength.

The girl's uniqueness is ultimately cemented by her ability to read the alethiometer, which testifies to her special calling. Iorek confirms her otherness: "*Perhaps you are different from others*" [6, p. 227]. This recognition from another helps to build her self-esteem. Owing to this, Lyra transforms her difference from a shortcoming into a source of active agency. She demonstrates leadership qualities and empathy, which becomes the logical culmination of her journey from childhood isolation to mature autonomy.

However, even after finding harmony and confidence in her own identity, Lyra sometimes feels lonely, which is a natural part of growing up. She realises that independence and inner strength do not mean a lack of emotional vulnerability. As we see in the scene with Iorek, her question "*Is it hard not having a dæmon? Don't you get lonely?*" [6, p. 222] reveals a fear of being left alone, whilst also demonstrating her ability to reflect on her own feelings. Her determination and initiative are evident when she plans to free the imprisoned daemons: "*We must make these people think someone forgot to lock the place and shut the cages… Now do exactly as I say*" [6, p. 260], highlighting the development of her leadership skills and inner confidence. At the same time, Lyra remains emotionally vulnerable: "*She found herself crying, with tears that froze almost as soon as they formed, and which she had to brush away painfully. She was so frightened*" [6, p. 346]. This demonstrates that loneliness and fear become a resource for self-discovery and the development of resilience. True maturity combines strength, independence and the ability to endure loneliness without fear. Her inner development shows that feelings of isolation are a natural part of personal development, helping one to understand oneself and others.

To sum up, in Philip Pullman's novel *Northern Lights*, the experience of loneliness emerges as a key factor in the child's personal development. The analysis of the character of Lyra Belacqua shows that loneliness acts as a catalyst for her inner growth and the formation of her identity. Through conflicts, losses and moral trials, the heroine gradually realises her own uniqueness and defines her own values. She learns to control her emotions, make responsible decisions and act independently. Fear and insecurity gradually transform into inner strength, which fosters the development of

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

determination, empathy and the ability to take responsibility for one's actions.

References

1. Martynets, A. M. The Functions of the Imaginary Friend in Children's Literature (based on the works of Astrid Lindgren and Mira Lobe). Current Issues in Slavic Philology. Series: Linguistics and Literary Studies, Vasyl Stus. Selected Works. Time of Creativity. 2009. No. 20. pp. 466–474. URL: https://nasplib.isofts.kiev.ua/handle/123456789/16597 (date of access: 10.03.2026).
2. Taranenko, A. V. Child Psychology: Scientific Discourse. *The Mysteries of the Literary Text (On the Problem of Text Poetics)*. 2018. No. 23. pp. 101–106. URL: https://www.dnu.dp.ua/docs/zbirniki/ffil/program_629f8ff3dacec.pdf#page=102 (date of access: 10.03.2026).
3. Slyzhuk O. A. The development of adolescents' understanding of realistic-psychological prose in the process of studying Ukrainian literature. *Pedagogy of Creative Personality Development in Higher and General Education Schools.* 2020. Vol. 4, No. 70. pp. 85–89. DOI: https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.70-4.15.
4. Yanovska T. A. Psychological features of identity formation in adolescents. *Psychology and Personality*. 2015. pp. 155–167. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Psios_2015_2(1)__13 (date of access: 10.03.2026)
5. Bartish S. Literature for children / children's literature in the context of literary studies: theoretical and methodological bases. *International Humanitarian University Herald. Philology*. 2024. Vol. 1, no. 69. pp. 104–107. DOI: https://doi.org/10.32782/2409-1154.2024.69.1.22.
6. Pullman P. Northern Lights: book. New York: Alfred A. Knopf, Inc., 1995. 418 p.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.27

Анастасія Неділько,
Надія Васильєва

ВНУТРІШНІЙ СВІТ ДИТИНИ: САМОТНІСТЬ І ФОРМУВАННЯ ІДЕНТИЧНОСТІ У РОМАНІ ФІЛІПА ПУЛМАНА «ПІВНІЧНЕ СЯЙВО»

Тези представляють літературознавчий аналіз внутрішнього світу дитини крізь призму переживання самотності та формування ідентичності у романі Філіпа Пулмана «Північне сяйво». У центрі дослідження перебуває образ Ліри Белакви, чий життєвий досвід відображає складний процес становлення особистості в умовах емоційної ізоляції, соціальної відчуженості та моральних випробувань. Розглядається, як самотність, пережита героїнею у дитячому віці, стає важливим чинником її психологічного розвитку, сприяючи формуванню внутрішньої стійкості, самостійності та здатності до рефлексії.

Наголошується, що через конфлікти, втрати та складні життєві ситуації Ліра поступово усвідомлює власну унікальність і формує систему моральних орієнтирів. Особлива увага приділяється символічним елементам роману, зокрема образу «деймона» як зовнішнього втілення душі людини та «алетіометра» як знаку особливого покликання героїні. Підкреслюється, що досвід самотності у творі не лише відображає психологічний стан дитини, а й виступає каталізатором її внутрішнього зростання, сприяючи розвитку рішучості, емпатії та відповідальності.

Ключові слова: *дитяча література, самотність, ідентичність, внутрішній світ дитини, Ліра Белаква, Філіп Пулман, «Північне сяйво», становлення особистості.*

Information about the Authors

Анастасія Неділько, студентка 4 курсу спеціальності «Германські мови та літератури (переклад включно)» Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: anastasiia_nedilko@ukr.net, https://orcid.org/ 0009-0003-4751-1078

Anastasiia Nedilko, a 4-year of studying student of the program "Germanic Languages and Literatures (including Translation)" at Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: anastasiia_nedilko@ukr.net, https://orcid.org/ 0009-0003-4751-1078

Nadiia Vasylieva, a PhD in Philology, Associate Professor of English Philology and Translation Department at Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: nadezhdavasylieva@gmail.com, orcid: https://orcid.org/ 0000-0002-7926-3334

Надія Васильєва, к. філол. н., доцент кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: nadezhdavasylieva@gmail, orcid: https://orcid.org/ 0000-0002-7926-3334

© А. Неділько, Н. Васильєва
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.28

Olena Yarush,
Liudmyla Sherstiuk

THE FIGURE OF IMMIGRANT CHILD IN PADDINGTON: IDENTITY, HOSPITALITY AND BELONGING

The article presents a theoretical and analytical interpretation of the figure of an immigrant child in Paddington, focusing on the concepts of identity, hospitality, and belonging. The immigrant child is seen as a symbolic and narrative construct that reflects the experience of displacement, cultural adaptation, and seeking acceptance in the new social environment. It is emphasized that Paddington, as a refugee child, embodies both vulnerability and resilience, revealing a contrast between the child's openness to the world and the rigid attitude of adults. Through its interaction with the host society, the notion of hospitality is explored not only as a moral value but also as a social practice that shapes inclusion and exclusion. The analysis highlights that the identity formation process is closely related to the experience of "otherness" and the need for recognition, while the sense of belonging arises from empathy and interpersonal relationships. Thus, the narrative demonstrates that the adoption of "stranger" promotes a more humane and cohesive society.

Keywords: *immigrant child, cultural adaptation, identity formation, interpersonal relationships, acceptance, hospitality, belonging, otherness, social inclusion, empathy, displacement.*

In the context of increasing global migration and displacement, contemporary media plays a significant role in shaping public perceptions and misconceptions of immigrants and refugees. According to recent global assessments, as of the first half of the 2020s, the number of international migrants reached approximately 304 million people, accounting for 3.7% of the global population, and this number has nearly doubled since 1990.

Family-oriented films often simplify complex social and political issues while still conveying important moral and cultural messages. The same idea was shown in the film "Paddington", directed by Paul King in 2014 [3]. This film presents a light-hearted narrative about a young bear from Peru who travels to London in search of a new home. Despite its humorous and lightweight surface, the movie offers a multidimensional approach to the exploration of migration, identity, and otherness, emphasizing social and cultural issues that resonate with contemporary realities.

This article investigates "Paddington" through four key analytical lenses: the figure of the immigrant child, the dynamics of hospitality and exclusion, the concept of home and transnational identity, and "Otherness" as a justification for discrimination.

Paddington can be interpreted as a representation of a refugee child. He is forced to leave his home in Peru after a natural disaster destroys his environment and separates him from his past life. This loss creates emotional trauma: he is alone, disoriented, and unfamiliar with the new cultural context. This representation can be connected to real historical and contemporary examples. For instance, during the Kindertransport (1938-1939), thousands of Jewish children were sent from Nazi-controlled territories to the United Kingdom without their parents. Like Paddington, many of these children arrived alone, carrying minimal belongings and facing an uncertain future. Their experiences highlight both vulnerability and adaptability, as many were able to integrate into British society over time despite early trauma. In contemporary contexts, child refugees from conflicts such as the Syrian Civil War demonstrate similar patterns. Studies by organizations such as UNICEF show that children often adapt more quickly than adults [5]. Children tend to learn languages faster, build social connections more easily, and demonstrate greater psychological flexibility. Paddington quickly begins to imitate British customs, attempts to communicate, and forms relationships, especially with the Brown family. His openness and innocence become key tools for integration.

One of the central themes in Paddington is the contrast between hospitality and exclusion. Upon arrival in London, Paddington encounters both kindness and rejection. British cultural identity, often associated with politeness and civility, is both affirmed and challenged throughout the film. The Brown family can be seen as a small model of society, where

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

different attitudes toward the "Other" are shown within one social group. Each member reacts to Paddington in a different way, which reflects common social responses to migration and difference. Mr. Brown at first feels unsure and cautious, which can be linked to common concerns about unfamiliar people and situations. In contrast, Mrs. Brown shows openness, kindness, and a willingness to accept someone new, representing a more inclusive attitude.

The children, Judy and Jonathan, are curious and quickly adapt, which shows that younger people are often more open to diversity. Some characters, such as the Brown family, demonstrate empathy and openness, while others react with suspicion or hostility. This duality is deeply rooted in British history [1]. Immigrants are often perceived through the lens of "otherness," meaning they are seen as fundamentally different from the dominant social group. On the other hand, the United Kingdom has a tradition of offering refuge, as seen in the acceptance of Huguenots in the 17th century and Jewish refugees in the 20th century. A key contemporary example is Brexit, which was significantly influenced by debates over immigration and national identity. Public discourse surrounding Brexit revealed contrasting attitudes: some emphasized the importance of national sovereignty and border control, while others advocated for multiculturalism. Paddington's reception by the Brown family mirrors these conflicting attitudes.

Mr. Brown's initial fear reflects concerns about security and difference, while Mrs. Brown's empathy represents a more inclusive perspective. Similarly, modern British society continues to negotiate these opposing views. The film clearly demonstrates that inclusion is not automatic but gradually constructed through everyday interactions. When Paddington first arrives at Paddington Station, he is ignored by passersby despite holding a sign that reads "*Please look after this bear. Thank you.*" This scene emphasizes the initial indifference of society toward newcomers. It also highlights the dependency of Paddington on others. He is a child who cannot take care of himself. His situation changes only when Mrs. Brown notices him and decides to help, illustrating how individual acts of kindness can initiate the process of inclusion. The bear states, "*I thought I would probably just sleep over there in that bin.*" Paddington does not have a home and is concerned only with the most basic needs: where to sleep and how to stay safe. His experience is painful, but simpler than that of an adult refugee, because he is still a child rather than an adult who must face more complex challenges.

His situation changes only when Mrs. Brown notices him and decides to help. Mr Brown once said: "*When I met Paddington, I didn't want to do anything with him. But my wonderful wife... She opened her heart to him, and my incredible children did too, and now I do as well*". It illustrates how individual acts of kindness can initiate the process of inclusion. Integration processes can also be seen in real-world contexts. For example, immigrants in the United Kingdom often engage in language courses and participate in community programs that aim to support their inclusion in society. Berry (1991) argues that integration is only truly attainable when individuals from non-dominant groups are able to choose it freely, which depends on whether the dominant society demonstrates openness and acceptance toward cultural diversity. As a result, integration is based on reciprocal adjustment, where both sides acknowledge cultural differences and respect the right of each group to preserve its own identity.

As we transition into the concept of home and transnational identity, it becomes clear that in a globalized era, "home" is no longer a fixed geographical point but an external construct. Paddington's concept of home is tied to Peru, representing safety and belonging, but still he blends his origins with his new environment to create a hybrid existence. In a world defined by mass migration, the ability to navigate multiple cultural spheres is a vital survival mechanism. Tolerance, therefore, must be viewed as a two-way street: the immigrant learns the codes of the host country, but the host country must also be transformed by the presence of the immigrant.

A relevant contemporary example is the migration of Ukrainians due to the Russian invasion of Ukraine in 2022. Many Ukrainian refugees have formed new communities in European countries while preserving their cultural identity. To make their integration into a new society easier, Ukrainian migrant promote their national culture. For example, in Berlin, Ukrainian refugees have initiated the creation of cultural spaces and art platforms. Within various independent projects, they organize exhibitions of contemporary Ukrainian art, film screenings, and discussions. Such practices can be seen as a form of "grassroots cultural diplomacy" aimed at creating a positive image of Ukraine in European society. One of the most notable examples is the Ukrainian Cultural Community (UCC), a cultural space founded by Ukrainian artists. Within this initiative, exhibitions, film screenings, lectures, and festivals are regularly organized. The space also works as an art residence: Ukrainian artists who were forced to leave their country live and work together, creating new projects and presenting them to a European audience.

Thus, it proves that Ukrainian migrants use culture as a tool for integration, following a strategy close to the integration model in John Berry's acculturation theory. They preserve their cultural identity while also taking part in the life of the host society, which helps to build mutual openness and tolerance. Paddington's "Otherness" is not a deficit; it is a catalyst for change. Mr. Brown once said: "*It doesn't matter that he comes from the other side of the world, or that he's a different species, or that he has a worrying marmalade habit. We love Paddington, and that makes him a part of our family. And families stick together*". The Brown family is emotionally stale until Paddington arrives. His presence forces them to

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

reconnect with their own empathy and courage, proving that integration narratives are most successful when they recognize the mutual benefit of diversity. That successful adaptation illustrates how openness and communication can foster belonging across cultural boundaries.

The notion of “otherness” is central to discussions of migration and identity. In Paddington, the main character is visibly different, making him an immediate target for being taken as "other." However, the film challenges the idea that difference should lead to exclusion. Historically, the construction of “otherness” has been used to justify discrimination. In Britain, racial and cultural differences have often shaped social hierarchies, particularly during and after the colonial period. Following World War II, the United Kingdom experienced a critical workforce deficit. In 1946, a government study identified a need for over one million workers, prompting British industries and organisations to create more strategies to attract foreign labor to fill the growing demand for jobs.

That’s why in 1948 people from across the Empire came there to live and work. Some businesses hired workers from the Caribbean to fill job places with no doubts. However, the racism among politicians made them want these jobs to go to white workers from Europe through the European Voluntary Workers scheme [2]. There were several efforts by the Ministry of Labour to prevent Black citizens of the Empire from coming to Britain. Despite efforts to limit it, people from countries of the British Empire continued to move to Britain after World War II, and over time, the government changed its approach. Instead of trying to restrict migration completely, it began to regulate it through laws. Later, especially in the 1960s, immigration acts were introduced to tighten control over entry into the country. In postwar Britain, attitudes toward Black migrants were mixed but often marked by prejudice.

Many people were cautious or held negative stereotypes about them. Many landlords refused to let them rent housing, causing them to live in crowded or poor conditions. They also could face exclusion in public places such as pubs, cinemas, and dance halls, where they were sometimes denied entry or treated differently from white customers. But when the time passed, people learnt how to accept “otherness” and came to understand that skin colour, nationality, religion, or appearance do not determine whether a person is more or less worthy than others. The “contact hypothesis” proposed by Allport (1954) argues that direct interpersonal contact reduces prejudice. The core idea is that when people from different backgrounds have meaningful contact, they get a chance to see each other as real individuals rather than as stereotypes [4]. When people communicate, cooperate, or share experiences, they learn more about each other’s personalities, values, and daily lives, which can replace assumptions with a more accurate and personal understanding. This is why it is often easier for children to integrate into a new society. Through regular interaction with peers at school, children are exposed to different cultures and social norms at an early stage of development.

As a result, they are more likely to form their identity within the new context rather than relying solely on the cultural patterns of their country of origin; they tend to adapt more naturally to new surroundings. Throughout time, these experiences lead to a sense of belonging and make integration smoother compared to adults, whose identities are often already more firmly established. These real- world examples parallel the transformation seen in Paddington, where characters who initially view him as “other” come to accept and value him. It was said by Paddington himself: “*I'll never be like other people, but that's alright, because I'm a bear*". And that’s where the show makes a new point, which transfers the vision from the negative side to the positive one. He accepted himself and didn’t try to break himself just to be accepted by others. The main idea remains that belonging is not defined by origin, nationality, or appearance, but is built through personal connections and mutual understanding. Aunt Lucy reminded: “People in England sent their children by train with labels around their necks, so they could be taken care of by strangers in the countryside, where it was safe. They will not have forgotten how to treat strangers." This part of the movie represents the main idea clearly.

Another important aspect of Paddington is the use of symbolism to represent migration, identity, and the experience of belonging. Various objects and locations in the film carry deeper meanings that support the main ideas. For example, Paddington Station is not only a physical place of arrival but also a symbolic “threshold” between the old life and a new beginning. Paddington’s suitcase represents his past, memory, and the limited belongings that migrants often carry with them when leaving their home. His marmalade, which he constantly values, can be seen as a small but important connection to his personal identity and sense of comfort. In addition, his hat functions as a symbol of adaptation, as it reflects his attempt to fit into British culture while still remaining true to himself. Through these visual elements, the film communicates the migrant experience in a way that is accessible and emotionally engaging.

The city of London represents both opportunity and challenge, as it exposes Paddington to new social norms. The Brown family’s home symbolizes safety, warmth, and hospitality, contrasting with the uncertainty of Paddington’s experiences at the beginning of the film. In addition, the “*Please look after this bear*” label attached to his coat reflects his vulnerability and the need for protection, emphasizing the dependence of migrant children on others. Even small everyday actions, such as sharing meals or learning new customs, carry symbolic meaning, as they illustrate the gradual process of integration and inclusion. Symbolism helps to emphasize that migration is a process of adjusting one’s identity, preserving personal roots, and building a sense of belonging in a new environment.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

In conclusion, Paddington provides a meaningful exploration of migration, identity, and belonging within the framework of a children's narrative. The analysis showed that the figure of the immigrant child combines both vulnerability and adaptability, and that children often integrate more easily than adults due to their openness, flexibility, and ability to form new social ties.

It was also identified that inclusion is a gradual process that depends not only on the migrant but equally on the host society. The reactions of the Brown family demonstrate that attitudes toward newcomers can vary widely within one social environment, and that empathy and personal interaction play a decisive role in overcoming initial hesitation or prejudice. This supports the idea that integration is a mutual process rather than a one-sided responsibility.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.28

Олена Яруш,
Людмила Шерстюк

ОБРАЗ ДИТИНИ-ІММІГРАНТА У МУЛЬТФІЛЬМІ «ПАДДІНГТОН»: ІДЕНТИЧНІСТЬ, ГОСТИННІСТЬ ТА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ

Стаття презентує теоретико-аналітичне осмислення образу дитини-іммігранта у творі «Паддінгтон», зосереджуючись на концептах ідентичності, гостинності та належності. Дитина-іммігрант розглядається як символічна та наративна конструкція, що відображає досвід переміщення, культурної адаптації та пошуку прийняття в новому соціальному середовищі. Підкреслюється, що Паддінгтон як дитина-біженець уособлює водночас вразливість і стійкість, виявляючи контраст між відкритістю дитини до світу та жорсткою позицією дорослих. Через взаємодію з приймаючим суспільством поняття гостинності розглядається не лише як моральна цінність, а й як соціальна практика, що формує процеси включення та виключення. Аналіз підкреслює, що процес формування ідентичності тісно пов'язаний із досвідом «іншості» та потребою у визнанні, тоді як відчуття належності виникає через емпатію та міжособистісні взаємини. Таким чином, наратив демонструє, що прийняття «чужого» сприяє формуванню більш гуманного та згуртованого суспільства.

Ключові слова: дитина-іммігрант, культурна адаптація, формування ідентичності, міжособистісні стосунки, прийняття, гостинність, належність, іншість, соціальна інклюзія, емпатія, переміщення.

References

1. BBC. BBC Bitesize : Campaigns for racial equality in Britain after 1945. URL: https://www.bbc.co.uk/bitesize/articles/zr6p3qt
2. Berry, J. W. (1997). Immigration, acculturation, and adaptation. Applied Psychology: An International Review, 46(1), 5–34
3. Paddington / dir. Paul King. – United Kingdom; France : StudioCanal; Heyday Films, 2014.
4. S. McLeod, PhD. *Allport's Intergroup Contact Hypothesis: Its History and Influence*. June 15, 2023. URL: https://www.simplypsychology.org/contact-hypothesis.html
5. UNICEF. *In Focus: Protecting children affected by migration and forced displacement.* URL:https://eismena.com/en/article/identity-and-belonging-in-the-transnational-world- 2023-03-03

Відомості про авторів / Information about the Authors

Людмила Шерстюк, к.пед.н., доцент кафедри іноземних мов факультету філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: sherstyuk.l@chmnu.edu.ua, orcid: http://orcid.org/0000-0001-8467-8449

Liudmyla Sherstiuk, PhD in Pedagogy, Associate Professor of the Department of Foreign Languages, Faculty of Philology, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: sherstyuk.l@chmnu.edu.ua, ORCID: http://orcid.org/0000-0001-8467-8449

Олена Яруш, здобувачка освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності «Філологія», Чорноморський національний університет імені Петра Могили, Миколаїв, Україна. E-mail: yarusholena123@gmail.com

Olena Yarush, a student of the first (bachelor's) level of higher education majoring in Philology at Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: yarusholena123@gmail.com

© О. Яруш, Л. Шерстюк
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.29

Hanna Perederii,
Anastasiia Markovska

THE IDENTITY OF DORIAN GRAY: FROM OSCAR WILDE TO WILL SELF: A COMPARATIVE ASPECT

The theses provide a theoretical analysis of the evolution of the literary image of Dorian Gray in Oscar Wilde's The Picture of Dorian Gray (1891) and Will Self's Dorian: An Imitation (2002). The study explores how the concept of identity transforms from a classical aesthetic and moral paradigm into a postmodern model of simulation and media-based subjectivity. The emergence of this transformation is interpreted in relation to cultural shifts caused by modernity, postmodernism, and the rise of media culture. The paper applies a comparative and interpretative approach to examine the philosophical, aesthetic, and ethical dimensions of identity in both works. Special attention is given to the opposition between essence and appearance, as well as to the fragmentation of the self in postmodern discourse. The evolution of Dorian Gray is presented as a shift from metaphysical individuality to a simulated, image-based existence.

Key words: *Dorian Gray, identity, aestheticism, postmodernism, simulation, intertextuality, media culture.*

The image of Dorian Gray is one of the most powerful and enduring metaphors in world literature, combining **aesthetic, moral, and philosophical foundations**. From the time of the initial publication of Oscar Wilde's novel *"The Picture of Dorian Gray"* (1891) to the bold postmodern interpretation by Will Self in *"Dorian: An Imitation"* (2002), this figure has evolved from the quintessential embodiment of **Victorian individualism** to the complex symbol of a **simulated "self,"** which is essentially dissolved in the boundless media culture of the twenty-first century. The objective of this research is to trace the trajectory of this identity transformation, analyzing how the concept of the "self" shifts from a metaphysical entity, rooted in moral struggle, to a postmodern simulacrum, defined by its visual and informational representations.

In our research, we analyze identity as a dynamic construct that evolves under the influence of deep-seated cultural shifts. The theoretical basis of our study rests on several methodological pillars:
narratological approach: we study the hero's identity as a *"narrative in flux,"* a concept pioneered by Paul Ricoeur **[4]**. This perspective allows us to view Dorian's life not as a static state of being, but as a continuous process of narration where each act creates a new, often contradictory, version of himself.
philosophical analysis of the simulacrum: utilizing Jean Baudrillard's theory **[1]**. We interpret the postmodern Dorian as a representation of reality that has lost its original referent. The transition from the portrait–as a symbol of the soul–to the media image–as a symbol of the void–is the cornerstone of our argument.
cultural-anthropological perspective: the body is treated as a canvas. In the Victorian context, this was a canvas of moral inscription; in the postmodern context, it becomes a canvas of media-driven consumerism.
comparative analysis: the dialogic relationship between Wilde's classic text and Self's postmodern imitation provides the structural tension of our work, highlighting the evolution of literary identity.

Conceptual analysis of Oscar Wilde's novel demonstrates that Dorian's identity is formed under the influence of the **aesthetic ideas** of Lord Henry Wotton. The hero attempts to turn life into art, but becomes a tragic victim of his own creation. As Wilde famously asserts in his preface, *"It is the spectator, and not life, that art really mirrors"* **[7]**.

The portrait in Wilde's novel serves as a **metaphysical anchor**. It functions as an externalization of the hero's moral decay, capturing the corruption that the physical body–preserved by a pact with the supernatural–refuses to manifest. As Paul Ricoeur points out, identity is a *"narrative in flux"* **[4]**, and in this novel, the portrait is the physical manifestation of this flux. Wilde describes the portrait as a magical mirror: *"The portrait would be to him the most magical of mirrors. As it had revealed to him his own body, so it would reveal to him his own soul"* **[7]**. The separation of the body (youthful) and the soul (aged/corrupted) creates a split personality, revealing the Victorian anxiety regarding the hidden, transgressive life behind the veneer of social respectability.

In Will Self's novel, the conflict shifts into a new, radically postmodern context. Will Self argues that *"Dorian Gray is reborn in a world where image has replaced essence"* **[5]**. The postmodern hero lives in the infinite, hollow reflection of his own "self" in a media mirror. According to Jean Baudrillard, *"we live in the age of simulation, where the real is no longer what it was"* **[1]**.

Self's Dorian does not commit sins in the Victorian sense; he "copies" himself in an endless loop of self-promotion. In this version, media technologies–screens, cameras, and public opinion–fix the hero's degradation. As the text states,

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

"The screen became his mirror, the camera his conscience" **[5]**. This is a new type of **media-identity**, defined by cultural reflection rather than spiritual depth. Here, the boundary between the internal and external, real and fictional, disappears completely. This identity is characterized by its instability and the constant performance of a social role, making the hero a pawn of the media environment.

Comparing these two texts reveals the gradual evolution of the concept of identity–from the metaphysical to the simulational. Wilde's Dorian seeks harmony between body and soul, albeit through destructive means, whereas Self's Dorian seeks validation between his physical existence and his digital reflection.

As Susan Sontag notes in her cultural analysis, *"to photograph is to appropriate the thing photographed"* **[6]**. This is exactly what Self's Dorian does: he appropriates his own visibility, becoming a copy devoid of depth. Self does not simply "rewrite" Wilde; he creates a **deconstruction of the image**. As Christopher Booth writes, *"Self's Dorian is both homage and parody"* **[2]**. Through irony and excess, he exposes the modern disease of narcissism, where morality is no longer associated with evil, but with the loss of an "authentic" image. Both authors converge on the same conclusion: self-contemplation without love for the other leads to the destruction of the "self."

The transition from Wilde to Self is fundamentally a transition from the **metaphysical** to the **simulational**. Wilde's novel is rooted in the belief that the soul exists, even if it is hidden. Self's novel, by contrast, is rooted in the postmodern belief that the soul is just another narrative effect. The identity of Dorian in Self's version is constructed through the repetition of the image–a copy that has no original. This illustrates the crisis of authenticity in the contemporary world.

Thus, the evolution of Dorian's identity is a multidimensional phenomenon that goes beyond simple character development. It serves as a means of involving or excluding participants and creates additional stylistic effects. All of this confirms that the transformation of the hero is an integral part of cultural contact. The transition from **metaphysical essence** to **postmodern simulacrum** proves that the identity of the hero is a dynamic, elusive process of negotiation within a culture defined by the screen, the image, and the copy.

References

1. Baudrillard, J. (1994). Simulacra and Simulation. University of Michigan Press.
2. Booth, C. (2006). "Postmodern Reflections: Wilde, Self and the Aesthetic Crisis." Modern Fiction Studies.
3. Hutcheon, L. (1988). A Poetics of Postmodernism: History, Theory, Fiction. Routledge.
4. Ricoeur, P. (1992). Oneself as Another. University of Chicago Press.
5. Self, W. (2002). Dorian: An Imitation. Viking.
6. Sontag, S. (1977). On Photography. Farrar, Straus and Giroux.
7. Wilde, O. (1891). The Picture of Dorian Gray. Ward, Lock & Co.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.29

Ганна Передерій,
Анастасія Марковська

ІДЕНТИЧНІСТЬ ОБРАЗУ ДОРІАНА ГРЕЯ ВІД О. ВАЙЛДА ДО В. СЕЛФА: КОМПАРАТИВНИЙ АСПЕКТ

У тезах представлено теоретичний та компаративний аналіз трансформації образу Доріана Грея як феномену, що відображає естетичні, моральні та культурні зміни у світовій літературі. Досліджено еволюцію героя від класичного вікторіанського роману Оскара Вайлда «Портрет Доріана Грея» (1891) до постмодерної інтерпретації Вілла Селфа «Доріан: Імітація» (2002), у якій персонаж постає як символ симулятивної та медіа-опосередкованої ідентичності.

У роботі розглянуто трансформацію поняття «я» в контексті культурних змін модернізму та постмодернізму, а також вплив медіакультури на формування сучасного суб'єкта. Методологічну основу дослідження становлять компаративний та інтерпретаційний підходи, що дозволяють проаналізувати філософські, естетичні та етичні виміри ідентичності в обох творах.

Особливу увагу приділено опозиції між сутністю та зовнішнім образом, а також проблемі фрагментації особистості у постмодерному дискурсі. У межах теоретичної бази використано концепцію «наративної ідентичності» П. Рікера та теорію симулякрів Ж. Бодрійяра, що дозволяють глибше осмислити природу сучасного суб'єкта.

Портрет у романі Вайлда інтерпретується як метафізичний носій моральної істини, тоді як у творі Селфа ідентичність існує як медіаобраз, позбавлений стабільного центру. Еволюція Доріана Грея постає як перехід від цілісної метафізичної особистості до симульованого, образного існування.

Ключові слова: *Доріан Грей, ідентичність, естетизм, постмодернізм, симуляція, інтертекстуальність, медіакультура.*

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Відомості про авторів /Information about the Authors

Ганна Передерій, кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: perederiy.g@chmnu.edu.ua, https://orcid.org/0009-0005-1392-1241.

Hanna Perederii, PhD in Philology, Associate Professor at the Department of English Philology and Translation, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: perederiy.g@chmnu.edu.ua, https://orcid.org/0009-0005-1392-1241.

Анастасія Марковська, студентка 441 групи факультету філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: anastasiyamarkovskaya3@gmail.com.

Anastasiia Markovska, 4th year student, Faculty of Philology, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: anastasiyamarkovskaya3@gmail.com.

© Г. Передерій, А. Марковська
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.30

Hanna Perederii,
Oleksandra Moskalenko

THE GENDER ASPECT OF COLLEEN HOOVER'S PSYCHOLOGICAL THRILLER "VERITY"

The theses present a theoretical and literary analysis of the gender aspect in Verity by Colleen Hoover as a reflection of psychological, social, and cultural constructions of femininity. The study explores how gender roles and stereotypes are represented and deconstructed in the novel through the characters and narrative strategies. Special attention is paid to the portrayal of female identity, motherhood, sexuality, and power dynamics. The paper examines various approaches to gender studies, including feminist literary criticism, psychoanalytic interpretation, and sociocultural perspectives. The functions of gender representation such as emotional, manipulative, symbolic, and narrative are analyzed in relation to the psychological tension and plot development. Gender is presented as a complex and ambivalent construct that contributes to the formation of identity and the dynamics of interpersonal relationships in contemporary literature.

Key words: *gender, femininity, psychological thriller, identity, power, motherhood, narrative strategies, feminist criticism.*

Gender studies as an interdisciplinary field focus on the analysis of how gender identities are constructed, represented, and interpreted in different cultural and social contexts. Literature plays a significant role in reflecting and shaping these constructions, especially in contemporary genres such as psychological thrillers. The growing interest in gender aspects caused by changes in social norms, increased attention to women's voices, and the re-evaluation of traditional gender roles in modern society.

Relevance of the study is due to the need for a literary study of gender models in modern English-language prose, in particular in a work that has attracted significant attention from readers and critics around the world. The novel "Verity" has become the subject of numerous discussions about the boundaries between truth and manipulation, normality and pathology, duty and desire, love and power. All these aspects are closely related to the gendered nature of the images presented in the work.

The aim - a comprehensive analysis of the gender aspect of Verity by Colleen Hoover, with the identification of the features of the representation of female and male sociocultural roles, as well as the mechanisms of manipulation, power, and psychological violence in the literary text.

The subject of our research - literary devices used to depict female and male sociocultural roles, mechanisms of psychological influence, and manifestations of gender inequality and violence.

The object of investigation - gender models and character interactions in the novel Verity. In accordance with the aim of the research, the following tasks are set up:

- To examine the theoretical foundations of the concept of “gender” in contemporary humanities;
- To outline the specifics of the psychological thriller genre and its gender-marked features;
- To analyze female roles in the novel in the context of violence, manipulation, and motherhood;
- To investigate male roles, particularly models of responsibility, power, and moral dilemmas;
- To identify the sociocultural gender models represented in the work;
- To reveal the literary devices through which gender conflicts and psychological tension are constructed;
- To formulate final conclusions regarding the role of gender issues in the structure of the novel.

Colleen Hoover’s novel Verity is a vivid example of a psychological thriller in which gender plays a central role in shaping the narrative and characters. The novel explores complex representations of femininity through the protagonist Lowen Ashleigh and the enigmatic figure of Verity Crawford. These characters embody contrasting models of female

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

identity, reflecting both traditional and subversive gender roles.

From the perspective of feminist literary criticism, the novel can be interpreted as a text that questions patriarchal expectations imposed on women. Verity's character challenges the idealized image of motherhood, presenting it as a space of conflict, control, and even violence. This representation disrupts the conventional association of femininity with care, tenderness, and self-sacrifice. At the same time, Lowen's character reflects insecurity, dependence, and the struggle for self-realization, which are often associated with internalized gender norms.

A psychoanalytic approach allows for the examination of the unconscious motivations and emotional states of the characters. Verity's behavior can be interpreted through the lens of suppressed desires, trauma, and fragmentation of identity. The manuscript discovered by Lowen serves as a narrative device that reveals hidden aspects of Verity's psyche and raises questions about truth, authorship, and reliability.

In terms of narrative structure, the novel employs elements of unreliable narration, which enhance the ambiguity of gender representation. The reader is constantly encouraged to question the authenticity of Verity's voice and the boundaries between reality and fiction. This creates a space in which gender identity becomes fluid and unstable.

The gender aspect of the novel can also be analyzed through the lens of power dynamics. Relationships between the characters are marked by manipulation, control, and psychological dominance. Verity exercises power through her writing and sexuality, while Lowen's position evolves from passivity to a more active role. Jeremy Crawford, as a male character, functions within the narrative both as an object of desire and a figure of authority, which further complicates the gender hierarchy.

The functions of gender representation in the novel can be classified as follows: emotional, which conveys the inner experiences and psychological states of the characters; manipulative, used to influence other characters and control situations; symbolic, representing broader cultural ideas about femininity and motherhood; narrative, contributing to the development of the plot and the creation of suspense.

Thus, the gender aspect in Verity is a multidimensional phenomenon that goes beyond traditional representations of femininity. It reflects the complexity of identity formation, the influence of social norms, and the psychological depth of human behavior. The novel demonstrates how gender can function as a powerful narrative tool that shapes both the characters and the reader's perception.

References

1. Butler J. Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity. New York: Routledge, 1990.
2. Beauvoir S. The Second Sex. New York: Vintage Books, 2011.
3. Gilbert S. M., Gubar S. The Madwoman in the Attic: The Woman Writer and the Nineteenth-Century Literary Imagination. New Haven: Yale University Press, 2000.
4. Hoover C. Verity. New York: Grand Central Publishing, 2018.
5. Lacan J. Écrits: A Selection. London: Routledge, 2001.
6. Moi T. Sexual/Textual Politics: Feminist Literary Theory. London: Routledge, 2002.
7. Tyson L. Critical Theory Today: A User-Friendly Guide. New York: Routledge, 2015.
8. Showalter E. The New Feminist Criticism: Essays on Women, Literature and Theory. London: Virago Press, 1986.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.30

Ганна Передерій,
Олександра Москаленко

ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ У ПСИХОЛОГІЧНОМУ ТРИЛЕРІ КОЛЛІН ГУВЕР «VERITY»

У тезах подано теоретико-літературний аналіз гендерного аспекту в романі Коллін Гувер «Verity» як відображення психологічних, соціальних і культурних конструктів фемінності. Досліджено, яким чином гендерні ролі та стереотипи репрезентуються й деконструюються у творі через систему персонажів і наративні стратегії. Особливу увагу приділено зображенню жіночої ідентичності, материнства, сексуальності та владних відносин. У роботі розглянуто підходи феміністичної літературної критики, психоаналітичної інтерпретації та соціокультурного аналізу. Визначено функції гендерної репрезентації — емоційну, маніпулятивну, символічну та наративну — у зв'язку з розвитком психологічної напруги й сюжету. Гендер постає як складний і амбівалентний конструкт, що впливає на формування ідентичності та динаміку міжособистісних взаємин.

Ключові слова: *гендер, фемінність, психологічний трилер, ідентичність, влада, материнство, наративні стратегії, феміністична критика.*

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Відомості про авторів / Information about the Authors

Ганна Передерій, кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: perederiy.g@chmnu.edu.ua, https://orcid.org/0009-0005-1392-1241.

Hanna Perederii, Ph.D. of Philology, Associate Professor in the Department of English Philology, Faculty of Philology, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine.E-mail: perederiy.g@chmnu.edu.ua, https://orcid.org/0009-0005-1392-1241

Олександра Москаленко, студентка 441 групи факультету філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: aleksandramoskalenko04@gmail.com

Oleksandra Moskalenko, a student in Group 441B of the Faculty of Philology at Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: aleksandramoskalenko04@gmail.com

© Г. Передерій, О. Москаленко
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.31

Hanna Perederii,
Kateryna Pankova

CRIMINAL DISCOURSE IN SIMON KERNICK'S THRILLER "RELENTLESS"

The theses provide a comprehensive analysis of the distinctive features of criminal discourse in Simon Kernick's thriller "Relentless". The study identifies the linguistic, stylistic, and narrative means that create the atmosphere of danger and psychological tension. Special attention is given to the "presence effect" achieved through specific syntactic structures and lexical choices characteristic of the modern English criminal style.

Key words: *criminal discourse, thriller, Simon Kernick, linguistic means, stylistic devices, emotional tension.*

The relevance of this research is driven by the need for a deeper understanding of the mechanisms used to recreate criminal reality within literary texts. Simon Kernick is a prominent representative of the modern thriller genre, and his novel "Relentless" provides rich material for analyzing how language constructs a psychologically charged atmosphere.

The aim of this work is to investigate the specific characteristics of criminal discourse realization through various linguistic levels.

The object of the study is criminal discourse.

The subject of the study encompasses the specific characteristics of its realization within Simon Kernick's thriller "Relentless".

To achieve the aim of the study, the following objectives have been set:

1. To examine the concept of discourse and its fundamental characteristics.
2. To define the essence and structure of criminal discourse.
3. To analyze the genre features of the thriller as a form of criminal discourse realization.
4. To explore the criminal themes and plot organization of the novel.
5. To investigate the imagery of the thriller along with the linguistic and stylistic means used by the author to create an atmosphere of tension, fear, and the criminal underworld.

The study employs the following research methods:

The descriptive method – to analyze the theoretical aspects of the concept of discourse;

Contextual and structural-semantic methods – to investigate the linguistic features of the text;

Elements of stylistic and discourse analysis – to identify the means of creating a criminal atmosphere.

The narrative organization of the novel is governed by **the principle of continuous escalation of tension**. Kernick's language contributes to the creation of a **"presence effect"**through the use of **short sentences, dynamic dialogues, and fragmented thoughts**.

During high-tension scenes, such as interrogations, the author uses **staccato sentences** to convey the protagonist's anxiety:

«*When was the last time you visited her there?» ... «I can't remember,» I said. «Monthsago.» «This year?» «I don't know. Probably not.*» [4, 13].

This brevity reflects the urgent and fragmented nature of criminal communication.

Kernick actively employs **repetition** and its variations as a stylistic device to construct emotional tension and achieve a climactic effect. A representative example is the episode in which the protagonist becomes aware of a threat following a phonecall:

"*He said six words. Six simple words that made my heart lurch and my whole world totter. They were the first two lines of my address… The first two lines of my address. The place where I lived an ordinary suburban life with my two kids and my wife of nine years. The place where I felt safe*" [4, 13–14].

The repetition of the phrases "*six words*" and "*the first two lines of my address*" performs a clear function of emotional intensification. The character's emotional response is further externalized through **somatic metaphors** ("*my*

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

heart lurch," "*my whole world totter*"), which convey a sudden loss of stability and the emergence of fear – features characteristic of the thriller genre.

Another significant passage illustrates the moment of the protagonist's friend's death:

"*Then Jack let out a short, desperate scream, and it sounded like he was being pulled away from the phone. There followed a succession of gasping coughs, and instinctively even I, who had lived my life a long way from the indignities of death, could tell that my old friend was dying. And then everything felleerily silent*" [4, 13].

In this episode, the author constructs **a highly intense emotional and acoustic imagery space** through the use of relatively simple yet effective stylistic means. The dominant device is **auditory imagery**, structured around **the contrast between sound and silence**: from the "*short, desperate scream*" and "*gasping coughs*" to the final "*eerily silent*" state. This progression functions as a form of **gradation**, symbolically representing the process of dying, with silence emerging as a **metaphor** for death. **Epithets** ("*short*," "*desperate*," "*gasping*," "*eerily silent*") further enhance psychological tension, specifying the emotional register of horror and helplessness.

The following passage demonstrates the depiction of the criminal environment:

"*The deep, throbbing bass of some crappy hip-hop effort blasted out of the open windows, and he could see figures in the back, heads covered in hoodies, passing a joint between themselves. Arseholes, he thought, imagining for a moment cutting the driver's throat and hanging him up to bleed, but ultimately not worth bothering with. Lench never took pointless risks. Like many psychopaths, he was a pragmatist at heart, and having been in character once in his life he had no desire to go back*" [4, 144].

Here, Kernick immerses the reader in the atmosphere of the criminal world and its socially marginal manifestations. The scene incorporates **characteristic markers** of this environment (hooded figures, drug use, loud low-quality music), which contribute to the authenticity of the depiction. The use of **profanity** ("*Arseholes*") serves to emphasize the coarse, informal tone of the narrative as well as the character's evaluative stance. **Violent imagery**, particularly the fleeting fantasy of murder, reveals the psychological disposition of the anti-hero and simultaneously intensifies the sense of threat. The combination of detailed physical and social description with elements of psychological characterization (pragmatism, avoidance of unnecessary risk) constructs a coherent imaginary space dominated by danger, immorality, and tension, which his typical of the thriller genre.

Further developing the representation of the criminal milieu, the author employs **the idiom** "*bigger fish to fry*":

"*Tonight, too, there were bigger fish to fry. The employer had a serious problem, one that had to be dealt with decisively. Already things were beginning to get complicated*" [4, 144].

This idiomatic expression indicates the presence of more significant priorities and reinforces the pragmatic orientation of the character. Its use introduces a conversation alliance while simultaneously contributing to the semantic emphasis on urgency and importance.

Lexical units such as "serious problem," "dealt with decisively," and "complicated" specify the nature of the criminal activity and further construct an imagery space characterized by tension and risk. The interplay between **idiomatic expression and precise lexical choices** enhances the overall representation of a criminal environment in which each decision is associated with potential danger and strategic calculation.

Through a comprehensive analysis, it has been established that the imagery in Simon Kernick's thriller is realized through a complex system of linguistic and stylistic means. The rapid pacing, dynamic dialogues, and specific lexical choices effectively provide the atmosphere of fear and tension. These elements are fundamental to constructing a modern criminal discourse that resonates with the genre's requirements.

References

1. Dijk T. A. v. Discourse and Context: A Sociocognitive Approach. Cambridge University Press, 2008.
2. Dijk T. A. v. Discourse as Social interaction: Discourse studies: A multidisciplinary introduction, Vol. 2. Sage Publications, Inc. 1997.
3. Harris Z. Discourse analysis. Language. 1952. Vol. 28. № 1. P. 1-30.
4. Kernick S. Relentless. Corgi, 2007. 464 p.
5. Onuchak, L. V. (2021). Discourse as an object of modern linguistics. Problems of Humanitarian Sciences: collection of scientific works of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University. Philology, 45, 324-332. [In Ukrainian].
6. Perederii, H. M. (2025). Specificity of the imagery space of Beat poetry: linguo-stylistic aspect. Bulletin of Science and Education, 3(33). https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-3(33)-574-587 (Accessed: October 26, 2025). [In Ukrainian].
7. Schiffrin D. Approaches to discourse. Cambridge, MA &Oxford : Blackwell, 1994. 470 p.
8. Sytnyk, I. V. (2021). Discourse in modern linguistics. Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Philology, 123-126. [In Ukrainian].

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)

№ 2(1) 2026

Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.31

Ганна Передерій,
Катерина Панкова

КРИМІНАЛЬНИЙ ДИСКУРС У ТРИЛЕРІ САЙМОНА КЕРНІКА "RELENTLESS"

У тезах представлено комплексний аналіз характерних рис кримінального дискурсу в трилері Саймона Керніка «Relentless». У дослідженні визначено лінгвістичні, стилістичні та наративні засоби, що створюють атмосферу небезпеки та психологічної напруги. Особливу увагу приділено «ефекту присутності», який досягається за допомогою специфічних синтаксичних структур та лексичного вибору, характерних для сучасного англомовного кримінального стилю.

Ключові слова: *кримінальний дискурс, трилер, Саймон Кернік, лінгвістичні засоби, стилістичні прийоми, емоційна напруга.*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Ганна Передерій, кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: perederiy.g@chmnu.edu.ua, https://orcid.org/0009-0005-1392-1241.

Hanna Perederii, Ph.D. of Philology, Associate Professor in the Department of English Philology, Faculty of Philology, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: perederiy.g@chmnu.edu.ua, https://orcid.org/0009-0005-1392-1241

Катерина Панкова, студентка 441 групи факультету філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: katepankova0@gmail.com

Kateryna Pankova, BA student of the Department of English Philology and Translation, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: katepankova0@gmail.com

© Г. Передерій, К. Панкова

Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.32

Hanna Perederii,
Oleksandra Rets

SELF-DETERMINATION AND THE PURSUIT OF FREEDOM UNDER SOCIAL CONTROL IN VERONICA ROTH'S NOVEL "DIVERGENT"

The theses present of self-determination and the pursuit of freedom asked issues in modern literary studies and social sciences, as they are directly linked to the psychological and social development of the individual. The emergence of this problem is explored as a result of increasing social regulation, particularly under the influence of institutional norms that shape human behavior in contemporary society. Special attention is given to the representation of social control mechanisms in dystopian literature and the artistic means of conveying rebellion, as exemplified in Veronica Roth's novel«Divergent».

Key words: *self-determination, pursuit of freedom, social control, dystopian literature, conformity, rebellion.*

In modern literary criticism, the categories of self-determination and individual freedom are considered key for the analysis of the formation of personal identity, the development of the inner«I» and the creative self-realization of characters. These concepts reflect a complex process that includes self-reflection, the search for one's own values, internal conflicts, as well as the interaction of the hero with social norms and restrictions. Therefore, the literary analysis of self-determination and freedom allows us to trace how authors, through artistic means and plot conflicts, reflect the processes of personal development and mutual influence of the individual and society.

Self-determination in literature is interpreted as the process of forming the hero's own identity through trials, internal contradictions and a conscious choice of life path. A hero who goes through the path of self-determination is able to rethink his values, resist external and internal pressure and achieve the integrity and uniqueness of the personality. In literary studies, self-determination is often associated with the concepts of autonomy, responsibility, and will, emphasizing its role in the development of moral and psychological independence of characters [1; 2].

The social structure of control in the world of the novel «Divergent».

In the novel Divergent by Veronica Roth, the social structure of control is depicted through a system of clear social segmentation, where the population is divided into five factions: Abnegation, Dauntless, Erudite, Candor and Amity. Each of the factions corresponds to certain moral principles, values and character traits that determine not only the behavior of its members, but also their roles in society. Such an organization is an example of a hierarchical structure of control, which, at first glance, creates stability and order, but in reality it is a powerful mechanism for restricting personal freedom and suppressing individuality [3].

Roth reveals the ideological basis of the system through a speech in which he provides a key description of the social order: «Working together, these five factions have lived in peace for many years, each contributing to a different sector of society... In our factions, we find meaning, we find purpose, we find life.» [4, p. 75–76]. On the surface, this is a declaration of cooperation, but deeper down it reflects the ideology of replacing the individual meaning of life with the collective. A person does not exist outside the faction – his value, identity and even morality are determined by the system. This principle is reinforced by the slogan «Faction before blood» [4, p. 76], which is elevated to the level of an absolute law: loyalty to the faction must be above family, kinship or emotional ties. This artificially separates basic human relationships – love, compassion, trust – because they are a threat to the unity of the system.

The culmination of this control mechanism is the use of simulations and serums that deprive people of consciousness. When the heroine learns that «Ninety percent of the Dauntless are sleepwalking right now. They're in a simulation and they don't know what they're doing.» [4, p. 659], the reader realizes how deep the influence on human consciousness is. People are turned into obedient performers – they are unable to think, feel, resist.

Tris Pryor's path to self-determination.

The path of Tris Pryor «Divergent» is a profound allegory of the formation of a personality under social pressure and

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

ideological control. The hero goes through a series of moral, psychological and social tests that gradually form her inner integrity, sense of self-worth and spiritual freedom. Through her experience, the author reveals the complex process of self-determination of a person who strives to remain himself in a world where individuality is considered a threat. In the Abnegation faction, she was taught to reject her own needs, suppress desires, and avoid manifestations of individuality. She felt that such a model of life contradicted her nature and limited her inner world. *«For the first time, the idea of leaving my Abnegation identity behind doesn't make me nervous; it gives me hope.»* [4, p. 141]. Here, fear turns into hope, and hope turns into the driving force of her spiritual awakening. For the first time, the heroine feels that freedom is not a danger, but a pathtoself-knowledge.

Her name change from Beatriceto Trismarks a symbolic rebirth. Looking in the mirror, she sees not the former obedient girl but a new identity: *«Looking at myself now isn't like seeing myself for the first time; it's like seeing someone else for the first time... This is someone whose eyes claim mine and don't release me; this isTris.»* [4, p. 140].

Divergence-the inability to fit into one faction threatens the system. Initially perceived as a dangerous flaw, it later becomes a sign of spiritual maturity. Her declaration: *«I guess I am what I've always been. Not Dauntless, not Abnegation, not factionless. Divergent»*[4, p.662] serves as a manifest of freedom. *«I can't be controlled»* is not just a challenge to the system, but a claim to human dignity, to the right to be complex, contradictory, and alive.

Symbolism and reflection of freedom and control.

In the «Divergent» series, freedom and control are depicted through a rich spectrum of symbols reflecting external oppression and inner self-determination. Tris Prior lives in a world where systemic control permeates all spheres, yet freedom is an internal achievement with rough fighting fear and personal limitations.

In Dauntless simulations, water represents psychological pressure, chaos, and the need for self-control. Breaking through water barriers signifies overcoming fear to achieve inner freedom. Tris realizes: *«I must not really be afraid of the water. I must be afraid of being out of control»*[4, p.566]. Water transforms from threat to tool of self-knowledge.

Fear and simulations as a means of control. Simulations in Fearlessness are not only training, but also a metaphor for external control over consciousness. They show how fear and limitations affect the individual, and at the same time demonstrate a way to overcome these limitations.*»These rum stimulates the amygdala... and then induces a hallucination... You stay in the hallucination until you calm down.»* [4, p. 345]. These rum and simulations act as symbols of control mechanisms that allow you to test the limits of will.

The architecture serves as a reflection of the ideological structure of the factions and the psychological pressure they exert on the individual. *«Behind him, the word 'Dauntless' is spray-painted in red artistic lettering on a concrete wall.»* [4, p. 436]. The concrete walls and industrial design of Dauntless emphasize these verity and brutal framework of the system. The architecture here symbolizes the impossibility of escaping social pressure: every element of the space dictates rules of behavior and submission.

Natural motifs in the novel become a counter balance to architectural spaces, symbolizing renewal, inner freedom and spiritual awakening. The contrast between the artificial and natural world allows us to convey the process of personality transformation. «*The green sky replaces the exposed pipes above me. I listen for the birds and feel my fear as a distant thing, a hammering heart and a squeezed chest, but not something that exists in my mind.»*[4, p. 561]. The green color of the sky and the sound of birds in the simulation personify renewal and the transition to freedom.

The rating system is a symbol of competition and the struggle for social recognition. It stimulates fear and compliance with norms, while simultaneously forming a hierarchy of control. *«If you are really one of us, it won't matter to you that you might fail. And if it does, you are a coward.»* [4, p.119]. Manipulation through shame and fear of failure becomes a tool of psychological control. The heroine and her comrades are forced to constantly demonstrate courage and obey the expectations of the system.

Tris Pryor's journey to self-determination is a central plot and ideological line in the novel. She goes through a complex process of transformation from a faction subordinate to the rules to an independent and autonomous individual who makes her own decisions, even while aware of the risk and conflict with society. The key stages of this process are the choice of the Dauntless faction, overcoming fears in simulations, realizing her divergence, and the moral struggle during losses and conflicts. Each of these phases is accompanied by an emotional, psychological, and ethical challenge that illustrates Tris's internal struggle between conformity and self-expression.

References

1. Гребенюк Т. В. Свобода в літературі мета модерного світу: український вимір. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна Серія «Філологія».* 2018. №78. С. 160-164.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

2. Слюсар В. М. Феномен свободи в культурній самореалізації особистості: монографія. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. 256 с.
3. Natalia A. M. A study of power structures in the Divergent Trilogy. Wccedu. 2020. URL: https://www.academia.edu/41721782/A_Study_of_Power_Structures_in_The_Divergent_Trilogy
4. Roth V. Divergent. URL: https://s3.amazonaws.com/scschoolfiles/112/divergent-veronica-roth.pdf.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.32

Ганна Передерій,
Олександра Рец

САМОВИЗНАЧЕННЯ ТА ПРАГНЕННЯ СВОБОДИ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНОГО КОНТРОЛЮ У РОМАНІ ВЕРОНІКИ РОТ «ДИВЕРГЕНТ»

У тезах представлено самовизначення та прагнення до свободи як ключових питань у сучасному літературознавстві та соціальних науках, оскільки вони безпосередньо пов'язані з психологічним та соціальним розвитком особистості. Виникнення цієї проблеми досліджується як результат посилення соціального регулювання, зокрема під впливом інституційних норм, що формують поведінку людини в сучасному суспільстві. Особлива увага приділяється представленню механізмів соціального контролю в антиутопічний літературі та художнім засобом передачі бунту, як це показано в романі Вероніки Рот «Дивергент».

Ключові слова: *самовизначення, прагнення до свободи, соціальний контроль, антиутопічна література, конформізм, бунт.*

Information about the Authors / Відомості про авторів

Ганна Передерій, кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: perederiy.g@chmnu.edu.ua, https://orcid.org/0009-0005-1392-1241.

Hanna Perederii, PhD in Philology, Associate Professor at the Department of English Philology and Translation, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: perederiy.g@chmnu.edu.ua, https://orcid.org/0009-0005-1392-1241.

Олександра Рец - студентка 441 групи філологічного факультету Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. Електронна адреса: ssss.rets@gmail.com

Oleksandra Rets - student of group 441, Faculty of Philology, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: ssss.rets@gmail.com

© Г. Передерій, О. Рец
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.33

Hanna Petryna,
Liudmyla Sherstiuk

THE SYMBOLIC ROLE OF THE HOMELAND IN GONE WITH THE WIND: IDENTITY, DISPLACEMENT, AND THE PSYCHOLOGY OF BELONGING

The article analyses the topic of home as one of the main themes in the novel Gone with the Wind by Margaret Mitchell (1936) and its film adaptation directed by Victor Fleming (1939). The research will be concentrated on the symbolic nature of home as a notion that is crucial not only for the existence of individuals but also serves as a symbol of identity, psychological balance, and cultural affiliation. In particular, the focus will be on the relationship of the main character Scarlett O'Hara to her family property called Tara and the role played by it in her psychological and emotional support during the period of devastation connected with the Civil War. Furthermore, an attempt will be made to trace parallels between the issues of the displacement experienced by the characters of the film and the problems associated with forced migration in modern days by considering the example of the Ukrainian war.

Keywords: *home, identity, displacement, Gone with the Wind, Scarlett O'Hara, the American Civil War, psychological belonging, forced migration.*

The notion of a house as a home and its meaning has been discussed by philosophers, psychologists, and writers for generations. Often disregarded in peaceful times as an essential background of life, home becomes a desirable object in times of crisis or war, the most valuable thing for a person. During such periods of uncertainty and turmoil, home becomes not just a place but a powerful symbol with deep psychological implications. Works such as Gone with the Wind by Margaret Mitchell, published in 1936 and immediately adapted into a classic film, offer a perfect example. Set during the American Civil War and Reconstruction, the story follows Scarlett O'Hara, a member of the Southern aristocracy, as she endures hard times marked by poverty, suffering, and numerous tragedies. Amid these challenges, one quality that distinguishes Scarlett is her unbreakable bond with her family property, Tara. This bond between an individual's identity and a place is a key feature of the story and its emotional essence. Mitchell presents the concept of "*home*" through several perspectives. Physically, Tara is a plot of land. Mentally, it becomes Scarlett's source of stability, helping her cope when the rest of her world falls apart. Symbolically, Tara stands for the old Southern culture destroyed by the war. Therefore, Scarlett's attachment to Tara should be interpreted not so much from a romantic but from a philosophical perspective. This paper will examine these three aspects of "*home*" to reveal the universal human need for one.

Approximately ten years were devoted to writing this novel that won Mitchell a Pulitzer Prize in 1937 and remains an unparalleled masterpiece of American literature. The influence of the author's childhood spent in Atlanta can be felt in all the wonderful storytelling techniques used throughout the story. The film adaptation made in 1939 by David O. Selznick and Victor Fleming was extremely successful for Hollywood and is still the subject of great interest among critics. With Clark Gable and Vivien Leigh starring in the movie, Scarlett and Rhett became known around the world in full-colour images. Although some details of the plot are inevitably cut out in the film version, the passionate connection between Scarlett and Tara is well conveyed in the movie. Scarlett, standing silhouetted against the fiery sky, is one of the most memorable images in movies.

The critics justly mention the controversial portrayal of slavery in the novel as well as the romanticised image of Southern plantations [3]. Although these critiques are important in understanding the historical and ideological background of the novel, this particular analysis focuses on the topics of dislocation and home. The story opens at the beginning of 1861, shortly before the outbreak of the Civil War. Scarlett, the pampered daughter of Ellen and Gerald O'Hara, is leading an easy life at her family's plantation, Tara, in Georgia. However, her life is shattered after she finds out that her obsession, Ashley Wilkes, is married to his cousin Melanie. These events coincide with the outbreak of the Civil War and become the reason why her whole world collapses. Scarlett is experiencing a series of misfortunes: hasty marriages, widowhood, the burning of Atlanta, and finding out that Union soldiers destroyed Tara.

When Scarlett comes back to her home, she learns that her mother is dead and that her father has gone insane because of the war. "*The war has made everything strange and unreal, as if the world we knew no longer exists*" is the quote, which illustrates the novel's thematic narration of the impact of the Civil War [4]. This idea is reinforced in the film through visual storytelling rather than direct dialogue – burning cities, destroyed plantations, and displaced families emphasize that home becomes a lost and desired ideal during war. Scarlett starts scavenging for food in the ground of her burnt-down plantation and vows to survive at all costs. In the period of Reconstruction, she depended on sheer ruthlessness and brute force of will to reconstruct her life. She embarks on a troubled affair with Rhett Butler, who can see through all her masks yet still loves her. Finally, when Rhett leaves her, she understands that only Tara holds her salvation.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Scarlett O'Hara continues to be one of the most morally complex characters in American literature. She displays an intense level of self-centeredness and manipulation, hurting people around her without hesitation to benefit herself. In addition to that, she does not take care of her children and is obsessed with Ashley. However, there is no denying the fact that Scarlett is a brave character who has survived in a burning town, endured the siege, and performed manual labor during poverty. Mitchell manages to combine these positive and negative traits of her personality, making Scarlett a memorable character. Rhett Butler serves as the intellectual counterpart of Scarlett, being the antithesis of her. While Scarlett acts on her emotional delusions, Rhett Butler sees the world logically. However, the irony of their relationship is that she realizes how deeply he loved her when he leaves her forever. In the end, the essence of the novel lies in Tara. From her father's emphasis on land supremacy in the early chapters of the book to the last chapter, Tara is intertwined with the identity of Scarlett. Tara is more than real estate; it becomes the foundation of her identity. It is when Tara is threatened that it incites Scarlett to fight rather than feel sentimental regret.

The Civil War acts as the vital catalyst for the novel's exploration of home, rather than just a historical setting. The conflict forces Scarlett to discover her inner resilience by stripping away her luxurious lifestyle. The near-total destruction of Tara highlights its immeasurable value to her. Tara is described as having a physical, psychological, and symbolic home in the key direct quotation from the novel, "*As God is my witness, I'll never be hungry again*!" This iconic line shows Scarlett's emotional transformation at Tara, where survival is tied to land and home. Another frequently cited description of Tara: "*Tara… the red earth, the cotton fields, and the only thing that really mattered*" is a closely adapted thematic phrasing used across novel interpretations. Tara is also an identity and survival: "*Tara is the only thing I have left in the world*." This expresses Scarlett's belief that her identity is inseparable from her family estate. Psychologically, Tara becomes a source of stability, a symbol of continuity, and a reason for survival [2].

The concept of "*home"* would have remained unexamined without the extreme crisis brought on by the war. Mitchell portrays the conflict with sharp detail, focusing away from battlefield heroics. The narrative frames the war through domestic struggles: diminishing rations, departing soldiers, arriving casualties, and the siege of Atlanta. This domestic lens solidifies the idea that home is the ultimate source of meaning. For Scarlett, all major historical occurrences can only be understood through their significance for her family and possessions. What makes the war real for her is that it causes immense destruction in her life. The biggest danger to her is the possibility of losing Tara itself. Her return to Tara after the fall of Atlanta becomes a critical part of her journey. Having expected the familiar sights, she encounters the absence of her cattle, destroyed crops, and her mother's death. However, the mere presence of the house and the red earth is enough to anchor her. It is at this point that the importance of the home for the author is highlighted.

In the film *Gone with the Wind*, one of the most powerful symbolic scenes shows Scarlett standing in silhouette against a red sunset sky, repeating her vow of survival [1]. Although the film uses limited dialogue for symbolism, it visually reinforces Tara as endurance. It highlights Scarlett as having emotional strength rooted in the land, and *home* as both loss and motivation. A key line from the film is "*As God is my witness, I'll never be hungry again!*"

This scene can be interpreted as a turning point in Scarlett's psychological development. The red sky and the stark silhouette visually emphasize the intensity of her determination and the beginning of a new identity shaped by necessity rather than comfort or tradition. Tara, in this moment, is no longer simply a family estate but becomes a moral and existential anchor that drives her actions forward. The vow she makes reflects not only personal survival but also a deeper transformation from dependence to resilience. At the same time, the scene reveals the dual nature of "*home*" in the narrative: it is both something lost and something that continues to define purpose and direction. Thus, the film suggests that home is not only a physical space to which one returns, but also a psychological force that shapes human endurance in moments of collapse and uncertainty.

Scarlett's immense resilience is a major factor in the story's enduring cultural impact. In contrast to characters paralysed by despair, she proactively plans and labours. She creates her own food sources and wealth when deprived of them, manipulating laws to protect her property. Her defining trait is a relentless forward momentum. Her famous phrase, "*tomorrow is another day*," carries specific weight beyond generic positivity. It reflects her conviction that the future provides a chance to enact her will. More importantly, it is deeply tied to her intention to retreat to Tara. Her hope is firmly rooted in a physical sanctuary that restores her strength to face the world. Scarlett's intense devotion aligns with the psychological concept of place identity.

This theory suggests that our environments are active components of our self-perception, rather than mere backgrounds. As espoused by environmental psychologists such as Harold Proshansky during the latter part of the twentieth century, this model holds that the loss of one's significant environment means the loss of one's identity. This explains Scarlett's actions in perfect context, showing that Scarlett's struggle for Tara is purely a method of self-protection and nothing to do with material gain. Tara represents Scarlett's youth, the love of her father, and the grace of her mother. Through Scarlett's physical contact with the earth and air of Tara, Scarlett can establish a connection to her very being and heritage, not just to some dirt. Scarlett consistently avoids dealing with painful thoughts until she reaches the safety of her home or the next day. Scarlett's motto of putting off her worries is a conscious defence mechanism and not an act of avoidance.

It is precisely the universality of the issues addressed in *Gone with the Wind* that makes the novel universally relevant. Even though the historical context of the antebellum period and the Georgian soil are specific, the primal human impulse to hold on to a solid base is eternal and is thus an absolute constant. In the modern day and age, when so many people are forced to leave their homes, this topic still remains very relevant. For example, after Russia launched an offensive against

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Ukraine in February 2022, millions of Ukrainians had to leave their homes behind. Escaping from the violence and persecution within Ukraine and even across Europe was not motivated by a wish to move elsewhere but simply by the instinct of survival. People who have found refuge in other countries, such as Poland and Germany, are constantly saying how desperately they want to go back home.

The fact hits close to me, because I have also been forced to relocate for a while to a safer place in Europe during the war. Even though I felt safe in the new environment, the feeling of not belonging and being out of touch with my usual rhythm remained. The decision to return was made in response to the very same feeling portrayed through Scarlett's character: there is no such thing as belonging anywhere other than one's home, even when that place might be in danger. It is in Mitchell's work that the theme of losing and regaining one's homeland emerges. The importance of places in shaping human identity and providing strength is shown through Scarlett's strong connection to Tara. The novel gains its power by showing the connection between people and their homes as an intrinsic human need, not as something sentimental. By promising to survive despite all the destruction around her, Scarlett is using Tara as a means of ensuring her survival.

Being homeless and losing the place one calls home is a common yet little-understood grief. Although the book will not solve the universal problem, it expresses the grief beautifully. The book shows that nostalgia for home is not a primitive yearning, but one of the simplest desires in human nature.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.33

Ганна Петрина,
Людмила Шерстюк

У статті аналізується тема дому як однієї з провідних у романі «Звіяні вітром» Маргарет Мітчелл (1936) та його екранізації, знятій Віктором Флемінгом (1939). Дослідження зосереджене на символічній природі дому як поняття, що є важливим не лише для існування людини, а й виступає символом ідентичності, психологічної рівноваги та культурної належності. Зокрема, увага приділяється ставленню головної героїні Скарлетт О'Гари до родинного маєтку Тара та ролі, яку він відіграє у її психологічній та емоційній підтримці в період руйнувань, пов'язаних із Громадянською війною. Крім того, робиться спроба простежити паралелі між проблемою переміщення, пережитою персонажами фільму, та проблемами вимушеної міграції в сучасних умовах на прикладі війни в Україні.

Ключові слова: *дім, ідентичність, переміщення, «Звіяні вітром», Скарлетт О'Гара, Громадянська війна в США, психологічна належність, вимушена міграція.*

References

1. Fleming, V. (Dir.). (1939). Gone with the Wind [Motion picture]. Culver City: Selznick International Pictures. [in English]
2. Hall, S. (1996). Who Needs 'Identity'? In: Hall, S., du Gay, P. (Eds.), Questions of Cultural Identity. London: Sage, 1–17 pp. DOI: 10.4135/9781446221907.n1 [in English]
3. Kuzio, T. (2022). Forced Displacement in Ukraine: The Human Cost of War. European Journal of Migration and Law, 24(3), 321–340 pp. DOI: 10.1163/15718166-12340111 [in English]
4. Mitchell, M. (1936). Gone with the Wind. New York: Macmillan Publishers. [in English]

Information about the Authors

Людмила Шерстюк, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов, декан факультету філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: sherstyuk.l@chmnu.edu.ua. http://orcid.org/0000-0001-8467-8449

Liudmyla Sherstiuk, PhD in Pedagogy, Associate Professor of the Department of Foreign Languages, Dean of the Faculty of Philology, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: sherstyuk.l@chmnu.edu.ua. http://orcid.org/0000-0001-8467-8449

Ганна Петрина, здобувачка освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності «Комп'ютерні науки» Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: petrynaanna2006@gmail.com

Hanna Petryna, a student of the first (bachelor's) level of higher education majoring in Computer Science at Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: petrynaanna2006@gmail.com

© Г. Петрина, Л. Шерстюк
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.34

Anetta Seletska,
Nadiia Vasylieva

PROBLEM OF FEMALE IDENTITY IN THE PROSE OF CHARLOTTE PERKINS GILMAN

Abstract. *The paper examines the problem of female identity in the prose of Charlotte Perkins Gilman. The study focuses on the influence of social isolation, gender inequality, and psychological pressure on the formation of women's identity in the author's short stories. Special attention is paid to the analysis of The Yellow Wallpaper, If I Were a Man, and The Cottagette, where female characters experience identity crises caused by patriarchal social norms and restricted personal freedom. The research also considers the historical and cultural background of feminist prose at the end of the nineteenth and the beginning of the twentieth century. It is argued that Ch. P. Gilman represents identity as a dynamic and unstable construct shaped by social expectations and internal psychological conflicts. The article concludes that the writer's prose reveals the destructive consequences of isolation and emphasizes the importance of women's self-realization and independence.*

Key words: *female identity, isolation, feminist prose, gender inequality, psychological conflict, self-realization.*

Identity is not something that stays the same, it changes over time. This is influenced by how we see ourselves and how the world reacts to us. It is built through every experience and every interaction with other people. On the other hand, isolation is more than just being alone. It stops you from communicating with other people and it prevents you from expressing yourself. In books, these forces often clash to make a character grow or destroy them. In Charlotte Perkins Gilman's stories, isolation is not just a background setting, it is the thing that destroys the female character, leaving her fragmented and unstable. [2]

The rise of feminist literature at the start of the 20th century was driven by a time of huge cultural change. This era witnessed the onset of the women's rights movement and more and more people refusal to follow traditional social roles. Because women were denied access to education, careers and personal freedom, writers started using literature to challenge the idea of male domination. Charlotte Perkins Gilman was an important person in this movement. She wrote about the changes she saw, showing the difference between what women wanted and what society expected of them. In the end, her work shows how these historical pressures created a new literary voice that is all about the female experience and the search for freedom. [1]

The problem of female identity and psychological isolation has been explored by both international and Ukrainian scholars. Elaine Showalter and Sandra Gilbert are two researchers who have made important contributions to this area. They focus on feminist literary criticism and how women are represented in literature. Some Ukrainian scholars have looked at this issue. These scholars are Tamara Hundorova, Oksana Zabuzhko and Nadiia Bernadska. They look at how women develop their identity, the roles they play and how they see themselves. Their studies provide a useful theoretical basis for analysing the problem of female identity in Charlotte Perkins Gilman's writing.

The issue of female identity takes centre stage in the work of Charlotte Perkins Gilman, whose writings capture the atmosphere and social climate of the turn of the 19th and 20th centuries. At that time, rigid gender norms severely restricted women's roles, reducing their entire existence to housework and childbearing. Charlotte Perkins Gilman, however, challenges these norms, demonstrating how devastatingly they affect women's inner well-being and self-confidence. [7, 3]

Perhaps the best example of a weak female character in Charlotte Perkins Gilman's writing is in "The Yellow Wallpaper". As the main character's mental health deteriorates, we witness the profound impact of her isolation and her inability to change her circumstances. This "rest cure" makes her unable to think or act for herself, and in the end, it destroys her personality. The nursery's strange wallpaper patterns reflect her inner battle, turning social rules into a messy personal conflict. In the end, her loss is not just a personal tragedy; it is a result of the pressure society puts on her. [6]

In the short story "If I Were a Man", Charlotte Perkins Gilman explores the issue of identity through the device of role reversal. The protagonist temporarily acquires not only a male perspective on the world, but also a male body, which enables her to view the power imbalance within marriage in a new light. This literary device demonstrates that female identity is not innate, but rather imposed by society and dependent on the gender hierarchy. The story highlights the constraints within which women are confined and explicitly addresses the need to rethink traditional gender roles. [4]

Similarly, the short story "The Cottagette" explores the conflict between personal ambitions and the roles imposed by society. The protagonist sincerely tries to reconcile her professional dreams with domestic life, but ultimately realises the incompatibility of these paths within a patriarchal system. The author clearly demonstrates that women's self-determination is hindered by social expectations, which always prioritise domestic duties over personal fulfilment.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

In these texts, isolation emerges as the primary factor that undermines the individual's sense of self. Due to social barriers and a lack of freedom, a person's inner self becomes blurred and unstable. Charlotte Perkins Gilman demonstrates that the self is not a static structure, but a living process that is constantly changing under the pressure of society. [5]

In conclusion, Charlotte Perkins Gilman's writing looks at what it means to be a woman, and showcases how complicated this is due to social and mental influences. Through the lives of her heroines, the author demonstrates how patriarchal society puts pressure on women and leads to deep personal problems. A study of the stories "The Yellow Wallpaper", "If I Were a Man" and "The Cottagette" shows that the idea of identity in Gilman's writing is always changing, full of conflict and closely connected to the fight for personal freedom and understanding oneself.

List of references:

1. Боярська Л. Професія і влада: феміністична література кінця XIX – початку XX ст. про шляхи та небезпеки жіночого самовияву. Образ. 2016. № 2. С. 104–110. URL: www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=obraz_2016_2_16 (date of enquiry: 17.10.2025)
2. Демидова Н. Аспекти ідентичності в гуманітарному дискурсі. 2024. URL: www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://humstudios.com.ua/uk/article/download/iyerarkhiya-identichnostey-v-suchasnomu-gumanitarnomu-diskursi&ved=2ahUKEwiG_Nzv4o2RAxXbUFUIHb6FM8gQFnoECBoQAQ&usg=AOvVaw0jdi9MWsYHHsaOvKFPTYIy (date of enquiry: 15.10.2025)
3. Erkoçi I. Struggling for a New Identity: Glimpses of Nineteenth Century Womanhood in the Fiction of Gilman and Chopin. Anglo Saxonica. URL: revista-anglo-saxonica.org/articles/10.5334/as.49? (date of enquiry: 17.10.2025)
4. Gilman C. P. If I Were a Man. 1914. (date of enquiry: 15.10.2025)
5. Gilman C. P. The Cottagette. The Forerunner, 1910. (date of enquiry: 15.10.2025)
6. Gilman C. P. The Yellow Wallpaper. New England Magazine, 1892. (date of enquiry: 17.10.2025)
7. Hill M. R. Introduction: Charlotte Perkins Gilman on the Sociology of Families, Marriages, and Children. Nebraska-Lincoln, 2011. URL:

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.34

Анетта Селецька,
Надія Васильєва

ПРОБЛЕМА ЖІНОЧОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ПРОЗІ ШАРЛОТИ ПЕРКІНС ГІЛМАН

Анотація. *У дослідженні розглядається проблема жіночої ідентичності в прозі Шарлотти Перкінс Гілман. Аналіз зосереджується на впливі соціальної ізоляції, гендерної нерівності та психологічного тиску на формування жіночої ідентичності в оповіданнях авторки. Особлива увага приділяється аналізу творів «Жовті шпалери», «Якби я була чоловіком» та «Котедж», у яких жіночі персонажі переживають кризи ідентичності, спричинені патріархальними соціальними нормами та обмеженою особистою свободою. У тезах окреслено історичний та культурний контекст феміністичної прози кінця XIX – початку XX століття. Стверджується, що Ш. П. Гілман представляє ідентичність як динамічний та нестабільний конструкт, сформований соціальними очікуваннями та внутрішніми психологічними конфліктами. Насамкінець зазначено, що проза письменниці висвітлює руйнівні наслідки ізоляції та підкреслює важливість самореалізації та незалежності жінок.*

Ключові слова: *жіноча ідентичність, ізоляція, феміністична проза, гендерна нерівність, психологічний конфлікт, самореалізація.*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Анетта Селецька, студентка 4-го року навчання спеціалізації «*035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша-англійська»* кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв.

Anetta Seletska a fourth-year student in the English Philology and Translation Department at Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv.

Надія Васильєва, кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, e-mail: nadezhdavasylieva@gmail.com, *https//orcid.org/0000-0002-7926-3334*

Nadiia Vasylieva a PhD in Philology, Associate Professor in the English Philology and Translation Department at Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, e-mail: nadezhdavasylieva@gmail.com, *https//orcid.org/0000-0002-7926-3334*

© А. Селецька, Н. Васильєва
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.35

Marina Sharkova,
Liudmyla Sherstiuk

THE SYMBOLISM OF THE ROAD AS A NARRATIVE MOTIF IN THE TV SERIES SUPERNATURAL

This article explores the symbolism of the road as one of the central narrative motifs in the TV series Supernatural. The study analyzes how the image of the road functions not only as a physical space of movement but also as a metaphor for emotional, psychological, and spiritual transformation. Particular attention is paid to the journeys of the main characters, Sam and Dean Winchester, whose constant travels across the United States reflect their unstable lifestyle, personal struggles, and search for identity and belonging. The article examines the symbolic significance of the highway and the black 1967 Chevrolet Impala, which becomes a representation of home, safety, and family connection for the brothers. The research also investigates how the motif of the road contributes to the atmosphere of uncertainty, freedom, isolation, and destiny that shapes the narrative structure of the series. Furthermore, the paper considers the influence of American road culture and the traditions of the road narrative on the development of the series. By analyzing visual imagery, recurring symbols, and character development, the article demonstrates that the road in Supernatural serves as a powerful narrative device that deepens the emotional and philosophical meaning of the story.

Keywords: *Supernatural, symbolism, road motif, narrative symbolism, television series, visual imagery, American road culture, character development, family relationships, psychological journey, popular culture, narrative analysis.*

Today, many directors use symbols in their films to make them unique and to attract attentive viewers who can notice small details. Symbols help to create a deeper meaning and make the story more mysterious. They often reflect the emotions, thoughts, or hidden intentions of the characters. Some symbols may appear repeatedly throughout the film and become an important part of its atmosphere. In addition, symbols encourage the audience to think more carefully about the message of the movie. Different viewers can interpret the same symbol in different ways, which makes films even more interesting.

Supernatural is one of the most popular television series of the 2000s. The series tells the story of two brothers, Sam and Dean Winchester, who travel across the United States and hunt supernatural creatures. Throughout the series, the main characters face demons, ghosts, vampires, angels, and many other mysterious beings. However, the show is not only about fighting evil forces, but also about family relationships, sacrifice, loyalty, and personal struggles. One of the reasons for the show's popularity is its emotional depth and well-developed characters. In addition, the series combines elements of horror, drama, fantasy, and comedy, which makes it unique and engaging for different audiences. Symbolism also plays an important role in the series, helping to create a dark and mysterious atmosphere. Many episodes contain hidden meanings, religious references, and symbolic details that encourage viewers to analyze the story more deeply.

Supernatural uses the image of the road as one of its central narrative symbols. Throughout the series, the road represents not only the physical movement of the characters from one place to another, but also their emotional and psychological journey. Especially in the early seasons, many episodes begin or end with scenes of the highway and the black 1967 Chevrolet Impala, which immediately creates the atmosphere of endless movement and uncertainty. The road becomes a symbol of the Winchester brothers' lifestyle because Sam and Dean spend most of their lives traveling across America, investigating supernatural cases, and saving people from dangerous creatures. Since childhood, they were forced to constantly move from town to town, changing schools, homes, and environments. As a result, they never had a stable place they could truly call home. Instead, the road itself became their permanent reality.

A particularly important symbol connected with the road is Dean Winchester's car, the 1967 Chevrolet Impala. Dean inherited the car from his father, John Winchester, and treated it not simply as a vehicle but as a part of the family history. He even called the car "*Baby*," which demonstrates his strong emotional attachment to it. The car functions as a mobile home and a safe space where the brothers talk, argue, reconcile, and remember their family. Dean once says, "*Baby's the only home I've ever had*." This quote shows that the road and the car replace the traditional idea of home for the brothers.

The Impala becomes a symbolic home for the brothers because they spend most of their lives inside it while traveling between hunts. Many emotional conversations between Sam and Dean take place in the car, which transforms it into a space of trust, understanding, and brotherhood. In many episodes, the audience sees the brothers discussing their fears, conflicts, hopes, and memories while driving on lonely highways. Therefore, the car becomes not only a means of

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

transportation, but also a representation of their connection and emotional closeness.

The symbolism of the road is also emphasized through music in the series. One of the most significant songs associated with the show is "*Carry on Wayward Son*" by Kansas, which became an unofficial anthem of the series. Another important musical reference is the song "*The Road So Far*", which summarizes the brothers' difficult journey and contains the line: "*We are in dad's car on the road so far; Dad was driving, no turning back*". This lyric highlights the idea that the Winchester brothers inherited not only their father's car but also his mission and destiny. The phrase "no turning back" symbolizes the irreversible nature of their path. Once Sam and Dean entered the world of hunting supernatural creatures, they could never return to an ordinary life. The road, therefore, represents fate, responsibility, and sacrifice.

Another important aspect of the road symbolism is the idea that the brothers' journey never truly ends. At the end of almost every case, the characters continue driving toward another unknown destination. The road constantly leads them to new investigations, dangers, and challenges. Another important example appears in the episode *"On the Head of a Pin"* when Castiel tells Dean, "*You can't run from your destiny forever*." Here, the road symbolizes not only physical movement but also fate. No matter how far the brothers travel, they cannot escape their responsibilities or personal trauma.

This endless movement symbolizes their duty to help people despite the emotional and physical suffering they experience. Even during the most difficult moments, Sam and Dean continue moving forward because their desire to protect others is stronger than their exhaustion or fear. In this sense, the road reflects perseverance and moral responsibility. It becomes a metaphor for life itself, where people must continue their journey regardless of obstacles and pain [2].

At the same time, the road in the series symbolizes family and brotherhood. Sam and Dean relive their happiest and most tragic moments together while traveling. The road sometimes strengthens their relationship and sometimes creates conflicts between them, but it never fully separates them. No matter how serious their arguments become, the brothers always return to each other and continue fighting side by side. Their shared journey creates a unique emotional bond that becomes one of the series' main themes. Dean's car, in particular, represents freedom and unity because it is the place where the brothers feel safest and closest to each other. Inside the Impala, they are not simply hunters; they are brothers who understand one another better than anyone else.

In American cultural tradition, the road is not just a physical space for movement but a powerful mythological symbol that represents freedom, self-discovery, and the possibility of reinvention. This idea is often called the American road myth, which is deeply rooted in literature, cinema, and popular culture. It is based on the belief that traveling across open landscapes, especially highways, allows individuals to escape the constraints of the past and construct a new identity. The road becomes a space of transformation, where a person is not fixed but constantly becoming someone new. In this sense, movement equals freedom and stopping equals limitation.

However, in *Supernatural*, this traditional myth is reinterpreted and significantly complicated. Instead of representing full freedom, the road becomes a symbol of duty, repetition, and emotional burden. The Winchester brothers are constantly traveling across America, but their journey is not driven by a desire for self-discovery in a conventional sense. Instead, it is shaped by inheritance, trauma, and responsibility. Their father's legacy, the mission to hunt supernatural creatures, and their personal losses turn the road into something closer to obligation than liberation. As a result, the classic American idea of "freedom on the road" is replaced with a darker interpretation: the road as a cycle that cannot be escaped [1].

This transformation is important because it challenges the romanticized vision of the American highway. Traditionally, road narratives suggest that movement leads to healing or personal growth. In contrast, the Winchester brothers rarely experience permanent resolution. Each completed case leads to another departure, another highway, and another confrontation with danger. The road does not provide closure; it prevents it. Instead of moving toward a stable future, the characters move through continuous instability. This creates a sense of existential repetition, where the journey itself becomes the condition of life.

Another aspect of the myth in the series is the tension between freedom and confinement. On the surface, the road suggests open space, endless possibilities, and independence. However, for Sam and Dean, this openness is deceptive. They are not truly free travelers; they are bound by duty, family history, and cosmic forces that shape their decisions. The highway, therefore, becomes paradoxical: it looks like freedom, but it functions as a form of invisible structure that dictates their lives. This contradiction is central to the emotional tone of the series, as it constantly questions whether freedom is even possible in their world.

The American road myth also traditionally includes the idea of escape from the past. In many stories, characters use travel to leave behind trauma or rebuild themselves. In contrast, the Winchester brothers cannot escape their past because it literally travels with them. Their memories, losses, and family history are always present inside the Impala, which functions as both a vehicle and a symbolic archive of their lives. Instead of leaving the past behind, they carry it forward on every road they take. This makes their journey emotionally heavier and reinforces the idea that movement does not erase memory but preserves it.

At the same time, the road in the series still retains fragments of the original myth. It remains a space where the brothers experience moments of reflection, connection, and temporary peace. Driving scenes often allow for intimate conversations, emotional honesty, and brief escapes from external threats. These moments suggest that while the road may not offer absolute freedom, it still provides a unique space for emotional truth. It is precisely in motion that the characters sometimes feel most authentic and connected.

Ultimately, the American road myth in *Supernatural* is both preserved and deconstructed. The series takes a deeply rooted cultural symbol of freedom and transforms it into something more complex and ambivalent [3]. The road is no

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

longer simply a path toward liberation; it is a space of duty, repetition, memory, and emotional survival. Through this reinterpretation, the show challenges the traditional belief that movement guarantees freedom and instead suggests that some journeys are endless, not because they lead somewhere, but because they define who the travelers are.

The final seasons of the series further strengthen the symbolism of the road. One of the emotionally significant scenes takes place in the Impala while the brothers are returning home after a hunt. However, the series does not provide a completely happy ending. Dean dies during one of his final hunts, which demonstrates the tragic reality of the hunter's life. After Dean's death, Sam inherits the 1967 Chevrolet Impala and carefully preserves it. This moment becomes deeply symbolic because the car carries the memory of Dean, their shared experiences, and the entire journey they completed together. The Impala transforms into a symbol of remembrance, loss, and continuity. Although Dean is gone, the road and the car remain as representations of his presence in Sam's life.

Visually, many episodes begin with long highway shots, motels, gas stations, and empty landscapes. These recurring images create a feeling of constant movement and uncertainty, reinforcing the idea that the road itself is one of the main "characters" of the series.

In conclusion, the road in *Supernatural* is much more than a simple setting for the story. It is a recurring narrative symbol that appears throughout nearly every episode and reflects the central themes of the series.

The road symbolizes freedom, sacrifice, destiny, family, emotional connection, and the endless struggle between good and evil. It also emphasizes that life is not a fixed destination but a long and difficult path filled with challenges and choices. Through the symbolism of the road and the Impala, the series creates a deeper emotional meaning and allows viewers to better understand the inner world of the Winchester brothers.

References:

1. Abbott S., Lavery D. (eds.). TV Goes to Hell : An Unofficial Road Map to Supernatural. Toronto : ECW Press, 2011. 326 p.
2. Engstrom E., Valenzano J. M. Demon Hunters and Hegemony : Portrayal of Religion on the CW's Supernatural. Journal of Media and Religion. 2010. Vol. 9, № 2. P. 67-83.
3. Ireland B. All I Saw Was Evil : Supernatural's Reactionary Road Trip. American Studies Today. 2013. Vol. 20, № 22. P. 14-19.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.35

Марина Шаркова,
Людмила Шерстюк

СИМВОЛІКА ДОРОГИ ЯК НАРАТИВНИЙ МОТИВ*У ТЕЛЕСЕРІАЛІ «НАДПРИРОДНЕ»*

У статті досліджується символіка дороги як одного з центральних наративних мотивів у телесеріалі «Supernatural». У дослідженні аналізується, як образ дороги функціонує не лише як фізичний простір пересування, а й як метафора емоційної, психологічної та духовної трансформації. Особливу увагу приділено подорожам головних героїв — Сема та Діна Вінчестерів, чиї постійні мандри Сполученими Штатами відображають їхній нестабільний спосіб життя, внутрішні конфлікти та пошук ідентичності й відчуття належності. У статті розглядається символічне значення шосе та чорного Chevrolet Impala 1967 року, який стає для братів уособленням дому, безпеки та сімейного зв'язку. Дослідження також зосереджується на тому, як мотив дороги формує атмосферу невизначеності, свободи, ізоляції та приреченості, що визначає наративну структуру серіалу. Крім того, у роботі аналізується вплив американської дорожньої культури та традицій road narrative на розвиток серіалу. Аналізуючи візуальні образи, повторювані символи та розвиток персонажів, стаття доводить, що дорога у серіалі «Supernatural» виступає потужним наративним засобом, який поглиблює емоційний і філософський зміст історії.

Ключові слова: *«Supernatural», символізм, мотив дороги, наративний символізм, телесеріал, візуальні образи, американська дорожня культура, розвиток персонажів, сімейні стосунки, психологічна подорож, популярна культура, наративний аналіз.*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Людмила Шерстюк, к.пед.н., доцент кафедри іноземних мов факультету філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: sherstyuk.l@chmnu.edu.ua, orcid: http://orcid.org/0000-0001-8467-8449

Liudmyla Sherstiuk, PhD in Pedagogy, Associate Professor of the Department of Foreign Languages, Faculty of Philology, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: sherstyuk.l@chmnu.edu.ua, ORCID: http://orcid.org/0000-0001-8467-8449

Марина Шаркова, здобувачка освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності «Філологія» Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна, e-mail: msarkova85@gmail.com

Maryna Sharkova, a student of the first (bachelor's) level of higher education majoring in Philology at Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: msarkova85@gmail.com

© М. Шаркова, Л. Шерстюк
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.36

Anna Stepanova,
Hanna Perederii

THE FORMATION OF MEMORY AND IDENTITY IN JULIAN BARNES' NOVEL "THE SENCE OF AN ENDING"

The theses present a theoretical analysis of the formation of memory and identity in Julian Barnes's novel "The Sense of an Ending". The study explores memory as a dynamic and unreliable process that is shaped by time, subjectivity, and emotional experience, rather than functioning as an objective record of past events. Particular attentionis paid to the ways in which memory influences the construction of personal identity and how individuals reinterpret their past in order to maintain a coherent sense of self. The paper examines the narrative strategies used by Julian Barnes, including fragmentation, non-linearity, and the use of an unreliable narrator, which reflect the complexity of human recollection. Special focus is given to the protagonist Tony Webster, whose gradual confrontation with forgotten and distorted memories leads to a reassessment of his past and his own identity. The interaction between memory, time, and responsibility is analyzed as a key element in understanding the character's psychological development. Memory is thus presented not only as a cognitive process but also as a moral and existential category that shapes self-awareness. The study demonstrates that identity is not fixed, but continuously reconstructed through the reinterpretation of personal experience.

Key words: *memory, identity, unreliable narrator, subjectivity, time, self-perception, narrative structure, Julian Barnes.*

Memory and identity are central concepts in Julian Barnes's novel "The Sense of an Ending", where they are presented as fluid, unstable, and deeply interconnected phenomena. The narrative explores how individuals construct their sense of self through memories, which are often unreliable and subject to distortion. The novel raises fundamental questions about the nature of truth, the passage of time, and the extent to which people can trust their own recollections. Through the story of Tony Webster, Barnes demonstrates that identity is not a fixed essence but rather a product of continuous reinterpretation of the past.

From the very beginning, the narrator's statement "I remember, in no particular order" sets the tone for the entire novel, emphasizing the fragmented and chaotic nature of memory. This opening line suggests that memory does not function as a linear or logical sequence of events but rather as a collection of impressions that emerge unpredictably. The disordered recollections challenge the reader to question the reliability of the narrator and to recognize that memory is inherently subjective.

Barnes further develops this idea by presenting a series of seemingly disconnected images, such as "a shiny inner wrist", "steam rising from a wet sink", and "a river flowing upwards". These images illustrate how memory operates through associations rather than chronological accuracy [2, c. 270]. They also symbolize the fluidity of time and perception, suggesting that the past is not fixed but constantly reshaped by the present consciousness of the individual.

The motif of time is reinforced through the phrase "tick-tock, click-clock", which reflects not only the passage of time but also humanity's attempt to impose order on the chaos of memory. Time, in the novel, is not a neutral background but an active force that alters perception and understanding. As time passes, memories become less reliable, and individuals reconstruct their past in ways that suit their current self-image[6, c. 205].

One of the key ideas expressed in the novel is that memory is not an accurate record of events but rather a reconstruction influenced by emotions, biases, and omissions. This is clearly reflected in the statement, "If I can't be sure of the actual events any more, I can at least be true to the impressions those facts left". This highlights the distinction between objective reality and subjective experience, suggesting that what truly matters is not what happened, but how it is remembered.

The novel also explores the emotional dimension of memory, particularly in the context of relationships and social dynamics. For example, the phrase "We hadn't expected to add to our tight number" reflects not only a factual situation but also the emotional response of a group resistant to change. This demonstrates how memory is intertwined with feelings, and how emotions shape the way individuals interpret past events [5, c. 565].

A crucial theme in the novel is the discrepancy between what actually happened and what is remembered. The idea that "What you end up remembering isn't always the same as what you have witnessed" encapsulates the central argument of the text. Memory is selective and often self-serving, leading individuals to unconsciously alter their recollections in order to maintain a coherent and comfortable sense of identity [1, c. 8].

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Barnes illustrates this process through Tony Webster's character, whose understanding of his past gradually changes as he is confronted with new information. Initially, Tony presents himself as a passive observer of events, someone who was not deeply involved in the dramatic occurrences of his youth. However, as the narrative progresses, it becomes clear that his version of events is incomplete and misleading.

The discovery of objects such as Adrian's diary and the inheritance of money serves as a catalyst for Tony's re-evaluation of his past. These material items function as carriers of memory, providing tangible evidence that challenges Tony's subjective recollections. They force him to confront aspects of his past that he had either forgotten or deliberately ignored.

Tony's rereading of Adrian's letter is a particularly significant moment in the novel, as it reveals the extent to which his memory has distorted reality. The realization that he had not remembered certain crucial details demonstrates how easily individuals can reshape their past to align with their desired self-image. This moment marks a turning point in Tony's journey toward self-awareness.

The novel also addresses the concept of personal responsibility and the difficulty of acknowledging one's own role in past events. Tony's gradual recognition of his guilt illustrates how memory can serve as a protective mechanism, shielding individuals from uncomfortable truths. Only through confronting these truths can a person begin to understand their true identity.

Furthermore, Barnes emphasizes that identity is not a stable or fixed construct but rather a dynamic process influenced by memory and time [3, c. 31]. As Tony revisits his past, his sense of self undergoes significant transformation. This process highlights the idea that identity is continuously shaped by new interpretations of past experiences.

The interplay between memory and identity is also reflected in the narrative structure of the novel, which is fragmented and non-linear. This structure mirrors the workings of memory itself, reinforcing the idea that the past cannot be accessed in a straightforward or objective manner. Instead, it is reconstructed through subjective perception.

Ultimately, Tony's journey can be seen as a movement from self-deception to self-awareness. At the beginning of the novel, he is confident in his understanding of his past and his identity. However, by the end, he is forced to acknowledge the limitations of his memory and the complexity of his own character.

The narrative structure of "The Sense of an Ending" plays a crucial role in shaping the reader's perception of memory as a fragmented and unstable phenomenon. Barnes deliberately constructs the story in a non-linear way, allowing events to emerge through scattered recollections rather than chronological narration. This structural choice reflects the natural functioning of human memory, which does not follow a logical sequence but instead operates through associations, emotions, and subjective impressions. As a result, the reader is placed in the same position as the narrator, attempting to reconstruct the past from incomplete and unreliable fragments.

The division of the novel into two distinct parts significantly contributes to the reinterpretation of memory. In the first part, Tony's recollections appear relatively coherent and self-assured, presenting a simplified version of past events. However, the second part introduces new informationthat challenges this earlier narrative, forcing both the protagonist and the reader to reconsider previously accepted interpretations. This structural contrast demonstrates how memory evolves over time and how new evidence can fundamentally alter one's understanding of the past.

The use of a first-person unreliable narrator further complicates the representation of memory. Tony Webster does not intentionally deceive the reader; rather, his account is shaped by his limited perspective, emotional biases, and the passage of time. His narrative voice creates an illusion of honesty and intimacy, yet gradually reveals inconsistencies and omissions. This technique emphasizes that memory is not a deliberate falsification but an unconscious reconstruction influenced by personal needs and psychological defense mechanisms.

Barnes also incorporates philosophical reflections into the narrative, which deepen the exploration of memory and time. These reflections interrupt the storyline and invite the reader to consider broader existential questions about human perception and experience. By blending narrative and philosophical discourse, the novel suggests that memory is not only a personal phenomenon but also a fundamental aspect of human existence that shapes our understanding of reality.

The motif of forgetting is presented as an active and meaningful process rather than a simple absence of memory. Tony's inability to recall certain crucial details is not accidental but reflects his subconscious attempt to protect himself from uncomfortable truths. Forgetting becomes a psychological strategy that allows individuals to maintain a stable and positive self-image, even at the cost of distorting reality. This idea highlights the complex relationship between memory and self-preservation.

Distortion of memory emerges as another central theme, demonstrating how individuals unconsciously reshape their past in accordance with their emotions and beliefs. Tony's perception of other characters, particularly Adrian and Veronica, is influenced by his subjective interpretations rather than objective reality. He constructs simplified and often misleading images of them, which serve to justify his own actions and minimize his sense of guilt. This process reveals how memory can function as a tool of self-justification.

Reconstruction of the past is portrayed as a continuous and often painful process. As Tony encounters new information, he is forced to revise his earlier assumptions and reinterpret significant events. However, this reconstruction does not lead to a single, definitive truth; instead, it produces multiple, sometimes conflicting versions of reality. Barnes suggests that the past is never fully accessible, and any attempt to reconstruct it remains incomplete and provisional.

The novel also highlights the symbolic role of images and recurring motifs in shaping memory. Certain visual details reappear throughout the narrative, acquiring new meanings as the story progresses. These images function as anchors of

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

memory, connecting different moments in time while simultaneously demonstrating how their interpretation can change [4, c. 113]. This technique reinforces the idea that memory is not static but constantly re-evaluated.

An important aspect of the novel is the interaction between personal and collective memory. While Tony's recollections are deeply subjective, they are also influenced by the shared experiences and narratives of those around him. The memories of his friends, school environment, and social context contribute to the formation of a collective version of the past, which may differ from his individual perspective. This interplay reveals that memory is shaped not only by personal experience but also by social and cultural factors.

In conclusion, Julian Barnes's "The Sense of an Ending" presents memory and identity as deeply interconnected and constantly evolving processes. The novel demonstrates that memory is inherently unreliable and subject to distortion, while identity is shaped by the ways in which individuals interpret their past. Through Tony Webster's story, Barnes argues that true self-understanding can only be achieved by confronting the imperfections of memory and accepting the fluid nature of identity.

References

1. Afroza N. John Locke on personal identity: Memory, consciousness and concernment. Open Access Library Journal, 2023, 10(12), p. 1–21.
2. Conway M. A., &Pleydell-Pearce C. W. Theconstructionofautobiographicalmemoriesintheself-memorysystem.PsychologicalReview, 2000, 107(2), p. 261–288.
3. Erikson E. H. Identity: YouthandCrisis.NewYork: W.W. Norton&Co, 1968, 336 p.
4. Erll A., &Rigney A. LiteratureandtheProductionofCulturalMemory: Introduction.EuropeanJournalofEnglishStudies, 2006, 10(2), p. 111–115.
5. Fivush R. Thedevelopmentofautobiographicalmemory.AnnualReviewofPsychology, 2011, 62, p. 559–582.
6. Milevski U., &Wetenkamp L. Introduction: Relationsbetweenliterarytheoryandmemorystudies.JournalofLiteraryTheory, 2022, 16(2), p. 197–212.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.36

Анна Степанова,
Ганна Передерій

ФОРМУВАННЯ ПАМ'ЯТЬ ТА ІДЕНТИЧНОСТІ У РОМАНІ ДЖУЛІАН РНС «THESENCEOFANENDING»

У тезах представлено теоретичний аналіз формування пам'яті та ідентичності у романі Джуліана Барнса "The Sense of an Ending". Досліджено пам'ять як динамічний і нестабільний процес, що формується під впливом часу, суб'єктивного досвіду та емоційного сприйняття, а також визначено її роль у конструюванні особистісної ідентичності. У роботі розглянуто особливості наративної структури роману, зокрема її фрагментарність, нелінійність та використання ненадійного оповідача, що відображають складність процесів пригадування та переосмислення минулого. Особливу увагу приділено аналізу мотивів забуття, спотворення та реконструкції пам'яті, які розкривають механізми самообману та психологічного захисту особистості. Також досліджено взаємодію особистої та колективної пам'яті як чинника формування індивідуального досвіду та світогляду. Обґрунтовано, що ідентичність у романі постає як змінна категорія, яка постійно трансформується під впливом нових інтерпретацій минулого. Формування само сприйняття розглядається як процес, що потребує критичного переосмислення власних спогадів і визнання особистої відповідальності.

Ключові слова :*пам'ять, ідентичність, наративна структура, ненадійний оповідач, суб'єктивність, час, реконструкція минулого, Джуліан Барнс.*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Ганна Передерій, кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: perederiy.g@chmnu.edu.ua, https://orcid.org/0009-0005-1392-1241.

Hanna Perederii, Ph.D. of Philology, Associate Professor in the Department of English Philology, Faculty of Philology, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine.E-mail: perederiy.g@chmnu.edu.ua, https://orcid.org/0009-0005-1392-1241

Анна Степанова, студентка 441Б групи факультету філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail:annstepanova100@gmail.com

Anna Stepanova, a student in Group 441B of the Faculty of Philology at Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: annstepanova100@gmail.com

© А. Степанова, Г. Передерій
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.37

Dariia Chebotarska,
Tetiana Zubenko

BORDERS, ASSIMILATION, AND INTERGENERATIONAL IDENTITY IN AMY TAN'S NOVEL "THE JOY LUCK CLUB"

The article explores the peculiarities of the artistic representation of cultural adaptation, identity transformation, and intergenerational interaction within the Chinese-American migration discourse based on Amy Tan's novel "The Joy Luck Club". The concept of the border (linguistic, cultural, and psychological), strategies of assimilation, and mechanisms for preserving ethnic memory under the conditions of living "between two worlds" are analyzed. Special attention is paid to the specificity of intergenerational relationships along the "mothers–daughters" line as a space of sociocultural transmission, conflict, and dialogue.

Keywords: *literature of migration, Chinese-American experience, hybrid identity, assimilation, concept of the border, intergenerational conflict, Amy Tan.*

In the contemporary globalized world, characterized by intensive transnational migration, the boundaries of national cultures are undergoing significant transformations. Modern humanitarian scholarship increasingly turns to literature as a unique medium that records, interprets, and shapes the experiences of displacement and cultural adaptation. In this context, the literature of migration (literature of migration) emerges as an interdisciplinary field that investigates how individuals reconfigure their sense of self when forced to navigate multiple, often conflicting, cultural paradigms. It addresses the internal psychological rifts, the trauma of separation, and the complex strategies of adaptation that define the migrant subject.

One of the most resonant voices in modern American multiethnic literature is that of Amy Tan. Her landmark debut novel, The Joy Luck Club (1989), remains a foundational text for understanding the intricacies of the Chinese-American diaspora [5]. The novel provides a sophisticated, polyphonic mapping of the internal landscapes of its characters. Through the intertwined narratives of four Chinese immigrant mothers-Suyuan Woo, An-mei Hsu, Lindo Jong, and Ying-ying St. Clair - and their four American-born daughters-Jing-mei (June) Woo, Rose Jordan, Waverly Jong, and Lena St. Clair-Tan explores the profound socio-cultural and psychological tensions that arise at the intersection of different worlds.

The relevance of this study is determined by the need to investigate the mechanisms of cultural transmission and the preservation of ethnic memory within diasporic communities. By analyzing Tan's novel, this paper aims to dissect the multifaceted nature of borders - be they geographical, linguistic, or psychological-and to examine how assimilation strategies shape the hybrid identities of the younger generation. The primary objective is to demonstrate that the conflict between immigrant parents and their acculturated children is a profound structural negotiation of identity that requires a dialogic reconciliation with one's ancestral roots.

To properly contextualize Amy Tan's work, it is necessary to establish the theoretical parameters of migration literature. Scholars such as Edward Said, Homi Bhabha, and Stuart Hall have provided crucial frameworks for decoding the migrant experience. Edward Said conceptualizes migration as an existential condition that fundamentally shatters the individual's continuity of time and space, forcing the subject to perceive the world through a contrapuntal perspective - simultaneously aware of the lost home and the current, alien environment [4].

Complementing this view, Homi Bhabha introduces the concept of the "in-between space" (liminality) and the "Third Space of Enunciation" [2]. Bhabha argues that cultural identity is never pure or static; instead, it is continually negotiated in the borderlands where different cultures collide. It is within these liminal zones that hybridity is produced, creating a fluid subjective position where the migrant can construct new meanings. Furthermore, Stuart Hall emphasizes that identity should be understood not as an accomplished historical fact, but as a continuous production - a process of "becoming" rather than "being" [3]. Arjun Appadurai further expands this into the globalized realm, viewing migration as part of complex, disjunctive "cultural flows" or scapes that disrupt national boundaries [1].

The artistic realization of these theories in The Joy Luck Club is deeply rooted in the historical trajectory of the Chinese diaspora in the United States [5]. The history of Chinese immigration is marked by severe institutional barriers, starting with the California Gold Rush of 1848, when thousands of Chinese laborers arrived searching for the Gam Saan (the "Golden Mountain"). This was quickly met with systemic xenophobia, culminating in the Chinese Exclusion Act of 1882, which effectively halted Chinese immigration and forced the existing community into self-segregating urban enclaves known as Chinatowns.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

It was only after the passage of the Immigration and Nationality Act of 1965, which abolished national-origin quotas, that a new wave of Chinese families could enter the country legally. The mothers in Tan's novel belong to the generation that fled the horrors of the Second Sino-Japanese War, the Chinese Civil War, and the rise of Communism in the 1940s [5]. Consequently, their transition to American society involves a violent clash between traditional Chinese collectivism - rooted in Confucian ideals of filial piety and ancestral obligation - and the pervasive American ethos of hyper-individualism and personal self-reliance.

In The Joy Luck Club, the concept of the border undergoes a significant semantic expansion [5]. It moves beyond the physical, geopolitical boundaries that separate China and the United States to encompass a matrix of internal, invisible barriers. These borders are manifested linguistically, culturally, and psychologically, dictates how characters perceive reality and interact with one another.

For the first-generation mothers, the physical border crossed decades ago remains an active psychological scar [5]. They carry historical trauma: Suyuan Woo was forced to abandon her twin babies on a road out of Kweilin; An-mei Hsu witnessed her mother's tragic status as a disgraced concubine; Lindo Jong escaped an oppressive arranged marriage; and Ying-ying St. Clair suffered severe emotional abuse that led her to systematically erase her own spirit or chi [5]. When they arrive in San Francisco, the physical border transitions into a cultural and linguistic wall. The English language becomes a major site of struggle. The mothers speak a form of "broken English" which is frequently misread by American society - and even by their own daughters - as a sign of limited intelligence. In reality, their fragmented speech is rich with Chinese metaphors and an entirely different cultural logic that cannot be seamlessly translated into Western idioms.

Faced with the pressure of the dominant American culture, the characters adopt varying strategies of assimilation. Amy Tan demonstrates that complete, uncritical assimilation - the total erasure of one's ethnic markers to merge with the host society - is highly destructive to the psyche [5]. The daughters actively pursue this path early in life, desperate to fit into mainstream white America. Waverly Jong wants to distance herself from her mother's traditional public pride; Rose Jordan allows her American husband, Ted, to make all decisions, effectively losing her voice; and Lena St. Clair watches her husband Harold divide every household expense down to the penny, a hyper-rational American approach that leaves her emotionally starved [5].

To survive the alienating forces of the new world without losing their core identity, the mothers establish The Joy Luck Club [5]. Originally founded by Suyuan in Kweilin as a desperate psychological defense against wartime despair, the club is revived in San Francisco. Here, the four women gather to eat traditional foods, play mahjong, and invest in stocks. The club functions as a safe, liminal micro-space - a sovereign cultural island within America where the women can maintain their ethnic authenticity. Through food, rituals, and the sharing of hidden stories, they resist total assimilation, proving that preserving cultural memory is an act of active resistance against being erased by the dominant culture.

The structural and thematic backbone of The Joy Luck Club is the intense, often painful dynamic between the mothers and their daughters [5]. This relationship serves as the primary stage where the clash of cultures and the construction of hybrid identities take place. The conflict is structured around a profound intergenerational gap, which is amplified by the fact that the daughters are native-born American citizens who internalize Western values, while their mothers remain anchored in the worldview of pre-revolutionary China [5].

This division manifests most acutely in the way the characters communicate. The daughters interpret language literally, according to Western standards of directness, whereas the mothers communicate through high-context, circular narratives filled with allegories and warnings. For example, when Lindo Jong boasts about Waverly's chess success, Waverly perceives it as an oppressive exploitation of her talent to show off, failing to understand that in a collectivist culture, the child's success is inherently the mother's success. Similarly, Ying-ying St. Clair notices that her daughter Lena lives in a house physically and emotionally out of balance, yet Lena dismisses her mother's feng-shui-based anxieties as mere superstitious paranoia [5].

The daughters initially view their mothers' habits, beliefs, and accents with a sense of shame and irritation, associating them with an obsolete past that hinders their integration into modern American professional life. They suffer from double alienation: they are not fully accepted as "pure" Americans due to their racial features, yet they feel completely estranged from China, a country they have never seen.

However, Amy Tan rejects a tragic resolution to this cultural divide [5]. Through a polyphonic narrative framework, where almost every character is given the agency to speak in the first person, the novel outlines a clear path toward healing the fractured self. The resolution requires the daughters to move from rejection to listening. They must undergo an intellectual and emotional journey to decode their mothers' past traumas [5].

The ultimate expression of this synthesis is achieved through Jing-mei (June) Woo [5]. Following her mother Suyuan's sudden death, Jing-mei is tasked with taking her mother's place at the Joy Luck Club mahjong table. She is given the mission to travel to China to meet her lost half-sisters. Jing-mei deeply fears this journey, admitting she does not know enough about her mother, which prompts the other mothers to declare that a daughter's blood is made of her mother's experiences. When Jing-mei finally arrives in Guangzhou and embraces her sisters, she looks into a polaroid photograph of the three of them together and realizes that the Chinese features she once resisted now reflect the essence of her mother. By acknowledging and absorbing her mother's story, Jing-mei bridges the geographical and psychological chasm. She transforms her fractured identity into a balanced, hybrid Chinese-American self, demonstrating that true integration does not require abandoning one's heritage, but rather celebrating it as the foundation of one's modern identity [5].

Amy Tan's The Joy Luck Club serves as an essential literary document for analyzing the complexities of the immigrant

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

experience and the evolution of diasporic identities. Through a meticulous examination of the text, this study demonstrates that the concept of the border in migration literature is a fluid, multi-layered construct that shifts from physical geography into the domains of language, psychology, and family dynamics. The assimilation process is exposed as a hazardous journey: while the temptation to completely assimilate into mainstream American society is strong for the second generation, the novel illustrates that such a path ultimately results in fragmentation and a profound loss of agency [5].

The intergenerational conflicts between the Chinese-born mothers and their American-born daughters are not unresolvable structural impasses. Instead, they function as necessary spaces of cultural negotiation. Through the transformative power of storytelling and polyphonic narration, Tan illustrates that the crisis of hybrid identity can be successfully resolved. The daughters achieve psychological wholeness only when they stop viewing their mothers' heritage as an embarrassing barrier and begin to embrace it as a vital source of strength and self-knowledge. Ultimately, The Joy Luck Club suggests that identity in a transnational space is an ongoing dialogue - a continuous weaving together of historical memory and contemporary reality, showing that one can fully become American only by honoring the cultural roots that cross the ocean.

References:

1. Appadurai, A. (1996). *Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
2. Bhabha, H. (1994). *The Location of Culture*. London: Routledge.
3. Hall, S. (1990). Cultural Identity and Diaspora. In J. Rutherford (Ed.), *Identity: Community, Culture, Difference* (pp. 222–237). London: Lawrence & Wishart.
4. Said, E. (2000). *Reflections on Exile and Other Essays*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
5. Tan, A. (1989). *The Joy Luck Club*. New York: Putnam's Sons.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.37

Дарія Чеботарська,
Тетяна Зубенко

КОРДОНИ, АСИМІЛЯЦІЯ ТА МІЖПОКОЛІННЄВА ІДЕНТИЧНІСТЬ У ЖИТТЄВОМУ ТА КУЛЬТУРНОМУ ДОСВІДІ КИТАЙСЬКО-АМЕРИКАНСЬКИХ СІМЕЙ У РОМАНІ ЕМІ ТАН THE JOY LUCK CLUB

У статті досліджено особливості художнього відображення процесів культурної адаптації, трансформації ідентичності та міжпоколіннєвої взаємодії у китайсько-американському міграційному дискурсі на матеріалі роману Емі Тан «The Joy Luck Club». Проаналізовано концепт кордону (мовного, культурного та психологічного), стратегії асиміляції й механізми збереження етнічної пам'яті в умовах життя «між двома світами». Особливу увагу приділено специфіці міжпоколіннєвих взаємин по лінії «матері – доньки» як простору соціокультурної трансмісії, конфлікту та діалогу.

Ключові слова: *література міграції, китайсько-американський досвід, гібридна ідентичність, асиміляція, концепт кордону, міжпоколіннєвий конфлікт, Емі Тан.*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Дарія Чеботарська, студентка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності «Германські мови та літератури, (переклад включно) перша-англійська», ЧНУ імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: chebotarskad@gmail.com, https://orcid.org/0009-0002-5754-4327

Dariia Chebotarska, student of the first (bachalor's) level of higher education, specialty "Germanic languages and literatures, (including translation) first-English", Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: chebotarskad@gmail.com, https://orcid.org/0009-0002-5754-4327

Тетяна Зубенко: к.педагог.н., доцент кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: zubenko47@gmail.com

Tetiana Zubenko, a PhD in Philology, Associate Professor of English Philology and Translation Department at Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: zubenko47@gmail.com

© Д. Чеботарська, Т. Зубенко
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

Розділ
ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ЗВ'ЯЗКИ РОМАНО-ГЕРМАНСЬКИХ ТА СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ

Section
LINGUOCULTURAL CONNECTIONS OF ROMANCE-GERMANIC AND SLAVIC LANGUAGES

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.38

Тетяна Вакуленко

ВИКОРИСТАННЯ МОВНИХ ІГОР У НАВЧАННІ ФОНЕТИКИ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ-ГЕРМАНІСТІВ

У тезах доповіді розглядається використання мовних ігор у навчанні фонетики німецької мови студентів-германістів. Обґрунтовується актуальність проблеми формування правильної вимови та розвитку фонематичного слуху в умовах сучасного іншомовного навчання. Узагальнюються наукові підходи до поняття «мовна гра» та її функцій. Особлива увага приділяється ролі мовних ігор як засобу підвищення мотивації, активізації пізнавальної діяльності та розглядаються різні види фонетичних мовних ігор, Підкреслюється, що інтеграція мовних ігор у навчальний процес сприяє ефективнішому засвоєнню фонетичного матеріалу та формуванню комунікативної компетентності.

Ключові слова: *мовні ігри, вимова, фонематичний слух, вивчення іноземної мови, артикуляційна база.*

Навчання правильної вимови під час вивчення іноземної мови є одним із найбільших дидактичних викликів, особливо на початковому етапі. На тлі зростаючих вимог до комунікативної компетентності ефективна організація занять з фонетики набуває особливого значення. Незважаючи на численні методичні підходи, питання щодо мотиваційних і водночас ефективних форм вправ залишається актуальним.

У науковій літературі феномен мовних ігор досліджувався з різних точок зору. Ще Л. Вітгенштейн ввів термін «мовна гра», а лінгвісти та методисти, такі як Р. Якобсон, Г. Коттофф, а також В. Штайніг і Г.-В. Хунеке, проаналізували їхні функції та дидактичний потенціал [3]. Проте конкретне застосування мовних ігор у сфері практичної фонетики – особливо у навчанні студентів-германістів – досі не було достатньо систематизовано.

Метою даної доповіді є аналіз можливостей використання мовних ігор на заняттях з фонетики та визначення їхньої дидактичної користі для розвитку навичок вимови. До завдань належить опис відповідних функцій мовних ігор, а також виклад конкретних форм їхнього застосування на заняттях.

Предметом дослідження є викладання фонетики на факультеті германістики, при цьому основна увага приділяється використанню елементів мовних ігор для розвитку навичок вимови.

Наукова новизна полягає не у розробці нового підходу, а в систематичному узагальненні наявних знань з огляду на їх практичне застосування на заняттях

Навчання вимови студентів-першокурсників вважається одним із найскладніших завдань на практичних заняттях з іноземної мови факультету іноземної філології і часто сприймається як студентами, так і викладачами як щось нудне і монотонне. Однак при цьому всі розуміють, наскільки важливі систематичні та безперервні заняття з фонетики для досягнення високого рівня володіння іноземною мовою. Існують різні методи і підходи, що дозволяють зробити ці заняття не тільки продуктивними, а й різноманітними, цікавими, творчими. Для цього не слід обмежуватися лише традиційними фонетичними вправами, необхідно залучати й інші форми роботи, наприклад використовувати на заняттях з фонетики «мовні ігри» (Sprachspiel – термін Л. Вітгенштейна). Під загальним терміном «мовна гра» об'єднуються всі явища, коли мовець «грає» з формою мовлення, коли вільне ставлення до неї набуває естетичного завдання [4]. Результатом особливої уваги мовця до форми мовлення є усвідомлені відступи від норми. Сюди можна віднести всі види жартів, дотепів, каламбурів, різні види тропів. Діапазон явищ мовної гри досить широкий.

Багато філософів, психологів, лінгвістів та методистів розглядали мовні ігри як одну з форм людської освіти, як один із засобів досягнення навчальних цілей та важливу складову методики викладання. У нашому випадку йдеться про мовні ігри, які необхідні для того, щоб процес навчання іноземної мови був максимально продуктивним, оскільки вони викликають позитивні емоції, підвищують мотивацію, роблять заняття в курсі професійної підготовки майбутніх викладачів іноземних мов вищих навчальних закладів, перекладачів, фахівців-міжнародників та шкільних вчителів цікавими, різноманітними та ненудними. Сучасні методисти вважають використання

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

мовної гри на заняттях з іноземної мови особливо ефективним прийомом для встановлення тісного контакту з мовою, що вивчається, на рівні звуків, букв, складів, морфем, слів, речень або тексту, що, крім навчального ефекту, може викликати позитивні емоції, сприяє підвищенню мотивації, стимулює розвиток інтересу до експериментів [3]. Використання мовної гри на заняттях з практичної фонетики дозволяє залучати студентів до активного пошуку різних комбінацій мовних структур (не тільки граматичних або лексичних!) та досліджувати їхні можливості у мовленні.

Хоча мовні ігри зустрічаються переважно в письмовій формі або в літературі, проте багато хто використовує їх у повсякденній усній комунікації й при цьому вважаються позитивно налаштованими та товариськими людьми, що мають почуття гумору. Причини використання мовних ігор можуть бути найрізноманітнішими і не завжди веселими і смішними. Спираючись на представлену Р. Якобсоном у 1956 році Американському лінгвістичному товариству класифікацію функцій мови Х. Колтхоф виділяє 6 категорій функцій мовних ігор:

1. емотивну – для вираження емоцій;
2. фатичну – для встановлення контакту зі співрозмовником;
3. референтну (когнітивну) – як імпульс до роздумів;
4. конативну (соціокультурну) – вплив на адресата;
5. поетичну – естетичну;
6. метамовну – спрямовану на осмислення мовних явищ [2].

Існують різні думки щодо того, для чого, з якою метою слід використовувати мовні ігри під час вивчення іноземної філології. Можна припустити, що при цьому особливо актуальними будуть мовні ігри, які виконують когнітивну, поетичну та метамовну функції, тобто гра слів, що містять багатозначність, коли для розуміння висловлювання іншою мовою потрібні кмітливість і напруження розуму, коли використовується лексика, що відрізняється від лексики повсякденного вжитку, або коли, наприклад, порушення знайомих правил змушує студента усвідомлювати глибинний зміст висловлювання.

Найменше викладачам слід розраховувати на те, що студенти відразу ж почнуть використовувати мовні ігри в діалогічному мовленні, хоча на просунутому етапі навчання це цілком можливо. Для початку викладачі повинні пропонувати на заняттях заздалегідь підготовлені тексти з творів художньої літератури або інших джерел, наприклад, з реклами чи оголошень, з урахуванням рівня знань, якими вже володіють студенти. Ці тексти повинні супроводжуватися різними завданнями, які допоможуть їм зрозуміти, де ж, власне, собака зарита, і що сприятиме розвитку відчуття мови та проникненню в її структуру та навчить передбачати, інтуїтивно вгадуючи, нові лінгвістичні явища. У справедливості цього твердження можна було б навести безліч причин, чому тексти з мовними іграми сприяють підвищенню мотивації до вивчення іноземної мови.

Для підтвердження ефективності мовних ігор ми наводимо такі аргументи:

1. вони знайомлять студентів з альтернативними мовними формами;
2. можуть використовуватися як допоміжний засіб у вивченні граматики, лексики, стилістики та культурології;
3. сприяють розвитку мовного чуття;
4. стимулюють міжкультурну комунікацію;
5. роблять навчальний процес більш цікавим і творчим.

Однак найважливішою якістю, на думку фахівців, є здатність мовних ігор стимулювати розумову діяльність, природну допитливість, цікавість, бажання імітувати, наслідувати, що дає студентам імпульс до творчого поводження з мовою, будучи водночас корисним і приємним заняттям. Виявлення певних законів побудови та функціонування мови або відхилень від них вимагає вміння зіставляти, аналізувати, робити висновки. Надалі, на більш просунутому етапі навчання, коли студенти намагатимуться самостійно складати тексти з мовною грою, успіх їхньої роботи залежатиме від того, наскільки добре засвоєно певне правило або конкретну структуру.

Під фонетичними мовними іграми насамперед розуміються ті ігри, в яких акцент робиться на певних особливостях звучання слів та залежності їхнього значення від вимови. При цьому розвивається відповідальне ставлення до вимови німецьких звуків та пов'язаних із нею просодичних явищ. На заняттях з фонетики велику роль відіграє артикуляційна база рідної мови. Як відомо, при взаємодії мовних систем спостерігається явище інтерференції, яке виражається у відхиленнях від норми та системи іноземної мови під впливом рідної, тобто коли рідна мова впливає на вимову мови, що вивчається. У такому випадку неминучий сильний «іноземний акцент». Для того, щоб виробити у студентів вимову, максимально наближену до стандартної, необхідно з перших занять детально розглядати основні відмінності в артикуляції німецької та рідної мови та виконувати велику кількість тренувальних вправ. При цьому уникнути демотивуючої монотонності, одноманітності та нудьги допомагають вправи з

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

мовними іграми. Тексти, в яких обіграні фонетичні явища, дають унікальну можливість ознайомитися зі звуковими та просодичними особливостями німецької мови, вчать уникати фонетичних помилок і дають уявлення про ментальність носіїв німецької мови. Таким чином, інтеграція кількох напрямків – фонетичного, лексико-граматичного та лінгвокраїнознавчого – сприяє як засвоєнню фонетичного матеріалу, так і розвитку творчих здібностей студентів.

Досить часто вивчення фонетики іноземної мови, на жаль, сприймається як неминуче, але нудне заняття. Не мають рації ті, хто під фонетичними вправами розуміють лише багаторазове повторення за викладачем або навіть диктором – носієм мови, слів, словосполучень або речень з певними фонетичними явищами. Такі вправи є найпростішими і найпоширенішими, але, на жаль, не дуже результативними. Їх використання – не єдиний шлях для досягнення мети: вироблення у студентів-германістів стабільних навичок стандартної німецької вимови. Вислів І.Г. Гердера: „Das Ohr ist der beste Lehrmeister der Sprache“ [1] про те, що під час вивчення мови найкращим вчителем є наше вухо, у сучасній методиці трансформувалося в поняття, що аудіювання тісно пов’язане з розвитком навичок вимови і є основним видом роботи для свідомого засвоєння різних фонетичних явищ іноземної мови. Студенти іноді просто не розрізняють звуки мови, що вивчається, якщо їх аналогів немає в рідній мові. А якщо немає вміння розпізнавати в мовленнєвому потоці характерні для німецької мови звуки, то проблематичною буде й їхня імітація, відтворення, тобто, не маючи розвиненого фонематичного слуху, складно навчитися правильній вимові. Тому дуже важливо з найперших занять з практичної фонетики крок за кроком розвивати вміння слухати й чути, систематично виконувати велику кількість вправ, складати завдання до них, навчати студентів розпізнавати певні фонетичні явища (позначати, розташовувати в порядку, виконувати вправи на заміну, заповнювати тексти з пропусками тощо). Тоді у студентів поступово сформується відчуття мови, вони зможуть зосередити свою увагу на характерних для німецької мови фонетичних явищах, що реалізуються в усному мовленні. Таким чином, вправи на розвиток навичок аудіювання можуть переслідувати різні цілі: від занурення в іншомовне звучання для виявлення звукових або просодичних особливостей до розпізнавання окремих фонетичних явищ іноземної мови, що вивчається. У цьому випадку невичерпним джерелом для фонетичних мовних ігор є поезія. На думку Х. Вайнріха, вивчати мову, зокрема й вимову, слід, активно використовуючи її, оскільки «уява учнів лише розпалюється у жартівливому поводженні зі строгими структурами мови» [4]. Варто згадати кумедні вірші Е. Яндля або так звані «звукові» вірші Х. Баля. Прослуховування цих текстів, читання їх уголос, переклад, спроба розгадати задум автора – хороша основа для розвитку як фонематичного слуху студентів, так і їхньої творчості.

Улюбленим і найпопулярнішим джерелом мовних ігор на заняттях з практичної фонетики є, мабуть, скоромовки, які містяться майже в кожному навчальному посібнику. Оскільки у скоромовці багаторазово повторюються один і той самий звук або звукосполучення, або в них зосереджені особливо складні для вимови комбінації звуків, то вони якнайкраще підходять для інтенсивного відпрацювання певного фонетичного явища, причому темп і чітка вимова контрольних звуків є однаково важливими. Для роботи зі скоромовками потрібна висока концентрація уваги на відповідних фонетичних особливостях тексту.

Самі студенти можуть за аналогією складати свої скоромовки, які потім будуть вимовляти інші. Завдання можна організувати як змагання: хто/яка група складе найдовшу, найдотепнішу, найвеселішу скоромовку? Хоча скоромовки часто присутні на заняттях з фонетики, проте палітра вправ з мовними іграми, метою яких є вироблення правильної німецької вимови, далеко не обмежується ними.

Робота над розвитком слухово-вимовних навичок студентів-германістів не може проводитися ізольовано від інших аспектів навчання. Активне використання фонетичних вправ у поєднанні з мовними іграми допомагає зробити процес навчання не тільки корисним, а й приємним, причому на заняттях з фонетики комплексно опрацьовуються мовні, дидактичні, літературні, лінгвокраїнознавчі, культурологічні та інші аспекти, які сприяють розвитку творчої активності студентів, що вивчають німецьку мову як основну спеціальність.

Висновки. Отже, використання мовних ігор у навчанні фонетики німецької мови є доцільним і ефективним методичним прийомом. Вони сприяють формуванню правильної вимови, розвитку фонематичного слуху та підвищенню мотивації студентів.

Мовні ігри дозволяють поєднати навчальний і творчий компоненти освітнього процесу, що робить його більш результативним і привабливим для студентів. Вони активізують пізнавальну діяльність, стимулюють інтерес до мови та сприяють розвитку мовного чуття. Крім того, використання мовних ігор забезпечує інтеграцію різних аспектів мовної підготовки – фонетичного, лексичного, граматичного та культурологічного.

Таким чином, мовні ігри слід розглядати як важливий інструмент сучасної методики викладання іноземних мов, який сприяє підвищенню ефективності навчання та формуванню творчої мовної особистості.

Список використаних джерел

1. Herder J.G. Theoretische Schriften. Abhandlung über den Ursprung der Sprache. – Stuttgart: Verlag Philipp Reclam

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

jun.,1997. – 121 S.
2. Kotthoff, H. Spaß verstehen. Zur Pragmatik von konversationellem Humor. – Tübingen: Verlag Niemeyer, 1998. – S. 353ff.
3. Steinig W./ Huneke H.-W. Sprachdidaktik Deutsch. Eine Einführung. – Berlin: Verlag Erich Schmidt, 2002. – S. 263ff.
4. Weinrich, H. Wege der Sprachkultur. – Stuttgart: Klett Verlag, 1995. – 360 S.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.38

Tetyana Vakulenko

THE USE OF LANGUAGE GAMES IN TEACHING GERMAN PHONETICS TO GERMAN STUDENTS

The abstracts of the report consider the use of language games in teaching German phonetics to German students. The relevance of the problem of forming correct pronunciation and developing phonemic hearing in the conditions of modern foreign language learning is substantiated. Scientific approaches to the concept of "language game" and its functions are summarized. Special attention is paid to the role of language games as a means of increasing motivation, activating cognitive activity and considering various types of phonetic language games. It is emphasized that the integration of language games into the educational process contributes to more effective assimilation of phonetic material and the formation of communicative competence.

Keywords: *language games, pronunciation, phonemic hearing, learning a foreign language, articulatory base.*

Відомості про автора / Informationen über die Autorin

Тетяна Вакуленко, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри романо-германської філології та перекладу з німецької, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: lieto87@yahoo.de

Tetyana Vakulenko, Dr. päd., außerordentlicher Professor am Lehrstuhl für Romanistik und Germanistik sowie Übersetzungswissenschaft (Deutsch) der Nationalen Petro Mohyla - Schwarz-Meer Universität zu Mykolaiv, Ukraine. E-mail: lieto87@yahoo.de

© Т. Вакуленко
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.39

Людмила Водяна

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПУБЛІЦИСТИЧНОГО СТИЛЮ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА НІМЕЦЬКІЙ МОВАХ

Публіцистичний стиль є одним із найважливіших функціональних стилів сучасної української та німецької літературних мов, оскільки забезпечує реалізацію масової комунікації та вплив на суспільну свідомість. Його основними функціями є інформування, інтерпретація подій, формування громадської думки та переконання адресата. У статті розглянуто особливості функціонування публіцистичного стилю в українській та німецькій мовах, визначено його місце в системі функціональних стилів, охарактеризовано основні жанрові різновиди та мовностилістичні ознаки. Особливу увагу приділено впливу цифрових медіа на розвиток сучасної публіцистики, трансформації синтаксичної організації тексту, зростанню ролі оцінної лексики та змінам у структурі медіатекстів. На основі праць українських і німецьких мовознавців встановлено, що українська публіцистична традиція тяжіє до експресивності та емоційності, тоді як німецька характеризується більшою структурованістю, логічністю та аналітичністю викладу. Водночас обидві мовні системи демонструють спільні тенденції розвитку в умовах цифрової комунікації.

Ключові слова: *публіцистичний стиль, функціональні стилі, медіатекст, масова комунікація, українська мова, німецька мова, цифрові медіа.*

Публіцистичний стиль займає важливе місце у системі функціональних стилів сучасної української та німецької літературних мов, адже його визначальною сферою функціонування є масова комунікація та суспільно-політичний дискурс. У межах української мовознавчої традиції публіцистичний стиль визначається як різновид літературної мови, покликаний «передавати суспільно важливу інформацію, формувати ставлення аудиторії та впливати на громадську думку» [36, с. 12].

На думку Тетяни Коць, саме публіцистика виступала своєрідним «полігоном» для нових слів, словотвірних моделей, синтаксичних конструкцій, оскільки висока внутрішня варіативність публіцистичного стилю робить його статус у системі функціональних стилів динамічним і чутливим до змін медійного та соціокультурного середовища [15, с.1].

Вивчення історичного розвитку літературної мови свідчить про те, що її внутрішня структура й функціонування формуються під впливом як мовних, так і позамовних чинників. Динамічність мовної системи забезпечує здатність мови реагувати на зміни у сфері комунікації та пізнання. Микола Пилинський звертав увагу на те, що мінливість мовної норми завжди врівноважується певною стабільністю, необхідною для повноцінного функціонування літературної мови [31, с.14].

У структурі стилів сучасної української літературної мови публіцистичний стиль точно посідає особливе місце, оскільки поєднує низку стилетворчих ознак, що вирізняють його серед інших функціональних різновидів. Публіцистичні тексти оперативно реагують на події суспільного життя, тому для них характерні велика варіативність мовних засобів, підвищена експресивність та виразний оцінний компонент.

До основних жанрів публіцистики зараховують політичні виступи, передові та теоретико-публіцистичні статті, консультаційні матеріали, репортажі, фейлетони, памфлети, есе, морально-етичні статті, різновиди нарису, а також спортивні огляди. Змішаність жанрів, зокрема на межі художньої та публіцистичної літератури (як у випадку нарису), свідчить про гнучкість і багатошаровість цього стилю.

Публіцистичний стиль функціонує як у письмовій, так і в усній формах, між якими в межах цього стилю існує тісна взаємодія. Попри це, провідною формою залишається писемна, адже саме вона забезпечує фіксацію та поширення суспільно значущої інформації.

Публіцистичний стиль функціонує як у письмовій, так і в усній формах, між якими в межах цього стилю існує тісна взаємодія.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

У свою чергу публіцистичний стиль зосереджений насамперед на переконувальній та впливовій функціях, що визначає специфіку його мовних засобів та жанрової реалізації. Саме цей функціональний нахил зумовлює внутрішню диференціацію стилю масової інформації, у межах якого традиційно виділяють два основні різновиди: інформаційний (газетний), споріднений з офіційно-діловим стилем;

публіцистичний, що спирається на ширший та емоційно насичений мовний інструментарій.

Публіцистичний різновид активно використовує художні, наукові та офіційно-ділові мовні засоби; інформаційний же - переважно термінологічний і нейтральний інвентар. Тому саме інформаційний різновид формувався в українській мові значно повільніше, ніж публіцистичний. Його часто називають «впливовим», оскільки його головне завдання - формування суспільної думки та переконання читача. У цій функціональній площині виникли характерні публіцистичні кліше, що містять елементи оцінності та слугують засобом швидкого встановлення контакту між автором і аудиторією.

У публіцистичному різновиді стилю значну роль відіграють типові мовні кліше, адже саме вони допомагають закріпити оцінні й часові характеристики тексту та відображають як індивідуальні, так і національні особливості стилю.

Отже, публіцистичний стиль справедливо вважають одним із найефективніших та наймасштабніших у сучасній українській літературній мові. Його провідна функція - активний вплив на читача чи слухача, формування їхнього ставлення до суспільно важливих явищ і подій, а також переконання у правильності певних позицій. Цей стиль не лише інформує, але й виконує агітаційно-пропагандистське завдання, спрямоване на поширення конкретних ідей серед широких соціальних верств.

У структурі українського публіцистичного стилю традиційно виокремлюють кілька ключових функцій: інформаційну, експресивну, переконувальну та нормативну. Інформаційна функція забезпечує передачу фактів, експресивна - відображає емоційне ставлення автора, переконувальна спрямована на формування певної позиції аудиторії, тоді як нормативна пов'язана з підтриманням мовних і соціальних норм [15, с. 21]. Така багатофункціональність є однією з причин, чому публіцистичний стиль посідає проміжне місце між інформативністю й впливовістю.

У німецькому мовознавстві публіцистичний стиль традиційно розглядають у межах Funktionalstilistik, де він функціонує під назвами Pressestil або Publizistikstil. Одним з базових німецьких підходів є визначення публіцистичної мови як комунікативної сфери, що поєднує оцінювання, інформаційність та інтерпретацію, що дає можливість говорити про одночасно когнітивну й впливову функції.

Німецькі дослідники Ганс-Петер Кляйн та Дітріх Бюссе вважають, що Pressestil формується під впливом усталених стандартів: точності фактів, структурованості викладу та лінійної логіки подачі матеріалу. Раціональність і композиційна чіткість - наскрізні ознаки німецької публіцистики, які закорінені у культурній традиції німецькомовного дискурсу [75, с. 41].

Водночас сучасні дослідження фіксують зміни стилістичної парадигми німецької преси: у періоди суспільних криз, зокрема під час війни в Україні, у німецьких медіа зростає частка експресивних компонентів та відкритих оцінок, що вказує на динамізацію Pressestil і розширення його модально-оцінного потенціалу [88, с. 45].

Жанрова система німецької публіцистики охоплює Bericht, Reportage, Kommentar, Leitartikel, Glosse, які вибудовуються за принципами раціональної організації тексту, компактності, логічного членування та використання статистичних або графічних матеріалів для підсилення переконливості аргументації. Дослідження Шнайдера засвідчують, що жанрова структура суттєво впливає на вибір мовних засобів і визначає ступінь експресивності тексту [88, с. 45].

Таким чином, німецька лінгвістична традиція розглядає публіцистичний стиль як функціональний різновид суспільної комунікації, що тяжіє до аналітичності, структурованості й раціонального викладу, але водночас здатний адаптуватися до нових медійних форматів і суспільних викликів. Жанрова система обох мов охоплює схожі типи текстів - стаття, коментар, аналітичний огляд, репортаж, нарис, колонка.

У цифрову епоху публіцистичний стиль обох мов зазнає суттєвих змін: спрощення синтаксису, зростання ролі мультимодальних елементів, формування нових комунікативних норм. Українські дослідження підкреслюють посилення впливу інтернет-лексики та тенденцію до розмовної лексики у медійному просторі, тоді як німецькі аналітики вказують на збереження стандартизованої стилістики навіть у цифрових форматах.

У межах обох мов публіцистичний стиль одночасно виконує нормативну та інноваційну функції: з одного боку, він підтримує мовні стандарти, а з іншого - швидко реагує на соціальні зміни та сприяє появі нових мовних форм. Саме ця подвійність визначає його роль у системі функціональних стилів та пояснює важливість подальшого порівняльного аналізу.

Можна зазначити, що публіцистичний стиль посідає проміжне, але визначальне місце, поєднуючи інформативність і впливовість. Він формує основу суспільної комунікації, але реалізує свої функції у кожній мовній

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

системі по-різному: українська традиція тяжіє до експресивності та гнучкості, німецька - до структурованості та аналітичності. Подальший порівняльний аналіз дасть змогу точніше окреслити специфіку обох моделей і створити підґрунтя для подальших досліджень публіцистичного стилю в різних культурних середовищах.

У XXI столітті публіцистичний стиль зазнав істотної трансформації під впливом цифрових медіа. Українські дослідники - насамперед Олена Скопненко, Лариса Масенко та Оксана Данилевська - одностайно фіксують тенденцію до скорочення синтаксичних конструкцій, фрагментації викладу та появи динамічного ритму тексту.

Так, Олена Скопненко наголошує про лаконічні синтаксичні моделі та мікроабзаци в онлайн-публіцистиці, які відповідають кліповому типу сприйняття інформації. Лариса Масенко вказує на зростання кількості англомовних запозичень і медійних неологізмів, що формують нові норми публіцистичного мовлення.

Подібні процеси спостерігаються і в німецькому медіапросторі. Урсула Фікс та Карін Шустер зазначають, що цифрові формати стимулюють перехід до стисненого, чітко структурованого матеріалу з активним використанням підзаголовків, списків та мультимедійних компонентів. Дослідник Ганс Петер Крінґс пояснює це тим, що сучасний читач взаємодіє з текстом за моделлю «сканованого читання», тому журналісти вимушено організовують матеріал у вигляді коротких, чітко виділених смислових сегментів [77, с. 74-78].

Попри різне історичне та культурне тло, обидві медійні традиції демонструють спільну тенденцію: сучасний публіцистичний стиль, адаптуючись до цифрових умов, зберігає свою функціональну цілісність, але водночас змінює синтаксис, композицію та лексику відповідно до нових темпоральних і перцептивних моделей сприйняття. Саме тому особливої уваги потребує аналіз того, як трансформуються синтаксичні конструкції, ритм викладу й композиційні формати в українській та німецькій публіцистиці XXI століття.

Суттєве розширення вивчення публіцистичного стилю відбулося завдяки розвитку медіалінгвістики, яка сформувалася як окрема дисципліна протягом останніх двох десятиліть. Вона розглядає медіатекст не лише як різновид функціонального стилю, а як самостійну сферу з власними закономірностями, що поєднує мовознавчі підходи та аналіз медійних практик.У німецькомовній традиції зміни публіцистичного стилю найпослідовніше описані в дослідженнях Даніеля Перріна, який аналізує процеси текстотворення, редакторські практики та залежність мовних рішень від формату подачі (онлайн, друк, мультимедіа). У праці *«Schreiben im Journalismus»* дослідник показує, що темп виробництва новин, характер аудиторії та технічні обмеження платформи визначають синтаксичну компресію, побудову абзаців і добір ключової лексики [83, с. 54–59]. Зокрема, короткі абзаци, сегментація матеріалу та підвищена щільність смислових акцентів стають нормою для публіцистики.

Українські медіа демонструють аналогічні тенденції, але з вищою інтенсивністю емоційної та оцінної складової. Ірина Коць, досліджуючи сучасний український медіатекст, зафіксувала активне використання експресивної та конотативної лексики, пришвидшення темпу викладу та динамічні синтаксичні конструкції, що стали реакцією на політичні й воєнні обставини [15, с. 60–67]. Важливим є і посилення ролі, особливо пов’язаних з оборонною, політичною та цифровою термінологією.

Важливо й те, що сучасні підходи до аналізу публіцистичного стилю дедалі частіше поєднують дескриптивний аналіз із корпусними та жанровими методами. Це дає змогу простежувати частотність оцінної лексики, варіативність синтаксичних конструкцій, використання модальних засобів або специфіку побудови заголовків у різних жанрах. Застосування таких інструментів розширює можливості порівняльного аналізу української та німецької публіцистики й робить отримані результати методологічно верифікованими.

Узагальнюючи зазначене, можна стверджувати, що публіцистичний стиль української та німецької мов функціонує як динамічна, гнучка система, яка зберігає базові функції масової комунікації - інформування, інтерпретацію та вплив, і водночас постійно адаптується до змін соціального контексту, медійних технологій та жанрових форматів. Такий підхід дозволяє розглядати публіцистичний стиль не лише як стилетворчий різновид, а як важливий індикатор мовних і комунікативних процесів у сучасному суспільстві.

Список використаних джерел

1. Коць Т. А. Публіцистичний стиль в українській літературній мові кінця XIX – початку XXI ст.: нормативно-аксіологічний аспект. Автореферат дисертації. Київ, 2019.
2. Полякова Т. М. Медіалінгвістика: теорія і практика. Київ : Логос, 2013. 124 с.
3. Пономарів О. Стилістика сучасної української мови. К.: Либідь, 1992. – 231 с.
4. Klein J. Politische Sprachberatung: Die Sprache der Politik in Deutschland und der Ukraine. Wiesbaden: Springer VS, 2023. 312 S.
5. Krings, H. P. Journalistische Textsorten im digitalen Zeitalter. München: UVK, 2019. - S. 74–78.
6. Perrin, Daniel. Schreiben im Journalismus. Konstanz: UVK, 2013. - S. 54–59.
7. Schneider W. Deutsch für Profis. Wie man gut und lebendig schreibt. München: Piper Verlag, 2014. 192 S.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.39

Luidmyla Vodiana

FEATURES OF THE FUNCTIONING OF PUBLICISTIC STYLE IN UKRAINIAN AND GERMAN LANGUAGES

The journalistic style occupies an important place in the system of functional styles of modern Ukrainian and German languages. Its main functions include informing, interpreting social events, shaping public opinion, and influencing the audience. The article examines the main linguistic and stylistic features of journalistic discourse in Ukrainian and German, focusing on genre diversity, communicative functions, and the impact of digital media. The study demonstrates that Ukrainian journalistic texts tend to be more expressive and emotionally charged, whereas German journalistic discourse is characterized by greater structural organization, analytical presentation, and rational argumentation. At the same time, both traditions reveal common tendencies caused by digitalization, including syntactic simplification, shorter text structures, and the growing role of multimedia communication. The results confirm that journalistic style remains one of the most dynamic functional varieties of language and serves as an indicator of ongoing linguistic and social changes.

Keywords: *journalistic style, functional styles, media discourse, mass communication, Ukrainian language, German language, digital media.*

Відомості про автора / Information about the Author

Людмила Водяна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології та перекладу з німецької мови, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, вул. Дессантників 68, 10, м. Миколаїв, 54008, e-mail: vodyanaya2016@gmail.com, https://orcid.org/0000-0002-3304-1293.

Luidmyla Vodiana, Ph. D in Philology, Associate professor in the Department of Romano-Germanic Philology and German Translation, Black Sea National University named after Petro Mohyla, Mykolaiv, 54008, Dessantnikiv 68, 10, e-mail: velariya1804@gmail.com, https://orcid.org/0000-0002-3304-1293.

© Л. Водяна

Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.40

Дар'я Гаврилюк

МІЖ ДВОМА ПРОСТОРАМИ: НІМЕЧЧИНА ТАК ІТАЛІЯ В КОНСТРУЮВАННІ ІДЕНТИЧНОСТІ ГОЛОВНОГО ГЕРОЯ ОПОВІДАННЯ NERO CORLEONE (ЕЛЬКЕ ГАЙДЕНРАЙХ)

Хоча оповідання Nero Corleone Ельке Гайденрайх в першу чергу належить до дитячої літератури, структура твору дозволяє глибше алегоричне прочитання крізь призму міграції та теорії ідентичності. У дослідженні висувається та розглядається твердження, що історію маленького чорного кота Неро можна розглядати як символічне зображення досвіду міграції. Завдяки таким мотивам, як вимушений від'їзд, небезпечна подорож, соціальна ізоляція та пошук приналежності, роман відображає основні аспекти досвіду мігранта. Хоча текст не торкається теми міграції в політичному сенсі, його наративна структура та характеристика персонажів спонукають до інтерпретації, що співпадає з ширшими темами вимушеного переселення та формування ідентичності.

Отже, у роботі розглядаються питання культурної пам'яті, належності та пошуку власного «я» в умовах міжкультурного простору. Образ Неро інтерпретується як метафора особи, котра перебуває в стані культурної гібридності та змушена адаптуватися до різних моделей поведінки й цінностей. Дослідження спирається на методи літературознавчого, культурологічного та ідентифікаційного аналізу, що дає змогу глибше осмислити роль простору у формуванні особистості персонажа та виявити особливості репрезентації міжкультурної ідентичності в сучасній німецькомовній літературі.

Ключові слова: *література німецькомовних країн, література, культурологія, міграція, культурна гібридність, аналіз ідентичності.*

В оповіданні Nero Corleone Ельке Гайденрайх проблема культурної гібридності розкривається через образ головного героя – чорного кота Неро, який разом з сестрою змушений залишити звичний для себе італійський простір та адаптуватися до нового середовища в Німеччині.

У сонячній Італії головний герой народжується і формується як справжній «Дон» Корлеоне, здобуваючи беззаперечний авторитет серед тварин своєї ферми. На відміну від своєї сором'язливої та боязкої сестри Рози, Неро – сміливий і надзвичайно розумний. Він одразу бере двір ферми, в якій народився, під свій контроль, використовуючи хитрість і зухвалість, щоб завоювати повагу інших тварин. Відсутність страху перед більшими за нього тваринами (на кшталт пса), відчайдушність та жорстокість Неро є саме тим, що дозволяє йому отримати прізвисько Дона Корлеоне.

Італійський етап втілює традиційну, харизматичну, дещо егоцентричну італійську ментальність Неро, котрий бере від життя все, маніпулює іншими та почувається господарем ситуації.

Складний характер Неро призводить до того, що той почувається чужим навіть у місці, де виростає. Розуміння власної «чужості», втома від постійної боротьби за виживання разом з бажанням кращого життя для себе та Рози зводить героя з Ізольдою та Робертом – парою з Німеччини, що приїздить до італійського містечка на відпочинок. Неро та Роза зачаровують Ізольду, яка вмовляє Роберта забрати тварин з собою до міста.

Слід зазначити, що алегорія міграції прослідковується вже у процесі переїзду Неро – той, як і велика кількість емігрантів, бачить шлях до Німеччини як шлях до кращого майбутнього – такого, в якому йому не потрібно буде хвилюватися як за постійну боротьбу за кожен шматок хліба з іншими жителями ферми, так і за життя та здоров'я сестри («Пахнучи молоком і свинячою ковбасою, він намагався натякнути [Розі] на краще, вишуканіше життя – життя, яке можна було б провести на м'яких килимах і в теплих, затишних куточках дивана, життя, де блюдця завжди були б повні, а люди готові захоплюватися тобою як особливою, дивовижно досконалою істотою, а не просто звичайною, ледь терпимою сільською кішкою») [1, с. 25].

Процес переселення Неро в оповіданні Ельке Гайденрайх можна розглядати як послідовний етап формування

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

гібридної ідентичності, що співвідноситься з концепціями Стюарта Халла та Хомі Бгабги. Подорож героя з Італії до Німеччини виходить за межі звичайного переміщення в просторі та набуває символічного значення трансформації особистості в умовах міжкультурного середовища.

Стюарт Холл, один з основоположників культурних досліджень, розглядав ідентичність не як незмінну, вроджену рису, а як мінливий, безперервний «процес формування». Він стверджував, що ідентичності є соціально та історично сконструйованими, вони постійно еволюціонують під впливом мови, культури та репрезентації, а не відображають незмінне «справжнє я» [2].

Водночас Хомі К. Бгабга, видатний теоретик постколоніалізму, стверджує, що імміграція та вимушене переселення руйнують однозначні, незмінні національні ідентичності. Він виступає за створення «третього простору» – проміжної зони, де змішуються культури. Замість того, щоб вимагати від іммігрантів повної асиміляції в країні перебування або ізоляції, Бгабга стверджує, що культурні зіткнення створюють динамічну, «гібридну» ідентичність. «Третій простір» символізує переплетення та взаємодію культур, що породжує нові, еволюціонуючі соціальні форми [3].

Отже, Неро змушений залишити середовище, яке визначало його первинне «я»: сонячну Італію, звичний ритм життя, емоційно відкритий простір і культурні моделі, у межах яких він почувався хоч і скуто, але природно.

Саме момент від'їзду стає початком кризи ідентичності, оскільки герой утрачає стабільну систему координат, яка забезпечувала відчуття домінації та контролю.

Подорож Неро з Сицилії супроводжується небезпеками, нестабільністю та самотністю. Переїзд є важким – герой та сестра проводять десять болісних годин у дорозі: «Роза тихо й сумно схлипувала. Неро кричав так, ніби його смажили живцем». Це також слугує дзеркальним відображенням небезпечних подорожей мігрантів, які часто стикаються з фізичними ризиками та психологічним стресом [1, с. 42-43].

Подорож виступає як проміжний простір – Неро вже не належить до свого колишнього дому, але ще не знайшов нового. Ця проміжність є центральною темою багатьох оповідань про міграцію.

Після важкого переїзду Неро розуміє, що на нього чекає життя в ізоляції – в міській квартирі, де правила диктують люди та замкнений простір. Герой понад усе цінує власну свободу, тому, не в змозі залишатися в чотирьох стінах, вислизає з будинку через вікно та відправляється на розвідку околиць.

На цьому етапі розвитку історії особливо актуальною є концепція Хомі Бгабги про «third space» («третій простір»). На думку дослідника, у процесі контакту різних культур виникає проміжний простір, у якому людина вже не належить повністю до жодної з культурних систем. Неро під час переселення перебуває саме в такому стані «між»: він більше не є виключно частиною італійського світу, однак ще не інтегрований у німецький простір. Цей етап характеризується нестабільністю, страхом та відчуттям чужості, що типово для міграційного досвіду [3].

Наступний етап – адаптація до нового середовища – демонструє процес культурної гібридизації. У Німеччині Неро стикається з новими нормами поведінки, іншими правилами співіснування та відмінною моделлю соціальних відносин. Через необхідність пристосування герой поступово змінює власні поведінкові практики, однак повністю не відмовляється від попередньої культурної пам'яті. Саме тут реалізується теза Халла про те, що ідентичність формується через постійне «становлення» («becoming»), а не лише через «буття» («being»). Неро починає поєднувати елементи двох культурних моделей, створюючи нову форму самосприйняття [2].

У цьому контексті концепція Бгабги про культурну гібридність допомагає пояснити подвійність героя. Неро не асимілюється повністю в новому середовищі, але й не може повернутися до первинної ідентичності у її незмінному вигляді. Його особистість формується в постійному діалозі між двома культурами – італійською та німецькою. Саме тому герой стає уособленням гібридного суб'єкта, який існує на межі культур та змушений безперервно переосмислювати власну належність [3].

Важливим аспектом алегоричного прочитання образу Неро як мігранта є його поступове встановлення дружніх зв'язків у новому середовищі. У контексті міграційного досвіду дружба (і романтичні зв'язки) виконує не лише емоційну, а й соціальну функцію: вона стає способом інтеграції в нову культуру, подолання ізоляції та формування відчуття приналежності. Саме через взаємодію з іншими персонажами (Кляйсті, Карлом, Карлхайнцом, своїми власниками) Неро поступово переходить від стану чужинця до часткового прийняття нового простору.

Останній етап переселення – умовне прийняття нової форми себе – не означає остаточного завершення трансформації. Відповідно до теорій Халла та Бгабги, ідентичність залишається відкритою та динамічною. Неро не знаходить абсолютно стабільного простору приналежності; натомість він навчається існувати між двома культурними системами. Таким чином, досвід переселення в оповіданні постає не лише як фізична зміна місця проживання, а як складний процес переосмислення себе в умовах культурної множинності.

Повернення Неро до Італії наприкінці твору, після загибелі Рози, є одним із ключових моментів для

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

алегоричного осмислення оповідання як історії міграції. Цей епізод не можна трактувати лише як щасливе завершення дитячої історії; він символізує складні процеси переосмислення ідентичності, пам'яті та належності, характерні для міграційного досвіду. Повернення героя до старого дому на фермі демонструє, що міграція не завершується моментом адаптації до нового середовища – вона продовжує впливати на особистість навіть після фізичного повернення «додому».

У контексті теорії Стюарта Халла повернення Неро можна розглядати як спробу віднайти втрачений зв'язок із первинною культурною ідентичністю. Для Халла ідентичність тісно пов'язана з культурною пам'яттю та уявленням про походження. Саме тому образ Італії у творі набуває значення не просто географічного простору, а символу «початкового дому» – місця, де сформувалося первинне відчуття себе: «Дім! Зрештою, tutti santi in colonna, він був італійцем, він був старим, він був втомленим, і все, чого він хотів, – це повернутися додому» [1, с. 75].

Однак повернення Неро не означає повернення до попереднього, незмінного стану. Після перебування в Німеччині герой уже не є тим самим котом, який колись залишив ферму. Його досвід змінив спосіб сприйняття світу, а отже – і власну ідентичність.

Крім того, фінал твору можна трактувати як символічний пошук безпечного простору приналежності. Для багатьох мігрантів ідея повернення до батьківщини пов'язана з прагненням відновити втрачену цілісність та подолати відчуття культурної роздвоєності. Проте в реальному міграційному досвіді повернення часто супроводжується усвідомленням того, що «дім» уже не є таким самим, як раніше, адже змін зазнала сама людина. Саме таку подвійність можна побачити і в образі Неро: фізично він повертається до ферми, однак психологічно залишається персонажем, чия ідентичність сформована між двома культурними просторами.

Висновки. Отже, оповідання Nero Corleone Ельке Гайденрайх, попри свою належність до дитячої літератури, відкриває широкі можливості для алегоричного осмислення досвіду міграції та формування культурної ідентичності. Історія Неро виходить за межі простої пригодницької оповіді про кота та постає символічним зображенням людини, змушеної залишити звичний простір і адаптуватися до нового культурного середовища.

Образ Неро демонструє складність процесу переселення, який охоплює не лише фізичну зміну місця проживання, а й глибоку внутрішню трансформацію. Герой проходить через етапи втрати стабільної системи приналежності, переживає кризу ідентичності, відчуття ізоляції та страху перед чужим простором, а згодом поступово інтегрується в нове середовище через соціальні зв'язки, дружбу та адаптацію до інших моделей поведінки. Водночас Неро не втрачає зв'язку зі своєю культурною пам'яттю, що унеможливлює повну асиміляцію.

Теоретичні концепції Стюарта Халла та Хомі Бгабги дозволяють інтерпретувати героя як носія гібридної ідентичності, сформованої у «третьому просторі» між двома культурами – італійською та німецькою. Ідентичність Неро постає не як стала сутність, а як динамічний процес постійного «становлення», що змінюється під впливом нового досвіду, соціальних контактів і культурних взаємодій. Саме тому герой не може повністю належати лише одному простору: навіть повернувшись до Італії, він уже залишається внутрішньо зміненим.

Фінал твору підкреслює незворотність міграційного досвіду. Повернення Неро до рідної ферми не означає відновлення первинної ідентичності, а радше демонструє неможливість остаточного повернення до минулого після життя між двома культурами. Таким чином, «Nero Corleone» можна розглядати як художню репрезентацію культурної гібридності, у якій проблема дому, належності та пошуку власного «я» стає центральною темою. Твір Ельке Гайденрайх демонструє, що міграція формує новий тип ідентичності – відкритої, нестабільної та багатошарової, – а сам герой перетворюється на метафору людини, котра існує між кількома культурними світами.

Список використаних джерел

1. Heidenreich, E. (2009). Nero Corleone: Eine Kurzgeschichte mit Bildern. Der Hörverlag. ein Label der Penguin Random House Verlagsgruppe GmbH. 88 P [in German].
2. Hussey, I. (2014). Note on Stuart Hall's "Cultural Identity and Diaspora". The Journal of the Society for Socialist Studies, 10 (1), (pp. 200-204) [in Enlish].
3. Van der Haagen-Wulff, M. (2015). Dancing the In-Between with Homi Bhabha. Becoming Minor as a Resource and Instrument of Postcolonial Migration Research. *Schlüsselwerke der Migrationsforschung*, Interkulturelle Studien (pp. 379-399) [in English].

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)

№ 2(1) 2026

Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.40

Daria Havryliuk

BETWEEN TWO WORLDS: GERMANY AND ITALY IN THE CONSTRUCTION OF THE MAIN CHARACTER'S IDENTITY IN THE SHORT STORY "NERO CORLEONE" (ELKE HEIDENREICH)

The article examines cultural hybridity and migration experience in Elke Heidenreich's novella Nero Corleone through the image of the protagonist, the black cat Nero. Although the work primarily belongs to children's literature, it can also be interpreted as an allegorical representation of migration and identity formation. The study argues that Nero's journey from Sicily to Germany reflects the major stages of the migrant experience, including displacement, cultural alienation, adaptation, and the search for belonging.

Special attention is paid to the contrast between the Italian and German cultural spaces. Italy is represented as a sphere of emotional openness, spontaneity, and personal freedom, while Germany embodies order, discipline, and social regulation. Forced to leave his homeland, Nero experiences a crisis of identity and gradually becomes a "hybrid subject" who exists between two cultural systems.

The research draws on the theories of Stuart Hall and Homi K. Bhabha. Hall's concept of identity as an ongoing process of "becoming" helps explain Nero's transformation throughout the narrative, while Bhabha's notion of the "third space" and cultural hybridity allows the protagonist to be interpreted as a figure situated between cultures rather than fully belonging to one of them. Nero's adaptation to Germany, his formation of friendships, and his eventual return to Italy demonstrate that migration permanently changes the individual's perception of home, belonging, and selfhood.

The study concludes that Nero Corleone presents migration not only as physical relocation, but also as a complex psychological and cultural process that reshapes identity. Through the metaphorical story of Nero, Elke Heidenreich explores the instability of cultural belonging and the formation of a fluid, hybrid identity in an intercultural environment.

Keywords: *literature of German-speaking countries, sociolinguistics, linguistic and cultural studies, literature, cultural hybridity, identity analysis.*

Відомості про автора / Information about the Author

Дар'я Гаврилюк, викладач кафедри романо-германської філології та перекладу з німецької мови, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, вул. Десантників 68, 10, м. Миколаїв, 54008, e-mail: daria.havryliuk@gmail.com, ORCID: 0009-0008-6377-2047.

Daria Havryliuk, professor of the Department of Romance and Germanic Philology and Translation (German), Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, 54008, Desantnikiv 68, 10, e-mail: daria.havryliuk@gmail.com, ORCID: 0009-0008-6377-2047.

© Д. Гаврилюк

Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.41

Тетяна Каірова

ВІДЛУННЯ ІСТОРІЇ МИКОЛАЄВА XVIII СТОЛІТТЯ В ЦЕНТРІ ФРАНКОФОНІЇ ЧНУ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

В тезах кандидата філологічних наук, доцента кафедри романо-германської філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили (м. Миколаїв, Україна) автор продовжує вивчення проблем формування нового мислення в ході еволюційного процесу зміни етапів цивілізації, народження нової людини епохи та її адоптації в нових умовах і реаліях життя, засоби і інструментарії здійснення цього процесу. Аналіз проводиться на матеріалі Центру Франкофонії ЧНУ, його діяльності в межах європейської комунікації на різних зрізах цивілізації України та Франції: починаючи з XVIII століття, епохи розповсюдження нових ідей Просвітництва, в тому числі і на території України, яка входила в той час до складу Російської імперії, і його відлуння у житті нащадків нашого часу, що дозволяє спостерігати циркуляцію інформації у просторі та часі, створити стереоскопічний образ картини світу, що відображає у своєму мікрокосмі перехрестя цивілізацій і надає їм статус об'єкту культури.

Ключові слова: *формування нового мислення, циркуляція інформації, перехрестя цивілізацій, стереоскопічний образ картини світу.*

Восени 2006 року за запрошенням Мера того часу В.Д.Чайки в Миколаєві відбувся надзвичайний візит: приїхали нащадки видатного француза, першого воєнного губернатора міста який зіграв значну роль в житті нашого края наприкінці XVIII-першої треті XIX століть - Жана Батіста де Траверсе. Незвичайним було й те, що гості представляли дві лінії відомої родини - українську і французьку.

Після екскурсій містами їх пращура, по французьким традиціям, гості завітали в Центр Франкофонії ЧНУ імені Петра Могили, який був урочисто відкритий в 1998 році зусиллями Миколаївської обласної асоціації Альянс Франсез, університету і Посольства Франції в Україні як постійно діючий культурний проект для жителів міста і області. Протягом майже тридцяти років цей мультіфункціональний Центр об'єднує франкофонів Миколаївщини в їх вивченні мов і цивілізацій франкомовних країн, слугуючи аудиторією для занять, медіатекою, мінітеатром, виставочним залом, містом проведення конференцій та зустрічей.

Науковця завжди в першу чергу цікавлять книги, і фонди медіатеки не залишили гостей байдужими. Різноманітні французькі видання книг, енциклопедій, листування з видатними особистостями, сумісні дослідження, матеріали конференцій… Нажаль, всі ці видання не розповідають про маркіза, тому ми також отримали багато нової інформації щодо його діяльності. Олег Траверсе, доцент (Київ), досліджує, крім професійних дисциплін, також історію свого пращура, часто у співробітництві з Мадлен дю Шатне, яка є автором багатьох наукових праць і главою Фонду їх пращура (рис.1). Родинне співробітництво французької і української ліній нащадків Маркіза де Траверсе дало світу і спільні наукові праці [3].

На відміну від свого скромного українського родича, який опускає аристократичну приставку *де* свого прізвища, Мадлен дю Шатне, уроджена Прево де Сансак де Траверсе, правнучка Жана-Батіста де Траверсе, несе її з гідністю і гордістю. Вона - графиня і живе в своєму замку. Нею написані багаточисельні статті в історичні журнали з морської тематики, її спеціальності. Вона виступала з лекціями в Сорбонні. В пострадянський період блискуче представила свої дослідження в академічних колах Санкт-Петербурга і на Ладозі - так, що її історична монографія була перекладена на російську мову і видана в 2003 році [1]. Дві книги з цієї серії були привезені автором в Миколаїв і даровані Меру тих часів В.Д.Чайці і унікальному миколаївському Музею суднобудування та флоту (рис.2).

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

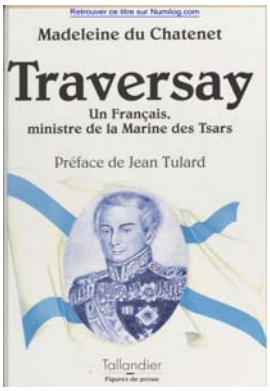

Рис.1. Французьке видання наукової праці Мадлен дю Шатне, присвячене її пращуру

Рис.2. Історична монографія в перекладі

В попередніх французьких виданнях її монографії ми зустрічаємо варіанти назв: «Un Français, ministre de la Marine des Tsars» [2], «l'Amiral Jean-Batiste de Traversay, Un Français, ministre des Tsars », тощо. Повторюється один й той же вираз: *Un Français, ministre des Tsars.* Він має особливе значення. Невизначений артикль перед іменником в даному контексті показує тонку саркастичну відповідь праправнучки маркіза де Траверсе на образу збоку російського високопосадовця того часу, який, будучи незадоволеним призначенням француза на вищезазначену посаду, після того, як йшло співробітництво з англійцями, назвав його *«якийсь там француз»*, і вже далі в стислої назві автор номінує *«якогось там» чоловіка «міністром Царів»,* і не одного, а у множені… Так тонко і аристократично, чисто французькою манерою, завдяки граматиці, автор акцентує значення свого пращура як одного з найкращих морських офіцерів кінця XVIII - початку XIX століття, одночасно показуючи некомпетентність і пиху російської знаті.

Мадлен дю Шатне вдалося блискуче розкрити в своїх книгах діяльність свого пращура, і в період війни Сполучених Штатів за незалежность, і на території нашого края, яка розкрилася в реорганізації сталих російських структур воєнно-морського флоту, надавши новий імпульс суднобудівництву, верфям, службі адміралів і моряків. Отримавши високу оцінку Катерини II, Павла I, Олександра I, маркіз де Траверсе стає міністром в цієї галузі, пост, який він займав сімнадцять років і який не покинув, не глядячи на наполеглеве запрошення Наполеона I і його очікування «умов» маркіза для повернення во Францію: незадоволений флотом Людовіка XVI, Наполеон мріяв додати кораблі російського, португальського і датського флотів до французьких, створивши таким чином флот «коаліції» з метою посилити військові сили на морі і зробити їх такими ж потужними, як і сили своєї Великої Армії на землі. Навіть им'я маркіза де Траверсе адаптували на свій лад, називавши Іван Іванович…

Дослідження, з якими ми познайомилися в ході цих зустрічей, які не відображались, нажаль, в існуючих у нас матеріалах, дозволили нам краще пізнати історію нашого міста, нашого края, характер і роль співробітництва з французькими фахівцями, такими, як герцог де Ришельє і маркіз де Траверсе, їх прогресивний внесок до розвитку нашого края, додавший зерна нового європейського мислення, яке навіть і у Франції того часу ще не утвердилося. Замість очікування своєї черги на гільотіну, ці люди плідно й активно працювали на території іншої держави, повністю розкривши свої таланти. Це були Нові люди Нової епохи Просвітництва, коли Нове Французьке мислення впливало на весь світ.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Ми занурилися в ці великі історії і наші гості також відчули новий імпульс, опинившись в атмосфері наукового Центру Франкофонії передового сучасного українського університету (рис.3,4).

Рис.3. Занурення в ауру Центру Франкофонії

+

Рис. 4. Графиня Мадлен дю Шатенє оглядає художнє різдблення по кістці Майстрині народної творчості Світлани Леонової, яке було виставлено в Центрі Франкофонії.

Про це вони залишили свій відгук у Золотій Книзі (рис.5,6): «Avec toutes mes félicitations et mes encouragements à Tatiana SerguevnaЩиро вітаю та підтриЩ pour cette belle activité culturelle qui fait rayonner la langue française à Nikolaïev / Madelaine du Chatenet née Traversay / Ce 30 octobre 2006 / С наилучшими пожеланиями / Олег де Траверсе / 1 октября 2006 года» - [переклад і коментарі автора: «Щиро вітаю та підтримую Тетяну Сергіївну з цією чудовою культурною діяльністю, яка сприяє випромінюванню французької мови в Миколаєві / Мадлен дю Шатне / уроджена Траверсе / 30 жовтня 2006 року (підпис) / З найкращими побажаннями / Олег де Траверсе (підпис) /1 жовтня 2006 року» - розбіжность дат є описка; крім того, коли писалися ці строки, в Україні ще лунала мова радянського і пострадянського періодів, але во Франції вже почали вивчати українську мову, і всі дипломати і співробітники Посольства Франції в Україні поступово і успішно переходили на неї, а Маделен дю Шатне вивчала в той час іторію княгіні Анни Ярославовни, Королеви Франції, щоб написати нову наукову працю про видатну українку, Анну Київську, крові якої текли в нащадках французької королевської династії Капетингів].

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Рис. 5. Дві лінії нащадків Маркіза де Траверсе

Рис.6. Відгук у Книзі Пошани в Центрі Франкофонії: українська і французька.

Список використаних джерел

1. Шатне, Мадлен дю. Жан Батист де Траверсе министр флота российского. - 2003.- 416 с.
2. Chatenet, Madeleine du. Traversay, Un Français, ministre de la Marine des Tsars. - 1996. - 476 p.
3. Шатне, Мадлен дю, Траверсе Олег. Адмірал де Траверсе - головний командир Чорноморського Флоту. - https//zn.ua

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.41

Tetyana Kairova

AT THE PETRO MOHYLA NATIONAL UNIVERSITY FRANCOPHONIE CENTER

In theses of the Doctor of Philological Sciences? Associate Professor of Departemenof Romance and germanic philology of Petro Mohyla Black Sea National University, (Mykolaïv, Ukraine) the auther continues studying the problems of forming of the new thinking during the evolutionary process of changing stages of civilization, the birth of a new man of the era and its tools of implementing this process. The analysis is carried out on the material of the Francophonie Center Black Sea National University, of its activity within the framework of European communication on different sections of the civilisations of Ukraine and France: starting from the XVIII century, the era of the spread of mew sdeas of the Enlightenment, including on the territory of Ukraine, which at that time was part of the Russian Empire, and its echo in the lives of the descendants of our time, which allow to observe the circulation of information in space and time, to create a stereoscopic image of the world, which reflects in its microcosm the crossroads of civilizations and gives them the status of an object of culture.

Key words: *formation of the new thinking, information circulation, crossroads of civilizations, stereoscopic image of the world picture.*

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Відомості про автора / Information about the auther

Тетяна Каірова**,** кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології Чорноморського національного університету ім. Петра Могили, Міжнародний Викладач, Міжнародний Керівник Категорії Б в галузі Освіти та Науки, Голова Координаційної ради Центру Франкофонії, Золотий Фонд Нації (2018), Олімпійський Чемпіон Міжнародного Чемпіонату II Олімпійські Ігри з Науки в Мілані (2026), Срібний Чемпіон 1 Міжнародного Чемпіонату країн Європи, Азії і Африки в Дубаї (березень 2023), Срібний Чемпіон Світу з Науки 1 Міжнародного Чемпіонату Світу з Науки в Дубаї (серпень 2023), тощо. Миколаїв, Україна. E-mail: tetyana.kairova@chmnu.edu.ua millefleurstatiana@gmail.com

Tetyana Kairova. Doctor ès Philology, Associate Professor of the Department of Romance-Germanic Philology of Petro Mohyla Black Sea National University, International Lecturer, International Head of Category B in the field of Education and Science, Chairman of the Coordinating Council of the Francophonie Center, the Nation's Gold Fund of Ukraine (2018), the Olympic Champion at the II Olympic Games in Science, Education, Technology and Art In Milan (February 2026), the Silver Price Winner of Europe, Asia and Africa in Science at the I International Science Championship of Europe, Asia and Africa in Dubai (March 2023), the Silver Award Winner In Science at the 1st World Science Championship in Dubai (August 2023), etc.

Коло наукових інтересів – романська філологія, літературознавство, комунікативна лінгвістика, лінгвістика тексту, проблеми формування нового мислення, спілкування носіїв різних мов романського світу, проблеми формування нового мислення, світової цивілізації, культура ділового та особистого спілкування, новітні методики навчання французькій та латинській мовам і цивілізаціям з використанням синтезу мистецтв.

Circle of scientific interests - romance philology, literary studies, communicative linguistics, text linguistics, problems of forming new thinking, world civilization, culture of business and personal communication, the latest methods of teaching French and Latin languages and civilizations using the synthesis of arts.

© Т. Каірова
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.42

Валерія Мусафір

МОЖЛИВОСТІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВИКЛАДАННІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ У ЗВО

Тези присвячені можливостям використання штучного інтелекту у викладанні німецької мови у закладах вищої освіти. Окреслено потенціал систем штучного інтелекту для індивідуального підходу до навчання, розвитку мовленнєвих навичок, автоматизованого зворотного зв'язку та підвищення мотивації студентів. Особливу увагу приділено інтеграції ШІ в аудиторну й самостійну роботу, а також перевагам і ризикам його використання в освітньому процесі.

Наголошується, що можливості ШІ є додатковим знаряддям викладача. Штучний інтелект не замінює класичної моделі викладання, проте, здатний його модернізувати та підвищити мотивацію студентів.

Ключові слова: *штучний інтелект, німецька мова, заклади вищої освіти, цифрові технології, освітні інновації.*

Штучний інтелект у викладанні німецької мови застосовується для створення адаптивних навчальних систем, автоматичного розпізнавання мовлення, перевірки граматики, перекладу, а також для персоналізації навчального процесу.

Приклади застосування штучного інтелекту:

Граматичні коректори, наприклад https://www.scribens.com/uk/. Автоматичний аналіз текстів з елементами перефразування (безкоштовна).

Розпізнавання мовлення https://speechling.com/de/. Необхідна регістрація, українська мова не представлена (є німецька й англійська). Можливо записати свій голос та через добу отримати відгук від кваліфікованого викладача щодо вимови, способів поліпшення граматики, вибору лексичних одиниць.

Платформи для зміни стиля тексту та перефразування, наприклад: https://quillbot.com. Це безкоштовна платформа на базі штучного інтелекту, яка спеціалізується на роботі з текстами. Вона пропонує широкий спектр інструментів для покращення письма, зокрема перефразування текстів, що допомагає користувачам створювати якісні та зрозумілі тексти. Працює як хмарний сервіс, що дозволяє легко і швидко редагувати та вдосконалювати тексти онлайн (є можливість обирати стиль тексту, але за умови отримання платної підписки).

Проте, слід підкреслити небезпеку використання програм з перефразування тексту. Такі програми можуть змінювати формулювання тексту, але зберігати основну ідею без належного посилання на джерело. Це може призвести до порушення авторських прав і вважатися плагіатом. Перефразування автоматичними засобами іноді призводить до спотворення сенсу або втрати важливих деталей. ШІ може неправильно інтерпретувати контекст, що особливо небезпечно у юридичних, медичних, технічних текстах, де точність критична. Надмірне використання таких програм може призвести до того, що користувачі припинять розвивати власні навички письма, аналізу і формулювання думок [2, С. 158-159].

Чат-боти для імітації розмов з носіями мови, наприклад ChatGPT, Gemini. Microsoft Copilot і обмежений ChatGPT у безкоштовній версії працює шляхом аналізу великого набору даних тексту та вивчення моделей і зв'язків між словами та фразами. За запитом або початковою точкою ChatGPT може створити текст, схожий на той, який бачив раніше. Цей інструмент є корисним для таких завдань, як мовний переклад, резюмування тексту та розмови чат-бота. Крім того, його можна налаштувати для конкретних завдань, таких як відповіді на запитання чи створення творчого тексту. Останні дослідження підтверджують, що він може діяти як персоналізований репетитор, пропонуючи природні діалоги з багатим контекстом і миттєвий зворотний зв'язок щодо граматики, словникового

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

запасу, вимови та мовних нюансів [1, С. 344-348].

Однак важливо підходити до ChatGPT як до потужного доповнення до арсеналу вивчення мови, а не як до єдиного рішення. Незважаючи на неймовірні можливості, жоден штучний інтелект не може повністю відтворити нюанси людської взаємодії та культурного занурення.

Потрібно зазначити, що ШІ не може замінити інші методи вивчення мови. ChatGPT допомагає у вивченні мови, дозволяючи користувачам практикувати розмови в контрольованому середовищі, пропонуючи миттєві відгуки та виправлення, а також допомагаючи студентам розвивати словниковий запас і граматичні навички. Однак він не може замінити традиційні методи вивчення мови.

Популярні інструменти для вивчення німецької з елементами ШІ:

- https://uk.duolingo.com/course/de/uk/Вивчайте-німецьку – Індивідуальне налаштування вправ відповідно до вашого прогресу.
- https://www.babbel.com (для українців курс німецькою безкоштовний). Зосереджується на розвитку розмовних навичок за допомогою технології розпізнавання мови.
- https://speakly.me/de – це переважно платна програма з обмеженою безкоштовною версією. Зосереджується на часто вживаних німецьких виразах для швидкого застосування.
- https://voicertool.com/uk – це безкоштовна онлайн-платформа, призначена для перетворення тексту в мовлення (Text-to-Speech) за допомогою штучного інтелекту. Сервіс орієнтований на створення реалістичних озвучок, підтримує широкий спектр мов та голосів, а також не має денних лімітів на конвертацію.

Використання ШІ у викладанні німецької мови відкриває широкі можливості для підвищення ефективності, персоналізації та інтерактивності навчального процесу. Водночас важливо враховувати етичні, методичні та технічні аспекти, щоб забезпечити безпечне і якісне навчання. ШІ слід розглядати як потужний інструмент, що доповнює, а не замінює традиційного викладача.

Детально розроблені плани занять, які інтегрують цифрові інструменти для підвищення ефективності навчального процесу допомагають зробити заняття інтерактивними, мотивуючими та адаптованими до індивідуальних потреб студентів.

Основні типи сценаріїв:

- Інтерактивне заняття з використанням мультимедійних засобів
- Заняття із застосуванням навчальних платформ Moodle, Google Classroom для роздачі завдань, тестів, обміну матеріалами.
- Практичне заняття з використанням спеціалізованого програмного забезпечення.
- Проектна діяльність з використанням ІТ.
- Симуляції з чат-ботами.

Ці сценарії можна об’єднувати між собою та комбінувати. Надалі розглянемо один сценарій заняття з німецької мови для другого курсу філологів.

Заняття на другому курсі філологів на тему «Ein Dach über dem Kopf»

Основою для опрацювання даної теми є підручник Login 1. Deutsch für Germanistikstudenten, Lektion 3; робоча програма з іноземної мови; комп’ютери або смартфони з доступом до Telegram, Instagram; Voicertool (для запису голосових повідомлень); Scribens (онлайн-редактор для перевірки текстів); презентація PowerPoint або Google Slides (за потреби). Тривалість заняття – 80 хвилин.

Структура заняття

1. Вступ (10 хв): привітання, мотивація, ознайомлення з темою. Коротке обговорення: «Was bedeutet für dich ein Dach über dem Kopf?» Вступне опитування у Telegram-чаті: студенти пишуть короткі відповіді (1-2 речення). Заздалегідь на платформі Moodle розміщені завдання з посиланнями у форматі «перегорнутого класу». Студенти мають змогу ознайомитися з новим матеріалом заздалегідь.

2. Актуалізація лексики + аудіювання (25 хв): використання фото з підручника для демонстрації житла (квартира, будинок, гуртожиток, хостел, замок тощо) з підписами німецькою, а також фото, де засобами ШІ створено зображення помешкання з різним інтер’єром: затишна вітальня з меблями, рослинами, декором. Студенти у парах обговорюють фото, використовуючи нові слова. Короткий словниковий тест у Telegram (через опитування або чат). Нижче подано приклад зображення ШІ та завдання до нього, дивись рисунок 1.:

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Рис.1. Gemütliches und stilvolles Wohnzimmer mit vielen dekorativen Elementen und Pflanzen

Завдання до зображення:

12. Прослухайте генерований за допомогою програми Voicertool текст до зображення. Виписати слова, які ритор акцентує двічі. Надати український переклад та визначити номер предмету чи декору на зображенні:
13. Записати власні враження від зображення через програму Voicertool.
14. Говоріння (20 хв). Рольова гра: «Wohnungssuche». Студенти у парах або трійках отримують ролі (агент з нерухомості, потенційний орендар, власник квартири). Використання Scribens для виправлення граматики. Спиратися на словник та фрази-шаблони.
    Ролі: A – Vermieter / Vermieterin (орендодавець), B – Mieter / Mieterin (орендар)
    Словник (Deutsch → Українська)
    die Anzeige — оголошення
    die Miete — орендна плата
    die Kaltmiete — орендна плата без комунальних послуг
    die Nebenkosten — комунальні послуги
    die Kaution — застава (депозит)
    in Raten zahlen — платити частинами
    der Mietvertrag — договір оренди
    einziehen — в'їжджати
    ausziehen — виїжджати
    die Kündigungsfrist — термін попередження про виїзд
    inklusive — включно
    der Strom — електроенергія
    die Heizung — опалення
    der Hausmeister — завгосп / майстер
    die Reparatur — ремонт
    der Notdienst — аварійна служба
    kontaktieren — зв'язуватися

- Письмо (20 хв). Завдання: написати короткий опис свого ідеального житла або описати квартиру, в якій живуть. Тексти пишуться у Telegram або Google Docs. Обговорення типових помилок і поради.
- Підсумок і домашнє завдання (5 хв). Повторення ключових слів і фраз.
- Домашнє завдання: зробити пост у Instagram щодо вражень від заняття німецькою мовою, надати фото помешкання, де б студент(ка) хотів(ла) мешкати. Описати його у форматі Reels.
- Детальні рекомендації щодо використання інструментів:
- Telegram для опитувань, обговорень, обміну текстами, домашніх завдань. Швидка комунікація, інтерактивність, зручність. Остаточні варіанти завдань студенти підвантажують у Moodle.
- Instagram для демонстрації фото, приклади житла, пошук автентичних текстів. Візуальна підтримка, сучасний контент (Примітка: студенти майже не користуються Facebook, тому вважаю цю платформу для сучасної

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

молоді застарілою). Рекомендації для викладачів: використовуйте заклики до глибокого мислення, розгорнуті відповіді, особисті історії; заохочуйте студентів використовувати складні граматичні конструкції та розширену лексику; публікуйте завдання серіями, щоб підтримувати інтерес і поступове ускладнювати матеріал.

- Voicertool. Запис аудіо відповідей, діалогів, прослуховування аудіо матеріалів. Розвиток навичок говоріння та аудіювання (студенти обов'язково повинні записувати себе, а потім прослуховувати, у такий спосіб формується критичне ставлення до себе).
- Scribens. Онлайн перевірка текстів, корекція помилок. Підвищення грамотності, самоконтроль.

ВИСНОВКИ

Засоби інформаційних технологій (соціальні мережі, платформи, програми штучного інтелекту) сприяють формуванню інтерактивного освітнього простору, де студенти активно долучаються до навчання. Студенти зазначають, що спілкування з однокурсниками у соціальних мережах, зокрема в Instagram та Telegram, підвищує їхню зацікавленість у вивченні іноземної мови. Завдяки соціальним мережам можна практикувати усне та письмове мовлення в неформальному середовищі. Студенти мають змогу обговорювати різні теми, обмінюватися думками, що допомагає подолати мовний бар'єр і покращити навички сприйняття мови на слух. Через візуальний контент вони отримують доступ до автентичних матеріалів, що сприяє кращому розумінню культурних особливостей. Незважаючи на переваги, під час розробки практичних завдань було виявлено деякі дискусійні питання. Серед них — ризики відволікання студентів на неакадемічний контент. Це також пов'язано з тим, що не всі студенти володіють однаковим рівнем цифрових навичок, що створює перешкоди для використання соцмереж у навчанні.

Засоби ІТ створюють унікальне середовище для практики іноземної мови. Вони дозволяють студентам не лише отримувати теоретичні знання, а й застосовувати їх на практиці, спілкуючись з іншими учасниками освітнього процесу. Це сприяє подоланню мовного бар'єру, розвитку навичок усного та письмового мовлення, а також покращенню сприйняття мови на слух.

Список використаних джерел

1. Gruber, A. (2023). 11 Künstliche Intelligenz im Kontext Fremdsprachenlernen und -lehren: Herausforderungen und Möglichkeiten. *Künstliche Intelligenz und menschliche Gesellschaft*. – S. 157-166 [in German].
2. Langner, Michael (2017): (Sprachen-)Lernen trotz Medien-Hype! Anspruch und Wirklichkeit. In: Harsch, Claudia; Krings, Hans P.; Kühn, Bärbel (eds.), Inhalt und Vielfalt – Neue Herausforderungen für das Sprachenlernen und –lehren an Hochschulen. Bochum: AKS-Verlag [in German].

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.42

Valeria Musafir

POSSIBILITIES OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN TEACHING GERMAN LANGUAGE IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

The theses are devoted to the possibilities of using artificial intelligence in teaching the German language in higher education institutions. The potential of artificial intelligence systems for an individualized approach to learning, the development of language skills, automated feedback, and increasing student motivation is outlined. Special attention is paid to the integration of AI into classroom and independent work, as well as to the advantages and risks of its use in the educational process. It is emphasized that the capabilities of AI serve as an additional tool for the teacher. Artificial intelligence does not replace the traditional teaching model; however, it is capable of modernizing it and increasing student motivation.

Keywords: *artificial intelligence, German language, higher education institutions, digital technologies, educational innovations.*

Відомості про автора / Information about the Author

Валерія Мусафір, к. філол. наук, доцент б.в.з. кафедри романо-германської філології та перекладу з німецької мови, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: valeriya.musafir@chmnu.edu.ua, orcid: https//orcid.org/0000-0003-0600-1170.

Valeria Musafir, Ph.D. in Philology, Associate Professor, Department of Romance and Germanic Philology and German Translation of the Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: valeriya.musafir@chmnu.edu.ua, orcid: https//orcid.org/0000-0003-0600-1170.

© В. Мусафір
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.43

Svitlana Kyryljuk

INTERNE UND EXTERNE FAKTOREN DER SPRACHENTWICKLUNG

Die Arbeit befasst sich mit der Betrachtung der äußeren und inneren Entwicklungsgesetze der Sprache in der modernen Sprachwissenschaft. Es wird das Wesen sprachlicher Veränderungen als gesetzmäßige Tendenzen zur Vervollkommnung des Sprachsystems erläutert. Besonderes Augenmerk wird auf die äußeren Faktoren der Sprachentwicklung gelegt, die durch soziale Prozesse bedingt sind. Es werden zwei Haupttendenzen der Sprachentwicklung charakterisiert – Differenzierung und Integration –, die die Prozesse der Divergenz und Annäherung von Sprachen und Dialekten bestimmen. Es wird darauf hingewiesen, dass Sprachveränderungen eng mit den historischen, politischen, wirtschaftlichen und kulturellen Bedingungen der gesellschaftlichen Entwicklung verbunden sind. Zudem wird betont, dass sich der Einfluss äußerer Gesetzmäßigkeiten am deutlichsten im Wortschatz manifestiert, insbesondere durch Prozesse der Sprachentlehnung und der kulturellen Interaktion. Es werden Beispiele für den Einfluss historischer Ereignisse auf den Wortschatz der deutschen Sprache angeführt.

In den Thesen wird das Konzept der inneren Gesetzmäßigkeiten der Entwicklung der deutschen Sprache erläutert. Die Autorin betont, dass nicht alle sprachlichen Veränderungen durch den Einfluss gesellschaftlicher oder historischer Faktoren erklärt werden können. Am Beispiel von Veränderungen auf einzelnen Ebenen des Sprachsystems werden spezifische Gesetzmäßigkeiten dargestellt, die sich innerhalb jeder Epoche der deutschen Sprache herausgebildet haben. Es wird hervorgehoben, dass die inneren Entwicklungsgesetze der Sprache den größten Einfluss auf die phonetische und grammatikalische Struktur des Sprachsystems haben.

Schlüsselwörter: *das Sprachsystem, Entwicklungsgesetze der Sprache, Differenzierung, Integration, innere Gesetzmäßigkeiten, phonetische und grammatikalische Struktur.*

Alle natürlichen Sprachen befinden sich in ständigem Wandel. Diese Tatsache gehört zu den Universalien der Sprache, deshalb widmen sich Sprachwissenschaftler seit Jahrhunderten dem Sprachwandel. Sie untersuchen die Ursachen sprachlicher Veränderungen im Laufe der Zeit, analysieren sprachliches Material in seiner historischen Entwicklung und befassen sich mit den Verwandtschaftsbeziehungen einzelner Sprachen.

In der modernen Sprachwissenschaft ist der Begriff der Ursachen der Sprachentwicklung noch nicht eindeutig definiert, da viele sprachliche Veränderungen keine konstante, mit der Sprachentwicklung verbundene Aufwärtslinie bilden. Im Allgemeinen versteht man unter den Faktoren der Sprachentwicklung beständige und gesetzmäßige Tendenzen ihrer Weiterentwicklung. Dabei wird zwischen externen Faktoren, die die Sprachentwicklung beeinflussen, und internen Ursachen für ihre Entwicklung unterschieden, die mit den Besonderheiten des Sprachsystems zusammenhängen.

Der aus dem Ostfränkischen Reich hervorgegangene deutsche Staat wurde im 9. Jahrhundert vorwiegend *Teutonia* (*das Teutonische Reich*) genannt. In vielen lateinischen Quellen wurden in derselben Bedeutung die Begriffe *Germania* und *Germani* keltischen Ursprungs verwendet.

Das Wort „*deutsch*“ tauchte erstmals im Jahr 786 in der lateinischen Form „*theudiscus*“ zur Bezeichnung der Sprache auf. In Quellen aus dem Jahr 800 findet sich der Ausdruck „*Theudisca*

lingua“, d. h. Volkssprache (das Wort „*theudiscus*“ wird zuletzt im Jahr 1050 erwähnt). Das Wort „*theudiscus*“ (theudisca lingua) bezeichnet die „Volkssprache“ (vgl. got. Þiuda, altd. diot), d. h. jede Sprache des deutschen Volkes im Gegensatz zum Lateinischen [2].

Die Geschichte der deutschen Sprache vom Auftauchen der ersten schriftlichen Zeugnisse bis heute lässt sich in folgende Epochen unterteilen:

1. Althochdeutsch (AHD) – von 770 bis 1050 – die Zeit des frühen Feudalismus, aus der vorwiegend Schriftstücke mit kirchlichem Inhalt erhalten sind.

2. Mittelhochdeutsch (MHD) – von 1050 bis 1350 – die Blütezeit des Feudalismus und der Ritterkultur sowie der Literatur, die in deutscher Sprache durch zahlreiche Denkmäler der Ritterdichtung vertreten ist. Die Anwendungsbereiche

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

der deutschen Sprache haben sich erheblich erweitert.

3. Frühneuhochdeutsch (FNH) – von 1350 bis 1650 – die Zeit des Zerfalls des Feudalismus, der Entwicklung der bürgerlichen Kultur und des städtischen Wachstums. In dieser Zeit wurden die Grundlagen der schriftlichen Norm der neudeutschen Nationalsprache gelegt; es ist die Epoche der Reformation und des Wirkens von M. Luther.

4. Neuhochdeutsch (NHd) – von 1650 bis heute – die Zeit der Entwicklung und Perfektionierung der deutschen Nationalsprache [1].

Und jede dieser Epochen durchlief Veränderungen, die durch externe und interne Faktoren bedingt waren.

Die externen Gesetze der Sprachentwicklung werden durch soziale Faktoren bestimmt, die sowohl die Sprachentwicklung selbst als auch die Art und Weise ihrer Funktionsweise beeinflussen. Man unterscheidet zwei grundlegende soziale Prozesse und zwei führende Tendenzen der Sprachentwicklung – Differenzierung (von lat. differentia – Unterschied) und Integration (von lat. integratio – Vereinigung, Ganzheitlichkeit). Diese Prozesse sind ihrem Wesen nach gegensätzlich.

Differenzierung, die auch als Divergenz (von lat. divergere – auseinandergehen) bezeichnet wird, bedeutet eine territoriale und soziale Abgrenzung der Sprachträger, wodurch verwandte Sprachen und Dialekte entstehen. Integration oder Konvergenz (von lat. convergere – sich annähern, zusammenkommen) hingegen setzt eine territoriale und soziale Annäherung der Sprachträger voraus, was zur Vereinigung von Sprachen und Dialekten beiträgt. Somit erhöht Differenzierung die Anzahl der Sprachen, während Integration zu deren Verringerung führt.

Differenzierung und Integration sind soziale Sprachprozesse, da die Unterschiede und Annäherungen der Sprachen, ihre Vermischung und gegenseitige Beeinflussung durch wirtschaftliche, politische, militärische und andere gesellschaftliche Faktoren erklärt werden. Genau diese Ursachen prägen die Besonderheiten der Sprachen und stellen die äußeren Gesetzmäßigkeiten ihrer historischen Entwicklung dar. Infolge von Völkerwanderungen, Handelskontakten, Kriegen sowie Veränderungen in der sozialen und wirtschaftlichen Ordnung der Gesellschaft verändern sich die Funktionen und die Struktur einer bestimmten Sprache.

Man unterscheidet zwischen dem spontanen Einfluss gesellschaftlicher Faktoren auf die Sprachentwicklung und der bewussten Beeinflussung der Sprache durch die Gesellschaft. Zur gezielten Beeinflussung der Sprache durch die Gesellschaft gehört vor allem die Sprachpolitik des Staates, die darauf abzielt, das möglichst effektive Funktionieren der Sprache(n) in den verschiedenen Anwendungsbereichen zu fördern. Zum Bereich der gesellschaftlichen Einflussnahme auf die Sprachentwicklung gehören auch die Schaffung von Schriftsystemen und Alphabeten, die Entwicklung von Terminologie, Rechtschreib- und Interpunktionsregeln sowie sonstige normierende Aktivitäten.

Somit üben äußere Bedingungen – ob spontan oder bewusst – stets einen Einfluss auf die Sprache aus, während die Sprache auf diese Anforderungen so reagiert, wie es die innerlinguistischen Möglichkeiten zulassen.

Betrachten wir einige Beispiele, die den Einfluss externer Faktoren auf den Wortschatz der deutschen Sprache veranschaulichen:

das Fenster – ein Wort lateinischen Ursprungs (fenestra), das während der Kontakte der germanischen Stämme mit dem Römischen Reich (Zeit des Römischen Reiches, etwa 1.–5. Jahrhundert n. Chr.) entlehnt wurde.

der Balkon – ist eine Entlehnung aus dem Italienischen, die während der intensiven kulturellen und architektonischen Kontakte mit Italien in der Renaissance (15.–16. Jahrhundert) in die deutsche Sprache Eingang fand;

das Restaurant – ein Wort französischen Ursprungs, das durch kulturelle Kontakte in die deutsche Sprache Eingang gefunden hat;

der Computer – ein Lehnwort aus dem Englischen, das mit der Entwicklung der Informationstechnologie zusammenhängt;

der Alkohol – ein Wort arabischen Ursprungs, das durch wissenschaftliche und handelspolitische Verbindungen in die europäischen Sprachen gelangte;

die Pizza, die Pasta – moderne italienische Kulturentlehnungen;

das Handy – ein Beispiel für den Einfluss der englischen Sprache auf den modernen deutschen Wortschatz.

Solche Beispiele zeigen, dass Veränderungen im Wortschatz oft durch Handels-, Kultur-, politische oder wissenschaftliche Kontakte zwischen den Völkern entstehen.

In der oben dargestellten Periodisierung der deutschen Sprache stehen vor allem innersprachliche Kriterien im Mittelpunkt. Außersprachliche Faktoren werden nur insofern berücksichtigt, als sie sprachinterne Veränderungen beeinflusst haben. Zu den i innersprachlichen Faktoren gehören:

– die Anpassung des sprachlichen Mechanismus an die physiologischen Besonderheiten des menschlichen Organismus;

– die Durchsetzung des ökonomischen Sprachgebrauchs (die Bildung der Mehrfachkomposita und der Kurzwörter in der Gegenwartssprache);

– die Tendenz zur Rationalisierung des Sprachsystems, um das System durchsichtiger und dadurch leichter

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

handhabbar zu machen (z. B. das Vordringen der schwachen Konjugation gegenüber der starken).

Die wichtigsten sprachlichen Kriterien für jeden Zeitraum werden im Buch „Historische Sprachwissenschaft des Deutschen: Eine Einführung in die Prinzipien des Sprachwandels“ von Damaris Nübling [3. c. 4] aufgeführt:

Tabelle 1

Sprachperiode Zeitraum	Sprachliche Kriterien
Althochdeutsch 500/ 750–1050	Althochdeutsch 500/ 750–1050 a) 2. Lautverschiebung; i-UL (allophonische Phase) b) Entstehung von Periphrasen, Artikeln, Subjektspronomen c) ab 8. Jh. erste, flache Verschriftungen
Mittelhochdeutsch 1050–1350	a) Auslautneutralisierung; Zentralisierung und Schwund unbetonter Vokale (Apo-/Synkope); UL-Phonologisierung; Geminatenabbau; [sk] > [ʃ] b) Obligatorisierung des Subjektspronomens und des Artikels; weiterer Ausbau der Periphrastik c) phonographische Verschriftung (relativ flach)
Frühneuhochdeutsch 1350–1650	a) Vokaldehnung in offener Tonsilbe; Entstehung ambisilbischer Konsonanten; Reduktion der e-Laute; Mono- und Diphthongierung, Diphthongwandel, weiterer Schwund unbetonter Vokale b) präteritaler Numerusausgleich; Präteritumschwund; Tempusprofilierung und Numerusnivellierung am Verb, Numerusprofilierung und Kasusnivellierung am Substantiv, Ausbau der Klammer c) Vertiefung des Schriftsystems; Aufkommen und Stärkung semant. Prinzipien; Substantivgroßschreibung
Neuhochdeutsch seit 1650	a) r-Vokalisierung, Entstehung silbischer Konsonanten b) Abbau des synth. Konj. I+II; Ausbau von würde + Inf.; fortschreitender Präteritumschwund; weitere Numerusprofilierung und Kasusnivellierung am Substantiv c) seit 1902 Orthographie; tiefes und komplexes, leserfreundliches Schriftsystem

Wie aus der vorliegenden Tabelle hervorgeht, unterliegen die grammatikalischen und phonetischen Aspekte der Sprache den größten historischen Veränderungen, was uns die Möglichkeit gibt, von einer allmählichen und schrittweisen Entwicklung der deutschen Sprache zu sprechen. Die inneren Entwicklungsgesetze der deutschen Sprache in der Frühzeit werden am stärksten durch ihre Zugehörigkeit zur germanischen Sprachgruppe beeinflusst. Einerseits wirkten weiterhin die von den alten germanischen Sprachen geerbten allgemeinen Entwicklungstendenzen auf die deutsche Sprache ein, andererseits zeigten sich hier neue spezifische Merkmale, die die qualitative Eigenart gerade der deutschen Sprache bestimmen.

Список використаних джерел

1. Bär, Jochen A. (2013) Eine kurze Geschichte der deutschen Sprache. Vechta. Retrieved from: http://www.baer-linguistik.de/sprachgeschichte [in German].
2. Behaghel, Otto. (1911) Geschichte der deutschen Sprache, Berlin, Boston: De Gruyter Mouton, Retrieved from: https://doi.org/10.1515/9783111446110 [in German].
3. Nübling, D. (2013) Historische Sprachwissenschaft des Deutschen: Eine Einführung in die Prinzipien des Sprachwandels. Narr Francke Attempto Verlag. Retrieved from: https://download.e-bookshelf.de/download/0010/0039/59/L-G-0010003959-0020165860.pdf [in German].

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.43

Svitlana Kyryliuk

INTERNAL AND EXTERNAL FACTORS IN LANGUAGE DEVELOPMENT

This paper examines the external and internal laws governing language development in modern linguistics. It explains the nature of linguistic change as systematic tendencies towards the refinement of the language system. Particular attention is paid to the external factors of language development, which are determined by social processes. Two main trends in language development are characterised – differentiation and integration – which determine the processes of divergence and convergence between languages and dialects. It is pointed out that linguistic changes are closely linked to the historical, political, economic and cultural conditions of social development. Furthermore, it is emphasised that the influence of external laws manifests itself most clearly in vocabulary, particularly through processes of language borrowing and cultural interaction. Examples are given of the influence of historical events on the vocabulary of the German language.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

This paper explores the concept of the internal laws governing the development of the German language. The author emphasises that not all linguistic changes can be explained by the influence of social or historical factors. Using the example of changes at individual levels of the language system, specific laws are presented which have emerged within each epoch of the German language. It is emphasised that the internal laws of language development have the greatest influence on the phonetic and grammatical structure of the language system.

Keywords: *the language system, laws of language development, differentiation, integration, internal patterns, phonetic and grammatical structure.*

Відомості про автора / Information about the Author

Світлана Кирилюк, к. філол. наук, доцент б.в.з. кафедри романо-германської філології та перекладу з німецької мови, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: kiriljuk64@gmail.com, https://orcid.org/0000-0003-4711-5473

Svitlana Kyryluik, Ph. D in Philology, Assistant professor (without a scientific title) in the Department of Romano-Germanic Philology and German Translation, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: kiriljuk64@gmail.com, https://orcid.org/0000-0003-4711-5473

© С. Кирилюк
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

Розділ
МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ І ФІЛОЛОГІЧНІ СТУДІЇ

Section
INTERCULTURAL COMMUNICATION AND PHILOLOGICAL STUDIES

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.44

Аліна Булаєнко,
Світлана Кирилюк

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ ЗВО

У статті розглядаються особливості використання інтерактивних технологій у дистанційному навчанні закладів вищої освіти. Проаналізовано можливості застосування цифрових платформ і сервісів для організації ефективної взаємодії між викладачами та здобувачами освіти. Охарактеризовано переваги використання Zoom, Google Meet, Google Classroom, а також інтерактивних ресурсів Wordwall, Kahoot, Quizlet та Genially. Визначено роль інтерактивних технологій у підвищенні мотивації, активності та якості засвоєння навчального матеріалу в умовах онлайн-навчання. Особливу увагу приділено їх значенню для забезпечення зворотного зв'язку та активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти.

Ключові слова: *дистанційне навчання, інтерактивні технології, заклади вищої освіти, цифрові платформи, онлайн-освіта, мотивація, комунікація.*

Дистанційне навчання — це можливість здобувати освіту з будь-якого куточка світу без просторових обмежень. В умовах війни та сучасних освітніх викликів воно набуває особливої актуальності, оскільки дає змогу враховувати потреби здобувачів освіти, зокрема тих, хто не має можливості відвідувати заклад вищої освіти офлайн. У цьому контексті особливого значення набуває впровадження інтерактивних технологій, адже вони сприяють підвищенню якості онлайн-навчання, активізації здобувачів та підтримці ефективної комунікації між учасниками освітнього процесу.

У дослідженнях С. Антипова, І. Іванюк, Н. Руденко, Л. Ткаченко, О. Хмельницька та ін., автори розглядають аспекти використання інтерактивних технологій в дистанційному навчанні. Таким чином, вони підтверджують, інтерактивні платформи позитивно впливають на успішність. Проте залишаються відкритими питання інтеграції інтерактивних технологій у дистанційне навчання.

Метою нашої роботи є дослідження особливостей використання інтерактивних технологій у дистанційному навчанні закладів вищої освіти, визначення їх ефективності в освітньому процесі, а також аналіз можливостей підвищення мотивації, активності та якості підготовки здобувачів освіти за допомогою сучасних цифрових засобів навчання.

Інтерактивні технології навчання — це способи організації освітнього процесу, за яких здобувачі освіти не лише сприймають інформацію, а активно взаємодіють із викладачем, навчальним матеріалом та іншими учасниками заняття. Їх основними функціями є активізація пізнавальної діяльності, розвиток комунікації, формування мотивації, забезпечення зворотного зв'язку, індивідуалізація навчання та підвищення якості засвоєння матеріалу. В умовах дистанційного навчання такі технології є особливо актуальними, оскільки допомагають подолати пасивність здобувачів, підтримати їхню залученість і створити ефект живої взаємодії в онлайн-середовищі.

Дистанційне навчання дає змогу навчатися у власному темпі будь-коли, таким чином мотивуючи до самоосвіти. В Положенні про дистанційне навчання це поняття визначається як «індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій» [2].

Використання інтерактивних технологій в умовах дистанційного навчання дозволяє подолати обмеження традиційного навчання і створити більш гнучке, активне та індивідуалізоване освітнє середовище. Завдяки впровадженню інтерактивних технологій в навчальний процес, ЗВО створюють сприятливі умови для залучення здобувачів та підвищення їх інтересу до навчання. Однак, використання інтерактиву має свої особливості та потребує ретельного вибору сервісів та платформ.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Більшість викладачів використовують платформу Zoom. Ця платформа має таку функцію як демонстрація екрану. Завдяки цьому, можна продемонструвати будь-що, будь-яку інтерактивну платформу. Наприклад, завдання з інших сайтів, таких як з Wordwall, Kahoot, Genially і слухачі матимуть змогу разом або по черзі їх виконати. Дуже зручним є те, що здобувачі мають змогу виділять важливе або коментувати щось на екрані. Також, на цій платформі є «реакції». Під час опитування або виконання завдань, можна підняти віртуальну руку, щоб викладач бачив хто і коли хоче відповісти. Це інтерактивні складові, які формують комунікацію та дружню атмосферу на занятті. Zoom дає можливість розділити здобувачів по «сесійних залах», тобто організувати парну або групову роботу як над окремими завданнями, так і над різноманітними проєктами, доповідями і т.д. На платформі також є вбудовані застосунки для здійснення контролю, тобто тестування або опитування, також є таймер, музика і багато іншого. Не можна не згадати і про вбудовану інтерактивну дошку, яка має режим презентації та колективної роботи. Перший режим дещо схожий на демонстрацію екрану, але викладач наживо занотовує інформацію на білому фоні. Можна завантажити дошку Miro і демонструвати інформацію на ній прямо з Zoom, або використовувати дошку у Canva або Padlet. Таким чином, Zoom дає безліч можливостей зробити заняття інтерактивними та цікавими.

Google Meet також надає можливість демонструвати екран, отже дає змогу використовувати інтерактивні технології. Крім того, зручним є те, що аккаунт пов'язаний з усіма іншими сервісами від Google. Таким чином, можна надіслати посилання на Google doc, form, slides для виконання завдань разом або окремо, або доєднатися до заняття одразу у Google Classroom. Загалом Google Classroom є потужним інструментом для організації дистанційного навчання. Він забезпечує ефективну комунікацію, організацію навчального процесу та інтеграцію з іншими сервісами [3].

Для обговорення матеріалу поза заняттями активно використовують месенджери. Служби обміну миттєвими повідомленнями, соціальні мережі та різні мобільні застосунки (Viber, Telegram) закриті чати, спільноти, групи, дають змогу формувати обговорювати завдання, теми, проблеми, навчальну інформацію [1]. Здобувачі можуть задати питання викладачеві або навпаки і дуже швидко отримати відповідь, а це є ще однією можливістю миттєвого зворотного зв'язку. Більшість месенджерів надають можливість створювати групи і додавати туди необхідну кількість учасників, завдяки цьому можна спілкуватися у неробочі години, тим самим зближаючи групу здобувачів, що позитивно впливатиме на навчальний процес. Також, додаток Viber дає можливість групових дзвінків, тим самим може замінити платформи по типу Zoom.

Сучасні ЗВО активно використовують інтерактивні технології навчання на різних етапах освітнього процесу: як під час лекційних занять для залучення здобувачів до активної комунікації, так і під час практичних занять для кращого засвоєння теоретичного матеріалу. Наприклад, під час лекцій у Zoom або Google Meet викладачі можуть транслювати презентації, створені за допомогою інтерактивних платформ Genially чи Canva. Практичні заняття, своєю чергою, дають змогу застосовувати ширший спектр цифрових інструментів, зокрема Wordwall, LearningApps, Kahoot, Quizlet тощо. Такі платформи урізноманітнюють навчальний процес, підвищують активність здобувачів освіти та сприяють розвитку їхнього критичного мислення й творчих здібностей.

Отже, інтерактивні технології стають дедалі популярнішими та поступово перетворюються на невід'ємну складову сучасного освітнього процесу. Вони можуть ефективно застосовуватися в умовах дистанційного навчання, оскільки сприяють активізації пізнавальної діяльності здобувачів, кращому засвоєнню навчального матеріалу та творчому застосуванню знань.

Викладачі ЗВО все частіше інтегрують у навчальний процес різноманітні інтерактивні платформи й цифрові інструменти, адже без них організація ефективного дистанційного навчання суттєво ускладнюється. Вважаємо, що доцільно підвищувати обізнаність викладачів щодо можливостей інтерактивних платформ шляхом проведення вебінарів, практичних тренінгів та безкоштовних консультацій.

Список використаних джерел | References:

1. Ivaniuk I. V. (2012). Formuvannia poniatiino-terminolohichnoho aparatu z pytan rozvytku dystantsiinoi osvity [The development of a conceptual and terminological framework for the development of distance learning]. *Inform. tekhnolohii i zasoby navchannia : [elektron. zhurn.], 5 (31)* Retrieved from: https://core.ac.uk/download/pdf/14343034.pdf (accessed 20. Oktober 2024) [in Ukrainian].
2. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro dystantsiine navchannia : Nakaz, polozhennia № 466 (2013, April 25) Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text [in Ukrainian].
4. Zhohlik O. M. (2024). Vykorystannia Google Classroom pid chas dystantsiinoho navchannia. Available at: https://naurok.com.ua/vikoristannya-google-classroom-pid-chas-distanciynogo-navchannya-414467.html (accessed 20. Oktober 2024) [in Ukrainian].

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)

№ 2(1) 2026

Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.44

Alina Bulaienko,
Svitlana Kyryliuk

USE OF INTERACTIVE TECHNOLOGIES IN DISTANCE LEARNING AT HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

The article examines the peculiarities of using interactive technologies in distance learning at higher education institutions. The possibilities of applying digital platforms and services for organizing effective interaction between teachers and students are analyzed. The advantages of using Zoom, Google Meet, Google Classroom, as well as interactive resources such as Wordwall, Kahoot, Quizlet, and Genially are characterized. The role of interactive technologies in increasing student motivation, engagement, and the quality of learning outcomes in an online environment is determined. Particular attention is paid to their importance in providing feedback and enhancing students' cognitive activity.

Keywords: *distance learning, interactive technologies, higher education institutions, digital platforms, online learning, student motivation, feedback.*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Аліна Булаєнко, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: bulaenkoalina3@gmail.com

Alina Bulaienko, Master's student, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: bulaenkoalina3@gmail.com

Світлана Кирилюк, к. філол. наук, доцент б.в.з. кафедри романо-германської філології та перекладу з німецької мови, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: kiriljuk64@gmail.com, https://orcid.org/0000-0003-4711-5473

Svitlana Kyryluik, Ph. D in Philology, Assistant professor (without a scientific title) in the Department of Romano-Germanic Philology and German Translation, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: kiriljuk64@gmail.com, https://orcid.org/0000-0003-4711-5473

© А. Булаєнко, С. Кирилюк

Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.45

Кароліна Архіпова,
Людмила Водяна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ MITTELSCHULE У СИСТЕМІ DEUTSCH ALS ZWEITSPRACHE

У статті розглянуто особливості формування німецькомовної комунікативної компетентності учнів Mittelschule у системі Deutsch als Zweitsprache. Проаналізовано основні компоненти комунікативної компетентності, зокрема лексичну, граматичну, соціолінгвістичну, стратегічну та міжкультурну. Визначено роль комунікативно орієнтованого навчання у процесі розвитку мовленнєвих умінь учнів із міграційним походженням. Особливу увагу приділено використанню інтерактивних методів навчання, цифрових технологій та створенню сприятливого мовного середовища для ефективного засвоєння німецької мови. Обґрунтовано значення міжкультурного компонента як важливої умови успішної соціальної інтеграції учнів у німецькомовне суспільство. Зазначено, що результативність формування комунікативної компетентності залежить від комплексного поєднання сучасних методичних підходів, урахування індивідуальних особливостей учнів та забезпечення їх активної мовленнєвої взаємодії в освітньому процесі.

Ключові слова: *німецькомовна комунікативна компетентність, Deutsch als Zweitsprache, Mittelschule, міжкультурна комунікація, інтеграція, іншомовна освіта, мовленнєва діяльність, цифрові технології.*

У сучасних умовах глобалізації та активних міграційних процесів проблема формування іншомовної комунікативної компетентності набуває особливого значення. У Німеччині значна кількість учнів має міграційне походження, тому система Deutsch als Zweitsprache (DaZ) стала важливим складником освітнього процесу. Особливо актуальним це питання є для учнів Mittelschule, адже саме цей тип закладів освіти часто відвідують діти з різним мовним і культурним досвідом. Формування німецькомовної комунікативної компетентності в таких умовах потребує використання спеціальних методичних підходів, спрямованих не лише на засвоєння мовних знань, а й на розвиток уміння ефективно спілкуватися в реальних життєвих ситуаціях.

Поняття комунікативної компетентності охоплює здатність учня використовувати мовні знання у процесі міжособистісного спілкування. Воно включає лексичну, граматичну, соціолінгвістичну, стратегічну та міжкультурну компетентності. У системі Deutsch als Zweitsprache особлива увага приділяється саме практичному застосуванню мови, оскільки для багатьох учнів німецька мова є засобом інтеграції у суспільство та успішної соціалізації. Важливість такого підходу підкреслює В. А. Гаманюк, яка зазначає, що іншомовна освіта Німеччини орієнтована на інтеграцію мовної підготовки з соціокультурними потребами учнів [1].

Формування німецькомовної комунікативної компетентності учнів Mittelschule має низку особливостей, зумовлених специфікою контингенту учнів. Значна частина школярів є білінгвами або мультилінгвами, тому процес навчання потребує врахування рівня володіння як рідною, так і німецькою мовою. У таких умовах учитель має створювати сприятливе мовне середовище, яке стимулює природне використання німецької мови в різних комунікативних ситуаціях. Важливу роль у цьому відіграють інтерактивні методи навчання, зокрема рольові ігри, дискусії, групові проєкти та ситуативні вправи. Ефективним засобом розвитку німецькомовної комунікативної компетентності є використання рольових ігор, мовних проєктів та ситуаційних завдань. Наприклад, моделювання побутових ситуацій («У магазині», «У лікаря», «У школі») сприяє формуванню навичок спонтанного мовлення та підвищує впевненість учнів під час реального спілкування німецькою мовою. Крім того, проєктна діяльність дозволяє інтегрувати мовну підготовку з реальними потребами учнів, що позитивно впливає на їхню мотивацію до вивчення німецької мови. Основні складники німецькомовної комунікативної компетентності учнів Mittelschule подано в таблиці 1.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Таблиця 1.

Компоненти німецькомовної комунікативної компетентності учнів Mittelschule

Компонент компетентності	Характеристика
Лексична	Засвоєння словникового запасу та його використання у спілкуванні
Граматична	Правильне застосування граматичних структур німецької мови
Соціолінгвістична	Добір мовних засобів відповідно до ситуації спілкування
Стратегічна	Використання комунікативних стратегій для подолання мовних труднощів
Міжкультурна	Розуміння культурних особливостей німецькомовного середовища

Як видно з таблиці 1, усі складники німецькомовної комунікативної компетентності взаємодіють між собою та забезпечують цілісний розвиток мовної особистості учня. Недостатній рівень сформованості одного з компонентів може ускладнювати процес ефективної комунікації. Тому в системі Deutsch als Zweitsprache важливо забезпечувати комплексний розвиток усіх складників компетентності з урахуванням індивідуальних освітніх потреб учнів.

Наведені компоненти перебувають у взаємозв'язку та забезпечують ефективне формування німецькомовної комунікативної компетентності учнів у системі Deutsch als Zweitsprache.

Одним із ключових аспектів формування комунікативної компетентності є розвиток лексичних навичок. Без достатнього словникового запасу учні не можуть ефективно брати участь у спілкуванні. К. В. Дубовська наголошує на доцільності використання онлайн-платформ для формування німецькомовної лексичної компетентності, оскільки цифрові технології підвищують мотивацію учнів та забезпечують доступ до автентичних мовних матеріалів [2]. У системі DaZ цифрові ресурси є особливо ефективними, адже вони дозволяють поєднувати візуальне, аудіальне та текстове сприйняття інформації, що сприяє кращому засвоєнню лексики.

Не менш важливим є розвиток навичок усного мовлення. Для учнів Mittelschule усне спілкування є основним інструментом соціальної адаптації. Саме тому навчальний процес має бути максимально комунікативно орієнтованим. А. О. Лавренюк зазначає, що організація німецькомовного спілкування повинна базуватися на принципах активної взаємодії між учасниками освітнього процесу [3]. Це передбачає створення ситуацій, у яких учні змушені використовувати мову для досягнення конкретної комунікативної мети. Наприклад, обговорення побутових проблем, навчальних ситуацій або питань міжкультурної взаємодії допомагає учням формувати впевненість у використанні німецької мови.

Особливістю системи Deutsch als Zweitsprache є також орієнтація на міжкультурний компонент навчання. Учні повинні не лише оволодіти мовними засобами, а й зрозуміти культурні норми німецькомовного суспільства. Це сприяє формуванню толерантності, розвитку міжкультурного діалогу та подоланню комунікативних бар'єрів. В. П. Свиридюк підкреслює, що міжкультурна іншомовна комунікативна компетентність є необхідною умовою успішної інтеграції особистості в сучасний європейський простір [5]. У контексті Mittelschule це особливо важливо, адже учні щоденно взаємодіють із представниками різних культур.

У процесі формування комунікативної компетентності важливу роль відіграє врахування соціолінгвістичних особливостей мовлення учнів. А. І. Стеценко звертає увагу на те, що учнівський соціолект може бути ефективним засобом розвитку соціолінгвістичної та лексичної компетентностей [6]. У системі DaZ це означає необхідність поєднання нормативного мовлення з елементами живої розмовної мови, яка використовується в реальному середовищі. Такий підхід допомагає учням краще адаптуватися до повсякденного спілкування та уникати труднощів у міжособистісній комунікації.

Значну увагу в Mittelschule приділяють також розвитку писемного мовлення. Учні повинні навчитися створювати різні типи текстів: повідомлення, листи, короткі описи, есе та інші форми письмової комунікації. Формування цих умінь здійснюється поступово — від простих конструкцій до більш складних мовленнєвих моделей. Ефективними є вправи, спрямовані на моделювання реальних життєвих ситуацій, наприклад написання електронних листів або заповнення офіційних документів. Такі завдання сприяють не лише мовному розвитку, а й підготовці учнів до повсякденного життя в німецькомовному середовищі.

Важливою умовою ефективного формування німецькомовної комунікативної компетентності є мотивація учнів. У системі Deutsch als Zweitsprache мотиваційний компонент безпосередньо пов'язаний із практичною значущістю мови. Учні повинні усвідомлювати, що володіння німецькою мовою відкриває можливості для подальшого навчання, професійної реалізації та соціальної інтеграції. Саме тому навчальний процес має бути максимально наближеним до реального життя, а мовний матеріал — актуальним і практично орієнтованим.

Особливу роль у формуванні комунікативної компетентності відіграє вчитель. Він виступає не лише джерелом знань, а й організатором мовленнєвої взаємодії. Педагог повинен враховувати індивідуальні особливості учнів, рівень їхньої мовної підготовки, культурний досвід та психологічні потреби. У системі DaZ учитель має бути

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

готовим працювати в полікультурному середовищі, використовувати диференційований підхід і сучасні методики навчання.

Таким чином, формування німецькомовної комунікативної компетентності учнів Mittelschule у системі Deutsch als Zweitsprache є складним і багатогранним процесом. Його ефективність залежить від поєднання комунікативно орієнтованих методів навчання, розвитку міжкультурної взаємодії, використання цифрових технологій та створення сприятливого мовного середовища. Успішне оволодіння німецькою мовою забезпечує не лише навчальні досягнення учнів, а й їхню соціальну адаптацію та інтеграцію в сучасне німецькомовне суспільство.

Список використаних джерел

1. Hamanyuk V. A. (2012) Inshomovna osvita Nimechchyny v konteksti zahal′noyevropeys′kykh intehratsiynykh protsesiv: teoriya i praktyka [Foreign language education in Germany in the context of pan-European integration processes: theory and practice]. KPI DVNZ «KNU». – Kryvyy Rih : Vydavnychyy dim, 352p [in Ukrain].
2. Dubovs′ka K. V. (2023) Metodyka formuvannya nimets′komovnoyi leksychnoyi kompetentnosti v uchniv 6 klasu u zakladakh zahal′noyi seredn′oyi osvity z vykorystannyam onlayn platform za temoyu «Essen» [Methodology for forming German-language lexical competence in 6th grade students in secondary education institutions using online platforms on the topic "Essen"]: http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle [in Ukrain].
3. Lavrenyuk A. O. (2024) Orhanizatsiya nimets′komovnoho spilkuvannya na praktychnykh zanyattyakh u nemovnykh zakladakh vyshchoyi osvity [Organization of German-language communication in practical classes in non-language institutions of higher education]: https://krs.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream [in Ukrain].
5. Svyrydyuk V. P. (2025) Metodychna systema formuvannya mizhkul′turnoyi inshomovnoyi komunikatyvnoyi kompetentnosti maybutnikh vykladachiv nimets′koyi movy pid chas samostiynoyi roboty [Methodological system for the formation of intercultural foreign language communicative competence of future German language teachers during independent work]. - Kyyiv : Vydav. tsentr KNLU, 341p http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle [in Ukrain].
6. Stetsenko A. I. Uchnivs′kyy sotsiolekt yak zasib formuvannya sotsiolinhvistychnoyi ta leksychnoyi kompetentnostey uchniv profil′noyi shkoly [Student sociolect as a means of forming sociolinguistic and lexical competencies of Student sociolect as a means of forming sociolinguistic and lexical competencies of students of a specialized school. students of a specialized school]: https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream [in Ukrain].

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.45

Karolina Arkhipova,
Lyudmila Vodyana

PECULIARITIES OF DEVELOPING GERMAN-LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE OF MITTELSCHULE STUDENTS IN THE SYSTEM OF DEUTSCH ALS ZWEITSPRACHE

Abstract. *The article examines the peculiarities of developing German-language communicative competence of Mittelschule students within the framework of Deutsch als Zweitsprache (German as a Second Language). The main components of communicative competence, including lexical, grammatical, sociolinguistic, strategic, and intercultural competences, are analyzed. The study highlights the role of communicative-oriented teaching in the development of language skills of students with migration backgrounds. Special attention is paid to the use of interactive teaching methods, digital technologies, and the creation of a supportive language environment for effective German language acquisition. The importance of the intercultural component as a prerequisite for successful social integration into German-speaking society is substantiated. It is concluded that the effectiveness of communicative competence formation depends on the combination of modern teaching approaches, consideration of learners' individual characteristics, and the promotion of active communication in the educational process.*

Keywords: *German-language communicative competence, Deutsch als Zweitsprache, Mittelschule, intercultural communication, integration, foreign language education, speech activity, digital technologies.*
Відомості про автора / Information about the Author

Відомості про авторів / Information about the Authors

Архіпова Кароліна, студентка магістратури факультету Філології, студентка 543-м-д групи, за спеціальністю: Германські мови та літератури (переклад включно), перша — німецька, у Чорноморському національному університеті імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна, E-mail: Arkhipova_karolina@icloud.com

Arkhipova Karolina, Master's student at the Faculty of Philology, student of group 543-m-d, majoring in Germanic Languages and Literatures (including Translation), first language: German, at the Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: Arkhipova_karolina@icloud.com

© К. Архіпова, Л. Водяна
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.46

Катерина Ставицька,
Валерія Мусафір

РЕКЛАМНИЙ ПОСТ У МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ: ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ ТА СТРУКТУРНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Сучасний рекламний пост у соціальних мережах поєднує текст, зображення, відео, емодзі та графічне оформлення, формуючи мультимодальний тип комунікації. У статті досліджено лінгвопрагматичні та структурні особливості німецькомовних рекламних публікацій у медійному дискурсі.

Особливу увагу приділено взаємодії вербальних і невербальних елементів, мовним стратегіям впливу та поняттю «креолізованого тексту». Встановлено, що ефективність онлайн-реклами залежить від поєднання мовних і візуальних засобів впливу.

Ключові слова: *мультимодальний текст, рекламний дискурс, медіалінгвістика, креолізований текст, німецький рекламний пост, лінгвопрагматика, медіакомунікація, візуальна комунікація, дискурс соціальних мереж, стратегії впливу.*

Сучасна комунікація в цифровому середовищі дедалі більше визначається впливом онлайн-платформ, які стали основним простором взаємодії між брендами та аудиторією. У цьому контексті рекламні повідомлення вже не функціонують як ізольовані тексти, а існують у складі динамічного медійного простору, де інформація передається швидко, коротко й емоційно [5]. Соціальні мережі в цьому процесі виконують ключову роль, оскільки дозволяють не лише транслювати контент, а й будувати безпосередній контакт із користувачем через візуальні та інтерактивні засоби [1]. Однією з найпомітніших особливостей такої комунікації є те, що рекламний пост поєднує різні способи передачі інформації в межах одного повідомлення. Його структура не обмежується текстом, а включає також зображення, відео, графічні елементи, емодзі та особливості оформлення [7]. Через це сучасні дослідники розглядають його як мультимодальний тип тексту, у якому смисл формується не одним кодом, а взаємодією кількох знакових систем [5].

У межах сучасної лінгвістики мультимодальність трактується як поєднання різних каналів комунікації, що функціонують одночасно [5]. Це означає, що значення рекламного повідомлення не може бути повністю зрозумілим лише через аналіз слів, адже важливу роль відіграють також зображення, кольори, шрифти та загальна візуальна організація. Саме вони часто задають емоційний тон і впливають на те, як користувач інтерпретує зміст [6]. З точки зору східноєвропейської лінгвістичної традиції, подібні тексти описуються як креолізовані. У таких випадках вербальна та невербальна складові не існують окремо, а взаємно доповнюють одна одну, створюючи цілісне повідомлення. Особливо це помітно в рекламному дискурсі, де візуальна частина нерідко не лише підтримує текст, а й фактично визначає його сприйняття [3]. Саме тому рекламні повідомлення прагнуть бути максимально стислими, але водночас емоційно насиченими.

Якщо розглядати німецькомовні рекламні пости, можна помітити, що їхня мовна організація підпорядкована насамперед прагматичній меті — впливу на адресата [2]. Це проявляється у широкому використанні імперативних конструкцій, які прямо спонукають до дії, наприклад заклики типу «спробуй», «відкрий», «відчуй». Такі форми створюють ефект терміновості та скорочують дистанцію між повідомленням і його отримувачем [3].

Водночас важливо враховувати, що користувачі соціальних мереж сприймають інформацію фрагментарно. Під час перегляду стрічки увага концентрується лише на окремих елементах повідомлення, які здатні швидко викликати емоційну реакцію або зацікавлення. Через це рекламний пост повинен не лише інформувати, а й утримувати увагу аудиторії протягом кількох секунд. Саме така особливість цифрового середовища впливає на спосіб організації тексту, його обсяг і вибір візуальних засобів.

Паралельно з цим у рекламних текстах активно використовується лексика з позитивною емоційною конотацією [2]. Вона формує у споживача асоціації з комфортом, якістю, унікальністю або новизною. Таким чином

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

мовні засоби виконують не лише інформаційну, а й оцінну функцію, впливаючи на ставлення до продукту [7]. Окремо варто відзначити тенденцію до персоналізації рекламної комунікації. Замість формального стилю дедалі частіше використовується наближена до розмовної модель взаємодії. Це проявляється у зверненнях до читача, риторичних запитаннях та використанні неформальних конструкцій [2]. У німецькому рекламному дискурсі особливо характерним є використання займенника «du», який створює ефект безпосереднього контакту та емоційної близькості.

Окрім цього, сучасна реклама дедалі частіше використовує елементи повсякденного мовлення, які створюють враження природної комунікації. У текстах можуть з'являтися скорочення, неповні речення або стилізація під живий діалог. Такий підхід допомагає брендам виглядати ближчими до аудиторії та формує атмосферу невимушеного спілкування. Особливо активно подібні стратегії використовуються в соціальних мережах, де офіційний стиль часто сприймається як надто дистанційований.

На мовну організацію реклами також впливає глобалізація, що сприяє активному проникненню англійських запозичень у німецькі рекламні тексти [1]. Лексеми на кшталт "sale", "lifestyle", "must-have" або "new collection" виконують подвійну функцію: вони одночасно передають зміст і сигналізують про сучасність та міжнародний характер бренду. Це відображає загальну тенденцію до уніфікації рекламної мови в глобальному просторі [4]. Паралельно з вербальними засобами значну роль у формуванні рекламного повідомлення відіграє візуальний компонент. У багатьох випадках саме зображення або відео стає основним носієм інформації, тоді як текст виконує допоміжну функцію[4]. Візуальні елементи впливають на емоції значно швидше, ніж словесні конструкції, що робить їх особливо ефективними в умовах швидкого споживання контенту [3].

Не менш важливим є й те, що візуальний компонент часто формує перше враження про бренд ще до прочитання тексту. Саме зображення, кольорова гама або стиль оформлення здатні викликати асоціації з певним способом життя, цінностями чи емоційним станом. У багатьох випадках користувач спочатку реагує на загальну атмосферу рекламного повідомлення, а вже потім звертає увагу на його словесний зміст. Це ще раз підтверджує тісний зв'язок між мовними та невербальними елементами в цифровій рекламі.

Ефект посилюється завдяки використанню кольорів, композиційних рішень, емоційної міміки та символічних образів. Усе це формує загальне враження від повідомлення та підсилює його переконливість [2]. Емодзі в цьому контексті виконують роль додаткового засобу емоційного кодування, іноді замінюючи словесні елементи або уточнюючи їхній зміст. Не менш важливою складовою є графічне оформлення тексту. Типографіка, варіативність шрифтів, колірні акценти та розташування інформаційних блоків створюють певну візуальну ієрархію. Завдяки цьому увага користувача спрямовується на ключові елементи повідомлення, що полегшує його сприйняття [1].

У цифрових платформах рекламні пости також характеризуються високим рівнем інтерактивності. Користувачі можуть реагувати на контент, залишати коментарі, ділитися ним або використовувати хештеги. Останні виконують одразу кілька функцій — вони структурують інформацію, об'єднують тематичні блоки та включають окремі повідомлення у ширший медійний контекст [4]. Структурна організація рекламного посту зазвичай включає кілька взаємопов'язаних елементів, серед яких можна виділити заголовок, основний текст, візуальний блок, слоган і хештеги [4]. Кожен із цих компонентів виконує окрему функцію, однак у сукупності вони формують єдине комунікативне ціле. Заголовок виконує привернення уваги, текст — інформування, а візуальна частина — емоційне посилення.

Варто також зазначити, що рекламний пост у цифровому середовищі постійно адаптується до змін у поведінці аудиторії та розвитку онлайн-платформ. Формати контенту, популярні мовні конструкції й навіть способи візуального оформлення швидко змінюються під впливом трендів соціальних мереж. Через це рекламний дискурс характеризується високою динамічністю та потребує постійного оновлення комунікативних стратегій. Саме гнучкість і здатність швидко реагувати на зміни забезпечують ефективність сучасної онлайн-реклами.

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз німецькомовних рекламних постів у медійному дискурсі показує, що сучасна онлайн-реклама вже не може розглядатися як звичайний текст. Це радше складна багаторівнева комунікативна система, у якій взаємодіють мовні, візуальні та графічні засоби. Саме їх поєднання формує загальний зміст повідомлення та забезпечує його переконливий вплив на аудиторію. Дослідження підтверджує, що вербальні елементи (наприклад, наказові форми, оцінна лексика, звернення до читача) тісно переплітаються з невербальними компонентами — зображеннями, кольорами, емодзі та особливостями оформлення. У результаті саме ця взаємодія визначає, наскільки ефективно сприймається рекламне повідомлення.

Можна зробити висновок, що мультимодальність і поняття креолізованого тексту є ключовими для розуміння сучасної рекламної комунікації. Рекламний пост у цифровому середовищі відображає загальну тенденцію до гібридних форм спілкування, де межа між текстом і візуальним образом поступово зникає.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Список використаних джерел:

1. Klug, N.-M., & Stöckl, H. (2016). *Handbuch Sprache im multimodalen Kontext*. Berlin: De Gruyter.
2. Georgakopoulou, A., & Spilioti, T. (2015). The Routledge Handbook of Language and Digital Communication. Routledge.
3. Pflaeging, J., & Stöckl, H. (2021). The rhetoric of multimodal communication. Visual Communication, 20(3), 319–326.
4. Загнітко А. П. (2014). Сучасна лінгвістика: погляди та оцінки. Донецьк: ДонНУ, 2014. – 464 с.
5. Володіна Т. С. (2014). Функціонально-стилістичні особливості німецької лінгвістичної монографії // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». Вип. 49. С. 165–169.
6. Бацевич Ф. С. (2004). Основи комунікативної лінгвістики. Київ: Академія.
7. Kress G., Van Leeuwen T. Multimodal Discourse: The Modes and Media of Contemporary Communication. — London: Arnold, 2001, 142p.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.46

Kateryna Stavytska,
Valeriia Musafir

ADVERTISING POST IN MEDIA DISCOURSE: LINGUOPRAGMATIC AND STRUCTURAL CHARACTERISTICS

Modern advertising posts on social media combine text, images, videos, emojis, and graphic design, creating a multimodal form of communication. The article examines the linguopragmatic and structural features of German-language advertising posts in media discourse. Particular attention is paid to the interaction of verbal and nonverbal elements, persuasive language strategies, and the concept of the "creolized text." The study shows that the effectiveness of online advertising depends on the combination of linguistic and visual means of influence.

Keywords: *multimodal text, advertising discourse, media linguistics, creolized text, German advertising post, linguopragmatics, media communication, visual communication, social media discourse, persuasive strategies.*

Відомості про автора / Information about the Author

Ставицька Катерина, студентка магістратури факультету Філології, студентка 543-м-д групи, за спеціальністю: Германські мови та літератури (переклад включно), перша — німецька, у Чорноморському національному університеті імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна, E-mail: stavitskakt2004@gmail.com

Stavytska Kateryna, Master's student at the Faculty of Philology, student of group 543-m-d, majoring in Germanic Languages and Literatures (including Translation), first language: German, at the Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: stavitskakt2004@gmail.com

© К. Ставицька, В. Мусафір

Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.47

Лілія Гуда,
Валерія Мусафір

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕДІЙНОГО ДИСКУРСУ В НІМЕЦЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ ПРЕСІ НА МАТЕРІАЛІ ПОРТАЛУ DEUTSCHE WELLE

Тези присвячені аналізу особливостей функціонування медійного дискурсу в німецькомовній та україномовній версіях порталу Deutsche Welle. Медійний дискурс розглядається як інструмент формування суспільної думки, трансляції ідеологічних позицій та адаптації інформації до потреб різних аудиторій. У роботі досліджено специфіку фреймінгу, лексико-стилістичних засобів і дискурсивних стратегій у матеріалах про війну в Україні, німецько-українські відносини та європейську інтеграцію.Наголошується, що німецькомовна версія DW характеризується стриманим, аналітичним стилем і орієнтацією на геополітичний контекст, тоді як україномовна версія використовує більш емоційний і персоніфікований підхід до подачі інформації. Виявлено, що портал адаптує контент відповідно до соціально-політичних і лінгвокультурних особливостей цільових аудиторій, зберігаючи спільну редакційну політику та стандарти журналістики. Медійний дискурс Deutsche Welle виконує не лише інформаційну, а й ідеологічну та дипломатичну функції, формуючи різні моделі сприйняття сучасної реальності в межах одного міжнародного медіа.

Ключові слова: *медійний дискурс, Deutsche Welle, фреймінг, критичний дискурс-аналіз, німецька преса, українська преса, інформаційна війна, публічна дипломатія, європейська інтеграція.*

Медійний дискурс у сучасному світі є потужним інструментом формування суспільної думки, конструювання реальності та трансляції ідеологічних позицій. Портал Deutsche Welle (DW), як німецька міжнародна громадська медіа-платформа, пропонує унікальний матеріал для порівняльного аналізу, оскільки публікує контент як німецькою, так і українською мовами, адаптуючи його до цільових аудиторій.

Актуальність теми зумовлена повномасштабним російським вторгненням в Україну з 2022 року, яке актуалізувало питання інформаційної війни, фреймінгу конфлікту та культурно-мовних особливостей висвітлення подій. DW як незалежне німецьке медіа позиціонує себе як джерело об'єктивної інформації, але аналіз його матеріалів дозволяє виявити специфіку функціонування дискурсу в різних лінгвокультурних контекстах.

Мета дослідження - виявити особливості функціонування медійного дискурсу в німецькомовній та україномовній версіях порталу DW, порівняти стратегії фреймінгу, лексико-стилістичні засоби та ідеологічні акценти. Об'єкт - медійні тексти DW (статті, аналітика, новини про Україну, Німеччину та війну). Предмет - дискурсивні особливості та їх функціонування.

Медійний дискурс визначається як складне соціокомунікативне явище, що поєднує текст, контекст, ідеологію та соціальну практику. За Норманом Фейрклафом, медійний дискурс є частиною соціального життя, де відбувається відтворення влади та нерівності через мовні практики [1]. Він наголошує на критичному дискурс-аналізі (КДА), який розглядає текст не ізольовано, а в контексті соціальних змін.

Теун ван Дейк розвиває соціокогнітивний підхід, де медіа відтворюють ідеології через контроль над знаннями, переконаннями та ментальними моделями аудиторії [1]. Медійний дискурс є інструментом маніпуляції та легітимації влади.

У вітчизняній лінгвістиці медійний дискурс вивчається як інституціональний тип, орієнтований на масову аудиторію, з характерними жанрами (новини, аналітика, репортаж) та стратегіями (номінація, предикація, аргументація) [2].DW як громадське медіа поєднує елементи публічної дипломатії Німеччини та журналістських стандартів, що впливає на баланс між об'єктивністю та культурною адаптацією контенту.

Для аналізу використано методи критичного дискурс-аналіз, фрейм-аналізу, порівняльно-лінгвістичного методу та контент-аналізу[3]. Матеріал - вибірка статей з dw.com (німецька та українська версії) за 2022–2026 рр., присвячених війні в Україні, німецько-українським відносинам, стратегічному партнерству тощо .

Аналіз проводиться на трьох рівнях: текстуальному (лексика, синтаксис), дискурсивному (стратегії, фрейми) та соціальному (контекст, ідеологія)[4].**Аналіз головних сторінок порталу DW (станом на 6 травня**

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

2026)Важливим етапом дослідження стало порівняльне вивчення головних сторінок німецькомовної та україномовної версій порталу Deutsche Welle. Головна сторінка є візитівкою медіа і відображає редакційну політику, ієрархію новин, пріоритети та стратегії фреймінгу, які медіа застосовує для конкретної аудиторії в реальному часі.Значні відмінності виявлено вже на рівні головних сторінок:**Німецькомовна версія (dw.com/de):** Домінують теми Ірансько-американського конфлікту (Іран-Криг), рішення Дональда Трампа щодо Ормузької протоки, внутрішньонімецька політика (Фрідріх Мерц як канцлер з 06.05.2025, його стосунки з Трампом). Тема України присутня, але знаходиться нижче в стрічці («Vor Moskaus Waffenruhe: Viele Opfer bei Angriffen in Ukraine») [1].**Україномовна версія (dw.com/uk):** Центральне місце займає блок «Війна Росії проти України». Головні матеріали присвячені реакції Зеленського, порушенням перемир'я РФ, ударам по цивільній інфраструктурі, діям українських БПЛА. Тема війни залишається абсолютним пріоритетом навіть через чотири роки після початку повномасштабного вторгнення [6].**Особливості німецькомовного медійного дискурсу DW.** Німецькомовний дискурс порталу Deutsche Welle характеризується високою стриманістю, аналітичністю та чітким акцентом на фактах, що повністю відповідає традиціям німецької якісної преси (Qualitätsjournalismus). Такий стиль вирізняється об'єктивним тоном, униканням надмірної емоційності та перевагою раціональних аргументів над патетикою.Домінуючими фреймами у висвітленні українсько-російської війни є «стратегічне партнерство» (strategische Partnerschaft), «європейська солідарність» (europäische Solidarität), «оборонна підтримка» та «спільна безпека Європи». Особливо активно використовується номінація **«russischer Angriffskrieg»** (російська загарбницька війна), яка чітко ідентифікує агресора та підкреслює неспровокований характер вторгнення, уникаючи евфемізмів на кшталт «конфлікт» чи «криза».

Лексика в німецькомовних матеріалах переважно нейтральна, з виразними елементами офіційно-ділового стилю. Часто трапляються терміни: **«strategische Partnerschaft»**, **«Waffenlieferungen»** (поставки зброї), **«Sicherheitsgarantien»** (гарантії безпеки), **«militärische Unterstützung»**, **«Zeitenwende»** (поворотний момент). Предикативні конструкції акцентують увагу на діях Німеччини як відповідального європейського актора: «Deutschland unterstützt», «Die Bundesregierung liefert», «Kanzler Merz betont», «Deutschland steht an der Seite der Ukraine».

Метафоричний арсенал також характерний для німецького політичного дискурсу: **«Zeitenwende»** (поворотний момент у безпековій політиці), **«Schattenkrieg»** (тіньова війна), **«Brandmauer»** (вогнестійка стіна - щодо підтримки санкцій). Ці метафори допомагають створювати образ Німеччини як держави, яка усвідомлює свою історичну відповідальність і активно інтегрується в нову реальність європейської безпеки.Важливою рисою дискурсу є **легітимація німецької зовнішньої політики**. Матеріали регулярно підкреслюють еволюцію позиції Берліна - від початкового «Zögern» (вагання) на початку повномасштабного вторгнення до послідовної та масштабної підтримки України після зміни уряду.

Таким чином, німецькомовний медійний дискурс DW виконує функцію **публічної дипломатії** Німеччини, формуючи у європейського читача розуміння необхідності підтримки України як інвестиції в спільну європейську безпеку та стабільність. **Особливості україномовного медійного дискурсу DW.** Україномовна версія адаптована до емоційного та національного контексту аудиторії. Фрейми більш персоніфіковані та драматичні: героїзм українців, жертви цивільних, опір агресії. Номінації: «повномасштабне вторгнення», «російська агресія», «геноцид» у контексті Бучі тощо.

Використовується більше оціночної лексики, емоційних маркерів («жахливі атаки», «героїчний опір»). Синтаксис динамічніший, з прямими цитатами українських офіційних осіб та свідків. Фокус на гуманітарних аспектах, допомозі біженцям та культурній близькості.

DW українською акцентує на європейській інтеграції України, реформах та перспективах членства в ЄС/НАТО, що відповідає інформаційним потребам аудиторії в умовах війни. Це сприяє формуванню наративу «Україна як частина Європи».

Порівняльний аналіз

Спільне:

Об'єктивність та фактчекінг (DW позиціонує себе проти дезінформації).
Домінування фрейму «російської агресії» як неспровокованої.
Підтримка європейських цінностей.

Відмінності:

Німецька версія - аналітична, дистанційована, фокус на геополітиці та витратах для Німеччини/Європи.
Україномовна - ближча до аудиторії, з елементами солідарності та емоційного залучення.
Лексичні стратегії: у німецькій - абстрактні поняття («Sicherheitspolitik»), в українській - конкретні та персональні.
Ідеологічний акцент: німецька підкреслює «Verantwortung» (відповідальність) Німеччини, українська - «підтримку» та «перемогу України».

Ці відмінності пояснюються цільовими аудиторіями: німецька - інформовані читачі в Європі, українська - суспільство в умовах війни, яке потребує мотивації та контексту.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Висновки

Проведене дослідження дозволяє дійти низки важливих висновків щодо особливостей функціонування медійного дискурсу в сучасних міжнародних ЗМІ. По-перше, портал Deutsche Welle, залишаючись у межах єдиної редакційної політики та журналістських стандартів, демонструє високу стратегічну адаптивність контенту до лінгвокультурних і соціально-політичних контекстів цільових аудиторій.

По-друге, порівняльний аналіз головних сторінок та окремих матеріалів чітко показав, що німецькомовна версія виконує переважно функцію **європейської публічної дипломатії** та формування широкої геополітичної картини світу, пропонуючи стриманий, аналітичний і дистанційований дискурс. Натомість україномовна версія реалізує функцію **інформаційної підтримки суспільства, що перебуває в умовах тривалої війни**, через емоційно залучений, солідарний і національно орієнтований наратив.

По-третє, виявлені відмінності в стратегіях фреймінгу, номінації, предикації та загальній тональності свідчать про свідоме конструювання різних версій соціальної реальності в межах одного медіа-холдингу. Це підтверджує теоретичні положення критичного дискурс-аналізу про те, що медіа не просто відображають дійсність, а активно її моделюють відповідно до очікувань і потреб аудиторії.

Таким чином, Deutsche Welle є яскравим прикладом сучасного глокального медіа, яке, зберігаючи загальну ідеологічну платформу, гнучко адаптує дискурс для ефективного впливу на різні культурно-мовні спільноти.

Список використаних джерел

1. Fairclough, N. (2015). *Media Discourse*. London: Bloomsbury Publishing.
2. van Dijk, T.A. (2018). *Discourse and Power*. London: Palgrave Macmillan.
3. Рябокінь, Н.О. (2023). Жанри медійного дискурсу в сучасному інформаційному просторі. *Філологічні студії*, 17, (pp. 45–53) [in Ukrainian].
4. Пянковська, І.В. (2023). Концепція та методологія медіадискурсу в сучасній лінгвістиці. Київ: Київський національний університет [in Ukrainian].
5. Deutsche Welle. (2022–2026). Головна сторінка української версії Deutsche Welle. Retrieved from: https://www.dw.com/uk/головна/s-9874 [in Ukrainian].
6. Deutsche Welle. (2022–2026). Головна сторінка німецької версії Deutsche Welle. Retrieved from: https://www.dw.com/de/themen/s-9077 [in German].

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.47

Liliia Huda,
Valeriia Musafir

The theses are devoted to the analysis of the functioning features of media discourse in the German- and Ukrainian-language versions of the Deutsche Welle portal. Media discourse is considered as a tool for shaping public opinion, transmitting ideological positions, and adapting information to the needs of different audiences. The study examines the specifics of framing, lexical and stylistic means, and discursive strategies in materials covering the war in Ukraine, German-Ukrainian relations, and European integration.

It is emphasized that the German-language version of DW is characterized by a restrained, analytical style and a focus on the geopolitical context, while the Ukrainian-language version uses a more emotional and personalized approach to presenting information. The research reveals that the portal adapts its content according to the socio-political and linguocultural characteristics of target audiences while maintaining a common editorial policy and journalistic standards. Deutsche Welle's media discourse performs not only informational but also ideological and diplomatic functions, shaping different models of perception of contemporary reality within a single international media platform.

Keywords: *media discourse, Deutsche Welle, framing, critical discourse analysis, German press, Ukrainian press, information warfare, public diplomacy, European integration.*

Відомості про автора / Information about the Author

Лілія Гуда, студентка 5-го курсу спеціальності «Сучасна німецькомовна комунікація та переклад» Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м.Миколаїв, Україна. E-mail: gudalilia@gmail.com.

Liliia Huda, 5th-year student majoring in Modern German-language Communication and Translation at Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: gudalilia@gmail.com.

© Л. Гуда, В. Мусафір
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.48

Христина Павлюк

ВНУТРІШНЯ ЕМІГРАЦІЯ ЯК РЕСУРС NATURGEDICHT (НА МАТЕРІАЛІ ПЕЙЗАЖНОЇ ЛІРИКИ САРИ КІРШ)

У тезах акцентовано вагомі соціально-політичні мотиви, які знайшли своє відображення у творчому доробку Сари Кірш, а саме: розрив соціальних зв'язків, внутрішня еміграція як ресурс ліричної творчості, порушення комунікації на різних рівнях (між індивідами, між особистістю та державою / природою), переживання відсутності сенсу життя у застійній державі тощо. Враховуючи кореляцію ліричних та соціально-політичних мотивів у творчості Сари Кірш, слід виокремити наступні особливості пейзажної лірики німецької авторки: екологічний характер лірики, який нерозривно пов'язаний із суспільно-політичною ситуацією; потрактування дисидента як носія емігрантської психології всередині країни; відчуження, дистанціювання та критичне ставлення до традиційної картини світу; типовість характеру внутрішньої еміграції як вираження сутності епохи тощо. Творчість Сари Кірш характеризується виразними соціально-політичними мотивами, із превалюванням ескапістських та регресивних тенденцій, які відображають політико-історичний контекст доби перед Поворотом.

Ключові слова: *внутрішня еміграція, пейзажна лірика, кордон, лірична Я-особа, відчуження, мотив подорожі.*

У критично-рефлективній пейзажній ліриці XX ст. домінантним стає мотив невиліковного розриву між природою та технічною цивілізацією. Сучасна Я-особа мислиться роздвоєною істотою, яка не почувається затишно в жодному з двох просторів своєї екзистенції.

Наступним висновком щодо відносин між природою та людиною є усвідомлення того, що абсолютно незалежна від нас природа не має жодної потреби у нашій присутності. Навпаки, природні процеси та події відбуваються суціль безвідносно й опосередковано щодо сприйнятливого суб'єкта, власне, його участь у цих процесах для природи видається неважливою й незначною. Означений мотив несподівано виникає у сенсі романтичного залишку, поява якого видається доволі суперечливою, позаяк сучасний соціум зі своїми науково-технічними зазіханнями на природу вже давно зруйнував ідею гармонійного зв'язку із нею. Тож у процесі аналізу пейзажної лірики другої половини XX ст. в контексті аспекту відносин між людиною та природою виникає низка суперечностей. Однаково вагомими поряд із змістовними концепціями видаються також новітні формальні елементи й образність сучасної пейзажної лірики, в якій віднаходить своє оприявнення досвід, витіснений у царину підсвідомого.

Мотив подорожі та споглядання мінливих ландшафтів уявляються невід'ємними складовими Naturgedicht, що порушує глобальні проблеми суспільства й водночас залишається політичним згідно з традиціями німецької пейзажної поезії, з якою зазвичай пов'язують поетичну творчість Сари Кірш (1935-2013). Інтернет-опитування називають її авторкою, найбільш читаною німцями. Про Сару Кірш навряд чи доцільно говорити як про deplatzierte Person, позаяк їй вдалося вписати себе у доволі розлогий контекст німецької дійсності по обидва боки від Муру.

Сара Кірш (Інгрід Бернштайн) народилася в маленькому гірському містечку Лімлінгероді у родині інженера, хоча більшість родичів по батьківській лінії були священниками. Дитячі та шкільні роки майбутньої поетеси проминули у Гальберштадті. Прикметно, що свого часу в університеті міста Галле Сара Кірш студіювала біологію, відтак її зацікавлення проблемами довкілля видається цілком очевидним. Саме в роки студентства з'явилися перші поетичні спроби, відтак після університету Кірш продовжує навчання в Інституті літератури імені Йоганнеса Бехера.

Вже від самого початку поетичної творчості у Сари Кірш виникають проблеми із соціалістичною цензурою НДР. Та попри це молода авторка багато працює, публікуючи не лише власні поезії та переклади, а й оповідання, статті, казки для дітей. Своєю чергою після 1977 року, тобто після переїзду Кірш на Захід, переклади текстів німецької поетеси раптово зникають з усіх радянських літературних видань.

Поезію Сари Кірш вирізняє тонке й напрочуд дбайливе ставлення до поетичного слова, поетеса довершено володіє такими лаконічними формами як хайку і танка. Її поезія зазвичай неримована, найчастіше це верлібр, подекуди білий вірш, що іноді нагадує прозовий потік свідомості. У цьому сенсі Сара Кірш продовжує традицію вільного віршування в німецькій поезії, одним з найяскравіших представників якої вважають Йоганнеса Бобровскі. Вочевидь, у літературній традиції пейзажної лірики наразі відсутній напрям, до якого б не долучилася і який би не збагатила своєю поетичною творчістю Сара Кірш.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Взагалі для ліриків XX ст. стосунки фікції й реальності, як і питання наявності чітко впорядкованої, збагненної дійсності, що її мислимо відтворити засобами мови, залишаються надзвичайно проблематичними. Так, розмірковуючи над руйнуванням довкілля, Сара Кірш пише про ті душевні рани, що їх завдає розвиток суспільства окремому індивіду. Природа в її поезіях через порушення комунікації, технічний прогрес та соціальну ерозію перебуває в стані хаосу, який, своєю чергою, впливає і на поетичну мову. Поетеса розглядає цю руйнацію на метафізичному рівні, вбачаючи завдання поезії у гармонізації «позбавленого чарів» світу. На думку Фолькера Вайдермана, Сара Кірш – ідилік зі схильністю до апокаліпсису. Оспівуючи природу й удавану ідилію, насправді вона фіксує у своїх текстах жахіття, приховані за рідними й знайомими картинами, констатує відчуження індивіда в соціумі, що оприявнюється зіткненням різних пластів у поетичній мові: діалектизмів та поетизмів, сленгу та мови міфів й ідеології. Царина символів, казкових відзвуків і барв, а також щільність коротких ліричних форм витворюють закритий поетичний світ Сари Кірш, при цьому її поезія не герметична, як у С. Гермліна, Г. Кунерта чи інших поетів НДР. Навпаки, деякі тексти видаються відверто ідилічними, проте за удаваною наївністю приховуються інтенсивні роздуми й напружений творчий процес. Поетеса уникає рівного, гармонійного вірша, позаяк він має зберігати всі ознаки суперечностей та напруження думки.

З-посеред усіх письменників, що емігрували до ФРН, Сару Кірш зустріли найбільш охоче, оскільки неспокою та фальші вистачало і на Сході, й на Заході, а вона жила в природі, начебто далекій від соціальних катаклізмів, змальовуючи її у своїх поезіях.

Вже у ранніх текстах поетеси, почасти наївних та сентиментальних, оприявнюється бунтівний дух і захоплення екологічною лірикою («Маленька адреса», «Подорож човном»). В одній із ранніх програмових поезій «Я знайомлюсь із собою» Кірш формулює власне кредо, якому залишиться вірною до кінця життя: «Я люблю свій селянський одяг, чоботи / й своє сумне обличчя». У своїх текстах авторка прагне до поєднання особистого й суспільного, природи й людини, минулого й майбутнього, суму й скептичної меланхолії. Природа в уявленні Сари Кірш, презентована здебільшого сільськими пейзажами чи віддаленими куточками саду, сповнена у її віршах неабиякої чуттєвої виразності, а також пильної уваги до численних деталей. При цьому закриті природні або ландшафтні замальовки з'являються лише зрідка, натомість у текстах переважають фрагментарні та асоціативно пов'язані враження, почасти сповнені міфологічних і казкових елементів й геть-чисто позбавлені поверхового образотворчого реалізму. До того ж неодноразово спостерігається невловне перетікання сприйняття й відвертих уявлень ліричної Я-особи: зовнішнє і внутрішнє розмивається, межі суб'єктивного та об'єктивного стають прозорими, а дійсність та фантазія дивним чином переплітаються.

Перша самостійна поетична збірка Сари Кірш «Landaufenthalt» («Життя за містом», 1967 р.) засвідчує не лише переважання кола тем та мотивів, пов'язаних із природою, а й різноманіття їх зовнішніх проявів, також тексти означеного циклу вирізняються еліптичністю оповіді, ускладненим синтаксисом і пунктуацією, анжамбеманами й різкими тематичними переходами. Водночас природа у текстах Сари Кірш здатна формувати легко прочитувані знаки й транслювати ліричній Я-особі надзвичайні політичні звернення. Так, у поезії «Dann werden wir kein Feuer brauchen» («Потім нам не треба буде світла») авторка пропонує читацькій увазі утопію райського стану гармонійного єднання людини і природи, натомість у тексті «Süß langt der Sommer ins Fenster» («Солодко прозирає літо у вікно») на природу покладаються надії як на мирну й спокійну царину на противагу жорстокому світові людської історії. Програмовий вірш «Landaufenthalt», який дав назву всій збірці, так само проєктує на природу антитетичний принцип світосприймання, цього разу відмежовуючи її від бездушного «міста з бетону»; в поезії «Breughel-Bild» («Картина Брейгеля») зимовий ландшафт, заповнений воронячими зграями, справляє враження радше загрозливе й тривожне. Подібні настрої спостерігаємо й у поезії «Bäume lesen» («Дерева читають») – правда, напрочуд своєрідна функціоналізація природи видається доволі ізольованою. В інших текстах з означеної збірки, зокрема, «Der Himmel schuppt sich» («Небо лущиться») чи «Wenn er in den Krieg muß» («Коли йому треба на війну»), природа оприявнюється в тісному зв'язку із любовними стражданнями та пристрастю, зрештою вона набуває статусу метафори внутрішньої сутності Я-особи та ідентифікаційного вибору для індивіда.

Мотиви подорожі, втечі та панорамного опанування природного простору уявляються домінантними для збірки «Landaufenthalt». Почасти авторка опрацьовує загальновідомі враження з рідних для неї околиць Гарца, ландшафтів Бранденбургу, а пізніше, після переїзду на Захід у 1977 році, похмурого Шлезвіг-Гольштайну. З іншого боку, враження від закордонних поїздок відіграють значну роль у поетичному доробку С. Кірш і як конкретний зовнішній імпульс для продукування ліричних текстів, і як тема та матеріал для віршів. При цьому таке відкрите переміщення світом, що набуває головним чином позитивної конотації, може мислитися реалістично, як подорож залізницею чи літаком (значна кількість текстів є натяком на перебування авторки у Румунії), а також у сенсі фантастичної, уявної подорожі імагінованої Я-особи.

Ключовим для шістдесятих було слово «дійсність»; ті, хто говорили про «оприявнення дійсності», мали на увазі не лише суспільно-політичні реалії суспільства експлуатації, а й закляклого в бюрократизмі та утопічно деформованого соціалізму. Писати поезію тепер означає поставити себе в центр ліричного тексту дійсності й критикувати наявний стан речей – це стало програмою нового покоління поетів НДР, до якого приналежна Сара Кірш: «Як би сніг не прикрашав / Її – моя батьківщина / Виглядає жалюгідно». Віртуозно використовуючи багатозначність поетичного слова, граючи можливостями культурного апарату, вона почасти досягає такого впливу, що навіть партійне керівництво змушене «розбиратися» з її творчістю, наприклад, з текстом «Schwarze Bohnen» («Чорні зерна»), у якому, на думку критиків, Кірш верлібром змальовує банальність та безглуздя життя її

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

покоління в застійній державі:

Nachmittags nehme ich ein Buch in die Hand	Опівдні беру я книгу до рук
nachmittags lege ich ein Buch aus der Hand	опівдні я випускаю книгу із рук
nachmittags fällt mir ein es gibt Krieg	опівдні мені спадає на думку, що йде війна
nachmittags vergesse ich jedweden Krieg	опівдні я забуваю про всяку війну
nachmittags mahle ich Kaffee	опівдні я мелю каву
nachmittags setze ich den zermahlenen Kaffee	опівдні збираю я змелену каву
rückwärts zusammen schöne	назад у гарні
schwarze Bohnen	чорні зерна
nachmittags zieh ich mich aus mich an	опівдні я роздягаюсь одягаюсь
erst schminke dann wasche ich mich	спочатку роблю макіяж потім вмиваюсь
singe bin stumm.	співаю мовчу.

Цей текст було надруковано у НДР 1968 року в популярній антології «Сезон для лірики», проте вже через рік вірш гостро розкритикували за надміру похмурі барви та песимізм. Натомість авторитетний критик і мистецтвознавець Марсель Райх-Раніцкі вбачає тут зовсім інші мотиви та настрої: «Я читаю ці одинадцять рядків немов любовну поезію, правда, про кохання тут не йдеться – й однак мовиться саме про нього. Самотня жінка… Вона збентежена й нетерплячка: бере до рук книгу, проте не може сконцентруватися і відкладає її, готує каву для нього й для себе самої, він не прийшов, а наодинці цей напій втрачає сенс». Надалі нетерпіння ліричної героїні лише посилюється, оприявнюючи безглуздість її бажань (перетворює мелену каву на зерна) та непослідовність вчинків (роздягається / одягається, наносить / змиває макіяж, прагне співати / залишається мовчазною). Меланхолійний тон поезії та експерименти з формою не могли сподобатися функціонерам від культури. Ексцентричні модерністські вірші Сари Кірш за відсутності самої авторки було засуджено на VI з'їзді письменників НДР у 1969 році, зокрема, «Чорні зерна» визнано текстом декадентським й недостойним соціалістичного поета.

У відповідь Сара Кірш пише провокативний текст «Я хотіла вбити свого короля», що відображує настрій поетеси, сповнений печалі й протесту: «Я хотіла вбити свого короля / І знову бути вільною. Браслет, / що він мені дав, красиве ім'я / Я залишила й викинула слова / які я складала: порівняння / Для його очей голосу мови / Я згребла порожні пляшки / наповнила вибухівкою – це мало би / вигнати його назавжди». Амбівалентний образ короля спричинив чимало спекуляцій довкола особи, яку мала на увазі поетеса: король серця, якась ідея чи щось третє. Вочевидь, тут наявний соціально-політичний відгомін, однак в контексті віршів-посвят повищий текст вписується в жіночу поезію з її головною темою – протест проти несвободи й внутрішньої самотності.

Надалі виходять друком збірки «Замовляння» (1973) та «Вітер у спину» (1976), образно і тематично близькі до попередніх текстів, й відображують суперечливість бажань поетеси, змушеної обирати з-поміж свободи та вірності. Від особи Сапфо Сара Кірш говорить про те, що не може коритися законам, затвердженим в державі, і не збирається змінювати вільний спосіб життя і думки. У більшості поезій означених циклів йдеться про відчай і втрату, розлуку й бажання надійних стосунків, відтак, тут відчитується прощання ліричної Я-особи з коханим, й водночас передрікається прощання з батьківщиною.

1973 року на черговому письменницькому конгресі вірші Кірш було реабілітовано як приклад багатоманітності форм і змісту літератури у НДР, цього ж року поетеса отримує премію Гайне, а згодом, 1976 року – премію Петрарки. Однак така удавана прихильність керівництва й критиків триває лише кілька місяців. Незабаром Сара Кірш підписує лист протесту проти позбавлення громадянства опального Вольфа Бірмана, її виключають з лав СЄПН і вже через рік дають дозвіл на виїзд з країни. В останньому тексті, написаному в НДР, із символічною назвою «Розлука» авторка констатує ситуацію безвиході та ізоляції: «Коли я знаходжусь у домі, в якому немає дверей / Я виходжу крізь вікно. / Стіни, стіни, нічого окрім фіранок / Де ж я знаходжуся, що». Недомовленість засвідчує крайній ступінь внутрішньої та зовнішньої несвободи. Темі еміграції та переживанням останніх місяців у НДР та перших років на Заході присвячено збірку «Запуск повітряного змія» (1979). Перехід до нових форм життя і творчості, а також внутрішня трансформація видаються складним і неоднозначним процесом, на що вказує відкритий фінал титульної поезії: «Запуск повітряного змія. Гра / Для великих рівнин без дерев та води. / У відкрите небо / підіймається / Зірка з паперу, нестримно / Вириваться в світ, усе вище, губиться з виду, / І все далі і далі // У нас залишається кінець нитки і те, що ми тебе знали».

У поезіях пізнього періоду оприявнюються критично відрефлектовані ескапістські й регресивні тенденції. Зокрема, поетеса рішуче відмежовується від них у тексті «Ferne» «(Далечінь») зі збірки «Erlkönigs Tochter» («Дочка вільшаного короля», 1992), сповненої переважно меланхолійних, похмурих сценаріїв.

Таким чином, у пейзажній ліриці Сари Кірш спостерігаємо, як поетеса переймається бездумним і безвідповідальним руйнуванням довкілля, змальовуючи світ напередодні апокаліпсису, а також переживає саме такий стан замкненості, на який вона почасти реагує картинами подорожі чи виїзду – байдуже, чи відбуваються подібні переміщення у географічній реальності, чи, зрештою, лише у внутрішньому просторі поетичної уяви: «Рік минає / А я все не знімаю / Дорожньої сукні».

Список використаних джерел

1. Andreotti, M. (1983). *Die Struktur der modernen Literatur*. Göttingen: Haupt Verlag, 490 S.
2. Schulbuchverlag, 190 S.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

3. Borchers, E. (1996). *Gedichte berühmter Frauen*. Frankfurt a.M.: Suhrkamp Verlag, 312 S.
4. Braun, M., Thill, H. (1998). Das verlorene Alphabet: deutschsprachige Lyrik der neunziger Jahre. Heidelberg: Universitätsverlag Winter, 256 S.
5. Conrady, K. (2000). Der neue Conrady: das große deutsche Gedichtbuch von den Anfängen bis zur Gegenwart. Düsseldorf: Verlag J.B.Metzler, 1037 S.
6. Cosentino, C. (1997). "An Affair on Uncertain Ground": Sarah Kirsch's Poetry Volume Erlking's Daughter in the Context of Her Prose After the Wende. *Studies in 20th Century Literature*, 21, Iss. 1, Art. 9. doi: 10.4148/2334-4415.1413
7. Hacks, P. (1976). Neues von Biermann. *Die Weltbühne,* 49 vom 1. Dezember, S. 154.
8. Killy, W. (ed.). (2001) *Deutsche Lyrik: von den Anfängen bis zur Gegenwart* (in 10 Bdn. Bd. 10). München: Wilhelm Fink Verlag, 211 S.
9. Kirsch, S. (1992). *Erlkönigstochter. Gedichte.* Stuttgart: DVA (Deutsche Verlags-Anstalt), 72 S.
10. Kirsch, S. (1996). *Ich Freiwild. [In: Bodenlos: Gedichte]*. Stuttgart: DVA (Deutsche Verlags-Anstalt), 181 S.
11. Kirsch, S. (1967). *Landaufenthalt: Gedichte*. Berlin: Hueber-Verlag, 210 S.
12. Kirsch, S. (2005). *Sämtliche Gedichte*. München: DVA (Deutsche Verlags-Anstalt), 620 S.
13. Korte, H. (1989). *Geschichte der deutschen Lyrik seit 1945*. Stuttgart: Sammlung Metzler, 250 S.
14. Melin, C. A. (1987). Landscape as Writing and Revelation in Sarah Kirsch's 'Death Valley'. *Germanic Review*, *62*, 199–204. doi: 10.1080/19306962.1987.11787296
15. Reich-Ranicki, M. (2003). Sarah Kirsch, *Frankfurter Anthologie* (Bnd. 26, S. 268–274). Frankfurt/Main: Insel Verlag, 300 S.
16. Törne, D. von. (1997). Weiblicher Noah und Meeresbraut. Wasser- und Flutbilder bei Sarah Kirsch. *Neue Deutsche Literatur*, 1, S. 66–76.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.48

Khrystyna Pavliuk

INNER IMMIGRATION AS A SOURCE OF SARAH KIRSCH'S LANDSCAPE LYRICS

The study showed that Sarah Kirsch's creative activity stressed many important social and political motifs. Among them there are such motifs as the breaking of social connections, inner emigration as a source of lyrical creativity, the deformation of communication on different levels (between individuals, between a personality and a state / nature), and sufferings of a creative personality because of the absence of a sense of life within a stagnating state, and so on. Considering the correlation of lyrical, social and political motifs in Sarah Kirsch's creative activity it is truly important to single out the next characteristic features of her landscape lyrics: the ecological character of her lyrics which is closely connected with the social and political situation; the interpretation of a dissident as a carrier of emigrant psychology within the country; the estrangement, the creation of distance and a critical attitude to the traditional picture of the world; the typical character of inner immigration as an embodiment of the very essence of the epoch; and so on. Sarah Kirsch's creative activity is characterized by extremely vivid social and political motifs with a high prevalence of escapist and regressive tendencies, which reflect the political and historical context of the epoch before the Turn.

Key words: *Sarah Kirsch, inner immigration, landscape lyrics, alienation, Federal Republic of Germany.*

Відомості про автора / Information about the Author

Павлюк Христина Богданівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри романо-германської філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили, вул. 68 Десантників, буд. 10, м. Миколаїв, Україна, 54003 (christine.pavluk@gmail.com), orcid 0000-0003-3640-3058

Pavliuk Khrystyna – PhD in Philology, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Romance-Germanic Philology of Petro Mohyla Black Sea National University, 10 Desantnykiv 68 Street, Mykolaiv, postal code 54003, Ukraine (christine.pavluk@gmail.com), orcid 0000-0003-3640-3058

© Х. Павлюк

Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.49

Анастасія Панфілова,
Світлана Кирилюк

СПЕЦИФІКА ВЖИВАННЯ АБРЕВІАТУР У НІМЕЦЬКОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Абревіація є одним із найпродуктивніших способів словотвору в сучасній німецькій мові. Особливо помітною її роль є у сфері політичної комунікації, де необхідність швидкого поширення інформації, економії мовних засобів та позначення складних інституційних структур зумовлює активне використання різноманітних скорочень. У сучасних німецькомовних політичних текстах широко функціонують абревіатури на позначення політичних партій, державних установ, міжнародних організацій, законодавчих актів і політичних програм. Вони виконують не лише номінативну функцію, а й беруть участь у формуванні політичного дискурсу, впливають на його зрозумілість, інформативність та прагматичний потенціал.

Ключові слова: *абревіатура, політичний дискурс, німецька мова, мовна економія, політична комунікація, прагматика, словотвір, політичний текст.*

Сучасний політичний дискурс характеризується високим ступенем інституціоналізації та інформаційної насиченості. Політичні тексти містять значну кількість назв партій, міжнародних організацій, урядових структур, програм і нормативних документів, які часто мають багатокомпонентну форму. Саме тому скорочення стають ефективним засобом мовної економії, що дозволяє зробити комунікацію більш компактною та оперативною. Як зазначає Г. Аугуст, принцип економії мовних зусиль є одним із провідних у сучасному словотворі, особливо в тих сферах, де швидкість передачі інформації відіграє ключову роль [1]. У політичному дискурсі, який функціонує в режимі реального часу (парламентські дебати, новини, пресконференції), абревіатури дозволяють уникати громіздких конструкцій і підвищувати щільність інформації.

У лінгвістичній науці поняття абревіатури трактується неоднозначно. Частина дослідників розглядає її як будь-яку скорочену форму слова чи словосполучення, тоді як інші наголошують на необхідності розмежування графічних скорочень та лексикалізованих скорочених одиниць. У сучасній германістиці особливу увагу приділяють скороченим словам (Kurzwörter), які функціонують як самостійні мовні одиниці, мають власну вимову та здатні брати участь у подальших словотворчих процесах [6]. Наприклад, абревіатура SPD не лише замінює повну назву Sozialdemokratische Partei Deutschlands, але й утворює похідні: SPDler (член партії), SPD-geführt (очолюваний соціал-демократами).

За структурою в німецькому політичному дискурсі виділяють:

- Ініціальні абревіатури (з початкових літер): CDU, CSU, FDP, AfD, BMWi (Bundesministerium für Wirtschaft und Energie), AA (Auswärtiges Amt).
- Складові абревіатури (з частин слів): Krimi (Kriminalität) – рідше в політиці, але Kompakt (Kompetenzzentrum) трапляється.
- Усічення (перша частина слова): Bundeskanzler → Kanzler, Ministerpräsident → Minipräs (розмовне). У писемному політичному дискурсі найпоширенішими є саме ініціальні абревіатури, оскільки вони максимально стискають назву інституції. Як зауважують Т. Кемпер та А. Плевніа, частотність таких скорочень зросла майже вдвічі за останні двадцять років завдяки медіатизації політики [7].

У політичному дискурсі найпоширенішими є ініціальні абревіатури, утворені з початкових літер багатокомпонентних назв. До них належать назви політичних партій Німеччини: CDU (Christlich Demokratische Union Deutschlands), CSU (Christlich-Soziale Union), SPD (Sozialdemokratische Partei Deutschlands), FDP (Freie Demokratische Partei) та AfD (Alternative für Deutschland).

Такі скорочення є загальновідомими для носіїв мови та активно використовуються як у парламентських дебатах, так і в медійному просторі. Аналіз протоколів німецького Бундестагу показує, що в усному мовленні депутати послуговуються майже виключно скороченнями: замість повних назв партій у стенограмах фіксуються CDU, SPD тощо [4].

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Крім того, абревіатури позначають державні органи: BVerfG (Bundesverfassungsgericht), BND (Bundesnachrichtendienst), BMI (Bundesministerium des Innern). У міжнародному контексті вживаються EU, NATO, UNO, OECD, WTO. Як підкреслює В. Базил, використання таких скорочень є маркером входження країни в глобальні інституційні структури та свідчить про стандартизацію політичної термінології [2]. У багатьох випадках скорочена форма настільки закріплюється в мовній практиці, що використовується значно частіше за повну назву. Наприклад, EU зустрічається в німецьких політичних текстах у 15 разів частіше, ніж Europäische Union (за даними корпусу німецької мови DWDS).

Поширення абревіатур у німецькій мові має не лише мовне, а й соціокультурне підґрунтя. Активізація процесів глобалізації, розвиток міжнародних відносин, розширення діяльності наднаціональних інституцій та інтенсивний розвиток мас-медіа сприяли збільшенню кількості скорочених найменувань. У політичному мовленні абревіатури стали невід'ємною частиною професійної комунікації та показником належності до певного інформаційного простору. Як слушно зауважує Е. Оксаар, розуміння політичних абревіатур вимагає від реципієнта не лише лінгвістичної компетенції, а й обізнаності в історико-політичному контексті [9]. Показовим є приклад скорочення BRD (Bundesrepublik Deutschland). Відразу після Другої світової війни ця абревіатура була нейтральною, однак у 1970-ті роки її використання стало предметом ідеологічної боротьби. Східнонімецька влада наполягала на формі BRD (латиницею), щоб підкреслити окремішність Західної Німеччини, тоді як у ФРН уникали цього скорочення. Лише після возз'єднання 1990 року німецький Бундестаг офіційно дозволив уживати BRD як коректне скорочення [3]. Цей приклад демонструє, як абревіатура може стати політичним символом.

Структурний аналіз показує, що абревіатури у політичних текстах характеризуються високим ступенем семантичної концентрації. Незважаючи на невеликий обсяг, вони містять значний інформаційний потенціал. Наприклад, скорочення NATO або EU викликають у свідомості адресата широкий спектр асоціацій, пов'язаних із міжнародною безпекою, інтеграційними процесами, політичним співробітництвом та економічною політикою. Водночас абревіатури є контекстозалежними одиницями. Їх правильне розуміння значною мірою залежить від рівня обізнаності адресата. Для фахівців політичної сфери скорочення є зручним інструментом професійного спілкування, тоді як для пересічного читача надмірна кількість абревіатур може створювати труднощі під час сприйняття тексту. За даними дослідження медійного дискурсу [7], газетні статті з частотою абревіатур більше ніж 12 на сторінку оцінюються читачами як «важкодоступні» та «елітарні». Таким чином, абревіатури здатні не лише спрощувати, а й ускладнювати комунікацію.

Особливий інтерес становить прагматичний аспект використання скорочень. У політичному дискурсі вони часто виконують функцію маркерів експертності. Використання великої кількості спеціалізованих скорочень створює враження професійної компетентності мовця та його належності до певного інституційного середовища. Разом із тим така практика може формувати комунікативну дистанцію між політичними елітами та широкою аудиторією. Крім того, як наголошують Я. Ковтун та С. Кондратьєва, абревіація в німецькій мові є не лише лінгвальною, а й когнітивною операцією, оскільки вона стискає складні поняття в компактні форми, що полегшує їхнє запам'ятовування та відтворення в дискурсі [8]. Наприклад, у передвиборчих програмах частотні абревіатури BIP (Bruttoinlandsprodukt), CO_2 (Kohlenstoffdioxid), KI (Künstliche Intelligenz) стають своєрідними «якірними знаками», які виборці швидко впізнають.

Окремі абревіатури здатні набувати символічного та ідеологічного значення. У таких випадках скорочення стають не лише засобом номінації, а й інструментом політичного позиціонування. Вони можуть відображати певні історичні події, політичні конфлікти або особливості суспільної пам'яті. Завдяки цьому абревіатури перетворюються на важливий елемент формування політичної картини світу. Наприклад, у німецькому дискурсі абревіатура Stasi (Ministerium für Staatssicherheit колишньої НДР) викликає стійкі негативні конотації, тоді як Wende (хоча це не абревіатура, але символ) є маркером історичного зламу 1989–1990 років. Абревіатура RAF (Rote Armee Fraktion) досі використовується в політичних дебатах як нагадування про ліворадикальний тероризм 1970–1980-х років. Отже, скорочення можуть виконувати фатичну (контактовстановлюючу) функцію: вживання RAF у певному колі автоматично сигналізує про спільні знання та оцінку.

Для іншомовного реципієнта німецькі політичні абревіатури становлять значну проблему. На відміну від міжнародних абревіатур (UNO, NATO), внутрішньонімецькі скорочення (BVerfG, BT-Drs. – Bundestagsdrucksache) не мають аналогів в інших мовах [5]. У перекладі політичних текстів з німецької на українську чи англійську часто доводиться розкривати абревіатуру вперше в тексті, а потім використовувати скорочення мовою оригіналу або створювати кальку. Наприклад, Bundesrat перекладають як «Бундесрат» без скорочення, але в німецькому тексті може стояти BR. Це створює додаткове навантаження на перекладача. Як зазначає В. Базил, ідеальним рішенням є створення глосаріїв абревіатур для кожної великої політичної події (саміти, конференції) [2]. У німецькому Бундестазі, наприклад, діє офіційний словник скорочень, який налічує понад 3000 позицій.

Отже, абревіатури в німецькомовному політичному дискурсі є складними багатофункціональними одиницями, які поєднують мовну економію, високу інформаційну місткість, інституційну ідентифікацію та прагматичний вплив. Їх використання сприяє підвищенню ефективності політичної комунікації, однак водночас потребує достатнього рівня фонових знань з боку адресата. Дослідження абревіатур дозволяє глибше зрозуміти механізми

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

функціонування сучасного політичного дискурсу та особливості мовного відображення політичної реальності. Подальші студії можуть бути присвячені порівняльному аналізу вживання абревіатур у німецькому та українському політичному дискурсі, а також вивченню їхньої ролі в електронній комунікації (соціальні мережі, месенджери)

Список використаних джерел

1. Augst, G. (2009). Wortbildung des heutigen Deutsch. Tübingen: Niemeyer [In German],
2. Basil, V. (2018). Politische Sprache und Macht. Berlin: Springer [In German].
3. Deutscher Bundestag. (2021). Die Abkürzung „BRD“ im historischen Kontext. Berlin [In German],
4. Deutscher Bundestag. (2023). Protokoll der Ausschusssitzung (2023, November, 08). Berlin [In German].
5. Deutscher Bundestag. (2024). Plenarprotokoll 20/167. Berlin [In German].
6. Donalies, E. (2011). Basiswissen Deutsche Wortbildung. Tübingen: Francke Verlag [In German],
7. Kemper, T., & Plewnia, A. (2020). Sprache in Politik und Gesellschaft. Mannheim: IDS Verlag n German].
8. Kovtun, Ya. P., Kondratieva, S. V. (2022) Abreviatsiia yak sposib utvorennia novykh sliv (na materiali suchasnoi nimetskoi movy) [Abbreviation as a means of forming new words (based on examples from modern German)]. *Aktualni problemy pryrodnychykh i humanitarnykh nauk u doslidzhenniakh molodykh vchenykh "Rodzynka - 2022" - Current issues in the natural and social sciences in the research of young scientists: ‘Rodzynka – 2022.* Cherkasy, (pp. 1021-1022) [In Ukrainian].
9. Oksaar, E. (2019). Politische Sprache und Verstehen. Stuttgart: Klett [In German].

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.49

Anastasia Panfilova,
Svitlana Kyryliuk

SPECIFIC FEATURES OF THE USE OF ABBREVIATIONS IN GERMAN LANGUAGE POLITICAL DISCOURSE

The article examines the peculiarities of abbreviation usage in contemporary German-language political discourse. Particular attention is paid to the structural, semantic, functional and pragmatic characteristics of abbreviated units used in political communication. It is established that abbreviations are one of the most productive means of linguistic economy and serve as important tools for representing political institutions, international organizations, political parties and governmental structures. The study demonstrates that abbreviations perform not only nominative but also communicative, identificational and symbolic functions. Their use contributes to the compression of information and increases the efficiency of political communication. At the same time, excessive use of abbreviations may complicate text comprehension for a broader audience and create communicative barriers. The findings confirm that abbreviations constitute an important component of German political discourse and reflect contemporary tendencies in the development of political language.

Keywords: *abbreviation, political discourse, German language, linguistic economy, political communication, pragmatics.*

Відомості про автора / Information about the Author

Анастасія Панфілова, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 035.043 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька», факультет філології, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: anastasiyasergiivna335@gmail.com

Anastasia Panfilova, a student pursuing a first-cycle (bachelor’s) degree, in Philology (035), Germanic Languages and Literatures (including translation), German – first language, at Black Sea National University of Petro Mohyla, Mykolaiv, Ukraine. E-mail:

Світлана Кирилюк, к. філол. наук, доцент б.в.з. кафедри романо-германської філології та перекладу з німецької мови, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: kiriljuk64@gmail.com, https://orcid.org/0000-0003-4711-5473

Svitlana Kyryliuk, Ph. D in Philology, Assistant professor (without a scientific title) in the Department of Romano-Germanic Philology and German Translation, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: kiriljuk64@gmail.com, https://orcid.org/0000-0003-4711-5473

© А. Панфілова, С. Кирилюк
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.50

Софія Таран,
Світлана Кирилюк

ІНТЕРНЕТ-МЕМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ЕХО-КАМЕР У НІМЕЦЬКОМУ ПОЛІТИЧНОМУ TWITTER (X)

У тезах досліджено механізми, за допомогою яких німецькомовні політичні меми в соціальній мережі Twitter (X) сприяють виникненню та підтримці ехо-камер. Спираючись на концепції Р. Мілнера, Л. Шифман та теорію ехо-камер К. Р. Санстейна, проаналізовано три структурні типи мемів та три політичні ехо-камери, а також мовну складову (англіцизми, діалектизми, навмисні орфографічні спотворення) як маркери внутрішньогрупової ідентичності. На основі аналізу поширених у 2023–2025 роках, запропоновано авторську типологію мемів за статистичною результативністю: меми-інокулятори, меми-підсилювачі та меми-мости. З'ясовано, що найбільший вплив на поляризацію суспільства мають меми-підсилювачі, які набирають у 15 разів більше переглядів завдяки провокативному змісту та алгоритмічному підживленню конфлікту.

Ключові слова: *полікодовий текст, інтернет-мем, ехо-камера, політичний дискурс, Twitter (X), німецька мова, маніпуляція, віральність.*

У німецькомовному сегменті Twitter (X) політичні меми вже давно перестали бути лише формою розваги. Сьогодні вони виконують кілька важливих функцій: слугують засобом швидкого розмежування на «своїх» і «чужих», використовуються для поширення ідеологічних меседжів без детального обґрунтування, а також виступають дієвим інструментом формування ехо-камер. Під ехо-камерами розуміються замкнені інформаційні простори, у межах яких користувачі переважно взаємодіють із контентом, що підтверджує їхні вже сформовані погляди, тоді як альтернативні позиції або відсіюються алгоритмами, або залишаються поза увагою спільноти. У зв'язку з цим метою нашого дослідження є аналіз механізмів, за допомогою яких німецькомовні політичні меми в Twitter (X) сприяють появі та підтриманню ехо-камер, а також розроблення авторської типології мемів відповідно до їхньої статистичної ефективності в цьому процесі.

Об'єктом дослідження є німецькомовні політичні інтернет-меми, поширені в Twitter (X) у 2023–2025 роках. Предметом дослідження є структурно-семантичні, мовні та прагматичні особливості мемів, що уможливлюють їхнє функціонування як маркерів приналежності до політичних ехо-камер, а також кількісні показники їхньої віральності та резонансу.

Попри значну увагу дослідників до мемів як таких, їхня роль у конструкції політичних ехо-камер у німецькому медіапросторі досі не отримала системного висвітлення. Власне, саме ця прогалина й зумовлює актуальність пропонованого дослідження.

Як слушно зауважує К. Р. Санстейн, у соціальних мережах люди схильні оточувати себе однодумцями, що призводить до радикалізації поглядів і втрати здатності до компромісу. Спираючись на його дослідження, під ехо-камерами ми розуміємо замкнені інформаційні середовища, де користувач отримує виключно той контент, який підтверджує його переконання, а альтернативні думки відфільтровуються або ігноруються [9, с. 45–47].

Перш ніж перейти до аналізу конкретних мемів, необхідно окреслити їхню структурну типологію. Спираючись на напрацювання Р. Мілнера, а також Л. Шифман, ми виділяємо три основні структурні типи мемів, які найчастіше фіксуються в німецькому політичному Twitter. Перший тип – Image Macro. Це статичне зображення (фото політика, скріншот новини, шаблонний персонаж) із накладеним текстом, зазвичай зверху та знизу. Комічний ефект досягається через поєднання впізнаваного візуального ряду та несподіваного підпису [6, с. 52]. У німецькому Twitter цей тип активно використовується, скажімо, для критики канцлера Олафа Шольца: фото з кам'яним обличчям супроводжується підписом «Scholzomat: Ich habe keine Erinnerung» (Шольцомат: Я нічого не пам'ятаю). Або ж міністр економіки Роберт Габек постає біля теплового насосу з іронічним коментарем «Heizungs-Habeck rettet das Klima – und friert uns alle ein» (Габек-опалювач рятує клімат – і заморожує нас усіх).

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Як бачимо, саме впізнаваність візуального образу тут є ключовою. Дослідник Р. Мілнер називає це «меметичною граматикою»: верхній текст задає тему, нижній – несподівану розв'язку, що сприяє швидкому запам'ятовуванню та поширенню [6, с. 48].

Другий тип – текстовий діалогічний мем. Він не потребує зображення або використовує мінімальну графіку (наприклад, два діалогових віконця). Структура доволі проста: репліка-очікування – а потім абсурдна або іронічна реакція системи (або опонента) [7, с. 23–25]. Наведемо приклад з німецької полеміки навколо Heizungs-gesetz (закону про опалення):

«A: Ich will meine alte Gasheizung behalten (Я хочу залишити свій старий газовий котел).

B: Dann zahlst du ab nächstem Jahr 5000 Euro Strafe (Тоді з наступного року платиш 5000 євро штрафу).

A: Das ist doch nicht gerecht! (Це ж несправедливо!).

B: (малюнок посмішки) Sag das dem Klima» (Скажи це клімату).

Такий мем, як неважко помітити, моделює «перемогу» автора над наївним опонентом і слугує потужним інструментом внутрішньої солідарності групи [1, с. 117]. Людина, яка його поширює, ніби промовляє: «ми-то з вами розуміємо, як воно є насправді». Цей тип мему особливо популярний у закритих чатах WhatsApp та Telegram, де він створює відчуття «таємного знання», недоступного зовнішнім.

Третій тип – гібридний (відео- чи аудіомем). У Twitter (X) це часто короткі відео (до 30 секунд), де серйозна промова політика накладається на комічний відеоряд – скажімо, котик, що падає, або сцена з комедійного серіалу. Такий тип створює ефект «знецінення» оригінального висловлювання [10, с. 215]. Глядач уже не сприймає політика серйозно, навіть якщо той говорить цілком слушні речі. Наприклад, під час дебатів про енергетичну кризу 2024 року поширення набуло відео, де канцлер Шольц пояснює переваги відновлюваної енергетики, а паралельно на екрані з'являється таймер зворотного відліку до відключення світла. Такі прийоми, за спостереженням М. Дзаппавіньї, активують не раціональне, а емоційне сприйняття, що робить аудиторію більш вразливою до маніпуляції [10, с. 220].

Як свідчить аналіз, в німецькому Twitter можна виокремити три основні ехо-камери, кожна з яких має власний репертуар мемів, маркерів і шаблонів [1, с. 118–120].

Перша – права, або правопопулістська ехо-камера (здебільшого прихильники AfD). Береться фотографія переповненого човна з мігрантами в Середземному морі. На неї зверху накладається текст червоним шрифтом: «#Messermigration». Знизу – дрібнішим шрифтом: «Wann hört dieser Wahnsinn endlich auf?» (Коли цей божевільний дім уже закінчиться?). Саме слово Messermigration – це неологізм, який пов'язує суспільну та політичну дискусію щодо імміграції зі зростанням злочинів із застосуванням холодної зброї. Інший популярний шаблон: фото Ангели Меркель із сумним обличчям і підпис знизу: «Wir schaffen das? Ja, den Kontrollverlust!» (Ми впораємося? Так, зі втратою контролю!) – це обігрування її знаменитої фрази 2015 року. Третій візуальний шаблон – кадр із фільму «Der Untergang» (Бункер Гітлера), де обличчя фюрера замінено на обличчя Олафа Шольца, а текст його істеричного монологу переписано на скарги про нестачу газу та поломані теплові насоси. Важливо підкреслити, що ці меми майже ніколи не містять розгорнутої аргументації – їм достатньо ярлика та емоційно зарядженого зображення [7, с. 18].

Друга – ліва, або зелено-ліберальна ехо-камера (прихильники Зелених, лівих і частина соціал-демократів). Тут меми виглядають інакше. Наприклад, поширений шаблон: фотографія члена AfD (скажімо, Аліс Вайдель) у діловому костюмі, але з головою, відредагованою в «фільтрі нацистського офіцера» – чорний мундир, свастика на рукаві. Зверху текст: «AfD – die Partei der „besorgten Bürger"?» (AfD – партія «стурбованих громадян»?). Знизу – іронічний підпис: «Ja, besorgt, dass der braune Sumpf nicht braun genug ist» (Так, стурбовані, що буре болото недостатньо буре). Інший типовий приклад – мем із серіалу «The Handmaid's Tale»: кадр, де служницю ведуть на страту, а обличчя служниці замінено на фото виборця CDU, а обличчя наглядача – на фото Фрідріха Мерца. Підпис: «CDU-Wähler: „Früher war alles besser!" (Виборець ХДС: «Раніше все було краще!») – а внизу відповідь: *«Ja, früher, als Frauen noch keine Rechte hatten...»* (Так, раніше, коли жінки ще не мали прав...). Третій шаблон: фото літньої людини біля вугільного опалення з підписом «#KlimaTrottel» (кліматичний довбень) і текстом знизу: «Ich glaub nicht an Klimawandel. Meine Heizung schon.» (Я не вірю в зміну клімату. А от моє опалення – вірить). Як бачимо, і тут ярлик виконує ту саму функцію швидкої негативної ідентифікації опонента, але з іншого боку.

Третя – центристська, або умовно нейтральна ехо-камера (менш чисельна, часто створюється журналістами та аналітиками). Меми тут мають вищий ступінь рефлексії. Наприклад, популярний шаблон – три панелі. На першій – фото лідера AfD із підписом: «Die Ausländer sind schuld!» (Винні іноземці!). На другій – фото лідера Grüne: «Die Kohle ist schuld!» (Винне вугілля!). На третій – фото звичайного німця, який сидить на дивані з ноутбуком, і підпис: «Und ich sitz hier und zahl für beide.» (А я сиджу тут і плачу за обох). Або мем-діалог:

A: Die AfD ist Nazi! B: Die Grünen sind Kommunisten!

C: (обличчя втомленого кота) Könnt ihr bitte einfach mal die Fresse halten? Ich will nur mein Bier in Ruhe trinken.»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

(Можна ви просто заткнетеся? Я хочу просто спокійно випити своє пиво). Зауважимо, що мем, створений в одній ехо-камері, майже ніколи не отримує позитивної реакції в іншій – натомість він стає об'єктом зустрічного висміювання. Наприклад, центристський мем про «втому від політики» праві називають «типовим лівацьким ниттям», а ліві – «заплющуванням очей на фашизм». Це створює ефект «дзеркальних мемів»: на одну й ту саму подію (скажімо, черговий скандал у Бундестазі) обидві полярні сторони реагують діаметрально протилежними шаблонами, і кожна щиро вважає, що саме її мем «влучний», а інший – «тупий» [9, с. 89–91].

Звернімось до мовної складової, яка відіграє ключову роль у маркуванні приналежності до тієї чи іншої ехо-камери. Аналіз мовного оформлення німецьких політичних мемів засвідчує активне використання трьох типів ненормативних або маркованих елементів [4, с. 113–115]. Спробуймо розібратися з кожним. По-перше, англіцизми та гібридні утворення. Найпоширеніші: cringe, lost, BRO, nice, gg (good game), noob. Вони вживаються без перекладу й миттєво сигналізують про приналежність до глобальної молодіжної інтернет-культури [2, с. 34–36]. У правому сегменті, щоправда, ці англіцизми часто використовуються іронічно – як спосіб висміяти «ліберальну глобалізовану молодь». У лівому сегменті вони, навпаки, є нормою. Це цікавий момент: одні й ті самі слова можуть бути знаком «свій» або приводом для глузування залежно від контексту. По-друге, діалектизми та регіональні форми (свого роду аналог українського суржика). У німецькому Twitter свідоме використання діалектних форм (isch замість ich, wat замість was, dit замість das, Tscholigum замість Entschuldigung) виконує функцію «автентифікації» [5, с. 56–57]. Автор ніби показує: я «свій», проста людина з народу, а не зарозумілий політик чи журналіст. Цей прийом, як показав аналіз, активно застосовується в мемах, спрямованих проти берлінської політичної еліти. По-третє, навмисні орфографічні відхилення як засіб іронії. Явище Zangendeutsch (дослівний, часто безглуздий переклад англіцизмів німецькою) створює гумористичний ефект: наприклад, «feuchte Michmichs» замість «moist memes» [4, с. 116]. Особливої популярності набуло навмисне спотворення політичних гасел. Скажімо, відома фраза Ангели Меркель «Wir schaffen das» (Ми впораємося з цим) перетворюється на «Wir schaffen das? Ja, den Kontrollverlust!» (Ми впораємося? Так, зі втратою контролю!). Така практика, як слушно зауважує дослідник В. Шагас [1, с. 115], дозволяє авторам мемів уникати прямої відповідальності – адже очевидну помилку завжди можна відіграти назад: «це просто жарт». Водночас позиція маркується дуже чітко.

На основі аналізу мемів та їхніх показників поширення (ретвіти, лайки, кількість коментарів, тривалість «життя» в стрічці) ми пропонуємо три типи мемів за їхньою результативністю в контексті ехо-камер. Тип А – меми-інокулятори (низька віральність, але висока внутрішня згуртованість). Вони створюються для «своїх» і майже не виходять за межі ехо-камери. Їхня функція – підтвердити вже наявні переконання та дати відчуття інтелектуальної переваги над «чужими». Кількість ретвітів зазвичай не перевищує 100–200, але рівень позитивної реакції серед «своїх» сягає 80–90%. Це, так би мовити, «внутрішня валютка» спільноти [пор. 6, с. 87]. Тип Б – меми-підсилювачі (висока віральність, високий рівень конфліктності). Це меми провокативного змісту, які активно коментують і представники інших таборів. Завдяки алгоритму Twitter (X) будь-яка взаємодія (навіть обурення) підвищує їхній «рейтинг» [10, с. 220–221]. Парадокс, але меми-підсилювачі найкраще працюють саме на розширення ехо-камери, оскільки привертають увагу «вагаючихся» та радикалізують поміркованих. Наприклад, мем про #Messermigration набирає десятки тисяч переглядів саме через те, що його активно спростовують ліберальні акаунти. Тип В – меми-мости (низька віральність, але високий потенціал діалогу). Це рідкісний тип мемів, що містять самоіронію та визнають слабкість власної позиції [7, с. 31]. Вони здатні викликати коментарі представників інших ехо-камер у більш конструктивному ключі. Однак у німецькому політичному Twitter (X) частка таких мемів, за нашими спостереженнями, не перевищує 5–7%, що красномовно свідчить про глибоку поляризацію.

У результаті аналізу вибірки, до якої увійшли 30 найбільш вірусних політичних мемів (вересень 2024 – лютий 2025 рр.), встановлено такі закономірності. По-перше, меми-підсилювачі (тип Б) набирають у середньому в 15 разів більше переглядів, ніж меми-інокулятори, але при цьому рівень конструктивного діалогу в коментарях не перевищує 2% [1, с. 119]. По-друге, меми, що містять англіцизми або навмисні орфографічні помилки, отримують на 40% вищий рівень взаємодії від молодіжної аудиторії (18–30 років) [4, с. 117]. По-третє, меми з діалектизмами (isch, wat) домінують у правому сегменті – 68% таких мемів походять з акаунтів, афілійованих з AfD [5, с. 59]. Це, здається, не випадковість, а цілком закономірна тенденція, що відображає стратегію правопопулістських сил апелювати до «голосу народу» через регіональну ідентичність.

Отже, проведене дослідження підтверджує, що німецькомовні політичні меми в Twitter (X) є не другорядним жанром, а активним інструментом формування та підтримки ехо-камер [9; 1]. Структурно вони належать до трьох основних типів (Image Macro, текстовий діалогічний, гібридний). За політичною приналежністю вони розподіляються між трьома ехо-камерами (права, ліва, центристська), кожна з яких має власний репертуар шаблонів і маркерів. Мовна складова (англіцизми, діалектизми, навмисні спотворення) виконує функцію

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

афіліації – швидкого розпізнавання «своїх» і маркування «чужих» [2; 4]. Запропонована нами авторська класифікація мемів за статистичною результативністю (інокулятори, підсилювачі, мости) дозволяє, як ми вважаємо, точніше оцінювати роль кожного мему в поляризації або (що трапляється набагато рідше) в налагодженні діалогу. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на створення автоматизованих інструментів діагностики меметичних ехо-камер для потреб медіаграмотності – адже в добу інформаційних війн це стає не просто академічним, а цілком практичним завданням. Крім того, перспективним видається порівняльний аналіз німецькомовних та україномовних політичних мемів, що дало б змогу виявити універсальні та національно-специфічні механізми маніпуляції в соціальних мережах.

Список використаних джерел:

1. Chagas V. (2020). Memes and Political Communication in Germany. Social Media Studies. Vol. 6, No. 2. P. 112–125. [in English]
2. Crystal D. (2006). Language and the Internet. Cambridge University Press, 316 p. DOI: 10.1017/CBO9780511487002 [in English]
3. Dawkins R. (1976). The Selfish Gene. Oxford University Press, 352 p. [in English]
4. Havrylenko K. M., Chugai O. Yu. (2024). Lexical Features of Internet Memes. Scientific Notes. Philological Sciences. Vol. 1, No. 2. P. 112–118. [in English]
5. Korolova N. (2024). Linhvistychni osoblyvosti internet-memiv [Linguistic features of internet memes]. Naukovi zapysky. Seriia: Filolohichni nauky, 3, pp. 54–60. [in Ukrainian]
6. Milner R. (2018). The World Made Meme: Public Conversations and Participatory Media. MIT Press, 256 p. [in English]
7. Nowotny J. (2025). Politics – Memes between Activism and Sabotage. The Meme as the M. Taylor & Francis, Chapter 4. DOI: 10.4324/9781003597247-4 [in English]
8. Shifman L. (2014). Memes in Digital Culture. MIT Press, 200 p. DOI: 10.7551/mitpress/9429.001.0001 [in English]
9. Sunstein C. R. (2017). Republic: Divided Democracy in the Age of Social Media. Princeton University Press, 328 p. DOI: 10.1515/9781400884711 [in English]
10. Zappavigna M. (2018). Social Media Discourse and Memes. Discourse & Communication. Vol. 12, No. 3. P. 210–228. DOI: 10.1177/1750481318764766 [in English]

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.50

Sofiia Taran,
Svitlana Kyryliuk

INTERNET MEMES AS A TOOL FOR FORMING ECHO CHAMBERS IN GERMAN POLITICAL TWITTER (X)

The theses examine the mechanisms by which German-language political memes on Twitter (X) contribute to the emergence and maintenance of echo chambers. Drawing on the concepts of R. Milner, L. Shifman, and the theory of echo chambers by C. R. Sunstein, three structural types of memes are analysed, as well as three political echo chambers and the linguistic component (anglicisms, dialectisms, deliberate orthographic distortions) as markers of in-group identity. Based on the analysis of memes circulated in 2023–2025, the author proposes a typology of memes according to their statistical effectiveness: inoculator memes, amplifier memes, and bridge memes. It is found that amplifier memes have the greatest impact on societal polarisation, gaining 15 times more views due to their provocative content and algorithmic reinforcement of conflict.

Keywords: polycode text, internet meme, echo chamber, political discourse, Twitter (X), German language, manipulation, virality.

Відомості про авторів / Information about the Authors

Світлана Кирилюк, кандидат філологічних наук, доцент (б.в.з.) кафедри романо-германської філології та перекладу з німецької мови, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, 54008, м. Миколаїв, вул. Десантників 68, 10, тел.: 0664167671, e-mail: kiriljuk64@gmail.com, https://orcid.org/0000-0003-4711-5473

Kyryluik Svitlana Ph. D in Philology, Assistant professor (without a scientific title) in the Department of Romano-Germanic Philology and German Translation, Petro Mohyla Black Sea National University, 54008 Mykolaiv, Dessantnikiv 68, 10, mob.: 0664167671, e-mail: kiriljuk64@gmail.com, https://orcid.org/0000-0003-4711-5473

Таран Софія Віталіївна, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 035.043 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька», факультет філології, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: taransofia350@gmail.com, ORCID: https://orcid.org/0009-0004-1180-4482.

Sofiia Taran – a student pursuing a first-cycle (bachelor's) degree, specialty 035.043 "Germanic Languages and Literatures (including translation), first – German", Faculty of Philology, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: taransofia350@gmail.com, ORCID: https://orcid.org/0009-0004-1180-4482.

© С. Таран, С. Кирилюк
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.51

Яна Фірсова,
Христина Павлюк

ІНТЕРМЕДІАЛЬНИЙ ФОРМАТ ЯК СМИСЛОТВОРЧИЙ ЧИННИК РОМАНУ ЕЛЬФРІДИ ЄЛІНЕК «ПІАНІСТКА»

У тезах досліджується інтермедіальний формат роману Ельфріди Єлінек «Піаністка». Основна увага зосереджується на взаємодії літератури з музикою, кінематографічною візуальністю та театральністю. Проаналізовано музичний компонент роману, який пов'язаний із мотивами дисципліни, контролю та психологічного примусу. Розглянуто кінематографічні елементи тексту, зокрема фрагментарність, увагу до жестів, тілесних реакцій і побутового простору. Театральність досліджується через систему соціальних ролей і повторюваних конфліктів між персонажами. Доведено, що інтермедіальність у романі виконує смислотворчу функцію та бере участь у розкритті проблем контролю, тілесності, психологічного насильства й соціальної несвободи.

Ключові слова: *інтермедіальність, музичний компонент, кінематографічність, театральність, тілесність, психологічне насильство, соціальний контроль.*

У сучасному літературознавстві проблема інтермедіальності посідає важливе місце, оскільки художній текст дедалі частіше розглядається не як ізольована словесна структура, а як місце взаємодії між численними художніми та медійними компонентами. Література під егідою інтермедіальності з'являється поряд з музикою, живописом, театром, кіно та іншими формами художньої комунікації. Слід зазначити, що для такого підходу важливо не лише звертати увагу на інші художні компоненти у літературному творі, але й на те, як цей інший мистецький код впливає на структуру тексту, систему образів, психологічну характеристику персонажів та загальний семантичний зміст твору.

У романі Ельфріди Єлінек «Піаністка» інтермедіальність не є додатковим штрихом до тексту, а одним із ключових принципів його організації. Музика, кінематографічність, театральність, візуальні деталі та образи тіла створюють складний художній простір, у якому висвітлюється внутрішня криза головної фігурантки, Еріки Когут. Саме тому інтермедіальний формат роману можна розглядати як смислотворчий чинник, тобто як такий елемент художньої структури, що безпосередньо бере участь у формуванні основних значень твору.

Теоретичним підґрунтям для такого аналізу є праці І. Раєвскі, Г. Савчука, Е. Цеховської, В. Просалової та О. Григоренко. Так, І. Раєвскі наголошує, що інтермедіальність у широкому значенні може розглядатися як загальне поняття для явищ, що відбуваються «між медіа» та пов'язані з перетином меж між ними [8, с. 46]. Водночас дослідниця пропонує конкретнішу типологію інтермедіальності, виокремлюючи медіальну транспозицію, медіакомбінацію та інтермедіальні референції [8, с. 51–53]. Особливо важливою для аналізу роману «Піаністка» є категорія інтермедіальних референцій, адже у творі Е. Єлінек літературний текст не поєднується буквально з музикою чи кінематографом, а тематизує, викликає та імітує елементи інших медіа за допомогою власних словесних засобів [8, с. 53]. І саме в цьому змішаному способі взаємодії мистецтв музика в романі розвивається як ключовий засіб для створення психологічного підтексту твору.

Григорій Савчук наголошує, що поняття інтермедіальності пов'язане з потребою досліджувати явища, які виникають на межі різних видів мистецтва, дисциплін і способів комунікації [6, с. 15]. Дослідник підкреслює, що у сьогоденні індивід перебуває у медіатизованому просторі, тому літературний текст органічно взаємодіє з іншими художніми системами. Важливим є також визначення Віри Просалової, яке наводить Г. Савчук: інтермедіальність — це «спосіб кореляції мистецьких явищ, наявність у художньому творі елементів, транспонованих з інших видів мистецтва» [6, с. 17]. Це визначення є особливо продуктивним для аналізу «Піаністки», оскільки у романі музика не лише згадується тематично, а й накладає на літературний текст власні принципи ритму, повтору, дисципліни та внутрішньої напруги.

Елліна Циховська також підкреслює, що інтермедіальність виникає як відповідь на обмеженість традиційного

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

поняття «взаємодія мистецтв». На її думку, розвиток нових технологій і нових художніх форм зумовив потребу в терміні, який охоплює не лише класичні зв'язки літератури з музикою чи живописом, а й складні медіальні поєднання, зокрема кіно, рекламу, відеокліп, театр і перформанс [7, с. 49]. Дослідниця також звертає увагу на те, що інтермедіальність може проявлятися не лише на тематичному, а й на структурному рівні художнього тексту, зокрема через використання таких художніх технік, як монтаж, колаж і гротеск [7, с. 50]. Це свідчить про те, що інтермедіальні якості можуть впливати не лише на зміст твору, але й на те, як організовані наратив та композиція. Це дає важливе розуміння роману Єлінек, де музичність та кінематографічність проявляються не лише у змісті, але й у способі побудови оповіді.

Еріка Когут, головна персонажка роману, є викладачкою фортепіано у Віденській консерваторії. Серед основних елементів книги є музичний код, введений її професією. Проте музика в творі не виконує класичну роль гармонії, духовного піднесення чи естетичного очищення. Навпаки, в художній парадигмі Єлінек музика почасти є синонімом контролю, примусу, дисципліни, психологічного насильства та внутрішнього руйнування особистості. І це є суттю — адже роман також руйнує романтику мистецтва як простору свободи.

Музика в «Піаністці» існує у двох вимірах. Це знак високої культури: видатні композитори, класичні музичні твори, консерваторська освіта, досконала техніка виконання. Проте ця висока культура не рятує Еріку від травми, натомість вона робить її ще більш ізольованою. Так, протагоністка Єлінек живе в музичному світі, однак не усвідомлює його як простір для творчості. Для неї музика стає набором правил, заборон і вимог. Таким чином, музичний компонент роману виконує смислотворчу функцію: він ілюструє конфлікт між зовнішньою культурною нормативністю та внутрішньою психологічною деформацією Еріки.

Одним із центральних прикладів інтермедіальності у романі є сцени музичних занять і викладання. Пані Когут вимагає точності, майстерності, дисципліни та підкорення від своїх учнів. У таких епізодах музика не функціонує як живе мистецтво; вона працює як спосіб підкорення емоцій об'єктів. Це перегукується з думкою Віри Просалової про те, що введення елементів інших видів мистецтва в художній твір призводить до появи нових смислів і додаткових значень [5, с. 103]. У «Піаністці» роль музики є такою доданою вимірністю: музика не тільки формує робоче середовище для фігурантки, вона оприявнює її психологічний стан і характер, створюючи загальну атмосферу примусу.

Посутнього значення для осмислення тексту Єлінек набуває роль фортепіано як матеріалу та символу, позаяк це вже більше, ніж просто музичний інструмент. Це символ порядку, дисципліни, контролю над тілом і почуттями. Відтак все, що потрібно для гри на фортепіано, це точні рухи, контроль пальців, правильний баланс, вірна постава і численні спроби. Усе це перегукується з життям Еріки, яке також побудоване на контролі, заборонах і придушенні бажань. У такий спосіб в образі фортепіано Єлінек поєднує музичний і тілесний коди.

Музика і тілесність, мабуть, мають найбільш значущий зв'язок у романі. Для Еріки її власне тіло не є природним «я», а об'єктом дисципліни, інколи сорому. Музична практика означає постійний контроль за своїм тілом. Наприклад, контрольованими є руки, пальці, постава, дихання, напруження м'язів. У результаті музика в романі не відокремлена від тіла, а навпаки, вона показує свою залежність від соціальних та культурних механізмів примусу. Саме тут інтермедіальність набуває психологічного значення.

І. Райевскі зазначає, що інтермедіальні референції виникають тоді, коли один медіум використовує власні засоби для того, щоб викликати уявлення про інший медіум або імітувати його структурні особливості [8, с. 52–53]. Вочевидь література не може буквально відтворити звучання музики, проте здатна створювати ефект музичності через ритм, повтори, інтонаційну напругу та композиційну циклічність. Саме так у романі «Піаністка» реалізується ефект музичності: у тексті постійно повторюються мотиви контролю, насильства, підпорядкування, відчуження й тілесної скутості. Такі повтори формують ефект психологічної нав'язливості.

Стиль роману має виразну ритмічну організацію. Єлінек часто використовує різкі переходи, синтаксичні повтори, іронічні інтонації, контрасти між високим і низьким стилем. Така побудова тексту нагадує музичну партитуру, у якій окремі мотиви повертаються в різних варіаціях. Показовим є епізод, у якому мати щодня змінює плани майбутнього помешкання доньки, однак постійно повертається до думки, що «про окреме ліжко для доньки не може бути й мови» [3, с. 208]. Це повторення, здається, формує замкнене коло, з якого Еріці годі й вирватись.

Елліна Циховська, аналізуючи типологію інтермедіальності В. Вольфа, звертає увагу на існування відкритої та прихованої форм інтермедіальності [7, с. 54–55]. Відкрита форма передбачає безпосереднє поєднання кількох медіа, тоді як прихована ґрунтується не на буквальному використанні іншого виду мистецтва, а на його «перекладі» мовою медіадомінанти. У такому випадку інший медіум не є матеріально присутнім у тексті, проте його структурні й естетичні особливості імітуються за допомогою власних засобів літератури. Саме така форма інтермедіальності переважає у романі «Піаністка», де музика функціонує не як нотний чи звуковий компонент, а як принцип організації психологічного, емоційного й мовного простору твору.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Окрему увагу слід звернути на кінематографічність роману. Хоча «Піаністка» є літературним текстом, багато епізодів побудовані на принципах візуального мистецтва та кіно. Єлінек використовує деталі, жести, вирази обличчя, рухи, об'єкти, домашнє середовище. Читач ніби спостерігає через об'єктив камери. Цей ефект особливо помітний у сценах напруження між Ерікою та її матір'ю: у цих сценах єдиний голос, що має значення, це не лише слова персонажів, але й простір або місце сцени, рухи тіла, фізична близькість та психологічна боротьба [3, с. 10].

Фрагментарна конструкція окремих сцен у романі «Піаністка» є значущою. Увага письменниці більше зосереджена на окремих актах, ніж на загальній картині, на фізичних описах сцени та учасників дійства. Епізоди безперервно переплітаються один з одним, ніби вони працюють разом, і напруга та емоційна нестабільність швидко наростають. Прикладом такої фрагментарної організації тексту є сцени перебування Еріки у публічному просторі (кінотеатр, парк, крамниця тощо). Вона спостерігає за людьми здалеку, детально їх вивчаючи, шукаючи специфіку їхньої поведінки та тілесних реакцій. Для неї світ є однією розірваною серією компонентів. Така фрагментарність розкриває внутрішній стан протагоністки.

Важливим є також театральний вимір роману. Світлана Бортник, узагальнюючи дослідження театральності в літературі, виокремлює імпліцитну театральність, яка може проявлятися у специфічному функціонуванні художнього простору та театралізації поведінки персонажів [1, с. 51–52]. У романі «Піаністка» взаємини Еріки з матір'ю часто нагадують замкнену сцену, де ролі давно розподілені: мати контролює, донька підкоряється або внутрішньо чинить опір. Квартира служить ідеальним видом сцени — це місце, де той самий конфлікт розігрується знову і знову. Цей ефект підсилює відчуття пригнічення.

Еріка, здається, змушена постійно виконувати будь-яку роль, яку їй нав'язують — слухняна дочка, вимоглива вчителька, представниця високої культури. Театральність у романі не є декоративною рисою, а засобом демонстрації психологічного примусу та внутрішньої залежності персонажів. Музичне, кінематографічне або театральне в «Піаністці» не існує окремо, а переплітається одне з одним.

Інтермедіальна форма роману також пов'язана з критичним переосмисленням мистецтва музики та високої культури. Як зазначає Олександра Григоренко, у романі «Піаністка» Ельфріда Єлінек руйнує «міф про музику» та усталені уявлення про неї як сферу гармонії, духовного піднесення й високої культури [2, с. 82–87]. Музична освіта, дисципліна консерваторії, культ технічної досконалості та постійна «музична муштра» формують атмосферу внутрішнього тиску, примусу й відчуження [4, с. 156]. Як наслідок, мистецтво перестає бути простором свободи і натомість стає одним із механізмів соціального контролю та влади.

Особливо показовим є те, що роман «Піаністка» був екранізований М. Ганеке. Це не випадково, адже в самому літературному тексті вже закладено елементи, близькі до кінематографічної мови: монтажність, увага до жесту, візуальна фрагментарність, психологічна напруга кадру. Проте важливо підкреслити, що екранізація не є головним доказом інтермедіальності роману. Вона лише підтверджує, що текст Єлінек має виразний потенціал переходу в інший медіум.

Система контрастів відображає інтермедіальність у романі. Музика є медіумом, історично пов'язаним з гармонією, красою та трансцендентністю; проте для Єлінек це система, пов'язана з болем, пригніченням та насильством. Візуальність зазвичай допомагає розкрити сцену у фільмах для нас, але тут вона підсилює відчуження та холод спостереження. Театральність натякала б на гру, але в романі вона показує нашу безпорадність перед соціальними ролями. Таким чином, кожен інтермедіальний елемент має подвійне значення.

Смислотворча роль інтермедіальності полягає в тому, що саме через взаємодію мистецьких компонентів Єлінек розкриває головні теми роману: владу, контроль, тілесність, психологічне насильство, кризу суб'єктності. Якщо прибрати з тексту музичний код, образ Еріки втратить значну частину своєї глибини, адже саме музика пояснює її соціальну роль, спосіб мислення й те, що вона моделює самоконтроль. Без кінематографічного аспекту роман утратив би ефект холодного дистанційованого спостереження, який посилює психологічну напругу твору. Ідея нав'язаних ролей зменшиться, якщо театральність буде вилучена.

Таким чином, інтермедіальний формат роману Е. Єлінек «Піаністка» не є просто додатковим художнім прийомом, а центральним смислотворчим механізмом. З огляду на наукові праці, присвячені творчості Єлінек, можна припустити, що роман служить дуже багатим простором взаємодії, в якому література, музика, кінематографічна візуальність та театральна організація сцен — всі залучені. Музика в творі не лише символізує професійний контекст протагоністки, але й означає дисципліну, контроль та внутрішній примус. Кінематографічність підсилює відчуття фрагментарності та психологічної напруги. Театральність допомагає побачити блокування соціальних ролей. Все це демонструє, що інтермедіальність у «Піаністці» є ключовим механізмом, через який авторка розуміє сучасну культуру, де медіум мистецтва може бути, окрім вільного простору, інструментом влади та насильства.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Список використаних джерел

1. Бортник С. Літературно-театральні кореляції у творчості Петра Карманського (інтертекстуальний вимір). Волинь філологічна: текст і контекст. 2009. № 44. С. 44–53.
2. Григоренко О. Прекрасний і потворний міф: руйнування австрійського музичного міфа в романі Е. Єлінек «Піаністка». Від бароко до постмодернізму. 2005. Вип. 8. С. 82–87.
3. Єлінек Е. Піаністка : роман / пер. з нім. Н. Сняданко. Харків : Фоліо, 2011. 382 с.
4. Павлюк Х. Пургаментарні мотиви у сучасній німецькомовній прозі (на матеріалі романів Вольфганга Кеппена «Смерть у Римі» та Ельфріди Єлінек «Піаністка»). Література в контексті культури. 2015. Вип. 26 (2). С. 147–156.
5. Просалова В. Інтертекстуальний аналіз: теорія і практика : навчальний посібник. Вінниця, 2019. 206 с.
6. Савчук Г. «Інтермедіальність» як категорія літературознавства й медіології. Літературознавчі дослідження: теоретичні та прикладні аспекти. 2019. С. 15–18. DOI: 10.26565/2227-1864-2019-81-02.
7. Циховська Е. Теоретичні дилеми поняття інтермедіальності. Слово і Час. 2014. № 11. С. 49–59.
8. Rajewsky I. Intermediality, Intertextuality, and Remediation: A Literary Perspective on Intermediality. Intermédialités / Intermediality. 2005. № 6. P. 43–64.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.51

Yana Firsova,
Khrystyna Pavlyuk

INTERMEDIAL FORMAT AS A MEANING-FORMING FACTOR IN ELFRIEDE JELINEK'S NOVEL "THE PIANO TEACHER"

The theses examine the intermedial format of Elfriede Jelinek's novel "The Piano Teacher". The main focus is placed on the interaction of literature with music, cinematic visuality, and theatricality. The musical component of the novel, connected with the motifs of discipline, control, and psychological coercion, is analysed. The cinematic elements of the text are also considered, particularly fragmentation, attention to gestures, bodily reactions, and domestic space. Theatricality is examined through the system of social roles and recurring conflicts between the characters. It is proved that intermediality in the novel performs a meaning-forming function and contributes to revealing the problems of control, corporeality, psychological violence, and social unfreedom.

Keywords: *intermediality, Elfriede Jelinek, "The Piano Teacher", musical component, cinematicity, theatricality, corporeality, psychological violence, social control.*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Яна Фірсова, здобувачка ступеня вищої освіти «Магістр» зі спеціальності 035 «Філологія», спеціалізації 035.043 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька», освітньої програми «Сучасна німецькомовна комунікація і переклад – німецька мова і література та англійська мова», 1 курсу групи 543 м-д, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: yanafirsova.private@gmail.com.

Yana Firsova, Master's Degree Student in Specialty 035 "Philology", Specialisation 035.043 "Germanic Languages and Literatures (including Translation), First Language – German", Educational Programme "Modern German-Language Communication and Translation – German Language and Literature and English Language", 1st year, group 543 m-d, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: yanafirsova.private@gmail.com.

Христина Павлюк, кафедра романо-германської філології та перекладу з німецької мови, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: christine.pavluk@gmail.com.

Khrystyna Pavlyuk, Department of Romance-Germanic Philology and Translation from German, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: christine.pavluk@gmail.com.

© Я. Фірсова, Х. Павлюк
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.52

Діана Цушко,
Христина Павлюк

KONKRETE POESIE – ЯК ЯСКРАВЕ ЯВИЩЕ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ ЛІРИКИ XX СТ.

У тезах досліджується історія виникнення, розвиток, та вплив конкретної поезії на німецькомовну літературу XX ст. Особливу увагу приділено основним принципам конкретної поезії, її місцю серед авангардних течій, а також творчості її представників – Ойгена Гомрінгера, Ернста Яндля та Герхарда Рюма. Окрім того, було проаналізовано прийоми конкретної поезії, її жанрово-стилістичні особливості. Було встановлено, що конкретна поезія є важливим літературним явищем XX ст., яке сформувало нове розуміння поетичного тексту, де мова виступає як матеріал для експерименту.

Ключові слова: *конкретна поезія, авангард, естетичні принципи, візуальна поезія, мовний експеримент, мінімалізм, економія мовних засобів.*

Література XX століття характеризується активними експериментами, які переглянули засади традиційного словесного мистецтва. Поети прагнули нових форм вираження, відходячи від усталених канонів попередніх епох і пропонуючи інші способи роботи з мовою. Серед авангардних течій цього періоду особливе місце посідає конкретна поезія, що сформувалася в середині 1950-х років у німецькомовному середовищі. Її поява була пов'язана з кризою традиційної лірики, яка вже не повністю відповідала складності й фрагментованості сучасної реальності. На відміну від попередніх підходів, конкретна поезія зосереджується не на сюжеті чи емоційному висловленні, а на мові як самостійному об'єкті художнього дослідження.

Німецькомовна конкретна поезія сформувалася під впливом кількох важливих художніх традицій. З одного боку, вона продовжує експерименти історичного авангарду початку XX століття — зокрема дадаїзму, футуризму та Баухаузу, які прагнули розширити межі мистецтва і звертали увагу на матеріальність слова. З іншого боку, конкретизм пов'язаний із розвитком візуальної поезії та типографічних експериментів міжвоєнного періоду. Завдяки діяльності таких авторів, як Ойген Гомрінгер, Ернст Яндль і Гергард Рюм, конкретна поезія набула ознак цілісного художнього напряму, що вплинув не лише на літературу, а й на візуальне мистецтво та музику у другій половині XX століття.

Дослідниця Мері Еллен Солт зазначає, що міжнародний рух конкретної поезії пов'язують із подіями 1954 року в Ульмі, де відбулася зустріч Ойгена Гомрінгера з бразильським поетом Десіу Пігнатарі [4, с. 15]. Саме ця взаємодія сприяла об'єднанню європейських і південноамериканських експериментів у сфері візуальної поезії в єдиний міжнародний напрям.

Перші витоки конкретної поезії пов'язані з діяльністю дадаїстів, які в Цюриху під час Першої світової війни проводили експерименти зі звуковою поезією. Вони одними з перших систематично руйнували синтаксичні структури та розглядали звучання слова як самостійний художній матеріал. Прикладом є поема Хуго Балля «Gadji beri bimba», у якій зміст відходить на другий план, а основна увага приділяється ритму й звучанню. Пізніше ці ідеї були розвинуті конкретистами, зокрема Ернстом Яндлем, який створив значний корпус звукових текстів, побудованих на подібних принципах. У літературознавстві також підкреслюється, що конкретна поезія розглядається як продовження традиції дадаїзму [5, с. 68]. Таким чином, експерименти дадаїстів стали однією з важливих передумов формування конкретизму.

Передумовою розвитку конкретизму в німецькомовній літературі також вважають Віденську групу, до якої входили автори, що працювали на межі поезії, театру та музики. Зокрема Герхард Рюм, Ернст Яндль, Фрідріх Ахляйтнер та інші експериментували зі звуковою поезією, візуальними формами тексту та перформативними практиками. Їхні пошуки значною мірою підготували появу конкретної поезії як окремого напряму. Сам термін konkrete Poesie почав активно вживатися завдяки Ойгену Гомрінгеру, який у 1954 році опублікував програмний текст, де сформулював основні принципи цього підходу. Як зазначається в академічному коментарі GAMS, конкретна поезія виходить із того, що мовні елементи розглядаються як матеріал, а не лише як засіб передавання змісту [4].

Важливим принципом конкретної поезії є економія мовних засобів. Такі тексти зазвичай містять мінімальну

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

кількість слів або навіть окремі літери. У дослідженнях підкреслюється, що поет зводить мову до її базових елементів — літер, складів та слів, і організовує їх у просторі [6, с. 8]. Такий підхід спрямований не просто на спрощення, а на виявлення внутрішньої структури мови та принципів її функціонування. У цьому контексті конкретна поезія має спільні риси з мінімалізмом у мистецтві та музиці, які також розвивалися в середині XX століття

Макс Бензе пов'язував економію мовних засобів із інформаційною естетикою, вважаючи, що зменшення кількості елементів підсилює значущість кожного з них і збільшує їхню інформаційну насиченість [1].

Особливе місце в естетиці конкретної поезії займає звукова поезія, яка розглядає мову передусім як акустичний матеріал. Ернст Яндль підкреслював, що вірш має бути не стільки повідомленням, скільки самостійною подією, яка відбувається в момент сприйняття [3, с. 45]. Відповідно, у таких текстах основна увага приділяється звучанню, а не значенню. Його вірші, зокрема «schtzngrmm» чи «wien: heldenplatz», побудовані на поєднанні звуків, ритмів і пауз, що формують складну акустичну структуру. У дослідженнях також наголошується, що ці тексти орієнтовані насамперед на слухове сприйняття, а не на візуальне [5, с. 78].

Конкретна поезія також часто будується на принципі повторюваності та варіацій. Багато таких віршів існують у кількох варіантах, які можуть відрізнятися розташуванням слів, шрифтом або кольором. Це пов'язано з тим, що такий текст сприймається не як єдина остаточна версія, а як схема, яку можна по-різному оформити. У цьому сенсі конкретна поезія подібна до музики, де одна тема може повторюватися з різними змінами. У дослідженнях зазначається, що така структура дозволяє по-різному реалізувати один і той самий текст [5, с. 82].

Слід також згадати зв'язок конкретної поезії з віденським експресіонізмом. Експресіоністи, як і конкретисти, експериментували з мовою та порушували традиційні синтаксичні структури, але їхня мета полягала у передачі емоцій і внутрішніх переживань. Конкретна поезія уникає психологічного аспекту і зосереджується на мові як матеріалі. У дослідженнях підкреслюється, що вона відмовляється від вираження суб'єктивних емоцій [1]. Це зближує конкретну поезію із неоавангардними течіями 1950–1960-х років, які також прагнули відійти від експресіоністської традиції.

Авангард XX століття включав багато напрямів, які мали спільну мету – змінити традиційні форми мистецтва і знайти нові способи вираження. Конкретна поезія сформувалася на перетині кількох із цих течій, запозичуючи окремі ідеї та водночас відштовхуючись від них.

Передусім варто згадати дадаїзм, який часто вважають одним із попередників конкретної поезії. Без дадаїстських експериментів зі звуком важко уявити звукові вірші Ернста Яндля. Як зазначає Крістоф Шамм, звукові експерименти дадаїстів є важливим орієнтиром для конкретної поезії [5, с. 71].

Співвідношення конкретної поезії з сюрреалізмом є складнішим. На перший погляд, ці напрями суттєво відрізняються. Сюрреалісти прагнули передати несвідоме й звільнити творчість від раціонального контролю, використовуючи автоматичне письмо та створюючи розгорнуті тексти з несподіваними образами. Конкретна поезія, навпаки, орієнтується на лаконічність, чіткість і свідоме опрацювання мовного матеріалу. Водночас між ними є і спільна риса: обидва напрями критично ставляться до традиційної мови як засобу відображення реальності та прагнуть створити новий спосіб її осмислення [6, с. 18].

Якщо окремо розглядати творчість представників конкретної поезії, то вона демонструє різні підходи щодо роботи з мовою та звуком.

Ойген Гомрінгер – це швейцарський поет болівійського походження, який є одним із засновників і теоретиків конкретної поезії у німецькомовному середовищі. Він запропонував концепцію «констеляції», що означає просторову організацію слів замість традиційного лінійного формату вірша. У його творчості поезія виступає як візуальна структура, яку сприймають одночасно, а не послідовно. Гомрінгер свідомо використовує мінімалізм, зведення мовних засобів до мінімуму та порожній простір сторінки як рівноправний елемент тексту. Його поезія відмовляється від класичного наративу та концентрується на формі, повторі й просторовому розташуванні, надаючи слову статус автономного художнього елемента. Його найвідомішими творами є «schweigen», «wind», «avenidas» та «silencio»

Ернст Яндль є відомим австрійським поетом, і одним із найрадикальніших представників звукової поезії в німецькомовній літературі XX століття. Він експериментує зі звуком, фонетикою та ритмом, перетворюючи поетичний текст на акустичну подію. Його твори створені не лише для читання, а передусім для озвучення і слухового сприйняття. Яндль свідомо руйнує традиційні мовні структури, використовуючи мову як матеріал художнього експерименту. У його поезії поєднуються ритм, повтор і звукова деформація, що формує нові форми вираження. Деякі тексти містять політичний і історичний підтекст. До його найвідоміших творів належать «schtzngrmm», «wien: heldenplatz», та «markierung einer wende».

Герхард Рюм також є австрійським поетом, композитором та драматургом. Його творчість вирізняється міждисциплінарністю, поєднуючи літературу, музику, театр і візуальне мистецтво. Центральне поняття його поетики – «Sprachmusik» (мовна музика), де звук, ритм і голос є рівноправними засобами художнього вираження. Рюм розглядає мову як матеріал для створення текстів, візуальних і сценічних композицій. Його поезія поєднує візуальний, звуковий і просторовий виміри. Серед його віршів відомими є «fenster», «gesellschaft», ,«ein lautgedicht»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

та ін.

Таким чином, конкретна поезія стала важливим явищем німецькомовної лірики XX століття, що сформувалася на основі різних авангардних традицій і теоретичних ідей. Вона розглядає мову як матеріал для художніх експериментів, де значення створюється через звук, просторове розміщення та візуальне оформлення. В основі конкретної поезії лежить ідея мови як матеріалу для художніх експериментів, де значення формується через звук, просторове розташування та візуальне компонування. Цей напрямок відзначається такими принципами, як матеріальність мови, констеляції, економне використання мовних засобів і звукова поезія. Конкретна поезія відмовляється від традиційної лінійної форми вірша, замінюючи її просторовими, візуальними та звуковими композиціями. Її представники по-різному реалізують ці принципи, зокрема Гомрінгер у візуальній поезії, Яндль у звуковій поезії, а Рюм у міждисциплінарних експериментах. Попри різні підходи, представники конкретної поезії зуміли створити нові форми поетичного вираження, які включають візуальні, звукові та просторові складові.

Список використаних джерел

1. Bense M. rot 21 : konkrete poesie international [Електронний ресурс] / M. Bense, E. Walther. – Stuttgart, 1965. – 46 p.
2. Ferris N. Abstraction in Post-War British Literature 1945–1980 / N. Ferris. – Oxford : Oxford University Press, 2022. – 256 p.
3. Schmaltz E. Borderblur Poetics: Intermedia and Avant-Gardism in Canada, 1963–1988 / E. Schmaltz. – Calgary : University of Calgary Press, 2023. – 312 p.
4. Solt M. E. Concrete Poetry: A World View [Електронний ресурс] / M. E. Solt. – Bloomington : Indiana University Press, 1968. – 312 p. – Режим доступу: https://idoc.pub/download/concrete-poetry-mary-ellen-solt-34wmj3vyyyl7
5. Stephens P. Absence of Clutter: Minimal Writing as Art and Literature / P. Stephens. – Cambridge, MA : MIT Press, 2020. – 320 p.
6. Thomas G. Border Blurs: Concrete Poetry in England and Scotland / G. Thomas. – Liverpool : Liverpool University Press, 2019. – 288 p.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.52

Diana Tsushko,
Khrystyna Pavlyuk

CONCRETE POETRY AS A VIVID PHENOMENON OF 20TH-CENTURY GERMAN-LANGUAGE LYRIC POETRY

The thesis examine the history of the emergence, development, and influence of concrete poetry on 20th-century German-language literature. Special attention is given to the main principles of concrete poetry, its place among avant-garde movements, as well as the works of its representative – Eugen Gomringer, Ernst Jandl, and Gerhard Rühm. In addition, the techniques of concrete poetry and its genre- and style-specific features are analyzed. It is established that concrete poetry is an important literary phenomenon of the 20th century that has shaped a new understanding of the poetic text, where language functions as material for experimentation.

Keywords: *concrete poetry, avant-garde, aesthetic principles, visual poetry, language experiment, minimalism, economy of linguistic means.*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Діана Цушко, здобувачка ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 035 «Філологія», спеціалізації 035.043 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька», 4 курсу групи 443, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: dianazuschko@gmail.com.

Diana Tsushko, Student of the Bachelor's degree programme in Higher Education, majoring in 035 "Philology", specialization 035.043 "Germanic Languages and Literatures (including Translation), first language – German", 4th year, group 443, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: dianazuschko@gmail.com.

Христина Павлюк, кафедра романо-германської філології та перекладу з німецької мови, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: christine.pavluk@gmail.com.

Khrystyna Pavlyuk, Department of Romance-Germanic Philology and Translation from German, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: christine.pavluk@gmail.com.

© Д. Цушко, Х. Павлюк
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.53

Ілона Бричек,
Світлана Кирилюк

СТРАТЕГІЇ ЛІНГВОКУЛЬТУРНОЇ АДАПТАЦІЇ ТЕКСТУ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ДОКУМЕНТАЛЬНИХ ФІЛЬМІВ

У тезах розглядаються особливості аудіовізуального перекладу документальних фільмів крізь призму лінгвокультурної адаптації. Визначено роль аудіовізуального перекладу як засобу міжкультурної комунікації в умовах глобалізації та розвитку цифрових медіа. Проаналізовано специфіку документального фільму як об'єкта перекладу, розглянуто труднощі перекладу термінології. Крім того, розкрито питання лінгвокультурної адаптації та концепції функціональної еквівалентності Джуліани Хаус, яка підкреслює необхідність збереження комунікативної функції тексту в іншому культурному середовищі. Визначено основні стратегії лінгвокультурної адаптації, що застосовується при перекладі документальних фільмів. Також висвітлено внесок українських і німецьких дослідників у розвиток теорії аудіовізуального перекладу.

Ключові слова: *аудіовізуальний переклад, лінгвокультурна адаптація, перекладацькі стратегії, документальний фільм, переклад термінології.*

У сучасному медіапросторі аудіовізуальний переклад відіграє важливу роль у розвитку міжкультурної комунікації. Зростання кількості аудіовізуального контенту, зокрема документальних фільмів, вимагає не лише їхнього мовного перекладу, а й адекватності з точки зору лінгвокультурних особливостей цільової аудиторії. Незважаючи на динамічний розвиток цієї галузі, проблеми аудіовізуального перекладу та особливості передачі культуро-специфічних елементів досі недостатньо досліджені.

Проблематика аудіовізуального перекладу активно досліджується як українськими, так і німецькими науковцями. В Україні значний внесок у розвиток цієї галузі зробили Г. Кузенко та Н. Лютянська, які розглядають аудіовізуальний переклад як важливий засіб міжкультурної комунікації [9]. Особливу увагу Н. Лютянська приділяє перекладу документальних фільмів, зокрема питанням передачі термінології та забезпечення адекватності перекладу [10]. Проблеми субтитрування, дубляжу та інших видів аудіовізуального перекладу висвітлюються у працях Т. Каліщак, С. Радецької та І. Покровської. У німецькому перекладознавстві вагомий внесок у дослідження аудіовізуального перекладу зробили С. Гьопферіх (Susanne Göpferich), К. Кайндель (Klaus Kaindl) та А. Кюнцлі (Alexander Künzli). У своїх працях вони приділяють увагу мультимодальності аудіовізуальних текстів, особливостям міжкультурної комунікації та перекладацьким стратегіям. К. Кайндель розглядає аудіовізуальний переклад як мультимодальний процес, у якому зміст формується завдяки взаємодії мовних, візуальних та звукових компонентів [6]. Наукові праці українських та німецьких науковців сприяли розвитку сучасних підходів до вивчення аудіовізуального перекладу як складного мовного та культурного явища.

Ключовим поняттям аудіовізуального перекладу є лінгвокультурна адаптація, яку визначають як систему перекладацьких стратегій, спрямованих на відтворення не лише змісту, а й комунікативного, естетичного та культурного значення тексту в мовному середовищі. Концептуальний фундамент лінгвокультурної адаптації формується на перетині теорії міжкультурної комунікації та функціональної парадигми перекладознавства.

У цьому контексті фундаментальним є напрацювання Джуліани Хаус, яка розглядає перекладацьку діяльність як особливий вид міжкультурної взаємодії. Дослідниця обґрунтовує тезу про те, що критерієм якості перекладу є збереження прагматичної функції вихідного тексту в іншому культурному середовищі. На думку Дж. Хаус, якісний переклад має забезпечувати функціональну еквівалентність між оригіналом та цільовим текстом [4]. Зазначений імператив набуває особливої ваги під час роботи з документальним кінематографом. Специфіка такого перекладу полягає в тому, що передача фактичної інформації не забезпечує повного розуміння твору. Важливо також відтворити культурний контекст та особливості сприйняття, які закладені в оригінальному аудіовізуальному творі.

При перекладі документальних фільмів застосовуються різні стратегії лінгвокультурної адаптації для відтворення елементів, характерних для певної культури. До найпоширеніших належать транскрипція та транслітерація власних імен, калькування, описовий переклад, пояснення, а також використання функціональних відповідників. Вибір стратегії перекладу залежить від особливостей культурного чинника, ступеня його зрозумілості для цільової аудиторії та комунікативної мети перекладу. Застосування таких стратегій забезпечує зрозумілість інформації для глядача та водночас зберігає культурну специфіку вихідного твору [1, 12, 4].

Аудіовізуальний переклад є досить складним у виконанні і має власні особливості, котрі впливають на процес

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

і результат перекладацької діяльності. Аудіовізуальний переклад є когнітивною діяльністю з інтерпретації мультимедійного тексту мовою оригіналу і створення нового еквівалентного йому мультимедійного тексту мовою перекладу з урахуванням таких контекстуальних складників твору, як музика, відеоряд та невербальні знаки [1, 2].

Стрімка цифровізація та розширення меж медіапростору вивели на перший план питання транскордонного аудіовізуального обміну. За таких обставин класичні підходи до передачі контенту без якісної культурної адаптації втрачають свою ефективність. Ми переконані, що саме аудіовізуальний переклад сьогодні є основним інструментом подолання мовних та культурних бар'єрів. Він забезпечує не лише мовну доступність інформації, а й успішну інтеграцію глобального продукту в місцеве комунікаційне середовище.

Схожої думки дотримується Л. Переса-Гонсалеса, який зазначає, що аудіовізуальний переклад — це не просто переклад з однієї мови на іншу, а процес передачі мультимедійного контенту між різними мовами та культурами. Особливість аудіовізуальних творів полягає у взаємодії мови, зображень, музичного супроводу та інших невербальних елементів, які разом формують зміст повідомлення та впливають на його сприйняття аудиторією [12].

Першою формою аудіовізуального перекладу можна вважати переклад титрів у "німому кіно", однак потреби такого роду перекладу значно зросли з появою звукового кіно у 1920-х роках (з метою забезпечення вимог експорту, особливо для кіноіндустрії Сполучених Штатів). Зрештою, субтитри та дубльований переклад виявилися найбільш ефективними формами. Вибір поміж цих двох форм визначався економічними, ідеологічними та прагматичними чинниками у країні цільової мови перекладу. Перші публікації, що досліджують аудіовізуальний переклад, відносяться до середини 1950-х та 1960-х рр., однак справжній інтерес до цієї галузі вперше спостерігаємо на початку 1990-х років минулого століття [13].

Розвиток аудіовізуального перекладу тісно пов'язаний із технологічним прогресом та зростанням контенту, що поширюється через телебачення, стримінгові платформи, такі як Netflix, YouTube, Disney+ та Amazon Prime, а також соціальні мережі. У сучасних умовах це поняття охоплює не лише традиційні форми перекладу, а й нові види комунікації, які постійно змінюються разом із розвитком цифрових технологій. Аудіовізуальний переклад можна розглядати не лише як передачу змісту між мовами, а як процес відтворення інформації через різні засоби вираження, що сприяє ефективній міжкультурній комунікації у глобалізованому світі [14].

Відмінною особливістю документальних фільмів є активне використання фахової лексики та спеціалізованої термінології, що може ускладнювати процес перекладу. На противагу художнім фільмам, дискурс у документальних фільмах часто охоплює наукові, історичні, медичні, технічні або соціально-політичні теми, що вимагає від перекладача не лише високого рівня мовної компетентності, а й ґрунтовного розуміння відповідної галузі. Як зазначає А. Матамала, під час перекладу документальних фільмів можуть виникати труднощі з ідентифікацією понять, пошуком адекватного еквівалента, подоланням термінологічних варіацій та передачею концепцій, для яких у мові перекладу немає усталених відповідників [10].

На відміну від художнього кінематографа, документальний фільм функціонує як особлива медійна модель, що реконструює об'єктивну реальність за допомогою специфічного інструментарію кіномистецтва. Концептуалізацію цього поняття у 1926 році здійснив британський кінодокументаліст Джон Грірсон, визначивши його як синергію достовірної фіксації фактів та авторської інтерпретації [3, с. 73–74]. На сучасному етапі жанрова класифікація документалістики диференціюється переважно на хронікальні, науково-популярні та псевдодокументальні форми. Особливістю документальних фільмів є їхня висока інформативність та наявність великої кількості культурно маркованих елементів. Текст документального кіно містить історичні реалії, власні назви, а також спеціалізовану термінологію з різних галузей знань, зокрема медичного, технічного чи загальнонаукового спрямування. Відповідно, успішна адаптація такого тексту вимагає від перекладача не лише високого рівня володіння мовою, а й знань у відповідній предметній сфері.

Труднощі перекладу документальних фільмів зазвичай поділяють на технічні та лінгвістичні. Перша група охоплює прагматичні чинники — екстремальні хронологічні обмеження та дефекти вихідних монтажних листів або скриптів. Лінгвістичні труднощі пов'язані з перекладом спеціалізованої термінології, відтворенням спонтанного мовлення учасників подій та інтерв'ю з експертами [10,3].

Особливого аналітичного фокусу потребує переклад термінологічних одиниць як маркерів когнітивної достовірності тексту. За визначенням А. Коваленка, термін є словом або словосполученням, яке точно позначає поняття певної галузі знань [7, с. 255]. Тому неточний переклад термінів може призвести до спотворення змісту повідомлення та зниження якості перекладу.

Отже, лінгвокультурна адаптація є одним із ключових чинників забезпечення якості перекладу документальних фільмів, оскільки сприяє формуванню повноцінного міжкультурного діалогу та підвищує ефективність сприйняття аудіовізуального продукту цільовою аудиторією.

Список використаних джерел

1. Díaz Cintas, J. (2009). Audiovisual Translation: Language Transfer on Screen. Basingstoke : Palgrave Macmillan, 272 p [in English]
2. Gambier, Y. (2009). Challenges in research on audiovisual translation. Tarragona : Intercultural Studies Group, (pp. 17–25) [in English]
3. Horevalov, S.I., Desiatnyk, H.O. (2014). Vstup do spetsialnosti kino-, telemystetstvo [Introduction to the Film and

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Television Arts programme]. K.: KNU [in Ukrainian]
4. House, J. (2015). Translation Quality Assessment: Past and Present. London: Routledge [in English]
5. Ivarsson, J. (2002) 'Subtitling through the Ages. A Technical History of Subtitles in Europe', *Language International,* (pp. 6-10) [in English]
6. Kaindl, K. (2013). Multimodality and Translation. In: Handbook of Translation Studies.
7. Kovalenko, A.Ia. (2001). Zahalnyi kurs naukovo-tekhnichnoho perekladu [General Course in Scientific and Technical Translation]. Ternopil [in Ukrainian]
8. Kuzenko, Gh. M. (2017). Kinopereklad jak osoblyvyj vyd khudozhnjogho perekladu (na materiali anghlijsjkoji movy) [Film translation as a special type of literary translation (based on English material)]. Odesjkyj linghvistychnyj visnyk : [nauk.-prakt. zhurnal]. Odesa, no. 9, t. 3, pp. 70–74. [in Ukrainian].Amsterdam : John Benjamins, 4, (pp. 257–262) [in English]
9. Kuzenko, H. M., & Liutianska, N. I. (2024). Audiovisual translation. Mykolaiv: CHNU of. Petro Mohyla [in English].
10. Matamala, A. (2009). Main Challenges in the Translation of Documentaries. In: Díaz Cintas J. (ed.). New Trends in Audiovisual Translation. Bristol : Multilingual Matters, (pp. 109–120) [in English]
11. O'Sullivan, C., Cornu, J.-F. (2018) 'History of Audiovisual Translation', in L. Pérez-González (ed.) *The Routledge Handbook of Audiovisual Translation*, London & New York: Routledge, (pp. 15-30) [in English]
12. Pérez-González, L. (2020). Audiovisual Translation. Routledge Encyclopedia of Translation Studies, edited by Mona Baker and Gabriela Saldanha, 3rd ed., Routledge, (pp. 30-35) [in English]
13. Ramael, A. (2020). Audiovisual Translation. The Routledge Encyclopedia of Translation Studies. 2020. P. 28-29.[in English]
14. Zanotti, S. (2022). Audiovisual Translation. *The Cambridge Handbook of Translation*, edited by Kirsten Malmkjær, Cambridge University Press, (pp. 440-451) [in English]

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.53

Ilona Brychek,
Svitlana Kyryliuk

STRATEGIES OF LINGUOCULTURAL ADAPTATION OF TEXTS IN THE TRANSLATION OF DOCUMENTARY FILMS

This paper examines the characteristics of audiovisual translation of documentary films through the prism of linguistic and cultural adaptation. It identifies the role of audiovisual translation as a tool for intercultural communication in the context of globalization and the development of digital media. We analyzed the specific nature of the documentary film as a translation object and examined the difficulties of translating terminology. In addition, we explored the issue of linguocultural adaptation and Juliana House's concept of functional equivalence, which emphasizes the need to preserve the communicative function of the text in a different cultural context. We examined the main strategies of linguocultural adaptation used in the translation of documentary films. We also highlighted the contributions of Ukrainian and German researchers to the development of the theory of audiovisual translation.

Keywords: *audiovisual translation, linguocultural adaptation, translation strategies, documentary film, terminology translation.*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Ілона Бричек здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти, спеціальності 035. Філологія, Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: brichekilona@gmail.com.

Ilona Brychek, a student pursuing a second (master's) degree, in Philology (035), Germanic Languages and Literatures (including translation), German – first language, at Black Sea National University of Petro Mohyla, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: brichekilona@gmail.com.

Керівник – Світлана Кирилюк, к. філол. наук, доцент б.в.з. кафедри романо-германської філології та перекладу з німецької мови, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: kiriljuk64@gmail.com, https://orcid.org/0000-0003-4711-5473

Master's thesis advisor – Svitlana Kyryliuk, Ph. D in Philology, Assistant professor (without a scientific title) in the Department of Romano-Germanic Philology and German Translation, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: kiriljuk64@gmail.com, https://orcid.org/0000-0003-4711-5473

© І. Бричек, С. Кирилюк *Стаття отримана редакцією 28.05.2026.*

Розділ
НОВІТНІ ВЕКТОРИ АНГЛОМОВНОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА КРОСКУЛЬТУРНІ ПАРАДИГМИ ЇЇ ВИКЛАДАННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Section
LATEST TRENDS IN ENGLISH-LANGUAGE PHILOLOGY AND CROSS-CULTURAL PARADIGMS OF ITS TEACHING UNDER GLOBALIZATION TRANSFORMATIONS

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.54

Анастасія Орлова,
Юлія Сидоренко

ТИПОЛОГІЯ КИТАЙСЬКИХ КУЛЬТУРНИХ РЕАЛІЙ У СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ РОМАНІ

У статті досліджено особливості функціонування китайських культурних реалій у романі Yellowface. Проаналізовано основні теоретичні підходи до визначення поняття реалії в українському та зарубіжному перекладознавстві й лінгвокультурології. Розглянуто тематичну, структурну та денотативно-конотативну класифікації культурних реалій, а також визначено їх роль у формуванні художнього простору твору.

Ключові слова: *культурна реалія, колорит, тематична класифікація, безеквівалентна лексика*

У сучасному перекладознавстві культурні реалії традиційно розглядаються як якісна категорія, що відображає національно-специфічні елементи культури, закодовані у художньому тексті. Водночас дедалі більшої актуальності набуває підхід до їх аналізу як до кількісно вимірюваних одиниць, що дає змогу об'єктивізувати дослідження культурної насиченості тексту, виявити домінантні типи реалій та простежити закономірності їх функціонування в художньому дискурсі.

Актуальність даної теми зумовлена посиленням інтересу до китайських культурних реалій у контексті глобалізаційних процесів, активної міжкультурної взаємодії та зростання впливу китайського культурного простору в сучасному світі. Це сприяє розширенню корпусу англомовних художніх текстів, у яких китайські культурні елементи виступають важливими маркерами етнокультурної ідентичності та засобами моделювання культурної специфіки.

Метою дослідження є визначення частотності використання культурних реалій у романі "Жовтолика", їх типологічна класифікація, а також встановлення взаємозв'язку між типом культурної реалії та її функціональною реалізацією в тексті.

В лінгвістичній та перекладознавчій науці поняття культурної реалії не має єдиного універсального визначення, що зумовлено його міждисциплінарним характером та різними теоретичними підходами до інтерпретації взаємозв'язку мови й культури. У межах української та зарубіжної наукової традиції сформовано низку підходів до трактування реалій: лінгвокраїнознавчий, перекладознавчий, лінгвокультурологічний та функціонально-семантичний.

У класичній перекладознавчій традиції (зокрема в працях С. Влахова та С. Флоріна) реалії визначаються як лексичні одиниці, що називають предмети, явища або поняття, характерні для певної культури й відсутні в іншій мовній системі. Дослідники підкреслюють їх національно-культурну маркованість та труднощі відтворення в перекладі через відсутність еквівалентів [1].

У працях українських дослідників (зокрема Р. Зорівчак [2], В. Коптілова [3], О. Чередниченка [4]) реалії розглядаються як носії культурної інформації, що функціонують у тексті як засоби репрезентації національної картини світу. Р. Зорівчак акцентує на їхній культурно-історичній зумовленості та ролі у формуванні етнокультурного контексту художнього твору, тоді як інші дослідники підкреслюють їх функціональну роль у тексті та залежність від контекстуального оточення.

У зарубіжній науковій традиції (P. Newmark [5], E. Nida [6], C. Nord [7]) реалії розглядаються у ширшому контексті культурно-специфічної лексики. Зокрема, П. Ньюмарк трактує їх як культурні елементи, що потребують спеціальних перекладацьких стратегій, оскільки вони не мають прямого еквівалента в цільовій мові. Е. Найда, у свою чергу, акцентує на динамічній еквівалентності, тобто необхідності передати не форму, а функцію культурно маркованої одиниці.

Порівняльний аналіз підходів дозволяє виявити як спільні, так і відмінні риси у трактуванні поняття реалії. Спільним для більшості дослідників є визнання їх культурної специфічності, зв'язку з національною картиною

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

світу та проблемності перекладу через відсутність прямих відповідників. Відмінності полягають насамперед у ступені широти дефініції: українська традиція більшою мірою акцентує на культурно-історичному та етнолінгвістичному аспекті реалій, тоді як зарубіжна наука схиляється до функціонально-перекладознавчого підходу, розглядаючи їх у контексті стратегій відтворення значення.

Таким чином, сучасне розуміння реалій формується на перетині лінгвокультурологічного та перекладознавчого підходів, що дозволяє розглядати їх не лише як номінативні одиниці з культурною специфікою, а й як функціональні елементи тексту, які беруть участь у конструюванні культурного змісту художнього дискурсу.

Китайські культурні реалії вирізняються високим рівнем культурної щільності, символічністю та тісним зв'язком із традиційною філософсько-соціальною системою Китаю. Відмінною рисою китайських культурних реалій є характер їх предметного змісту. На відміну від інших мов, китайські реалії передаються через графічно-звукову систему – поєднання ієрогліфа з транскрибуванням для західного читача. Такі реалії можуть бути обмежені у сприйнятті завдяки тимчасовому колориту.

У романі Yellowface культурні реалії виконують важливу художню та смислотворчу функцію. Вони формують культурний простір твору, забезпечують ефект автентичності та слугують засобом репрезентації китайської культурної ідентичності в англомовному літературному дискурсі. Завдяки використанню культурно маркованих одиниць авторка відтворює специфіку соціального, історичного та етнокультурного контексту, у межах якого розгортаються події роману.

Реалії також беруть участь у створенні образів персонажів та поглибленні їх психологічної характеристики. Вони виступають засобом вираження етнічної самоідентифікації героїв, їх культурної пам'яті та ставлення до власного походження. У тексті роману культурно марковані одиниці також формують підтекст, оскільки часто містять додаткові асоціативні та символічні значення, зрозумілі передусім носіям відповідного культурного досвіду.

Проблема типологізації культурних реалій у сучасному перекладознавстві є однією з ключових, оскільки дозволяє систематизувати культурно марковану лексику та виявити закономірності її функціонування в тексті. У науковій традиції сформувалося кілька основних підходів до класифікації реалій: предметно-тематичний, лінгвокраїнознавчий, структурно-лексичний та функціональний.

У класичній праці С. Влахова та С. Флоріна реалії поділяються за тематичним принципом, тобто відповідно до сфер позначуваної дійсності: географічні, етнографічні, суспільно-політичні, військові, побутові та інші [1]. Такий підхід є зручним для первинної систематизації матеріалу, однак не завжди враховує контекстуальну функцію одиниць.

У межах лінгвокраїнознавчого підходу (Р. Зорівчак та ін.) акцент робиться на культурно-історичній зумовленості реалій, які розглядаються як носії національно-культурної інформації. У цьому випадку класифікація часто поєднується з аналізом їх ролі у формуванні національної картини світу, що дозволяє виходити за межі суто лексичного опису [2].

Структурно-лексичний підхід, представлений у працях П. Ньюмарка, передбачає поділ культурно маркованої лексики за ступенем її семантичної прозорості та перекладності. Дослідник виокремлює матеріальні культурні елементи, соціальні інститути та ідеї, наголошуючи на необхідності різних перекладацьких стратегій для кожного типу.

Структурний підхід до класифікації культурних реалій базується на аналізі їхньої формальної організації, тобто будови мовної одиниці, що репрезентує культурно специфічне значення. Такий підхід дозволяє розглядати реалії не лише як носії культурної інформації, а й як різнорівневі мовні утворення, що відрізняються за ступенем складності та способом номінації.

У перекладознавчій традиції структурна класифікація найчастіше передбачає поділ реалій на три основні типи:

1. Однослівні (прості) реалії - лексичні одиниці, представлені одним словом, які безпосередньо називають культурно специфічний об'єкт або явище. Наприклад, назви предметів побуту, соціальних інститутів, традиційних явищ. Їхньою особливістю є компактність форми при високому рівні культурної насиченості значення.

2. Складені (словосполучні) реалії. - багатокомпонентні одиниці, що складаються з двох або більше слів і позначають культурно специфічні поняття через описову або номінативну конструкцію (наприклад, назви свят, адміністративних одиниць, історичних подій). Такі реалії є більш прозорими семантично, однак складнішими з погляду перекладу через їхню структурну розгорнутість.

3. Фразеологізовані та описові реалії - стійкі словосполучення або розгорнуті номінації, які можуть містити елементи образності, символіки або історико-культурних алюзій. Вони часто функціонують на межі між

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

лексикою та фразеологією і характеризуються високим ступенем культурної специфічності та контекстуальної залежності.

Структурна класифікація реалій дозволяє виявити різні рівні їх формальної організації - від простих лексичних одиниць до складних описових конструкцій. Її перевага полягає в чіткості формального критерію та можливості застосування до матеріалу різних мов, тоді як обмеженням є недостатнє врахування семантичної та функціональної специфіки.

Вважаємо, що структурний підхід до класифікації реалій доцільно поєднувати з тематичним і функціональним, що забезпечує більш повне розуміння їх ролі у художньому тексті.

У своєму дослідженні ми вирішили спиратись на класифікацію С.Влахова і С.Флоріна, оскільки вона є найбільш повною.

Методом суцільної вибірки було виявлено 97 китайських культурних реалій, які поділено на три основні групи:

географічні реалії – 15 одиниць [15 %] – *провінція Шаньдун;*

етнографічні реалії –29 одиниць [30 %] – *воля Піднебесної, американка китайського походження;*

суспільно-політичні –5 одиниць [5%] – *бульбашковий чай, азіатські жінки не старіють*;

власні назви (оніми) –48 одиниць [50 %]- *А Ген, пані Лю, Лілі Ву, комуністичний Китай.*

Кількісний аналіз показав, що найбільш чисельною групою є власні назви та оніми, що пов'язано з прагненням авторки зберегти автентичність китайського культурного простору. Значну частину також становлять культурно-історичні реалії, які репрезентують традиції, соціокультурні особливості та етнічну ідентичність персонажів. Географічні реалії виконують функцію локалізації художнього простору та створення культурного контексту.

Також відібрані реалії були класифіковані за структурою (Зорівчак):

Прості (зазвичай з одного слова) – 67 одиниць – 65% від загальної кількості реалій, наприклад: *Мукбан, матча, жовтолика* тощо.

Словосполучення (два і більше слів, має описовий характер, адже єдиного слова-відповідника в мові перекладу не існує) – 21 фраз-описів, що складають 20% всіх реалій, як-от *курка кун пао, мигдалеподібні очі, яєчний рол.*

Фразеологізми - 9 одиниць – 15%, наприклад: *воля Небес, це як подолати Китайську стіну.*

Також уваги заслуговує денотативно-конотативний підхід до класифікації культурних реалій, який ґрунтується на розмежуванні прямого предметно-понятійного значення мовної одиниці (денотата) та додаткових культурно-асоціативних смислів (конотацій), які формуються в межах певної лінгвокультурної спільноти. Такий підхід широко використовується в лінгвокультурології та семантиці для аналізу глибини культурної інформації, закодованої в реаліях.

У межах цього принципу виокремлюють дві основні групи:

- денотативні (із прямим, основним значенням) – позначають конкретні історичні, соціальні або культурні явища, наприклад: *Китайський трудовий корпус*, *анти-КНР виступи на площі*, *замовлена китайська вулична їжа*; 68 реалій, що складають 66% від загальної кількості.

- конотативні (із додатковим культурним або етнічним значенням) – передають емоційні, асоціативні та культурно марковані смисли, наприклад: *варто вилікувати власну жовту лихоманку*, *китайські дорами*, *жінка-квір з азійськими коренями*, *згадки про "кулі-китайозів*": 29 одиниць, що складають решту 34% в романі.

У результаті дослідження було встановлено, що культурні реалії у романі "Жовтолика" є важливими компонентами художнього дискурсу та виконують не лише номінативну, а й культуротворчу, ідентифікаційну та смислотворчу функції. Аналіз наукових підходів до трактування поняття реалії засвідчив відсутність єдиного універсального визначення та підтвердив міждисциплінарний характер цієї категорії, яка розглядається на перетині перекладознавства, лінгвокультурології та семантики.

У роботі було проаналізовано основні типологічні підходи до класифікації реалій — тематичний, структурний та денотативно-конотативний. Найбільш продуктивною для аналізу матеріалу роману виявилася класифікація С. Влахова та С. Флоріна, що дозволила систематизувати виявлені одиниці за тематичними групами та простежити особливості їх функціонування у художньому тексті.

Кількісний аналіз засвідчив домінування власних назв та онімів, що зумовлено прагненням авторки відтворити автентичний китайський культурний простір та посилити ефект культурної достовірності. Значну частину також становлять етнографічні та культурно-історичні реалії, які беруть участь у репрезентації етнічної ідентичності персонажів, культурної пам'яті та соціокультурного контексту твору.

Структурний аналіз показав переважання простих реалій, що свідчить про тенденцію до компактної репрезентації культурно маркованої інформації в англомовному художньому дискурсі. Водночас наявність словосполучних і фразеологізованих реалій підтверджує багаторівневий характер культурного коду роману та

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

його орієнтацію на створення прихованих асоціативних смислів.

У межах денотативно-конотативного підходу було встановлено, що значна частина реалій містить виражений конотативний компонент, пов'язаний із проблематикою культурної апропріації, расової репрезентації та китайської етнокультурної ідентичності. Це дозволяє розглядати культурні реалії як один із ключових інструментів реалізації авторської концепції твору.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні особливостей перекладу китайських культурних реалій українською мовою, аналізі перекладацьких стратегій відтворення культурно маркованої лексики, а також у порівняльному дослідженні способів передачі конотативного компонента реалій у різних мовних та культурних контекстах.

Список використаних джерел

1. Vlahov, S. I., & Florin, S. P. (1990). Neprevodimoto v prevoda [The Untranslatable in Translation]. Sofia, Bulgaria: Nauka i izkustvo. 356 p.
Zorivchak, R. P. (1989). Realiia i pereklad (na materiali anhlomovnykh perekladiv ukrainskoi prozy). Lviv: Lviv University Press.
2. Koptilov, V. V. (2002). Teoriia i praktyka perekladu. Kyiv: Yunivers.
3. Cherednychenko, O. I. (2007). Pro movu i pereklad. Kyiv: Lybid.
4. Newmark, P. (1988). A Textbook of Translation. New York: Prentice Hall.
5. Nida, E. (1964). Toward a Science of Translating. Leiden: Brill.
6. Nord, C. (1997). Translating as a Purposeful Activity: Functionalist Approaches Explained. Manchester: St. Jerome Publishing.
7. Chesterman, A. (1997). Memes of Translation. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins.
8. Liu, Miqing. (1999). Chinese-English Translation and Culture. Beijing: China Translation and Publishing Corporation.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.54

Anastasia Orlova,
Yulia Sidorenko

TYPOLOGY OF CHINESE CULTURAL REALIAS IN A CONTEMPORARY ENGLISH-LANGUAGE NOVEL

The article examines the functioning of Chinese cultural realias in the novel Yellowface. It analyzes the main theoretical approaches to defining the concept of a cultural realia in Ukrainian and international translation studies and linguoculturology. The study considers thematic, structural, and denotative-connotative classifications of cultural realias and identifies their role in shaping the artistic space of the literary work.

Keywords: *sociocultural realia, cultural color, thematic classification, non-equivalent vocabulary*

Відомості про автора / Information about the Author

Анастасія Орлова, студентка 5 курсу факультету філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: asyaorlova33@gmail.com

Anastasia Orlova, a fifth-year student at the Faculty of Philology, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. Email: asyaorlova33@gmail.com

Юлія Сидоренко, к. пед. наук, доцент бвз кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: sydorenko.y@chmnu.edu.ua , orcid: https://orcid.org/0000-0001-6407-1017

Yuliia Sydorenko, PhD in Pedagogy, Assistant Professor at the Department of English Philology and Translation, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: sydorenko.y@chmnu.edu.ua , ORCID: https://orcid.org/0000-0001-6407-1017

© А. Орлова, Ю. Сидоренко
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.55

Валерія Бохна,
Юлія Бондур

МОВНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ПЕРСОНАЖА ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНОЇ МОБІЛЬНОСТІ: КЕЙС ЕЛІЗИ ДУЛІТЛ У «PYGMALION» І «MY FAIR LADY»

У тезах представлено результати порівняльного соціолінгвістичного аналізу п'єси Бернарда Шоу «Пігмаліон» та її кіноадаптації «Моя чарівна леді». Дослідження зосереджено на трансформації мовлення головної героїні як ключового механізму подолання соціальних бар'єрів у британському суспільстві. Авторами проаналізовано філологічні методи переходу від діалекту Кокні до нормативної вимови (Received Pronunciation) та виявлено розбіжності у трактуванні фіналу в літературному та кінематографічному текстах.

Зроблено висновок, що мова функціонує як інструмент радикальної зміни ідентичності, проте повноцінна соціальна мобільність потребує не лише фонетичної корекції, а й засвоєння культурного коду.

Ключові слова: *соціолінгвістика, фонетика, Кокні, Received Pronunciation, соціальна мобільність, Бернард Шоу, кіномова, трансформація.*

Актуальність вивчення мовних засобів у творі Бернарда Шоу «Пігмаліон» та його музичній адаптації «Моя чарівна леді» обумовлена тим, що мова в цих творах виступає не просто інструментом комунікації, а головним рушієм сюжету та ключовим маркером соціальної стратифікації суспільства. У центрі лінгвістичного конфлікту постає ідея про те, що вимова людини визначає її місце в ієрархії, що робить цей твір класичним об'єктом для соціолінгвістичного дослідження. За П. Тругіллом, мова є найпотужнішим засобом соціальної ідентифікації: вона миттєво видає походження, рівень освіти та приналежність мовця до певного класу [13]. Саме цей постулат стає основою парі професора Гіггінса, який береться трансформувати «квіткарку з нетрів» у «герцогиню» виключно через корекцію її фонетичного апарату.

Для глибинного розуміння природи акценту Кокні, яким розмовляє Еліза на початку твору, необхідно звернутися до фундаментальних досліджень фонетичної варіативності. Дж. Веллс у своїй праці детально описує специфіку британських акцентів, наголошуючи, що британська англійська характеризується надзвичайно високим ступенем локальної маркованості [15]. Як зазначає А. Г'юз, Кокні характеризується не лише специфічною інтонацією, а й глибокими системними відмінностями у вокалізмі (системі голосних), що робить його одним із найбільш впізнаваних і, водночас, найбільш стигматизованих діалектів [4]. У контексті «Пігмаліона» це означає, що кожна фонетична помилка Елізи — від глоткової змички до випадання звука [h] — сприймається тогочасним суспільством як непереборний бар'єр. Професор Гіггінс, виступаючи як фахівець із фонетики, бачить у мові Елізи лише набір акустичних сигналів, які можна перекодувати, проте він ігнорує психологічний аспект цієї трансформації.

Важливим теоретичним підґрунтям нашого аналізу є концепція «статусної вимови» або *Received Pronunciation* (RP). Л. Магглстоун у своєму дослідженні підкреслює, що акцент у британському суспільстві протягом століть функціонував як «соціальний символ», що відображає не лише регіональну приналежність, а й етичні та інтелектуальні якості особистості [8]. Таким чином, навчання Елізи «правильній» вимові і в п'єсі, і в фільмі — це не просто зміна звуків, а спроба зламати жорстку класову систему. Експеримент Гіггінса доводить, що соціальна мобільність можлива, якщо людина володіє престижним лінгвістичним кодом, проте, як зазначає Дж. Хоні, питання «Чи має акцент значення?» залишається відкритим, адже мова тісно пов'язана з особистою ідентичністю мовця [3].

Робота над трансформацією Елізи Дулітл у п'єсі Б. Шоу та фільмі Дж. К'юкора також висвітлює проблему лінгвістичного дирижизму. Р. Квірк наголошує на тому, що лінгвіст повинен бути не лише спостерігачем, а й дослідником того, як мова впливає на суспільні процеси [10]. Гіггінс, аналізуючи мовні засоби, фактично проводить соціологічний експеримент у лабораторних умовах. Т. МакАртур пропонує лінгвістичний інструментарій, що дозволяє нам чітко класифікувати мовленнєві помилки Елізи як діалектні особливості лондонського нижчого класу, що протистоять нормативній мові аристократії [7]. Це протиставлення створює особливий комічний та водночас драматичний ефект, який є центральним для обох творів.

Процес перетворення Елізи Дулітл із простої квіткарки на витончену леді в обох творах базується на жорсткому фоноцентричному підході. Професор Гіггінс, як представник класичної школи фонетики, розглядає людське мовлення як механічну сукупність звуків, які підлягають корекції через систематичні вправи. Б. Шоу в

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

«Пігмаліоні» свідомо акцентує увагу на технічних деталях вимови, використовуючи власну систему транскрипції для передачі фонетичного хаосу мовлення Елізи. У фільмі «Моя чарівна леді» цей процес візуалізується та «озвучується» з особливою ретельністю. Тут ми спостерігаємо перехід від теоретичного опису діалекту в п'єсі до його безпосереднього втілення в аудіовізуальному тексті. Н. Сумбатова, аналізуючи соціолінгвістику в театрі, підкреслює, що «кейс Пігмаліона» є унікальним прикладом того, як сценічна мова стає інструментом соціального аналізу [12]. Еліза Дулітл у виконанні Одрі Гепберн проходить шлях екстремального лінгвістичного перенавчання, де кожен успішно вимовлений звук «h» або чистий дифтонг у фразі «The rain in Spain stays mainly in the plain» стає перемогою над соціальним походженням. Ця сцена, запозичена з мюзиклу А. Лернера, демонструє, як фонетична вправа перетворюється на символ культурної асиміляції [6].

Важливо зауважити, що Гіггінс використовує методи, які сьогодні ми б назвали «лінгвістичним інжинірингом». Він не просто вчить Елізу новим словам, він змінює її артикуляційну базу. Такі спроби штучної зміни мовного коду часто призводять до виникнення явища гіперкорекції, коли людина, намагаючись говорити «правильно», припускається помилок у словах, де вони раніше були відсутні [5]. У п'єсі Б. Шоу ми бачимо це під час першої появи Елізи у вищому світі (візит до місіс Гіггінс), де вона вимовляє прості вульгаризми з ідеальною аристократичною дикцією. Цей когнітивний дисонанс між досконалою формою та низьким змістом підкреслює ідею автора про штучність класових бар'єрів.

Аналіз кіномови «Моєї чарівної леді» Джорджа К'юкора додає нам можливості говорити про ще один вимір — семіотичний. Мова Елізи тут взаємодіє з її зовнішнім виглядом (костюмами, манерами), створюючи цілісний образ, який Г. Тредгілл описує як «соціальну маску» [13]. Коли Еліза опановує RP (*Received Pronunciation*), вона фактично втрачає зв'язок зі своїм первинним середовищем, але ще не стає частиною нового. Цей стан «лінгвістичного межування» є центральною темою для соціолінгвістичного аналізу, оскільки він демонструє трагедію людини, яка змінила свій мовний код, але втратила власне «я». Таким чином, лінгвістичні засоби в творі виступають не лише як стилістичні прикраси, а як інструменти радикальної зміни людської долі, що підтверджується порівняльним аналізом першоджерела - п'єси Б.Шоу та сценарію мюзикла А.Дж. Лернера [6; 11].

Для ґрунтовного аналізу мовних засобів у досліджуваних творах необхідно виокремити конкретні маркери, що визначають Елізу Дулітл як представницю нижчого класу Лондона. Як зазначає у своєму комплексному дослідженні Дж. Веллс, акцент Кокні є однією з найбільш рельєфних форм британського просторіччя, що характеризується специфічними фонологічними процесами, такими як *h-dropping* (випадання початкового приголосного [h]) та *glottal stopping* (заміна проривних приголосних гортанною змичкою) [15]. У тексті Б. Шоу ці особливості передаються через деформовану орфографію, що змушує читача буквально «чути» вуличний говір. Наприклад, вигуки Елізи та її викривлена вимова слів стають об'єктом жорсткої критики Гіггінса, який класифікує таку мову як «дикунську» та «негідну людської істоти» [11].

У кінострічці «Моя чарівна леді» ці мовні засоби набувають особливої виразності завдяки акторській грі та звуковому супроводу. Порівнюючи п'єсу з фільмом, можна помітити, що сценаристи (зокрема А. Лернер) підсилили контраст між фонетичним хаосом Елізи та кришталево чистою мовою Гіггінса [6]. Використання лінгвістичних термінів професором слугує для підкреслення його інтелектуальної переваги [5]. Він використовує фонетику як інструмент влади, що в соціолінгвістичному аспекті демонструє престижність певного мовного коду над іншим. Г. Тредгілл зауважує, що в британській традиції RP-акцент (Received Pronunciation) завжди асоціювався з владою та освітою, тоді як регіональні діалекти сприймалися як ознака обмеженості [13].

Окрему увагу в нашому дослідженні ми приділяємо лексичному рівню трансформації персонажа. Перехід Елізи від діалектних слів та вульгаризмів до вишуканої літературної лексики є центральним елементом її соціальної мобільності. Однак, як показує аналіз сцени на кінних перегонах в Аскоті (у фільмі) та візиту до місіс Гіггінс (у п'єсі), зміна лише фонетичної оболонки не означає автоматичного опанування соціальним контекстом. Еліза вимовляє фразу «What call to have to keep on like that?» з бездоганною вимовою, але сама конструкція речення видає її походження. Р. Квірк у своїх дослідженнях пояснює це явище як невідповідність між «поверховою структурою» (звуком) та «глибинною соціокультурною компетенцією» мовця [10]. Це створює ефект лінгвістичного дисонансу, який є ключовим для розуміння сатиричного пафосу Б. Шоу.

Більше того, соціолінгвістичний вимір «Моєї чарівної леді» розширюється через реакцію оточення на мову Елізи. Постать полковника Пікерінга, який уособлює «джентльменську» англійську, слугує противагою агресивному методу професора Гіггінса. Як зазначає Т. МасАртур, ввічливість та дотримання мовного етикету є невід'ємними складовими нормативного британського дискурсу [7]. Отже, Еліза мусить вивчити не лише звуки, а й складну систему мовленнєвих ритуалів. Спроба Гіггінса звести живу мову до набору механічних вправ, що описується в дослідженнях Л. Маггістоун, ігнорує той факт, що мова є частиною ідентичності [8]. Саме тому зміна мовних засобів сприймається Елізою як втрата власного «я», що врешті-решт призводить до конфлікту з її вчителем і стає кульмінацією всієї сюжетної лінії.

Дослідження мовних засобів у п'єсі «Пігмаліон» та фільмі «Моя чарівна леді» неможливе без урахування гендерного виміру комунікації, де мова виступає інструментом домінування. Професор Гіггінс, моделюючи нову мовленнєву особистість Елізи, керується не лише фонетичними правилами, а й власними уявленнями про соціальну ієрархію, де чоловік-лінгвіст посідає позицію деміурга. Як зазначає у своїх соціолінгвістичних розвідках П. Трудгілл, чоловіче та жіноче мовлення часто розрізняються не лише лексично, а й за ступенем адаптивності до престижних норм [13]. У нашому випадку Еліза змушена не просто змінити акцент, а прийняти нав'язану їй

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

модель поведінки, яка відповідає патріархальним стандартам тогочасного вищого суспільства. Цей процес «лінгвістичного ліплення» детально описаний у працях Л. Магглстоун, яка наголошує, що контроль над мовою жінки був одним із засобів контролю над її соціальним статусом у вікторіанську та едвардіанську епохи [8].

У кіноверсії «Моя чарівна леді» цей аспект підсилюється через візуальні та аудіовізуальні засоби. Режисерська робота Дж. К'юкора акцентує увагу на тому, як Гіггінс ігнорує особистість Елізи, сприймаючи її лише як об'єкт для транскрибування. Відповідно до Т. МакАртура, професійна мова лінгвіста в цей період була насичена специфічною термінологією, яка створювала дистанцію між науковцем та піддослідним [7]. Це чітко простежується в діалогах, де професор Гіггінс використовує мовні засоби для дегуманізації Елізи, називаючи її «обрубком капусти» або «фонетичним сміттям». З іншого боку, полковник Пікерінг використовує мову як засіб етикетної взаємодії, що, за спостереженнями Дж. Веллса, є характерною рисою мовлення справжнього джентльмена, для якого форма звертання є не менш важливою за зміст повідомлення [15].

Особливий інтерес для нашого аналізу становить прагматика мовлення Елізи під час її бунту проти Гіггінса. Наприкінці твору вона починає використовувати мову не як завчений набір звуків RP, а як засіб вираження власної волі. Це відповідає положенням Р. Квірка про те, що справжнє володіння мовою настає лише тоді, коли мовець здатний на творче та самостійне використання лінгвістичних ресурсів [10]. Еліза переходить від пасивного засвоєння чужих норм до активного захисту своєї ідентичності. Її фінальні діалоги з Гіггінсом у фільмі демонструють високий рівень володіння риторичними фігурами та іронією, що свідчить про повну інтеграцію в нове соціальне середовище. Як підкреслює Н. Сумбатова, у театральному дискурсі зміна мовного коду персонажа завжди сигналізує про внутрішній перелом [12]. Еліза більше не є «квіткаркою» чи «галатеєю», вона стає суб'єктом, який здатний маніпулювати мовними засобами для досягнення власних цілей.

Варто звернути увагу на роль мовного оточення у формуванні лінгвістичного портрета головної героїні. Вплив місіс Гіггінс та місіс Пірс як представниць жіночого мовлення вищого та середнього класів допомагає Елізі засвоїти ті нюанси прагматики, які професор Гіггінс вважав другорядними. Відповідно до робіт Качру про варіативність англійської мови, соціалізація через мову відбувається не лише через вивчення граматики, а й через запозичення стратегій ввічливості та мовленнєвого етикету [5]. Таким чином, успіх Елізи на балу є результатом не лише фонетичної муштри, а й її здатності мімікрувати під складні соціальні запити аристократії. Мовні засоби, запозичені нею у жінок свого нового кола, виявляються більш ефективними для виживання в соціумі, ніж сухі знання Гіггінса про «правильні» голосні. Цей багатогранний процес трансформації підтверджує тезу про те, що мова в творах Шоу та Лернера стає динамічною силою, здатною як поневолювати, так і визволяти особистість [6; 11].

Підсумовуючи теоретичний огляд мовних засобів у п'єсі «Пігмаліон» Б. Шоу та фільмі-мюзиклі «Моя чарівна леді», слід зазначити, що обидва твори, попри спільну сюжетну основу, використовують принципово різні механізми впливу на реципієнта через лінгвістичні ресурси. У літературному першоджерелі автор покладається на інтелектуальне сприйняття читачем деформованого тексту, де соціолінгвістичний конфлікт закодований у самій орфографії та пунктуації. Б. Шоу використовує лінгвістику як форму соціальної сатири, де мовні помилки Елізи є відображенням вад самого суспільства. Як зауважує Г. Тредгілл, текстова фіксація діалекту дозволяє читачеві дистанціюватися від персонажа та проаналізувати його мову як об'єктивну систему соціальних маркерів [13]. Це створює аналітичний простір, у якому читач разом із Гіггінсом стає «спостерігачем» за процесом зміни лінгвістичного коду.

Натомість аудіовізуальний текст «Моєї чарівної леді» переводить цей конфлікт у площину емоційного та сенсорного сприйняття. Тут мовні засоби перестають бути лише знаками на папері, перетворюючись на живі акустичні образи. Робота Дж. К'юкора демонструє, що в кіно текст і звук працюють у синергії, створюючи потужний семіотичний ефект. Згідно з дослідженнями Дж. Веллса, звукова реалізація акценту Кокні в кіно має набагато сильніший вплив на формування стереотипів у глядача, ніж його опис у книзі [15]. Одрі Гепберн через зміну тембру, артикуляції та інтонаційної кривої візуалізує те, що Б. Шоу міг лише описати. Це підтверджує тезу Н. Сумбатової про те, що екранна мова є більш агресивним інструментом соціальної типізації, оскільки вона не залишає місця для суб'єктивної інтерпретації звука читачем [12].

Аналіз соціолінгвістичних аспектів у п'єсі та фільмі дозволяє зробити висновок, що трансформація Елізи Дулітл є успішною лише у вузько технічному сенсі. Навчання «правильній» англійській мові (RP), як описує Л. Магглстоун, дає героїні перепустку до вищих верств суспільства, але водночас створює глибокий внутрішній конфлікт ідентичності [8]. Це доводить, що мова є не лише набором засобів для передачі змісту, а й фундаментом особистості. Як зазначав Р. Квірк, неможливо змінити мову людини, не змінивши її ставлення до світу та до самої себе [10]. Еліза, опанувавши мову аристократії, виявляє, що за бездоганною формою часто ховається порожнеча, що стає головною темою фінальних сцен у творах Шоу та Лернера [6; 11].

Таким чином, розгляд мовних засобів як інструмента соціальної мобільності дозволяє нам стверджувати, що «Пігмаліон» та «Моя чарівна леді» є фундаментальними кейсами для розуміння соціолінгвістичної природи англійського суспільства. Дослідження доводить, що вибір певного акценту, лексичного пласту чи стратегії ввічливості є політичним актом, який визначає ступінь свободи людини в соціумі. В свою чергу, лінгвістична варіативність, представлена в цих творах, відображає динаміку зміни британських соціальних стандартів протягом XX століття [7]. Узагальнюючи вищевикладене, можна стверджувати, що лінгвістичний аналіз кінотексту та літературного твору відкриває нові горизонти для вивчення взаємодії мови, влади та особистості.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Список використаних джерел:

1. Шоу Б. Пігмаліон : п'єса на п'ять дій / пер. з англ. Олександра Громова. Київ : Знання, 2017. 190 с.
2. Crystal D. *The Cambridge Encyclopedia of the English Language*. 3rd ed. Cambridge : Cambridge University Press, 2018. 574 p.
3. Honey J. *Does Accent Matter? The Pygmalion Factor*. London : Faber and Faber, 1989. 208 p.
4. Hughes A., Trudgill P., Watt D. *English Accents and Dialects*. 5th ed. London : Routledge, 2012. 232 p.
5. Kachru B. B. *The Handbook of World Englishes*. Oxford : Blackwell Publishing, 2006. 832 p.
6. Lerner A. J. *My Fair Lady: A Musical Play* (based on Bernard Shaw's "Pygmalion"). New York : Coward-McCann, 1956. 186 p.
7. McArthur T. *The Oxford Companion to the English Language*. Oxford: Oxford University Press, 1992. 1184 p.
8. Mugglestone L. *Talking Proper: The Rise of Accent as Social Symbol*. Oxford : Oxford University Press, 2003. 368 p.
9. My Fair Lady [Film] / Dir. George Cukor; Perf. Audrey Hepburn, Rex Harrison. Warner Bros., 1964.
10. Quirk R. *The Linguist and the English Language*. London : Edward Arnold, 1974. 192 p.
11. Shaw B. *Pygmalion: A Romance in Five Acts*. London : Constable and Co., 1913. 210 p.
12. Sumbatova N. Sociolinguistics and the Theatre: The Case of Pygmalion. *Journal of Linguistic Studies*. 2015. Vol. 4. P. 112–125.
13. Trudgill P. *Sociolinguistics: An Introduction to Language and Society*. 4th ed. London : Penguin Books, 2000. 240 p.
14. Wardhaugh R., Fuller J. M. *An Introduction to Sociolinguistics*. 7th ed. Oxford : Wiley-Blackwell, 2015. 448 p.
15. Wells J. C. *Accents of English: Volume 2: The British Isles*. Cambridge : Cambridge University Press, 1982. 277 p.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.55

Valeria Bohna,
Yuliia Bondur

LANGUAGE TRANSFORMATION OF A CHARACTER AS A TOOL FOR SOCIAL MOBILITY: THE CASE OF ELIZA DOOLITLE IN «PYGMALION» AND «MY FAIR LADY»

The abstract presents the results of a sociolinguistic analysis of George Cukor's film "My Fair Lady," based on Bernard Shaw's play "Pygmalion." The study focuses on the verbal and paralinguistic means of representing social identity and the process of its artificial transformation. The research aims to identify how phonetic markers, specifically the Cockney dialect, function as social barriers and how their correction leads to a change in the character's social status. Special attention is given to the contrast between Received Pronunciation (RP) and non-standard linguistic forms, as well as the role of the linguistic environment in shaping a new identity. The research novelty lies in the comparative analysis of the literary source and its cinematic interpretation through the prism of modern sociolinguistic theories. It is concluded that language in the film serves as a powerful instrument of social mobility and a key factor in the construction of personal identity.

Keywords: *sociolinguistics, cinematic language, phonetic markers, Cockney, Received Pronunciation, social mobility, Bernard Shaw, transformation.*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Валерія Бохна, студентка 141 групи І курсу факультету філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: bohnavaleria@gmail.com

Valeria Bohna, Ist year student of Philology Department of the Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: 1mamajulia@gmail.com

Юлія Бондур, викладач кафедри англійської філології та перекладу, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: 1mamajulia@gmail.com

Yuliia Bondur, lecturer of the Department of English Philology and Translation of the Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: 1mamajulia@gmail.com

© В. Бохна, Ю. Бондур
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.56

Ельміра Гаджиєва,
Юлія Бондур

ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ЕМОТИВНОЇ ЛЕКСИКИ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ АНІМАЦІЙНОГО ФІЛЬМУ «ДУМКАМИ НАВИВОРІТ»)

У тезах досліджено особливості функціонування емотивної лексики у сучасній англійській мові на матеріалі анімаційного фільму «Думками навиворіт». Основну увагу зосереджено на аналізі мовних засобів, які передають емоційний стан персонажів, їхні переживання, психологічні реакції та міжособистісну комунікацію. Метою дослідження стало визначення основних типів емотивної лексики, їхніх функцій та ролі у створенні емоційного напруження й художньої виразності фільму. Наукова новизна роботи полягає у поєднанні лінгвостилістичного аналізу з дослідженням емоційної комунікації в сучасному англомовному анімаційному дискурсі. У результаті встановлено, що емотивна лексика є важливим засобом формування характерів персонажів, передачі внутрішнього світу людини та реалізації комунікативного впливу на глядача.

Ключові слова: *емотивна лексика, емоційність, кінодискурс, анімаційний фільм, Inside Out, мовна експресія, емоційна комунікація.*

У сучасній лінгвістиці значна увага приділяється дослідженню емоційності мовлення та способів мовного вираження людських почуттів. Емоції є невід'ємною частиною комунікації, оскільки саме через мову людина передає власний психоемоційний стан, оцінку подій, ставлення до співрозмовника та навколишнього світу. Особливо актуальним є вивчення емотивної лексики в художньому та медійному дискурсі, де мовні засоби емоційного впливу виконують не лише комунікативну, а й естетичну функцію.

Анімаційний фільм «Думками навиворіт» ("Inside Out"), створений студією Pixar, є яскравим прикладом сучасного аудіовізуального тексту, у якому емоції виступають центральним елементом сюжету. Персонажі фільму репрезентують базові людські емоції — Joy, Sadness, Anger, Fear та Disgust, що дозволяє простежити особливості функціонування емотивної лексики у різних комунікативних ситуаціях. Саме тому фільм становить значний інтерес для лінгвістичного аналізу.

Метою нашого дослідження стало виявлення особливостей уживання емотивної лексики у сучасній англійській мові на матеріалі анімаційного фільму "Думками навиворіт" («Inside Out»), а також визначення її функціонально-стилістичної ролі у створенні емоційної атмосфери твору.

Об'єктом дослідження є емотивна лексика сучасної англійської мови. Предметом дослідження стали лексичні, стилістичні та контекстуальні особливості функціонування емотивної лексики в анімаційному фільмі «Inside Out».

Проблема мовного вираження емоцій активно досліджується у сучасній лінгвістиці, психолінгвістиці та когнітивній науці. Як зазначає А. Вежбицька, емоції є універсальною складовою людського досвіду, однак способи їх мовного вираження залежать від культурних та мовних особливостей [13]. Дослідниця наголошує, що саме лексика є одним із головних засобів вербалізації емоційних станів. У сучасних підходах також підкреслюється, що емоції не лише відображаються мовою, а й конструюються нею в процесі комунікації.

У когнітивній лінгвістиці емоції трактуються як складні ментальні структури, що реалізуються через систему концептуальних метафор. Зокрема, З. Кьовечеш зазначає, що емоційні стани часто осмислюються через фізичний досвід людини, зокрема рух, тиск, тепло або простір [7]. Це дозволяє вербалізувати абстрактні переживання через конкретні образи. Дж. Лакофф та М. Джонсон також підкреслюють, що метафора є базовим механізмом мислення, який структурує наше розуміння емоційної реальності [8].

На думку М. Беднарек, емотивна лексика виконує не лише описову, а й прагматичну функцію, оскільки впливає на адресата та формує його емоційну реакцію [1]. У своїх дослідженнях вона доводить, що емоційно забарвлені мовні одиниці є важливим елементом комунікативної стратегії мовця. Емотивність у мовленні розглядається як інструмент соціальної взаємодії, що регулює міжособистісні відносини.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Важливий внесок у вивчення емоцій зробив П. Екман, який виділив базові емоції людини та довів їхню універсальність незалежно від культури [5]. Його теорія стала основою для багатьох сучасних досліджень емоційності, зокрема й для художніх інтерпретацій у кінематографі. Саме на цих засадах побудовано анімаційний фільм «Думками навиворіт», де кожна емоція отримує окреме мовне та візуальне втілення.

У сучасній науці також підкреслюється мультимодальний характер емоційної комунікації. Як зазначає Дж. М. Деваеле, емоції передаються не лише через лексику, а й через інтонацію, паузи, тембр голосу та невербальні засоби [3]. Це особливо важливо для аналізу кінодискурсу, де значення формується на перетині вербального та невербального рівнів.

Емотивна лексика у фільмі «Inside Out» реалізується через різні мовні засоби: емоційно забарвлені слова, вигуки, оцінну лексику, повтори, метафори та експресивні синтаксичні конструкції. Наприклад, персонаж Joy використовує переважно позитивно марковані лексеми: «great», «amazing», «wonderful», «happy», що відображає її домінантний емоційний стан. Натомість мовлення Anger характеризується різкими, експресивними та інколи агресивними висловлюваннями.

Важливу роль у передачі емоцій відіграють вигуки та короткі репліки, які є типовими для спонтанного мовлення: «Oh no!», «Seriously?», «I can't believe it!». Вони відображають миттєву реакцію персонажів на події та підсилюють ефект емоційної достовірності. Такі мовні одиниці роблять діалоги більш природними та наближеними до реальної комунікації.

Крім того, у фільмі активно використовується прийом повтору, який посилює емоційний ефект висловлювання: «We can fix this! We can fix this!». Повтор у даному випадку передає стан хвилювання та внутрішньої напруги персонажа, що є характерним для ситуацій стресу або страху.

Емотивна лексика також виконує оцінну функцію, що дозволяє персонажам виражати ставлення до подій: «That's terrible!», «This is wonderful!», «It's disgusting!». Такі висловлювання формують емоційно-оцінну картину світу персонажів і впливають на сприйняття глядача.

Важливо зазначити, що у фільмі емотивність реалізується не лише на вербальному рівні, а й через взаємодію з паралінгвістичними засобами. Інтонація, міміка, паузи та музичний супровід значно підсилюють значення мовлення та створюють цілісний емоційний ефект. Наприклад, у сценах втрати або розлуки тиша виконує не менш важливу функцію, ніж слова, оскільки передає глибину переживань.

Особливу увагу у фільмі приділено концепту смутку, який реалізується через лексику втрати, розчарування та ностальгії: «I miss home», «Everything is changing», «I just want things to go back». Ці висловлювання демонструють складність негативних емоцій і підкреслюють їхню важливість у формуванні емоційного балансу особистості.

Такі висловлювання демонструють психологічну глибину персонажа та показують важливість негативних емоцій у житті людини. У результаті фільм репрезентує емоції не як протиставлення «добрих» і «поганих» переживань, а як необхідну складову людської особистості.

Результати дослідження показали, що емотивна лексика у фільмі «Думками навиворіт» є одним із головних засобів створення емоційної атмосфери; найбільш поширеними засобами вираження емоцій виступають оцінна лексика, вигуки, повтори та експресивні синтаксичні конструкції; мовлення персонажів безпосередньо пов'язане з їхнім емоційним типом та психологічними характеристиками; емотивна лексика у фільмі виконує комунікативну, експресивну та прагматичну функції; поєднання вербальних і невербальних засобів формує цілісний емоційний вплив на глядача.

Отже, емотивна лексика у сучасній англійській мові є важливим інструментом передачі емоційного стану людини та реалізації комунікативного впливу. Аналіз анімаційного фільму «Думками навиворіт» дозволив встановити, що емоційно забарвлені мовні одиниці відіграють ключову роль у створенні образів персонажів, розвитку сюжету та формуванні емоційної взаємодії між фільмом і глядачем. Дослідження емотивної лексики у кінодискурсі відкриває перспективи для подальшого вивчення взаємодії мови, емоцій та аудіовізуальної культури.

References

1. Bednarek M. Emotion talk in English conversation : corpus-based analysis. London : Palgrave Macmillan, 2008. 242 p.
2. Bednarek M. Emotion Talk across Corpora. Cambridge : Cambridge University Press, 2016.
3. 250 p.
4. Dewaele J. M. Emotions in Multiple Languages. London : Palgrave Macmillan, 2010. 235 p.
5. Docter P., Del Carmen R. Inside Out : Original Screenplay. California : Disney/Pixar, 2015.
6. 132 p.
7. Ekman P. Emotions Revealed : recognizing faces and feelings to improve communication and emotional life. New York : Henry Holt and Company, 2003. 304 p.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

8. Foolen A. The relevance of emotion for language and linguistics. *The Applied Cognitive Linguistics*. 2012. Vol. 82. P. 347–368.
9. Kövecses Z. Metaphor and Emotion : Language, Culture, and Body in Human Feeling. Cambridge : Cambridge University Press, 2000. 223 p.
10. Lakoff G., Johnson M. Metaphors We Live By. Chicago : University of Chicago Press, 1980.
11. 276 p.
12. Niemeier S., Dirven R. The Applied Cognitive Linguistics : The Language of Emotions. Amsterdam : John Benjamins Publishing, 2000. 320 p.
13. Pavlenko A. Emotions and Multilingualism. Cambridge : Cambridge University Press, 2005.
14. 304 p.
15. Plutchik R. Emotion : A Psychoevolutionary Synthesis. New York : Harper & Row, 1980. 344 p.
16. Russell J. A. A circumplex model of affect. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1980. Vol. 39, No. 6. P. 1161–1178.
17. Wierzbicka A. Emotions across Languages and Cultures : diversity and Universals. Cambridge : Cambridge University Press, 1999. 349 p.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.56

Elmira Gadjieva,
Yuliia Bondur

FEATURES OF THE USE OF EMOTIVE VOCABULARY IN MODERN ENGLISH (BASED ON THE ANIMATED FILM "INSIDE OUT")

The abstract presents the results of a linguistic analysis of the animated film Inside Out, focusing on the use of emotive vocabulary in modern English. The study examines lexical means that verbalize emotional states of characters, including joy, sadness, anger, fear, and disgust, as well as their interaction in discourse. The aim of the research is to identify the main types of emotive vocabulary and determine their functional and stylistic role in the formation of emotional expression and character portrayal in the film. The scientific novelty lies in the integrated approach combining lexical-semantic and stylistic analysis of emotive language in animated cinematic discourse. Special attention is paid to the interaction of linguistic and paralinguistic means in constructing emotional meaning. It is concluded that emotive vocabulary serves as a key tool in representing emotional experience and shaping viewers' perception of characters.

Keywords: *emotive vocabulary, emotionality, cinematic discourse, animation film, «Inside Out», linguistic expression, emotional communication.*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Ельміра Гаджиєва, студентка 141 групи І курсу факультету філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: elmira465377@gmail.com

Elmira Gadjieva, Ist year student of Philology Department of the Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: elmira465377@gmail.com\

Юлія Бондур, викладач кафедри англійської філології та перекладу, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: 1mamajulia@gmail.com

Yuliia Bondur, lecturer of the Department of English Philology and Translation of the Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: 1mamajulia@gmail.com

© Е. Гаджиєва, Ю. Бондур
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.57

Тетяна Зубенко,
Юрій Гулік

АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

Академічна мобільність розглядається як ефективний інструмент інтернаціоналізації вищої освіти та розвитку професійних і міжкультурних компетентностей студентів. У тезі проаналізовано нормативно-правове забезпечення реалізації права на академічну мобільність, особливості її організації в Чорноморському національному університеті імені Петра Могили та участь у міжнародних програмах. Висвітлено етапи реалізації мобільності, процедури відбору та визнання результатів навчання на основі кредитів ЄКТС. Окрему увагу приділено програмам підтримки студентів, що сприяють створенню безпечного освітнього середовища. Проаналізовано статистичні дані щодо участі студентів у програмах мобільності та їхній вплив на академічну успішність. Доведено, що участь у міжнародних обмінах позитивно впливає на рівень знань, розвиток soft skills та конкурентоспроможність випускників на ринку праці.

Ключові слова: *академічна мобільність, Erasmus+, інтернаціоналізація, обмін, студенти.*

Програма академічної мобільності -- це форма співпраці між українськими та іноземними закладами освіти, яка забезпечує реалізацію права учасників освітнього процесу та працівників закладів освіти (або наукових установ) на академічну мобільність у визначений період. Її здійснення відбувається на підставі угоди між українським закладом освіти (чи науковою установою) та іншим українським або іноземним закладом-партнером відповідно до умов і порядку, визначених чинним Порядком.

Порядок реалізації права на академічну мобільність визначається Законом України «Про вищу освіту», Постановою КМУ від 12.08.2015 р. №579 «Про затвердження Порядку реалізації права на академічну мобільність», Положенням про проведення міжнародного стажування студентів ЧНУ імені Петра Могили.

Чорноморський національний університет імені Петра Могили (ЧНУ) має чітко оформлену стратегію інтернаціоналізації (2024–2029) і активно працює над розширенням програм академічної мобільності: участь в Erasmus+, ICM/KA107, двосторонні обміни, партнерські проєкти (KA2/CBHE) та інші ініціативи. На сайті університету відкрито інформацію про актуальні конкурси мобільності, процедури для студентів і викладачів і перелік міжнародних проєктів.

ЧНУ імені Петра Могили пропонує кожному охочому досліднику обрати міжнародну програму академічної мобільності, яка б відповідала саме його запитам та цілям. Серед закордонних партнерів Чорноморського національного університету імені Петра Могили -- Університет Саарланда (Німеччина), Коледж Сторд-Хаугесунд (Норвегія), Університет Ла Сабани (Колумбія), Національний університет Кільмеса (Аргентина), Трнавинський університет імені Олександра Дубчека (Словаччина), Університет Ка’ Фоскарі (Італія), Палермський університет (Італія), Технічний університет Ескішехіра (Туреччина), Університет для іноземців у Перуджі (Італія), Університет Кадіса (Іспанія), Коледж Річленда (Велика Британія), Університет Суонсі (Велика Британія), Інститут технологій та передової освіти імені Гумберта (Канада), Батумський державний університет імені Шота Руставелі (Грузія), Карагандинський університет (Казахстан), Університет Дечжоу (Китай), Плімутський коледж Святого Марка та Святого Джона (Велика Британія), Університет Казимира Великого (Польща), Південно-Східний науковий інститут (Польща), Поморська академія в Слупську (Польща), Університет Салема (США).

Університет підтримує постійні відносини з такими міжнародними організаціями та установами, як:
Fulbright Program, Глобальна університетська ініціатива Біла Клінтона, Open Society Institute, Корпус Миру, ACCELS, ALDEC, IREX, Міжнародна почесна спілка науковців Phi Beta Delta, Американська Рада з питань освіти (ACE), Civic Educational Project CEP, Таллуарська мережа (США);
Британська Рада (Великобританія);

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Гете-інститут, DAAD, Сіменс, Фонд Конрада Аденауера, фонд Боша, програма Європаікум (Німеччина);
Асоціація «Альянс Франсез», програма «Français à domicile» (Франція);
Fellowship Program in Poland (Польща);
Фонд Romualdo Del Bianco (Італія);
Програма «Maritime Studies», програма Quota (Норвегія);
Офіс ERASMUS+ в Україні;
Програма обміну ERASMUS+ K107 (Університет Кадіса (Іспанія), Університет Заарланда (Німеччина), Палермський Університет (Італія), Університет Ка Фоскарі (Італія), Університет Норд (Норвегія), Технічний університет Ескішехір (Туреччина);
Програма Tempus-Tacis (Європейський Союз).

Загальна кількість студентів, учасників студентської академічної мобільності за 12 останніх (воєнних) років становить 1074. З 2022 року їх кількість зменшилася в рази, що зумовлено повномасштабним вторгненням Росії в Україну та виїздом студентства за кордон.

Реалізація права на академічну мобільність у ЧНУ імені Петра Могили встановлюється у такому порядку:

Крок 1. Встановлення зв'язків з науковим закладом / закладом освіти.

Крок 2. Підписання договору про співпрацю між закладами АБО отримання індивідуального запрошення. У разі освітньої кредитної або ступеневої мобільності – визначення обсягу та кредитів навчальної програми.

Крок 3. Подання (заява) до керівника Університету.

Крок 4. Рішення керівника Університету.

Крок 5. Укладення договору про академічну мобільність з Університетом.

Крок 6. Підготовка до виїзду.

Крок 7. Звітування та визнання результатів.

Визнання результатів освітньої академічної мобільності українських учасників відбувається на підставі зарахування кредитів ЄКТС.

Зміст освітніх компонентів і обсяг навчального навантаження, виконаного студентом у закладі-партнері, підтверджуються академічною довідкою або іншим офіційним документом, виданим цим закладом.

Порівняння змісту освітніх компонентів та обсягу навчального навантаження, передбаченого угодою про академічну мобільність, здійснюється шляхом зіставлення результатів навчання, досягнутих у закладі-партнері, з результатами, визначеними освітньою чи освітньо-професійною програмою українського закладу вищої освіти, у якому навчається студент на постійній основі.

Обов'язковою умовою участі є оприлюднення звіту про завершення українськими учасниками виконання програми академічної мобільності та її результатів на офіційному веб-сайті українського закладу-партнера. Результатом участі у програмі є інтернаціоналізація (п. 4 Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022—2032 роки), іноземний досвід та цінності, поширення результатів досліджень за межами України.

У 2025 році у Великій Британії була створена програма Sanctuary Scholarships. Sanctuary Scholarships -- це стипендії для примусових мігрантів, які прибули до цієї країни. Вони покривають повну вартість навчання та надають £10,000 на рік для покриття витрат на навчання. Стипендія доступна для студентів, які навчаються на будь-якій освітній програмі бакалаврату чи магістратури, і для її отримання необхідно бути примусовим мігрантом, не мати доступу до основного фінансування та вже подати заяву на навчання в університеті. Ця ініціатива – частина зусиль Swansea University, які дозволили їй отримати статус University of Sanctuary на підтримку осіб, що були змушені залишити свої домівки через конфлікти. ЧНУ імені Петра Могили є партнером Swansea University за програмою Twinning.

Що таке статус University of Sanctuary і чим корисна програма? Статус University of Sanctuary присвоюється навчальним закладам, які демонструють на практиці готовність бути простором безпеки, солідарності та підтримки для людей, які мають бажання розвиватися та навчатися. Основні активності Swansea University в цьому напрямку включають:

• Співпрацю з нашим університетом – завдяки цьому в рамках партнерства 53 українські студенти мали можливість брати участь у навчальних візитах до Swansea University.

• Проведення стипендіальної програми Sanctuary Scholarships, яка покриває навчання та витрати на проживання для тих, хто внаслідок конфлікту втратив можливість продовжувати навчання у своїй країні.

• Забезпечення спеціальної підтримки (наставників, супровід, соціальні служби) для стипендіатів із середовища біженців чи внутрішньо переміщених осіб.

Таким чином, програма не просто фінансує навчання – вона створює безпечне середовище, у якому студенти можуть почуватися підтриманими й отримати усі умови для академічного успіху.

Як це працює для наших студентів? Наші студенти отримують стипендію у розмірі 5,500 фунтів стерлінгів

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

від Університету Суонсі у рамках партнерства на один навчальний семестр. Отримавши підтримку, вони можуть сконцентруватися на навчанні, не переймаючись фінансовими бар'єрами. Цей досвід також є символом солідарності між університетами: партнерство з Swansea дає можливість студентам брати участь у міжнародних програмах, обмінах, академічних стажуваннях та культурному обміні. Відгуки студентів ЧНУ імені Петра Могили про своє навчання в Swansea University та за іншими міжнародними програмами можна переглянути у Додатку В.

Відділ міжнародних зв'язків плідно займається моніторингом новітніх програм академічної мобільності і наукових обмінів. Щорічні навчальні візити та культурно-мовні стажування в Болгарії, Греції, Німеччині та інших країнах для студентів і викладачів надають молодим вченим можливість побачити як працює цей світ і набути безцінного досвіду.

ЧНУ імені Петра Могили реалізує також програму Еразмус+. ЕРАЗМУС+ – це програма Європейського Союзу, що підтримує проекти співпраці, партнерства, заходи і мобільність у сфері освіти, професійної підготовки, молоді та спорту. Разом з понад 150 країнами світу, Україна є однією з країн-партнерів Програми Еразмус+. Отже, це обміни з університетами ЄС для студентів, викладачів і працівників задля їхнього навчання, практики, викладання, підвищення кваліфікації, стажування.

Для України як країни-партнера з країнами-членами Програми Еразмус+ на організацію та участь в проектах з академічної мобільності відкриті такі можливості:

МІЖНАРОДНА КРЕДИТНА МОБІЛЬНІСТЬ – короткострокові програми обміну: на навчання (3-12 міс.) та на практику (2-12 міс.) для українських (молодших) бакалаврів, магістрів, аспірантів, докторантів; викладання / підвищення кваліфікації / на стажування (від 5 днів до 2 міс.) для викладачів та працівників закладів вищої освіти.

В програмах міжнародної кредитної мобільності можуть брати участь:

– студенти (бакалаври, магістри, аспіранти, докторанти);

– викладачі;

– адміністративний персонал.

Цілі: надати більше кращих можливостей для розвитку навичок і компетентностей у студентів, залучити найкращі таланти з-за кордону.

Студенти програм обміну отримують грант (на покриття витрат на проживання, проїзд, харчування, страхування, візу тощо) в розмірі 850 євро на місяць. Навчання безкоштовне. Також грант може бути – 0 (нуль), що означатиме, що навчання безкоштовне, а проїзд і перебування покриває студент за власний кошт.

Покриття транспортних витрат. Сума розраховується відповідно до відстані. Відстань розраховується наступним чином: відстань між містом, де знаходиться університет, який здійснює відправку, і університетом- партнером.

Робочі мови:

- Іспанська (навчання в Universidad de Cádiz (UCA);
- Німецька (навчання в Universität des Saarlandes);
- Польська (навчання в Поморській Академії в Слупську);
- Англійська (стосовно питань, пов'язаних з навчанням на англійській мові, кожен університет або самі студенти самостійно повинні зв'язуватися з координаторами факультетів, які їх цікавлять);
- Аплікат повинен мати міжнародний сертифікат, який засвічує якість володіння мовою.
- ЧНУ імені Петра Могили реалізує програму Еразмус+ з такими університетами-партнерами:
- Universidad de Cádiz (UCA), Іспанія;
- Universität des Saarlandes, Німеччина;
- Поморська академія в Слупську, Польща;
- Università Ca' Foscari Venezia, Італія;
- Nord University, Норвегія.

Критерії складання рейтингових списків ВНЗ, який здійснює відправку за програмою мобільності, проводить попередній відбір кандидатів за наступними критеріями:

- Для студентів освітньо-кваліфікаційних рівнів бакалавр, магістр:
- Середній бал.
- Відповідність запропонованої діяльності ступеню кандидата на участь у програмі.
- Мовні навички (сертифікат володіння мовою рівня B2);
- Інша інформація, надана кандидатом у заяві (інша освіта, конкретні академічні інтереси тощо).
- Для аспірантів:
- Середній бал.
- Відповідність запропонованої науково-дослідної діяльності ступеню кандидата на участь у програмі.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

- Мовні навички (сертифікат володіння мовою рівня B2);
- Інша інформація, надана кандидатом у заяві (інша освіта, конкретні академічні інтереси тощо).

Претенденти на стипендію мають подати наступні документи англійською мовою (та відправити на пошту міжнародного відділу: fordep@chmnu.edu.ua):

- Заяву на ім'я ректора про дозвіл участі у програмі;
- CV у форматі EUROPASS;
- Мотиваційний лист (до 1 сторінки);
- Рівень володіння мовою повинен бути B2 або вище;
- Витяг із залікової книжки (перекладений на англійську мову та завірений деканатом);
- Копію першої сторінки закордонного паспорта;
- Learning Agreement (приклад можна подивитися у міжнародному відділі);
- Аплікаційна форма (для деяких програм).

Відбір кандидатів проходить на конкурсній основі.

Для дослідження впливу академічної мобільності на успішність студентів факультету філології ми з дозволу деканату порівняли загальні рейтинги успішності студентів 4-го курсу. Оскільки участь у програмах студентської академічної мобільності беруть студенти 2-х, 3-х, 4-х курсів, то ми можемо прогнозувати, що їхня успішність покращиться після участі у програмах мобільності, що загалом позитивно вплине на середні показники випускників у цілому. Результати середніх показників успішності студентів факультету філології випускних курсів та кількість учасників програм студентської академічної мобільності ЧНУ імені Петра Могили можна розглянути у таблиці 1.

Таблиця 1.

Порівняння показників успішності студентів факультету філології випускних курсів та кількості учасників програм студентської академічної мобільності ЧНУ імені Петра Могили

№ п/п	роки	Кількість учасників програм студентської академічної мобільності ЧНУ імені Петра Могили	Середній бал успішності студентів випускних курсів факультету філології
1	2025	24	86,5
2	2024	24	84,5
3	2023	16	83,5
4	2022	41	75,5
5	2021	17	76,7
6	2020	84	85
7	2019	123	82
8	2014-2018	745	

Джерело: сформовано авторами на основі [1]

Порівнюючи кількість учасників програм студентської академічної мобільності ЧНУ імені Петра Могили (основну масу яких становлять студенти факультету філології) та середній бал успішності студентів випускних курсів факультету філології можна замітити зростаючу залежність успішності студентів від кількості участі у програмах студентської академічної мобільності за останні три роки. Отже, можна сказати, що студентська академічна мобільність позитивно впливає на успішність здобувачів освіти вищих навчальних закладів.

Окрім того, ми брали інтерв'ю в учасників студентської академічної мобільності та відслідковували їхні відгуки про навчання закордоном у вищих навчальних закладах у соціальних мережах та на сайті університету ЧНУ імені Петра Могили. Всі студенти у своєму зворотному зв'язку вказували на позитивні зміни у їхньому життєвому досвіді: вони підвищили свій рівень знань з англійської мови, навчилися ефективно взаємодіяти з представниками різних культур, сформували м'які навички -- успішно працювали в команді, могли вирішувати складні проблеми, приймали правильні рішення у важких ситуаціях, вони швидко працевлаштовувалися та мали кар'єрне зростання.

Список використаних джерел

1. ЧНУ імені Петра Могили https://chmnu.edu.ua/erasmus/
2. COIL https://coilconnect.org/
3. Creative Commons: CC BY NC SA https://evolve-erasmus.eu/download/pre-survey-student-competences-pdf/
4. EASMUS+UA https://erasmusplus.org.ua/

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

5. Erasmus+ Virtual Exchange. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.europa.eu/youth/erasmusvirtual.
6. EVOLVE https://evolve-erasmus.eu/

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.57

Tetiana Zubenko,
Yuriy Hulik

ACADEMIC MOBILITY OF HIGHER EDUCATION STUDENTS OF THE PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY

Academic mobility is considered as an effective tool for the internationalization of higher education and the development of professional and intercultural competencies of students. The abstract analyzes the regulatory and legal support for the implementation of the right to academic mobility, the features of its organization at Petro Mohyla Black Sea National University and participation in international programs. The stages of mobility implementation, selection procedures and recognition of learning outcomes based on ECTS credits are highlighted. Special attention is paid to student support programs that contribute to the creation of a safe educational environment. Statistical data on student participation in mobility programs and their impact on academic success are analyzed. It is proven that participation in international exchanges has a positive effect on the level of knowledge, development of soft skills and competitiveness of graduates in the labor market.

Keywords: *academic mobility, Erasmus+, internationalization, exchange, students.*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Тетяна Зубенко, к. пед. наук, доцент кафедри англійської філології та перекладу, факультету філології, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: zubenko47@gmail.com, orcid: https;//orcid.org/0000-0003-4524-8563

Tetiana Zubenko, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of English Philology and Translation of the Faculty of Philology of the Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: zubenko47@gmail.com, orcid: https;//orcid.org/0000-0003-4524-8563.

Юрій Гулік, магістр германських мов та літератур, вчитель англійської мови середньої школи «DreamSchool Odesa», м. Одеса, Україна. E-mail: yuriygulik@gmail.com, orcid: https;//orcid.org/0009-0002-8971-6613

Yuriy Hulik, Master of Arts in Germanic Languages and Literatures, English teacher at DreamSchool Odesa secondary school, Odessa, Ukraine. E-mail: yuriygulik@gmail.com, orcid: https;//orcid.org/0009-0002-8971-6613.

© Т. Зубенко, Ю. Гулік
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.58

Маргарита Лимар

ЛІНГВІСТИЧНЕ ФРЕЙМУВАННЯ УКРАЇНИ ЯК СИМВОЛІЧНОГО КОРДОНУ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ ПРЕЗИДЕНТІВ США

У тезах досліджується лінгвістичне фреймування України у політичному дискурсі президентів США крізь призму критичного дискурс-аналізу, теорії фреймування та сучасних підходів у межах border studies. Проаналізовано механізми мовного конструювання України як символічного кордону між демократичним та авторитарним світами. Особливу увагу приділено лексичним, оцінним та фреймовим засобам репрезентації російсько-української війни у риториці Дж. Байдена та Д. Трампа.

Встановлено, що у дискурсі Дж. Байдена Україна послідовно фреймується як простір демократичного спротиву, форпост свободи та символічний фронтир демократичного світу через використання лексем «свобода» (freedom), «демократія» (democracy), «передова» (frontline), «боротьба за свободу» (battle for freedom), «захищати» (defend) тощо. Натомість у риториці Д. Трампа домінує транзакційна модель інтерпретації війни, у межах якої ключовим концептом стає «угода» (deal). Показано, що зміна мовної репрезентації України та Росії безпосередньо впливає на реконфігурацію символічних кордонів у політичному дискурсі США. Доведено, що символічне кордонування реалізується через механізми номінації, оцінної лексики, поляризації та сценарного фреймування.

Ключові слова: *політичний дискурс, лінгвістичне фреймування, символічний кордон, border studies, критичний дискурс-аналіз, Джозеф Байден, Дональд Трамп, російсько-українська війна.*

У сучасному політичному дискурсі Україна посідає особливе символічне місце, яке виходить за межі її сприйняття лише як держави, залученої до війни. Політична риторика не лише відображає геополітичні процеси, а й активно конструює уявлення про Україну, її роль та місце у міжнародному просторі. Через механізми лінгвістичного фреймування політичні актори формують образ України як демократичного партнера, форпосту демократичного світу або ж як об'єкта переговорів та політичного компромісу. Таким чином, мовні засоби стають інструментом не лише опису, а й формування символічних значень та політичних інтерпретацій.

Актуальність дослідження обумовлена посиленням уваги до політичного дискурсу як простору конструювання ідентичностей, цінностей та символічних меж. У сучасних умовах війни політична мова виконує не лише інформаційну, а й ідеологічну функцію, впливаючи на міжнародне сприйняття як конфлікту, так і його учасників. Особливого значення набуває політичний дискурс президентів США з огляду на роль Сполучених Штатів у підтримці міжнародного порядку. Саме він значною мірою визначає способи інтерпретації російсько-української війни у глобальному інформаційному просторі. У цьому контексті Україна постає не лише як геополітичний актор, а й як символічний кордон, що має цивілізаційний, політичний та ціннісний виміри.

Сучасні дослідження політичного дискурсу дедалі частіше звертаються до аспектів фреймінгу (framing processes) та мовного конструювання політичної реальності. Значна частина наукових праць присвячена аналізу медійного дискурсу та репрезентації України у міжнародних медіа. Дослідники наголошують, що вибір лексики, метафор та стратегій номінації безпосередньо впливає на формування образу держави та сприйняття війни. Особливу увагу приділено таким механізмам, як поляризація (polarization), метафоричне фреймування (metaphorical framing), конструювання образу жертви (victimization) та використання оцінної лексики (evaluative language).

Окремі дослідження аналізують риторику президента США Джозефа Байдена щодо війни в Україні. Так, Наталія Тимощук звертає увагу на активне використання евфемізмів та метафоричних конструкцій у його промовах [14; 15]. Лексеми «криза» (crisis), «агресія» (aggression), «боротьба» (battle), «вторгнення» (invasion) виконують не лише описову функцію, а й беруть участь у формуванні певного морального та ідеологічного фрейму. Інші дослідники наголошують на варіативності номінації війни та залежності мовного представлення конфлікту від комунікативного контексту.

Водночас питання символічного кордонування у президентському дискурсі США досі залишається недостатньо дослідженим. Більшість праць фокусуються або на медійному дискурсі, або на політичній комунікації загалом, тоді як президентський дискурс є окремим простором конструювання символічних значень. Саме тому

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

особливого значення набуває дослідження того, яким чином мовні механізми беруть участь у формуванні образу України як символічного кордону між різними політичними та ціннісними системами.

Теоретичну основу дослідження становлять критичний дискурс-аналіз, теорія фреймування та сучасні підходи до дослідження кордонів (border studies). *Критичний дискурс-аналіз* розглядає дискурс як форму соціальної практики, що бере участь у конструюванні влади, ідеології та суспільних відносин. Відповідно до цього підходу, мова не є нейтральним інструментом опису реальності, а виступає механізмом її інтерпретації та репрезентації.

Фреймування (framing) у дослідженні розуміється як процес організації сприйняття, за допомогою якого політичні актори акцентують окремі аспекти реальності та вибудовують певні інтерпретаційні моделі. *Фрейми* («frame» – у перекладі з англійської «рамка») функціонують як своєрідні «лінзи», через які аудиторія сприймає політичні події, конфлікти та міжнародні відносини. Водночас важливою є не лише когнітивна, а й мовна реалізація фреймів у політичному дискурсі.

У роботі особлива увага приділяється трьом основним механізмам лінгвістичного фреймування: номінації, сценарному фреймуванню та оцінній лексиці. Номінація визначає спосіб репрезентації актора через систему назв та позначень, формуючи його політичний статус та ідентичність. Сценарне фреймування дозволяє інтегрувати актора у ширший наративний або ідеологічний контекст. Оцінна лексика, своєю чергою, забезпечує моральну та емоційну інтерпретацію подій і політичних суб'єктів. Саме взаємодія цих механізмів формує символічний образ України у президентському дискурсі США.

У сучасному політичному дискурсі *кордони* дедалі частіше розглядаються не лише як територіальні межі, а як символічні та дискурсивні конструкції. Теорія кордонів розглядає сам кордон як результат процесів так званого *«кордонування»* (bordering), тобто постійного відтворення соціальних та культурних відмінностей, зокрема через дискурс та політичну практику. Саме тому Україна у президентському дискурсі США постає не лише як держава, а як символічний простір, через який артикулюються ширші політичні й ціннісні протиставлення.

У риториці Дж. Байдена Україна послідовно фреймується як простір демократичного спротиву та символічний фронтир свободи [1; 8; 10; 11; 14–16]. Для цього використовуються такі лексеми, як «свобода» (freedom), «демократія» (democracy), «передова» (frontline), «боротьба за свободу» (battle for freedom), «захищати» (defend) тощо. Так, у промовах Дж. Байдена війна в Україні описується як «боротьба за свободу» (battle for freedom), а сама Україна – як держава, що перебуває «на передовій» (on the frontlines). Подібне фреймування інтегрує Україну у глобальний контекст боротьби демократії та автократії.

Важливу роль у цьому процесі відіграє оцінна лексика. Такі вислови, як «злочинний напад на Україну» (murderous assault on Ukraine), «неприхована агресія» (naked aggression), «злочини проти людяності» (crimes against humanity), формують чітку моральну поляризацію між Україною та Росією. Натомість Україна репрезентується як «вільна країна» (free country), а українці – як «хоробрий народ» (brave people).

У результаті виникає стійкий асоціативний ланцюг: Україна → свобода → демократичні цінності → колективний супротив → захищений фронтир. Саме через цей семантичний зв'язок Україна конструюється як символічний кордон демократичного світу.

Показовим є й те, що у промовах Дж. Байдена концепт «свобода» (freedom) функціонує як центральний лексичний елемент. Повторюваність цієї лексеми формує стабільний ціннісний фрейм, у межах якого війна в Україні інтерпретується не як локальний конфлікт, а як боротьба за демократичний світовий порядок. Україна при цьому постає не периферійним учасником міжнародної політики, а ключовим простором протистояння між демократією та авторитаризмом.

На противагу цьому, дискурс Дональда Трампа демонструє іншу модель лінгвістичного фреймування [2–7; 9; 12; 13]. Центральним концептом у його риториці стає «угода» (deal), навколо якої вибудовується інтерпретація війни та ролі України. Варто зазначити, що у риториці Д. Трампа використовується саме лексема «deal», тобто домовленість із виразним діловим та транзакційним підтекстом. У промовах та публічних виступах чинного президента США регулярно лунають такі лексеми, як «угода» (deal), «сильні позиції / козирі» (cards), «домовлятися» (negotiate) тощо. Внаслідок цього війна постає не як боротьба за демократичні цінності, а як проблема, що потребує переговорів та політичного врегулювання.

Особливо показовими є такі вислови Д. Трампа на офіційних зустрічах із президентом України Володимиром Зеленським, як «зараз у вас немає сильних позицій» (you don't have the cards right now), «ми маємо домовитися про угоду» (we have to negotiate a deal), «мене хвилює досягнення домовленості» (I'm worried about getting the deal done). Подібні мовні конструкції знижують агентність України та формують її образ як залежного й слабшого актора. У цьому дискурсі Україна постає не як самостійний суб'єкт міжнародної політики, а як сторона, чия роль визначається зовнішньою підтримкою та переговорним процесом.

Окрім того, у риториці Д. Трампа відбувається поступове розмивання чіткої опозиції між агресором та жертвою агресії. Росія нерідко позбавляється ролі однозначного агресора, тоді як сам конфлікт репрезентується як ситуація, що має бути «врегульована» шляхом домовленостей. Подібне фреймування змінює символічне значення України: замість форпосту демократичного світу вона постає як простір переговорів, компромісів та політичної доцільності.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Особливо важливим є протиставлення концептів «свобода» (freedom) та «угода» (deal). Якщо у дискурсі Дж. Байдена формується асоціативний ланцюг, який конструює образ України як фронтиру, що підтримують західні демократії, то у риториці Д. Трампа домінує інша модель: Україна → угода → транзакція → компроміс → територіальні та ресурсні поступки. Таким чином, відбувається не лише зміна лексичних акцентів, а й реконфігурація символічного значення України як кордону між різними політичними системами та ціннісними моделями.

У президентському дискурсі США важливу роль відіграє не лише мовне конструювання України, а й формування дискурсивної опозиції між Україною та Росією. Саме через цю опозицію здійснюється символічне кордонування між демократичним та авторитарним просторами. У риториці Дж. Байдена Росія послідовно репрезентується як агресор та джерело глобальної загрози. Для цього використовуються такі вислови, як «російська агресія» (Russian aggression), «війна президента Путіна» (President Putin's war) тощо. Подібна оцінна лексика формує чітку моральну поляризацію, у межах якої Росія асоціюється з насильством, руйнуванням та авторитаризмом. Внаслідок цього виникає асиметрична дискурсивна модель «Україна – свобода / Росія – агресія».

У риториці Д. Трампа це протиставлення значною мірою послаблюється. Росія дедалі рідше постає як однозначний агресор, тоді як сам конфлікт фреймується як ситуація, що потребує переговорів та компромісу. Такі вислови, як «це все росіяни та українці» (they're all Russian and Ukrainian people) або «він [Путін] хоче покласти цьому край» (he [Putin] wants to get it over with), частково розмивають асиметрію між агресором та жертвою агресії. Водночас Україна дедалі частіше репрезентується як залежний та слабший учасник переговорного процесу.

Відповідно, зміна мовної репрезентації Росії безпосередньо впливає і на символічне позиціонування України. Якщо у риториці Дж. Байдена Україна та Росія конструюються як протилежні ціннісні полюси, то у висловлюваннях Д. Трампа ця опозиція частково нівелюється, а сам конфлікт переглядається крізь призму переговорів, політичного компромісу та прагматичного врегулювання.

Отже, американський президентський дискурс не лише описує російсько-українську війну, а й активно формує символічне значення України через механізми лінгвістичного фреймування. У риториці Дж. Байдена Україна постає як символічний кордон демократичного світу та простір захисту свободи, тоді як у виступах Д. Трампа її образ поступово зміщується у бік переговорного та інструментального сприйняття. Це свідчить про те, що символічні кордони є не фіксованими структурами, а динамічними дискурсивними конструкціями, які постійно переосмислюються залежно від політичного контексту.

References

1. **Biden, J. R., Jr.** (2023, December 12). The President's news conference with President Volodymyr Zelenskyy of Ukraine. The American Presidency Project. [In English].
2. **CBS News.** (2025, November 2). *Read the full transcript of Norah O'Donnell's interview with President Trump here.* https://www.cbsnews.com/news/read-full-transcript-norah-odonnell-60-minutes-interview-with-president-trump/. *[In English]*.
3. *President Trump and Ukrainian President Zelenskyy in Oval Office, Feb. 28, 2025*. (2025, February 28). The White House. https://www.whitehouse.gov/videos/president-trump-and-ukrainian-president-zelenskyy-in-oval-office-feb-28-2025/. *[In English]*.
4. *President Trump delivers remarks to the United Nations General Assembly*. (2025, September 23). The White House. https://www.whitehouse.gov/videos/president-trump-delivers-remarks-to-the-united-nations-general-assembly/. *[In English]*.
5. *President Trump participates in a bilateral meeting with the President of Ukraine*. (2025, August 18). The White House. https://www.whitehouse.gov/videos/president-trump-participates-in-a-bilateral-meeting-with-the-president-of-ukraine/. *[In English]*.
6. *Press conference: Donald Trump and Volodymyr Zelenskyy hold a joint press event*. (2025, December 28). Roll Call: Factbase. https://rollcall.com/factbase/trump/transcript/donald-trump-press-conference-joint-volodymyr-zelenskyy-ukraine-december-28-2025/. *[In English]*.
7. *Press conference: Donald Trump announces military deployment in Washington*. (2025, August 11). Roll Call: Factbase. https://rollcall.com/factbase/trump/transcript/donald-trump-press-conference-law-enforcement-washington-dc-august-11-2025/. *[In English]*.
8. *Remarks by President Biden on the united efforts of the free world to support the people of Ukraine.* (2022, March 26). The White House. https://bidenwhitehouse.archives.gov/briefing-room/speeches-remarks/2022/03/26/remarks-by-president-biden-on-the-united-efforts-of-the-free-world-to-support-the-people-of-ukraine/. *[In English]*.
9. *Remarks prior to a meeting with President Volodymyr Zelenskyy of Ukraine and an exchange with reporters*. (2025, February 28). Daily Compilation of Presidential Documents. https://www.govinfo.gov/content/pkg/DCPD-202500310/pdf/DCPD-202500310.pdf. *[In English]*.
10. *Remarks: Joe Biden addresses the Russian invasion of Ukraine in Warsaw*. (2023, February 21). Roll Call: Factbase. https://rollcall.com/factbase/biden/transcript/joe-biden-remarks-russia-invasion-ukraine-warsaw-poland-february-21-2023/. *[In English]*.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

11. *Remarks: Joe Biden Delivers an Opening Statement at the G20 Summit in Rio de Janeiro - November.* (2024, November 18). Roll Call: Factbase. https://rollcall.com/factbase/biden/transcript/joe-biden-remarks-g20-first-session-rio-de-janeiro-brazil-november-18-2024/. *[In English]*.
12. *Speech: Donald Trump delivers the State of the Union Address.* (2026, February 24). Roll Call: Factbase. https://rollcall.com/factbase/trump/transcript/donald-trump-speech-state-of-the-union-february-24-2026/. *[In English]*.
13. *Transcript: President Trump speaks with reporters from The New York Times.* (2026, January 7). Senate Democrats. https://www.democrats.senate.gov/newsroom/trump-transcripts/transcript-president-trump-speaks-with-reporters-from-the-new-york-times-10726. *[In English]*.
14. **Tymoshchuk, N. M.** (2023). Euphemisms in modern political discourse: Joseph Biden's speeches in the war in Ukraine. *Alfred Nobel University Journal of Philology, 2*(26/2), (pp. 210–224). https://doi.org/10.32342/2523-4463-2023-2-26/2-13. *[In English]*.
15. **Tymoshchuk, N. M.** (2025). "Ukraine is still independent and free": Analysis of Joseph Biden's speeches on the war in Ukraine. *Collection of scientific papers "New Philology",* 97, (pp. 114–121). https://doi.org/10.26661/2414-1135-2025-97-15. *[In Ukrainian]*.
16. **U.S. Mission Italy.** (2024, July 11). *Remarks by President Biden on the 75th anniversary of the North Atlantic Treaty Organization Alliance.* U.S. Embassy & Consulates in Italy. https://it.usembassy.gov/remarks-by-president-biden-on-the-75th-anniversary-of-the-north-atlantic-treaty-organization-alliance/. *[In English]*.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.58

Marharyta Lymar

LINGUISTIC FRAMING OF UKRAINE AS A SYMBOLIC BORDER IN THE POLITICAL DISCOURSE OF U.S. PRESIDENTS

The theses examine the linguistic framing of Ukraine in the political discourse of U.S. presidents through the prism of critical discourse analysis, framing theory, and contemporary border studies approaches. The paper analyzes the mechanisms of linguistic construction of Ukraine as a symbolic border between democratic and authoritarian worlds. Particular attention is paid to lexical, evaluative, and framing strategies used in the representation of the Russian-Ukrainian war in the rhetoric of Joseph Biden and Donald Trump.

It is established that in Biden's discourse Ukraine is consistently framed as a space of democratic resistance, a "frontline" of freedom, and a symbolic frontier of the democratic world through the use of such lexical units as "freedom", "democracy", "frontline", "battle for freedom", "defend", etc. In contrast, Trump's rhetoric is dominated by a transactional model of interpreting the war, within which the key concept becomes "deal". The study demonstrates that changes in the linguistic representation of Ukraine and Russia directly influence the reconfiguration of symbolic borders in U.S. political discourse. It is argued that symbolic bordering is implemented through mechanisms of nomination, evaluative language, polarization, and scenario framing.

Key words: *political discourse, linguistic framing, symbolic border, border studies, critical discourse analysis, U.S. presidential discourse, Joseph Biden, Donald Trump, Russian-Ukrainian war, evaluative language.*

Відомості про автора / Information about the Author

Маргарита Лимар, канд. політ. наук, доцент кафедри англійської філології та перекладу, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: rita25lymar@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0000-0001-9902-2709.

Marharyta Lymar, PhD in Political Sciences, Associate Professor of the Department of English Philology and Translation, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: marita@chmnu.edu.ua, orcid: https://orcid.org/0000-0001-9902-2709.

© М. Лимар
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.59

Наталя Лютянська,
Анастасія Закірова

ОСОБЛИВОСТІ ІДІОСТИЛЮ ЕНТОНІ ПОНДА (НА МАТЕРІАЛІ ЗБІРОК “ACROSS THE BORDER: STORIES” ТА “TARNISHED DREAMS: STORIES”)

Дослідження присвячене аналізу індивідуального стилю сучасного американського письменника Ентоні Понда. Матеріалом для аналізу стали збірки оповідань «Across the Border: Stories» та «Tarnished Dreams: Stories». Застосовано комплексний лінгвістичний підхід, який охоплює лексичний та стилістичний рівні. Виявлено, що лексична домінанта стилю автора – семантична щільність, «монохромність» словника та вербалізація індивідуально-авторського макроконцепту «фантомних ран». Стилістичний рівень характеризується функціонуванням «теорії айсберга», використанням соматичних метафор та перетворення пейзажів на дзеркало внутрішнього стану протагоніста. Відсутність прямої емотивної номінації компенсується ритміко-когнітивною організацією тексту, яка зображує філософську ідею автора – екзистенційну невизначеність людського буття.

Ключові слова: *ідіостиль, «фантомні рани», теорія айсберга, Ентоні Понд, автофікшн, семантична щільність, соматична метонімія.*

У сучасній літературі дедалі більшої уваги набуває вивчення індивідуального стилю письменника як представника унікального культурного та мовного досвіду. У межах антропоцентричної парадигми фокус дослідження зміщується з мови як автономної системи на її носія – автора, творця дискурсу та мовну особистість. Індивідуальність письменника виявляється у способі інтерпретації реальності через власне світобачення, когнітивний досвід та особливі системи лексичних та стилістичних засобів. Саме це забезпечує впізнаваність та неповторність творчості автора.

Матеріалом дослідження стали збірки оповідань «Across the Border: Stories» та «Tarnished Dreams: Stories» сучасного американського автора Ентоні Понда (Anthony Pond). Індивідуальний стиль цього автора формувався під впливом різних професій та географічних дискурсів. Отримавши академічні ступені з англійської філології, журналістики та права, Ентоні Понд близько двадцяти років працював адвокатом у кримінальних справах [1]. Крім того, життя автора було наповнено пристрастю до фотографій та подорожами пустелями Баха-Каліфорнія, лісами Руанди, вершинами Кіліманджаро та джунглями Борнео [3].

Аналіз саме двох ключових збірок оповідань дозволяє виокремити цілісну ідіостилістичну парадигму. Автор відкрито позиціонує свої роботи як автофікшн та наголошує, що письменник повинен фізично прожити досвід – почути звуки середовища і відчути запах повітря – щоб гарантувати свою автентичність [3].

Ідіостиль художнього автора є складною властивістю, що виникає внаслідок поєднання світогляду письменника та особливої організації мовних одиниць – від добору лексики до побудови художнього образу. Для виконання об’єктивного та цілісного аналізу художнього тексту було застосовано комплексний лінгвістичний підхід, який охоплює два взаємопов’язані рівні: лексичний та стилістичний, де лексичний рівень – базис, який відображає життєвий досвід письменника, головні ідеї твору та унікальну тональність через певний вибір лексем, а стилістичний рівень – розкриває естетичність тексту та його емоційну глибину через процеси метафоризації, метонімізації, використання епітетів, порівнянь тощо [2, с. 11]. Такий підхід дає змогу виявити функціональну спрямованість у створенні авторського стилю письма та описати використані мовні засоби.

1.1. Лексичний аспект індивідуального стилю Ентоні Понда

Лексичний рівень – первинний індикатор світобачення, який відображає цінності, пріоритети та культурний досвід автора. Відповідно аналізу за цим рівнем, проза Е. Понда відзначається свідомою суворістю та семантичною щільністю. Словник виступає інструментом точної фіксації реальності, а вплив юридичної та

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

журналістської практики відкинув з його текстів надлишкову описовість, залишивши одну тільки лексику смислового навантаження та високої функціональності [6].

Автор в інтерв'ю для «Reader's House» проводить концептуальну паралель між власною прозовою творчістю та монохромною фотографією. Як стверджує Е. Понд, на лексичному рівні це проявляється у відкиданні «відволікаючих» дескрипторів задля виявлення істинної суті, мінімізує використання яскравих прикметників. Наприклад, аналізуючи оповідання «Ghost Town» та «October Fire», ми бачимо, як автор створює похмуру атмосферу за допомогою приглушеної колірної гами, колористичної лексики: *«… the shy turned a flat, dark gray*» [4, с. 10], *«… the night sky was filled with reddish smoke and black ash*» [4, с. 31]. У збірці «Tarnished Dreams» реальність госпіталю теж позбавлена яскравості: *«dull, ragged bits of iron in the shiny stainless-steel pan»* [6, с. 8]. Використання лексеми з семантикою відсутності кольору чи блиску направляє увагу читача на екзистенційність моменту. Рідко можна зустріти і контрастні колоративи, *«blue glow of the moon»* [5, с. 13]. Однак, головна їх роль – виконати функцію прагматичного контрасту та підкреслити загальну статичну суворість лексикону.

Його лексика концентрується на дієсловах та іменниках, які описують внутрішні психологічні стани [6]. Такий вибір лексем формує лексико-семантичне поле, маркери якого є концепти відчуження, ідентичності, розчарування, страху. Екзистенційна проблематика передається через дієслівну семантику контролю та вибору. Наприклад, сцена де батько вчить сина сприймати світ: «*Look, son, it's okay to be frightened. I've been frightened before, in the war. But you have to face it. Learn to control it»* [4, с. 14]. В оповіданні «The Novia» процес повернення сенсу життя виконується дієсловами когнітивного усвідомлення: *«He realized that building the boat itself was part of the dream... Those things made him feel alive»* [5, с. 33].

Важливим маркером ідіостилю Понда є репрезентація індивідуально-авторського макроконцепту «фантомних ран» (ghost wounds). На лексичному рівні абстрактний психологічний досвід – тягар минулого, втрачені надії та мрії, як трактує автор – реалізується через лексику фізичного виснаження, травм та соматичних ушкоджень [3].

В оповіданні «Sandals», під час описів подорожі Мексикою, на лексико-семантичному рівні концепт «фантомної рани» розкривається через почуття, яке відчуває колись відомий матадор. Зазнавши кілька важких поранень на арені герой отримав глибоку психологічну травму, яка і стала «фантомною раною», а головною її симптомою – постійний страх: *«After several bad gorings, he got the fear – miedo»* [4, с. 92]. Стан передається через поєднання англійського іменника «*fear*» та іспанського варваризму «*miedo*», а лексика фізичного каліцтва («*bad gorings*») становиться джерелом психологічного зламу. Відповідно, страх – наслідок минулої травми, яка продовжує «боліти» та руйнувати ідентичність. Так само концепт «фантомних ран» вербалізується через лексику одягу: *«muleta», «cape»*, яка часто супроводжується дієприкметниками з семантикою руйнації: *«slashed and stained»*. Відповідно, такі лексеми виконують функцію когнітивних маркерів постійного тягаря минулого.

Прихильність до літературного реалізму та стратегія автофікшну вимагає від автора абсолютної точності у відтворенні деталей. Тексти Ентоні Понда насичені професійною та географічною термінологією. Так, у збірці «Tarnished Dreams» можна побачити юридичну лексику: *courtroom, prosecutor* [5, с. 79], *judge, priors* [5, с. 83], *case, beg for a continuance to reevaluate, clients, attorney, evidence, defense, run the court* [5, с. 92]. Така лексика виконує прагматичну функцію: підкреслює фаталізм людського існування та показує, що закони суспільства і закони моралі не завжди відповідають один одному. Інша частина збірки густо насичується військовими (*lieutenant, squad, platoon* [5, с.12], *artillery, M1* [5, с.13]) та медичними (*IV, morphine* [5, с.8], *nurse, dressing, chart* [5, с.9*], gauze, bandage, carbolic, pillow* [5, с.11]) професіоналізмами. Також, в обох збірках зустрічається морська та суднобудівна лексика: *ketch, sail, eight knots, bilge* [5, с.16], *bow, surface swell* [4, с.163], *felucca, deck, boom, cockpit area* [4, с.164].

У збірці «Across the Border» переважає лексика активної взаємодії героїв із зовнішнім світом. Тема подорожей, виживання в дикій природі, дослідження та побут мандрівників зображується через безеквівалентну предметну номінацію та спеціальне спорядження: *canteen* [4, с.36], *Land Rover* [4, с.54], *Coleman stove, canned milk* [4, с.57], *bota bags* [4, с.121]. Крім того, ідіостиль Ентоні Понда можна охарактеризувати глибокими географічними маркуваннями. В оповіданнях зустрічаються точні топоніми, локалізми та екзотизми: *Tijuana* [4, с.51], *Mexicali, San Felipe* [4, с.53], *Land's End, tip of Baja, bandito, machete* [4, с.79], *Pacifico* [4, с.95], *Arizona, Winslow* [5, с.33], *Kuching, Sarawak River, Fort Margherita* [5, с.94] тощо.

Для створення автентичного мовного портрета героїв, автор використовує сленг, розмовну лексику та фразові дієслова. Наприклад словник підлітка-Раяна наповнений неформальними ідіомами *(«The place gave him the creeps»* [4, с. 8]), а спілкування з батьком відбувається через побутові фразові дієслова та евфемізми *(«gas up in Bridgeport»* [4, с. 12], *«poking around»* [4, с.10]). Наявність скорочених форм відтворює стиль реального американського мовлення. Більш того, транскультурна взаємодія зумовлює наявність в тексті варваризмів без перекладу: *vino tinto, bota bags* [4, с. 43], *Salud amigos* [4, с. 53], *Hola, Sí señor* [5, с. 59] тощо. Така лексика відіграє важливу роль, становлячись маркером перетину кордону – географічного та культурного.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Таким чином, лексичний аспект ідіостилю Ентоні Понда базується на принципах функціональної необхідності та семантичної щільності. Використовуючи «монохромну лексику», автор віддає точним іменникам та дієсловам важливу роль вербалізації концептів страху, ідентичності та контролю. Концептуальна метафора «фантомних ран» вербалізується завдяки формуванню специфічного лексико-семантичного поля. До його складу входять лексеми на позначення фізичних травм, соматизми, а також абстрактні іменники граничних психологічних станів. Особливістю авторського лексикону становиться фізична та емоційна термінологія, яка створює ефект матеріалізованої психологічної болі. Гіперреалізм та стратегія автофікшну досягаються завдяки використанню топонімів, екзотизмів, розмовної лексики та професіоналізмів.

1.2. Провідні стилістичні засоби як визначальні риси індивідуального стилю автора

Стилістичний рівень ідіостилю виявляється через використання і функціонування тропів та фігур, що формують емоційно-експресивну організацію тексту. Стиль письма Ентоні Понда глибоко вкорінений в традиції мінімалізму, підтексту та зображення психологічної напруги, завдяки чому йому характерна стримана стилістика. У текстах простежується використання «теорії айсберга», як результат наслідування Хемінгуея. На мовному рівні ця теорія реалізується через лінгвостилістичну стратегію імпліцитності.

Автор свідомо уникає прямої номінації почуттів та використання абстрактної емотивної лексики. Натомість прихований психологічний зміст формується за допомогою комплексу стилістичних засобів, а саме соматичної метонімії, просторових метафор, уособлень та лексичних повторень.

Наприклад опис пустелі з її креозотовими кущами та скелями в оповіданні «Long Road to Cabo», становиться когнітивною проекцією внутрішнього стану юнака: «*Venturing into the rugged Baja desert, discovering the beaches, the unknown»* [4, с. 55]. Ця відмова від прямого називання емоцій компенсується використанням просторових метафор та символічних деталей довкілля.

Для передачі абстрактних емоцій письменник використовує соматичну метонімію та персоніфікацію, які об’єктивують фізіологічні реакції та звертаються до просторового тиску. Наближення смертельної небезпеки в лісі передається як фізична сутність: «*A strange feeling crawled up his back and settled on his neck»* [5, с. 13]. Такий стилістичний прийом перетворив абстрактний концепт страху на істоту, локалізуючи на тілі персонажа, що створює ефект кінестетичної виразності.

Важливу функцію в створенні імпліцитного напруження також виконують лексичні повтори, символізми та епітети. Стерв'ятник, що кружляє високо в небі: «*circling high above, just circling*» – поєднання епітета та лексичного повтору, що набуває статусу концептуального символу фатальності та марноти [4, с. 7].

На наративно-текстовому рівні стратегія автофікшну реалізується через використання «тісної перспективи третьої особи» [3]. Виклад тексту формується таким чином, що весь навколишній світ, діалоги та події доходять до читача крізь призму протагоніста. Читач позбавлений всезнаючого наратора. Часте використання невласне-прямої мови звужує фокус до суб'єктивного досвіду персонажа. Такий ефект створює відчуття глибокого психологічного занурення.

Отже, «теорія айсберга» в ідіостилі Ентоні Понда функціонує як система конкретних стилістичних засобів. Автор зміг сконструювати потужній підтекст в своїх оповідання за допомогою соматизмів та метафор-концептів, спрямовані на те, щоб зробити психоемоційне напруження відчутним на фізіологічному рівні. Використання тропів та епітети формує екзистенційно навантажений текст, в якому навколишнє середовище становиться когнітивним дзеркалом когнітивного стану протагоністів.

Комплексне лінгвістичне дослідження ідіостилю Ентоні Понда на матеріалі збірок «Across the Border: Stories» та «Tarnished Dreams: Stories» дозволяє зробити висновок, що манера письма автора – це цілісна, складна когнітивно-дискурсна система, яка спрямована на втілення складного життєвого досвіду. Ідіостиль сформувався під впливом професійного та візуального бекграунду письменника, що в свою чергу знайшло своє відображення на всіх рівнях мовної організації тексту. На лексичному рівні встановлено, що домінантою ідіостилю є семантична щільність та «монохромність» словника. Ключовим елементом лексичної системи Понда є вербалізація індивідуально-авторського макроконцепту «фантомних ран». Прагматична настанова на гіперреалізм та автофікшн підтверджується високою концентрацією професіоналізмів, топонімів, розмовної лексики та варваризмів. На стилістичному рівні автор спирається на «теорію айсберга». Е. Понд переносить емоційне навантаження на пейзажний дискурс та просторові маркери. Використання соматичних і онтологічних метафор у поєднанні з «тісною перспективою третьої особи» перетворює опис навколишнього середовища на кінестетично виразне дзеркало внутрішнього стану протагоніста, компенсуючи відмову від прямої номінації почуттів.

Список використаних джерел

Audible. (n.d.). *Anthony Pond.* Retrieved from: https://www.audible.com.au/author/Anthony-Pond/B0C2R57F59

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Leech, G., & Short, M. (2007). Style in Fiction: A Linguistic Introduction to English Fictional Prose (2nd ed.). Harlow: Pearson Longman.
Literary Titan. (n.d.). *Anthony Pond.* Retrieved from: https://literarytitan.com/tag/anthony-pond/
Pond, A. (2023). *Across the Border: Stories.* Independently published
Pond, A. (2023). *Tarnished Dreams: Stories.* Independently published
Reader's House. (n.d.). *Anthony Pond Weaves Literary Realism into Stories of Travel, Identity, and the Human Condition.* Retrieved from: https://readershouse.co.uk/anthony-pond-weaves-literary-realism-into-stories-of-travel-identity-and-the-human-condition/

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.59

Natalia Liutianska,
Anastasiia Zakirova

PECULIARITIES OF ANTHONY POND'S IDIOSTYLE (BASED ON THE SHORT STORY COLLECTIONS "ACROSS THE BORDER: STORIES" AND "TARNISHED DREAMS: STORIES")

The study examines the individual style of the contemporary American writer Anthony Pond. The short story collections "Across the Border: Stories" and "Tarnished Dreams: Stories" served as the research material. A comprehensive linguistic approach encompassing the lexical and stylistic levels has been applied. The findings reveal that the lexical dominant of the author's style is characterized by semantic density, the "monochromatic" nature of the vocabulary, and the verbalization of the author's individual macroconcept of "ghost wounds." The stylistic level features the implementation of the "iceberg theory," the use of somatic metaphors, and the transformation of landscapes into a mirror of the protagonist's inner state. The absence of direct emotive nomination is compensated for by the rhythmic-cognitive organization of the text, which reflects the author's philosophical idea regarding the existential uncertainty of human existence.

Keywords: *idiostyle, "ghost wounds," iceberg theory, Anthony Pond, autofiction, semantic density, somatic metonymy.*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Наталя Лютянська, к.філол.наук, доцент б.в.з. кафедри англійської філології та перекладу факультету філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м.Миколаїв, Україна. E-mail: nataliya.lyutyanska@chmnu.edu.ua, orcid: 0000-0003-2807-8339

Natalia Liutianska, PhD in Philology, Assistant Professor of the Department of English Philology and Translation, Faculty of Philology, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: nataliya.lyutyanska@chmnu.edu.ua, orcid: 0000-0003-2807-8339

Анастасія Закірова, здобувач вищої освіти за рівнем магістр 5 курсу групи 541М факультету філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м.Миколаїв, Україна. E-mail: NanaZakirova2004@gmail.com

Anastasiia Zakirova, Master's student, 5th year, group 541M, Faculty of Philology, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: NanaZakirova2004@gmail.com

© Н. Лютянська, А. Закірова
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.60

Наталя Лютянська,
Даніела Сула

МОВНІ ЗАСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ РАСОВОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В РОМАНІ ТОНІ МОРРІСОН «КОХАНА»

Тези представляють лінгвістичний аналіз мовних засобів, які слугують інструментами вербалізації расової ідентичності персонажів у знаковому романі «Кохана» американської письменниці Тоні Моррісон. Дослідження фокусується на виокремленні двох визначальних рівнів мовних засобів: лексико-граматичного (система соціолекту AAVE, колірні номінації та займенникова суб'єктивізація) та стилістичного (структурні антитези, анафоричні повтори та розгорнута ботаніко-текстильна метафорика). Проаналізовано історико-літературне тло створення роману та доведено його безпосередню соціокультурну актуальність у контексті сучасних правозахисних рухів за рівноправ'я. Виявлено, що расова ідентичність у художньому просторі Т. Моррісон не є статичною біологічною даністю, а постає динамічним результатом мовного «відвоювання» суб'єктності після пережитої колективної травми рабства. Результати аналізу ілюстративного матеріалу систематизовано й детально охарактеризовано.

Ключові слова: *расова ідентичність, Тоні Моррісон, соціолект, AAVE, вербалізація, афроамериканська література.*

Поняття *ідентичності* традиційно трактується як самототожність, самість та нерозірвана цілісність особистості, що дозволяє індивіду зберігати свій образ «Я» через інтеграцію минулого, теперішнього та майбутнього досвіду. У соціогуманітарній площині особливого значення набуває *расова ідентичність,* яка визначається як система координат, крізь яку людина інтерпретує навколишній світ і, водночас, сама інтерпретується суспільством.

Видатна афроамериканська письменниця, перша афроамериканка-лауреатка Нобелівської премії Тоні Моррісон (уроджена Хлоя Арделія Вофорд) присвятила своє життя «поверненню голосу» тим, чия культурна та етнічна самобутність була системно пригнічена. Її індивідуальний стиль сформувався як унікальне поєднання суворого психологічного реалізму з афроамериканським фольклором.

Найбільш потужно концепт расової ідентичності розкривається в її найвідомішому романі «Кохана» (1987 р.), відзначеному Пулітцерівською премією. Авторка демонструє, як нелюдська система рабства нищить базову можливість людини володіти «постійністю» та усвідомлювати своє право на існування. Центральний вчинок головної героїні Сет — убивство власної маленької доньки заради порятунку від рабства — постає парадоксальним і жахливим, але водночас єдино можливим радикальним актом її власної волі, де вона заперечує статус «майна». Відновлення расової ідентичності в художній тканині твору реалізується через концепт Rememory — процес повернення до історичної пам’яті про «шістдесят мільйонів і більше» жертв трансатлантичної работоргівлі

Актуальність цього дослідження зумовлена тим, що попри багаторічні зусилля, спрямовані на подолання дискримінації в США, проблема расової нерівності залишається гострою і в XXI столітті, що засвідчує активність масштабних громадських рухів, таких як *Black Lives Matter*. Текст роману слугує художньо-історичним дзеркалом, яке допомагає глибше зрозуміти трансформацію боротьби за права людини.

Расова ідентичність вербалізується у тексті роману комплексно, на основі взаємодії засобів різних рівнів. Нами було виокремлено дві визначальні стратегічні групи мовних засобів: лексико-граматичні та стилістичні (Див. Табл.1).

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Таблиця 1.

Мовні засоби вербалізації расової ідентичності у романі Тоні Моррісон «Кохана»

Рівень мовних засобів	Назва засобів вербалізації	Приклад із тексту роману
Лексико-граматичний	Соціолект (маркери вернакуляру AAVE)	«You got two feet, Sethe, not four».
	Номінації на позначення ідентичності	«I am Beloved and she is mine... I am loving my face».
	Колірна символіка (колоративи)	«The pink ashell... The red pulsating heart of the world».
	Номінації понять із різних сфер (ботаніка, текстиль)	«A tree of red and white lattice-work... White lace on a red velvet back».
Стилістичний	Метонімія (соматоніми плоті й частин тіла)	«...yonder they do not love your flesh. They despise it. (...) Love your hands».
	Анафора та ритмічні синтаксичні повтори	«Love it. Love it hard».
	Антитеза («We» проти «They»)	Системне протиставлення «We» (Community) та «They» (Slavers).

Лексико-граматичний рівень вербалізації ідентичності. Фундаментом для вираження самоусвідомлення персонажів є *соціолект* (AAVE) — афроамериканська версія англійської мови, яка виступає граматичною декларацією незалежності від норм гнобителів. Використання конструкцій на кшталт «you got» замість нормативного you have слугує маркером «внутрішнього кола» спільноти. Водночас лексичне протиставлення у фразі Поля Ді «You got two feet, Sethe, not four» слугує інструментом когнітивного повернення героїні до людського, руйнуючи статус «худоби».

Важливим інструментом є *номінації на позначення ідентичності* (особові та присвійні займенники I, she, mine, my, her). Самоідентифікація «I am Beloved» постає актом лінгвістичного визволення, де дух дитини сам обирає ім'я, засноване на любові, всупереч волі плантаторів. Використання займенників my face чи mine підсилює мотив привласнення власного «Я».

До цієї ж групи належить *колірна символіка (колоративи):* наполегливе повторення лексем «pink» та «red pulsating» виступає емоційним тригером, що маркує вихід персонажів із «сірого» психологічного заціпеніння рабства. Окрім того, для вербалізації тілесної травми (шрамів на спині) Сет залучає лексичні номінації з ботаніки (trunk, sap, petals) та текстильної промисловості (lace, velvet, lattice-work), повністю уникаючи клінічних слів «рана» чи «шрам». Це художнє очуднення трансформує понівечене тіло в образ «живого дерева», що має право на існування.

Стилістичний рівень вербалізації ідентичності. Якщо лексико-граматичні засоби окреслюють особистий простір, то стилістика стає інструментом колективного самоствердження та психологічного звільнення. На стилістичному рівні домінують такі засоби:

Метонімія (вживання соматонімів): У проповідях персонажів (зокрема Бейбі Саггс) спостерігається постійне використання слова «flesh» (плоть) замість «людина», а також деталізований перелік частин тіла (eyes, skin, hands). Це допомагає передати процес переосмислення власної тілесності, оскільки після років рабства герої вчаться заново приймати своє тіло не як товар, а як джерело радості.

Анафора та синтаксичні повтори: Ритмічне повторення закликів «Love it. Love it hard» та «Love your hands» створює ефект ритуалу або релігійної проповіді. Така динаміка тексту перетворює розрізнені страждання на спільний маніфест самоприйняття, де мова лікує від нав'язаного сорому.

Антитеза (структурне протиставлення): Чітке ментальне протиставлення займенників «We» (Ми / Спільнота) та «They» (Вони / Рабство) вербалізує перехід від індивідуального болю до колективної ідентичності, відмежовуючи людяність афроамериканського світу від жорстокості білих рабовласників.

Таким чином, комплексний характер прояву расової ідентичності у романі Тоні Моррісон «Кохана» реалізується на двох рівнях, лексико-граматичному та стилістичному, що зумовлює використання відповідних мовних засобів. Лексико-граматичний рівень характеризується використанням соціолекту, яким послуговуються герої роману, номінацій для ідентифікації персонажів та колоративів. На стилістичному рівні превалюють метонімія, анафора та синтаксичні повтори, а також антитеза. Всі вищезазначені засоби відіграють важливу роль у відтворенні расової ідентичності персонажів твору.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Список використаних джерел

1. Cross, W. E. (1991). *Shades of Black: Diversity in African-American Identity*. Philadelphia: Temple University Press.
2. Harris, T. (1999). *Beloved: Woman, Thy Name Is Demon*. In W. Andrews & N. McKay (Eds.), *Toni Morrison's Beloved* (pp. 127–157). New York: Oxford University Press.
3. Kovalyova, T. P. (2011). Symvolika arkhetypnoho obrazu vody u romani Toni Morrison "Beloved" [The Symbolic Meaning of the Archetypal Water Image in the Novel "Beloved" by Toni Morrison]. Retrieved from: https://eprints.zu.edu.ua/16168/1/%D0%9A%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%A1%D0%B8%D0%BC%D0%B2%D0%BE%D0%BB%D1%96%D0%BA%D0%B0.pdf [in Ukrainian].
4. Morrison, T. (2004). *Beloved*. New York: Vintage.
5. Mullaney, J. (2010). *Postcolonial Literatures in Context*. London: Bloomsbury Academic.
6. Smith, S. L. (2015). African American Vernacular English (AAVE) as a Tool of Identity Construction in Literature. *Journal of Sociolinguistics*.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.60

Natalia Liutianska,
Daniela Sula

RACIAL IDENTITY VERBALISATION LANGUAGE MEANS IN THE NOVEL "BELOVED" BY TONI MORRISON

The abstract presents the linguistic analysis of the language means verbalising racial identity of characters in the famous novel Beloved written by American novelist Toni Morrison. The research is focused on two levels of language means: lexico-grammatical (sociolect AAVE, colour nominations and usage of pronouns) and stylistic ones (structural antithesis, anaphoric repetitions and botanic and textile metaphors). The historic and literary basis of the novel were analysed and its direct social and cultural relevance in the context of modern movements for equal human rights is proven. It is revealed that racial identity in the artistic space of Toni Morrison is not a biological state, but it appears as a dynamic result of subject language conquering after collective slavery trauma. The illustrated material analysis results are systematised and described in detail.

Keywords: *racial identity, Toni Morrison, sociolect, AAVE, verbalisation, African American literature*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Наталя Лютянська, к.філол.наук, доцент б.в.з. кафедри англійської філології та перекладу факультету філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м.Миколаїв, Україна. E-mail: nataliya.lyutyanska@chmnu.edu.ua, orcid: 0000-0003-2807-8339

Natalia Liutianska, PhD in Philology, Assistant Professor of the Department of English Philology and Translation, Faculty of Philology, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: nataliya.lyutyanska@chmnu.edu.ua, orcid: 0000-0003-2807-8339

Даніела Сула, здобувач вищої освіти за рівнем бакалавр 2 курсу групи 242 факультету філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м.Миколаїв, Україна. E-mail: daniela.sula29@gmail.com

Daniela Sula, student of group 242, Faculty of Philology, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: daniela.sula29@gmail.com

© Н. Лютянська, Д. Сула
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.61

Валерія Мірошниченко,
Тетяна Зубенко

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ГЕЙМІФІКАЦІЇ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ТВОРІВ ШЕКСПІРА

Тези представляють аналіз методики використання цифрових інструментів гейміфікації у процесі вивчення творів Вільяма Шекспіра. Визначено особливості такого виду діяльності для формування та підвищення зацікавленості учнів та поглибленню розуміння літературних текстів. Проаналізовано такі інструменти, як інтерактивна мапа, картки для покращення свого персонажа, рольова гра за допомогою онлайн квест-кімнат, взаємодії з персонажами та креативний проєкт. Методика передбачає інтеграцію ігрових механік для аналізу сюжету та персонажів. Окрема увага приділяється формуванню критичного мислення, соціальної взаємодії та навичок інтерпретації тексту.

Ключові слова: *гейміфікація, цифрові інструменти, Вільям Шекспір, методика, інтерактивна платформа.*

Сьогодні все більше вчителі звертаються до використання цифрових технологій та ігрових методик для вивчення зарубіжної літератури відповідно до потреби адаптуватися до цифрової доби, а твори Шекспіра потребують особливої уваги через особливості жанру, насиченість мови та складний сюжет. Цифрові інструменти гейміфікації допомагають зробити навчання більш цікавим та зрозумілим, акцентуючи увагу на індивідуальному підході учнів до навчання, розвитку аналітичного мислення та формування різноманітних навичок, а також заглибленні в особливий світ письменника та його твору. Вони дають змогу учням активно взаємодіяти з текстом, аналізувати рішення персонажів, висловлювати власну думку тощо.

Гейміфікація – це використання ігрових механік у неігровому контексті, тобто це система, де навчання супроводжується елементами змагання, досягнень і винагород: бали за виконані завдання, бейджі чи трофеї за певні досягнення, рівні або ранги за послідовне навчання, сюжетні завдання або місії для створення контексту і сенсу, таблиці лідерів або командні квести для формування командного духу [3].

Комп'ютерний програміст Нік Пеллінг описує гейміфікацію як процес зміни підходів до навчання, щоб зробити звичайні, буденні завдання більш веселими та схожими на гру. Вченими Г.Ціхерманом та К.Каннінгемом наведене розуміння було розширене з акцентом на використання ігрових елементів у початково неігровому середовищі для покращення засвоєння інформації користувачами.

За визначенням К.Сален та Е.Циммерман, гейміфікація являє собою систему, в якій учасники залучені до розв'язання змодельованої проблеми, що регулюється встановленими правилами та має кількісний результат. Гейміфікація спрямована на формування в учасників конкретної цілі навчання, а не на саму гру. Гейміфікацію також можна розглядати як застосування ігрових прийомів, характерних для сучасних ігрових розробок. Як правило, у подібних проєктах використовуються методи мотивації у вигляді нагород, надання переваги при виконанні наступних завдань чи навіть використання систем рольової гри для підкреслення сильних сторін учнів [1, с. 251].

Існує багато структур для цифрових ігор та гейміфікації, однак однією з найбільш визнаних і широко використовуваних є структура МДЕ. МДЕ означає «механіка, динаміка та естетика» і забезпечує підхід до розуміння, аналізу та контролю дизайну відеоігор.

«Механіка» належить до основних правил, механізмів та компонентів гри, які підтримують її динаміку та взаємодію гравців [5, с. 36]. Це конкретні ігрові елементи, вбудовані в інструменти гейміфікації для стимулювання поведінки учнів, включаючи загальні ігрові елементи. Ця категорія може включати такі основні елементи гейміфікації: бали, значки, таблиці лідерів, рівні та індикатори прогресу.

«Динаміка» стосується того, як гравці взаємодіють з цими механізмами, формуючи ігровий досвід у міру просування гри [5, с. 36]. Вона описує, як основні елементи механіки застосовуються та поєднуються для впливу на

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

поведінку учнів, з урахуванням типів взаємодій, що є доцільними для навчання. Ця категорія може включати винагороди, зворотний зв'язок, адаптацію, головоломки, систему вікторин тощо.

«Естетика» відображає емоційні реакції та загальний досвід, який викликає гра, зосереджуючись на тому, як вона впливає на гравця [5, с. 37]. Іншими словами вона стосується емоційних та мотиваційних аспектів, таких як задоволення, відчуття досягнення, соціальна взаємодія з іншими учнями. Ця категорія може включати: аватар, живі реакції, виклики, змагання, співпрацю, сюжетну лінію та фантазію.

Варто зазначити, що еволюція гейміфікації базується на багаторічних дослідженнях у сферах психології, педагогіки та цифрових технологій. Попередні здобутки заклали фундамент для сучасних інструментів, які мотивують та організовують освітній процес.

Насамперед слід розпочати з теорії оперантного навчання Б.Скіннера, згідно з якою вивчення особистості охоплює знаходження своєрідного характеру взаємовідносин між поведінкою організму і результатами, які підкріплюють її [2, с. 81-82]. «Механіка» та «Динаміка» базуються певним чином на цьому: отримання відгуків, досягнень, бейджів та особливих винагород стимулює учнів до навчання.

Що стосується «Естетики», варто зазначити теорію потоку М.Чиксентмігая, у якій йдеться про оптимальний стан свідомості, у якому ми почуваємося та діємо якнайкраще. У потоці людина сфокусована на завданні настільки, що інші подразники зникають, а час плине дуже швидко [4]. Саме так зазвичай почуваються учні виконуючи різноманітні інтерактивні та персоналізовані завдання. Це той час, коли навчання перестає бути тягарем і перетворюється на продуктивну насолоду.

Так, ще до появи терміна «гейміфікація» з'явилися перші освітні ігри. Найвідомішою з них є «Орегонська стежка» – навчальна гра, створена у 1971 році, яка симулює труднощі на Орегонській стежці, навчаючи гравців історії, географії та процесу прийняття рішень. Гра «Де ж у світі Кармен Сандієґо?» 1985 року є не менш відомою, оскільки дозволяє гравцям подорожувати світом,занурюючись у яскраві культури та жваві фестивалі, відвідуючи культові міста та пам'ятки.

Протягом 2000-2010-х років створюються та розвиваються перші масштабні цифрові сервіси, що впровадили механіки гейміфікації у реальні освітні практики. Серед них: «Duolingo», відома очками досвіду та скринями винагород; «Kahoot!», популярна завдяки змаганню у реальному часі та рейтингами; інтерактивні платформи для створення завдань як «LearningApps» «Educaplay» «Wordwall» тощо; платформи для створення презентацій, постерів та інтерактивних квест-кімнат та мап як «Canva» «Genially» відповідно та інші.

Окремо слід виокремити штучний інтелект, який вивів гейміфікацію на новий рівень, забезпечивши персоналізацію, адаптивні завдання та взаємодію з віртуальними персонажами. «ChatGPT» та «Character.ai» допомагають створити різноманітні фото та навіть відео персонажів та письменників, які можуть розмовляти з учнями. А от доповнена та віртуальна реальність перенесе їх або учнів у певне середовище, наприклад, «Pokémon GO», «Google Expeditions», «VR Classroom».

У такий спосіб, існує багато способів того, як цифрові інструменти гейміфікації можуть урізноманітнити вивчення творів Шекспіра. Насамперед матеріал можна оформити у вигляді лекцій від самого Вільяма Шекспіра у його затишному кабінеті з бібліотекою та каміном завдяки платформі «VisionStory». Цікавий додатковий відеоряд у поєднанні з мелодією музичних інструментів створить особливу атмосферу, яка сприятиме навчанню.

Серед безпосередньо цифрових інструментів, слід виокремити, по-перше, інтерактивну мапу місцевості, створену за допомогою платформи «Genially». Натискаючи на позначки, можна з легкістю подорожувати містом тих чи інших героїв, наприклад, гортаючи каруселі зображень чи переглядаючи пізнавальне відео, навіть не виходячи з дому. Також завдяки «Google Maps» можна дізнатися багато цікавих фактів від різних людей про місця, які безпосередньо пов'язані з творами.

По-друге, слід звернути увагу на створення та удосконалення свого шекспіріана, тобто героя шекспірівського твору. У кожного гравця він свій, створений за допомогою штучного інтелекту. Під час вивчення творів Шекспіра учні та вчителі самі стають їхньою частиною, оскільки можуть грати за головних та другорядних героїв чи за себе як унікального персонажа або ж збирати картки вже наявних, виконуючи різні завдання. Так, наприклад, визначивши правильно композицію твору можна отримати досягнення «Господар дії», той, хто створить повний паспорт твору отримає картку «Мудрець», а от легендарну картку «Творець світів» отримає лише той, хто, за підсумками голосування у класі, найцікавіше виконає креативне завдання.

По-третє, варто наголосити на рольовій грі, адже один з найкращих шляхів відчути та зрозуміти персонажа – стати ним самим. Учням слід пройти різноманітні випробування на платформі «Genially», щоб довести усім що вони знають героїв найкраще і навіть зможуть зіграти їхню роль у виставі. Крім того, можна дати волю своїй фантазії: бути експертом з різноманітних конфліктів, який допоможе героям вирішити їх суперечки; запропонувати розгляд справи чи альтернативний розвиток подій у рамках шоу «Слідство ведуть читачі», «Говорить моя країна», «Стосується кожної родини» тощо; почати власний блог, у якому розповідати про події, як головний чи

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

другорядний персонаж, або ж навіть детектив чи критик.

Ба більше, сьогодні є можливість взаємодії з персонажами на платформі «WillPlay» у формі квізу від Вільяма й спілкування з персонажами у реальному часі у чат-додатку для соціальних мереж із супутніми зображеннями, емодзі та «історіями». Так можна краще зрозуміти персонажів та їхню мотивацію, проаналізувати вибір та інтерпретацію, дослідити сучасний контекст і навіть запропонувати альтернативні відповіді. Учні самі керують історією, і як вона розвиватиметься залежить лише від них.

Наостанок варто запропонувати учням створення креативного проєкту та вираження особистого погляду на цю історію. Це може бути власний буктрейлер, пісня про сюжет чи головних героїв, поезія, мистецтво, сучасна інтерпретація трагедії. Якщо ж не вистачає натхнення, можна звернутися до вже наявних: це і кіно, і мюзикли, і музика, і навіть перекази.

Отже, гейміфікація це інтеграція ігрових підходів у неігрові середовища з метою підвищення зацікавленості учнів та ефективності засвоєння знань завдяки створенню імітації ігрової ситуації, де зазвичай важливі такі елементи як «Механіка», «Динаміка» та «Естетика».

Сучасні цифрові інструменти гейміфікації мають глибоке підґрунтя у різних сферах: від перших психологічних моделей мотивації, заглиблення у процес до перших освітніх ігор. Сьогодні – це комплексні інтерактивні платформи, які розвиваються щогодини, аби зробити процес навчання, якомога простішим, доступнішим, творчим, захопливим та сучасним.

Тож цифрові інструменти гейміфікації є одними з найефективніших способів вивчення творів Шекспіра. Вони використовуються для покращення розуміння тексту, створення мотивації до читання, розвитку критичного мислення та різних навичок учнів. У такий спосіб процес вивчення творів Шекспіра стає простішим, зрозумілішим і більш захопливим, тож вчителі повинні включати такі види діяльності у свої уроки, беручи до уваги мету гейміфікації та можливості її варіацій. Основна мета – заохотити до навчання, забезпечити веселу та ефективну теорію, практику та оцінку знань. Гейміфікація важлива, тому що учні не тільки отримують задоволення від процесу, але й набувають нові знання.

Список використаних джерел

1. Антонов Є.В. Гейміфікація освітнього процесу: Аналіз поняття. Збірник матеріалів IV Всеукр. відкр. наук.-практ. онлайн-форуму «Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії». Київ: Національний центр «Мала академія наук України», 2022. С. 250-252. URL: https://eprints.zu.edu.ua/35833/1/Тези_Київ.pdf (дата звернення: 29.05.2026).
2. Бондаренко О.В., Слюсаренко Ю.Л. Біхевіоризм від Джона Б. Уотсона до Е. Толмена. Наукові горизонти, Scientific Horizons. 2019, № 2 (75). С. 80-85. URL: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/9794/3/SH_2019_2_80-85.pdf (дата звернення: 29.05.2026).
3. Капустіна В. Гейміфікація в освіті: як ігрові елементи підвищують мотивацію та ефективність навчання. Інститут прикладної лінгвістики. Інститут прикладної педагогіки : веб-сайт. URL: https://ipp.org.ua/geimifikatsiya-v-osviti-motyvatsiya-ta-rezultaty-navchannya/ (дата звернення: 29.05.2026).
4. Карманська Ю. Як зробити роботу та життя продуктивнішими і щасливішими. 13 тез психолога Мігая Чиксентмігая, який розробив теорію потоку. Forbes : веб-сайт. URL: https://forbes.ua/lifestyle/psikholog-migay-chiksentmigai-rozrobiv-teoriyu-potoku-os-yogo-tezi-shcho-dopomozhut-zrobiti-robotu-ta-zhittya-produktivnishimi-i-shchaslivishimi-26102021-2657 (дата звернення: 29.05.2026).
5. Božić A.V. et al. Gamification Classification as a Framework for Analysing Gamification Elements in Digital Educational Tools. Journal of communications software and systems. 2025. Vol. 21, №1. P. 34-42. DOI: https://doi.org/10.24138/jcomss-2024-0111 (дата звернення: 29.05.2026).

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)

№ 2(1) 2026

Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.61

Valeriia Miroshnychenko,
Tetiana Zubenko

METHODOLOGY FOR USING DIGITAL GAMIFICATION TOOLS TO STUDY SHAKESPEARE'S COMPOSITIONS

This paper examines the methodology for using digital gamification tools in the study of William Shakespeare's works. It identifies the distinctive features of this approach in fostering and enhancing pupils' interest and deepening their understanding of literary texts. Tools such as interactive maps, character development cards, role-playing games using online escape rooms, interactions with characters, and creative projects are analysed. The methodology involves the integration of game mechanics for the analysis of plot and characters. Particular attention is paid to the development of critical thinking, social interaction and text interpretation skills.

Keywords: *gamification, digital tools, William Shakespeare, methodology, interactive platform.*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Валерія Мірошниченко, магістрант денної форми навчання кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: valeriya.tymko@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0009-0006-9066-8726.

Valeriia Miroshnychenko, a 5th-year student, the English Philology and Translation Department, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: valeriya.tymko@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0009-0006-9066-8726.

Тетяна Зубенко, к.педагог.н., доцент кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: zubenko47@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0000-0003-4524-8563.

Tetiana Zubenko, a PhD in Philology, Associate Professor of English Philology and Translation Department at Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: zubenko47@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0000-0003-4524-8563.

© В. Мірошниченко, Т. Зубенко

Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.62

Анастасія Новікова,
Тетяна Зубенко

ІНТЕГРАЦІЯ КОМІКСУ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ КЛАСИЧНОГО ТВОРУ В ОСВІТНЮ ДІЯЛЬНІСТЬ

Викладання літератури студентам І-ІІ курсів, а конкретно трагедії «Гамлет» Вільяма Шекспіра, потребує пошуку доступних і ефективних підходів до сприйняття складного художнього тексту. У дослідженні було проведено аналіз можливостей використання коміксу як засобу інтерпретації класичного твору в освітньому процесі. Висвітлено поняття коміксу, його основні ознаки та види, а також охарактеризовано особливості графічних адаптацій «Гамлета» в різних культурних традиціях. Проаналізовано ключові сцени трагедії та визначено вплив візуальних засобів на розуміння психологічного стану персонажів і на розвиток сюжету. Доведено, що використання коміксу сприяє полегшенню сприйняття твору, поглиблює його емоційне осмислення та виступає ефективним інструментом у викладанні класичної літератури.

Ключові слова: *«Гамлет», Вільям Шекспір, комікс, викладання літератури, графічна адаптація, візуальна інтерпретація.*

Викладання літератури студентам І–ІІ курсів, зокрема вивчення трагедії «Гамлет» Вільяма Шекспіра, пов’язане з необхідністю пошуку доступних способів подачі складного художнього матеріалу, який за своїм змістом і мовними особливостями значно перевищує рівень сприйняття молодших студентів. Твір характеризується глибоким психологізмом, насиченістю символіки, складною структурою монологів і діалогів, а також наявністю філософських роздумів про життя, смерть, моральний вибір, відповідальність і внутрішній конфлікт особистості. Такі риси ускладнюють безпосереднє розуміння тексту, тому особливої актуальності набувають форми подачі, які дозволяють зберегти змістову глибину твору, але водночас зробити його більш зрозумілим, наочним і емоційно доступним.

Комікс як візуально-текстова форма представлення інформації створює можливість адаптації складного літературного матеріалу до рівня сприйняття студентів. Поєднання зображення та короткого тексту дозволяє передавати зміст твору через два канали одночасно, що значно полегшує розуміння сюжетної лінії. Візуальні образи конкретизують події, роблять їх більш наочними та зрозумілими, допомагають швидше орієнтуватися у взаємозв’язках між персонажами та у розвитку подій. Завдяки цьому зменшується когнітивне навантаження, а увага студентів зосереджується на основних смислових елементах твору.

Особливого значення набуває можливість візуального відтворення емоційного стану персонажів. Трагедія «Гамлет» побудована на внутрішніх переживаннях героя, його сумнівах, моральних коливаннях і складних рішеннях. У тексті ці стани передаються через розгорнуті монологи, які є складними для сприйняття. У форматі коміксу емоції можуть бути представлені через міміку, жести, композицію кадру, світлотінь та кольорові акценти, що дозволяє зробити внутрішній світ персонажів більш зрозумілим і наочним. Це сприяє формуванню емоційного відгуку та глибшому осмисленню поведінки героїв.

Комікс також дозволяє структурувати сюжет твору, поділяючи його на послідовні сцени, представлені у вигляді окремих кадрів. Така форма організації матеріалу допомагає учням поступово засвоювати зміст, простежувати причинно-наслідкові зв’язки між подіями та краще орієнтуватися у розвитку сюжету. Кожен фрагмент подається як логічно завершена частина, що полегшує запам’ятовування та відтворення інформації. Скорочення тексту до ключових реплік дозволяє зберегти основний зміст твору без перевантаження складними мовними конструкціями.

Використання коміксу відповідає сучасним особливостям сприйняття інформації учнями, для яких характерною є орієнтація на візуальні образи, динамічність і інтерактивність. Такий формат подачі матеріалу робить класичний твір ближчим і зрозумілішим, сприяє підвищенню інтересу до навчання та активізації пізнавальної

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

діяльності. Студенти не лише сприймають інформацію, а й включаються у процес інтерпретації, співвідносячи текст із зображенням, аналізуючи поведінку персонажів і розвиток подій.

Практична реалізація використання коміксу у викладанні трагедії «Гамлет» може здійснюватися у різних формах. Одним із варіантів є використання готових графічних адаптацій твору під час ознайомлення з сюжетом. У цьому випадку комікс виступає як вступний матеріал, що дозволяє сформувати загальне уявлення про події та персонажів перед роботою з текстом. Іншим варіантом є поетапне опрацювання окремих сцен через комікс, коли кожен фрагмент твору супроводжується візуалізацією, що допомагає краще зрозуміти зміст і логіку розвитку подій.

Ще одним способом використання коміксів є створення учнями власних коміксів за мотивами твору. Така діяльність передбачає відбір ключових сцен, формулювання коротких реплік, продумування візуального образу персонажів і побудову послідовності кадрів. У процесі роботи студенти глибше занурюються у зміст твору, аналізують поведінку героїв, визначають основні події та встановлюють причинно-наслідкові зв'язки. Це сприяє розвитку творчого мислення, уміння інтерпретувати текст і передавати його зміст у різних формах.

Можливим є також використання коміксу як засобу закріплення матеріалу. Після ознайомлення з твором учням можна пропонувати відновлювати послідовність подій за готовими кадрами, доповнювати репліки персонажів або пояснювати їхні дії на основі зображень. Така форма роботи сприяє кращому запам'ятовуванню змісту та активізації мовленнєвої діяльності. Крім того, комікс може використовуватися як основа для обговорення, під час якого студенти висловлюють власні думки щодо поведінки персонажів, оцінюють їхні вчинки та обґрунтовують свою позицію.

Окрему увагу можна приділити інтеграції цифрових технологій, що дозволяє створювати інтерактивні комікси з використанням сучасних онлайн-інструментів. Це розширює можливості роботи з матеріалом, робить навчальний процес більш динамічним і відповідає інтересам студентів. У цифровому форматі можна додавати анімацію, звуковий супровід, змінювати порядок кадрів, що сприяє глибшому залученню до навчання.

Використання коміксів як навчального інструменту вже знаходить застосування у практиці викладання літератури як в українських, так і в зарубіжних освітніх закладах. Зокрема, у школах Великої Британії та США графічні адаптації класичних творів, у тому числі *Гамлет*, використовуються як допоміжні матеріали під час вивчення драматичних текстів. Наприклад, МакДональд і Браянт у графічній адаптації Hamlet: The Graphic Novel, а також Аппіньянезі та Вічелі в Manga Shakespeare: Hamlet використовують формат коміксу для попереднього ознайомлення читачів із сюжетом, що дозволяє учням краще підготуватися до роботи з оригінальним текстом. В українській освітній практиці подібні елементи інтегруються через ілюстровані матеріали, презентації або спрощені графічні інтерпретації окремих сцен твору. [7]

Практика використання коміксів у шкільному або університетському навчанні може бути обґрунтована теорією мультимедійного навчання Р. Маєра, а також працями С. МакКлауда і В. Айснера про комікс як послідовне мистецтво. У навчальний процес такі матеріали можуть упроваджуватися викладачами англійської літератури, які працюють із графічними адаптаціями *Hamlet*, зокрема версіями Р. Аппіньянезі та Е. Вічелі (*Manga Shakespeare: Hamlet*) і Дж. МакДональда та К. Браянта (*Hamlet: The Graphic Novel*). Залучення таких адаптацій до вивчення літератури сприяє підвищенню зацікавленості студентів навчальним матеріалом, оскільки візуалізовані кадри допомагають швидше зрозуміти сюжет, персонажів і ключові сцени трагедії. [4]

Також спостерігається покращення якості відтворення змісту твору: студенти точніше передають хронологію подій, впевненіше характеризують персонажів і легше пояснюють мотиви їхніх вчинків. Наприклад, після роботи з коміксом студенти здатні чітко пояснити причини внутрішніх сумнівів Гамлета або логіку дій Клавдія, спираючись не лише на текст, а й на візуальні підказки (міміка, пози, контраст сцен). Це також допомагає учням уникати типових помилок, пов'язаних із плутаниною у подіях або персонажах. [2]

Окрім цього, результати використання такого підходу, що може бути обґрунтований працями Р. Маєра, С. МакКлауда та В. Айснера, проявляються у розвитку творчих здібностей студентів. Під час створення власних коміксів вони виконують конкретні завдання: обирають 4-6 ключових сцен твору, формулюють короткі репліки персонажів, продумують візуальні образи та послідовність кадрів. У процесі цієї діяльності студенти демонструють уміння узагальнювати зміст, виділяти головне, передавати емоції через зображення та інтерпретувати сюжет. Наприклад, створюючи власну версію сцени з привидом на основі графічних адаптацій Р. Аппіньянезі та Е. Вічелі або Дж. МакДональда і К. Браянта, студенти по-різному відтворюють атмосферу страху і напруження, що свідчить про глибше особистісне осмислення твору. Таким чином, застосування коміксів у викладанні літератури не лише полегшує сприйняття складних творів, а й сприяє розвитку аналітичного, творчого та образного мислення студентів.

Таким чином, комікс як форма подачі літературного матеріалу поєднує в собі наочність, структурованість і доступність, що створює сприятливі умови для сприйняття складного художнього тексту. Його використання

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

дозволяє наблизити класичний твір до сучасного учня, зробити процес навчання більш зрозумілим, цікавим і ефективним, а також сприяє формуванню стійкого інтересу до літератури та розвитку аналітичного й образного мислення.

Список використаних джерел

1. Shakespeare, W. (2012). *Hamlet*. Folger Shakespeare Library. Simon & Schuster. [in English].
2. McCloud, S. (1993). *Understanding Comics: The Invisible Art*. Tundra Publishing. [in English].
3. Eisner, W. (1990). *Comics and Sequential Art*. Poorhouse Press. [in English].
4. Mayer, R. E. (2009). *Multimedia Learning*. Cambridge University Press. [in English].
5. Rosenblatt, L. M. (2014). *Literature as Exploration*. Modern Language Association. [in English].
6. Appignanesi, R., & Vieceli, E. (2007). *Manga Shakespeare: Hamlet*. SelfMadeHero. [in English].
7. McDonald, J., Bryant, C., & Shakespeare, W. (2016). *Hamlet: The Graphic Novel. Original Text*. Classical Comics. [in English].

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.62

Anastasiia Novikova,
Tetiana Zubenko

INTEGRATING COMICS AS A TOOL FOR INTERPRETING A CLASSIC LITERARY WORK IN EDUCATIONAL ACTIVITIES

The teaching of literature for 1st-2nd year's students, particularly the tragedy Hamlet by William Shakespeare, requires the search for accessible and effective approaches to the perception of a complex literary text. The thesis considers the possibilities of using comics as a means of interpreting a classical work within the educational process. The concept of comics, their main features and types are described, as well as the characteristics of graphic adaptations of Hamlet in different cultural traditions. Attention is given to key scenes of the tragedy and the role of visual elements in understanding the psychological state of the characters and the development of the plot. The use of comics facilitates the perception of the work, enhances its emotional comprehension, and functions as an effective tool in teaching classical literature.

Keywords: *Hamlet, William Shakespeare, comics, literature teaching, graphic adaptation, visual interpretation.*

Відомості про автора / Information about the Author

Анастасія Новікова, студентка другого (магістерського) рівня вищої освіти, спеціальності «Германські мови та літератури, (переклад включно), перша – англійська» Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: nastably@gmail.com

Anastasiia Novikova, student of the second (master's) level of higher education, specialty "Germanic languages and literatures, (including translation) first-English," Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: nastably@gmail.com

Тетяна Зубенко, науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської філології та перекладу ЧНУ імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна, E-mail: zubenko47@gmail.com

Tetiana Zubenko, scientific supervisor, Candidate of Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor of the Department of English Philology and Translation, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: zubenko47@gmail.com

© А. Новікова, Т. Зубенко
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.63

Ксенія Раджабова,
Тетяна Животовська

ГРАФОН ЯК СТИЛІСТИЧНИЙ ЗАСІБ ЗОБРАЖЕННЯ КЛАСОВОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В РОМАНІ КЕТРІН СТОКЕТТ 'THE HELP'

Тези представляють лінгвістичний аналіз питання класової ідентичності на прикладі історичного роману Кетрін Стокетт 'The Help' із використанням стилістичного засобу графону. У романі відображено досвід і переживання афроамериканських покоївок, а також ставлення до них з боку білих роботодавців у 1960-х роках у США, штат Міссісіпі. Висвітлення різних соціальних груп у творі дає змогу чітко простежити, як використання графону визначає класову приналежність персонажів.

Проблема класової ідентичності у художньому дискурсі залишається актуальною в сучасних лінгвістичних дослідженнях, оскільки мова часто відображає соціальне становище людини. Особливу роль у цьому відіграють стилістичні засоби, які допомагають передати особливості мовлення персонажів. У цьому контексті графон відіграє важливу роль у розкритті відмінностей у мовленні, пов'язаних із рівнем освіти, соціальним статусом і походженням.

Ключові слова: *графон, класова ідентичність, мовлення, соціальний статус, рівень освіти, расова нерівність.*

У системі стилістичних засобів важливе місце посідають графічні засоби виразності, які відтворюють інтонаційні, фонетичні та емоційні особливості мовлення. Одним із таких засобів є графон, що використовується для передачі індивідуальної вимови, діалектних особливостей, соціальних і культурних відмінностей мовця. У художньому тексті графон виконує не лише зображальну, а й характеротворчу функцію, оскільки допомагає підкреслити походження персонажа, його рівень освіти та соціальний статус.

Українська науковиця та мовознавиця В.А. Кухаренко визначає графон як навмисне порушення графічної форми слова або словосполучення з метою відображення його автентичної вимови. Цей стилістичний засіб є лаконічним, але ефективним засобом передачі інформації про походження мовця, його соціальний та освітній статус, фізичний або емоційний стан тощо. Крім того, графон дозволяє передати атмосферу автентичного живого спілкування та неформальність мовленнєвого акту. Дослідниця визначає, що графон можна розподілити на дві групи: перша пов'язана з емоційним станом в момент мовлення, настроєм чи віком і має плинний характер; друга пов'язана з соціальним статусом, освітою та походженням і має постійний характер. [5, с. 14–15]

А.Г. Скороходова розглядає графон як стилістично значиме відхилення від графічної або орфографічної норми, яке використовується для передачі індивідуальних особливостей вимови персонажа. Дослідниця зазначає, що графон охоплює як художню репрезентацію соціолектів і діалектів, так і відхилення від фонетичної норми, спричинені різними екстралінгвістичними чинниками, зокрема емоційним або фізичним станом мовця, його соціальною, територіальною чи національною приналежністю. На думку А.Г. Скороходової, графон виконує видільно-актуалізаційну функцію, підсилює емоційність висловлювання, створює ефект автентичного мовлення та допомагає передати атмосферу живого спілкування. Дослідниця також пропонує структурну типологію графонів, до якої входять капіталізація, дефісація, факультативні лапки, редуплікація літер, відсутність розділових знаків, курсивне виділення та відхилення від орфографічної норми. Особливу увагу А. Г. Скороходова звертає на здатність графону підкреслювати соціальну й територіальну приналежність мовця та відображати його рівень освіти. [2]

О.В. Білецька розглядає графон як фонографічний і графіко-фонетичний стилістичний засіб, що відображає індивідуальні, соціальні та діалектні особливості мовлення персонажів. Дослідниця наголошує, що графон може передавати поліетнічні мовні особливості, ідіолект, діалект та акцент мовця, а також відображати просодичні й фонетичні особливості усного мовлення на графічному рівні. У своїй класифікації О.В. Білецька поділяє графони за структурними, семантичними та функціональними ознаками. Зокрема, дослідниця виокремлює

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

однокомпонентні та багатокомпонентні графони, а також внутрішньолінгвістичні та екстралінгвістичні типи графонів. Окрім цього, графони можуть бути оказіональними або рекурентними залежно від частоти їх використання у тексті. На думку О.В. Білецької, графон виконує індивідуалізуючу, емотивну, уточнювальну та смислотвірну функції, що дозволяє автору глибше розкрити характер персонажа, його емоційний стан, соціальне становище та мовну приналежність. [1]

Події роману Кетрін Стокетт 'The Help' розгортаються на початку 1960-х років у місті Джексон, штат Міссісіпі. Через розповіді трьох жінок у романі розкриваються стосунки між афроамериканськими покоївками та їхніми білими роботодавцями. Поєднання кількох сюжетних ліній дозволяє авторці порушити питання класової приналежності, релігії, расової сегрегації, догляду за дітьми та можливостей працевлаштування для афроамериканських жінок. Розглядаючи події крізь призму трьох головних персонажів, можна простежити, з якими труднощами та переживаннями вони стикалися на шляху до досягнення своєї мети – видання книги про реальне життя афроамериканських покоївок на півдні США.

Для 1960-х років такі дії були досить сміливими, оскільки цей період в американській культурі був часом розширення можливостей для боротьби афроамериканців із соціальною несправедливістю, зокрема расизмом і бідністю. Однією з нагальних проблем у той час була расова сегрегація в освіті. Це означало, що афроамериканці рідше відвідували школу. Крім того, більшість навчальних закладів, до яких вони ходили, мали обмеженіші ресурси порівняно зі школами, які приймали лише білих американців. У 1960 році 43 відсотки білих учнів відвідували чотири або більше років середньої школи порівняно з лише 20 відсотками афроамериканців. Окрім цього, пошук роботи також був проблемою. У 1963 році приблизно 5 відсотків білих і близько 10 відсотків афроамериканців були безробітними. Однак рівень безробіття серед афроамериканців залишався стабільно вдвічі вищим, причому велика кількість чоловіків взагалі вибула з ринку праці. Менше чверті темношкірого населення Півдня, яке мало право голосу, могло голосувати. У деяких південних округах їм не дозволялося голосувати, бути членами великих присяжних та судових присяжних, а також часто відвідувати пляжі, ресторани та готелі, де проживають виключно білі американці. [3; 7]

Використання графону для зображення класової ідентичності у романі Кетрін Стокетт 'The Help' зумовлено різними факторами. Аналіз наступних прикладів демонструє, що графон є маркером рівня освіти персонажа:

'Here's something about Miss Leefolt: she not just frowning all the time, she skinny. Her legs is so spindly, she look like she done growed em last week.' [6, с. 10]

'Treelore didn't say nothing till he two either. By the time he in third grade, though, he get to talking better than the President a the United States, coming home using words like *conjugation* and *parliamentary*.' [6, с. 12]

'She don't hardly ever have no accidents.' [6, с. 68]

У даному випадку мовлення персонажа Ейбілін, афроамериканської покоївки, характеризується граматичними відхиленнями, такими як неузгодження часів і використання подвійного заперечення, що зумовлено обмеженим доступом до освіти.

Наступні приклади з використанням графону зумовлені різним соціальним статусом персонажів:

'It's just…a risk I can't afford to take right now. We so close to getting enough money together.' [6, с. 141]

'I've worked in some fine homes. I just hope she ain't so country she don't own a Hoover.' [6, с. 29]

'She say…anything else about me?' [6, с. 29]

Ці цитати належать двом афроамериканським покоївкам – Юл Мей та Мінні, які мають працювати на білих американців. Для порівняння, можна продемонструвати приклад мовлення Міс Гіллі, роботодавиці цих покоївок: 'A bill that requires every white home to have a separate bathroom for the colored help. I've even notified the surgeon general of Mississippi to see if he'll endorse the idea.' Мовлення афроамериканських покоївок містить численні фонетичні та граматичні відхилення, тоді як мовлення білих роботодавців відповідає нормативним стандартам і не містить порушень графічної форми слова, що свідчить про вищий рівень освіти та соціальний статус.

Ще одним важливим чинником використання графону у цьому романі є регіональний діалект, що можна простежити у наведених прикладах:

'I ain't afraid a no windows. I clean Miss Walters' top to bottom ever four weeks.' [6, с. 30]

'You get out a my house.' [6, с. 173]

'Thank you, darlin.' [6, с. 181]

'Look a that.' [6, с. 184]

'I got seventeen of em.' [6, с. 190]

Оскільки події роману розгортаються у штаті Міссісіпі, регіоні з характерний південним діалектом, тому мовлення афроамериканських покоївок досить часто відображає цей варіант англійської мови. В той час як у розмові білих роботодавців використання цього діалекту не прослідковується.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

У романі ‘The Help’ Кетрін Стокетт мала на меті висвітлити становище афроамериканців у США 1960-х років. Окрім висвітлення соціальної нерівності, твір надає можливість проаналізувати використання графону як стилістичного засобу зображення класової ідентичності. Аналіз мовлення персонажів дозволяє виявити соціальні, освітні та культурні відмінності між різними групами населення.

Список використаних джерел

1. Білецька О.В. Графон як засіб вираження вимовних типів у постмодерністському художньому тексті. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.* Серія: Філологічні науки. Мовознавство. 2014. № 2. С. 10-17.
2. Скороходова А.Г. Види і функції графонів у англомовному тексті. Запорізький національний університет, факультет іноземної філології, кафедра англійської філології. Запоріжжя. [Електронний ресурс] / А. Г. Скороходова // – Вип. 207. С. 105-108.
3. How far were the lives of African Americans changed by the civil rights advances of the 1960s. www.johndclare.net/EUS18.htm
4. Kathryn Stockett. Mississippi Encyclopedia. www.mississippiencyclopedia.org/entries/kathryn-stockett/
5. Kukharenko, V.A. Seminars in stylistics. Vinnytsia. 2009.
6. Stockett, Kathryn. The Help. Penguin Books, 2009.
7. The State of Black America in 1960. Digital History. www.digitalhistory.uh.edu/disp_textbook.cfm?smtid=2&psid=3323

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.63

Kseniia Radzhabova,
Tetyana Zhyvotovska

GRAPHON AS A STYLISTIC DEVICE FOR REPRESENTING CLASS IDENTITY IN THE NOVEL THE HELP BY KATHRYN STOCKETT

The theses present a linguistic analysis of the issue of class identity based on Kathryn Stockett's historical novel The Help, with a focus on the stylistic device of the graphon. The novel depicts the lives and struggles of African American maids, as well as their white employers' attitudes towards them in 1960s Mississippi, USA. The portrayal of different social groups in the novel reveals how the use of graphon helps to determine the characters' class affiliation.

The issue of class identity in literary discourse remains relevant in modern linguistic research, as language often reflects a person's social status. Stylistic devices play a particular role in conveying the speech patterns of characters. In this context, graphon plays an important role in revealing differences in speech related to the level of education, social status and origin.

Keywords: *graphon, class identity, speech, social status, level of education, racial inequality.*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Ксенія Раджабова, студентка 5 курсу факультету філології, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: kseniaradshabova@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0009-0000-2733-1270.

Kseniia Radzhabova, 5th-year student, Faculty of Philology, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: kseniaradshabova@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0009-0000-2733-1270.

Тетяна Животовська, доктор філософії, доцент б.в.з. кафедри англійської філології та перекладу, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: tandyzh@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0000-0003-4736-9377.

Tetyana Zhyvotovska, Doctor of Philosophy, Assistant Professor, Department of English Philology and Translation, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: tandyzh@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0000-0003-4736-9377.

© К. Раджабова, Т. Животовська
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.64

Олена Рибачук

КОНОТАТИВНИЙ АСПЕКТ ІДІОМ В СЕРІАЛІ «ANNE WITH AN E»

Роботу присвячено аналізу конотативних особливостей англомовних ідіом за оцінним компонентом у сучасному кінодискурсі. Матеріалом слугував канадський серіал «Anne with an E», сюжет якого розгортається наприкінці XIX століття. Мовлення персонажів насичено ідіоматичними одиницями. Було виокремлено 181 ідіому у серіалі.

На попередньому етапі дослідження запропоновано тематичну класифікацію ідіом за вісьмома тематичними групами: від опису емоційних станів і рис характеру до побутових взаємодій та професійної діяльності

Основну увагу зосереджено на з'ясуванні оцінних характеристик ідіом, що формують конотативний простір серіалу.

Встановлено, що кількісна перевага належить одиницям із негативною конотацією (75 ідіом),що пояснюється драматизмом сюжетної лінії серіалу та труднощами соціальної адаптації головної героїні, Енн Ширлі. Нейтральна конотація зафіксована у 63 одиницях, тоді як позитивно марковані ідіоми становлять найменшу групу (43 одиниці).

У висновках аргументовано, що попри домінування ідіом з негативною конотацією, ідіоматика серіалу підкреслює і позитивні сторони, а саме інтелект та оптимізм дівчини-сироти, здатність персонажів до емпатії, подоланні життєвих криз.

Ключові слова: *ідіома, фразеологізм, конотативний аспект, тематична група, позитивна конотація, нейтральна конотація, негативна конотація, серіал.*

Ідіоми становлять специфічну категорію фразеологізмів, семантика яких не виводиться із суми значень їхніх компонентів.Завдяки притаманній їм метафоричності та образності, вони потребують цілісного сприйняття крізь призму національно-культурного коду мови. Поняття *ідіома* є специфічним різновидом *фразеологізму*,поняття *фразеологізм* є ширшим.**[2]**

Конотативне значення є важливим аспектом аналізу ідіом. Конотативна класифікація базується на емоційно-асоціативних відтінках значень, що мають позитивний, негативний або нейтральний вектор. Згідно з концепцією В.І. Говердовського, виокремлюють три сфери конотації:експресивно-оцінну, контекстуальну та історико-культурну.Такий підхід розкриває смислову багатошаровість ідіом та їхню роль у мовленні. **[4]**

В роботі розглянуто конотативний аспект англомовних ідіоматичних одиниць. Матеріалом дослідження є канадський серіал «Anne with an E», опублікований на платформі Нетфлікс**.[6]**

Події серіалу переносять глядача у канадське містечко Ейвоні кінця XIX століття. У тихе життя будинку Катбертів вривається рудоволоса сирота Енн Ширлі. Самотні брат і сестра, Метью та Марілла, планують взяти з притулку хлопчика – помічника по господарству, але помилково до них потрапляє енергійна та мрійлива дівчина. Опікуни вагаються, але все ж вирішують залишити Енн. Балакуча, допитлива, щира дівчина починає свій непростий шлях, вчиться долати виклики долі в новому для неї світі, перетворюючи перешкоди на пригоди. Це зворушлива історія про пошук дому та дорослішання Енн.

Шляхом суцільної вибірки було відібрано та досліджено 181 ідіоматичну одиницю. На попередньому етапі роботи було здійснено тематичний розподіл виявлених ідіом за 8 групами, а саме ідіоми, які описують повсякденне життя; людський характер та поведінку; проблеми та нещасні випадки; сімейні, дружні та інші стосунки між людьми; емоційний стан людини; ідіоми, пов'язані з темою грошей та бізнесу, професіями і працею; одиниці, які описують зовнішність та суспільні взаємодії.

Основна увага в межах поточного дослідження зосереджена на аналізі значень ідіом на основі оцінювального принципу. Ідіом з нейтральною конотацією було виявлено 63, з позитивною конотацією – 43, із негативною – 75.

Найбільшу кількість склали ідіоми з негативним значенням. Наведемо наступні приклади:

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

to be hard on somebody: перша зустріч Рейчел Лінд та Енн була не найкращою: жінка дуже образила дівчинку, і сирітка накричала на неї. Зрештою, Енн довелося вибачитися. Місіс Лінд визнала, що ***була занадто різкою*** з Енн, але не зі зла, а лише через свою прямолінійність.
poor as a church mouse: так рудоволоса дівчина описала своїх батька і мати. Зазвичай дівчинка вигадувала всілякі історії про батьків, які ніби служили королеві та були шпигунами. Та насправді вони померли після народження Енн, ***у бідності.***
to be torn asunder: Марілла почувалася ***розбитою горем***, чекаючи на свого брата та Енн. Адже жінка звинуватила сирітку в крадіжці й відіслала назад до притулку, а коли зрозуміла, що дівчинка нічого не крала, було вже пізно.
to be out of control: більшість однокласників не приймають Енн спочатку, особливо задиркуватий Біллі Ендрюс. Зустрівшись якось із Гілбертом, Іллі скаржився на рудоволосу дівчинку, ніби вона ***вийшла з-під контролю,*** хоча, насправді, Енн лише добре вчиться і саме це не подобається хлопцю.

З нейтральною конотацією – 63 ідіоми.Розглянемо наступні приклади:
to sit a spell: цей вираз вживався декілька разів в серіалі. Зокрема його використала місіс Лінд, зайшовши до Марілли перевести дух та ***потеревенити.***
to mind/watch your manners: міс Катберт часто нагадує Енн, аби та ***добре себе поводила.*** Ідіому жінка вжила під час першої зустрічі з дівчинкою, коли виявилося, що вона помилково приїхала в дім Катбертів. Жінка вимагала, аби Енн перестала плакати і сказала своє ім'я.
a mile a minute: Метью вирішив купити Енн нову сукню і відправився до ательє з пошиття жіночого одягу. Там він зустрів свою знайому Джинні та розповів про дівчинку, що має безліч романтичних думок щодо життя і любить ***багато*** базікати.
take your time: містер Блайт, батько Гілберта, важко хворів, і згодом помер. Як виявилося пізніше, міс Катберт і містер Блайт були колись закохані. Тому Марілла іноді провідує могилу. Одного разу Гілберт зустрів її там і використав ідіому в своїй репліці , аби ***жінка не поспішала*** йти.
water under the bridge: на похоронах містера Блайта Енн хотіла втішити Гілберта. Дівчинка сказала, що на відміну від неї, він знав свого батька, тому має бути щасливим. Проте хлопця образили її слова, адже він щойно став сиротою. Пізніше Енн вибачилася перед Гілбертом, а останній відповів, що ***це все в минулому***, і йому також не слід було кривдити дівчинку.

Ідіом з позитивною конотацією було виявлено майже вдвічі менше (43), ніж з негативним значенням. Наведемо найяскравіші приклади:

1. to be bursting with (an emotion): по дорозі до Ейвонлі Енн намагається дізнатися побільше про Катбертів та їхню ферму. Вона зізнається місіс Спенсер, що їй ***надзвичайно цікаво*** довідатися про все, що стосується її нової родини.

2. to have a way with words: оскільки Енн любить читати, вона знає величезну кількість пишномовних слів, чим дивує людей навколо. Її найкраща подруга Діана також у захваті від уміння Енн ***влучно та поетично висловлювати думки***.

3. to see the light: уживши цей вираз, Енн висловила своє захоплення тіткою Діани, Джозефін Баррі, яка допомогла дівчинці ***осягнути*** свої можливості в майбутньому.

4. to make the best (out) of something: так Метью, взявши кредит, намагався виправдатися перед Маріллою. Чоловік хотів допомогти Гілберту, який залишився без батька, та ***зробити все можливе***, аби захистити свою родину.

Отже, більша частина розглянутих ідіом має або негативну, або нейтральну конотацію. Це зумовлено специфікою сюжету: життя Енн та її оточення сповнене драматичних викликів, що виникають у повсякденному житті. Проте, персонажі демонструють стійкість, підтримують одне одного та не втрачають віри в найкраще.

Список використаних джерел

1. Kocherhan, M. P. (2010). Zahal'ne movoznavstvo (Vydannia 3-tie, dopovnenie) [General Linguistics (3rd edition, revised)]. Kyiv: Vydavnychnyi tsentr "Akademiia" [in Ukrainian].
2. Nikolenko, A. H. (2011). Leksykolohiia anhliiskoi movy – teoryia i praktyka [Lexicology of the English Language – Theory and Practice]. Navchal'nyi posibnyk dlia VNZ. Nova Knyha [in Ukrainian].
3. Horokhova, I. V., & Bratun, L. V. (n.d.). Teoretychni zasady doslidzhenia idiom anhliiskoi movy [Theoretical foundations of idiom research in the English language]. Zbior artykuliv naukovykh, 8 [in Ukrainian].
4. Zaitshenko, Yu. O. (2019). Konotatsiia yak linhvistychnie iavysche: definitsiia, typolohiia, vlastyvosti ta struktura [Connotation as a linguistic phenomenon: Definition, typology, properties, and structure]. Science and Education a New Dimension. Philology, 81-85.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

5. Cambridge Dictionary URL: https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english-ukrainian/ (accessed April 15, 2026)
6. Serial «Anne with an E», opublikovanyi na platformi Netflix [The TV Series «Anne with an E», published on the Netflix platform]. Retrieved from: https://www.netflix.com/ua-en/title/80057281 (accessed October 10, 2023).

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.64

Olena Rybachuk

CONNOTATIVE ASPECT OF IDIOMS IN THE SERIES «ANNE WITH AN E»

The paper is devoted to the analysis of the connotative peculiarities of English idioms, evaluative component in particular, within contemporary cinematic discourse. The research is based on the Canadian series "Anne with an E," set in the late 19th century. The characters' speech is rich in idiomatic expressions. 181 idioms were selected from the series.

In the previous stage of the research, a thematic classification of idioms into eight groups was proposed: ranging from the description of emotional states and personality traits to everyday interactions and professional activities.

The main focus is on identifying the evaluative characteristics of the idioms that form the connotative space of the series.

It was found that units with a negative connotation (75 idioms) are predominant, which could be explained by the dramatic plot and the difficulties Anne Shirley, the main character faced on her way to social adaptation. Neutral connotation was found in 63 units, while positively marked idioms represent the smallest group (43 units).

The conclusion argues that despite the prevalence of idioms with negative connotation, the idiomatic language of the series also highlights positive aspects such as the orphan's intelligence and optimism as well as the characters' empathy, and ability to cope with life challenges.

Key words: *idiom, phraseological unit, connotative aspect, thematic group, positive connotation, neutral connotation, negative connotation, TV series.*

Відомості про автора / Information about the Author

Олена Рибачук, ст. викладач кафедри англійської філології та перекладу, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: ol_rybachuk@meta.ua, orcid: https://orcid.org/ 0000-0003-4094-4674.

Olena Rybachuk, senior lecturer, English philology and translation department, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: ol_rybachuk@meta.ua, orcid: https://orcid.org/ 0000-0003-4094-4674.

© О. Рибачук
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.65

Тетяна Сосніна,
Надія Васильєва

СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ГАСТРОНОМІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ КУЛІНАРНОГО ДИСКУРСУ

У тезах представлено гастрономічну термінологію як багатогранне мовне явище, що поєднує сенсорні, емоційні та технічні компоненти значення. Проаналізовано особливості кулінарного й гастрономічного дискурсів, роль сенсорних прикметників у створенні смакових та емоційних асоціацій, а також функціонування технічної кулінарної лексики. Особливу увагу приділено сенсорним дескрипторам crispy і crunchy, їх семантичним відмінностям та ономатопейному походженню. Визначено роль гастрономічної термінології у формуванні культурного та комунікативного простору.

Ключові слова: *гастрономічна термінологія, кулінарний дискурс, гастрономічний дискурс, сенсорна лексика, сенсорні прикметники, кулінарні терміни, семантика, гастрономічний лексикон.*

Протягом століть кулінарні знання передавалися з покоління в покоління: люди ділилися рецептами, способами обробки продуктів та техніками приготування. Однак лише в XIX столітті кулінарія почала привертати увагу науковців як об'єкт системного дослідження. У сучасному світі кулінарний дискурс виконує роль комунікативного простору, в межах якого відбувається обмін знаннями про їжу, технологій її приготування та смакові уподобання. Такий дискурс відображає культурні, соціальні й економічні особливості суспільств, націй та етносів, оскільки саме ці чинники безпосередньо визначають напрями розвитку сучасних кулінарних тенденцій.

На думку дослідниці О.О. Залужної, кулінарний дискурс – це особливий різновид комунікації, який включає характеристику всієї системи харчового процесу приготування та споживання їжі. До кулінарного дискурсу належать рецепти, меню, кулінарні блоги, шоу та книги, відеоуроки та сайти з кулінарії. Він може набувати форми переліку інгредієнтів або інструкції з приготування страви, відгуку на продукт харчування або страву, огляду діяльності шеф кухарів або закладів харчування тощо.

Як визначає І.Р. Корольов, гастрономічний дискурс має основні позамовні властивості, зокрема:

1. представляє культурні, мовні, релігійні, етнічні та ідеологічні уподобання певної лінгво-культурної спільноти;
2. виявляє глютонічну або гастрономічну картину світу.

Попри схожість визначення концепцій «кулінарного» та «гастрономічного дискурсів», між ними простежуються певні відмінності. Кулінарний дискурс пов'язаний із процесами приготування їжі, рецептами та технологіями. Зазвичай мета кулінарного дискурсу описати страву та навчити її готувати читача або глядача. Він також відображає національну специфіку харчування та місцеві кулінарні традиції, що зумовлює появу низки нових гастрономічних термінів, властивих окремим культурам. Гастрономічний дискурс охоплює ширший культурний та соціальний контекст, а саме ресторанну культуру, традиції харчування та символіку. Основна мета гастрономічного дискурсу – аналіз страви як частини культури та комунікації.

Гастрономічна термінологія поєднує назви страв, напоїв, інгредієнтів, кулінарних процесів, інструментів та характеризується надзвичайно багатошаровою семантикою. Гастрономічні терміни позначають не лише технологічні або кулінарні процеси, але й передають глибоку когнітивну та сенсорну складову, а саме: смак, запах, колір, процес приготування, текстуру та навіть емоційне сприйняття страви тощо. Терміни гастрономії тісно пов'язані з відчуттями, тому опис страв часто має не лише інформативний, а й образно-емоційний характер. Сенсорне сприйняття як складова семантики кулінарних термінів є досить важливим явищем. Значення терміна часто неможливо повністю передати, не використовуючи опис смаку (солодкий, кислий, гіркий), запаху (ароматний, пряний, затхлий), кольору (золотистий, блідий, насичений), текстури чи консистенції (хрусткий, ніжний, в'язкий). Наприклад, термін «*аль денте*» не лише позначає стан готовності страви, а викликає сенсорний

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

образ ідеально пружної, ледь твердої текстури. Отже, кулінарний термін, по суті, кодує в собі результат взаємодії людини з їжею, що робить його унікальним об'єктом для лінгвістичного аналізу.

Питання семантики гастрономічної термінології ще недостатньо досліджене в українському мовознавстві. Окремі аспекти термінології гастрономічного дискурсу розглядали у своїх працях багато українських дослідників, однак саме сенсорна складова термінів залишається малодослідженою. У більшості праць увага зосереджується переважно на структурних та перекладознавчих аспектах термінів, тоді як їх семантичне наповнення, зокрема пов'язане із сенсорним сприйняттям, потребує глибшого аналізу. Цей аспект був окрелений у працях таких іноземних вчених: Кетрін Дідеріх [4], Сунтарі Сувонсічон [7], Майте Андреа Шовен, Френк Л. Юнс, Керолін Ф. Росс.

Зокрема, К. Дідеріх у дослідженні «Сенсорні прикметники в гастрономічному дискурсі» [4] проаналізувала прикметники, які описують відчуття, що виникають під час споживання їжі. Прикметники *sweet* (солодкий), *bitter* (гіркий), *salty* (солоний), *crispy* (хрусткий), *creamy* (вершковий), *juicy* (соковитий), *hot* (гарячий) чи *cold* (холодний), допомагають передати не лише фізичні властивості продукту, а й емоційно-асоціативне значення. Також в роботі детально проаналізовано два приклади сенсорних прикметників – *crispy* та *crunchy*. Ці слова активно використовуються в науковому та побутовому гастрономічному дискурсі та мають близьке, але неоднакове значення. Перш за все, сенсорні прикметники – це лексеми, що позначають ознаки предметів, явищ або станів, які сприймаються через органи чуття. Вони відображають результати сенсорного досвіду людини, тобто описують те, що можна побачити, почути, відчути на дотик, скуштувати або понюхати. Сенсорна лексика охоплює слова, що відображають чуттєве сприйняття світу людиною, у тому числі прикметники, які фіксують якісні характеристики, сприйняті через органи чуття. Наприклад: зорові – *золотавий*, *темний*; слухові – *хрумкий, хрусткий*; смакові – *солодкий, гіркий*; дотикові – *м'який, маслянистий*; нюхові – *запашний, гнилий*.

Прикметники *crispy і crunchy* описують текстурні властивості їжі, зокрема твердість, ламкість та звукові ефекти, які виникають під час розламування або жування продукту. Обидва терміни мають позитивне емоційне забарвлення. В онлайн-словнику *Cambridge Dictionary* терміни подаються як *«хрусткий, але ламкий» (hard enough to be broken easily)* та *«приємно твердий, що створює хрускіт при жуванні» (firm and makes a short loud noise when it is eaten, pressed)* [1]. Попри близькість значень, між цими лексемами існує семантична різниця. Прикметник *crispy* зазвичай використовується для позначення тонкої, ламкої текстури, наприклад:
crispy fries – хрустка картопля фрі;
crispy chicken skin – хрустка скоринка курки.

Натомість *crunchy* використовується у ситуаціях, коли йдеться про більш грубий та гучний хрускіт, притаманний продуктам, що мають щільну або волокнисту структуру:
crunchy carrots – хрустка морква;
crunchy granola – тверді вівсяні пластівці.

Морфологічно обидва прикметники споріднені, тобто містять однаковий звуконаслідувальний елемент *cr-* та суфікс *-y*, який надає ознаки властивості. Походження цих лексем пов'язане з ономатопеєю. Тобто, звукосполучення *cr-* імітує звук хрусту, що підсилює сенсорний ефект слова. Зазначені прикметники у цьому контексті набувають статусу термінів, що позначають конкретні сенсорні властивості, які можна виміряти за допомогою технічних засобів.

Очевидно, що у побутовому мовленні гастрономічні дескриптори *crispy і crunchy* найчастіше мають емоційне забарвлення, тобто викликають позитивні асоціації, апетит, відчуття приємності або свіжості продукту. У рецептах і описах зазначені прикметники підсилюють образ смаку. Наприклад: *Serve with crispy bacon and fresh herbs – подавати з хрустким беконом і свіжими травами; add some crunchy nuts for texture – додайте трохи хрустких горіхів для текстури* [8].

Таким чином, сенсорні прикметники поєднують два значення – фізичний (текстура, звук, консистенція) та емоційний (апетитність). Вони виконують не лише описову, а й оціночну функції, формуючи семантичний «смак» терміна.

У статті С. Сувонсічон «Важливість сенсорних лексиконів для досліджень і розробки харчових продуктів» [7] проаналізовано поняття сенсорного лексикону, його формування та класифікацію. На думку дослідниці, сенсорний лексикон – це набір стандартизованих термінів, що використовуються для опису смакових, ароматичних, текстурних та інших сенсорних характеристик продуктів. Метою створення сенсорного лексикону є стандартизація сприйняття сенсорних ознак та точність опису харчових продуктів у наукових дослідженнях.

Науковець визначає такі види сенсорних лексиконів:

1. Овочі та фрукти: *sweet – солодкий, sour – кислий, juicy – соковитий, fibrous – волокнистий, grassy – трав'янистий, earthy – землистий, ripe – стиглий, unripe – недостиглий, astringent – терпкий*.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

2. Зернові та горіхи: *nutty – горіховий, roasted – смажений, toasted – підсмажений, grainy – зернистий, dry – сухий, starchy – крохмалистий, oily – маслянистий, crunchy – хрусткий*.

3. Напої (кава, чай, сік): *aromatic – ароматний, bitter – гіркий, floral – квітковий, fruity – фруктовий, acidic – кислий, caramel-like – карамельний, smoky – димний, aftertaste – післясмак, mouthfeel – присмак.*

4. Молочні продукти: *creamy – вершковий, buttery – масляний, sour – кислий, milky – молочний, fermented – ферментований, thick – густий, smooth – рідкий, cheesy – сирний.*

5. М'ясо та перероблені продукти: *smoky – копчений, fatty – жирний, juicy – соковитий, chewy – жувальний, tender – ніжний, roasted – смажений, spicy – пряний.*

6. Соєві та рослинні продукти: *fermented – ферментований, soy-like – соєвий, salty – солений, beany – бобовий, savory – пікантний, musty – затхлий* [7].

Отже, наведені приклади вказують, що сенсорні лексикони охоплюють широкий спектр характеристик, які описують продукти не лише за їх складом чи способом приготування, а й з урахуванням їх чуттєвого сприйняття.

Сенсорні терміни у гастрономічному дискурсі виконують описову та емоційно-асоціативну функцію. Вони формують у свідомості споживача уявлення про продукт ще до його дегустації. У рекламі чи рецептах такі слова, як *creamy, juicy, aromatic, spicy, tender*, створюють ефект присутності, і, таким чином, спонукають до відчуття смаку, запаху чи текстури через мовні засоби. Ці лексеми часто поєднують фізичні ознаки продукту (густота, температура, консистенція) з емоційним відгуком, який викликають. Наприклад, сенсорні терміни *rich chocolate flavor – насичений шоколадний смак* чи *warm, buttery croissant – теплий, маслянистий круасан* [8] відносяться не лише до смакових характеристик, а й до почуття задоволення, затишку, навіть ностальгії. Завдяки цьому гастрономічна термінологія збагачується метафоричними та асоціативними відтінками, що відрізняє її від термінологій інших сфер, наприклад технічних, юридичних чи медичних.

Окрім сенсорного та емоційного компонентів, гастрономічна термінологія має виражену технічну складову, що охоплює професійну лексику, пов'язану з процесами приготування, обробки та подавання страв. Ця частина терміносистеми формується насамперед у професійному середовищі кухарів, технологів харчової промисловості та фахівців ресторанної справи, тому для неї характерні точність, однозначність і стандартизованість, адже навіть незначна зміна значення може змінити результат кулінарного процесу.

Кулінарні терміни, які описують способи приготування, зазвичай мають чітко визначене технологічне значення, де відмінність між словами визначає конкретний процес. Наприклад, англійські дієслова *to boil – кип'ятити, to simmer – тушкувати, to poach – варити, to bake – випікати, to roast – смажити, to grill – грилювати, to fry – смажити* чи *to steam – готувати на пару* [8] позначають різні методи термічної обробки, що відрізняються за температурним режимом, середовищем (вода, пара, повітря, жир) та впливом на текстуру продукту. Так, *boil* означає інтенсивне кип'ятіння у воді, *simmer* – повільне варіння на малому вогні, *poach* – делікатне приготування у гарячій рідині без кипіння, тоді як *roast* чи *bake* вказують на запікання у духовці.

Крім дієслів на позначення дій, значну частину технічної кулінарної лексики становлять назви інструментів і приладдя, без яких неможливо виконати описані технологічні процеси. До таких належать: *blender – блендер, whisk – віничок, spatula – лопатка, rolling pin – качалка, oven tray – деко, saucepan – каструля, colander – друшляк* [8] тощо. Ці терміни мають предметно-номінативну функцію, і більшість із них запозичена з французької, італійської або англійської мов, що історично домінували у професійній гастрономії. З часом частина цієї технічної лексики вийшла за межі професійного середовища, набувши широкого вжитку у повсякденному спілкуванні, кулінарних блогах та медіа. Наприклад, слова *mixer – міксер, grater – терка, baker – піч, chef knife – кухарський ніж* сьогодні є звичними навіть для неспеціалістів та аматорів. Це свідчить про демократизацію гастрономічної мови, тобто перехід термінів з професійного рівня на побутовий, що часто супроводжується спрощенням чи розширенням значення.

Варто зазначити, що технічна кулінарна термінологія вирізняється високим рівнем точності. Кожен термін позначає лише один конкретний процес або предмет. Це дозволяє уникати двозначності в рецептах чи наукових працях із гастрономії. Наприклад, терміни *to knead – місити, to fold – згортати, to whip – збивати* позначають різні дії з тістом чи вершками, хоча всі вони належать до одного семантичного поля «обробка продуктів» [8].

Отже, гастрономічна термінологія є багатогранним мовним явищем, у якому поєднуються сенсорні, емоційні та технічні аспекти значення. Вона не лише описує процеси приготування чи назви інструментів, але й передає смак, запах, колір, текстуру та навіть емоційний ефект. Сенсорні прикметники відіграють важливу роль у створенні образності кулінарного тексту, формуючи у свідомості читача смакові й ароматичні асоціації. Водночас технічні терміни, пов'язані з процесами приготування та назвами кухонного приладдя, забезпечують точність і стандартизацію опису кулінарних процесів.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Список використаних джерел

1. Cabre, T. (2023) *Terminology: Cognition, Language and Communication*
2. Cambridge Dictionary. https://dictionary.cambridge.org/
3. Chauvin, M. A., Younce, F. L., & Ross, C. F. *Standard scales for crispness, crackliness and crunchiness in dry and wet foods: Relationship with acoustical determinations*, 2008, pp. 345–368.
4. Diederich, C. (2015). *Sensory Adjectives in the Discourse of Food: A Frame-Semantic Approach to Language and Perception*, (pp.217).
5. Hayakawa, F. (2024). *Organizing and characterizing the sensory terms used to describe food*.
6. Sharif, S., & Zahid, H. (2021). *Culinary Terminology and Food Preparation Methods: A Linguistic Perspective*.
7. Suwonsichon, S. (2019). *The Importance of Sensory Lexicons for Research and Development of Food Products*.
8. Yee, A. *Friends: The Official Cookbook*, 2020.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.65

Tetyana Sosnina,
Nadiia Vasylieva

SEMANTIC FEATURES OF GASTRONOMIC TERMINOLOGY IN CULINARY DISCOURSE

The paper examines gastronomic terminology as a multifaceted linguistic phenomenon combining sensory, emotional, and technical components of meaning. The study analyses the peculiarities of culinary and gastronomic discourse, the role of sensory adjectives in creating taste and emotional associations, and the functioning of technical culinary vocabulary. Particular attention is paid to the sensory descriptors crispy and crunchy, their semantic differences, and onomatopoeic origin. The paper defines the role of gastronomic terminology in shaping cultural and communicative space and highlights the importance of sensory semantics in linguistic analysis.

Keywords: *gastronomic terminology, culinary discourse, gastronomic discourse, sensory vocabulary, sensory adjectives, culinary terms, semantics, gastronomic lexicon.*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Сосніна Тетяна Василівна кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, email: tatgvozd17@gmail.com, https//orcid.org/0009-0005-1121-8309

Васильєва Надія Олександрівна кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, e-mail: nadezhdavasylieva@gmail.com, https//orcid.org/0000-0002-7926-3334

Tetyana Vasylivna Sosnina PhD in Philology, Associate Professor in the English Philology and Translation Department at Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, email: tatgvozd17@gmail.com, https//orcid.org/0009-0005-1121-8309

Nadiia Oleksandivna Vasylieva PhD in Philology, Associate Professor in the English Philology and Translation Department at Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, e-mail: nadezhdavasylieva@gmail.com, https//orcid.org/0000-0002-7926-3334

© Т. Сосніна, Н. Васильєва
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.66

Olena Nikulina

THE CORE MEANING OF IDIOMS IN DIFFERENT LANGUAGES

In this article we describe the meaning of idioms as they appear in English, Ukrainian and Russian languages. We treat idiom as a phrase the meaning of which is different from the meanings of each word considered separately. These phrases have a fixed form, i.e., they cannot be changed and they are usually informal, although they can be slang or formal. While studying and comparing the idioms used in different languages – English, Ukrainian and Russian we figured out two groups of idiomatic expressions: idioms of absolute, identical coincidence of core meaning in the three languages and idioms of partial coincidence of core meaning in the three languages.

In the first group we included the idioms which reflect their notional images practically in the same way, being very similar linguistic replica of one another in different languages, thus presenting an absolute or identical coincidence. In the second group we included the idioms which reflect the same notional images in the three languages but partially in different wording, presenting a partial coincidence.

Key words: *idiom, core meaning, absolute/identical coincidence, linguistic replica, notional image, partial coincidence.*

The contemporary English spoken language is rich in idiomatic expressions as are all European languages. The idea of this article was inspired by analyzing different patterns of everyday life speech which were observed in Britain and the USA and their equivalents in two Slavic languages: Ukrainian and Russian. The research showed that some idiomatic expressions can be found practically as a word-by-word translation and some were slightly transformed in lexical form, although the core meaning of the idiom remained the same. We analyzed 83 different idioms from The Dictionary of American Idioms [1] On the basis of this comparative analysis' we figured out two groups of idioms as they are realized in the three mentioned languages:

idioms which are similar linguistic replica of one another in different languages, thus presenting an absolute or identical coincidence. This group accounts for 66% of the studied bulk and presents the majority of usages.

idioms which reflect the same notional images in the three languages but partially in different wording, presenting a partial coincidence. This group accounts for 34% of the studied bulk and presents the minority of usages.

The first group consists of mainly idiomatic expressions of proverbial origin, that is why they are more frequently found in different languages. The first example is: ***"blood is thicker than water",*** meaning that family relations are stronger and more important than acquired ones. In the Ukrainian language we observe practically the same wording for the idea: ***"кров людська – не водиця "***, where the key notions of ***blood*** and ***water*** are compared, but in English via the comparative adjective *thicker*, while in the Ukrainian via the opposition: *blood is not water*. In the Russian language however, this proverb is suggested as ***"свой своему поневоле брат",*** which can be translated as "relatives are willy-nilly brothers"**.** It has a negative connotation expressed by the word "*поневоле*" (*willy-nilly*) and means that relatives are awful because they have the monstrous impudence to pretend that you ought to love them. In the Russian version the key notions of *blood* and *water* are not present at all.

Another vivid example is ***"take the bull by its horns"***, meaning to forcefully attack a difficult situation. In the Ukrainian language we observe pretty much the same wording: ***"взяти бика за роги***" and in Russian ***"взять быка за рога ",*** where *bull* is literally translated as *бик, бык* and *horns* as *роги, рога.* From the view point of meaning in both Ukrainian and Russian languages the expression means 'to deal with a complicated problem radically', which is close to the meaning of the idiom in English.

The idiom

"to play cat and mouse" can be found in all three languages. but in English it may mean either 'to repeatedly try to make someone react in a way that will cause them problems', or 'to try to find someone who is hiding from you', while in Russian and Ukrainian it means 'don't bully me trying to hide from me'. In the two languages the proverb is expressed by the same words: "грати в кошку-мишку"

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

***(Ukrainian) ; "играть в кошки-мышки" (Russian)**, where play is грати, играть, cat is кошка, mouse is мишка, мышки*.

The idiomatic expression ***"the genie is out of the bottle"*** means 'something has become known'. In both Ukrainian and Russian languages, the idiom is translated word by word as ***'джин, випущений з пляшки'*** (Ukrainian) ***; 'выпустить джина из бутылки'*** (Russian), meaning 'to reveal a hidden secret'. Here *genie* is *джин*, *bottle* is *пляшка, бутылка*, is out of' corresponds to *выпустить.*

The expression ***"(to see life) through the rose-colored glasses"*** means 'with an attitude that things are better than they really are', 'to view things optimistically' [2, p.865]. In both the Ukrainian and Russian languages, the idiom is identically worded: '***дивитися крізь рожеві окуляри' (***Ukrainian)***, 'смотреть сквозь розовые очки'*** (Russian), and the meaning is the same: 'to look at the things as if they are only positive and escape negative thinking'. Here *rose-colored grasses* are *рожеві окуляри, очки* and *see (life) through* corresponds to *дивитися крізь, смотреть сквозь.*

The idiom ***"bury the hatchet"*** means 'to agree that you will forget about arguments and disagreements with someone' [1, p.173], 'to make peace or end a quarrel' [2, p.443]. In both the Ukrainian and Russian languages, the idiom is practically the lexical replica of the English one: ***'закопати сокиру війни'*** (Ukrainian), ***'зарыть топор войны'*** (Russian), and the meaning is the same. Here *bury* is *закопати, зарыть*, and *hatchet* is *сокира, топор.*

The next proverb is ***"look a gift horse in the mouth"***, which means 'to criticize or refuse to take something that has been offered to you '[1, p. 193], 'to criticize the quality of a present one has been given' [2, p.402]. The origin is based on the idea that you can discover a lot about a horse's condition and age by looking at its teeth. In both Ukrainian and Russian languages, the translation is similar: ***'дареному коневі в зуби не дивляться'*** (Ukrainian), '***дареному коню в зубы не смотрят'*** (Russian). Here *a gift horse* is *дарений кінь, дареный конь; mouth* – зуби, зубы.

The expression ***"on everyone's lips"*** means 'being talked about by many people' [1, p. 228]. In both the Ukrainian and Russian languages, the idiom is identically worded: '***на вустах кожного'*** (Ukrainian) and '***у всех на устах'*** (Russian). Here *on everyone's* is *кожного, всех*; *lips* are *вуста, уста.*

The proverb ***"(to look for) a needle in a haystack'*** is read as 'something extremely hard to find' [1, p. 284], 'something practically impossible to find' [2, p.668] Originally it is based on the idea that it is very hard if possible, to find a thin sewing needle in a haystack. In the Ukrainian and Russian languages, the idiom sounds pretty much the same: ***"шукати голку в копиці сіна"*** (Ukrainian) ***"искать иголку в стоге сена"*** (Russian). Here *needle* is голка*, иголка* and *haystack* is *копиця сіна, копна сена.*

The expression ***"at a snail's pace"*** means 'very slowly' [1, p. 295]. In both the Ukrainian and Russian languages, the idiom has the same wording: ***"рухатись з равлицькою швидкістю"*** (Ukrainian), ***"двигаться со скоростью улитки"*** (Russian). Here *snail* is *равлик, улитка* and *pace* is *швидкість, скорость*.

The idiom ***"reap what you sow"*** means 'to experience the results of your own actions '[1, p. 333]. The expression originated from the idea that the quality of the seeds that you sow grow into the plants that you are able to reap. In the Ukrainian and Russian languages, the idiom sounds pretty much the same: ***"пожнеш те, що посієш"*** (Ukrainian) ***"что посеешь, то и пожнешь"*** (Russian). Here *reap* is *посієш, посеешь*, and *sow* is *пожнеш, пожнешь.*

The expression ***"wave the magic wand"*** means 'to solve a difficult problem with no effort' [1,

p. 454] . It originates from the practice of waving a special stick (wand) when doing a trick. In the Ukrainian and Russian languages, the expression is translated similarly: ***"помахати чарівною паличкою"*** (Ukrainian) and ***"по мановению волшебной палочки"*** (Russian). Here *wave* is *помахати* and *magic wand* is *чарівна паличка, волшебная палочка.*

The idiomatic expression ***"worth its weight in gold"*** means 'extremely useful or valuable' [1,

p. 465]. The comparison is based on the idea that gold is the most valuable metal. In both the Ukrainian and Russian languages, the expression sounds the same: ***"на вагу золота"*** (Ukrainian), ***"на вес золота"*** (Russian). Here *weight* is *вага, вес* and *gold* is *золото*.

The second group consists of idioms which reflect the same notional images in the three languages but are depicted partially in different wording, presenting a partial coincidence. The first example is: ***"to know something like the back of your hand"*** meaning 'to be very familiar with something' {1, p. 15]. The origin is based on the idea that you know what your own hand is like very well. In the Ukrainian and Russian languages, the expression sounds similarly: ***"знати як свої п'ять пальців"*** (Ukrainian), ***"знать как свои пять пальцев"*** (Russian), but instead of the back of one's hand the five fingers are mentioned, which is close, because you also know your fingers very well, but it's not the same.

Another example is: ***"a bird in the hands"*** which is the contracted form of the proverb ***"a bird in the hand is worth two in the bush"***. It means that 'what you have or know is better than something you do not have or know' [1, p. 30]. In the Ukrainian language the translation is very close: ***"один птах у руці вартий двох в кущах ",*** while in the Russian language a definite bird is mentioned – titmouse, the presence of which as a lucky sign is compared not with two birds in the bush, but with another bird – crane in the sky: ***"синица в руках лучше, чем журавль в небе ".***

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

The idiom **"take something at face value"**, meaning 'to accept that something is exactly what it appears to be' [1, p. 119]. The meaning is based on the idea that the value/worth of a piece of money is exactly the amount shown by a number on its face/front. This is reflected in the Ukrainian and Russian languages via the use of the word 'coin': "***сприймати щось за чисту монету"*** (Ukrainian***) "принимать за чистую монету"*** (Russian) .

The next expression that we consider here is ***"out of the frying pan (and into the fire)",*** which means 'from a bad situation to an even worse one' [1, p. 140]. The idea here lies in the fact that the temperature of fire is higher than that of a frying pan. The same idea of comparison is present in the Ukrainian and Russian variants of the proverb: "***з вогню та в полум'я"*** (Ukrainian), ***"из огня да в полымя"*** (Russian).

The idiomatic expression ***"fit like a glove"*** means 'to be perfectly suited for you' [1, p. 150]. In the Ukrainian language the meaning is the same, but the wording different: ***"ідеально підходити".*** The same is true in the Russian language: ***"сидеть как влитой, быть впору ".***

The idiom ***"a knight in shining armor"*** means 'someone who helps you when you are in a difficult situation' [1, p.207]. In the Ukrainian and Russian languages the same idea of a 'helping knight' is present, but in this case the knight is on a white horse***: "лицар на білому коні "*** (Ukrainian), ***"рыцарь на белом коне "*** (Russian)

One more idiomatic expression worth our attention is ***"burning the midnight oil"*** which means 'working very long hours, often into the night' [1, p.270]. in the Ukrainian and Russian languages the idea of working long hours is present, but the oil lamp is not mentioned: ***"опівночінувати "*** (Ukrainian), ***"засиживаться допоздна, полуночничать "*** (Russian).

The idiom ***"buy a pig in a poke (bag)"*** means 'something that you buy without knowing if it is good or not' [1, p. 307]. The idea of never knowing what you buy is present in the Ukrainian and Russian interpretation of the idiom, but here the animal is different, - it's a cat: ***" купити кота в мішку "*** (Ukrainian), ***" купить кота в мешке "*** (Russian).

The similar situation can be observed when analyzing the idiom ***"born with a silver spoon in your mouth"*** , which means ' to have opportunities that you did not earn but that you have from the influence of your family' [1, p. 390]. We did not find the Ukrainian version, but the Russian one is "родиться в рубашке ". The lucky token here is not a silver spoon, but a gown.

In the conclusion we would like to sum up our research: we studied 83 idiomatic entries in the contemporary dictionaries of English idioms which can be divided into two groups:
idioms which are similar linguistic replica of one another in different languages, thus presenting an absolute or identical coincidence. This group accounts for 66% of the studied bulk and presents the majority of usages.
idioms which reflect the same notional images in the three languages but partially in different wording, presenting a partial coincidence. This group accounts for 34% of the studied bulk and presents the minority of usages.

REFERENCES

1. Cambridge Dictionary of American Idioms. Cambridge University Press, 2003, 498p.
2. New Webster's Dictionary and Thesaurus of the English Language. Lexicon Publications, INC., 1993, 1216p.
3. Longman Dictionary of English Language and Culture. Longman Group UK Limited, 1992, 1527p.
4. Eric Partridge, A dictionary of Historical Slang, Penguin Books Ltd., England, 1977, 1065p.
5. Jennifer Seidle, W. Mc. Mordie. English Idioms. Oxford University Press, 1988, 267p.
6. Oxford Advanced Learner's Dictionary. Oxford University Press, 2000, 1715p.
7. Farlex Dictionary of Idioms, Farlex. Inc., 2024.
8. Christine Anmer, The American Heritage Dictionary of Idioms, 2003.
9. Purple Idioms, www.engdic.org.
10. Nikulina O.L. Importance of Intercultural Awareness. Issues of modern Philology in the Context of the Interaction of Languages and Cultures. Venice, Italy, 2019, pp.138-141.
11. Nikulina O.L. History of Maritime Communication. Філологія початку XXI сторіччя. Традиції та новаторство. Видавничий дім "Гельветика", 2020, с. 86-89.
12. Nikulina O.L. Origin and Etymology of Marine Superstitions. Нова філологія. . Видавничий дім "Гельветика", 2020, с. 83-87.
13. Nikulina O.L. Metaphoric Transformation of Historical Nautical Terms into Contemporary English Colloquialisms. Philological Science and Education: Transformation and development Vectors. Collective monograph, Venice, Italy, 2021, pp. 17-41.
14. Nikulina O.L. Nautical Origin of Contemporary English Colloquialisms. Innovative Pathway for the Development of Modern Philological Sciences in Ukraine and EU Countries, Collective monograph, Wloclawek, Poland, 2021, pp. 120-139.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.66

Олена Нікуліна

КЛЮЧОВЕ ЗНАЧЕННЯ ІДІОМ У РІЗНИХ МОВАХ

У цій статті ми описуємо значення ідіом в англійській, українській та російських мовах. Ми розглядаємо ідіоми як фрази, значення яких відрізняється від значення кожного окремо взятого слова цих фраз. Ці фрази мають фіксовану форму, тобто вони не можуть змінюватись і частіш за все вони відносяться до неформального регістру, але можуть відноситися до сленгу чи до формального регістру. Вивчаючи та порівнюючи ідіоми різних мов, - англійської, української та російської, ми відокремили дві групи ідіоматичних висловів: ідіоми абсолютного, ідентичного збігу ключового значення в цих трьох мовах і ідіоми часткового збігу ключового значення в трьох мовах.

У першу групу ми включили ідіоми, що відображають свої номінальні значення практично так само, вони є схожою лінгвістичною реплікою в різних мовах, таким чином представляючи абсолютний чи схожий збіг. В другу групу ми включили ідіоми, що відтілюють однакові номінальні значення в означених трьох мовах, але іншими словами, представляючи частковий збіг.

Ключові слова: *ідіома, ключове значення, абсолютний/ідентичний збіг, лінгвістична репліка, номінальне значення, частковий збіг.*

Відомості про автора / Information about the Author

Олена Нікуліна, к. ф. н., доцент кафедри англійської мови в морській інженерії Національного Університету “Одеська Морська Академія “ , м. Одеса, Україна. E-mail:elnikulina36@gmail.com, orcid. org/0000-0001-5206-5998.

Olena Nikulina, PHD, Department of English in Marine Engineering, National University “ Odesa Maritime Academy”, Odesa, Ukraine. E-mail:elnikulina36@gmail.com, orcid. org/0000-0001-5206-5998.

© О. Нікуліна

Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.67

Marianna Bezdolna,
Yuliia Bondur

LINGUISTIC ANALYSIS OF HUMOR AND PUNS IN "THE ADDAMS FAMILY"

The thesis examines the linguistic devices used to create humour in The Addams Family. Particular attention is paid to puns, irony, sarcasm, hyperbole, incongruity, and satire. The study analyses how the characters' speech forms the atmosphere of dark comedy and emphasizes the satirical portrayal of social norms and family values. The paper also compares the humour of The Addams Family (1991) with the series Wednesday, demonstrating the evolution of sarcastic and ironic humour within the same fictional universe. The research proves that humour in both adaptations performs not only an entertaining function but also serves as a means of criticizing stereotypes and conventional ideas of normality.

Keywords: *humour, puns, irony, sarcasm, satire, linguistic analysis, dark comedy, The Addams Family.*

The study of humour in audiovisual texts is an important area of modern linguistics, as language is one of the main tools for creating comic meaning and shaping character identity. In film discourse, humour often arises not only from visual elements but also from linguistic mechanisms such as wordplay, irony, sarcasm, and semantic incongruity. These devices allow authors to construct implicit meanings and influence the audience's interpretation of characters and situations. Humour in cinema also performs broader cultural and ideological functions, as it reflects social anxieties, stereotypes, and systems of values. Through humorous dialogue, filmmakers can simultaneously entertain audiences and criticize dominant social norms. Therefore, linguistic analysis of humour provides important insight into both communication strategies and cultural representation in audiovisual media.

The film "*The Addams Family*" (B. Sonnenfield, 1991) is a significant example of how language can be used to create a consistent system of dark humour. The dialogue of the characters reflects an alternative worldview that challenges conventional social norms and expectations. Therefore, the analysis of linguistic means in this film is relevant for understanding how humour functions as a form of discourse and social commentary. The humour of the Addams family is unusual because it is based on the inversion of social values: situations that normally associated with fear, danger, or discomfort are interpreted positively by the characters, while ordinary social conventions appear strange or even threatening to them. This reversal creates a unique communicative system in which humour emerges from contradiction between mainstream expectations and the family's unconventional perspective.

The film "*The Addams Family*", directed by Barry Sonnenfeld, is based on characters created by Charles Addams. It represents a cinematic adaptation that combines elements of dark comedy, gothic aesthetics, and satire, where language plays a central role in constructing humour and character identity. The Addams family is portrayed as socially non-conventional, and their communication consistently violates standard pragmatic norms, creating humour through contrast between expected and actual meaning. The gothic atmosphere of the film intensifies this effect: dark visual imagery is accompanied by polite, elegant, and emotionally warm speech, producing an ironic contrast between appearance and communicative behaviour. Unlike many comedy films that rely heavily on physical humour, "*The Addams Family*" places significant emphasis on verbal interaction and linguistic ambiguity.

The linguistic structure of humour in the film can also be explained through the theory of incongruity, which is considered one of the major theories of humour in modern linguistics and psychology. According to incongruity theory, humour arises when there is a conflict between expectation and reality [14]. The audience anticipates one interpretation of an utterance or situation but encounters an unexpected semantic shift. This process is visible throughout the film, where ordinary communicative formulas are transformed into dark or macabre expressions. Researchers such as Victor Raskin and Salvatore Attardo argue that humour often depends on the coexistence of two incompatible scripts or semantic frames. [2;15] In "*The Addams Family*", one script belongs to ordinary social reality, while the second reflects the Addams family's fascination with death, danger, and abnormality. The collision between these two semantic systems creates comic effect.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

One of the main linguistic mechanisms of humour in the film is wordplay. A pun is defined as a linguistic phenomenon based on polysemy or phonetic similarity, which allows a word or expression to carry multiple meanings simultaneously [12]. In this way, humour is produced through ambiguity and semantic double interpretation. For example, Morticia's statement "Don't torture yourself, Gomez. That's my job" demonstrates semantic inversion, where a commonly metaphorical expression is reinterpreted literally. This produces humour by violating normal pragmatic expectations and creating a clash between literal and figurative meaning [6]. The joke functions because the audience initially processes the phrase according to conventional usage, where "torture yourself" means emotional suffering or guilt. However, Morticia shifts the expression into the literal semantic field of physical torture, which is presented affectionately rather than violently. This reinterpretation creates humour through semantic displacement and pragmatic surprise.

Another important example of wordplay is the use of character names such as "Fester" and "Dementia." In conventional discourse, such words carry negative semantic connotations; however, within the fictional world of the Addams family, they are reinterpreted without negativity. This semantic reframing creates humour through inversion of evaluative meaning and highlights the family's alternative perception of reality [1]. The names themselves function as linguistic markers of the family's outsider identity. Instead of choosing names associated with beauty, heroism, or normality, the characters possess names connected with illness, decay, or madness. Nevertheless, these lexical items lose their threatening associations within the family discourse and become normalized. This process illustrates how humour can emerge through the destabilization of semantic expectations.

Another example of linguistic humour appears in Gomez Addams's highly emotional and theatrical speech patterns. Gomez frequently uses exaggerated romantic vocabulary and dramatic metaphors in everyday communication. His declarations of love toward Morticia often resemble poetic monologues rather than ordinary marital conversation. Expressions such as "*Cara mia*" or "*Mon cher*" create stylistic contrast with the family's dark environment. This contrast contributes to humour because the language of romance is juxtaposed with references to death, torture, and destruction. The coexistence of affectionate intimacy and gothic imagery creates semantic incompatibility that audiences perceive as comic.

The film also demonstrates how humour may arise from violations of conversational maxims described in the pragmatic theory of Paul Grice [10]. According to Grice's Cooperative Principle, successful communication depends on adherence to conversational norms such as relevance, clarity, quantity, and truthfulness. In The Addams Family, characters frequently violate these maxims intentionally. Wednesday's short and emotionally detached answers often contradict the expectation of informative or socially appropriate communication. For instance, when asked simple questions, she responds with unexpectedly dark or violent comments. These pragmatic violations create humour because the audience recognizes the mismatch between conversational norms and the characters' behaviour.

Irony and sarcasm are also central mechanisms in the construction of humour. Irony is defined as a discrepancy between literal meaning and intended meaning in communication [20]. Sarcasm is a subtype of irony characterized by evaluative or mocking intent and often relies on tone and context [8]. In the film, Morticia's statement "*Last night you were unhinged… You frightened me. Do it again!*" demonstrates pragmatic reversal: the initial negative evaluation is immediately contradicted by positive reinforcement. This creates humour through expectation violation and semantic contradiction [3]. The statement also reflects the family's inversion of emotional values. Behaviour normally interpreted as dangerous or unstable is viewed positively and romantically. Consequently, humour is produced not only through irony itself but also through the ideological reversal embedded in the dialogue.

Scientific research on irony suggests that ironic communication requires high cognitive competence from both speaker and listener. According to psycholinguistic studies conducted by researchers such as Raymond Gibbs, irony depends on shared contextual knowledge and the listener's ability to recognize implicit meaning [9]. The audience must identify the discrepancy between literal wording and communicative intention. In cinematic discourse, this process is reinforced by intonation, facial expressions, and visual context. Morticia's calm and elegant delivery intensifies the irony because her refined tone contrasts with the disturbing semantic content of her statements. Therefore, humour in the film emerges from multimodal interaction between language, voice, and visual representation.

A similar mechanism is observed in Wednesday's response "*Homicide*." In a normal communicative situation, such a response would be contextually inappropriate; however, within the Addams family discourse, it becomes humorous due to semantic mismatch and pragmatic incongruity [7]. The humour emerges from the contrast between socially expected teenage interests and the character's dark perspective. Wednesday's speech is particularly significant because it combines emotional restraint with violent semantic content. This contrast produces what researchers describe as "deadpan humour," a form of comedy in which absurd or shocking statements are delivered without emotional emphasis. The absence of emotional reaction increases comic effect because the seriousness of the delivery conflicts with the absurdity of the message.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Sarcasm in the film is often directed toward mainstream social behaviour. The Addams family members frequently treat conventional customs with confusion or ironic detachment. For example, scenes involving interaction with "normal" society expose the artificiality of social rituals and middle-class expectations. Researchers in humour studies argue that sarcasm frequently functions as a defensive or critical communicative strategy [11]. In "*The Addams Family*", sarcastic remarks emphasize the family's outsider position while simultaneously criticizing the hypocrisy of conventional society. The audience gradually realizes that the supposedly "normal" characters are often more selfish, dishonest, or morally questionable than the Addams family themselves. This reversal is central to the satirical dimension of the film.

Hyperbole is another important linguistic device used in the film. It is defined as intentional exaggeration that goes beyond realistic limits in order to create expressive or humorous effect [Science Direct]. Hyperbolic expressions are not intended to be interpreted literally but function as a means of intensifying emotional meaning. For instance, Wednesday's extreme statements about violence, such as threatening to harm entire groups, are clearly unrealistic. The humour arises from the impossibility of the described actions, which creates a contrast between linguistic form and real-world plausibility. Hyperbole also contributes to characterization, as it emphasizes Wednesday's fascination with morbidity and emotional detachment from ordinary childhood behaviour.

Similarly, Gomez's declarations such as "I would die for her. I would kill for her" represent emotional overstatement. The exaggeration of devotion is not meant literally but serves to intensify emotional expression. This overstatement produces humour through imbalance between linguistic intensity and realistic behaviour [13]. Gomez's dramatic rhetoric transforms ordinary marital affection into theatrical performance. His excessive emotionality contrasts with Morticia's calm and controlled manner of speaking, creating additional comic tension through interpersonal contrast.

Researchers of humour psychology have also explored why hyperbole produces comic effect. According to the benign violation theory proposed by Peter McGraw, humour occurs when a situation simultaneously appears threatening and harmless [13]. In "*The Addams Family*", violent or disturbing statements are presented in a safe fictional context and are delivered by sympathetic characters. As a result, the audience perceives the violation of social norms as amusing rather than genuinely dangerous. The film continuously balances between horror imagery and comedic tone, allowing audiences to experience discomfort and amusement simultaneously.

Satire plays an important role in the film's overall humour structure. Satire is defined as a rhetorical strategy that uses humour, irony, and exaggeration to expose and criticize social norms and behaviours [18]. In "*The Addams Family*", satire is directed toward conventional ideas of "normality" and family values. The film questions the assumption that social conformity automatically implies morality or happiness. While the Addams family appears frightening and bizarre, they are emotionally supportive, loyal, and honest toward one another. In contrast, many socially accepted characters are motivated by greed, manipulation, or superficiality.

Morticia's statement "*Normal is an illusion. What is normal for the spider is chaos for the fly*" illustrates the relativistic nature of social norms. The comparison suggests that normality is subjective and depends on perspective, thereby challenging the stability of social categories. Wednesday's remark that individuals may appear normal but behave in unexpected ways also serves as implicit social critique, suggesting that outward appearance does not necessarily reflect internal reality. These statements reveal that humour in the film operates not merely as entertainment but also as philosophical commentary on identity and social perception.

The satire becomes especially visible in scenes involving the family's interaction with outsiders. For example, when the Addams family attempts to participate in ordinary social events, their behaviour exposes the artificial politeness and hidden aggression of mainstream society. The family members themselves remain sincere and emotionally authentic despite their bizarre interests. This contrast creates ironic reversal: the "monstrous" family appears morally healthier than supposedly respectable society. Such inversion reflects a broader tradition of gothic satire, where outsiders reveal the hypocrisy of dominant culture.

The relationship between humour and identity is another important aspect of the film. Linguistic choices help construct each character's individuality and ideological position. Morticia's elegant and metaphorical language reflects sophistication and emotional control. Gomez's expressive and passionate speech reveals theatricality and romantic obsession. Wednesday's minimalistic and emotionally detached utterances create an image of intellectual coldness and dark irony. Uncle Fester's eccentric vocabulary emphasizes unpredictability and childish enthusiasm. Thus, humour functions not only as entertainment but also as a mechanism of characterization.

The film also demonstrates the importance of prosody and intonation in humorous discourse. Linguists studying sarcasm emphasize that ironic meaning is often communicated through vocal cues rather than lexical content alone [5]. In "*The Addams Family*", actors frequently use calm, serious, or affectionate intonation while discussing disturbing subjects. This mismatch between tone and semantic content intensifies comic effect. Morticia's soft and graceful voice, combined with references to death or torture, creates striking incongruity. Similarly, Wednesday's monotonous delivery strengthens the deadpan quality of her humour.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

The visual dimension of the film further reinforces linguistic humour. Although the analysis primarily concerns verbal mechanisms, humour in audiovisual discourse emerges through interaction between language and image. Gothic settings, dark costumes, and dramatic lighting create expectations associated with horror cinema. However, these visual conventions are repeatedly undermined by affectionate family interactions and absurd dialogue. The result is a hybrid genre that combines horror aesthetics with comedic discourse. This intermedial interaction contributes to the uniqueness of the Addams family humour.

Comparing "*The Addams Family*" with "Wednesday" series created by Alfred Gough, Miles Millar, 2022 (Netflix), it becomes evident that humour in the film is primarily collective and distributed among all family members. In contrast, the series focuses on an individual character, and humour is mainly constructed through Wednesday's sarcastic observations and internal perspective. While the film emphasizes interactional humour within the family structure, the series develops a more introspective and psychologically oriented form of humour. However, both adaptations rely on irony, incongruity, and sarcasm as central mechanisms of humour production.

The portrayal of Wednesday Addams in the modern series also reflects contemporary developments in sarcastic humour. In the series, sarcasm is more explicitly connected with adolescent alienation, intellectual superiority, and social criticism. Wednesday's humour often targets superficial behaviour, institutional hypocrisy, and emotional insincerity. Compared to the 1991 film, the series places greater emphasis on psychological complexity and emotional repression. Nevertheless, the linguistic mechanisms remain similar: humour still depends on pragmatic incongruity, semantic reversal, and contrast between expected and actual meaning.

Another important difference concerns audience expectations. The original film ("*The Addams Family*", 1991) relies heavily on family interaction and collective absurdity, whereas the series adapts the humour to modern audiences influenced by contemporary internet culture and deadpan sarcasm. Wednesday's style of communication resembles forms of humour popular in digital discourse, where emotional detachment and ironic pessimism are often socially valued. Therefore, the evolution of Addams family humour reflects broader cultural changes in communicative style and audience preferences.

From a sociolinguistic perspective, humour in "*The Addams Family*" also illustrates how language can function as a marker of group identity. The family members share communicative norms that differ significantly from those of mainstream society. Their ability to interpret one another's dark humour demonstrates in-group solidarity and mutual understanding. Outsiders, however, frequently misinterpret or fear their expressions. This reflects the sociolinguistic principle that meaning depends on shared cultural context and communicative conventions.

In conclusion, humour in "*The Addams Family*" is created through systematic linguistic deviation at lexical, semantic, and pragmatic levels. The use of puns, irony, sarcasm, hyperbole, and satire enables the construction of a consistent dark comedic discourse. These mechanisms not only serve an entertaining function but also allow for implicit critique of social norms and the concept of normality. The film demonstrates how humour may emerge through incongruity, semantic inversion, pragmatic violation, and contextual reinterpretation. Scientific research on irony and sarcasm further explains the cognitive and communicative complexity of humorous discourse, emphasizing the importance of shared knowledge, intonation, and contextual interpretation. The comparison with modern adaptations demonstrates that although the form of humour evolves, its core linguistic mechanisms remain stable across different versions of the Addams family narrative. Ultimately, "*The Addams Family*" represents not only a comedy film but also a sophisticated example of how language can construct alternative realities, challenge social expectations, and transform darkness into humour.

References

1. Аддарс Ч. *The Addams Family: An Evilution*. New York : Pomegranate Press, 2010. 240 p.
2. Attardo S. Irony as Relevant Inappropriateness // *Journal of Pragmatics*. 2000. Vol. 32, № 6. P. 793–826. URL: ScienceDirect (date of access: 24.05.2026).
3. Attardo S. *Humorous Texts: A Semantic and Pragmatic Analysis*. Berlin ; New York : Mouton de Gruyter, 2001. 238 p.
4. Bakhtin M. *Rabelais and His World*. Bloomington : Indiana University Press, 1984. 484 p.
5. Bryant G., Fox Tree J. Is There an Ironic Tone of Voice? // *Language and Speech*. 2005. Vol. 48, № 3. P. 257–277. URL: SAGE Journals (date of access: 24.05.2026).
6. Crystal D. *Language Play*. Chicago : University of Chicago Press, 1998. 239 p. URL: University of Chicago Press (date of access: 24.05.2026).
7. Dynel M. Humorous Garden-Paths: A Pragmatic-Cognitive Study // *New Approaches to the Study of Linguistic Humour*. Newcastle upon Tyne : Cambridge Scholars Publishing, 2009. P. 128–149.
8. Filippova E., Astington J. Further Development in Social Reasoning Revealed in Discourse Irony Understanding // *Child Development*. 2008. Vol. 79, № 1. P. 126–138. URL: Wiley Online Library (date of access: 24.05.2026).

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

9. Gibbs R. *Irony in Talk among Friends*. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2000. 328 p.
10. Grice P. Logic and Conversation // *Syntax and Semantics*. Vol. 3 : Speech Acts / ed. by P. Cole, J. Morgan. New York : Academic Press, 1975. P. 41–58.
11. Kreuz R., Roberts R. Two Cues for Verbal Irony: Hyperbole and the Ironic Tone of Voice // *Metaphor and Symbolic Activity*. 1995. Vol. 10, № 1. P. 21–31.
12. Leacock S. *Humour and Humanity: An Introduction to the Study of Humour*. New York : Henry Holt and Company, 1937. 256 p.
13. McGraw P., Warren C. Benign Violations: Making Immoral Behavior Funny // *Psychological Science*. 2010. Vol. 21, № 8. P. 1141–1149. URL: SAGE Journals (date of access: 24.05.2026).
14. Morreall J. *Comic Relief: A Comprehensive Philosophy of Humor*. Malden : Wiley-Blackwell, 2009. 224 p.
15. Raskin V. *Semantic Mechanisms of Humor*. Dordrecht : D. Reidel Publishing Company, 1985. 284 p.
16. Sonnenfeld B., dir. The Addams Family. Hollywood : Paramount Pictures, 1991.
17. Wednesday / created by Alfred Gough, Miles Millar. Los Gatos : Netflix, 2022.
18. Types of Humour. *University Writing Centre Resource*. URL: PDF Resource (date of access: 24.05.2026).
19. What Is a Pun? // Scribbr. URL: Scribbr (date of access: 24.05.2026).
20. What Is Irony in Literature and Film? // Literature and Latte. URL: Literature and Latte (date of access: 24.05.2026).

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.67

Мар'яна Бездольна,
Юлія Бондур

ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ГУМОРУ ТА КАЛАМБУРІВ У ФІЛЬМІ «СІМЕЙКА АДАМС»

У тезах досліджуються лінгвістичні механізми створення гумору у фільмі The Addams Family. Основну увагу приділено каламбуру, іронії, сарказму, гіперболі, невідповідності та сатирі як ключовим засобам формування комічного ефекту. Проаналізовано мовлення персонажів та його роль у створенні альтернативного світогляду, який протиставляється традиційним соціальним нормам. Дослідження показує, що гумор у фільмі виникає через систематичне порушення мовних і прагматичних очікувань. Також здійснено порівняння з серіалом Wednesday, що дозволило виявити перехід від колективного гумору до індивідуального саркастичного стилю.

Ключові слова: *гумор, лінгвістика, каламбур, іронія, сарказм, сатира.*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Мар’яна Олександрівна Бездольна, студентка факультету філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: maryanabezdolna@gmail.com

Mariana Oleksandrivna Bezdolna, student of the Faculty of Philology of the Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: maryanabezdolna@gmail.com

Юлія Бондур, викладач кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: 1mamajulia@gmail.com

Yuliia Bondur, lecturer of the Department of English Philology and Translation of the Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: 1mamajulia@gmail.com

© М. Бездольна, Ю. Бондур
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.68

Hanna Perederii,
Viktoriia Nikitina

PASTICHE AS A METAGENRE OF POSTMODERN LITERATURE

The paper offers a theoretical reassessment of pastiche as one of the central yet ambiguous concepts in postmodern literary theory and explores its function as a metagenric strategy. The study proceeds from the critical tension between Fredric Jameson's definition of pastiche as an ideologically "empty" blank parody and Linda Hutcheon's defense of its reflexive, critical, and generative potential. In this perspective, pastiche is interpreted not merely as a stylistic imitation, but as a sophisticated intertextual practice characterized by stylistic hybridization (blending), recontextualization, and explicit metafictionality. Special attention is paid to how pastiche disrupts the aesthetic illusion and challenges Romantic notions of originality and absolute authorship in the era of hyperreality. Analyzing the literary material of John Fowles, Umberto Eco, Peter Ackroyd, and David Mitchell, alongside Ukrainian postmodern prose (specifically Yuriy Andrukhovych's Perverziia), the article argues that pastiche operates as a frame that organizes diverse generic codes. The study concludes that pastiche remains a highly reflexive, politically and emotionally engaged instrument of cultural critique that continues to evolve, paving the way for new conceptualizations within metamodernist writing.

Key words: *pastiche, parody, metagenre, postmodernism, intertextuality, metafiction, historiographic metafiction, originality, Yuriy Andrukhovych.*

Pastiche is one of the most widely debated yet least precisely defined concepts in postmodern literary theory. Derived from the Latin pasticcio (a mixture, a medley), the term entered art discourse through music and painting, acquiring an independent literary-critical meaning only in the second half of the twentieth century.

Its conceptual importance is well illustrated by Fredric Jameson's decision to make pastiche the cornerstone of his influential account of postmodernism: in his seminal essay "Postmodernism, or the Cultural Logic of Late Capitalism", he described pastiche as a "characteristic practice" and even the "official style" of postmodern culture [4].

After Jameson, pastiche moved to the center of theoretical debate, with scholars disagreeing on three fundamental questions: whether pastiche is purely imitative and semantically "empty"; whether it can function as a critical instrument; and whether it constitutes a genre, a device, or a metagenric strategy.

Jameson's position remains the most influential and the most critical. He defines pastiche as "blank parody," an imitation of dead styles stripped of the ironic or critical distance that characterizes genuine parody [4]. For Jameson, pastiche is a symptom of cultural exhaustion: the postmodern era has used up its stock of authentic novelty, and the artist is left with no choice but to recycle ready-made styles of the past, unable to raise them to the level of critical reflection.

Seen in this light, pastiche is a sign of what Jameson calls the "waning of affect", a surface-level quality devoid of depth and emotional authenticity, characteristic of late capitalism [4].

His examples were Hollywood films of the 1970s and 80s that reproduced the stylistics of noir or the Western without any critical engagement with their ideological dimensions. At the same time, Jameson acknowledged that in specific texts the boundary between pastiche and parody can be too fluid to draw with confidence.

Linda Hutcheon, Jameson's most influential critic, takes a fundamentally different position. In her work she separates pastiche from parody along different lines: "Parody is transformational in its relationship to other texts; pastiche is imitative" [3]. For Hutcheon, however, imitation does not equal emptiness. She stresses that postmodern pastiche is endowed with reflexivity and self-consciousness: it is a metatext that is aware of its own secondary origin and foregrounds that secondaries as part of its meaning.

Within her conceptual framework, "historiographic metafiction", a genre that weaves together fiction and historical document in order to reinterpret the past, represents the most obvious arena for productive pastiche writing. On this account, pastiche can be both a critical and an aesthetically generative tool, the key variable being the reflexivity of author and reader alike [9].

The artistic body of pastiche as a metagenre is formed around several basic poetics, which are dominant and determine its difference from other intertextual practices. The main feature of pastiche is imitation of style (interstyle).

The pastiche text perfectly reproduces the unique voice, syntax, rhythm and vocabulary, as well as the general tonality

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

of the original text. This can be both an imitation of the manner of a particular author (for example, writing in the style of Ernest Hemingway - a laconic style), and the restoration of stylistic features of an entire literary era (as in Victorian novels or Baroque poetry).

Moreover, it is a hybridization of ideas, a mixing of models (blending). Postmodern pastiche rarely stops at only imitating one source, it is usually built on the principle of polypasti, where individual elements are borrowed from different, often even incompatible cultures.

The writer deliberately combines classical literary canons with niche genres of mass culture (comics, noir detective stories, travel guides, how-to guides).

The third difference is recontextualization. Stolen elements, narratives, or characters find their way to a completely different place (for example, Victorian characters in the cut-out walls of cyberpunk). This causes alienation, exposes the artificiality of the initial genre conventions, and prompts the reader to reflect on the ideological and aesthetic prejudices embedded in them.

After all, pastiche is strongly associated with metafiction and the destruction of aesthetic illusion. The pastiche text perpetuo dances around its construction, functioning as a "text within a text." It is aware of itself as an artifact that immediately opposes realism and challenges the boundaries between fiction and worlds beyond the text [10].

Theorists who take a broad view of pastiche tend to define it not as a genre or a technique but as a metagenric strategy. A metagenre operates at a level "above" individual genres, shaping the conditions under which they interpenetrate, transform, and cite one another.

In this sense, pastiche is a frame that organizes the interaction of different generic and stylistic codes within a single text. It is not identical with any one genre (novel, poetry, essay), yet it can manifest in any of them, and it is precisely this generic omnivorousness that gives pastiche its metagenric character.

N. Mambrol, systematizing the theory of pastiche, argues that it "is a kind of permutation, a shuffling of generic and grammatical clichés," the result being a heterogeneous text that belongs simultaneously to several genres and cannot be reduced to any one of them [8].

Inextricably linked to pastiche is the concept of intertextuality, introduced by Julia Kristeva in 1967 and developed by Roland Barthes in his essay "The Death of the Author" (1968). In postmodern theory, every text is a "mosaic of quotations" that absorbs and transforms other texts [1].

Pastiche is the most open and self-aware form of this intertextuality: rather than concealing its borrowings, it puts them on display as a constructive principle. Revealingly, the difference between pastiche and plagiarism is the difference between overt and covert borrowing, where the plagiarist tries to erase the traces of another's text, the pasticheur does the opposite, marking the alien source and turning its presence into a semantic and aesthetic effect. In this respect, pastiche is simultaneously a gesture of humility (acknowledging one's sources) and of audacity (appropriating others' styles as raw material).

One of the most instructive examples of pastiche put to productive use is John Fowles's novel The French Lieutenant's Woman (1969). The text is written in the traditional Victorian narrative manner of Hardy, Eliot, and Trollope, yet with one crucial difference: the author appears as a character in his own novel, thereby raising the question of authorship and reality in the most direct possible way.

Fowles reproduces not merely the style of the Victorian novel (which is already pastiche in itself), but the stance of the Victorian novelist, the omniscient narrator's posture, the moral maxims, only to subvert that stance from within. Every Victorian convention is simultaneously adopted and problematized.

Hutcheon described precisely this kind of writing, where pastiche imitation serves critical analysis, as "historiographic metafiction." At the novel's close, Fowles offers three different endings, a gesture that openly thematizes the conventional and arbitrary nature of any narrative conclusion.

Another case in point is Umberto Eco's The Name of the Rose (1980). The novel operates as a pastiche of several genres at once: the medieval chronicle novel, the detective story, the semiotic treatise, and theological polemic. Eco does not simply copy these genres, he constructs a hall of mirrors between them, in which each generic code comments on and deconstructs the others. The medieval monastery is a space not only of theological dispute but of semiotic play, and it is this layering of registers that produces the simultaneous sense of immersion and detachment that is the hallmark of the pastiche reading experience.

Peter Ackroyd is arguably the most consistent practitioner of literary pastiche in British fiction. His novel Chatterton (1987) centers on the real historical poet Thomas Chatterton, notorious for forging medieval ballads, and thematically places questions of authenticity, originality, and artistic borrowing at its very core.

Ackroyd recreates the eighteenth-century style of Chatterton himself, moving between temporal planes and genres so fluidly that the boundary between original and copy, between past and present, dissolves entirely. As an author, Ackroyd constructs London's "topographical identity" through the layering of styles from different eras, each successive stratum serving as a pastiche of the one before. This technique turns time and place themselves into the material of pastiche treatment, reaching well beyond mere stylistic imitation.

The central philosophical problem to which pastiche responds is the crisis of originality in the postmodern era. The

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

very idea of originality is a product of Romantic aesthetics and is by no means a necessary condition of artistic value.

Through deconstruction, quotation, irony, and pastiche, postmodernism has built an alternative concept of artistic value, one in which a work's worth is determined not by the priority of its utterance but by the quality and semantic richness of its engagement with prior texts and traditions. Baudrillard, in Simulacra and Simulation (1981), gave this logic its most radical formulation: in the age of hyperreality, the distinction between original and copy disappears, and all texts become simulacra, signs without a referent [Baudrillard].

On this reading, pastiche is not a form of degradation but an honest reflection of the conditions of cultural production, in which no utterance can claim absolute precedence.

Since the 2010s, scholars have begun asking what happens to pastiche after postmodernism. The article "Metamodern Pastiche: Introduction" observes that pastiche remains a key practice in post-postmodern texts as well, but takes on a new dimension: emotional engagement replaces ironic detachment, and a conscious re-evaluation of values takes the place of deconstruction [11].

A telling example is David Mitchell's Cloud Atlas (2004), in which several genre pastiches, ranging from a nineteenth-century sea journal to dystopian science fiction, are bound together by a sustained inquiry into the nature of human decency and moral choice across different cultural and temporal settings. The novel demonstrates that pastiche need not signal value nihilism; it can serve as an instrument of serious humanist writing [5].

A vivid manifestation of total ironic consciousness is the "inter-authorial" dialogue, built on the playful replay of each other's titles and artistic concepts, which is observed, for example, in the prose of Y. Vynnychuk, Y. Andrukhovych, A. Stasyuk, Y. Kleynotsky, and T. Prokhask. To analyze the microstructures of pastiche, it is advisable to use the theory of frames, which R. Leppigalme applies to the study of ironic allusions [6].

The frame, as a stable linguistic construction fixed in the consciousness of the community, is subject to modification within the framework of the pastiche, which allows the author to ironically lower the status of a character or situation without directly using traditional satirical means, relying entirely on the intertextual competence of the reader.

In Ukrainian literary practice, the classic pastiche novel is Yuriy Andrukhovych's "Perversion". The narrative space of the work consists of a preface, an afterword by the publisher, thirty-one text fragments and a ramified paratext, which forms a complex superstructure of the novel's discourse. The narrative consciously violates the rules of plausibility, combines different types of writing, involves poetic inserts and declares the direct entry of extratextual reality into the artistic world [7].

At the genealogical level, the novel integrates a parable, a detective story, an elegy, a fairy tale, a fable, an anecdote and an essay. Such a romantic type of postmodern prose denies the simplified interpretation of Barthes's concept of "the death of the author". The author in the pastiche novel declares himself much more actively than in classical literature, combining the hypostases of a real writer, narrator and character into a holistic ironic image.

To conclude, pastiche as a metagenre of postmodern literature is a considerably more complex and ambiguous phenomenon than the negativist critics led by Jameson would have us believe. The analysis conducted here permits the following conclusions. First, pastiche is a metagenric strategy rather than a discrete genre: it operates through any genre, subordinating that genre to the logic of intertextual interaction. Second, pastiche need not be "empty" or devoid of critical reflection: Hutcheon, Eco, and the practice of the finest postmodern texts demonstrate that it can serve as an instrument of sharp cultural and even ideological critique, provided both author and reader bring the necessary reflexivity. Third, pastiche is a symptom of a fundamental shift in our understanding of authorship, originality, and literary production: it calls Romantic notions of genius into question and introduces a collective dimension into what is conventionally regarded as a purely individual creative act. Fourth, the question of pastiche's fate in the post-postmodern era remains open: whether it will retain its ironic form or transform into a more synthetic yet no less reflexive metamodernist variant is something that the further development of literature and literary theory will show.

References

1. Barthes R.THE DEATH OF THE AUTHOR. URL: https://writing.upenn.edu/~taransky/Barthes.pdf (accessed: 26.05.2026)
2. Baudrillard J. Simulacra and Simulation.Originally published in French by Editions Galilee 1981. URL: https://0ducks.wordpress.com/wp-content/uploads/2014/12/simulacra-and-simulation-by-jean-baudrillard.pdf (accessed: 26.05.2026)
3. Hutcheon L. A Poetics of Postmodernism: History, Theory, Fiction. New York: Routledge, 1988. 283 p. URL: http://82.194.16.162:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/921/A_POETICS_OF_POSTMODERNISM_by_LINDA_HUTC%20%281%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y (accessed: 26.05.2026)
4. Jameson F. Postmodernism, or the Cultural Logic of Late Capitalism. *New Left Review.* 1984. No. 146 (July–August). P. 53–92. URL: https://web.education.wisc.edu/halverson/wp-content/uploads/sites/33/2012/12/jameson.pdf (accessed: 26.05.2026)
5. Kontsur Yu. David Mitchell's Cloud Atlas – When Puzzles of Different Genres Assemble into a Panorama of Time. Chytomo. 2026. URL: https://chytomo.com/atlas-khmar-devida-mitchella-koly-pazly-riznykh-zhanriv-skladaiutsia-v-panoramu-chasu/ (accessed: 26.05.2026)

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

6. Kropyvko, I. V. Postmodernist Irony and Laughter. *Series "Philological Sciences",* 2020, No. 2 (20). P. 20-32. URL: https://phil.duan.edu.ua/images/PDF/2020/2/2.pdf (accessed: 26.05.2026)
7. Literary Encyclopedia: in 2 vols. / [author-compiler Yu. I. Kovaliv]. Kyiv: Academic Center "Academy", 2007. Vol. 2. 624 p. URL: https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/dicer/%D0%94_26.053.07/Nezhiva.pdf (accessed: 26.05.2026)
8. Mambrol N. Postmodern Use of Parody and Pastiche. 2021. URL: https://literariness.org/2016/04/05/postmodern-use-of-parody-and-pastiche/ (accessed: 26.05.2026)
9. Pastiche - Literary Theory And Criticism – Fiveable. URL: https://fiveable.me/literary-theory-criticism/unit-12/pastiche/study-guide/fW9uhVOpMpwXUAWQ (accessed: 26.05.2026)
10. Tykha U. I. Pastysh as a manifestation of postmodern consciousness. Scientific notes. Series “Philological”. Issue 27. URL: https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/view/1271/1116 (accessed: 26.05.2026)
11. Vermeulen T., Wilkins K. Metamodern pastiche Introduction, *Screen*, 2024. Volume 65, Issue 1. P. 116–120. URL: https://academic.oup.com/screen/article/65/1/116/7632059 (accessed: 26.05.2026)

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.68

Ганна Передерій,
Вікторія Нікітіна

ПАСТИШ ЯК МЕТАЖАНР ПОСТМОДЕРНОСТІЙНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

У статті пропонується теоретична переоцінка пастишу як одного з центральних, але неоднозначних понять у постмодерністській літературній теорії та досліджується його функція як метагенричної стратегії. Дослідження виходить з критичної напруженості між визначенням пастишу Фредеріком Джеймсоном як ідеологічно «порожньої» пародії та захистом Ліндою Гатчон його рефлексивного, критичного та генеративного потенціалу. У цій перспективі пастиш інтерпретується не просто як стилістична імітація, а як складна інтертекстуальна практика, що характеризується стилістичною гібридизацією (змішуванням), реконтекстуалізацією та експліцитною метафікційністю. Особлива увага приділяється тому, як пастиш порушує естетичну ілюзію та ставить під сумнів романтичні уявлення про оригінальність та абсолютне авторство в епоху гіперреальності. Аналізуючи літературний матеріал Джона Фаулза, Умберто Еко, Пітера Акройда та Девіда Мітчелла, а також українську постмодерністську прозу (зокрема, «Перверзію» Юрія Андруховича), у статті стверджується, що пастиш функціонує як фрейм, що організовує різноманітні жанрові коди. У дослідженні робиться висновок, що пастиш залишається високорефлексивним, політично та емоційно залученим інструментом культурної критики, який продовжує розвиватися, прокладаючи шлях для нових концептуалізацій у метамодерністській літературі.

Ключові слова: *пастиш, пародія, метажанр, постмодернізм, інтертекстуальність, метафікція, історіографічна метафікція, оригінальність, Юрій Андрухович.*

Information about the Authors / Відомості про авторів

Ганна Передерій, кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: perederiy.g@chmnu.edu.ua, https://orcid.org/0009-0005-1392-1241.

Hanna Perederii, PhDinPhilology, Associate Professor at the Department of English Philology and Translation, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: perederiy.g@chmnu.edu.ua, https://orcid.org/0009-0005-1392-1241.

Вікторія Нікітіна, студентка 542м-д групи факультету філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: viktoriianikitinalee@gmail.com

Viktoriia Nikitina, 5th yearstudent, FacultyofPhilology, PetroMohylaBlackSeaNationalUniversity, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: viktoriianikitinalee@gmail.com

© Г. Передерій, В. Нікітіна
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.69

Hanna Perederii,
Mariia Yevdokymova

FILM DISCOURSE IN THE LINGUISTIC PARADIGM

The paper deals with the theoretical interpretation of film discourse within the modern linguistic paradigm. The study proceeds from the understanding of discourse as language functioning in a specific communicative, social and cultural context. In this perspective, film discourse is considered not merely as a sequence of dialogues in a film, but as a complex communicative phenomenon that combines verbal, visual, acoustic and pragmatic components. Special attention is paid to the multimodal nature of film discourse, since meaning in cinema is created through the interaction of speech, intonation, gesture, facial expression, music, sound effects, camera work and visual composition. The article argues that film discourse occupies an important place in contemporary linguistics because it reflects the transformation of communication in audiovisual culture and requires an interdisciplinary approach. Within the linguistic paradigm, film discourse may be analyzed through discourse studies, pragmatics, stylistics, semiotics, sociolinguistics and multimodal analysis. The paper emphasizes that verbal language in film performs not only informative, but also characterological, emotional, persuasive and aesthetic functions. As a result, film discourse is presented as a productive object of linguistic research that allows scholars to study how language interacts with other semiotic systems in the construction of meaning, identity, social relations and audience response.

Key words: *discourse, film discourse, linguistic paradigm, multimodality, verbal means, pragmatics, stylistics, communication, audiovisual text, semiotics.*

In modern linguistics, the concept of **discourse** has become one of the key categories for the analysis of **language in use**. Unlike the traditional notion of text, discourse is not limited to the verbal structure of a message. It includes the **communicative situation**, participants, intentions, social relations, cultural background and **pragmatic conditions** under which communication takes place. Therefore, discourse is usually interpreted as **language functioning in context**, that is, as a **communicative event** in which linguistic and extra-linguistic factors are inseparably connected [1, p. 81–88].

Such an understanding is especially important for the study of **audiovisual communication**. In contemporary culture, a significant part of communication is realized not only through written or spoken words, but also through films, series, trailers, video platforms and other screen forms. This has led to the emergence and development of **film discourse** as an object of linguistic research. **Film discourse** may be defined as a complex type of **audiovisual discourse** in which meaning is created through the interaction of **verbal language** and **non-verbal semiotic resources**. These resources include speech, intonation, pauses, gestures, facial expressions, music, sound effects, editing, camera angles, lighting, colour and visual composition.

The relevance of **film discourse** in the **linguistic paradigm** is connected with the fact that cinema represents a specific form of communication between the creators of a film and its audience. On the one hand, film discourse contains **verbal elements**, such as dialogues, monologues, voice-over narration, written inscriptions, titles and subtitles. On the other hand, these elements function within a broader **audiovisual system**. A phrase pronounced by a character in a film is never isolated from the visual and acoustic context. Its meaning depends not only on vocabulary and grammar, but also on **intonation**, facial expression, rhythm, camera focus, background music and the situation in which it is uttered.

At the beginning of the twenty-first century, **film discourse studies** have increasingly developed within the **multimodal paradigm**. Researchers emphasize that film meaning cannot be explained only by analyzing the verbal text of dialogues. Film is a **multimodal phenomenon** because it combines several semiotic channels at the same time [2, p. 936–941]. In this sense, film discourse requires a special linguistic approach that takes into account the interaction between language and other modes of **meaning-making**. **Multimodal discourse analysis** is particularly productive for this purpose, as it studies how different semiotic resources cooperate in communication [3, p. 17–26].

Within the **linguistic paradigm**, film discourse may be examined at several levels. At the **lexical level**, attention is paid to word choice, evaluative vocabulary, colloquial expressions, idioms, slang, professional terminology and culturally

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

marked units. Lexical choices in film dialogue often help to construct characters' social status, emotional state, worldview and relationships with others. For example, the use of informal vocabulary may indicate intimacy or conflict, while official or formal language may mark distance, authority or social hierarchy.

At the **syntactic level**, film discourse may be analyzed through sentence structure, ellipsis, repetition, incomplete utterances, rhetorical questions and interruptions. Unlike written literary texts, film dialogues often imitate **spontaneous speech**. Therefore, they frequently contain pauses, unfinished sentences, overlapping speech and short emotional reactions. These features make film discourse closer to everyday oral communication, although it remains artistically organized and carefully constructed.

At the **pragmatic level**, film discourse is studied through **speech acts**, communicative intentions, politeness strategies, implicatures, irony, manipulation and persuasion. Characters do not simply exchange information; they ask, promise, threaten, persuade, confess, accuse, command, comfort or deceive. The **pragmatic meaning** of an utterance depends on the situation and on the relationship between speakers. In film discourse, this meaning is intensified by visual and acoustic means. A simple phrase may acquire ironic, threatening or emotional force because of the character's tone of voice, facial expression or the surrounding visual frame.

Another important aspect of film discourse is **characterisation**. Language in cinema performs a **character-building function**. Through speech, the audience learns about a character's personality, education, social background, emotional condition and moral position. However, film characterisation is never purely verbal. Words interact with costume, gesture, facial expression, movement, lighting and music. For this reason, the linguistic analysis of film discourse must consider how **verbal and non-verbal elements** jointly create the image of a character.

Film discourse is also closely connected with **stylistics**. Different film genres use language in different ways. In drama, dialogue may be psychologically deep and emotionally intense. In comedy, language often relies on wordplay, irony, exaggeration and unexpected communicative turns. In detective films, discourse may include questioning, hidden meanings, logical reconstruction and suspense. In fantasy or science fiction, language may create fictional worlds through special terminology, names and mythological references. Thus, film discourse reflects both general communicative principles and **genre-specific linguistic features**.

The **socio-cultural dimension** of film discourse is equally significant. Films transmit cultural values, social norms, stereotypes, ideological positions and models of behaviour. Through language and audiovisual representation, film discourse may construct images of gender, class, ethnicity, profession, power and identity. For this reason, film discourse is important not only for linguistics, but also for **cultural studies**, **media studies** and **social semiotics**. It allows researchers to examine how language participates in the production and circulation of meanings in society.

Subtitles and translation also form an important part of film discourse studies. When a film is translated into another language, its discourse changes. The translator has to transfer not only the literal meaning of words, but also humour, emotions, cultural references, pragmatic intentions and stylistic features. In subtitles, this process becomes even more complicated because of spatial and temporal limitations. As a result, some elements may be shortened, adapted or omitted. Therefore, **audiovisual translation** demonstrates how film discourse functions across languages and cultures.

The study of film discourse is especially relevant in the context of **modern digital media**. Films and series are now consumed globally through streaming platforms, social networks and online discussions. This expands the **communicative space** of film discourse. A film no longer exists only as a finished audiovisual product; it becomes part of a broader media environment that includes trailers, interviews, reviews, fan discussions, memes, comments and promotional materials. Consequently, the linguistic paradigm must take into account not only the **internal discourse** of a film, but also the **external discourse** surrounding it.

Thus, film discourse can be understood as a **complex communicative system** in which verbal language functions together with other **semiotic modes**. Its study requires the combination of discourse analysis, pragmatics, stylistics, semiotics, sociolinguistics and multimodal analysis. Film discourse demonstrates that language in contemporary communication is rarely isolated. It is embedded in visual, acoustic and cultural contexts that influence its meaning and effect on the audience.

Therefore, the concept of **film discourse** occupies an important place in the modern **linguistic paradigm**. It allows scholars to analyze how meaning is produced in **audiovisual texts**, how characters and social relations are constructed, how emotions are transmitted, and how the audience is influenced. Film discourse proves that linguistic research must go beyond the analysis of verbal structures alone and consider language as part of a broader **multimodal communicative process**. In this sense, film discourse is not only a relevant object of linguistic study, but also a productive field for understanding the development of communication in contemporary audiovisual culture

References

1. Denysova, N. B., Tsapro, G. Yu. Discourse: From General Notions to Academic Discourse. *Transcarpathian*

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Philological Studies, 2024. No. 35. P. 81–88. DOI: 10.32782/tps2663-4880/2024.35.14. https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2024.35.14 [In English].
2. Xing, Q. Multimodal Discourse Analysis on A Cartoon Film Trailer Up. *Journal of Linguistics and Communication Studies*, 2022. Vol. 1, no. 1. P. 17–26. DOI: 10.56397/JLCS.2022.11.04. https://doi.org/10.56397/JLCS.2022.11.04 [In English].
3. Ngo, T. Gesture as Transduction of Characterisation in Children's Literature Animation Adaptation. *The Australian Journal of Language and Literacy*, 2018. Vol. 41, no. 1. P. 30–43. DOI: 10.1007/BF03652004. https://doi.org/10.1007/BF03652004 [In English].
4. Kozloff, S. *Overhearing Film Dialogue*. Berkeley; Los Angeles: University of California Press, 2000. 332 p. [In English].
5. Bednarek, M. The Language of Fictional Television: Drama and Identity. London; New York: Continuum, 2010. 280 p. [In English].
6. Bateman, J., Schmidt, K.-H. *Multimodal Film Analysis: How Films Mean*. London; New York: Routledge, 2012. 330 p. [In English].

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.69

Ганна Передерій,
Марія Євдокимова

КІНОДИСКУРС У ЛІНГВІСТИЧНІЙ ПАРАДИГМІ

У статті розглянуто теоретичне осмислення кінодискурсу в межах сучасної лінгвістичної парадигми. Вихідним є розуміння дискурсу як мови, що функціонує в конкретному комунікативному, соціальному та культурному контексті. У такій перспективі кінодискурс розглядається не лише як сукупність діалогів у фільмі, а як складне комунікативне явище, що поєднує вербальні, візуальні, акустичні та прагматичні компоненти. Особливу увагу приділено мультимодальній природі кінодискурсу, оскільки значення в кіно формується через взаємодію мовлення, інтонації, жесту, міміки, музики, звукових ефектів, операторської роботи та візуальної композиції. Доведено, що кінодискурс посідає важливе місце в сучасній лінгвістиці, оскільки відображає трансформацію комунікації в аудіовізуальній культурі та потребує міждисциплінарного підходу. У межах лінгвістичної парадигми кінодискурс може аналізуватися з позицій дискурсології, прагматики, стилістики, семіотики, соціолінгвістики та мультимодального аналізу. Підкреслено, що вербальна мова у фільмі виконує не лише інформативну, а й характерологічну, емоційну, впливову та естетичну функції. У результаті кінодискурс постає продуктивним об'єктом лінгвістичного дослідження, що дає змогу вивчати взаємодію мови з іншими семіотичними системами у процесі конструювання смислу, ідентичності, соціальних відносин і реакції глядача.

Ключові слова: *дискурс, кінодискурс, лінгвістична парадигма, мультимодальність, вербальні засоби, прагматика, стилістика, комунікація, аудіовізуальний текст, семіотика.*

Information about the Authors / Відомості про авторів

Ганна Передерій, кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: perederiy.g@chmnu.edu.ua, https://orcid.org/0009-0005-1392-1241

Hanna Perederii, PhD in Philology, Associate Professor at the Department of English Philology and Translation, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: perederiy.g@chmnu.edu.ua, https://orcid.org/0009-0005-1392-1241.

Марія Євдокимова, студентка магістратури факультету філології кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: mariaevdokumova23@gmail.com.

Mariia Yevdokymova, Master's student of the Faculty of Philology, Department of English Philology and Translation, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: mariaevdokumova23@gmail.com.

© Г. Передерій, М. Євдокимова
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.70

Hanna Perederii,
Ksenia Sharkova

ANIMATION DISCOURSE AS A LINGUISTIC TERM

*The paper offers a theoretical interpretation of **animation discourse** as a linguistic term and analyzes its functioning on the material of Neil Gaiman'sCoraline and Henry Selick's animated adaptation of the same work. The study proceeds from the contemporary understanding of discourse as a communicative event that includes both the verbal text and the socio-cultural context of its realization. In this perspective, animation discourse is interpreted as a subtype of multimodal discourse in which meaning is produced through the interaction of verbal and non-verbal resources, such as dialogue, intonation, gesture, sound, music, cinematography, and visual design. Particular attention is paid to the linguistic organization of speech in the literary and animated versions of Coraline, including lexical choice, syntactic structure, repetition, address forms, evaluative language, and their influence on the recipient. The article argues that the animated adaptation does not merely reproduce the literary source, but reorganizes its discourse by redistributing semantic and emotional functions among speech, voice, gesture, and image. As a result, animation discourse is presented as a productive linguistic term for the analysis of animated narratives in which language functions together with other semiotic modes to shape characterisation, atmosphere, and audience response.*

Keywords: *discourse, animation discourse, film discourse, multimodality, verbal means, characterisation, pragmatics, Neil Gaiman, Coraline.*

In modern linguistics, the notion of **discourse** is understood much more broadly than the notion of text. Contemporary discourse studies interpret it as language functioning in context, that is, as an utterance or text inseparable from its communicative situation, participants, and socio-cultural conditions. One recent overview of discourse theory notes that in 21st-century linguistic studies discourse is treated, among other things, as a text or utterance in a socio-cultural context and as a communicative event that includes both text and context [1, p. 81–88]. This understanding is methodologically important because it makes it possible to study not only what is said, but also how meaning is produced, transmitted, and perceived in a particular communicative environment.

From this perspective, the term **animation discourse** may be used as a linguistically grounded analytical category. Although this term is less stabilized in scholarship than *discourse*, *film discourse*, or *multimodal discourse*, it can be productively defined as a subtype of audiovisual discourse in which verbal meaning is created through interaction with visual, acoustic, and kinetic resources. Research on film discourse emphasizes that its study at the beginning of the 21st century is dominated by a multimodal paradigm, according to which meaning in film is not generated by language alone but by the coordinated operation of multiple semiotic channels [2, p. 936–941]. Multimodal discourse analysis likewise stresses that meaningful communication often involves several modes at once, including speech, image, colour, sound, and action [3, p. 17–26]. Therefore, animation discourse can be understood as the functioning of language in animated narrative under conditions where speech acts together with voice, rhythm, image, gesture, sound effects, and music.

This term is especially useful when applied to *Coraline*, because the work exists in two closely related but discursively different forms: Neil Gaiman's 2002 novella and Henry Selick's 2009 stop-motion animated adaptation. A study devoted specifically to both versions of *Coraline* shows that the book and the film share the same gothic basis, yet differ significantly in the way they organize characterisation, atmosphere, and emotional experience [5, p. 20–40]. Consequently, *Coraline* provides an excellent case for demonstrating how the same story moves from literary discourse, where language largely bears the burden of description and focalisation, into animation discourse, where language becomes only one component within a broader multimodal structure.

If discourse is viewed as language-in-context, then in the literary version of *Coraline* meaning is constructed primarily through **narration, lexical choice, descriptive syntax, and focalisation through the child protagonist**. Studies of the novel emphasize that *Coraline* raises questions of identity, uncanniness, and subjective development, and that its effect depends to a large extent on the way the verbal narrative organizes these themes [6, p. 159–168; 7, p. 390–407]. In the

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

novella, the reader receives access to Coraline's perception through descriptive passages and verbal contrasts between the ordinary world and the "other" world. This means that in literary discourse the fantastic and the threatening are verbalized through word choice, sentence rhythm, repetition, and the gradual accumulation of details.

In the animated adaptation, however, the role of language changes. It remains important, but it no longer functions alone. Research on the film version of *Coraline* points out that cinematic storytelling uses music, sound effects, tones of voice, breathing, pauses, and additional dialogue to communicate emotions that in the novel can be conveyed through narration or inner focalisation [5, p. 20–40]. This is one of the key reasons why the term **animation discourse** is useful: it allows the scholar to analyze how speech in animation works not in isolation but in coordination with non-verbal signs. Thus, a line spoken by a character in animation is never "just" a sentence; it is simultaneously a vocal act, an emotional cue, a rhythmic unit, and part of a visual sequence.

A crucial linguistic feature of animation discourse is the different weight carried by **words and sentences**. In literary discourse, a sentence may describe setting, action, evaluation, and inner state all at once. In animation discourse, some of these functions are transferred away from verbal language and redistributed among image, gesture, and sound. This redistribution has been demonstrated in multimodal studies of animation and film trailers, where spoken lines, visual signs, music, and camera design jointly produce the message received by viewers [3, p. 17–26]. In other words, the verbal component in animation is usually more compressed, but at the same time more pragmatically charged: a short phrase may become highly influential because it is reinforced by facial expression, voice quality, soundscape, and montage.

The stop-motion adaptation of *Coraline* is particularly revealing in this respect. A linguistic reading of animation discourse in the film should examine not only vocabulary and syntax, but also **address forms, repetition, imperative constructions, evaluative adjectives, irony, hesitation markers, and the contrast between reassuring and threatening speech**. The discourse of the Other Mother, for example, is built on seduction through apparently caring verbal forms, but their pragmatic force changes as the plot develops. In the novel this effect emerges through narrative framing and the gradual recognition of false intimacy; in the film the same effect is intensified by vocal performance, timing, and visual stylization. Such interaction between linguistic and non-linguistic signs is one of the central properties of animation discourse as a multimodal communicative form.

Another important aspect is the role of **gesture**. In the case of *Coraline*, gesture has been shown to contribute independently to characterisation in the animated adaptation. Thu Ngo's study of the film argues that in digital multimodal literature such as film, language is only one among many resources, including action, body language, sound, cinematography, and lighting, and that gesture and co-occurring speech do not simply duplicate each other's meanings [4, p. 30–43]. This observation is crucial for understanding animation discourse as a linguistic term. It shows that the linguistic analysis of animation cannot stop at words and grammar; it must account for how speech cooperates with bodily and visual expression. In this sense, animation discourse extends traditional linguistic analysis toward a multimodal examination of meaning-making.

The difference between the novel and the film version of *Coraline* can also be observed in the distribution of **dialogic functions**. In the novel, Coraline's inner reactions and perceptions are more directly embedded in the narrative discourse. In the film, some of these interpretive and emotional functions are externalized through additional interaction, especially through the character of Wybie, who is not present in the same narrative role in the novella. Torres-Fernández notes that Wybie helps reconstruct traces of Coraline's inner monologue and also introduces comic and dialogic elements that ease the tension of the gothic atmosphere [5, p. 20–40]. This is a telling example of how animation discourse may require the expansion or reorganization of verbal material in order to compensate for the reduced access to narrative interiority.

Thus, in the literary source the reader is guided mainly by **verbal narration**, while in the animation the viewer is guided by **multimodal discourse**, where speech becomes one coordinated layer among others. This does not reduce the importance of language; on the contrary, it changes its function. In animation discourse, language tends to be more dialogic, performative, rhythmically marked, and pragmatically intensified. Words gain additional persuasive or emotional force from the medium in which they are uttered. The same lexical unit may sound playful, ironic, sinister, or comforting depending on intonation, tempo, gesture, and the visual frame in which it appears [2, p. 936–941; 4, p. 30–43].

Therefore, the term **animation discourse** can be justified as a linguistic term if it is understood not as "language in cartoons" in a narrow sense, but as a **multimodal communicative system** in which verbal language functions together with image, voice, gesture, music, and sound design to construct meaning and influence the audience. On the material of *Coraline*, this term proves especially productive because it allows us to compare how one narrative is organized differently in literary and animated form. The novel foregrounds descriptive and focalized verbal discourse, while the film redistributes narrative functions across dialogue, sound, movement, and visual atmosphere. Such a comparison demonstrates that animation discourse is a relevant analytical tool for contemporary linguistics, particularly at the intersection of discourse studies, pragmatics, stylistics, and multimodal analysis [1, p. 81–88; 2, p. 936–941; 5, p. 20–40].

References

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

1. Denysova, N. B., Tsapro, G. Yu. Discourse: From General Notions to Academic Discourse. Transcarpathian Philological Studies, 2024. No. 35. P. 81–88. DOI: 10.32782/tps2663-4880/2024.35.14. https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2024.35.14 [In English].
2. Xing, Q. Multimodal Discourse Analysis on A Cartoon Film Trailer Up. Journal of Linguistics and Communication Studies, 2022. Vol. 1, no. 1. P. 17–26. DOI: 10.56397/JLCS.2022.11.04. https://doi.org/10.56397/JLCS.2022.11.04 [In English].
3. Ngo, T. Gesture as Transduction of Characterisation in Children's Literature Animation Adaptation. The Australian Journal of Language and Literacy, 2018. Vol. 41, no. 1. P. 30–43. DOI: 10.1007/BF03652004. https://doi.org/10.1007/BF03652004 [In English].
4. Torres-Fernández, J. J. The Story of Coraline(s): A Gothic Coming of Age. REDEN: Revista Española de EstudiosNorteamericanos, 2021. Vol. 3, no. 1. P. 20–40. DOI: 10.37536/reden.2021.3.1423. https://doi.org/10.37536/reden.2021.3.1423 [In English].
5. Rudd, D. An Eye for an I: Neil Gaiman's Coraline and Questions of Identity. Children's Literature in Education, 2008. Vol. 39, no. 3. P. 159–168. https://eric.ed.gov/?id=EJ798832 [In English].
6. Gooding, R. "Something Very Old and Very Slow": Coraline, Uncanniness, and Narrative Form. Children's Literature Association Quarterly, 2008. Vol. 33, no. 4. P. 390–407. DOI: 10.1353/chq.0.1874. https://doi.org/10.1353/chq.0.1874 [In English]

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.70

Ганна Передерій,
Ксенія Шаркова

АНІМАЦІЙНИЙ ДИСКУРС ЯК ЛІНГВІСТИЧНИЙ ТЕРМІН

У статті запропоновано теоретичне осмислення поняття ***анімаційний дискурс*** *як лінгвістичного терміна та проаналізовано його функціонування на матеріалі роману Ніла ГейманаCoraline і його анімаційної екранізації Генрі Селіка. Вихідним є сучасне розуміння дискурсу як комунікативної події, що охоплює не лише вербальний текст, а й контекст його реалізації. У такій перспективі анімаційний дискурс тлумачиться як різновид мультимодального дискурсу, в якому смисл формується через взаємодію вербальних і невербальних ресурсів: діалогу, інтонації, жесту, звуку, музики, кіномови та візуального дизайну. Особливу увагу приділено мовній організації висловлювань у літературній та анімаційній версіях Coraline, зокрема лексичному добору, синтаксичній структурі, повтору, формам звертання, оцінній лексиці та їхньому впливу на реципієнта. Доведено, що анімаційна адаптація не просто відтворює літературне першоджерело, а перебудовує його дискурс, перерозподіляючи смислові й емоційні функції між мовленням, голосом, жестом і зображенням. У результаті animationdiscourse постає продуктивним лінгвістичним терміном для аналізу анімаційних наративів, у яких мова функціонує у взаємодії з іншими семіотичними модусами та формує характеризацію персонажів, атмосферу й вплив на глядача.*

Ключові слова: *дискурс, анімаційний дискурс, кінодискурс, мультимодальність, вербальні засоби, характеризація, прагматика, Ніл Ґейман, Coraline.*

Information about the Authors / Відомості про авторів

Ганна Передерій, кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: perederiy.g@chmnu.edu.ua, https://orcid.org/0009-0005-1392-1241.

Hanna Perederii, PhD in Philology, Associate Professor at the Department of English Philology and Translation, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: perederiy.g@chmnu.edu.ua, https://orcid.org/0009-0005-1392-1241.

Ксенія Шаркова, студентка 541мз групи факультету філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: sharkovaksenia02@gmail.com.

Ksenia Sharkova,5th year student, Faculty of Philology, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: sharkovaksenia02@gmail.com.

© Г. Передерій, К. Шаркова
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)

№ 2(1) 2026

Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.71

Larena Schäfer

FOREIGN LANGUAGE EDUCATION IN THE AGE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE: REFRAMING LEARNING GOALS, PROCESSES AND TEACHER PROFESSIONALIZATION

The rapid development of generative artificial intelligence has triggered fundamental debates about the future of foreign language education. Since AI-based tools can generate, translate and revise foreign language texts, they contest established assumptions about language learning and communicative competence. This report argues that AI does not render foreign language education obsolete. Rather, it requires a redefinition of its educational aims, a strong focus on language-learning processes, and an emphasis on teachers' professional judgment.

Key words: *Artificial intelligence, foreign language education, teacher professionalism, lesson planning, learning processes, assessment.*

The emergence of generative artificial intelligence has notably influenced educational discourse. Following the release of ChatGPT in late 2022, the application reached an estimated 100 million monthly active users within two months and was recognized as the fastest-growing consumer application at that time (Francisco & Dave, 2023). This rapid development generated enthusiasm along with concern among educators (Lampropoulos et al., 2025). Foreign language education has been particularly affected by these discussions. The ability of AI systems to produce grammatically correct texts, translate between languages, provide feedback on learner writing, and generate classroom materials within seconds calls into question traditional assumptions regarding the purposes and methods of foreign language instruction (Grünewald, 2019; Strasser, 2020).

This report examines the current debates and addresses the following question: In which areas can artificial intelligence meaningfully support foreign language teaching and learning, and where does human expertise remain essential? The analysis is structured around three core dimensions of pedagogical practice: lesson planning, foreign language learning processes, and assessment. These dimensions are subsequently connected to wider implications for foreign language education in the context of AI. The central argument is that AI does not replace foreign language education. Rather, it highlights that foreign language education encompasses more than the production of correct linguistic output, as it also involves cultural understanding, social interaction, perspective-taking, and language awareness.

In the context of lesson planning, AI tools can provide multiple forms of support (Moorhouse, 2024). Educators may use these tools to generate texts, create differentiated tasks, adapt materials for varying proficiency levels, design glossaries, produce comprehension questions, or formulate communicative prompts. Particularly in settings in which teachers face time constraints, such tools can reduce workload and offer initial resources for lesson preparation. Additionally, AI can generate alternative forms of input or output, accordingly supporting inclusive planning. For instance, it can facilitate the provision of simplified texts, multimodal scaffolds, vocabulary support, or differentiated writing prompts.

However, AI-generated lesson plans or materials do not automatically respond to the concrete needs of a specific learner group. Lammert, DeJulio, Grote-Garcia and Fraga (2024) analyzed lesson plans generated with AI tools such as Diffit and MagicSchool AI in relation to the *Universal Design for Learning* and *Universal Design for Transition* frameworks. Their findings show only minimal alignment with inclusive criteria and indicate that AI-generated lesson plans require substantial teacher-initiated refinement if they are to support learners with diverse needs (Lammert et al., 2024). This is an important finding for foreign language education, where individualization cannot be reduced to simplified vocabulary or shorter sentences. It requires an understanding of learners' linguistic biographies, prior learning experiences, emotional needs, multilingual resources and potential barriers to participation.

AI may therefore generate options, but it cannot decide which option is educationally meaningful for whom. For instance, a learner who struggles with writing in a foreign language may need linguistic scaffolding, but may also need opportunities to draw on other languages, multimodal expression, or peer interaction. Similarly, a text that is formally simplified may still be culturally distant, cognitively under-challenging or unsuitable for a particular group. Such

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

decisions require contextual sensitivity. AI can support lesson planning, but the professional task of interpreting a learning context remains with teachers. This conclusion is also echoed by pre-service English teachers who, after engaging intensively and critically with AI in foreign language education, emphasize that AI-generated materials require careful pedagogical interpretation, adaptation and contextualization by teachers (Schäfer, forthcoming).

In foreign language learning processes, AI can support learners in multiple ways. Translation tools, writing assistants and conversational agents may help learners to check spelling, compare formulations or experiment with different registers. Rowe's (2022) study of second-grade students' use of Google Translate in biliterate composing illustrates that digital translation tools can support bilingual writing by offering in-the-moment spelling and vocabulary support. Rowe also shows that students used Google Translate not simply as an isolated technical tool, but as part of social interaction and multilingual composing practices (Rowe, 2022). This suggests that AI-based language tools may open up new spaces for participation, especially when learners are invited to draw on multilingual resources.

Rowe (2022) also shows that AI-based tools are not neutral and that Google Translate brought "material and ideological baggage" (p. 883) into the classroom, including standardized language ideologies. This point is highly relevant for foreign language education. Machine translation systems often present language as a relation between clearly separated standard languages. Such a model may obscure multilingual practices, regional varieties, informal registers and hybrid forms of communication. If learners treat AI output as automatically correct, AI may become a linguistic authority that narrows rather than expands language awareness.

From this follows a central task for foreign language education: Learners need opportunities to compare AI-generated suggestions, question translations, analyze register, discuss cultural appropriateness and reflect on the limits of AI-based language production. Teachers may design tasks in which learners compare different AI-generated formulations, discuss why one version may be more appropriate than another, identify problematic assumptions or revise AI output for a specific audience.

The potential of AI is therefore closely linked to the design of foreign learning processes. If AI is used only to produce final products, it may encourage superficial forms of completion. Learners may submit grammatically polished texts without having engaged carefully with language, meaning or communicative intention. This risk can be described as a form of "skill skipping" (Nuxoll, 2024): learners may bypass important steps in the development of competence because AI performs them for them. However, this does not mean that AI should be excluded from foreign language learning. Rather, it means that teachers need to design foreign language learning processes in which the use of AI becomes visible, discussable, and assessable.

This leads to a shift from product orientation to process orientation (Blume & Nuxoll, 2025). In the age of AI, the educational value of foreign language tasks may increasingly lie not only in the final text, presentation or dialogue, but in the way learners arrive at it. For example, in writing tasks learners could document their initial ideas, identify where they used AI, explain why they accepted or rejected certain suggestions, compare human and AI-generated feedback and reflect on what they learned from the revision process. Such process-oriented designs allow teachers to distinguish between unreflective outsourcing and meaningful AI-supported learning. They also make room for both AI-supported and deliberately "AI-free" phases. Learners may first generate ideas without AI, then use AI for linguistic support, and finally critically revise the result in relation to audience, purpose and cultural context.

Assessment is another area in which AI is frequently discussed. As already mentioned, AI systems can generate feedback, suggest revisions, but also apply assessment criteria to learner texts. AI may support teachers by preparing grades and structured comments, identifying recurring formal errors or offering suggestions for language-focused feedback. It may also help learners receive immediate formative feedback during the learning process.

Simultaneously, AI-supported assessment raises certain challenges. Research on automated scoring and AI-generated feedback shows that large language models can be useful for language-related aspects of learner texts, including accuracy, lexical choice or formal features, while the assessment of content, task fulfillment, communicative appropriateness and contextual adequacy remains more problematic (Mizumoto et al., 2024; Pack et al., 2024; Seßler et al., 2025). In a related study on generative AI for assessment in inclusive secondary English education, David and Schäfer (under review) compared teacher assessments of learner texts from an English writing task with assessments generated by ChatGPT accounts. The analysis indicated differences between teacher and AI assessments, as well as considerable variation across the separate ChatGPT accounts, even though the same task, criteria, and prompts were used. In addition, the AI-generated assessments showed irregularities in the application of the assessment grid and difficulties in separating individual criteria, for example when linguistic aspects were used to justify content-related scores.

This example illustrates that AI may support assessment processes, but should not be understood as an autonomous grader. Foreign language assessment does not only concern formal accuracy. It also involves content, task fulfilment, coherence, register, audience awareness, cultural appropriateness and the learner's developmental stage. These dimensions require human interpretation in the assessment process and, again, contextual sensitivity. Therefore, AI may be used

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

as a tool for reflection, pre-structuring or formative feedback, but responsibility for assessment, particularly in high-stakes exams, should remain with teachers.

These observations have implications for the aims of foreign language education. If AI can increasingly generate correct and fluent language, then foreign language education cannot be justified only by the ability to produce linguistically accurate output. This does not mean that linguistic competence becomes irrelevant. Learners still need vocabulary, grammar, pronunciation, textual competence and communicative strategies. Without these foundations, they cannot adequately understand, evaluate or revise AI-generated language. However, the aims of foreign language education need to be re-accentuated.

First, critical AI literacy should become part of foreign language education. Learners need to understand how AI can support language learning, but also where its limitations lie. They should be able to evaluate AI output, recognize bias, question linguistic norms and take responsibility for their own communicative choices. This form of AI literacy is not generic only. In foreign language education, AI literacy may include the ability to judge linguistic appropriateness, register, cultural meaning, translation choices and the relationship between language and power.

Second, intercultural and transcultural competences become even more important. AI can translate words and generate texts, but it does not automatically understand social relationships, implicit meanings, irony, emotional nuance or cultural positioning. Foreign language education offers spaces in which learners can engage with perspectives, ambiguity and difference. These dimensions cannot be replaced by automated language production. In fact, they may become more central as technology makes basic linguistic production easier.

Third, foreign language education should strengthen learner agency. Learners need to move from passive acceptance of AI output to active, critical and responsible use. This includes deciding when to use AI, how to use it, how to document its role and how to remain accountable for the final communicative product. Such agency requires both linguistic competence and reflective competence.

Fourth, teacher professionalism must be understood as central in AI-supported education. AI does not reduce the need for teachers. It changes the nature of their work. Teachers may become designers of meaningful (foreign language) learning processes, curators of AI-generated options and facilitators of critical reflection. They decide when AI adds value and when it may undermine learning. They design tasks that preserve important learning steps and create opportunities for reflection. They can ensure that AI-use does not deepen inequalities between learners who have different access to tools or prior knowledge.

This is also relevant from the perspective of sustainability and educational purposes. AI systems require immense infrastructure and energy resources. Their use should therefore be pedagogically justified. Not every task becomes better because AI is involved. Teachers and institutions need to ask where AI creates genuine added value for learners and where it merely adds additional complexity. In foreign language education, meaningful uses of AI are those that expand participation, support reflection, make linguistic variation visible, provide helpful scaffolding or enable learners to engage more deeply with language. Less meaningful uses are those that replace thinking, obscure authorship or reduce learning to the production of polished results.

In conclusion, artificial intelligence challenges foreign language education, but it does not make it obsolete. On the contrary, it reveals the educational significance of dimensions that cannot be automated: meaning-making, contextual understanding, critical reflection, ethical responsibility, intercultural awareness and human interaction in general. AI can support lesson planning, scaffold foreign language learning processes and assist with assessment. However, it remains dependent on human framing and interpretation.

Foreign language education in the age of AI should therefore not retreat into defensive arguments about what machines cannot do. Instead, it should use the presence of AI as an opportunity to clarify what foreign language learning is for. It is not only about producing correct sentences. It is about participating in multilingual worlds, understanding others, positioning oneself and negotiating meaning. These aims remain essentially human. AI may change the tools through which language is learned and used, but it does not replace the educational work of helping learners become critical, reflective and responsible foreign language speakers.

References

1. Blume, C., & Nuxoll, F. (2025). Schreiben war gestern – oder doch nicht? KI im Englischunterricht. *Der Fremdsprachliche Unterricht Englisch, 195*, 4–9.
2. David, M., & Schäfer, L. (under review). Generative künstliche Intelligenz für das Assessment im inklusiven Englischunterricht? Eine empirische Untersuchung KI-gestützter Bewertungen von Schüler:innentexten in der Sekundarstufe I. In C. Schlaak & T. Angelovska (Eds.), *Kongressakten 31. DGFF-Kongress*. wbv.
3. Francisco, J. S., & Dave, P. (2023, February 1). *ChatGPT sets record for fastest-growing user base – analyst note.* Reuters. https://www.reuters.com/technology/chatgpt-sets-record-fastest-growing-user-base-analyst-note-2023-02-01/

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

4. Grünewald, A. (2019). Digitaler Wandel – Warum überhaupt noch Fremdsprachen in der Schule lernen? In E. Burwitz-Melzer, F. G. Königs, C. Riemer, & L. Schmelter (Eds.), *Lehren und Lernen im digitalen Wandel: Arbeitspapiere der 38. Frühjahrskonferenz zur Erforschung des Fremdsprachenunterrichts* (pp. 80–89). Narr.
5. Lammert, C., DeJulio, S., Grote-Garcia, S., & Fraga, L. M. (2024). Better than nothing? An analysis of AI-generated lesson plans using the Universal Design for Learning & Transition frameworks. The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas, 97(5), 168–175. https://doi.org/10.1080/00098655.2024.2427332
6. Lampropoulos, G., Ferdig, R., & Kaplan-Rakowski, R. (2025). A social media data analysis of general and educational use of ChatGPT: Understanding emotional educators through Twitter data. *Educational Technology & Society*, *28*(3), 51–65. https://doi.org/10.30191/ETS.202507_28(3).SP05
7. Moorhouse, B. L. (2024a). Generative artificial intelligence and ELT. *ELT Journal*, *78*(4), 378–392. https://doi.org/10.1093/elt/ccae032
8. Mizumoto, A., Shintani, N., Sasaki, M. & Teng, M. F. (2024). Testing the viability of ChatGPT as a companion in L2 writing accuracy assessment. *Research Methods in Applied Linguistics*, *3*(2), 100116. https://doi.org/10.1016/j.rmal.2024.100116
9. Nuxoll, F. (2024). Skill skipping: Was Lehrpersonen tun können, damit KI nicht Lernprozesse verhindert. *Lehren & Lernen, 50*(6), 11–12. https://doi.org/10.25656/01:32580
10. Pack, A., Barrett, A., & Escalante, J. (2024). Large language models and automated essay scoring of English language learner writing: Insights into validity and reliability. *Computers and Education: Artificial Intelligence, 7*, 100234. https://doi.org/10.1016/j.caeai.2024.100234
11. Rowe, L. W. (2022). Google Translate and biliterate composing: Second-graders' use of digital translation tools to support bilingual writing. *TESOL Quarterly, 56*(3), 883–906. https://doi.org/10.1002/tesq.3143
12. Schäfer, L. (forthcoming). Generative artificial intelligence in EFL teacher training: Principles for fostering AI literacy in the context of lesson planning. In T. Summer, K.-H. Gerholz, & R. Kaplan-Rakowski (Eds.), *Digital and AI competence in subject-specific education: International contexts*. Routledge.
13. Seßler, K., Fürstenberg, M., Bühler, B., & Kasneci, E. (2025). Can AI grade your essays? A comparative analysis of large language models and teacher ratings in multidimensional essay scoring. In *LAK '25: Proceedings of the 15th International Learning Analytics and Knowledge Conference* (pp. 462–472). Association for Computing Machinery. https://doi.org/10.1145/3706468.3706527
14. Strasser, T. (2020). Künstliche Intelligenz im Sprachunterricht. Ein Überblick. *Revista Lengua y Cultura*, *1*(2), 1–6. https://doi.org/10.29057/lc.v1i2.5533

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.71

Larena Schäfer

FREMDSPRACHENUNTERRICHT IM ZEITALTER KÜNSTLICHER INTELLIGENZ: FACHLICHES LERNEN UND PROFESSIONELLES HANDELN NEU GEDACHT

In den vergangenen Jahren hat die rasche Entwicklung generativer künstlicher Intelligenz auch zentrale Annahmen des Fremdsprachenunterrichts infrage gestellt. Wenn KI-Systeme fremdsprachliche Texte generieren, übersetzen, überarbeiten und bewerten können, müssen Kompetenzziele, fremdsprachliche Lernprozesse und professionelles Handeln neu reflektiert werden. Der Beitrag argumentiert, dass KI den Fremdsprachenunterricht nicht ersetzt, sondern seine bildungsbezogene Bedeutung neu sichtbar macht. Im Zentrum stehen kritische Sprachbewusstheit, reflektierte KI-Nutzung, interkulturelle Bedeutungsaushandlung, Prozessreflexion und professionelle Urteilskraft.

Schlüsselwörter: *Künstliche Intelligenz, Fremdsprachenunterricht, professionelle Urteilskraft, Unterrichtsplanung, Lernprozesse, Bewertung.*

Information about the Author

Larena Schäfer, Doctor of Philosophy, Professor of English Language Education, University of Vechta, Vechta, Germany. E-mail: larena.schaefer@uni-vechta.de, orcid: https://orcid.org/0000-0003-4863-1971

© L. Schäfer
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.72

Oleksandra Usik

FEATURES OF TEACHING PROFESSIONAL ENGLISH TO FUTURE FINANCIAL SPECIALISTS

The paper explores the main features and methodological approaches to teaching English for Specific Purposes to university students majoring in finance and banking. The study analyses the stages of lexical competence formation, highlights the role of communicative and professionally oriented tasks in ESP instruction. The importance of authentic texts and audiovisual materials in developing linguistic, analytical, and intercultural communication skills is emphasized. The criteria for selecting authentic materials are covered. Particular attention is paid to interactive teaching methods, project work, business simulations, case studies, and digital learning tools. Finally, the study emphasizes the development of intercultural communicative competence as a vital component of modern ESP instruction.

Key words: *English for specific purposes, finance and banking, professional communicative competence, professional vocabulary, authentic materials.*

English serves as the primary language of international communication in areas such as finance, trade, and business management. Therefore, it has become a crucial competence for future financial specialists. In this context, English for Specific Purposes (ESP) plays an important role in preparing students for professional communication in their future careers.

The topic of teaching English to finance students has been extensively studied by both Ukrainian and foreign researchers. Existing literature spans general theoretical frameworks (Yu. Deiak, H. Lysak, T. Hutchinson and A. Waters), as well as applied, hands-on pedagogical studies focusing on specific classroom methodologies (V. Borschovetska, N. Demchenko, N. Ischuk, Yu. Semenchuk, V. Stan, Yu Shu). This paper aims to review and analyse existing research on teaching English to students majoring in finance and banking in order to identify and systematise effective methodological approaches.

According to Hutchinson and Waters, the main objective of English for Specific Purposes is to meet learners' needs and interests by combining language learning with content related to their field of study. This enhances students' motivation and makes learning more effective [6, p. 8]. Language learning in ESP is not just about memorising vocabulary specific to a particular field. It is about developing the deeper, internalized system of knowledge and skills enabling students to communicate effectively in any situation within their professional field [6, p. 18]. Building on this, effective teaching of English for students majoring in finance and banking requires the integration of professionally oriented methodologies that develop not only linguistic competence but also communicative and analytical skills.

One of the key aspects of developing professional competence for finance students is the acquisition of specialized vocabulary and terminology. V. Borschovetska in her dissertation divides the process of vocabulary learning into three stages: vocabulary presentation and initial practice stage, skill formation stage, and skill development stage [1, p. 5]. At the first stage, students complete non-communicative exercises aimed at familiarising them with new lexical units (pronunciation, spelling, meaning, collocations, and basic morphological patterns). The activities include receptive-imitative, identification, and nomination tasks. The researcher provides the following example. To memorise the graphic form, students are asked to rewrite the new words using different styles and fonts to reflect their meanings and then explain their interpretations to their groupmates [1, pp. 6–8]. Examples of identification tasks used in our classroom practice include grouping words into categories based on shared associations, finding the odd word, matching definitions with the terms. As for nomination tasks, students can name the financial concept based on the situation, write the full forms of abbreviations or match the words to form collocations.

At the second stage, students practise more complex lexical operations based on previously learned vocabulary. The main goal is to help learners retain new words more effectively. The tasks are semi-communicative. These include selecting vocabulary according to meaning and communicative intent [1, pp. 8–10]. For example, students are provided with a set of problems and solutions. They have to advise a company to improve its financial situation by choosing the right

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

solution and explaining their choice. To train combining, students work with the table with different departments, positions and responsibilities. They have to combine information into full sentences according to the model. To train expanding, students can write an email to a manager using the notes provided. Learners use given information and expand it into full sentences. To train shortening utterances, learners read a newspaper article and then make a list of necessary information. They cannot quote the original text but have to make short noun phrases according to the example. To train substitution, learners replace the underlined words with the synonyms, find equivalents for the given lexical units in the text.

At the final stage, students practise using new lexical units in both simple and more complex speech. The exercises at this stage are communicative and include both a situation and a speaking task [1, pp. 11–12]. For instance, to practice simple utterances, we asked students to analyse the graph illustrating company performance and then comment on it. To practise more complex speaking, they were required to choose a product or service and describe its market and competition. Such tasks encourage learners to actively apply professional vocabulary in realistic communicative situations. It should be noted that each stage includes a revision phase that involves using mnemonic techniques (paired associations, word families, categorisation, grouping words according to formal features, linking new vocabulary to prior knowledge, keywords) [1, p. 5].

The development of students' lexical competence is closely connected with the selection of appropriate teaching materials. Authentic texts are particularly valuable, as they support interdisciplinary learning by complementing students' professional knowledge. In this regard, cooperation between language teachers and subject specialists may significantly improve the relevance and practical value of instruction. Students work with authentic economic texts, such as reports, articles, contracts, business correspondence, advertising brochures, meeting minutes, price lists, and emails. They allow learners to see how English is used in real professional contexts and understand the structure and style of economic discourse [4, p. 102]. For example, by reading authentic newspaper articles, they can not only learn professional terminology but also gain insight into current banking and financial issues, understand their cultural context, and stay up to date with the latest specialized information [2, p. 282]. In this regard, sources such as *The Economist*, *The World Economy*, *BBC Business*, and *Investopedia* play a central role. When selecting authentic materials, several important criteria should be taken into account. Researchers emphasize the relevance of the content to professional communication situations, its cognitive and sociocultural value, accessibility for students' language level, and methodological value (the presence of professional terminology and speech patterns). Particular attention should also be paid to linguistic features such as coherence, logical structure, and communicative integrity. In addition, authentic texts should contain visual elements (tables, graphs, schemes) that facilitate comprehension and increase students' motivation [4, pp. 102–103]. The last point aligns with the cognitive profiles of finance students. They are used to processing information not only verbally but also through tables, charts, diagrams, and mathematical calculations. Students of finance and banking often work with visual and quantitative data in their professional subjects. They frequently use tables, spreadsheets, charts, and graphs while completing independent tasks and homework. Therefore, the integration of such non-verbal elements into the ESP classroom helps connect language learning with students' professional way of thinking [5, p. 51]. On the basis of authentic texts, a system of vocabulary exercises can be implemented. For example, students may be asked to match phrases with their meanings, complete sentences with the given words or expressions, and answer guided questions designed to reinforce the target language. After practising the vocabulary, students move on to speaking activities [2, p. 282].

Alongside written authentic materials, audiovisual resources are of particular importance. The integration of video materials changes the nature of traditional classes, making them more engaging and dynamic. They help students develop listening skills, understanding intonation and speech tempo, enrich their vocabulary, and improve their cultural awareness. For instance, platforms such as YouTube, TED and Netflix provide a wide range of authentic content, including materials suitable for different language levels, such as short educational videos, interviews, speeches, business documentaries, films, and series related to finance, marketing, entrepreneurship, and the global economy. N. Ischchuk suggests the following scheme for working with video materials. First, the teacher selects a video appropriate to the topic and students' language level, checks the availability of subtitles. Before viewing, students are introduced to five to ten key words or phrases from the video, discuss the topic or title. The teacher asks questions about students' prior knowledge, their expectations, relevance of the video to their specialty or future profession. After that students watch the video for the first time for general understanding, and a second time with pauses every 2–3 minutes. After the first viewing, they discuss general comprehension questions. During the second viewing, students take notes and after that engage in more detailed discussion. In the final stage, they participate in pair and group discussions and present their answers. Finally, students may be asked to write a short summary of the video, outlining key messages, expressing agreement or disagreement, and analysing future prospects related to the issue discussed, etc. They can also take part in role-play activity based on the video topic [7, pp. 144–146]. In our teaching practice, students were given a short video about budgeting to watch at home. They had to answer the questions related to the video content as well as their own experience.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

As for teaching professional English speaking, model dialogues are widely used. At the initial stages, they serve as scaffolding. They help students understand the content and structure of interaction, as well as the sociocultural features of authentic speech. The teaching process typically includes listening to a model dialogue, analysing key linguistic structures and functional phrases, role-playing dialogues in pairs, practising them through communicative tasks, and finally creating students' own dialogues based on the model. This step-by-step approach gradually develops students' ability to communicate independently and spontaneously [2, p. 283].

Interactive methods have been proven to be highly effective for teaching professional English. For example, it is beneficial to use business simulations in class, as they bring the learning process as close as possible to real-life professional situations. In a business simulation, participants engage in professional dialogue, where different viewpoints and positions are discussed and challenged. The combination of activity and communication, along with collaborative problem-solving, creates a positive emotional atmosphere among students, enhancing the effectiveness of learning [2, p. 283]. For instance, while studying the topic of "Bank services", our students participated in a situational role-play based on typical bank-customer interactions. Each situation encouraged learners to use appropriate functional language to solve specific communicative problems, such as opening accounts, reporting issues, managing online banking, and handling financial transactions.

Case study is another method worth mentioning. It allows for the development of both language and soft skills essential for a future profession. Students can improve decision-making, teamwork, communication and management skills, as well as the ability to find and use relevant information. The teacher presents a specific problem situation and encourages students to find solutions. Students take part in academic meetings, business negotiations, and discussions. As a result, the communicative function is fully realized, and learners improve their English speaking skills. A good case does not have a single correct solution or answer, thus encouraging students to look for unconventional approaches [2, pp. 283–284]. For example, while studying the topic of "Types of costs", our students had to read a company profile, analyse its costs, discuss key financial issues, and suggest a strategy for cost optimisation while maintaining product quality. The activity facilitated the use of professional vocabulary in a realistic context while also developing key soft skills.

Project work allows students to expand linguistic and sociocultural knowledge, as well as develop their creativity and critical thinking. Projects may be individual, pair, or group, and can be presented in various formats such as presentations, posters, videos, audio recordings, or websites [2, p. 282]. For example, students performed the role of bank representatives trying to attract new clients. They delivered a business presentation about Ukrainian banks describing their services, customer experience, reputation, and highlighting unique features. After studying the topics of market, competition, marketing and products, students presented a new product idea, its features, benefits, marketing mix, compared it with competitors and justified the need for investment.

The effectiveness of professional English teaching is significantly enhanced by the integration of digital learning tools. For instance, digital simulations, such as virtual trading platforms and online case studies, help students use professional language in interactive situations. In this way, they improve their understanding through practical communication. Interactive tasks on platforms such as LearningApps, WordWall, Educoplay, Bamboozle, Liveworksheets, Quizlet, Kahoot!, etc. significantly enhance students' engagement in the learning process. The tasks can be used in class as well as homework. For example, during our course, students filled in interactive balance sheets on the Liveworksheets, practised topical vocabulary and completed dialogues on WordWall and LearningApps, revised the material studied during the whole year using Kahoot!

Special attention in the ESP course should be paid to the development of intercultural communication competence. Future specialists in finance and banking should understand cultural nuances, adapt to various communication styles, and apply intercultural communication strategies in professional interaction [3, p. 123]. Students should have a deep understanding of corporate etiquette, standards of professional writing and conventions of business telephoning. Therefore, ESP instructors working with future economists face the challenging task of continuously selecting, filtering, and structuring educational content to meet these complex professional demands. This requires additional interdisciplinary knowledge, specialized pedagogical skills, and a significant time investment to ensure the material remains relevant and highly specialized [5, p. 51]. Intercultural communication competence can be systematically developed through the above mentioned authentic materials, role-plays, business simulations, case studies, and discussions based on international business situations.

Thus, this paper has explored the main features and methodological approaches to teaching professional English to students majoring in finance and banking. Particular attention has been paid to vocabulary development, the use of authentic texts and audiovisual materials, interactive and communicative teaching methods, as well as the integration of digital technologies into the ESP classroom. The analysis has shown that effective ESP instruction should be practice-oriented and closely connected with students' future professional activity.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

References

1. Borschovetska, V. D. (2004). Navchannia studentiv-ekonomistiv anhliiskoi fakhovoi leksyky. [Teaching economics students English specialized vocabulary]. Abstract of dissertation. Kyiv. 22 p.
2. Demchenko, N. S. (2019). Formuvannia inshomovnoi profesiinoi komunikatyvnoi kompetentsii studentiv-ekonomistiv. [Formation of foreign language professional communicative competence of economics students]. *Young Scientist*, № 3 (67), (pp. 281–285) [in Ukrainian].
3. Deiak, Yu. M., Ishchenko, T. M. (2023). Formuvannia fakhovoi movnoi kompetentnosti pry navchanni studentiv ekonomistiv kursu anhliiskoi movy. [Development of professional language competence in teaching English to economics students]. *Innovatsiina pedahohika – Innovative pedagogy*, № 59, (pp. 121–123) [in Ukrainian].
4. Horelova, L. M. (2008). Formuvannia anhlomovnoi leksychnoi kompetentsii u studentiv-ekonomistiv. [Formation of English lexical competence in economics students]. *Naukovi pratsi – Scientific works*, T. 97, № 84, (pp. 101–104) [in Ukrainian].
5. Hryshkova, R. O. (2015). Metodyka navchannia anhliiskoi movy za profesiinym spriamuvanniam studentiv nefilolohichnykh spetsialnostei. [Methodology of teaching English for specific purposes to students of non-philological specialties]. Mykolaiv : Vyd-vo ChDU im. Petra Mohyly. 220 p.
6. Hutchinson, T., Waters, A. (1987). English for Specific Purposes. Cambridge : Cambridge University Press. 183 p.
7. Ishchuk, N. Yu. (2025). Vykladannia IMPS studentam ekonomichnykh spetsialnostei u zakladakh vyshchoi osvity: osoblyvosti vykorystannia Netflix, YouTube, TED Talk. [Teaching FLSP to students of economic specialties in higher education institutions: using Netflix, YouTube, and TED Talks]. *Writings in Romance-Germanic Philology*, № 1(54), (pp. 136–149) [in Ukrainian].

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.72

Олександра Усік

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІНАНСОВОЇ СФЕРИ

У статті розкриваються ключові особливості та методичні підходи до викладання англійської мови за професійним спрямуванням для студентів спеціальності «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». Розглянуто етапи формування лексичної компетентності та підкреслено роль комунікативно орієнтованих і професійно спрямованих завдань у навчанні професійної англійської. Особливу увагу приділено ролі автентичних текстових та аудіовізуальних матеріалів як засобу розвитку мовної, аналітичної та міжкультурної компетентності. Окреслено основні критерії відбору автентичних матеріалів. Також проаналізовано ефективність інтерактивних методів навчання, проєктної діяльності, ділових ігор, кейс-методу та використання цифрових освітніх технологій. У підсумку підкреслюється формування міжкультурної комунікативної компетентності як ключового компонента сучасного навчання англійської мови за професійним спрямуванням.

Ключові слова: *англійська мова за професійним спрямуванням, фінанси та банківська справа, професійна комунікативна компетентність, професійна лексика, автентичні матеріали.*

Information about the Author / Відомості про автора

Олександра Усік, викладач кафедри англійської філології та перекладу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: usikolexandra2018@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0009-0000-9520-496X

Oleksandra Usik, lecturer at the Department of English Philology and Translation of Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: usikolexandra2018@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0009-0000-9520-496X

© О. Усік
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.83

Наталя Лютянська,
Надія Попкова

ЕТНІЧНІ СТЕРЕОТИПИ В АСПЕКТІ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ

Тези присвячено дослідженню ролі етнічних стереотипів у процесі академічної мобільності та їхнього впливу на міжкультурну комунікацію. Розглянуто сутність поняття «етнічний стереотип», особливості формування стереотипних уявлень та їхній вплив на взаємодію представників різних культур у міжнародному академічному середовищі. Особливу увагу приділено стереотипам про німців та їхньому впливу на адаптацію здобувачів вищої освіти за рівнем бакалавр/магістр у процесі навчання за кордоном.

Наголошено, що академічна мобільність сприяє розвитку міжкультурної компетентності, руйнуванню упереджень та формуванню толерантного ставлення до культурного різноманіття.

Ключові слова: *етнічні стереотипи, академічна мобільність, міжкультурна комунікація, міжкультурна компетентність, здобувачі вищої освіти, Німеччина, міжнародне середовище*

У сучасному глобалізованому світі академічна мобільність виступає не лише інструментом професійного зростання, а й потужним простором міжкультурної та міжетнічної взаємодії. Здобувач вищої освіти за рівнем бакалавр/магістр опиняється в новому соціокультурному середовищі, де процес комунікації часто ускладнюється або, навпаки, полегшується завдяки наявним у його свідомості етнічним стереотипам.

Теоретичне підґрунтя дослідження стереотипів заклав американський соціолог В. Ліппман у 1922 році, визначивши їх як впорядковані, детерміновані культурою «картинки світу» в голові людини, які економлять її зусилля при сприйнятті складних об'єктів. Як зазначає К. Скіданова, стереотип є фрагментом концептуальної картини світу і стабілізуючим фактором, який дозволяє зберігати домінантні складові культури та орієнтуватися за принципом опозиції «свій» – «чужий» [4]. За визначенням О. Корнієнко, етнічний стереотип – це схематизовані і надзвичайно стійкі образи етнічної групи, що насамперед полегшують та спрощують міжетнічне спілкування, роблячи його більш передбачуваним, хоча й можуть ставати підґрунтям для упереджень і дискримінації [1].

У структурі етнічного стереотипу традиційно виділяють два взаємозалежні компоненти: автостереотипи (уявлення про власну етнічну групу) та гетеростереотипи (образи інших етнічних груп). С. Сердюк у своїх працях виокремлює три головні функції етнічних стереотипів: пізнавальну (спрощення міжетнічної диференціації та категоризація), комунікативну (встановлення психологічної дистанції та прогнозування поведінки іншої сторони) і функцію захисту позитивної етнічної ідентичності [3]. Водночас зміст цих стереотипів детермінується трьома основними групами факторів: специфікою самої групи, соціально-політичними та економічними умовами її розвитку, а також тривалістю та глибиною історичних контактів між етносами.

Особливу увагу проблемі деструктивного впливу стереотипізації приділяє Н. Степанова. Дослідниця наголошує на небезпеці суспільних «штампів», оскільки неперевірені факти та хибні упередження формують базовий рівень так званої «піраміди ненависті». За відсутності аналізу ці уявлення здатні масштабуватися від звичайного нерозуміння до соціального виключення та дискримінації [5]. Запобіжником цьому процесу, згідно зі Степановою, є відмова від шаблонного підходу на користь розвитку «гнучких навичок» (soft skills) і, насамперед, критичного мислення, яке дає змогу відокремлювати реальні факти від емоційно забарвлених ярликів [5].

В умовах міжнародної академічної мобільності зазначені теоретичні концепти набувають яскравого практичного втілення. З одного боку, гетеростереотипи виконують потужну адаптивну функцію. Вони слугують своєрідною «швидкою інструкцією», що знижує рівень тривожності та невизначеності на початкових етапах перебування за кордоном. З іншого боку, вони часто перетворюються на комунікативний бар'єр.

Показовим прикладом є гетеростереотипи щодо німців, з якими студенти стикаються під час академічних обмінів у Німеччині. Традиційне уявлення про німецьку пунктуальність, жорстку дисциплінованість, любов до порядку та нібито «емоційну холодність» чи «відсутність почуття гумору» формує в іноземця певну модель очікувань. Проте, як підтверджує гіпотеза «зерна істини», згадувана О. Корнієнко, обсяг істинних знань у стереотипах хоч і присутній, але вони є лише узагальненими образами, а не точними характеристиками кожної особистості. Під час безпосереднього навчання та спілкування студенти переконуються, що узагальнений образ суттєво

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

спрощує реальність. Більше того, опора на стереотипи може спровокувати ефект «самовтілюваного пророцтва»: якщо студент очікує від німецьких колег холодності, він сам починає поводитися відсторонено та формально, що лише провокує відповідну дистанцію і ускладнює міжкультурний діалог.

Варто наголосити, що потужним інструментом подолання таких комунікативних бар'єрів виступає іноземна мова. У процесі міжнародної академічної мобільності вона функціонує не лише як засіб передачі інформації, але й як ключ до дешифрування чужих культурних кодів. Етнічні стереотипи часто є глибоко вкоріненими у мовній картині світу: вони неминуче транслюються через ідіоми, безеквівалентну лексику, фонові знання та специфіку гумору.

Відповідно, глибоке занурення в іншомовне академічне середовище дає змогу здобувачу освіти не просто підвищити рівень володіння мовою, а навчитися зчитувати ці культурні нюанси саме в автентичному контексті. Постійна іншомовна комунікація допомагає відмовитися від буквального тлумачення поведінки представників іншої культури. Здобувач освіти вчиться розуміти справжні мовні інтенції співрозмовника, що сприяє руйнуванню хибних гетеростереотипів та формуванню гнучкості мислення.

Вирішення цієї проблеми лежить у площині розвитку міжкультурної компетентності та створення оптимальних умов для міжетнічного контакту. О. Корнієнко виділяє ключові умови ефективної взаємодії: визнання безумовної рівності сторін, наявність атмосфери відкритості та довіри, прийняття спільних цілей та повага до традицій одне одного [1]. Саме програми академічної мобільності забезпечують ці умови найкращим чином. Вони дозволяють перейти від абстрактних «картинок у голові» до реального міжособистісного досвіду.

Окремої уваги заслуговує специфіка академічної мобільності у прикордонних регіонах Європи, де інтенсивність міжетнічних контактів сягає найвищого рівня. Опиняючись у такому географічному та соціокультурному просторі, здобувач вищої освіти інтегрується не лише в одне конкретне (наприклад, німецьке) суспільство, а в цілу мережу транскордонної взаємодії. Це створює унікальний ефект «мультикультурного транзиту».

У таких умовах сталі упередження руйнуються значно швидше. Здобувач освіти отримує можливість одночасно спостерігати та порівнювати патерни поведінки представників різних націй під час подорожей чи спільних проєктів, що унеможливлює просту заміну одного стереотипу на інший. Замість полярної опозиції «свій – чужий», у свідомості формується багатовимірна картина світу, де культурні відмінності сприймаються як природна норма, а не як перешкода.

Отже, етнічні стереотипи є природним і неминучим регулятором міжетнічної взаємодії, що акумулює історичний досвід. Проте в умовах академічної мобільності ці сталі ментальні конструкції проходять жорстке випробування реальною практикою. Живий міжнаціональний контакт, спільна освітня діяльність та готовність до відкритого діалогу виступають найпотужнішими деструкторами хибних упереджень, перетворюючи стереотипне мислення на справжню міжкультурну компетентність.

Список використаних джерел

1. Korniienko, O. (2020) Rol etnichnykh stereotypiv v mizhetnichniy komunikatsii [The Role of Ethnic Stereotypes in Interethnic Communication]. *SWorldJournal*, no. 18-03 (pp. 123–130). Retrieved from: https://doi.org/10.30888/2663-5712.2023-18-03-043 [in Ukrainian].
2. Liutianska, N. I. (2016) Etnichni stereotypy u sytuatsii mizhetnichnoi vzaiemodii (na materiali anglomovnoho masmediynoho dyskursu) [Ethnic Stereotypes in the Situation of Interethnic Interaction (Based on English-Language Mass Media Discourse)].” *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu “Ostrozka akademiia”. Seriia “Filolohichna”: zbirnyk naukovych prats - Scientific Notes of the National University of Ostroh Academy. Series: Philology: Scientific Journal,* issue 60, (pp. 40–42) [in Ukrainian].
3. Serdiuk, S. V. (2001) Funktsii etnichnykh stereotypiv ta yikhnia rol u formuvanni etnichnoi identychnosti [Functions of Ethnic Stereotypes and Their Role in the Formation of Ethnic Identity]. *Naukovi zapysky - Scientific Notes*, vol. 19, (pp. 11–14) [in Ukrainian].
4. Skidanova, K. (n.d.) Etnichni stereotypy yak skladovi movnoi kartyny svitu [Ethnic Stereotypes as Components of the Linguistic Worldview.] *Naukovi zapysky. Seriia: Filolohichni nauky - Scientific Notes. Series: Philological Sciences*, issue 81(4), (pp. 27–31) [in Ukrainian].
5. Stepanova, N. M. (2024) *STOP-stereotypy: metody yikh podolannia v ukrainskomu suspilstvi [STOP-Stereotypes: Methods of Overcoming Them in Ukrainian Society].* Kyiv: Academy of Ukrainian Press, Center for Free Press.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)

№ 2(1) 2026

Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.83

Natalia Liutianska,
Nadiia Popkova

ETHNIC STEREOTYPES IN THE CONTEXT OF ACADEMIC MOBILITY

The abstract is devoted to investigating the role of ethnic stereotypes in the process of academic mobility and their impact on intercultural communication. It examines the essence of the concept of an "ethnic stereotype," the specifics of how stereotypical perceptions are formed, and their influence on the interaction between representatives of different cultures within an international academic environment. Special attention is given to stereotypes about Germans and their effect on students' adaptation while studying abroad.

It is emphasized that academic mobility promotes the development of intercultural competence, breaks down prejudices, and fosters a tolerant attitude toward cultural diversity.

Keywords: *ethnic stereotypes, academic mobility, intercultural communication, intercultural competence, bachelor's/ master's degree students, Germany, international environment.*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Наталя Лютянська, к.філол.наук, доцент б.в.з. кафедри англійської філології та перекладу факультету філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м.Миколаїв, Україна. E-mail: nataliya.lyutyanska@chmnu.edu.ua, orcid: 0000-0003-2807-8339

Natalia Liutianska, PhD in Philology, Assistant Professor of the Department of English Philology and Translation, Faculty of Philology, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: nataliya.lyutyanska@chmnu.edu.ua, orcid: 0000-0003-2807-8339

Надія Попкова, здобувач вищої освіти за рівнем бакалавр 2 курсу факультету філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м.Миколаїв, Україна. E-mail: nadapopkova81@gmail.com

Nadiia Popkova, second-year bachelor's degree student at the Faculty of Philology, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: nadapopkova81@gmail.com

© Н. Лютянська, Н. Попкова

Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Розділ
УКРАЇНСЬКІ ФІЛОЛОГІЧНІ СТУДІЇ В МІЖКУЛЬТУРНОМУ КОНТЕКСТІ

Section
UKRAINIAN PHILOLOGICAL STUDIES IN AN INTERCULTURAL CONTEXT

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.73

Ірина Даниленко

КНИГА ПРОРОКА ЙОНИ У СВІТЛІ ЇЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Авторка тез поставила за мету осмислити феномен актуальності Книги пророка Йони, дослідивши підґрунтя довготривалих й невичерпних потенційних можливостей цього біблійного тексту. Комплексний аналіз (із застосуванням структурно-семантичного, культурологічного, компаративного підходів) показав, що інтерес до книги полягає насамперед в її «неканонічності». Пророцька книга, яка репрезентує оповідь про особисту історію пророка, котрий відмовлявся виконувати месіанське доручення Бога, привертає увагу своєю парадоксальністю і водночас закладає велику кількість універсальних мотивів, символів, концептів. Серед них: втеча від долі (пророк-утікач), черево кита/риби, морська буря та корабель, пагін (рицина) і сонце, Ніневія та покаяння; концепти милосердя, смерті й воскресіння тощо. Вони й до сьогодні знаходять своє подальше потрактування як в біблеїстиці, так і в мистецтві, зокрема в українській літературі, вартої окремої ґрунтовної компаративної розвідки.

Ключові слова: *Йона, пророк-утікач, біблійна книга, інтерпретація, актуалізація.*

Одна з найбільш виразних та дискусійних книг Старого Заповіту, яскрава за змістом та незвичайна за формою, Книга пророка Йони здавна привертала увагу як величезної кількості вчених, так і митців, що надихалися цим біблійним текстом. Як засвідчують дослідження 1990-2020-х рр., науковий інтерес до Книги пророка Йони не згасає. Увагу біблеїстів привертають такі аспекти книги, як: час її написання, жанрова приналежність, жанрово-стильова своєрідність, специфіка образу пророка, богослов'я милосердя, літературні паралелі тощо (див. про це: [4]). Дослідники наразі застосовують нові підходи до вивчення біблійної книги про Йону-пророка – постколоніальний, екологічний, травматичний, феміністичний, отримуючи свіжі результати (див. про це докладно: [6]). Це засвідчує високий інтерпретаційний потенціал Книги пророка Йова і факт її колосального та багатовікового впливу на світову культуру. У світлі зазначеного вочевидь варто докладніше придивитися до ідейно-семантичних, естетичних та культурологічних особливостей книги з метою подальших літературознавчих компаративних студій.

Книга пророка Йони посідає п'яте місце у збірнику дванадцяти малих пророків. Але, на відміну від інших пророцьких книг, по суті є не так пророцтвом, як розповіддю про історію пророка. Отож герой цієї біблійної книги – пророк VIII ст. до н.е. Йона (з гебр. יוֹנָה означає голуб[1]), наступник пророка Єлисея. На думку багатьох богословів, це саме той Йона, який був згаданий у 2 Цар.14:25. За пізнішими церковними та юдейськими переказами, його матір'ю була вдова з Сарепти Сидонської, до якої під час посухи й голоду за велінням Божим прийшов пророк Ілля, і у якої не закінчувалися борошно та олія. Йона, на той час – маленький хлопчик, раптом захворів на смертельну хворобу й помер, але був повернений до життя Іллею силою його молитви (1 Цар. 17:8–24). Цей мотив смерті і воскресіння видається вельми прикметним для розуміння подальшого вектору життя Йони.

Дата написання книги здавна є дискусійною. Одні дослідники (прибічники історичного підходу) вказують VIII ст. до н.е., з огляду на те, що сама книга репрезентує себе (Йона 1:1) як писання Йони, сучасника царя Єровоама II (2 Цар. 14:25), вказуючи на подальші події життя Йони (Тов. 14:4,8; Мак. 6:6; 3(4) Езд. 1:39, а також Мт. 12:39), на слушний опис Ніневії та її мешканців (Йона 3:3, 7–10), на психологічну правду оповіді. Але більшість сучасних дослідників (прибічники алегоричного, притчевого підходу), з огляду на стилістику книги (наявність у тексті арамеїзмів) та впливи пізніших частин Біблії, вважає, що її було створено наприкінці персидського або на початку грецького панування (кінець IV ст. до н.е.).

Текст книги розділений на чотири розділи, а за змістом розпадається на дві головні частини: 1) розд. 1–2. Наляканий повелінням Бога проповідувати в язичницькій Ніневії – в одному з наймогутніших і найвідоміших стародавніх міст Месопотамії, що у VIII–VII століттях до н.е. було столицею ворожої для ізраїльтян Ассирійської імперії, – Йона біжить у протилежний від Ніневії бік – на захід, у місто-порт Фарсис (або Таршіш; вважається, що знаходився на Піренейському півострові, на території південної Іспанії). Але жахлива буря, що застала Йону

[1] У біблійному контексті це дуже символічно. У книзі Буття (Бут 8:11) голуб виступає головним вісником примирення Бога з людством: після Всесвітнього потопу Ной випустив з ковчега голуба, і той повернувся до нього з оливковою гілочкою у дзьобі. Це стало знаком того, що гнів Божий вщух, води відступили, і на землі знову можливе мирне життя.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

на кораблі, змушує переляканих матросів шукати винуватця кари небесної. Буря стихає, щойно вони, на прохання Йони, кидають його у море, де бунтаря ковтає величезна риба (гебр. *даг*; але у деяких перекладах – кит)[2]. Перебуваючи живим у череві риби протягом трьох діб, Йона невпинно плакав, каявся і молився (Йона: 2:3–10). Бог почув Йону та його обіцянку послуху («А я голосною подякою принесу Тобі жертву, про що присягав я, те виконаю. Спасіння у Господа!», Йона 2:9[3]) та повелів рибі вивергнути пророка на сушу.

2) Розд. 3–4. Дякуючи Богові, Йона покірно йде проповідувати ніневіянам, передрікаючи загибель їхнього міста через сорок днів. Втім, вражені жахливим пророцтвом, усі мешканці Ніневії разом із царем, щиро каються і в результаті отримують Боже прощення. Милість Творця настільки вразила Йону, що він «запалився» й забажав померти: «А тепер, Господи, візьми мою душу від мене, бо краще мені смерть від мого життя!» (Йона 4:3). Тоді Бог Йоні дав ще один урок через рослину, яка спочатку швидко виросла на радість і втіху пророку («І виростив Бог рицинового куща[4], і він вигнався понад Йону, щоб бути тінню над його головою, щоб урятувати його від його досади», Йона, 4:6), а згодом так само швидко зав'яла. Йона знов «запалився»: «І він жадав, щоб йому померти, і казав: Краще мені смерть від мого життя!» (Йона 4:8). Гарячкуватому пророку Господь пояснив: якщо йому стало шкода цієї рослини, то тим більше Творцю шкода тисячі мешканців Ніневії.

Тож назагал провідною темою книги є стосунки Бога з Його пророком; а її головною дидактичною метою – довести всемогутність та милосердя Бога; акцентувати універсалізм (а не етноцентризм) спасіння, спонукавши обраний народ до виконання великого месіанського завдання; виявити проблематичність людського опору Божій волі. Також історія про Йону, як виявилося, непрямо свідчить про Христове Воскресіння. Адже, попри дискусійність питання щодо історичності описаних у книзі подій, їхню концептуальну значимість підсилено у Євангелії від Матвія словами Христа про «знамення пророка Йони» – біблійний символ смерті та воскресіння. Реагуючи на прохання фарисеїв продемонструвати знамення від Сина Божого, Христос відказав: «Рід лукавий і перелюбний шукає ознаки, та ознаки йому не дадуть, окрім ознаки пророка Йони. Як Йона перебув у середині китовій три дні і три ночі, так перебуде три дні та три ночі й Син Людський у серці землі. Ніневітяни стануть на суд із цим родом, і осудять його, вони бо покаялися через Йонину проповідь. А тут ото Більший, ніж Йона!» (Мт. 12:39–41).

Книга пророка Йони ламає жанровий канон біблійних пророцтв: має сатирико-дидактичний характер наратії, яка вочевидь спрямована на викриття поведінки головного героя – Божого пророка, який замість бути взірцем праведності подеколи поводиться гірше за язичників. Всупереч етимології свого імені – «голуб», запальний та образливий, Йона назавжди запам'ятався як біблійний обранець, якому важко було сприйняти факт милості Творця до ворогів ізраїльського народу. Будучи бунтарем, Йона, однак, не був боягузом (хоча трапляються й такі потрактування цього образу): кидаючи виклик Богові своїми вчинками, він не боявся, утім, навіть померти за свої помилкові переконання. Але був змушений пройти непрості Божі уроки, які методично і глибоко трансформували його світогляд у такий спосіб, аби він нарешті виконав свою місію.

Драматичний, ба навіть травматичний, шлях духовного перетворення пророка-бунтаря на пророка-миротворця (метафоричного Ноєвого птаха), очевидно, й спричинив довготривалий культурний інтерес до особистої історії Йони, яка й до сьогодні становить невичерпне джерело натхнення митців. Адже по суті Йона живе у кожному, хто бодай раз стикався з проблемою вибору між *хочу* і *треба*. Біблійна історія про Йону заклала архетипи для багатьох класичних творів світової і вітчизняної літератури, іконопису, живопису, музики, кіномистецтва тощо, ставши метафорою випробувань, духовного відродження та другим шансом, який дарує доля. Серед найбільш відомих зарубіжних літературних творів з відчутним впливом біблійної історії про пророка Йону – казка К. Коллоді «Пригоди Піноккіо» (італ. Carlo Collodi, *Le avventure di Pinocchio, 1881*) , роман «Лорд Джим» Дж. Конрада (англ. Joseph Conrad, *Lord Jim,* 1900), есей Дж. Орвелла «Всередині кита» (англ. George Orwell, *Inside the Whale,* 1940), роман «Мобі Дік, або Білий кит» Г. Мелвілла (англ. Herman Melville, *Moby-Dick or The Whale*, 1854); поема «Йона» Ж.-П. де Дадельсена (фр. Jean-Paul de Dadelsen, *Jonas,* видана посмертно – 1962); повість «Йона» Ж. Ґрожана (фр. Jean Grosjean, *Jonas,* 1985) тощо.

В українській літературі від давніх часів до сьогодення образ пророка Йони трактується екзистенційно. Письменники сприймають його як символ втечі від власної долі, духовного самопізнання, пошуку власного призначення, милосердя і внутрішньої самотності, тощо. Характер сприйняття образу Йони тут коливається від суто релігійного потрактування до алюзійного. Найчастіше образ стає глибокою метафорою трансформаційних випробувань, які долає митець або сучасна людина. Приміром, у трактатах і листах Г. Сковороди у філософсько-релігійному ключі глибоко алегорійно переосмислено мотив «черева кита», що трактувався як символ духовної темряви й гріха, прихованої внутрішньої духовної сутності, котру людина має осягнути, пізнаючи саму себе. А в модерністській поетичній збірці Б.-І. Антонича «Книга Лева» (1936) у несподіваний спосіб актуалізовано

[2] Для народу, прив'язаного до землі, як-от євреї, великі риби були створіннями таємниці та небезпеки. Версія про кита базується на тому, що у книзі Буття згадується саме створення великих китів, тоді як решту водних істот відносить до «кожної живої істоти, що рухається, яку вода рясно породила», Бут. 1:21 [1, 215]. Щодо власне образу риби, то він є вельми багатозначним. У християн він, до прикладу, став символом Христа через давній грецький акронім (Ἰχθύς; – риба) імені Ісуса Христа; складається з початкових літер слів: Ἰησοῦς; Χριστός Θεοῦ Υἱός; Σωτής (Ісус Христос Божий Син Спаситель).

[3] Тут і далі цтується за виданням: [3].

[4] У деяких перекладах – гарбузової лози.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

месіанську символіку образу Йони. Він тут – апокрифічний пророк («Балада про пророка Йону. Апокриф»), який, перебуваючи у морі з «вірним китом» («Добрий вірний кит /з пророком плавав тихо, рівно, обережно» [2, 9]), здійснює месіанське служіння, проповідуючи велич Творця морським істотам. На тлі драматичного сьогодення України вельми злободенним видається поетичне потрактування відповідної історії про пророка Ізраїльського царства С. Жаданом у його збірці «Тамплієри. Вірші 2015–2016» (2023), де образ Йони прислужився, аби акцентувати ідею вірності батьківщині: «Провидіння завжди стереже / того, хто навіть не думав тікати» [7, 26]. (Пор. в іншому вірші: «Ти маєш жити там, де ти маєш жити, і не питай чому» [7, 15]).

Отже, широкі інтерпретаційні можливості Книги пророка Йони закладені у неканонічній для старозавітних пророцтв нарації про пригоди неідеального біблійного пророка, котрий відмовився виконувати месіанське доручення Бога. Книга закладає цілу низку універсальних концептів, мотивів, символів, які знаходять своє подальше потрактування як в біблеїстиці, так і в мистецтві: *втеча від долі (пророк-утікач), черево кита, морська буря та корабель, пагін (рицина) і сонце, Ніневія та покаяння; концепти милосердя, смерті й воскресіння, Йона як загальне ім'я для «людини-прокляття»* тощо. З давніх часів і до сьогодні історія неслухняного пророка інспірує численну кількість літературних багатонаціональних адаптацій (прямих та алюзійних), найвідоміші з яких ставали предметом окремих досліджень. Очевидним фактом є тривалий вплив Книги пророка Йони на формування українського культурного дискурсу загалом та літературного – зокрема. Це, безперечно, потребує окремих ґрунтовних досліджень, які наразі відсутні.

Список використаних джерел:

1. All Things in the Bible: An Encyclopedia of the Biblical World / by Nancy M. Tischler ; Ellen Johnston McHenry (2006): in 2 volumes. Vol. I. Westport, London : Greenwood Press. 747 p.
2. Antonych, Bogdan-Ihor (1936). Knyha Leva. Lviv : Drukarnia NTSh. 64 s. [in Ukrainian].
3. Bibliia, abo Knyhy Sviatoho Pysma Staroho i Novoho Zavitiv / pereklad prof. I. Ohiienka (2002). Kyiv : Ukrainske bibliine tovarystvo. 1375 p. [in Ukrainian].
4. Craig, Kenneth M. (1999). Jonah in Recent Research. *Currents in Research: Biblical Studies*, № 7. P. 97–118.
5. Jonah, The Book of. *The International Standard Bible Encyclopedia : in 5* volumes */ editor James Orr. Vol. 3: Heresy-Naarah (1915).* Chicago : the Howard-Severance Company. P. 1728-1729.
6. Tillema, Aron (2023). The Book of Jonah in Recent Research. *Sage Journals.* Vol. 21. Is. 2.URL: https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1476993X221150655
7. Zhadan, Serhiy (2016). Tampliyery. Poeziyi [The Templars. Poetry]. Chernivtsi: «Meridian Czernovitz», 120 p. [in Ukrainian].

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.73

Iryna Danylenko

THE BOOK OF JONAH IN THE LIGHT OF ITS INTERPRETATIVE POTENTIAL

The author of the theses set out to comprehend the phenomenon of the relevance of the Book of Jonah by exploring the basis of the long-term and inexhaustible potential of this biblical text. A comprehensive analysis (using structural-semantic, cultural, and comparative approaches) showed that the interest in the book lies primarily in its "non-canonicality." The prophetic book, which represents the story of the personal history of the prophet who refused to fulfill God's messianic mission, attracts attention with its paradoxicality and at the same time lays down a large number of universal motifs, symbols, and concepts. Among them: escape from fate (the fugitive prophet), the belly of a whale/fish, a sea storm and a ship, a shoot (castor oil) and the sun, Nineveh and repentance; the concepts of mercy, death, and Resurrection, etc. They still find their further interpretation today in both biblical studies and art, particularly in Ukrainian literature, which is worthy of separate, thorough comparative exploration.

Keywords: *Jonah, fugitive prophet, biblical book, interpretation, actualization.*

Відомості про автора / Information about the Author

Даниленко Ірина, д. філол. наук, професор, професор кафедри української філології та міжкультурної комунікації ЧНУ імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: danir2512@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0009-0008-0532-8634.

Danylenko Iryna, Doctor of Philology, Professor, Professor of the Department of Ukrainian Philology and Intercultural Communication of Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: danir2512@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0009-0008-0532-8634.

© І. Даниленко
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.74

Ольга Жвава

МОВНА ОСОБИСТІСТЬ СУЧАСНОГО РЕСТОРАТОРА

Дослідження присвячено вивченню мовної особистості ресторатора. Проаналізовано лексико-семантичні, прагматичні та лінгвокультурологічні характеристики мовлення суб'єктів ресторанного бізнесу. Особливу увагу приділено стратегіям самопрезентації, впливу на реципієнта та використанню професійної лексики в публічному й офіційному дискурсах.

Ключові слова: *мовна особистість, ресторатор, гастрономічний дискурс, комунікативна стратегія, професійна лексика.*

Актуальність теми зумовлена стрімким розвитком гастрономічного дискурсу в сучасній лінгвістиці. Ресторатор сьогодні не лише менеджер, а й публічна особа, бренд-амбасадор та медіаперсона. Його мовна особистість формується на перетині бізнес-комунікації, кулінарного мистецтва та психології гостинності.

Український лінгвіст Ф. Бацевич зазначає, що зміна філософських поглядів на природу лінгвістики формує в науці мовні образи, а мова розглядається у зв'язках із світом людини. Поняття «мовна особистість» пов'язане з ім'ям німецького вченого І. Вайсгербера. На його думку, мова є найбільш загальним культурним надбанням; ніхто не володіє мовою лише завдяки власній мовній особистості, а, навпаки, людина володіє нею завдяки тому, що належить до певної мовної спільноти [1].

Мовне знання мовця відображається у свідомості, яка у теорії мовної особистості структурується у трьох рівнях:

1. **Вербально-семантичний рівень (або нульовий/лексикон):** охоплює знання природної мови, володіння лексиконом, граматикою, фразеологією, а також знання правил поєднання слів [1, 6].

2. Когнітивний рівень (або тезаурус): відображає понятійну картину світу, систему знань про світ, цінностей та смислів, сформованих у свідомості особистості [1, 6].

3. Прагматичний рівень (або мотивований/прагматема): включає цілі, мотиви, інтереси та установки особистості, що визначають її мовленнєву поведінку та вибір мовних засобів для досягнення результату [1, 6, 8].

Для ресторатора домінантною є **стратегія фатичної метакомунікації** – створення атмосфери довіри через мову. Мова ресторатора насичена термінологією, яка демонструє його експертність. Загалом можна виділити такі групи лексики: **технологічна лексика:** *су-від, ферментація, деглейзування, кулі, конфі*; **маркетинговий сленг:** *фуд-кост, чек-ліст, стоп-лист, посадка, кости*; **естетична лексика:** *текстура, палітра смаків, локальний продукт, гастрономічний досвід*. Наприклад: *«Ми зміщуємо фокус на локальність. Наш фермерський буряк проходить 12 годин томління в печі, щоб розкрити органолептику продукту»*. Тут слово «органолептика» виступає маркером високого фахового рівня.

Ресторатор мислить категоріями емоційного інтелекту. Мова транслює ідею «ресторан як дім». Отже, гостинність і якість є чільними аспектами діяльності: *«Ресторатор говорить не про їжу, а про відчуття. Кожне слово в меню або в інтерв'ю має "смакувати" ще до першого шматочка»* [6, 8].

Сучасні ресторатори (наприклад, Савва Лібкін або Євген Клопотенко) активно використовують наратив, тобто сконструйовану розповідь, оповідь або передають таку систему поглядів, що впорядковує події, факти чи враження у певній послідовності. Це не просто історія, а спосіб інтерпретації реальності через певний сюжет, що передає світоглядну установку. Наприклад: розповідь про пошук рецепта в експедиції Поділлям. Використання діалектизмів або архаїзмів (*шпундра, верещака*) додає автентичності мовній особистості (Клопотенко); розповідь Савви Лібкіна про гастрономічні особливості одеської кухні, яку він виділяє в окремий вид мистецтва. Безперечно, для передачі відповідного колориту ресторатори використовують епітети, щоб подразнити рецептори клієнтів: *«Хрустка скоринка», «вершкова ніжність», «димний аромат»*; використання займенника **«ми»** для створення ілюзії спільності з гостем: *«Ми з вами знаємо, що справжня кава не потребує цукру»*.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Лексика ресторанного бізнесу – це поєднання професійних термінів (часто запозичених з французької, англійської та італійської мов), сленгу персоналу та специфічної термінології менеджменту. Професійна лексика ресторатора – це і гастрономічні терміни, і терміни менеджменту, а також специфічного сленгу «бек-офісу». Наводимо деякі приклади, що є найбільш поширеними у ресторанних комплексах:

1. мізанплас (Mise en place): буквально «все на своєму місці». Підготовка інгредієнтів (нарізка, соуси) до початку зміни, щоб під час сервісу кухар лише збирав страву;
2. сток (Stock): залишки продуктів на складі.
3. сувід (Sous-vide): технологія приготування їжі у вакуумній упаковці при низьких температурах;
4. борд (Board): місце, де висять чеки з замовленнями. «Багато чеків на борді» означає високе навантаження;
5. слайсер (Slicer): прилад для тонкої нарізки продуктів (ковбас, сирів);
6. стейшен (Station): певна зона в залі, закріплена за конкретним офіціантом;
7. пречек (Pre-check): попередній рахунок, який виносять гостю перед фінальною оплатою;
8. тейблтент (Table-tent): настільна табличка з інформацією про акції чи спецпропозиції;
9. дроп (Drop): коли офіціант приносить страву на стіл;
10. сетап (Set-up): сервірування столу перед приходом гостя (прибори, серветки);
11. фудкост (Food cost): собівартість інгредієнтів у страві відносно її ціни продажу. Виражається у відсотках;
12. апселінг (Up-selling): техніка продажу дорожчого аналога продукту (наприклад, замість звичайної води запропонувати преміальну);
13. кросселінг (Cross-selling): пропозиція доповнення до основної страви (наприклад, соус до картоплі або десерт до кави);
14. аперитив (Aperitif): напій, що подають до їжі для збудження апетиту (наприклад, просеко, сухий вермут);
15. дижестив (Digestif): напій, що подають після їжі для покращення травлення (наприклад, коньяк, граппа, кава);
16. комлімент (Compliment): ревелика страва або напій, що подається безкоштовно від закладу (наприклад, «привітальний» напій або хлібний кошик);
17. алергени (Allergens): список потенційно небезпечних продуктів у страві (горіхи, морепродукти, лактоза);
18. раннер (Runner): людина, яка лише виносить страви з кухні до залу, не займаючись прийомом замовлень;
19. сомельє (Sommelier): експерт з вин, який допомагає з вибором напоїв та знає гастрономічні поєднання;
20. бариста (Barista): майстер з приготування кавових напоїв;
21. хостес (Hostess): працівник, який зустрічає гостей, проводить до столика та бронює місця.

Правопис деяких слів потребує уточнення. Разом пишемо складні іменники, один або й обидва компоненти яких в українській літературній мові не є самостійними словами. Українські словники не фіксують, наприклад, слів *су, тейбл, сет, крос, дог* (омонімічні іменники тут ролі не відіграють), *фуд, ап*, *хот*. Отже, усі слова, що зазначені вище, слід писати разом: *сувід, пречек, тейблтент, хотдог* (https://www.youtube.com/watch?v=Q6malAXpCqs) тощо. Виникненню таких утворень в лексичній системі української мови значною мірою сприяла поява нових економічних стосунків, фінансових зв'язків, комерційна діяльність та ін.

Варто зазначити, що в умовах війни мовна особистість українського ресторатора трансформувалася. З'явилися воєнні метафори, лексика волонтерства, концепт «гастрономічного фронту». Мова стала більш лаконічною, емоційно напруженою, спрямованою на соціальну згуртованість.

Отже, мовна особистість ресторатора є складним конструктом, що поєднує в собі риси ділового стилю, публіцистичності та емоційно-експресивного забарвлення. Її можна схарактеризувати високим рівнем адаптивності до аудиторії та активним використанням професійної термінології як інструменту переконання.

Список використаних джерел

1. Batsevych F. S. (2007). Slovnyk terminiv mizhkulturnoi komunikatsii. Kyiv : Dovira. 205 s. [in Ukrainian].
2. Holoborodko K. Yu. (2014). Movna osobystist u linhvokulturolohichnomu aspekti. Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriia: Linhvistyka. Vyp. 21. S. 15–19. [in Ukrainian].
3. Holovashchuk S. I. (2008). Orfohrafichnyi slovnyk skladnykh sliv ukrainskoi movy. Kyiv : Naukova dumka. 287 s. [in Ukrainian].
4. Holovashchuk S. I. (1995). Skladni vypadky naholoshennia. Slovnyk-dovidnyk. Kyiv : Lybid. 191 s. [in Ukrainian].
5. Holoskevych H. K. (1929). Pravopysnyi slovnyk. Kharkiv. URL: https://r2u.org.ua/ (data zvernennia: 25.03.2020). [in Ukrainian].
6. Holubovska I. (2008). Movna osobystist yak linhvokulturnyi fenomen. Studia Linguistica 1. s. 25-34. [in Ukrainian].
7. Lozova N. Ye. (2016). Imennyk. Hramatychnyi dovidnyk. Kyiv : Naukova dumka. 285 s. [in Ukrainian].
8. Papish V. A. (2022). Movna osobystist ta vyshukana movna osobystist yak kliuchovi poniattia teorii

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

linhvopersonolohii. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia»: seriia «Filolohiia».* Ostroh : Vyd-vo NaUOA. Vyp. 13(81). S. 307. [in Ukrainian].
9. Pohribnyi M. I. (1983). Orfoepichnyi slovnyk. Kyiv : Radianska shkola. 629 s. [in Ukrainian].
10. Pohribnyi M. I. (1959). Slovnyk naholosiv ukrainskoi literaturnoi movy. Kyiv : Radianska shkola. 602 s. [in Ukrainian].
11. Selivanova O. O. (2006). Suchasna linhvistyka: terminolohichna entsyklopediia. Poltava : Dovkillia-K. 716 s. [in Ukrainian].
12. Skvarcha V. P. (2018). Hastronomichnyi dyskurs yak obiekt linhvistychnykh doslidzhen. Molodyi vchenyi. № 4 (56). S. 562–565. [in Ukrainian].
13. Slovnyk ukrainskoi movy v 11 t. / hol. red. kol. I. K. Bilodid. Kyiv : Naukova dumka, 1970–1980. URL: http://www.inmo.org.ua/sum.html/ (data zvernennia: 06.01.2020). [in Ukrainian].
14. Slovnyk ukrainskoi movy u 20 t. / Ukrainskyi movno-informatsiinyi fond NAN Ukrainy. URL: https://sum20ua.com/Entry/index?wordid=1&page=0 (data zvernennia: 25.03.2020). [in Ukrainian].
15. Ukrainskyi pravopys (2019). URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/05062019-onovl-pravo.pdf (data zvernennia: 25.03.2020). [in Ukrainian].
16. Ukrainskyi pravopys / Natsionalna akademiia nauk Ukrainy, Instytut movoznavstva im. O. O. Potebni, Instytut ukrainskoi movy. Kyiv : Naukova dumka, 2015. 286 s. [in Ukrainian].

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.74

Olha Zhvava

THE LINGUISTIC PERSONALITY OF THE MODERN RESTAURATEUR

This study examines the linguistic identity of restaurant owners. It analyses the lexical-semantic, pragmatic and sociolinguistic characteristics of the speech of those involved in the restaurant business. Particular attention is paid to self-presentation strategies, the impact on the recipient and the use of professional vocabulary in public and formal discourse.

Keywords: *linguistic personality, restaurateur, gastronomic discourse, communicative strategy, professional vocabulary.*

Відомості про автора / Information about the Author

Ольга Жвава, кандидат філол. наук, доцент кафедри слов'янської філології Хмельницького національного університету, м. Хмельницький, Україна. E-mail: qwerty84848@ukr.net, orcid: https://orcid.org/0000-0003-1046-8849.

Olha Zhvava, Ph.D. in Philology, Associate Professor in the Department of Slavic Philology, Khmelnytskyi National University, Khmelnytskyi, Ukraine. E-mail: qwerty84848@ukr.net, orcid: https://orcid.org/0000-0003-1046-8849.

© О. Жвава
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.75

Анжеліка Зинякова

ОРФОЕПІЧНІ НОРМИ – ОБОВ'ЯЗКОВА СКЛАДОВА ФАХОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ (СИСТЕМА КОНСОНАНТИЗМУ)

У тезах проаналізовано особливості виформування й вимови приголосних звуків сучасної української мови через призму їхніх модифікацій, бо мовні звуки, як реалізації відповідних фонем, вживаються не ізольовано, а йдуть один за одним у мовному потоці. Потрапляючи в неоднакові фонетичні позиції, вони якісно змінюються, даючи відповідні алофони. Фонетичні процеси прокоментовано на прикладах акомодації вимови твердих приголосних звуків до вимови голосних; асиміляції приголосних звуків за дзвінкістю, глухістю, найбільш поширеною – місцем і способом творення, м'якістю; дисиміляції (процес подано з історичним коментарем). Зазначено, що орфоепічні норми вимови приголосних звуків є імперативними.

Ключові слова: *приголосні звуки, модифікація, акомодація, асиміляція, дисиміляція, орфоепічні норми.*

У попередній науковій розвідці (див.: Зинякова А.А. Орфоепічні норми – обов'язкова складова фахової комунікації, Миколаїв : ЧНУ, 2025) ми закцентували увагу на тому, що українська мова, як і кожна літературна, має усталені орфоепічні норми, котрі обов'язкові для кожного, хто послуговується нею, а особливо – в сфері фахової комунікації; виокремили суспільне значення орфоепічних норм, а саме: розбіжність у вимові утруднює процес спілкування, розуміння й сприйняття висловленої думки; детально проаналізували специфіку виформування й вимови голосних звуків сучасної української мови через фокус фонем, у котрих вони реалізуються.

Метою пропонованої наукової розвідки є аналіз особливостей вимови приголосних звуків через призму їхніх модифікацій, а саме: акомодації, асиміляції, дисиміляції.

Приголосні – це звуки, основою яких є шуми, що виникають при подоланні видихуваним струменем повітря певної перепони, котра утворюється в певному місці мовного апарату.

При утворенні приголосних напруження зосереджується в певному фокусі, там, де виникає зімкнення або зближення тих чи інших мовних органів. Якщо голосові зв'язки під час артикулювання коливаються, то вимовляються сонорні й дзвінкі приголосні; якщо ж голосові зв'язки перебувають у ненапруженому стані й не дають голосу, то вимовляються глухі приголосні. Дзвінкі й глухі приголосні різняться між собою й тим, що глухим властивий сильніший ротовий шум, ніж дзвінким. Приголосні можуть вимовлятися як чисті звуки або через ніс (залежно від участі носової порожнини). Фокус творення шуму, яким характеризується той чи інший приголосний звук, виникає внаслідок одного з трьох способів артикуляції: змикання мовних органів, зближування їх і дрижання.

Якість приголосних звуків залежить від умов їхнього утворення. В українській мові приголосні класифікуються за такими артикуляційно-акустичними ознаками: за участю тону й шуму; за роботою голосових зв'язок; за місцем творення (або за активним мовним органом); за способом творення; за наявністю або відсутністю палаталізації; за наявністю або відсутністю назалізації; за додатковим акустичним враженням; за участю одного або двох фокусів.

Задовільної та повної класифікації виключно за акустичними ознаками досі не створено, бо спектральна структура приголосних української мови ще остаточно не вивчена.

Проаналізуємо модифікації приголосних: акомодацію, асиміляцію та дисиміляцію.

Акомодація приголосних до сусідніх голосних виявляється не так яскраво, як акомодація голосних до приголосних, але позиції такого пристосування є: губні, шиплячі, задньоязикові та глотковий приголосні звуки перед голосним *і* набувають напівпом'якшеної вимови, тобто акомодуються і є алофонами відповідних твердих фонем, наприклад: [ж'і'нка], [б'іб], [к'і'шка], [г'і'рко]; лабіалізація приголосних перед наступними голосними [о] та [у] на всьому їхньому протязі, наприклад: [з°уб], [г°о'ре].

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Асиміляція. У результаті цього фонетичного процесу сусідні звуки стають або абсолютно однаковими (так звана повна асиміляція), або подібними частково (неповна/ часткова асиміляція), за якоюсь однією чи кількома ознаками.

Розрізняють асиміляцію:

1) за роботою голосових зв'язок (до факторів, що сприяють асиміляції щодо участі голосу, належить фонетична позиція, темп мовлення та характер приголосного):

а) асиміляція за дзвінкістю. У сучасній українській мові дзвінкий шумний приголосний, впливаючи на попередній глухий, що стоїть поряд із ним, асимілює його у відповідний дзвінкий. Асиміляція в межах слова відбувається без жодного винятку в будь-якій позиції, наприклад: *боротьба* → [б°ор°од'ба], *молотьба* → [м°ол°о˙д'ба'], *футбол* → [ф°удб°о'л], *просьба, лічба, повсякденний, якби, вокзал, анекдот, рюкзак*.

Такий різновид асиміляції можливий і на межі двох слів (із деякими особливостями), а саме:

– якщо поряд вимовляються два слова, із яких одне ненаголошене, то на їхній межі відбувається асиміляція приголосних (як і в одному слові), наприклад: *як же* [j˙агжеи], *ось де* [оз ˙деи];

– при вимові поряд із самостійно наголошеними словами при повільному й чіткому темпі вимови асиміляція не відбувається, а при швидкому темпові з невиразною вимовою приголосні асимілюються, наприклад: *наш брат, сип горох, піч біла.*

Перед сонорними у літературній мові асиміляція за дзвінкістю не відбувається, наприклад: *трохи, світ, сміливий*.

Відомі окремі явища прогресивної асиміляції за дзвінкістю, що належать до історичного минулого української мови, наприклад: *бджола* (з *бъчела → бчола → бджола*), *Га[нц]я → Гандзя*. Ці слова мають значення для пояснення сучасної звукової оболонки слів.

Асиміляція за дзвінкістю відбувається тільки у вимові – на письмі не фіксується.

б) асиміляція за глухістю. Шумні дзвінкі приголосні в українській мові не втрачають своєї дзвінкості:

– в абсолютному кінці слова перед паузою, наприклад: *сад* [сад], *дуб* [д°уб], *біб* [б'іб], *вуж* [в°уж];

– у середині слова перед наступним глухим, наприклад: *ягідка* [j˙а'г'ідка], *дужка* [д°у'жка], *водка, казка*;

– на межі префікса й кореня за умови, що це префікси *від-*, *над-*, *перед-*, *під-*, *об-*, наприклад*: відпустка, надсилати, передплата, підпис, обкладинка*; префікси *роз-*, *без-* перед наступним кореневим *с*, наприклад: *розсадити*, *безславний.*

Оглушення дзвінких приголосних відбувається за таких умов:

– у середині слова перед наступним глухим дзвінкий *г* оглушується в таких словах: *нігті* [н'і'хт'і], *кігті* [к'іхт'і], *легко* [ле'хк°о], *вогко* [в°о'хк°о], *дьогтю* [д'°о'хт'у] та їхніх похідних, а саме: *кігтистий, легковірний, дігтяр* тощо;

– на межі префікса й кореня (умова – префікси *з-*, *роз-*, *без-*), наприклад: *зсипати, розхвалити, безхмарний, безпечний* [беиспе'чний], але повний перехід у вимові може не відбуватися, як-от: *безславно* – [беизсла'ўно];

– на межі слів, наприклад*: з хмари* [схма'ри], *з піску; з чого* → [зч°о 'г°о] → [сч°ог°о] → [шч°о'г°о].

Асиміляція за глухістю відбувається тільки у вимові – на письмі не фіксується.

в) асиміляція за місцем і способом творення є найбільш поширеною

– при збігові свистячих та шиплячих приголосних (зміни груп «свистячий і шиплячий» у групи «шиплячий і шиплячий»), відбувається як у словах, так і на їхній межі, наприклад: [с] → [ш]: *принісши* [приснi'ш:иe], *зшити* [ш:и'тиe], [з] → [ж]: [ji'ждˆжоу], [ц] → [ч]: *шприц чистий* [шприч:и'стий], а також перехід свистячих у шиплячі перед африкатами [дˆж], [ч]: *з джерела* [ждˆж:еиреи'ла'] (асиміляція не відбувається у таких словах – *Парасчин, Мотузчин, Васьчин*);

– при збігові шиплячих та свистячих приголосних свистячі (зміни звукосполучень «шиплячий і свистячий» у сполучення «свистячий і свистячий»): [ш] → [с]: *купаєшся* [к°упа˙'jес'˙:а], [ч] → [ц]: *не мучся* [неим°у˙ц'с''а], *дочці,* [ж] →[з]: *не поріжся* [неип°о˙р'із'с''а], *у ложці*. На межі слів шиплячі звичайно не асимілюються наступними свистячими: *де ж син, ріж сало, це ж сіль.*

– при збігові передньоязикових приголосних [д], [д'] і [т], [т'], які перед шиплячими чи свистячими африкатизуються. Так, [д] перед [ц], [ц'], [дˆз'] чергується з [дˆз], [дˆз']; [д'] перед [ч], [дˆж] чергується з [дˆж]; [т] у середині слова перед [ш], [ч] чергується з [ч], а перед [с], [ц] – з [ц]; [т'] перед [с'] чергується з [ц'], наприклад: *заквітчати* [закв'іч:ати], *коротший* → [к°ор°очший] → [к°ор°оч:иї], *радься* [ра'дз'ц'а], *поїздці*. Під уплив свистячого звука [с] потрапляє [т], наприклад: *коритце* [к°ори'ц:еи], особливо в дієсловах *йдеться* [їде'ц':˙а], *сміється, ллється, хочеться*.

– африкати перед свистячими, шиплячими чи іншими африкатами переходять у свистячі, шиплячі чи інші африкати: *на річці* [на р'і'ц':і], *не морочся* [неим°ор°о'ц'с''а].

Асиміляція за місцем і способом творення відбувається тільки у вимові – на письмі не фіксується.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

г) асиміляція за м'якістю. Ступінь вияву асиміляції за м'якістю залежить від таких факторів: типу самих приголосних, які стоять поряд, а також від їх позиції в слові або на межі слів. Серед палаталізованих приголосних розрізняють пом'якшені і акомодовані (напівпом'якшені). До напівпом'якшених належать губні, шиплячі, задньоязикові і глотковий [б], [п], [в], [м], [ф], [г], [ґ], [к], [х], [ж], [ч], [ш], [дˆж].

Виділяють випадки обов'язкового м'якшення, факультативного (позиційного) м'якшення та відсутності м'якшення в чітко визначених позиціях:

– усі приголосні набувають палатальної вимови перед голосним переднього ряду [і], якщо вони не розділені паузою на стику префікса і кореня, або частини складноскороченого слова: [н′ іс], [р′ід], [в'ікно'], [ж'і'н′ц′і], але [бе^{и}зіме'н:иї], [де`ржінспе'кц′іја];

– передньоязикові приголосні [д], [т], [з], [с], [дˆз], [ц], [л], [н] у середині слів і в кінці префіксів перед іншим пом'якшеним приголосним цієї ж групи пом'якшуються. При цьому [д], [т], [н] пом'якшуються послідовно, а [з], [с], [дˆз], [ц], [л] – факультативно, наприклад: [ж'і'н′ц′і], [с′т′іл] і [ст′іл];

– приголосні [з], [с], [дˆз], [ц] перед наступними напівпом'якшеними алофонами твердих губних також пом'якшуються, наприклад: [с′м'іх], [з′в'іт], [ц′в'ах];

– не пом'якшуються (є твердими) приголосні [д], [т], [л], [н] перед напівпом'якшеними алофонами твердих губних, шиплячих, задньоязикових, глотковим та [р], наприклад: [дв'ір], [тх'ір];

– передньоязикові [р], [ж], [ч], [ш], задньоязикові [ґ], [к], [х], глотковий [г], губні [б], [п], [в], [м], [ф], асимілятивно в українському мовленні не пом'якшуються перед будь-яким м'яким чи пом'якшеним приголосним: *землі* [зе^{и}мл′і], *гніт* [гн′ іт] і [гн′ іт].

Дисиміляція. Її найголовніші наслідки в українській мові є такими: зміна звукосполучення [кт] на [хт] – *хто*; [чн] на [шн] – *рушник, рушниця, мірошник, соняшник, сердешний*, *торішній*; [шш] і [жш] на [шч] і [жч] при утворенні вищого ступеня порівняння прикметників та прислівників – *вищий, нижче*.

Прокоментуємо випадки фонетичного процесу на матеріалі давньоруської мови. Дисиміляція в нових групах приголосних належала до непоширених фонетичних явищ. Цей процес відбувався в сполученнях *кт, кр, чт, чн*, що виникли з відповідних *кът, кьр, чьт, чьн*, у яких занепали редуковані ъ та ь.

Звукосполучення [*кт*], що складалося з двох проривних приголосних, було важким для вимови. Тому в ньому перший з цих приголосих [к] утратив перепону, яка утворювалася при його артикуляції на шляху видихуваного струменя повітря, і трансформувався в фрикативний приголосний [х], а другий зберіг стару вимову, наприклад: *къто → кто → хто* (порів.: рос. *кто*). Отже, проривна властивість, спільна для артикуляції обох приголосних цієї групи, унаслідок дисиміляції втратилася. Фонетичний процес відбувся в другій половині XII – на початку XIII століття. Вимову *хто* успадкували всі східнослов'янські мови. В українській і білоруській вона стала загальною нормою, а в російській – під упливом форм непрямих відмінків цього ж займенника (*кого, кому* тощо) поширилася вимова *кто*.

У процесі дисиміляції в звукосполученні [*чт*] з [*чьт*] відбулася втрата проривного компонента і воно змінилося в [*шт*]. Вимова займенника [*што*] в російській і білоруській мовах стала орфоепічною нормою. В українській мові відбулася зміна в [*шчо*], очевидно, шляхом неповної прогресивної асиміляції, підтриманої вимовою звука [*ч*] у непрямих відмінках (*чого, чому* тощо). Подальша ж асиміляція, як вважають науковці, і наступне за ним стягнення довгого [*ш:*] зумовили виформування діалектної вимови [*шо*].

Унаслідок утрати проривного компонента африкатою [*ч*] група приголосних [*чн*] змінилася в [*шн*], наприклад: *мђрочьникъ → мђрочник → мірошник, сьрдьчьныи → сердечний → сердешний, ручьникъ → ручник → рушник.* Розподібнившись із наступним [н], звук [ч] втратив у звукосполученні елемент проривності, властивий йому як африкаті. В українській мови в групі [чн] дисиміляції не відбувається, наприклад: *значний, місячний, безпечний, нічний.*

Аналогічний процес відбувся також у звукосполученні [*кр*] у запозиченому з церковнослов'янської мови іменникові *крьстъ → хрест* та похідних від нього, а саме: *хрещення, хрестити, хрестовий* тощо.

Дисимілятивний процес відбувся й при утворенні вищого ступеня порівняння прикметників: *висший → вишший* ([с] асимілювався приголосним [ш]) – *вишчий*, орфогр. *вищий* (другий фрикативний шиплячий змінився тут на африкату [ч], а отже, відбулося розподібнення якісно однакових звуків); *низший – нижший* (асиміляція звуком [ш] приголосного [з]) – *нижчий* (дисиміляція в групі [жш]).

Також сучасна українська мова зберігає наслідки ще однієї давньої дисиміляції у групах приголосних [дт], [тт], яка відбита в ній у чергуванні звуків [д] – [с], [т] – [с], наприклад: *веду – вести, бреду – брести, кладу – класти, краду – красти, пряду – прясти, оповідати – повість, їда – їсти, мету – мести, плету – плести*. Це явище також давнє, виникло на спільносхіднослов'янському ґрунті й зумовлене дією закону відкритого складу. Приголосні [д] і [т] змінилися на [с] у позиції перед [т], що належить до іншої морфеми. У такій позиції [д] і [т] закривали склад (**ved-ti, *plet-ti*). Сполучення [ст] належало до одного складу з наступним голосним (*ве-сти, пле-*

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

сти). Саме тому закон відкритого складу зумовив дисиміляцію в групі приголосних [тт] і зміну її на [с], внаслідок чого попередній склад із закритого став відкритим: * *plet-ti* → *пле-сти*. У сполученні [дт] дзвінкий приголосний [д] спершу асимілювався наступним глухим [т], а далі вже змінився на [с], як і в первинному сполученні [тт], * *ved-ti* → * *vet-ti* → *вести.*

Дисимілятивна зміна груп [тт] і [дт] на [ст] насамперед охопила інфінітиви, у яких приголосні [т] і [д] належали до дієслівної основи, а другий приголосний [т] – до інфінітивного суфікса. Проте вона поширилася потім і на віддієслівні іменники: **čьtt*ь – *чьсть* (суч. укр. *честь*, порів. рос. *чтить*), * *vidt*ь (порівн. *відати*); *повѣдть* → *повѣтть* → *повість* (але *оповідання*).

Орфоепічні норми вимови приголосних, як і голосних, звуків є імперативними.

Отже, унормована вимова є однією з важливих граней культури мовлення, котра є обов'язковою складовою фахової комунікації.

Список використаних джерел

1. Badenkova, V., & Zyniakova A. (2018). Suchasna ukrainska literaturna mova : Fonetyka. Fonolohiia. Morfonolohiia. Aktsentolohiia. Orfoepiia. Hrafika. Orfohrafiia : navch. posibnyk. Mykolaiv : Ilion. 280 p. [in Ukrainian].
2. Zyniakova, A. A. (2025). Orfoepichni normy – oboviazkova skladova fakhovoi komunikatsii. Olviiskyi forum – 2025: stratehii krain Prychornomorskoho rehionu v heopolitychnomu prostori». KhXI Mizhnarodna naukova konferentsiia. Tezy dopovidei. Filolohiia. Mykolaiv, 16-21 chervnia 2025 roku. [in Ukrainian].
3. Zyniakova, A. (2025). Istorychna hramatyka ukrainskoi movy : Vstup. Istorychna fonetyka. Istorychna morfolohiia. Navchalnyi posibnyk dlia studentiv filolohichnykh fakultetiv. Mykolaiv : Vyd-vo ChNU im. Petra Mohyly, 2025. 352 p. [in Ukrainian].

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.75

Anzhelika Zyniakova

ORTHOEPIC NORMS – AN ESSENTIAL COMPONENT OF PROFESSIONAL COMMUNICATION (THE CONSONANT SYSTEM)

This paper analyzes the characteristics of the formation and pronunciation of consonant sounds in modern Ukrainian through the lens of their modifications, since speech sounds, as realizations of corresponding phonemes, are not used in isolation but follow one another in the speech stream. When they occur in different phonetic positions, they undergo qualitative changes, yielding corresponding allophones. The phonetic processes are discussed using examples of the accommodation of hard consonant sounds to vowel pronunciation; the assimilation of consonant sounds based on voicing, voicelessness, and—most commonly—place and manner of articulation, as well as softness; and dissimilation (the process is presented with historical commentary). It is noted that orthoepic norms for the pronunciation of consonants are imperative.

Keywords: *consonants, modification, accommodation, assimilation, dissimilation, orthoepic norms.*

Відомості про автора / Information about the Author

Анжеліка Зинякова, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української філології та міжкультурної комунікації, факультету філології, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: anzhelika.zinyakova@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0000-0002-6895-3348.

Anzhelika Zyniakova, PhD in the field of philology, Associate Professor of the Department of Ukrainian Philology and Intercultural Communication, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: anzhelika.zinyakova@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0000-0002-6895-3348.

© А. Зинякова
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.76

Аліна Бондаренко,
Наталія Лебединцева

ҐЕНДЕРНІ РОЛІ ТА СТЕРЕОТИПИ В СУЧАСНОМУ ГУМАНІТАРНОМУ ДИСКУРСІ

Доповідь присвячено теоретико-методологічному аналізу ґендерних ролей і стереотипів у сучасному гуманітарному дискурсі. Розглянуто ґендер як соціокультурний конструкт, що формується під впливом історичних традицій, культурних норм, мовних практик і суспільних інституцій. Зосереджено увагу на тому, що ґендерні ролі виконують регулятивну функцію в суспільстві, визначаючи очікувані моделі поведінки жінок і чоловіків, водночас відтворюючи систему соціальної нерівності через стереотипізацію.

Наголошується, що сучасний гуманітарний дискурс (філософський, соціологічний, культурологічний, лінгвістичний) спрямований на деконструкцію традиційних ґендерних уявлень та переосмислення усталених ієрархій. З'ясовано, що важливу роль у формуванні та трансформації ґендерних стереотипів відіграють медіа, освіта та публічний простір.

Ключові слова: *ґендер, ґендерні ролі, стереотипи, гуманітарний дискурс, ґендерна ідентичність.*

У сучасному гуманітарному дискурсі поняття ґендеру посідає важливе місце, оскільки воно дає змогу всебічно осмислити соціальні, культурні, психологічні та символічні аспекти людської ідентичності. На відміну від біологічної статі, яка визначається фізіологічними характеристиками, ґендер трактується як соціокультурна конструкція, сформована в процесі історичного розвитку суспільства та закріплена в системі норм, цінностей, моделей поведінки й культурних символів. Саме через механізми соціалізації індивід засвоює уявлення про «належні» чоловічі й жіночі якості, що надалі впливають на його самосприйняття та соціальну взаємодію [1, с. 14].

Актуальність дослідження зумовлена посиленою увагою сучасної гуманітаристики до проблематики ґендерної ідентичності, суспільних ролей та стереотипів, що конструюють систему соціальних взаємин.

Метою є теоретичне осмислення поняття ґендеру, ґендерних ролей і стереотипів у соціокультурному просторі, а також визначення особливостей їх відображення й трансформації в художній літературі.

У словнику ґендерних термінів зазначено, що ґендер – це соціально сконструйовані ролі, поведінка, діяльність і атрибути, які суспільство вважає належними для жінок і чоловіків. Це соціокультурний, а не біологічний аспект, що визначає соціальний статус, можливості в освіті, професії та поведінці [7, с. 45]. Такий підхід зосереджений на соціальній природі ґендеру та його залежності від культурного контексту.

Термін «ґендер» увійшов у науковий обіг у середині XX століття. Значний внесок у його популяризацію зробив Роберт Столлер, який запропонував розмежовувати біологічну стать і соціальні прояви статевої належності. Надалі це розмежування було розвинене в працях дослідників, які наголошували на необхідності чітко відокремлювати природні характеристики від соціально зумовлених. Зокрема, Сімона де Бовуар доводила думку про те, що жіноча особистість здебільшого формується під впливом суспільства, підсумувавши це відомим твердженням: «жінкою не народжуються, нею стають» («Друга стать»). Отже, поняття «стать» закріпилося за біологічним аспектом, тоді як «ґендер» почали застосовувати для позначення соціальних, культурних і психологічних характеристик, пов'язаних із маскулінністю та фемінністю.

Американська дослідниця Дж. Скотт у 1980-х рр. продовжила дослідження ґендеру, яке хоч і не здобуло загального визнання, але набуло досить широкої популярності. На відміну від термінів «стать», що визначає суто біологічні відмінності чоловіків і жінок, і «рід», що позначає граматичне явище, термін «ґендер», у розумінні Дж. Скотт, не знімаючи й не заперечуючи статевих відмінностей, акцентує увагу на тих соціальних особливостях чоловіків і жінок, які виникають у результаті громадської діяльності людини та визначають своєрідність її соціальної поведінки.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Подальший розвиток ґендерної теорії пов'язаний із переходом від есенціалістських уявлень до конструктивістського підходу. Вагомий внесок у цей процес зробила Джудіт Батлер, яка сформулювала концепцію перформативності ґендеру, відповідно до якої ґендер постає не як фіксована сутність, а як динамічний процес, що відтворюється у мовленні, поведінці та культурних практиках. Також важливими є ідеї Ентоні Гідденса щодо рефлексивної ідентичності та П'єра Бурдьє про символічне насильство, які дозволяють глибше зрозуміти механізми відтворення ґендерних структур [3, с. 163].

Ґендерні ролі виступають одним із ключових механізмів соціального регулювання. Вони визначають очікувані моделі поведінки жінок і чоловіків, встановлюють нормативні межі дозволеного й бажаного. Традиційно жіночі ролі пов'язувалися з приватною сферою – материнством, домашньою працею, турботою, емоційною підтримкою. Чоловічі ролі асоціювалися з публічним простором – владою, професійною реалізацією, політикою, військовою діяльністю, раціональністю та домінуванням. Таке розмежування історично сформувалося під впливом патріархальних структур, економічних умов і культурних традицій.

Незважаючи на значні зміни в сучасному світі, традиційні уявлення продовжують зберігати свою значимість і вплив. Відступ від цих усталених моделей нерідко супроводжується суспільним несхваленням або відмежуванням. Саме тому ґендерні ролі не лише організовують суспільне життя, а й підтримують систему нерівності, закріплюючи нерівноправні стосунки між статями.

Феномен ґендерної ідентичності нерозривно пов'язаний з уявленням про соціальні ролі та тлумачиться як глибинне сприйняття особистістю своєї приналежності до певного ґендеру або самовизначення поза традиційною двійковою моделлю. Ця ідентичність формується під впливом індивідуального досвіду і суспільних очікувань. Хоча самосвідомість має суб'єктивний характер, її становлення відбувається в рамках уже наявних знакових систем. Сучасний гуманітарний дискурс підкреслює багатоманітність можливих ідентичностей, що розширює рамки класичного розуміння чоловічого й жіночого [6, с. 127].

Ґендерні стереотипи відіграють значну роль у закріпленні та поширенні ґендерних моделей у суспільстві, адже вони є узагальненими уявленнями про властивості, функції та поведінку, які приписуються жінкам і чоловікам. З одного боку, такі стереотипи спрощують соціальну орієнтацію та сприйняття реальності, проте з іншого – обмежують індивідуальну свободу, підтримують нерівноправність і сприяють відтворенню дискримінаційних практик [3, с. 158].

У науковій традиції виокремлюють кілька груп ґендерних стереотипів. Перша група – стереотипи маскулінності й фемінності. Маскулінність асоціюється з активністю, домінантністю, раціональністю, силою, здатністю до лідерства. Фемінність – із турботливістю, емоційністю, залежністю та м'якістю. Друга група – стереотипи подвійної моралі, що передбачають різні стандарти оцінки поведінки чоловіків і жінок у приватній сфері. Третя група – стереотипи соціальних ролей, які закріплюють розподіл сфер діяльності. Четверта – стереотипи професійної придатності, що впливають на освітній вибір і кар'єрні можливості.

Ґендерні стереотипи виконують функцію соціального контролю. Вихід за межі нормативних очікувань часто супроводжується осудом або маргіналізацією. У цьому контексті гуманітарні науки прагнуть не лише описати механізми формування стереотипів, а й запропонувати шляхи їх подолання через освіту, культурну політику та розвиток критичного мислення.

В українській науці ґендерні дослідження набули значного розвитку, починаючи з кінця XX століття. Значний внесок у становлення феміністичної критики зробила Соломія Павличко, яка здійснила перегляд українського літературного канону крізь призму ґендерної оптики. Також варто виокремити праці Тамари Гундорової та Віри Агеєвої, присвячені осмисленню творчості українських письменниць і загалом питань ідентичності й культурних трансформацій в сучасній гуманітаристиці. Серед відомих українських науковиць слід відзначити й роботи Оксани Кісь, яка досліджує історію жінок та зміни їхніх соціальних функцій в українському суспільстві.

Важливим простором репрезентації ґендерних ролей є художня література. Літературний текст не лише відображає соціальні моделі, а й активно впливає на їх формування. Традиційний наратив часто ґрунтується на чоловічому досвіді як універсальному, тоді як жіночий досвід маргіналізується або подається як вторинний. Жіночі персонажі функціонують переважно в межах приватної сфери, тоді як чоловічі – у публічному просторі дії та влади.

В українській літературі ґендерні моделі формувалися під впливом патріархальної традиції та історичних умов. Образ жінки-матері, берегині роду поєднував риси самопожертви й моральної сили. Водночас, у прозі Марка Вовчка й Олени Пчілки простежувалась критика патріархальних норм і тема жіночої самореалізації. А творчість Лесі Українки та Ольги Кобилянської вже репрезентувала новий тип жінки – інтелектуально незалежної, здатної до спротиву соціальним обмеженням [5, с. 123].

Творчість Наталі Кобринської стала важливим етапом у розвитку української жіночої літератури й ідей емансипації. Письменниця порушувала питання жіночої освіти, самореалізації та права жінки на незалежність у

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

суспільстві. Проблеми становища жінки, її внутрішньої свободи та боротьби з патріархальними нормами також висвітлювали Уляна Кравченко та Людмила Старицька-Черняхівська, утверджуючи ідею жіночої гідності, духовної сили і права на власний вибір [6, с. 122].

Сучасна українська література значно розширює ґендерний дискурс, пропонуючи багатовимірне осмислення ідентичності, влади та тілесності. У творчості Оксани Забужко ці проблеми набувають особливої глибини: у романі «Польові дослідження з українського сексу» авторка досліджує жіночу суб'єктивність, травматичний досвід і взаємозв'язок особистого та національного, тоді як у творі «Музей покинутих секретів» порушується питання історичної пам'яті та ролі жінки в національному наративі [4, с. 241]. У прозі Марії Матіос також питання ґендеру тісно пов'язані з темами історичних потрясінь і морального вибору. Так, у романі «Солодка Даруся» показано жіночу долю в обставинах насильства та суспільного тиску, тоді як твір «Майже ніколи не навпаки» розкриває вплив усталених норм на формування життєвих орієнтирів персонажів.

Питання ґендеру стає особливо важливим у контексті війни, яка значно змінює традиційні погляди на ролі жінок і чоловіків. У творах Сергія Жадана, зокрема в романах «Інтернат» і «Хлібне перемир'я», розкривається досвід чоловічої вразливості, відчуття нестабільності та перегляду відповідальності в умовах конфлікту. Його герої відступають від традиційного образу «сильного чоловіка», будучи представленими як складні, психологічно травмовані особистості. Натомість у романі Тамари Горіха Зерня «Доця» зображено жіночий досвід війни як процес глибокої внутрішньої трансформації: героїня проходить шлях від приватної особи до активної учасниці спротиву, поєднуючи традиційно «жіночі» риси з рішучістю та відповідальністю. Подібні мотиви простежуються і в творчості Світлани Талан, де особлива увага приділяється долям жінок у воєнних і кризових обставинах, їхній здатності до адаптації, витривалості та морального вибору.

Література про війну не лише фіксує соціальні зміни, а й демонструє руйнування традиційних ґендерних стереотипів: жінки постають як активні суб'єкти історії, тоді як чоловіки отримують право на вразливість і рефлексію. Це свідчить про глибоку трансформацію ґендерних моделей у сучасному українському культурному просторі.

Отже ґендерні ролі та стереотипи є складним соціокультурним феноменом, що впливає як на структуру суспільства, так і на художні форми його осмислення. Сучасний гуманітарний дискурс спрямований на переосмислення усталених моделей і формування інклюзивного бачення ідентичності. Література, реагуючи на суспільні зміни, виступає простором критичного аналізу й трансформації ґендерних уявлень. Особливо це помітно в сучасній українській літературі, де в умовах соціальних змін і досвіду війни відбувається переоцінка уявлень про маскулінність і фемінність, розширюються межі допустимого та можливого для особистості. Таким чином, аналіз ґендерних ролей і стереотипів у літературі дозволяє глибше зрозуміти механізми соціального регулювання, структуру влади та процеси культурної трансформації суспільства.

Список використаних джерел

1. Aheieva, V. (2004). Genderna literaturna teoriia i krytyka. Osnovy teorii genderu [Gender literary theory and criticism. Fundamentals of gender theory]. Kyiv: K.I.S. [in Ukrainian].
2. Hrytsai, I. O., & Nalyvaiko, L. R. (2018). Osnovy teorii genderu: yurydychni, politolohichni, filosofski, pedahohichni, linhvistychni ta kulturolohichni zasady [Fundamentals of gender theory: legal, political, philosophical, pedagogical, linguistic and cultural principles]. Kyiv: Khai-TekPres [in Ukrainian].
3. Ivanchenko, S. M. (2007). Bahatovymirna model gendera [Multidimensional model of gender]. Sotsialna psykholohiia – Social Psychology, 4, (pp. 157–173) [in Ukrainian].
4. Kis, O. (2017). Genderni studii v Ukraini: vyklyky ta perspektyvy [Gender studies in Ukraine: challenges and prospects]. Kyiv: Helvetyka [in Ukrainian].
5. Kostiuk, S. Y. (2020). Genderna identychnist yak yedynyi suspilnyi produkt [Gender identity as a unified social product]. In Sotsialno-psykholohichni problemy gendernoi stratyfikatsii suspilstva: Materialy XIV vseukrainskoi naukovo-praktychnoi veb-konferentsii (z mizhnarodnoiu uchastiu). Sievierodonetsk, (pp. 126–129) [in Ukrainian].
6. Pavlychko, S. D. (2002). *Feminizm* [Feminism]. uporiad. ta peredmov. V. Aheievoi. Kyiv: Vydavnytstvo Solomii Pavlychko "Osnovy". 322 p. [in Ukrainian].
7. Shevchenko, Z. V. (2016). Slovnyk hendernykh terminiv [Dictionary of gender terms]. Cherkasy: Chabanenko Yu. 336 p. [in Ukraininian].

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.76

Alina Bondarenko,
Nataliia Lebedyntseva

GENDER ROLES AND STEREOTYPES IN CONTEMPORARY HUMANITIES DISCOURSE

The report is devoted to the theoretical and methodological analysis of gender roles and stereotypes in contemporary humanities discourse. Gender is examined as a socio-cultural construct shaped by historical traditions, cultural norms, linguistic practices, and social institutions. Particular attention is paid to the fact that gender roles perform a regulatory function in society, defining expected patterns of behavior for women and men while simultaneously reproducing a system of social inequality through stereotyping.

It is emphasized that contemporary humanities discourse (philosophical, sociological, cultural, and linguistic) is aimed at the deconstruction of traditional gender representations and the rethinking of established hierarchies. It has been determined that media, education, and the public sphere play a significant role in the formation and transformation of gender stereotypes.

Keywords: *gender, gender roles, stereotypes, humanities discourse, identity.*

Відомості про автора / Information about the Author

Аліна Бондаренко, студентка 546 групи Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: alinabondarenko552@gmail.com;

Alina Bondarenko, student of Group 546, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: alinabondarenko552@gmail.com;

Наталія Лебединцева, канд.філол.наук, доцент кафедри української філології та міжкультурної комунікації Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: nlebedintseva@yahoo.com.

Nataliia Lebedyntseva, Associate Professor of the Department of Ukrainian Philology and Intercultural Communication, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: nlebedintseva@yahoo.com.

© А. Бондаренко, Н. Лебединцева

Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.77

Людмила Мозгова,
Галина Косарєва

ШЕКСПІРІВСЬКІ НАРАТИВИ У ЖИТТІ І ТВОРЧОСТІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

У тезах на основі комплексного аналізу представлено дослідження впливу шекспірівських наративів на життя та творчість Тараса Шевченка. Проаналізовано роботи українських вчених, які розглядали проблематику генезису шекспірівських мотивів у творчості Т. Шеченка. Запропоновано гіпотезу, яка розкриває безпосередній вплив творчості Вільяма Шекспіра на літературно-мистецький доробок Тараса Шевченка. Наведено історичні факти, що підтверджують захоплення Тараса Шевченка шекспіріаною та пошук можливих контактів із митцями, що втілювали образи великого драматурга на сцені. Визначено та обґрунтовано шекспірівські наративи, що стали підґрунтям для розвитку літературно-драматичного таланту Тараса Шевченка.

Ключові слова: *шекспірівські наративи, життя і творчість Тараса Шевченка, мистецько-літературний доробок, шекспіріана.*

Сучасна українська філологічна наука останнім часом порушує низку проблем, серед яких однією з актуальних є вплив зарубіжної літератури на формування світогляду класиків української літератури. Одним із таких фактів є встановлений вплив творчості Вільяма Шекспіра на творчість Тараса Шевченка. Незважаючи на вагомі здобутки сучасного шевченкознавства, актуальним залишається розгляд маловідомих дискусійних питань життєпису митця, які дотепер є фрагментарно дослідженими. Вказана тема знаходиться у фокусі уваги літературознавчих, лінгвістичних та культорологічних пошуків, що дозволяє вийти їй на новий рівень наукового осмислення. Для вирішення означеної проблеми було застосовано метод контекстуального аналізу. Варто наголосити, що постать Вільяма Шекспіра є однією з найвпливовіших за всю історію світової літератури, чия творчість давно вийшла за межі конкретної епохи й перетворилася на невичерпне джерело для багатьох поколінь митців аж до сьогодення. Упродовж кожного літературного періоду автори зверталися до шекспірівського дискурсу, по-новому розкривали шекспірівські тексти, знаходили нові сенси, ідеї й створювали багаторівневі інтертексти. Романтична епоха XIX ст. відкрила в Шекспірі взірець «геніального автора», романтики цінували його твори за психологізм, поєднання трагічного й комічного, а також створення сильних, бунтарських образів, що відображали індивідуалізм, конфлікт особистості та світу, ідеї свободи. Саме на тлі таких цінностей романтичної епохи в літературі, почала зароджуватись творчість славетного Кобзаря.

Методологічною основою розвідки є вагомий науковий доробок українських та зарубіжних дослідників. Найбільшої уваги заслуговують роботи Н. Висоцької, Ж. Бортнік, М. Гарбузюк, О. Колесник, М. Стріхи, Н. Торкут, у яких актуалізовано ретроспективу української шекспіріади. Життєвий та творчий шлях Т. Шевченка висвітлено у роботах О. Гриценка, І. Даниленко, І. Дзюби, О. Полянського та ін. Генезис творчості Шекспіра та Тараса Шевченка розкрито у наукових публікаціях О. Білецького, О. Бороня, О. Гальчук, Р. Пилипчука, М. Шаповалової та ін. Однак у сучасному літературознавстві цей напрям має низку нових аспектів, які заслуговують на увагу філологів.

Метою представленого дослідження є з'ясування специфіки шекспірівського впливу на життя і творчість Т. Шевченка в аспекті культурно-історичного та міжмистецького дослідницьких підходів.

Наукова новизна запропонованої теми полягає у спробі проведення комплексного аналізу впливу творчості Вільяма Шекспіра на особистісне та творче становлення Тараса Шевченка, як ключової постаті української культури.

Творчість видатного Кобзаря формувалася у контексті широкого кола впливів: від народнопоетичного доробку до всесвітньо відомих шедеврів європейської літератури, зокрема доби Відродження. Серед останніх, особливе місце посідає творчість Вільяма Шекспіра. Осмислення Тарасом Шевченком творів великого драматурга відбувалося у кількох площинах: безпосереднє ознайомлення з текстом творів у численних перекладах, театральна рецепція та спілкування з дотичними до шекспіріани особистостями.

Шевченко почав знайомство з творчістю Шекспіра ще за часів навчання в Петербурзькій академії мистецтв, користуючись багатою бібліотекою свого вчителя та поважного приятеля Карла Брюлова. Твори Шекспіра

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

справили на нього неабияке враження. Т. Шевченко, як свідчить видатний український літературний діяч та, за сумісництвом, його приятель П. Куліш, «Шекспіра возив із собою, куди б не їхав» [6, с. 5].

Означену тему висвітлено також у роботі П. Одарченка. Аналізуючи синтез двох постатей, автор зазначає, що «(…) документальні свідчення фіксують звернення Шевченка до шекспірівської теми в роки перед арештом (1847) та в добу заслання (1847–1857)» [6, с. 5]. Аналіз наведених фактів, наукових позицій автора спонукав до деталізації певних життєвих періодів Тараса Шевченка. У листах до своїх приятелів М. Костомарова та А. Лизогуба поет прохав, аби йому передали до казарми лише дві речі: фарби й том Шекспіра. У 1850 році військова влада здійснила обшук у помешканні Шевченка в Оренбурзі, де серед низки речей вилучила і два томи Шекспіра, переданих раніше Лизогубом. Втім, це не зупинило Шевченка. Тож після повернення додому він попрохав свого іншого приятеля М. Лазаревського відправити йому нові томи Шекспіра [6, с. 5].

Шевченко не тільки читав твори Шекспіра, але й регулярно відвідував їх театральні інтерпретації у різних театрах того часу. Особливе враження на Кобзаря справили вистави за участю актора африканського походження Айри Олдріджа. Вперше Т. Шевченко побачив його гру 10 листопада 1858 р. у виставі «Отелло», де Олдрідж зіграв роль венеційського мавра. На той час його акторська майстерність вже здобула міжнародну славу, критики відзначали його виняткову безпосередність у виконанні шекспірівських образів, міміку та переконливість, що помітно вирізняла актора поміж інших на сцені. Талант Олдріджа справив потужний вплив-Шевченка, його приятелі, разом з якими поет часто відвідував театри, наголошували, що гра Олдріджа викликала у Шевченка «град сліз» та палкі зауваження: «Чудово! Геніально!» [6, с. 7]. Того ж року відбулося особисте знайомство Шевченка та Олдріджа на одному з культурних вечорів. За спогадами очевидців, які були перекладачами під час зустрічей Шевченка і Олдріджа, крім подібності характерів, ці дві особистості мали багато спільного, що викликало в них співчуття один до одного: обидва у юнацькі роки пережили поневолення та гноблення власного народу, що стало для них глибокою раною, але водночас і і ще більше розпалювало любов до своєї культури і коріння. В листопаді і в грудні того ж, 1858 року, Шевченко і Олдрідж зустрічалися майже щодня, поет відвідував майже всі вистави з гастрольної програми Олдріжа, зокрема «Венеційський купець», де актор виконував роль Шейлока та «Король Лір». У цій виставі актор виконував роль самого Ліра. На згадку про теплу дружбу з видатним актором, Шевченко написав портрет Олдріджа, датований 25 грудня 1858 року [6, с. 8-9].

Продовжуючи аналіз впливу шекспірівських наративів на художньо-образне мислення Тараса Шевченка, заслуговує на увагу науковий доробок П. Одарченка. Автор наголошує на тому, що «(…) своє захоплення образами великого драматурга Тарас Шевченко намагався передати і засобами живопису, зокрема графіки» [6, с. 5]. Деталізуючи вплив шекспірівських творів на розвиток художнього таланту Тараса Шевченка, О. Боронь констатує: «Однією з ранніх свідчень звернення Шевченка до творчості Шекспіра є виготовлення гравюри у, на той час, новій техніці гальванографіки під назвою «Король Лір» датованої 1843 р.» [1, с. 202]. На гравюрі зображений один з найбільш напружених сюжетів трагедії, коли бурхливої ночі у страшну негоду Лір у супроводі блазня виголошує свій монолог (дія третя, сцена друга). Існують доведені факти про існування ще одного ескізу до цієї п'єси, розробленого у одному з альбомів Шевченка за часів його навчання в Академії мистецтв. За свідченнями інших вихованців Академії, на ескізі був зображений божевільний Король Лір, який біг з факелом у руках, намагаючись підпалити свій палац. Т. Шевченко готувався виконати його, однак несприятливі обставини перешкодили цьому й ескіз був втрачений.

Однак ще більший вплив мали твори Шекспіра на вдосконалення поетичної майстерності та естетичних принципів Кобзаря. У своїх дослідженнях П. Одарченко наголошує на тому, що «(…) у творчості великого драматурга Т. Шевченко передусім знаходив багато співзвучного з власними мотивами та творчими принципами» [6, с. 9]. Отже, варто підкреслити, що Шевченко глибоко цінував шекспірівські ідеї гуманізму, що також суттєво вплинуло на ідею та тематику його подальших творів.-У контексті означеної тематики заслуговує на увагу дослідження О. Гальчук. Авторка зауважує: «Традиції Шекспіра у творчості Шевченка можна вбачати в глибокому драматизмі його поезій, твореннi багатогранних характерів персонажів, сміливому поєднанні трагічного і комічного, чергування вірша і прози у драмі «Никита Гайдай», використанні прийому солілоквії, тобто спосіб розмови персонажів із собою через заперечення, сумніви чи питання» [2, с. 298].

Аналізуючи рецепцію доробку Т. Шевченка, доречно зазначити, що у своїх дослідженнях О. Боронь наголошує на «(…) композиційних збігах між «Гайдамаками» та історичними хроніками Шекспіра; типологічні сходження у мотиві помсти – зокрема між монологом Яреми Галайди з поеми «Гайдамаки» і монологом Гамлета» [1, с. 216] Варто зазначити, що видатний український діяч і, як вже було згадано раніше, давній приятель Шевченка, П. Куліш особливо гаряче рекомендував йому брати шекспірівські твори за взірець, даючи конкретні поради щодо виправлення та переробок окремих творів. Так, Куліш радить поетові наділити гайдамаків з вже згаданої однойменної поеми більшою людяністю та зробити їх образи ще глибшими за аналогією до відомих усім образам шекспірівських трагедій [6, с. 9]. Варто також звернути увагу на дослідження О. Гальчук, у яких було проведено паралелі між сценами божевілля Офелії та Оксани з поеми «Сліпа»; простежується спорідненість мотиву трьох відьом із «Макбета» з образом трьох ворон у «Великому льохові», а також подібність між історією Назара і Галі з п'єси «Назара Стодолі» та шекспірівськими Ромео і Джульєттою [2, с. 298].

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Отже, узагальнюючи вищенаведені факти, ми дійшли таких висновків. По-перше, шекспірівські наративи простежуються у художньому дискурсі Т. Шевченка і дають підстави стверджувати про наявний вплив та трансформацію у його творчості. По-друге, історичні джерела фіксують глибоке зацікавлення Т. Шевченка творчістю В. Шекспіра, що підтверджує гіпотезу про компаративні зв'язки між цими знаковими мицями різних епох. По-третє, отримані результати дослідження засвідчуть сталий європейський вектор української літератури та є наочним пркладом про глибокі міжмистецькі зв'язки України та країн Європи.

Список використаних джерел

1. Boron O. Piesy Shekspira v Shevchenkovii lekturi: dzhereloznavchi zauvahy. Papers of the Shevchenko Scientific Society in the US. New Series. Vol. 2-3. New York. 2021. P. 201–216.
2. Halchuk O. V. Toposy svitovoi literatury v interprytatsii Tarasa Shevchenka-khudozhnyka. Zakarpatski filolohichni studii. Uzhhorodskyi natsionalnyi universytet. Vydavnychyi dim «Helvetyka». 2023. Vyp. 29. T. 1. S. 293–300.
3. Klochek H. Poetyka vizualnosti Tarasa Shevchenka: monohrafiia. K.: Akademvydav. 2013. 256 s.
4. Kushnarova M. B. Ovidii, Shekspir, Shevchenko: osoblyvosti avtokomunikatsiinykh praktyk. Kultorolohichna dumka. 2021. №19. S. 66–75.
5. Matviishyn V. Ukrainskyi literaturnyi yevropeizm. K.: Akademiia. 2009. 264 s.
6. Odarchenko P. Shevchenko i Shekspir. Ukrainska shekspiriiana na zakhodi. Uporiad. Yar Slavutych. Vyd. «Slavuta» dlia Ukrainskoho Shekspirivskoho Tovarystva. 1987. S. 5–13.
7. Taras Shevchenko. Entsyklopediia zhyttia i tvorchosti. URL: https://www.t-shevchenko.name/ (data zvernennia 20.03.2026).
8. Ukrainskyi Shekspirivskyi Portal: URL: https://shakespeare.znu.edu.ua/ (data zvernennia 20.03.2026)

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.77

Liudmila Mozghova,
Halyna Kosarieva

SHAKESPEAREAN NARRATIVES IN THE BIOGRAPHY AND ARTISTRY OF TARAS SHEVCHENKO

The present paper offers a comprehensive analysis of the influence of Shakespearean narratives on the life and literary legacy of Taras Shevchenko. The study examines the contributions of Ukrainian scholars who have investigated the genesis of Shakespearean works within Shevchenko's oeuvre. A hypothesis proposed that elucidates the direct impact of William Shakespeare's creative work on the literary and artistic heritage of Taras Shevchenko. Historical evidence is adduced to substantiate Shevchenko's deep fascination with Shakespeareana and his pursuit of contact with artists who embodied the great playwright's characters on stage. The Shakespearean narratives are identified and substantiated that served as the foundation for the development of Taras Shevchenko's literary and dramatic talent.

Keywords: *Shakespearean narratives, life and works of Taras Shevchenko, artistic and literary heritage, Shakespeareana*

Відомості про автора / Information about the Author

Галина Косарєва, науковий керівник, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української філології та міжкультурної комунікації, факультету філології, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: kgala7705@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0000-0003-2407-7259

Halyna Kosarieva, academic advisor, PhD in the field of philology, Associate Professor of the Department of Ukrainian Philology and Intercultural Communication, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: kgala7705@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0000-0003-2407-7259

Людмила Мозгова, студентка 241 групи факультету філології, спеціалізації: «Германські мови та літератури (переклад включно), перша англійська» Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: mozgovaya.lusay@gmail.com , orcid: https://orcid.org/0009-0009-5183-5263

Liudmila Mozghova, a student of Group 241, Faculty of Philology, specialization: "Germanic languages and literatures (including translation), first - English", Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: mozgovaya.lusay@gmail.com , orcid: https://orcid.org/0009-0009-5183-5263

© Л. Мозгова, Г. Косарєва
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.78

Анастасія Шевченко,
Марина Нікітіна (Васильєва)

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЛІТЕРАТУРНИХ ТА СЦЕНІЧНИХ ОБРАЗІВ У П'ЄСІ М. СТАРИЦЬКОГО «ЗА ДВОМА ЗАЙЦЯМИ» ТА ОДНОЙМЕННІЙ ВИСТАВІ У ПОСТАНОВЦІ Г. ПАЧКОРІЯ НА СЦЕНІ МИКОЛАЇВСЬКОГО АКАДЕМІЧНОГО ХУДОЖНЬОГО ДРАМАТИЧНОГО ТЕАТРУ: ІНТЕРМЕДІАЛЬНІ АСПЕКТИ

Тези присвячені питанню інтермедіальності і досліджують різноманітні аспекти взаємодії між літературою і театральним мистецтвом. Зроблено спробу проаналізувати трансформацію літературних та сценічних образів у п'єсі М. Старицького «За двома зайцями» та однойменній виставі, що з успіхом іде на сцені Миколаївського академічного художнього драматичного театру у постановці київського режисера Г. Пачкорія. Варто зазначити, що режисер редагував літературний матеріал відповідно до власної концепції, надав сучасного звучання через візуалізацію сценічного простору, доповнення репризними включеннями, що є чіткими алюзіями на сьогодення. Значний вплив на глядача мають осучаснені образи, що пройшли складний шлях трансформації від авторського задуму до реалізації режисерської концепції через акторську творчість. Саме система образів та їх сутнісне перетворення у межах сценічного простору є головним провідником режисерської ідеї, закладеної у постановку.

Ключові слова: *інтермедіальність, алюзія, адаптація, інтерпретація*

Інтермедіальність як ракурс наукового пізнання посідає важливе місце у сучасних культурологічних і літературознавчих дослідженнях, оскільки дає змогу комплексно аналізувати взаємодію різних мистецьких систем – літератури, театру, музики, кіно та візуальних медіа. П'єса Михайла Старицького «За двома зайцями» є одним із найяскравіших зразків української драматургії, що активно функціонує в різних медіальних формах – від сценічних постановок до екранізацій. Особливого значення набуває дослідження сучасних інтерпретацій цього твору. Зокрема цікавою для аналізу видається однойменна вистава Миколаївського академічного художнього драматичного театру, у якій класичний текст набуває сучасного звучання, є переосмисленим та отримує нові змістовні акценти в оригінальній режисерській концепції.

Актуальність дослідження зумовлена зростанням уваги гуманітарних наук до проблем інтермедіальності, необхідністю осмислення процесів адаптації класичної драматургії до сучасного культурного контексту, а також недостатнім вивченням інтермедіальних аспектів сценічних інтерпретацій п'єси М. Старицького «За двома зайцями».

Мета дослідження – з'ясувати особливості інтермедіальної взаємодії між авторським драматургічним текстом Михайла Старицького «За двома зайцями» та його сучасною театральною інтерпретацією, а також визначити вплив інтермедіальних засобів на художню реалізацію твору, зокрема на формування системи образів в оригінальному режисерському рішенні.

Як відомо, драма від самого початку свого виникнення була орієнтована на сценічне втілення, чим і визначається її унікальне місце серед інших літературних форм. Вона існує на межі двох медіа – письмового тексту і театральної постановки, тому постає прикладом природної інтермедіальності. Саме ця подвійність зумовлює для драматургії проблему переходу літературного тексту до сценічної форми, у межах якої словесний матеріал набуває нових способів вираження і нових смислових акцентів.

У наукових дослідженнях, зокрема у праці Гашевої Г. А. «Психологічний аналіз і дослідження п'єси «За двома зайцями», підкреслюється, що драматичний текст уже містить у своїй структурі режисерські орієнтири [1]. Ремарки, просторові характеристики, описи дій персонажів виконують функцію своєрідних інструкцій для сценічного втілення. Це свідчить про те, що текст п'єси не є самодостатнім у письмовій формі, а від самого початку спрямований на іншу форму існування – сценічну. І. Чаюн наголошує, що інтермедіальність у

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

драматургії виступає принципом її побудови, оскільки текст орієнтований на перекодування у візуально-аудіальний вимір сценічної дії [3].

Автором сценічної постановки будь-якої п'єси є, в першу чергу, режисер. Саме в його концепцію закладається загальна стилістика майбутньої вистави, якій підкорюються і художні, і музично-шумові рішення, і визначення відповідного часу, місця дії (що не завжди співпадає з оригіналом п'єси), уточняється жанр, зазначається форма подачі літературного матеріалу, окреслюються характерні особливості, на яких будуть побудовані образи персонажів. Співавторами своїх ролей є актори, саме вони – провідники ідей постановочної групи. Не завжди сценічне життя персонажа ілюструє те, що було прописане автором п'єси, але, як правило, основні характеристики залишаються, хоч і отримують низку доповнень, уточнень, жанрових проявів.

У драматургічному творі Михайла Старицького «За двома зайцями» структура системи образів демонструє високий рівень чіткості та осмисленості: майже кожен персонаж виконує не лише сюжетну, а й змістову функцію. Через характери героїв автор майстерно висвітлює життя міщанського середовища, прагнення жити напоказ, нехтуючи внутрішньою сутністю, а також контраст між безпосередністю природного життя і штучністю суспільних манер. Це вже помітно на рівні мовлення персонажів, зокрема в діалогах Сірків, де підкреслюється їхнє прагнення до «освіченості»: «Так не жалували ж на їх і грошей: у який кошт та наука увійшла – страх! Скільки отій мадамі до пенціона переплачено!» [2, с. 1]. Особливу увагу у тексті привертає протиставлення між Голохвостим і Степаном, Пронею і Галею, а також співвідношення родини Сірків із Секлитою та її оточенням. Уже в самій п'єсі образна система побудована на контрасті: хтось живе справжнім життям, а хтось постійно грає роль. Наприклад, Степан прямо викриває штучність Голохвостого: «Натягне штани-галанці, узує чоботи на рипах, та ще напне на голову капелюха, та й дметься, як шкурат на огні!» [2, с. 1]. Проте сценічне трактування твору у постановці Миколаївського академічного художнього драматичного театру не просто переносить систему образів на театральну площину, а суттєво трансформує її. Окремі персонажі отримують глибше експресивне забарвлення, їхні емоційні прояви стають сильнішими, а деякі риси набувають абсолютно іншого акценту, ніж той, який виходить із прочитання тексту п'єси. Особливо це помітно у новій інтерпретації персонажів Голохвостого, Проні та Секлити.

У літературній основі твору Голохвостий постає як гротесковий авантюрист – поверховий хвалько, переконливий брехун і типовий представник міщанського шароварного «панства», котрий прагне здаватися значно вищим за своє істинне соціальне положення. Основна характеристика цього персонажа проявляється у його самозакоханих репліках та маніпулятивній поведінці. Наприклад, він сам визначає свою «значущість»: «Меня таки вездє споминають: значить, моя парсона у шику!» [2, с. 2]. Голохвостий невтомно демонструє начебто належність до освіченої елітарності, використовуючи показний стиль мовлення для створення ілюзорного образу «першого хвисона». Уже в першій дії він міркує не про кохання, а про вигоду: Проня його цікавить насамперед як багата наречена, а не як людина: «Багата: який дом, сад! А лавка, а дєнєг по скринях!» [2, с. 2]. При цьому його водночас тягне до іншої дівчини, яка справляє на нього сильніше емоційне враження: «Господи! Це ж та сама красунечка, що я коло Владимира бачив! От ціпонька!» [2, с. 3]. У сценічній реалізації цей образ зазнає кардинальних змін. З одного боку, Голохвостий залишається авантюрним, показним і комедійним; з іншого боку, він набуває багатовимірності через свою внутрішню нестабільність і неоднозначність. Виконання ролі на сцені передає вкраплення жалюгідності та безпорадності героя поміж його блискучими масками і претензіями. Натомість цей герой здатен викликати не лише сміх у глядача, а й певний відтінок співчуття: він виглядає як людина, яка сама заплуталася у власних ролях. Саме складністю та суперечністю натури головного героя обумовлена поява в режисерській концепції Г. Пачкорія, а отжей на сцені миколаївського театру одразу двох Голохвостих. Якщо в драматичному тексті дія концентрується навколо одного героя, то у виставі фокус роздвоюється. Це дуже сильно змінює композицію, тому що головний персонаж уже не подається як одна стабільна фігура. Він постійно перебуває у стані внутрішнього антагонізму. Така подвійність відображається і на організації сцен, в мізансценічному малюнку: один Голохвостий тяжіє до однієї сюжетної лінії, тоді як інший втілює зовсім іншу. Таким чином, замість звичайної розповіді про персонажа вистава ніби витягує на поверхню його внутрішню боротьбу.

Образ Проні у драматичному творі розкривається як глибокий і багатогранний. У тексті п'єси вона постає дівчиною, яка прагне стати «панною», проте їй бракує і внутрішньої культури, і належної освіченості. Це чітко виявляється в її мовленні, де вона намагається наслідувати «панські» манери: «Другим, можеть, необразованним што вгодно з губи плюнь, бо понятія нікоторого не імєють; а я в пенціонє все науки проізошла» [2, с. 3]. Джерелом її комізму є несумісність між уявленням про себе та реальністю. Вона прагне виглядати витонченою та освіченою, але це прагнення набуває штучних і навіть карикатурних форм, що розкривається, наприклад, у її репліках про смаки: «Мінє так солодке обридло! Кожинного дня у нас вдома ласощов етих разних, хоч свиней годуй! Я ще

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

больше люблю пальцини, нанаси...» [2, с. 3]. Читач розуміє, що, попри всю пихатість і зверхність, в її намірах є певна щирість і справжня віра в те, що вона зможе стати «вищою».

Режисерська інтерпретація у миколаївському театрі додає цьому образу нових вимірів. На сцені Проня виглядає менш карикатурною і значно емоційнішою. Глядач сприймає її не просто як джерело сміху, а як постать, яка викликає співчуття. Це підсилюється її наївною, щирою закоханістю, вірою у слова Голохвостого та відповідальністю перед власними мріями. Вона не лише захоплюється перспективою вдалого шлюбу, але й щиро переживає глибокі почуття, що видно у сцені освідчення: «Ах, не говоріть мінє про любов... І я до вас ужасть как... Только, будь ласка, не говоріть, пожалуста, про любов, потому ето шкандаль...» [2, с. 3]. У виставі Проня має трагікомічний характер. Її надмірна манірність, вживання суржику, спроби додати до мови модні слова, як-от «I love you», лише підкреслюють її неприродність. Вона постійно створює образ сучасної міської дівчини, проте увесь її стиль базується на хибних уявленнях про те, чим є «гарне життя». Особливо зворушливим моментом стає сцена у весільній сукні, яка демонструє, що її наміри були серйозними та щирими.

Образ Галі є своєрідним протиставленням до Проні. Вона є втіленням щирості, простоти та природності. На відміну від гіперболізовано штучної Проні, образ Галі створюється м'якшим і наближеним до реального життя. Задача виконавиці ролі – показати душевну чистоту Галі на фоні ексцентричності та фальші інших персонажів. Секлита, своєю чергою, постає як найсильніший персонаж, непохитний у життєвій позиції, вольовий. Її характер позбавлений претензій на вишуканість: вона галаслива, груба і проста. У тексті М. Старицького це – образ народного здорового глузду, а у виставі миколаївського театру Секлита перетворюється на справжню стихію. Її різкість і відверті манери формують сильний контраст із манірністю Проні: «Стійте, не благословіть! Не благословіть, кажу!» [2, с. 12], а також у її категоричності: «Я за своє дитя встою, встою! Не пущу до вінця! Стійте, І не підете! Не пущу, хоч лусну!» [2, с. 12].

Сірки – це типовий приклад міщанського середовища, яке ще не повністю втратило зв'язок із простотою, але вже дуже хоче бути «вище». Вони одночасно й кумедні, і впізнавані, і дуже важливі для побудови всієї комедії. Через них у п'єсі показано, як батьки можуть самі сприяти викривленому вихованню дитини, якщо надто захоплюються зовнішнім блиском і «панським» стилем життя. У виставі ці образи, ймовірно, не були концептуально переосмислені режисером так сильно, як Голохвостий чи Проня, саме через них добре видно, що Проня живе не сама по собі у світі фальшивих уявлень, а в середовищі, яке частково саме створило для неї цю ілюзію.

Для загострення конфлікту п'єси режисер Г. Пачкорія додав до складу персонажів ще одного – Йоську, який вчасно розставляє смислові акценти та поглиблює ідею. Окремі його фрази та дії мають символічний характер, є яскравими метафорами, що красномовно розкривають глядачу ту чи іншу ситуацію. Тексти узяті з творів інших авторів, не є творчістю М. Старицького.

Загалом сценічна адаптація п'єси демонструє збереження ключових позицій, закладених у драматургії М. Старицького, водночас узбагачуючи їх новими акцентами й нюансами. Голохвостого зображено не просто як типового комічного авантюриста, а як персонажа з внутрішнім роздвоєнням та нестійким психологічним станом; Проня змінюється з традиційної комічної «панянки» у трагікомічну постать, яка викликає не лише сміх, але й певну емпатію та співчуття з боку глядача. Загалом зміна в системі образів цієї постановки полягає не у кардинальному переписуванні персонажів, а в ретельному перегляді акцентів. Театр зберігає фундаментальні риси героїв оригінального тексту, але переосмислює їх так, щоб вони резонували з чуттям та проблематикою сучасного глядача. Завдяки цьому сценічні персонажі сприймаються не просто як гумористичні типажі, а як живі, багатогранні та психологічно наповнені постаті, здатні встановити місток між класичною літературою і сьогоденням.

Отже, система образів у п'єсі Михайла Старицького «За двома зайцями» побудована на чітких контрастах між удаваністю і природністю, що забезпечує глибоке розкриття соціальної проблематики твору. У сценічній інтерпретації не всі образи зазнають кардинального переосмислення, проте набувають нових психологічних і емоційних відтінків завдяки режисерським рішенням та акторській грі. Зокрема, у виставі посилюється внутрішня суперечливість Голохвостого, трагікомічність Проні та експресивність Секлити, що робить персонажів більш багатовимірними і наближеними до сучасного глядача. Таким чином, сценічна адаптація не лише зберігає основу драматургічного тексту, а й розширює його смисловий потенціал.

Список використаних джерел

1. Hasheva H. A. Psychological Analysis and Study of the Play "Chasing Two Hares". URL: https://naurok.com.ua/psihologichniy-analiz-i-rozgornute-doslidzhennya-p-esi-mihayla-starickogo-za-dvoma-zaycyami-406898.html.
2. Starytskyi M. P. Chasing Two Hares: a comedy from petty-bourgeois life. Kyiv: Molod, 1996. 95 p.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

3. Chaiun I. Intermediality as a Principle of Artistic Text Construction (Theoretical Aspect). DOI: https://doi.org/10.24919/2308-4863/64-2-40.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.78

Anastasiia Shevchenko,
Maryna Nikitina (Vasylieva)

TRANSFORMATION OF LITERARY AND STAGE IMAGES IN M. STARYTSKYI'S PLAY "CHASING TWO HARES" AND THE PERFORMANCE OF THE SAME NAME STAGED BY H. PACHKORII AT THE MYKOLAIV ACADEMIC ART DRAMA THEATRE: INTERMEDIAL ASPECTS

The theses are devoted to the issue of intermediality and explore various aspects of the interaction between literature and theatrical art. An attempt is made to analyze the transformation of literary and stage images in M. Starytskyi's play "Chasing Two Hares" and the performance of the same name, successfully staged at the Mykolaiv Academic Art Drama Theatre by the Kyiv-based director H. Pachkorii. It is worth noting that the director edited the literary material in accordance with his own concept, giving it a contemporary resonance through the visualization of the stage space and the addition of reprise elements that serve as clear allusions to the present day. The modernized images, which have undergone a complex process of transformation from the author's original intention to the realization of the director's concept through the actors' performances, exert a significant impact on the audience. It is precisely the system of images and their essential transformation within the stage space that serves as the main vehicle of the director's idea embodied in the production.

Keywords: *intermediality, allusion, adaptation, interpretation*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Науковий керівник: Марина Нікітіна (Васильєва), заслужена артистка України, доцент б.в.з. кафедри української філології та міжкультурної комунікації Чорноморського національного університету ім. П. Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: m.v.vasylieva@gmail.com,

Maryna Nikitina (Vasylieva), Honored Artist of Ukraine, Associate Professor (without academic title) of the Department of Ukrainian Philology and Intercultural Communication, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: m.v.vasylieva@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0009-0006-2477-9006

Шевченко Анастасія, студентка 246 групи факультету філології, спеціалізації: «Українська мова та література», Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: nasstyashev@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0009-0009-6537-3178

Anastasiia Shevchenko, student of Group 246, Faculty of Philology, specialization "Ukrainian Language and Literature", Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: nasstyashev@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0009-0009-6537-3178

© А. Шевченко, М. Нікітіна (Васильєва) *Стаття отримана редакцією 28.05.2026.*

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.79

Людмила Островська

ВИЯВ АВТОРСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ В ТЕКСТАХ УКРАЇНСЬКОГО НАУКОВОГО ДИСКУРСУ

У тезах порушено актуальну проблему вияву авторської позиції в текстах українського наукового дискурсу на матеріалі сучасних лінгвістичних праць. Зауважено специфіку наукової комунікації як діалогу фахівців – суб'єктів наукової діяльності, що передбачає прямий вияв авторської позиції. Указано, що чинний стандарт об'єктивності тексту, по суті, замінюється надмірним вживанням безособових конструкцій у науковому тексті, що унеможливлює адекватну наукову комунікацію. Наголошено на необхідності експліцитної реалізації авторської позиції в сучасних українських наукових текстах як базового способу подолання знеособленості та клішованості наукового тексту. Простежено основні мовні засоби, які використовують науковці для вияву авторської позиції в текстах сучасного українського наукового дискурсу, а саме: оцінно-характеризувальні лексеми для підкреслення значущості для автора висловлених міркувань чи зауважень; вставні слова, що виражають авторську позицію або вказують на джерело авторських міркувань; означено-особові односкладні речення, у яких головний член виражений особово-дієслівною формою дійсного або наказового способу 1-ої особи множини; займенники ми і наш як етичний вияв приналежності до наукової спільноти.

Ключові слова: *науковий дискурс, науковий текст, наукова комунікація, категорія автора тексту, мовні засоби вияву авторської позиції.*

Загальновідомими стильовими вимогами до наукових текстів є логічність, ясність, послідовність та об'єктивність викладу [4, с. 13], до того ж кожен текст обов'язково позначений і категорією автора. Автор наукового тексту є насамперед суб'єктом наукової діяльності, який проводить відповідні дослідження, формує гіпотези, доводить слушність того чи іншого погляду на наукову проблему. З огляду на це закономірно постає питання про вияв авторської позиції, адже наукова комунікація насамперед передбачає діалог фахівців для розв'язання тої чи іншої актуальної проблеми.

Питання реалізації авторської індивідуальності в наукових текстах уже порушували П. Селігей [3, с. 462–474], Н. Зелінська [1, с. 54–60], Н. Непийвода [2, с. 11–23].

Мета пропонованих тез – окреслити мовні засоби вияву авторської позиції в текстах українського наукового дискурсу. Матеріалом для аналізу стали сучасні наукові лінгвістичні праці, зокрема монографії Ф. Бацевича (2009), А. Загнітка (2018), Н. Хомського (2000), а також збірники наукових публікацій «Лінгвістичні студії» (2023–2024 рр.).

Численні спостереження за сучасним українським науковим дискурсом дають підстави стверджувати, що здебільшого вимога об'єктивності викладу в наукових текстах і досі реалізується через надмірне вживання пасивних, безособових та інфінітивних конструкцій. Наприклад, наведемо такий послідовний уривок тексту з наукової статті: *У процесі дослідження **було використано** такі методи: аналізу наукових досліджень, синтезу, наукової абстракції та узагальнення. За допомогою методу аналізу наукових досліджень **було здійснено** огляд наявних сучасних наукових напрацювань з обраної проблематики. **Здійснено** синтез різних підходів до лінгвопоетичного аналізу, що дозволило поєднати теоретичні та практичні аспекти вивчення наукових текстів. Використання наукової абстракції **дало змогу** виокремити основні лінгвістичні категорії, що визначають поетичність наукового дискурсу. У результаті аналізу **були узагальнені** лінгвопоетичні засоби, що найбільш часто трапляються в наукових текстах різних галузей, з метою виявлення універсальних тенденцій* (М. Гарбар, Г. Навчук, О. Хававчак, с. 63). Очевидно, що така одноманітність синтаксичних конструкцій ускладнює сприйняття тексту й загалом знеособлює авторську позицію. Намагаючись виявити причини такої знеособленості українського наукового тексту, П. Селігей наголошує на тяглості цієї традиції як певної інерції в українській науці, сформованої ще від 1930-хх років минулого століття, коли українські науковці працювали в умовах

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

тоталітарного радянського суспільства [3, с. 465]. На нашу думку, така клішованість викладу наукового тексту однозначно не на користь розвитку науки, поширенню наукових знань, залученню до наукових досліджень нового покоління науковців, адже кожен автор як окрема мовна особистість реалізує себе в мовленні індивідуально, через властиві тільки цій особистості мовні засоби, а більшість сучасних наукових текстів справляють враження автоматизованого згенерованого тексту, де автор як активний суб'єкт відсутній загалом. Більше того, як слушно зауважує Н. Зелінська, непоодинокими стають і випадки псевдонауковості, що ховається на такими безособовими клішованими конструкціями [1, с. 57].

Ми беззаперечно погоджуємося з думкою П. Селігея, що важливо, аби стильова вимога об'єктивності й стандартизованості наукового тексту не зводилася до мовного штампу й не заперечувала творчого «я» автора [3, с. 470]. Проте сформовану відповідну традицію безособовості українського наукового дискурсу, за якої навіть найавторитетніші дослідники у своїй галузі намагаються уникати експліцитного вияву суб'єктивно-оцінного авторського ставлення, вкрай складно подолати. Особливо така специфіка об'єктивно-імпліцитного вияву авторської позиції українського дискурсу впадає у вічі порівняно зі світовим науковим дискурсом. Показовим прикладом буде уривок з монографії відомого лінгвіста Н. Хомського, де об'єктивність викладу наукової теорії не заперечує безпосередньо виявленої й особливо підкресленої авторської позиції: ***Мої роздуми*** *про дослідження мови будуть здебільшого позбавлені технічних деталей і матимуть певною мірою гіпотетичний та особистісний характер. Окрім цього,* ***я не маю наміру*** *здійснити спробу узагальнення теперішнього стану знань у тих галузях дослідження мови, стосовно яких маю певні міркування, або глибоко обговорювати чинні дослідження.* ***Я радше хотів би*** *зосередитися на меті та суті справи, висунути питання і –* ***сподіваюся*** *– пояснити, чому питання прикладної лінгвістики могли б зацікавити й тих, хто не дуже глибоко захоплений співвідношенням між підставами запитання й анафорою, принципами нормативної послідовності у фонології, зв'язком інтонації ці сферою заперечення та ін.* ***Я окреслює*** *те, що* ***мені здається*** *відповідним обрамленням, у межах якого дослідження мови може становити загальніший пізнавальний інтерес, і розгляну можливості побудови певного типу теорії людської сутності на основі вибраного взірця* (Н. Хомський, с. 31; переклад Ф. Бацевича). З-поміж основних мовних засобів вираження авторської позиції в наведеному уривку особливе функційне навантаження має займенник 1-ої особи однини *я*, що демонструє пряму вказівку на автора висловлених міркувань.

Сучасні українські науковці ще уникають вживання займенника *я* як основної форми вияву авторської позиції, хоча вдаються до інших мовних засобів, що допомагають експліцитно реалізувати вияв саме авторської суб'єктної позиції. Аналіз ілюстративного матеріалу демонструє, що в сучасному українському науковому дискурсі переважають такі основні мовні засоби вияву авторської позиції:

1) оцінно-характеризувальні лексеми для підкреслення значущості для автора висловлених міркувань чи зауважень: *У сучасній граматиці* ***істотно переосмислювані*** *традиційні підходи до тлумачення частиномовних класів слів через пошук відповідних когнітивних мотивацій, функційних статусів, прагматичних орієнтувань та інше. Кожний із таких підходів* ***цілком заслуговує на увагу****, оскільки досліджує той чи той категорійний клас у відповідному аспекті: когнітивний розгляд із* ***активним використанням*** *концептуально-репрезентативного аналізу та когнітивноматричного методу зосереджує увагу на встановленні основного чи визначального концепту частиномовного класу (предметність – для іменника, ознаковість – для прикметника та ін.), функційний – передбачає встановлення й диференціювання первинних і вторинних виявів лексемних множин категорійних класів, прагматичний – орієнтований на вивчення інтенційних можливостей відповідних форм частиномовних класів. У цьому розрізі* ***істотним постає*** *встановлення кваліфікаційних ознак частиномовного класу сполучників зі з'ясуванням особливостей і закономірностей їх парадигмальності, позиційності, структурності та функційності, оскільки в загальній множині наукових студіювань найбільшою мірою зосереджувана увага на співвідносності аналітичних і синтетичних тенденцій у сполучниковому класі, а також на встановленні спеціалізованості й транспозиційності в його структурі (Вондрачек (Česka) 1967; Городенська 2007, 2010; М. Мірченко та ін.),* ***водночас актуальним постає*** *з'ясування позиційного усталення і/чи неусталення сполучникових слів, визначення ємності парадигмальності сполучників загалом та кожного зокрема.* ***Не менш важливим є*** *розкриття функційної наповнюваності сполучникових слів – від часткового до повного розмивання первинної семантики* (А. Загнітко 2024, с. 16); ***Не менш значущим*** *є врахування еволюції лінгвістичних поглядів на категорійний статус іменникових відмінків, морфологічних родів, морфологічних чисел, морфологічних форм часу та ін.* ***із належним осмисленням*** *місця граматичної концепції відомих науковців в історії лінгвістичної думки* (А. Загнітко 2018, с. 365); *Об'єктом дослідження є* ***важлива*** *для встановлення статусу українців в російській імперії лексема малорос* (Н. Ясакова); Важко уявити історію українського словотвору без такого важливого чинника, як діалектна диференціація мови (Василь Ґрещук, Валентина Ґрещук, с. 13);

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

2) вставні слова, що виражають авторську позицію або вказують на джерело авторських міркувань: ***Безумовно,*** *рідна мова кожної людини виконує всі ці функції, а також низку інших, які найповніше виявляються в опозиціях «рідна/нерідна (чужа) мова».* ***Крім того****, найважливіші функції будь-якої живої мови, які розглядають із позиції мови рідної, отримують додаткові смислові нюанси,* ***так би мовити****, «обертони»* (Ф. Бацевич, с. 48); ***На нашу думку****, варто здійснювати поглиблений концептуальний аналіз окремого лінгвоментального конструкту, оскільки така ретельна поетапна наукова розвідка дозволяє дослідити та схарактеризувати особливості вияву понятєвого, асоціативно-образного та оцінного складників структури концепту* (Т. Бойко, с. 48);

3) означено-особові односкладні речення, у яких головний член виражений особово-дієслівною формою дійсного або наказового способу 1-ої особи множини: ***Нагадаймо****, що жанр епіграми створений в епоху Античності (Платон, Сапфо, Анакреонт, Катулл, Марціал, Ювенал та ін.), але він продовжує розвиватися і сьогодні, як удосконалюється й дефініція цього жанру* (Космеда, с. 70); ***Простежуємо*** *вказівку на авторську оцінку, протиставлення себе особі, якій присвячено епіграмний дискурс* (Космеда, с. 72); ***Уважаємо****, що постать Ольги Косач-Драгоманової як багатогранної лінгвоперсони – письменниці, літературно-громадської діячки, перекладачки, фольклористки, члена-кореспондента Всеукраїнської академії наук (1925 р.) і багатодітної матері, яка дала світу геніальну Лесю Українку, – заслуговує значно більшої уваги науковців* (Данилюк, с. 18); *У нашій праці* ***послуговуємося*** *загальнонауковими методами аналізу та синтезу, опису та систематизації результатів дослідження, методом індукції (від тексту/дискурсу до автора), а також лінгвістичним методом контекстуального аналізу одиниць тексту/дискурсу, що передбачає врахування важливих позатекстових елементів, зумовлених особливостями соціально-політичної ситуації та історико-літературної доби* (Данилюк, с. 19); ***Звернемо*** *також увагу на неоднакове тлумачення сучасними науковцями поняття «рідна мова» (англ. native language, first language, mother language, mother tongue, language of the country, нім. Muttersprache, фр. langue maternelle)* (Данилюк, с. 22);

4) займенники *ми* і *наш* як етичний вияв приналежності до наукової спільноти: *Усі* ***ми*** *є свідками того, як у досліджуваний період істотно активізувалися в творенні та функціонуванні різноманітні жаргонізми: балалайка «безпілотний літальний апарат "Shahed"», передок «передова; частина лінії оборони, найближча до ворога»; дискотека «активні бойові дії» (військовий жаргон); баг/бага «помилка, збій програми в комп'ютері», хакати «зламувати сайт, захист у програмі» (комп'ютерний жаргон); сканувати «списувати», вангувати «передбачати» (молодіжний жаргон); фара «радар» (автомобільний жаргон); дисер /дисертуха «дисертація» (науковий жаргон); крайок «крайній напівоборонець» (спортивний жаргон) та багато ін. До речі,* ***ми*** *переконані, що останній соціолектизм є досить вдалим утворенням на питомій основі, яке заміняє небажані нові запозичення латераль, фулбек* (О. Стишов, с. 121–122); *Результати* ***нашого дослідження*** *демонструють, що однією з тематичних домінант сучасної прикладної лінгвістики є поняття мовної здатності (Language Aptitude), якій присвячений випуск 41 (Volume 41)* (І. Біскуб, с. 144).

Отже, можемо дійти такого висновку, що сучасні українські науковці намагаються подолати знеособленість викладу в текстах наукового дискурсу, проте уникають прямого вживання займенника *я* як власне-авторського вияву, вдаючись переважно до таких мовних засобів експліцитного вияву авторської позиції: оцінно-характеризувальні лексеми для підкреслення значущості для автора висловлених міркувань чи зауважень; вставні слова, що виражають авторську позицію або вказують на джерело авторських міркувань; означено-особові односкладні речення, у яких головний член виражений особово-дієслівною формою дійсного або наказового способу 1-ої особи множини; займенники *ми* і *наш* як етичний вияв приналежності до наукової спільноти.

Список використаних джерел

1. Zelins'ka, N. (2013) Stattya u fakhovomu vydanni: komunikatsiya, imitatsiya, profanatsiya [Article in a professional publication: communication, profanation, imitation]. *Nauka Ukrayiny u svitovomu informatsiynomu prostori – Science of Ukraine in the global information space*, 8, (pp. 54–60 [in Ukrainian].
2. Nepyyvoda, N. (2001) Avtor naukovoho tvoru: sproba psykholohichnoho portreta [The author of a scientific work: an attempt at a psychological portrait]. *Movoznavstvo – Linguistics*, 3, (pp. 11–23)[in Ukrainian].
3. Selihey, P. (2016) Svitlo i tini naukovoho stylyu [Light and shadows of scientific style] [in Ukrainian].
4. Semenoh, O. (2010) Kul'tura naukovoyi ukrayins'koyi movy [Culture of scientific Ukrainian language] [in Ukrainian].

Ілюстративний матеріал

Batsevych, F. (2009) Dukhovna synerhetyka ridnoyi movy. Linhvofilosofs'ki narysy [Spiritual synergy of the native language. Linguistic essays] [in Ukrainian].

Біскуб І. Quo vadis? Прикладна лінгвістика у другій декаді XXI століття. *Лінгвістичні студії.* Вип. 47. 2024. С. 137–148.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Бойко Т. Особливості вербалізації макроконцепту життя (на матеріалі оповідання В. Винниченка «Дрібниця»). *Лінгвістичні студії*. Вип. 46. Вінниця: 2023. С. 47–59.

Гарбар М., Навчук Г., Хававчак О. Лінгвопоетика наукового дискурсу: аналіз мовних засобів побудови наукових текстів. *Лінгвістичні студії*. Вип. 48. Вінниця: 2024. С. 61–72.

Ґрещук Вас., Ґрещук Вал. Дериватологійна концепція професора П. І. Білоусенка. *Лінгвістичні студії*. Вип. 46. Вінниця: 2023. С. 7–16.

Данилюк Н. Використання української та іноземних мов як риса лінгвоперсони Олени Пчілки (до 175-річчя від дня народження). *Лінгвістичні студії*. Вип. 48. Вінниця: 2024. С. 17–36.

Загнітко А. Мовний простір граматики. Вінниця: Нілан-Лтд, 2018. 448 с.

Загнітко А. Сполучниково-протиставна парадигмальність: структура та функції. *Лінгвістичні студії*. Вип. 47. 2024. С. 15–24.

Космеда Т. Аспектуальна презентація лінгвофілософії Івана Франка (на матеріалі аналізу епіграмотворчості письменника). *Лінгвістичні студії*. Вип. 47. 2024. С. 68–82.

Стишов О. Розвиток лексики української мови в XXI сторіччі. *Лінгвістичні студії*. Вип. 47. 2024. С. 114–125.

Хомський Н. Роздуми про мову; пер. Ф. Бацевич. Львів: «Ініціатива», 2000. 352 с.

Ясакова Н. Лексема «малорос» в імперському і антиколоніальному дискурсах. *Лінгвістичні студії*. Вип. 48. 2024. С. 96–109.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.79

Liudmyla Ostrovska

EXPRESSION OF THE AUTHOR'S POSITION IN TEXTS OF UKRAINIAN SCIENTIFIC DISCOURSE

The theses raise the topical problem of expressing the author's position in the texts of Ukrainian scientific discourse on the basis of modern linguistic works. The specificity of scientific communication as a dialogue between specialists – subjects of scientific activity, which involves the direct expression of the author's position, is noted. It is indicated that the current standard of text objectivity is, in fact, replaced by excessive use of impersonal constructions in a scientific text, which makes adequate scientific communication impossible. The need for explicit implementation of the author's position in modern Ukrainian scientific texts is emphasized as a basic way to overcome the impersonality and cliché of a scientific text. The main linguistic means used by scientists to express the author's position in the texts of modern Ukrainian scientific discourse are traced, namely: evaluative and characteristic lexemes to emphasize the significance for the author of the expressed reasoning or remarks; interjections that express the author's position or indicate the source of the author's reasoning; definite-personal monosyllabic sentences, in which the main member is expressed by the personal-verb form of the present or imperative mood of the 1st person plural; pronouns we and ours as an ethical expression of belonging to the scientific community.

Keywords: *scientific discourse, scientific text, scientific communication, category of the author of the text, linguistic means of expressing the author's position.*

Відомості про автора / Information about the Author

Людмила Островська, канд. філол. наук, доц., доцент кафедри української філології та міжкультурної комунікації Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: ostrovskaludmyla@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0000-0003-1394-6797

Liudmyla Ostrovska, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Department of Ukrainian Philology and Intercultural Communication, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: ostrovskaludmyla@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0000-0003-1394-6797

© Л. Островська
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.80

Тетяна Старостенко

КОРДОНИ БУТТЯ У АЛЬМАНАСІ ФЕМІНІСТИЧНОЇ ПРОЗИ «ДРУГИЙ ВІНОК»

Тези присвячено аналізу художніх механізмів репрезентації екзистенційної межовості в альманасі феміністичної поезії «Другий вінок», у текстовому просторі якого гендерна ідентичність постає як результат перетину множинних моделей жіночого досвіду (соціального, історичного, тілесного та травматичного, історичного) в умовах воєнного хронотопу й архетипного прачасу. Теоретико-методологічний фундамент дослідження формують концепції гендерних студій, представлені у працях Robin Lakoff, Judith Butler та Mary Beard. У процесі аналізу встановлено, що екзистенційні межі, артикульовані в текстовому просторі альманаху, охоплюють тілесний, інтелектуальний, репродуктивний, афективний і цивілізаційний виміри людського буття. Поетика збірки характеризується високим рівнем інтертекстуальної щільності. Художня тканина текстів синтезує античний міфологічний код, біблійний дискурс, філософську рефлексію та актуальний літературний контекст. Війна в альманасі функціонує як домінантний смислотворчий контекст, що радикалізує й переозначує саму природу екзистенційної граничності. Особливу увагу приділено формуванню матрилінійної моделі жіночої суб'єктності, заснованої на міжпоколінній трансмісії досвіду витривалості та афективної люті. Жанрово-стильова поліфонія збірки, від маніфесту й філософської декларації до військового інструктажу та ритуалізованої мантри-заклинання, увиразнює «Другий вінок» як багатоголосий художній проєкт, спрямований на осмислення жіночого буття в його кризових та трансформаційних станах.

Ключові слова: *гендерна ідентичність, екзистенційні межі буття, інтертекстуальність, жіноча суб'єктність, вимір часопростору.*

Термін «гендер» набув помітного поширення в західному дискурсі після того, як його у 1968 році запровадив американський психоаналітик і доктор психіатрії Р. Столлер. У 1975 році американська дослідниця Нінг Кох запропонувала термін «фемінологія». Наприкінці 1980-х – у 1990-х роках поряд із фемінологією та андрологією сформувалася ґендерологія як окрема галузь наукового знання. Інтеграція поняття гендеру в літературознавство відбувалася поступово й була зумовлена насамперед дослідженнями у сфері лінгвістики, зосередженими на відмінностях між чоловічим і жіночим мовленням. Теорія диференціації, започаткована працею Р. Лакофф «Мова і місце жінки» [«Language and Woman's Place», 1975] ґрунтується на концепції двох культур – чоловічої та жіночої відповідно, виражених у мові [4, с. 84-85]. Літературознавство XXI століття позначене загостреним інтересом дослідників до гендерної проблематики. З'являється усвідомлення того, що філософська категорія «людина» є надто абстрактною, якщо її не конкретизувати через низку підкатегорій: «дорослий», «дитина», «хлопчик», «дівчинка», «чоловік», «жінка», «літній чоловік», «літня жінка» тощо. Унаслідок цього абстрактна антропологія відходить на другий план, поступаючись місцем гендерним студіям, які в межах гуманітарних наук розглядають два окремі начала – «чоловіче» та «жіноче» [2, с. 10-13].

Альманах феміністичної поезії «Другий вінок» (2025) хоч і демонструє жіночу перспективу із тезою «зараз – час жінок» і «жінки більше не на бек-вокалі» [5, с. 5] тематично виходить за суто гендерні межі, споглядаючи материнство, стосунки з дітьми, задзеркалля шлюбу, існування у суспільстві через призму війни: *«Бути жінкою – це вміти «триматися за порожнечу»; «Говорити про жінку правду – поезія оверсайз»; «досвід <…> проведений через поезію – концентрований і потужний»* [5, с. 6].

Мета дослідження – визначити та осмислити художню специфіку репрезентації екзистенційних меж буття в альманасі феміністичної прози «Другий вінок» (2025) як текстуального простору, у якому гендерна ідентичність конституюється через перетин досвіду множинності жіночих ролей у суспільстві з урахуванням теоретико-методологічного інструментарію сучасних гендерних студій і феміністичної літературної критики.

Збірку відкриває вірш Оксани Забужко «Новий закон Архімеда», що акумулює два домінантні інтертекстуальні поля – античне (давньогрецьке) та біблійне. Структурним і смисловим ядром усього вірша є

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

епіграф. Забужко звертається до відомого переказу про останні слова Архімеда *μή μου τοὺς κύκλους τάραττε* («не руш моїх кіл»), нібито звернені до римського легіонера під час взяття Сиракуз. Авторська ремарка *«NB»* виконує функцію коментаря-розшифровки. Коло для давніх греків – це не геометрична фігура, а символ цілісності та суверенності духовного життя. Таким чином, вже на рівні паратексту Забужко: а) переводить математико-філософський концепт у площину екзистенційності; б) встановлює опозицію Архімед як символ інтелектуальної сили протиставлений силі мілітарній (легіонер), що в тексті трансформується в опозицію жіноче автономне буття – зовнішній тиск (чоловіки, імперії, час); в) легітимізує жіночий голос через апеляцію до класичної античної традиції, що є типовою стратегією феміністичного письма, коли привласнюється «чоловічий» канон для артикуляції жіночого досвіду. Mary Beard, аналізуючи давньогрецький контекст з опертям на «Одиссею» Гомера у праці *Women & Power: A Manifesto,* зазначає: «Є щось трохи кумедне в тому, як цей ще недосвідчений юнак змушує замовкнути мудру Пенелопу середнього віку. Але це є яскравою демонстрацією того, що саме там, де починається письмова історія західної культури, жіночі голоси не чутно в публічному просторі. Більше того, за Гомером, невід'ємною частиною дорослішання чоловіка є навчитися контролювати публічне мовлення та змушувати жінок мовчати»[5][6] [1]. Формальні риси чоловічої ідентичності за Mary Beard привласнюються жінками-лідерами сьогодення: «Офіційні брючні костюми, або принаймні штани, які носять багато західних жінок-політикинь, від Ангели Меркель до Гілларі Клінтон, можуть бути зручними й практичними; вони також можуть бути знаком відмови перетворюватися на "вітрину для одягу", що часто стає долею політичних дружин. Однак це також проста тактика – подібно до зниження тембру голосу – щоб зробити жінку більш схожою на чоловіка, аби вона відповідала образу влади» [1].

У фіналі вірша Оксани Забужко грецька фраза відтворюється фонетичною транслітерацією: *«ме му тос кіклюс тарате»* [5, с. 15]. Лірична героїня промовляє по-еллінськи, тобто привласнює мову філософа, роблячи її своєю зброєю, і адресує мужчинам, імперіям, часу. Таким чином, відбувається розширення масштабу – з інтимного до цивілізаційного.

Центральний біблійний образ вірша – Содом і Гоморра (Буття 18–19): *«Як завтра наш світ упаде, мов Содом і Гоморра, // То власне тому, що над міру винищував кіл!»* [5, с. 14]. Якщо у біблійному першоджерелі міста знищені Богом як наслідок моральної зіпсованості, Забужко переосмислює причину катастрофи, вбачаючи загибель світу через порушення чужих меж, вторгнення у чужий екзистенційний простір, що стає онтологічною провиною. Рядки із переліком істот *«Про це – всі дерева-і-птахи (лопочучим листям!), // І риби у морі, і звірі у полі – про це ж»* [5, с. 15] відлунюють псалмічну традицію (пор. Пс. 148, 96, 69), коли вся тварна природа славить або свідчить [3].

Образ кола функціонує одночасно як інтелектуальний простір (думка, творчість), тілесний кордон (особистий простір), ідентичність (суверенне «я»). Тіло осмислюється як абсолютна межа близькості: «*Що – ні, не буває ближче, ніж тіло до тіла, // У нашому світі! // Ніколи. // Ні в чому. // Ні з ким.»* [5, с. 14]. Мотив дзеркала (*«О дзеркало, хто ця кобіта?..»* [5, с. 15]) актуалізує феміністичну проблему відчуження від власного тіла та образу. Питання про ідентичність поставлене жінкою, що вже вийшла за межі нав'язаних ролей.

Ольга Новак будує свій «Маніфесті» на п'ятиразовому повторенні формули *«Дякую тобі, сестро...»* [5, с. 17]. Літургійна структура нагадує подячну молитву, де *«сестра»* (феміністки попередніх поколінь) займає місце сакрального адресата. Відбувається десакралізація традиційної молитви і водночас сакралізація жіночої солідарності. Повторення функціонує як магічне закріплення, утвердження, а кожна строфа додає новий шар повернутих прав, нарощуючи повноту суверенного буття. Кожне *«дякую»* фіксує конкретний екзистенційний кордон, що був відібраний і повернутий. Серед них: а) публічний вимір (*«говорити про власні права»* [5, с. 17]); б) просторовий вимір (*«вільно пересуватися світом»* [с. 17]); в) інтелектуальний (*«бути вченою»* [5, с. 17]); г) репродуктивний (*«бути матір'ю стільки разів, скільки захочу, або не бути нею взагалі»* [5, с. 17]); д) ідентичність (*«стати собою, // а не тільки берегинею примарного вогнища»* [5, с. 17]); є) опанована тілесність (*«повернення мого тіла мені // мого прекрасного голосу і гучного сміху»* [5, с. 17]); ж) право на емоційність (*«Право отримувати задоволення та проявляти злість»* [5, с. 17]). Перелік є картографією жіночого буття, в рамках якого кожен пункт маркує простір, де жінці були встановлені чужі межі замість власних. *«Сестра»* є анонімною, безіменною (*«хоч*

[5] Докладніше про це див.: [5]. "There is something faintly ridiculous about this wet-behind-the-ears lad shutting up the savvy, middle-aged Penelope. But it is a nice demonstration that right where the written evidence for Western culture starts, women's voices are not being heard in the public sphere. More than that, as Homer has it, an integral part of growing up, as a man, is learning to take control of public utterance and to silence the female of the species."

[6] The regulation trouser suits, or at least the trousers, worn by so many Western female political leaders, from Angela Merkel to Hillary Clinton, may be convenient and practical; they may be a signal of the refusal to become a clothes horse, which is the fate of so many political wives; but they are also a simple tactic – like lowering the timbre of the voice – to make the female appear more male, to fit the part of power.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

я й не знаю твого імені» [5, с. 17]), виступаючи узагальненим образом попередниці, що функціонує як альтернатива патріархальній архетипній фігурі Матері-Берегині, яку вірш свідомо відкидає; модель горизонтальних зв'язків між жінками на противагу вертикальній ієрархії, втілення анонімного жіночого подвигу, який не увійшов в офіційну історію.

Міфологічний архетип дракона-охоронця активується в поезії Марини Пономаренко: *«Зліпиш із неї дракона, що палитиме ворога»* [5, с. 18]. Фраза *«Він у неї, наче у бога»* (с. 18) є свідомою десакралізацією релігійного дискурсу: місце Бога посідає жіноча лють як онтологічна опора.

Ірина Божко у вірші «Кліше» ставить питання про асиметрію творчої суб'єктності через епіграф зі словами Ліна Костенко: *«Поетам всіх віків була потрібна Муза // А жінці хто потрібен, якщо вона – поет?»* [5, с. 19]. Перший рядок тексту представляє собою біблійну алюзію, яка іронічно перефразовується і тим самим знецінюється: *«На початку було слово – // байдуже, яке»* [5, с. 19]. Образ *«лемівського океану»* [5, с. 19] відсилає до «Солярису» Станіслава Лема, що викидає уламки чужих наративів про жінку: *«пра-«вона», прото-«вона»; «вона любить», «вона курить»»* [5, с. 19].

Вірш Катерини Калитко, що починається рядками *«Ось тобі, жінко, мова. // Стріляй із неї»* [с. 21] побудований як військовий інструктаж, де інструментом є мова. Особистий топос *«старої межі, на якій розляглася // батькова слива»* [5, с. 21] вводить автобіографічний вимір. Слова *«Як перейдуть її – доведеться іти врукопаш»* [5, с. 21] маркують екзистенційний кордон.

Дар'я Зоріна пропонує варіації жіночих доль, ймовірно, подані як реінкарнація сутності, альтернативні долі: *«для українки цей показник дещо вище // шістсот сорок дев'ять життів, яких не було»* [5, с. 26]. Структура *«[життя шосте]»*, *«[життя сто п'ятнадцяте]»* імітує базу даних.

У тексті Марини Пономаренко [5, с. 56-57], присвяченому Маріуполю, повторюване ім'я *«Марія»* резонує з біблійним архетипом Богородиці-страдниці, проте образ постає повністю деміфологізованим. Ми маємо конкретну жінку з конкретною логістикою виживання. Фінал *«Маріуполь тим часом чекає. Чекає свою Марію»* [5, с. 57] є натяком на територіальне повернення міста в рамках мілітарних дій.

Вірш Зої Казанки фіксує трансформацію ідентичності через відмову від нав'язаних суспільством стандартів: *«Нарешті вона стала тією жінкою якою хотіла // перестала боятися свого пишного тіла»* [5, с. 61]. Структура нагадує буддистську притчу про відпускання, коли жінка поступово позбувається всіх ролей і очікувань, поки *«а потім почалась війна»* [5, с. 61] не ставить жорстку крапку, руйнуючи щойно здобуту свободу.

Текст Юлії Ілюхи «Уроки евакуації» будується навколо образу кішки як дзеркала жіночої поведінки [5, с. 73]. Повторюване *«ходи // котику // в евакуацію»* [с. 73] функціонує як мантра-заклинання, накладене на кризовий простір, фіксує вимушеність вибору: *«а ти // песику// не ходи»* [с. 73].

Галина Гулієва у вірші «Марія» також актуалізує біблійний пласт, що зазнає принципової модифікації: *«Якщо знайдеться й десяток хороших у тому Содомі, // усе одно всіх їх знищ. Всіх спали – до одного. До тла»* [5, с. 77]. Ця антимолитва є інверсією торгу Авраама з Богом (Бут. 18). Але якщо в першоджерелі праведники рятують місто, то у Гулієвої їхня наявність не змінює вироку, а милосердя скасовується як категорія. Руйнування біблійної логіки підсилюється філософським інтертекстом: *«Лезом (Оккама) розчахнуто дерево Лють»* [5, с. 77]. Бритва Оккама пов'язана з принципом відсікання зайвого, що у тексті стає інструментом не спрощення, а радикального розтину успадкованого болю. Генеалогічний вимір вірша розгортається через образ прабаби: *«(Моя прабаба) Марія не вмерла в каменоломні. // А повернулася – далі ненавидіти. Їх усіх»* [5, с. 77]. Конституюється матрилінійна передача лютi як форма екзистенційного спадку, що типологічно перегукується з віршем Марини Пономаренко про Маріуполь.

Таким чином, альманах феміністичної поезії «Другий вінок» постає як цілісний текстуальний простір, у якому екзистенційні межі буття конституюються через множинність жіночих голосів, досвідів і стратегій самовизначення. Кордони буття в альманасі охоплюють тілесний, інтелектуальний, репродуктивний, афективний та цивілізаційний виміри. Вірш Оксани Забужко «Новий закон Архімеда» задає програмний онтологічний закон збірки, а саме суверенність особистих меж як умову жіночого існування, а грецький і біблійний інтертексти надають цьому закону цивілізаційної глибини та сакральної легітимності. Тексти альманаху демонструють виразну інтертекстуальну насиченість, що охоплює античну традицію (Архімед, Гомер), біблійний дискурс (Буття, Псалми), філософський інструментарій (бритва Оккама) та сучасний літературний контекст (Ліна Костенко, Станіслав Лем). Збірка вибудовує генеалогію жіночої суб'єктності, простежуючи передачу досвіду між поколіннями, від анонімної «сестри» до прабаби Марії. Матрилінійна передача лютi та навичок «триматися за порожнечу» конституює жіночу архетипну силу. Війна є наскрізним контекстом альманаху, що радикально переосмислює природу екзистенційних меж. Топоніми (Маріуполь), конкретні тіла, евакуація та втрата простору актуалізують воєнний хронотоп, що перекодовує існування. Жанрова різноманітність текстів, від філософської декларації Забужко і маніфесту Новак до військового інструктажу Калитко, статистичного концепту Зоріної та

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

мантри-заклинання Ілюхи робить збірку поліфонічним художнім висловлюванням про природу жіночого буття в його граничних станах, коли кордони буття не єдині й не уніфіковані, а множинні, рухомі.

Список використаних джерел

1. Beard, M. (2017). *Women & Power: A Manifesto*. Profile Books. Retrieved from: https://www.eatingcity.org/wp-content/uploads/2021/09/Mary-Beard-Women-Power-_-A-Manifesto.pdf
2. Butler, J. (2002). *Gender Trouble. Feminism and the Subdivision of Identity*. Routledge. Retrieved from: https://selforganizedseminar.wordpress.com/wp-content/uploads/2011/07/butler-gender_trouble.pdf
3. Knyha Psalmiv [The Book of Psalms]. (2022). Cawas Ltd. Retrieved from: https://ugcc.ua/library/bible/psalms/ [in Ukrainian].
4. Lakoff, R. (1975). *Language and Woman's Place*. Harper & Row.
5. Pavlova, O., & Novak, O. (Eds.). (2025). *Druhyi vinok. Almanakh feministychnoi poez*ii [The Second Wreath. Almanac of Feminist Poetry]. Smoloskyp. [in Ukrainian].
6. Buttia. Bibliia. Staryi Zapovit [Genesis. The Bible. Old Testament]. (n.d.). Trans. Ivan Ohiienko. Retrieved April 27, 2026, from: http://www.my-bible.info/biblio/ukrainskaya-bibliya/bytie.html#g14 [in Ukrainian].

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.80

Tetiana Starostenko

BORDERS OF BEING IN THE FEMINIST POETRY ALMANAC "DRUHYI VINOK" [THE SECOND WREATH]

The paper examines the artistic mechanisms of representation of existential liminality in the feminist poetry anthology "Druhyi Vinok" [The Second Wreath], within whose textual space gender identity emerges as a result of the intersection of multiple models of female experience, including social, historical, corporeal, and traumatic, under the conditions of a wartime chronotope and archetypal primordial temporality. The theoretical and methodological foundation of the research is constituted by the concepts of gender studies developed by Robin Lakoff, Judith Butler, and Mary Beard. The analysis demonstrates that the existential boundaries articulated within the anthology's textual space encompass the corporeal, intellectual, reproductive, affective, and civilizational dimensions of human existence. The collection's poetics is characterized by a high degree of intertextual density. The artistic texture of the texts synthesizes the codes of ancient mythology, biblical discourse, philosophical reflection, and the contemporary literary context. Within the anthology, war serves as a dominant context for meaning-making that radicalizes and redefines the very nature of existential liminality. Particular attention is paid to the formation of a matrilineal model of female subjectivity grounded in the intergenerational transmission of experiences of endurance and affective rage. The genre and stylistic polyphony of the collection, ranging from manifesto and philosophical declaration to military instruction and ritualized incantatory mantra, foregrounds "The Second Wreath" as a polyphonic artistic project aimed at conceptualizing female existence in its crisis-driven and transformative states.

Keywords: *gender identity, existential boundaries of being, intertextuality, female subjectivity, spatiotemporal dimension.*

Відомості про автора / Information about the Author

Старостенко Т.М., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології, докторантка кафедри української літератури та журналістики імені професора Леоніда Ушкалова Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, м. Харків, Україна. E-mail: starostenko.tm@hnpu.edu.ua, orcid: http://orcid.org/0000-0003-2343-105X.

Tetiana Starostenko, PhD in Philology, Associate Professor at the English Philology Department, Postdoctoral Student at Professor Leonid Ushkalov Ukrainian Literature and Journalism Department, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Kharkiv, Ukraine. E-mail: starostenko.tm@hnpu.edu.ua, orcid: http://orcid.org/0000-0003-2343-105X.

© Т. Старостенко
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.81

Софія Таран,
Галина Косарєва

ТІЛЕСНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРИГНІЧЕННЯ: ІНТЕРМЕДІАЛЬНИЙ АНАЛІЗ РОМАНУ МАРГАРЕТ ЕТВУД «ОПОВІДЬ СЛУЖНИЦІ ТА ОДНОЙМЕННОГО СЕРІАЛУ БРЮСА МІЛЛЕРА

У тезах здійснено інтермедіальний аналіз репрезентації тілесності як інструменту тоталітарного контролю в романі Маргарет Етвуд «Оповідь служниці» (1985) та його екранізації (серіал Брюса Міллера, 2017). Дослідження спирається на концепцію інтермедіальних трансформацій Вернера Вольфа, теорію біополітики Мішеля Фуко та перформативності ґендеру Джудіт Батлер. З'ясовано, що перехід від вербального до аудіовізуального наративу не є прямою ілюстрацією, а передбачає якісну трансформацію смислів: серіал візуалізує та соматизує досвід пригнічення, посилюючи критичний пафос оригіналу. Проаналізовано кольорове кодування, композицію кадру, звуковий дизайн як засоби творення «ефекту присутності». Окрему увагу приділено Церемонії, забороні дзеркал, примусовій корекції тіла Queer-персонажів, а також акустичним практикам спротиву (дихання, внутрішнє мовлення, музичні контрасти).

Ключові слова: *інтермедіальність, тілесність, біополітика, антиутопія, «Оповідь служниці», Маргарет Етвуд, Брюс Міллер.*

Питання міжмистецьких взаємодій, які сьогодні об'єднують поняттям інтермедіальності, набуває дедалі більшої ваги в літературознавчих студіях. Ідеться про те, як зміст, утілений засобами одного медіуму, трансформується, коли потрапляє в інше знакове середовище, наприклад, під час перенесення літературного твору на екран. Такий перехід майже ніколи не є механічним дублюванням; він маркований передачею й трансформацією смислових акцентів, коли одні теми є більш актуалізованими, а інші набувають додаткових мотивів. Роман Маргарет Етвуд «Оповідь служниці» і його телевізійна версія, створена режисером Брюсом Міллером, дають продуктивний матеріал для інтермедіального аналізу: між книгою та серіалом вибудовується напружений діалог, у якому ключові ідеї репрезентовано по-новому. Однією з найбільш цікавих для студіювання тем у цьому плані виступає тема тілесності.

У сучасних літературознавчих розвідках (зокрема, Вернера Вольфа, Ірини Раєвської, Наталі Бернадської, Оксани Галети, Алли Татаренко, Ларса Еллестрема) дедалі частіше наголошують на тому, що літературний текст не є замкненою вербальною системою – він містить у собі згорнуті візуальні, акустичні й навіть перформативні коди. Коли такий текст переноситься на екран, ці коди не механічно додаються ззовні, а розгортаються, видобуваються зі словесного шару й набувають нового семіотичного статусу. Для аналізу роману «Оповіді служниці» це означає, що недостатньо просто порівнювати сюжетні лінії цього твору й серіалу – варто простежити, яким чином теми тілесності, контролю й опору, закладені ще в слові Маргарет Етвуд, перетворюються на повноцінні візуальні й звукові образи в екранізації.

Як відомо, художній світ Маргарет Етвуд загалом вирізняється поєднанням постфеміністичної антиутопії й гострої соціальної критики. Ґендер, природа влади, нерівність, межі особистої свободи послідовно осмислюються в романах «Оповідь служниці», «Заповіти», «Рік потому». У зображеному авторкою топосі республіці Ґілеад людське тіло – насамперед жіноче – остаточно втрачає приватний статус і переходить під тотальний державний контроль, перетворюючись на інструмент дисципліни, підкорення та пригнічення. Якщо роман ілюструє цю думку передусім через внутрішнє мовлення героїні, її спогади й рефлексії, тоді як серіал має змогу розгорнути її через візуальну кінорецепцію: через костюми, жести, композицію кадру, просторові рішення. Зіставлення обох медіумів дає ключ до розуміння того, як одна й та сама ідея може видозмінюватися залежно від способу втілення. Водночас питання про те, що саме відбувається з мотивом тілесності під час переходу від вербального тексту до аудіовізуального наративу, досі не набуло системного висвітлення в межах інтермедіального аналізу. Саме це й зумовлює потребу окремого дослідження, у якому тілесність розглядатиметься як інструмент підкорення, контролю й влади в порівняльному зрізі літературного першоджерела та його екранізації.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Роман «Оповідь служниці» неодноразово потрапляв у фокус різногалузевих наукових студій. Феміністичну проблематику твору, механізми гендерної нерівності й функціонування патріархальних структур влади аналізували, зокрема, Райнґард Нішик, Дафна Патай, Естер Муньйос Гонсалес, Радхіка Ядав. Соціально-політичний вимір твору, його трактування як антитоталітарної критики, досліджували Адам Брідік і Бенджамін Гейворд. Окремий напрям становлять лінгвостилістичні праці, де увагу зосереджено на мовних засобах репрезентації жіночого образу (В. С. Сердюк, Ганна Тащенко). Проблема тілесності також привертала дослідницький інтерес: у роботах Віри Агеєвої жіноче тіло осмислюється як простір влади, культурних смислів і контролю; тілесність у ролі знаряддя соціального регулювання розглядали Фатіма Захра Ель Арбауї та в роботах Дурдона Кадірова.

Попри це, перехід від романного наративу до серіального формату як інтермедіальна проблема лишається вивченим недостатньо. Зокрема, не отримало цілісного висвітлення питання про те, яких трансформацій зазнає репрезентація тілесності в процесі зміни медіуму, що й робить запропоноване дослідження актуальним.

Метою нашої розвідки є комплексний інтермедіальний аналіз репрезентації тілесності як об'єкта тоталітарного контролю в романі М. Етвуд «Оповідь служниці» (1985 р.) та однойменному серіалі режисера Брюса Міллера, перший сезон якого вийшов у 2017 році. Передбачається з'ясувати, яким чином візуальні й аудіальні засоби екранізації трансформують зображення пригнічення жіночого і Queer-тіла, якщо дивитися на нього крізь призму сучасної біополітики та гендерних теорій. Для цього, по-перше, обґрунтувати методологічну базу, спираючись на концепцію інтермедіальних трансформацій Вернера Вольфа. По-друге, дослідити механізми переходу від вербального тексту до візуальної системи серіалу; застосувавши поняття біополітики Мішеля Фуко. По-третє, важливим є простежити, як держава Ґілеад перетворює приватне тіло на інструмент дисциплінарної влади. Також, спираючись на теорію перформативності гендеру Джудіт Батлер, розкрити специфіку подвійного підкорення; виявити роль акустичного коду як засобу внутрішнього спротиву, який допомагає героїням повернути відчуття власної суб'єктності. Доречним стане узагальнити, як зміна медіуму посилює критичний пафос оригіналу й робить механізми пригнічення видимими для реципієнта.

Маргарет Етвуд наголошує, що її роман належить не до наукової фантастики в класичному розумінні, а до «спекулятивної»: у ньому немає жодної деталі, яка не мала би реального історичного або соціального прецеденту [5]. Авторка брала за основу реальні практики минулого (закони проти жінок, публічні страти, ритуальне приниження) та змонтувала їх у модель майбутнього. Це створює той особливий ефект, який можна назвати «впізнаваним жахом»: ми знаємо, що таке вже було, і тому не можемо сказати собі «це просто вигадка». Авторка наголошувала: «Я не хотіла, щоб люди думали, що це просто моя готична уява. Це не я така – це люди такі» [5]. Команда серіалу послідовно втілила цей принцип. Вони відмовилися від футуристичних атрибутів на користь суворого, майже документального реалізму. Усе має виглядати так, ніби це могло статися тут і зараз. І цей вибір дуже змістовий: він робить агресію в кадрі фізично відчутною, а не абстрактною. Найбільш очевидно це втілено в кольоровому кодуванні персонажів. Червоний для служниць – колір фертильності, крові, але також і помітності. Костюмери серіалу перебрали близько 50 відтінків тканини, поки знайшли той, який би водночас привертав увагу й робив жінку анонімною. У червоному вони стають тим самим «публічним ресурсом», який не можна не помітити, але який не має індивідуальних рис. Блакитний – колір дружин командорів – створює ілюзію святості, відсилаючи до іконографії Діви Марії. Однак цей блакитний навмисне холодний, майже сталевий: він підкреслює, що їхня «святість» – лише фасад, а насправді вони безплідні наглядачки, які підтримують систему. Чорний – колір командорів та «Очей» – уособлює непрозору, каральну владу.

У романі приниження тіла відбувається передусім на рівні мови: «Ми – двоногі утроби, і більше нічого: священні посудини, ходячі інкубатори» [2, с. 130]. Це викликає внутрішню фрустрацію – розрив між тим, що героїня про себе знає, і тим, яку роль їй нав'язують. Серіал переводить цю фрустрацію у фізичну площину. Камера впритул наближається до обличчя Джун, вихоплюючи найдрібніші мікрореакції: тремтіння губ, напруження м'язів, погляд, спрямований у нікуди. Дисонансна музика наростає в моменти тиску. У результаті агресія перестає бути абстрактним описом – вона стає інтимним досвідом для самого глядача.

Мішель Фуко у своїй роботі «Наглядати й карати» [4] показав, як у сучасних суспільствах влада стає не стільки каральною, скільки дисциплінарною: вона не просто забороняє, а керує тілами, розподіляє їх у просторі, контролює жести, підкоряє біологічні процеси. Ґілеад у цьому сенсі – ідеальна держава. Героїня роману прямо формулює це: «Ґілеад – це не місце, це стан розуму... і стан тіла. Тепер ми – майно держави, інвентарні одиниці у великому проєкті виживання» [2, с. 122]. Метафора Паноптикону Мішеля Фуко – в'язниці, де ув'язнений ніколи не знає, чи спостерігають за ним саме зараз, а тому поводиться так, ніби за ним стежать постійно – чудово працює для опису Ґілеаду [4].

У романі цей ефект досягається через внутрішню цензуру: Джун постійно аналізує, як виглядатимуть її дії чи слова з погляду невидимих «Очей». У серіалі цей нагляд візуалізується буквально. Камера часто знімає героїню зблизька, а фон навколо неї розмитий – це досягається малою глибиною різкості. У результаті Джун ніби ізольована, відрізана від світу, затиснута в кадрі. Такий кадр кінокритики називають «клаустрофобним»: ми фізично відчуваємо, що їй немає куди відступити.

Режисер серіалу Брюс Міллер зазначав: «У Ґілеаді ваше тіло не належить вам. Ми хотіли, щоб камера була

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

настільки близько, щоб глядач відчував кожну мікроскопічну зміну в Джун, яку вона змушена приховувати від решти світу» [6]. Рід Морано (операторка та режисерка перших серій) зауважує про символічність простору: «Ми використовували вкрай обмежений простір навколо героїні, щоб створити відчуття, що вона – лише частина інтер'єру, ще один предмет меблів у кімнаті Командора» [8].

У серіалі Церемонія демонструє геометрію влади: камера вибудовує симетричну композицію, служниця затиснута між ногами дружини, жодних зайвих рухів чи емоцій. Це не секс, а процедура. І присутність Серени Джой – дружини Командора – робить цей акт публічним, санкціонованим державою. Тіло остаточно втрачає приватність.

Теорія Джудіт Батлер стверджує, що ґендер не є чимось вродженим, а радше перформансом – набором повторюваних жестів, інтонацій, звичок, які суспільство визнає «відповідними» для тієї чи іншої статі [1]. Ґілеад доводить цю ідею до абсурду, перетворюючи ґендер на державний наказ. Жінка редукується до її здатності народжувати. Усі, хто не вписується в цю схему (лесбійки, бісексуалки, трансгендерні люди), оголошуються «зрадниками статі». Їхня особиста орієнтація стає політичним злочином.

Один із найбільш потужних прийомів – заборона дзеркал. Служниця не може побачити себе, не може ствердити власну присутність. Вона отримує нове ім'я – Фредова, тобто та, що належить Фредові, або Офґлен – та, що належить Глену, яке повідомляє лише те, кому вона належить, чиєю власністю вона є. Це спроба зупинити внутрішній діалог і змусити жінку повірити в те, що вона справді лише річ. У серіалі цю тему оприявнено через історію Емілі – колишньої викладачки, лесбійки, яку засуджують за стосунки з іншою жінкою. Її тіло «виправляють» хірургічним шляхом – це найбільш радикальна форма біополітики, спроба фізично, примусово повернути Queer-тіло до гетеронормативного сценарію. Проте героїні знаходять способи підірвати нав'язаний сценарій із середини. Таємний обмін справжніми іменами, як-от: «Мене звати Джун» – це акт перформативного звільнення: казати своє ім'я в Ґілеаді – означає стверджувати, що ти – не річ. Крім того, жінки використовують самі ритуали пригнічення для комунікації. Наприклад, вони ходять парами (що зроблено для нагляду) і встигають обмінятися кількома словами, які системою не передбачені. Так «сценарій нагляду» перетворюється на «мережу спротиву».

Музика і звук у серіалі – це те, чого не може передати паперова книга. І це стає одним із головних інструментів творення внутрішнього світу героїні. У багатьох сценах звукова доріжка виділяє дихання Джун – важке, уривчасте, іноді глибоке, коли вона збирається з думками. У світі, де її тіло оголошено власністю держави, дихання залишається тим, що вона може контролювати. Воно звучить як доказ того, що її суб'єктність не знищена до кінця. Окрім того, кожна серія завершується піснею, яка промовляє те, що не можна сказати вголос у Ґілеаді. Найпоказовіша – «You Don't Own Me» Леслі Ґор. Її слова: «Я тобі не належу, я не одна з твоїх іграшок» – прямо заперечують ідеологію цього світу. Позаяк важливим є підкреслити, що пісня звучить не як дієвий заклик до бунту, а скоріше, як внутрішній голос. Це акустичний вибух, що руйнує тотальну тишу підкорення. Інший важливий трек – «I'm Going Back Where I Belong» – активує тілесну пам'ять: «Я повертаюся туди, де моє місце» – це про стан автономії, який не забувається героїнями.

Серіал зберіг внутрішнє мовлення з роману: ми чуємо думки Джун, навіть коли бачимо її покірне обличчя. Цей голос – єдиний простір, де вона лишається собою, може іронізувати, критикувати, сміятися. Без нього образ Служниці був би лише мученицею; з ним вона – людина, яка бореться за право на власну автономію.

Отже, компаративний аналіз засвідчує, що серіал «Оповідь служниці» не є прямою ілюстрацією роману, а радше постає як результат інтерсеміотичного перекодування, у процесі якого смисли літературного першоджерела набувають нового семіотичного вираження засобами аудіовізуального наративу. Якщо в романі Маргарет Етвуд тілесне пригнічення, дисциплінарний контроль, підкорення і втрата суб'єктності передаються переважно через внутрішнє мовлення героїні, її рефлексії та самоцензуру, то серіал, завдяки візуальним і звуковим кодам, переводить ці стани в площину безпосереднього глядацького сприйняття.

Акцентування уваги на диханні героїні та музичні контрасти функціонують як засоби конструювання ефекту присутності, завдяки якому глядач не просто дізнається про досвід героїні, а емоційно й тілесно залучається до нього.

Отже, інтермедіальний аналіз роману та однойменного серіалу дає підстави стверджувати, що перехід від вербального до аудіовізуального наративу не окреслюється лише формальною адаптацією, а передбачає якісну трансформацію смислів. У випадку «Оповіді служниці» ця трансформація сприяє увиразненню центральної проблематики твору: функціонування тілесності як інструменту влади — і переводить її з площини інтелектуального осмислення в площину безпосереднього чуттєвого досвіду, посилюючи тим самим критичний пафос оригіналу.

Список використаних джерел

1.Butler, D. (2003). Gendernyi rozghardiiash: Feminizm i pidryv totozhnosti (Trans. S. Orlyk-Bila). Kyiv: Osnovy.
2. Atwood, M. (2017). Opovid sluzhnytsi: roman (Trans. O.O. Holub). Kharkiv: Knyzhkovyi Klub «Klub Simeinoho Dozvillia».
3. Miller, B. (Showrunner). (2017–2024). Opovid sluzhnytsi [The Handmaid's Tale] (TV Series). Hulu.
4. Foucault, M. (1998). Nahliadaty i karaty: Narodzhennia viaznytsi (Trans. P. Tarashchuk). Kyiv: Osnovy.
5. Atwood, M. (2017, April 26). The Handmaid's Tale isn't science fiction (CBC Radio Interview). CBC Radio. Retrieved

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

from https://www.cbc.ca/
6. Miller, B. (2020, April 6). 'It's A Different Now' Showrunner Bruce Miller Discusses 'The Handmaid's Tale'. Creative Screenwriting.
7. Miller, B. (2021, March 6). «Everything that happens in the show has happened in real life somewhere» (F. Williams, Interviewer). TV Tonight.
8. Morano, R., & Watkinson, C. (2017, June 22). 'The Handmaid's Tale': Finding Lenses (and Cameras) to Create the Unfamiliar World of Gilead (C. O'Falt, Interviewers). IndieWire.
9. Moss, E. (2025, June 11). With fewer words and deeper wounds, Moss's June Offred carries entire revolutions in a single glance. The Film Lover.
10. Perlmutter, M. (2017, May 1). The Handmaid's Tale: how to soundtrack a TV show set in a world of silence (H. Gordon, Interviewer). CBC Music.
11. Wolf, W. (1999). The Musicalization of Fiction: A Study in the Theory and History of Intermediality. Amsterdam: Rodopi.

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.81

Sofiia Taran,
Halyna Kosarieva

EMBODIMENT AS AN INSTRUMENT OF OPPRESSION: AN INTERMEDIAL ANALYSIS OF MARGARET ATWOOD'S NOVEL THE HANDMAID'S TALE AND BRUCE MILLER'S TELEVISION SERIES OF THE SAME NAME

This study presents an intermedial analysis of the representation of corporeality as a tool of totalitarian control in Margaret Atwood's novel "The Handmaid's Tale" (1985) and its screen adaptation (Bruce Miller's series, 2017). The research draws on Werner Wolf's concept of intermedial transformations, Michel Foucault's biopolitics, and Judith Butler's gender performativity. It is found that the transition from verbal to audiovisual narrative is not a direct illustration but involves a qualitative transformation of meanings: the series visualizes and somatizes the experience of oppression, intensifying the critical pathos of the original. The analysis covers colour coding, frame composition, and sound design as means of creating a "presence effect". Special attention is paid to the Ceremony, the prohibition of mirrors, forced surgical correction of queer bodies, and acoustic practices of resistance (breathing, inner speech, musical contrasts).

Keywords: *intermediality, corporeality, biopolitics, dystopia, "The Handmaid's Tale", Margaret Atwood, Bruce Miller.*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Галина Косарєва, науковий керівник, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української філології та міжкультурної комунікації, факультету філології, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: kgala7705@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0000-0003-2407-7259

Halyna Kosarieva, academic advisor, PhD in the field of philology, Associate Professor of the Department of Ukrainian Philology and Intercultural Communication, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: kgala7705@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0000-0003-2407-7259

Таран Софія, студентка 343 групи факультету філології, спеціалізації: «Германські мови та літератури (переклад включно), перша німецька» Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail:taransofia350@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0009-0004-1180-4482

Taran Sofiia – a student of group 343, Faculty of Philology, specialization: "Germanic Languages and Literatures (including translation), first language – German", Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: taransofia350@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0009-0004-1180-4482

© С. Таран, Г. Косарєва
Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.82

Ярослава Філімоненко,
Оксана Харчук

СИМВОЛІКА ЧЕРВОНОГО ТА БІЛОГО КОЛЬОРІВ У БОЛГАРСЬКІЙ МАРТЕНИЦІ, УКРАЇНСЬКІЙ ВИШИВЦІ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ ГЕРАЛЬДИЦІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

У статті розглядається порівняльний аналіз символіки червоного та білого кольорів на прикладі болгарської мартениці, української вишивки та англійської геральдики. Розглянуто ці кольори як давню систему комунікації, де білий уособлює духовну чистоту й основу, а червоний – життєву енергію, захисну магію та владу. У дослідженні підкреслено, що, попри різний контекст (від фольклорного оберега до державного статусу), поєднання цих кольорів універсально маркує важливі перехідні стани: оновлення природи, захист роду або політичне примирення. Висновок акцентує на спільних архетипних засадах колірної дуальності, що адаптуються під специфічні національні потреби кожної культури.

Ключові слова: *символи, комунікація, кольоросистема, болгарська мова.*

Червоний та білий кольори є одними з найдавніших архетипів у людській культурі. Їхнє поєднання символізує фундаментальні опозиції: життя та чистоту, енергію та спокій, кров та світло. Попри універсальність, у болгарському фольклорі, українському етнодизайні та англійській геральдичній системі ці кольори набувають специфічних національних конотацій.

Колір мав здатність передавати складні соціальні, сакральні та ідентифікаційні меседжі ще до появи розвиненої писемності. Історія культури та мистецтва свідчить, що червоний вважається першим кольором, який люди почали використовувати свідомо, та підтверджується знахідками від доісторичних часів до сьогодення. Від античності до розквіту Середньовіччя білий, червоний та чорний утворювали фундаментальну тріаду, яка відігравала центральну роль у соціальному житті та мистецтві.

У середньовічному та ренесансному мистецтві кольори використовувалися для передачі сакральних значень (білий – святість і невинність, червоний – жертовність або гріховність), що дозволяло «читати» зображення без слів.

Колір ніколи не функціонує ізольовано, він набуває певного змісту лише в поєднанні або контрасті з іншими кольорами, утворюючи складну систему візуальних опозицій (наприклад, білий як протилежність червоному в Середньовіччі). Більшість дослідників наголошує, що значення кольорів не стале – воно змінюється з часом під впливом певних соціальних, релігійних та інших факторів.

Як уже зазначалося, червоний вважається найдавнішим «головним» кольором, принаймні у європейській історії. Він був кольором влади, сили, кохання, а також небезпеки. Панування одного кольору (червоного) тривало тисячоліттями. Історики кольорів досліджують насамперед тканини й одяг (коли є що дослідити), потім ужиткові речі. Перші червоні артефакти стосуються кінця четвертого тисячоліття до нашої ери.

Натуральних барвників для червоного було безліч: від кори дерев до молюсків та червців. «Пофарбувати» протягом багатьох століть означало «пофарбувати в різні відтінки червоного». Навіть давні мови зберегли у словах «пофарбований» і «червоний» однакові корені. А також деякі мови відбивають зв'язок між значеннями «червоний» та «прекрасний». Це свідчить про первісну роль цього кольору у формуванні людського сприйняття світу.

Цей колір пройшов шлях від репрезентації крові та життя до символу війни та багатства у стародавні часи. Червоний асоціювали з владою та вогнем в античності, а далі відбулася зміна його значень від сакральних до світських. Цей колір панував у мистецтві Середньовіччя, Ренесансу та Реформації, де його по черзі то обожнювали, то вважали гріховним.

У мистецтві сучасності найяскравішим прихильником кольору став Марк Ротко. Для нього червоний був не просто пігментом, а фундаментальним інструментом для передачі інтенсивних людських емоцій – від екстазу до

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

трагедії. У свій класичний період художник нашаровував тонкі пласти різних відтінків (від кіноварі до глибокого бордо), створюючи ефект внутрішнього світіння та пульсації, що мав викликати у глядача стан релігійного трепету чи медитації. Еволюція цього кольору в його творчості завершилася драматичним переходом до темних, майже чорних червоних тонів у циклах для ресторану Four Seasons та Каплиці в Г'юстоні, що символізувало занурення митця у глибші, меланхолійні філософські роздуми.

Для митців сьогодення – це колір тілесності. Аніш Капур працює з червоним як із масою крові та плоті, а Яйої Кусама через червоні «горошки» передає енергію сонця та нескінченності.

У сучасності червоний взагалі парадокс. Залишаючись символом лівих сил у Європі, у США він закріпився за консервативною Республіканською партією. Також став міжнародним кольором протесту за жіночі права (образ «червоних плащів», за романом М. Етвуд «Оповідь служниці»).

У нинішній моді червоний застосовується як інструмент домінування та «дофамінового стилю». Використовується для акценту на владі (Power Dressing) та як люксовий маркер (підошва Louboutin). Після епідеміологічної кризи 2020-х став головним кольором повернення до життя в колекціях Gucci та Valentino. У цифровій сфері застосовується як головний тригер уваги. Червоний є пріоритетним у дизайні інтерфейсів (сповіщення, кнопки дії), оскільки миттєво зчитується оком як сигнал важливості.

Білий входить до основної кольорової тріади (білий-червоний-чорний). Як пігмент білий часто вважають відсутністю кольору, але він, безперечно, є важливим самостійним кольором, так само як червоний, синій, зелений чи жовтий – і, подібно до них, білий має власну цікаве походження.

Мішель Пастуро, визнаний експерт з історії кольорів та геральдики, описує білий як колір чистоти, світла, невинності, а згодом – як колір, що символізує нейтралітет або порожнечу (наприклад, у контексті західної культури).

У багатьох давніх культурах білий колір був основним кольором трауру задовго до того, як у європейській традиції закріпився чорний. Це базувалося на метафізичному сприйнятті білого як кольору переходу та чистоти.

У Стародавньому Римі жінки носили білий одяг (ricinium) під час трауру, що символізувало чистоту душі покійного та надію на примирення з богами. До XVII століття білий вважався повноцінним кольором, що входив до тріади головних кольорів разом із червоним і чорним.

Французькі королеви носили «білий траур» (deuil blanc), що підкреслювало їхній особливий статус і відстороненість від мирської суєти після смерті чоловіка.

Білий колір традиційно асоціюється із Заходом (країною мертвих у китайській космології). Він символізує відсутність кольору, «порожнечу» та перехід душі у небуття.

Білий сприймався не як відсутність кольору, а як стан невинності, мудрості та миру. У багатьох мовах слово «білий» було синонімом до «прекрасний» або «чистий».

Довгий час справжньою протилежністю білого вважався не чорний, а червоний (колір життя та крові). Саме тому білий (колір смерті чи спокою) був логічним вибором для поховальних обрядів.

У сучасній культурі білий колір функціонує як символ технологічного мінімалізму, стерильності та «нового початку», виступаючи антитезою до надлишку інформації. У глобальному дизайні та архітектурі він закріпився як стандарт елітарної чистоти (стиль Apple, архітектура Річарда Мейєра), а в моді залишається ключовим маркером сталого споживання та «тихої розкоші» (quiet luxury). Водночас у політичному контексті білий колір зберігає роль символу миру та нейтралітету, а в деяких екологічних ініціативах використовується як засіб боротьби з глобальним потеплінням (наприклад, надбіла фарба для охолодження будівель).

У сучасному мистецтві білий колір еволюціонував від нейтрального тла до самостійного концептуального висловлювання, що символізує порожнечу, абсолют або інтелектуальну тишу. На зміну супрематизму Малевича прийшов радикальний мінімалізм, де білий колір використовується для фокусування уваги на текстурі, світлі та архітектурному просторі (наприклад, «білі куби» галерей як стерильне середовище для сприйняття). У роботах сучасних митців він часто стає інструментом дослідження пам'яті, зникнення та відсутності, перетворюючи полотно на простір для ментальної проєкції глядача.

У культурі на суто символічному рівні протиставляються червоний і білий, червоний і чорний, і вони при цьому гармонійно поєднуються. Червоний – пофарбована тканина, дорого. Білий – чиста нефарбована тканина, прийнятно. Чорний – брудна нефарбована, зубожіння. І вже на ці суто побутові речі ми наростили символіку на кшталт червоний – це колір вищого світу, сонця, чорний – колір черні, темряви. Червоне – то любов, а чорне – то журба.

В англійській геральдиці кольори (фініфті) та метали служили суворою юридичною системою ідентифікації особи чи роду, передаючи інформацію про шляхетність (срібло, білий) або військову доблесть (червоний).

В українській вишивці червоні візерунки на білому тлі виконували функцію магічного захисту, «закриття» вразливих місць від зла, транслюючи інформацію про безпеку та зв'язок із родом.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

У болгар червоно-чорна гама позначала зміну сезонів, засновану на поєднанні чоловічого та жіночого начал. Болгарська мартениця є символом весняного оновлення. Мартениця – це унікальний символ початку весни, (прихід Баби Марти), що складається з переплетених червоних і білих ниток, а також фігурки Піжо та Пенди.

Піжо – традиційна чоловіча фігурка в болгарській мартениці, яка виготовляється з білих ниток, трактується як символ чоловічого начала, сили та світла. В контексті мартениці він також уособлює чистоту, довголіття та танення снігів. Піжо ніколи не існує окремо, завжди виступає в парі з жіночою фігуркою Пендою, яка виготовляється з червоних ниток.

Пенда символізує жіноче начало, здоров'я, народження та захист від «зурочення». Червона нитка вважається оберегом, що акумулює сонячну енергію.

Сплетіння двох кольорів означає нерозривність чоловічого та жіночого, циклічність життя та гармонію природи. Це амулет на здоров'я та родючість, який знімають лише з появою перших ознак весни – лелек або квітучих дерев.

Музейні фонди містять описи локальних варіантів мартениць (наприклад, додавання синіх намистин або золотих монет), але незмінною основою завжди залишається біло-червона нитка.

Традиція використання саме білого та червоного кольорів у мартениці має кілька рівнів пояснення: від міфологічних легенд до глибоких архетипів, спільних для балканських народів.

Найпоширеніша етно-міфологічна версія пов'язує мартеницю із засновником Болгарської держави ханом Аспарухом у VII ст..

Згідно з переказами, сестра Аспаруха, Хуба, послала йому звістку, прив'язавши до лапки сокола білу нитку. Проте сокіл був поранений, і кров забарвила частину нитки в червоний колір. Це сталося саме першого березня.

Відтоді білий колір символізує радість та мир, а червоний – кров пращурів та перемогу.

Якщо ж відштовхуватися від функціональної спрямованості у болгарській народній культурі кольорів, то червоний уособлює здоров'я, життєву силу (кров) та вогонь. Головна функція червоної нитки – захист від «злих очей» (зурочення) та хвороб. Вважалося, що Баба Марта (міфічний персонаж, який уособлює березень) дуже примхлива, і червоний колір має її «задобрити».

Білий символізує чистоту, світло, чоловіче начало та довголіття. Крім цього, білий – це також колір танення снігу, який звільняє місце для нового життя.

Отже, прикраса мартениця – складний сакральний текст, де кольори відіграють роль головних слів.

Українська вишивка в біло-червоних тонах, окрім декоративного вжитку, вважається складною знаковою системою, де кожен елемент виконує роль енергетичного захисту та соціального маркера.

В українській традиції білий колір є символом першопочатку та духовної чистоти.

Вишивка «білим по білому» вважається вершиною майстерності та символізує енергію Творця. До прийняття християнства білий колір асоціювався зі світлом, яке здатне відганяти темряву та злі сили. Білий колір полотна та ниток уособлює невинність, святість та чистоту помислів.

Червоний колір у вишивці є найбільш динамічним і несе в собі потужний захисний заряд. Червоні візерунки на білому полотні відображають ідею торжества життя. Він уособлює кров як життєву силу, любов, пристрасть та стихію вогню. Червоний колір виконує функцію бар'єра проти негативного впливу. Саме тому червоним оздоблювали місця, де тіло контактує з навколишнім світом – горловину, манжети та поділ, щоб «закрити» доступ зла до людини.

Поєднання червоного візерунка на білому тлі створює візуальний та смисловий контраст, характерний передовсім для Полісся та Середньої Наддніпрянщини.

У весільній атрибутиці, зокрема рушниках, ця гама символізує чистоту намірів майбутнього подружжя та безперервність родового зв'язку. Вишивка слугує засобом збереження ідентичності та енергетичної безпеки особистості. Як найдавніша система комунікації, колірна гама вишиванки транслює інформацію про стан людини та її зв'язок із вищими силами без слів.

В англійській геральдиці кольори (фініфті) та метали мають чітку правову та символічну регламентацію. У геральдичній системі Англії білий колір зазвичай передається сріблом. Він означає чистоту, мудрість, невинність і щирість. На щитах лицарів срібло вказувало на шляхетність помислів.

Червоний – колір мужності, відваги, військової доблесті та самопожертви. Це один із найпоширеніших кольорів у британській вексилології (наприклад, Хрест Святого Георгія).

Найвідоміший приклад поєднання цих кольорів – Троянда Тюдорів. Вона знаменувала завершення Війн Червоної та Білої троянд. Генріх VII Тюдор, який мав слабке спадкове право від дому Ланкастерів, легітимізував свою владу через шлюб з Єлизаветою Йоркською – донькою Едуарда IV. Створення комбінованої емблеми – червоної троянди з білою серцевиною – стало першим в історії прикладом масштабного політичного брендингу, спрямованого на візуальне об'єднання ворогуючих фракцій під однією короною.

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)
№ 2(1) 2026
Series « Philology »

Генріх VII запровадив цей символ одразу після перемоги в битві при Босворті у 1485 році, щоб продемонструвати об'єднання двох ліній Плантагенетів.

Геральдично білий колір Йорків був вписаний у червоний колір Ланкастерів. Це символізувало заміну старої ворожнечі новою династією. Згодом символ масово тиражувався в архітектурі – каплиця Генріха VII у Вестмінстерському абатстві, на монетах та в офіційних документах для закріплення ідеї стабільності.

Троянда Тюдорів залишається елементом Королівського герба Великої Британії та офіційною емблемою Англії до сьогодні.

Отже, незважаючи на різні сфери застосування: побут, ритуал, право, у всіх трьох традиціях спостерігається єдність у базовому сприйнятті кольорів. Відмінності зумовлені культурним контекстом: фольклорно-магічним на Балканах, етносоціальним в Україні та державно-правовим в Англії.

Попри географічну та функціональну віддаленість, червоний та білий кольори у трьох культурах зберігають спільне ядро: білий як основа, простір, чистота та червоний як активна сила, життя, кров, дія. У Болгарії – це календарний ритуал, в Україні – повсякденний та обрядовий захист, в Англії – мова державної та станової ієрархії. Спільним є те, що поєднання цих кольорів завжди маркує перехідні або критично важливі стани: від зими до літа, від дитинства до шлюбу, від хаосу, війни до порядку та миру.

Список використаних джерел

1. Batchelor, D. (2000). Chromophobia. London: Reaktion Books, 124 p.
2. Choi, G.-J. (2006). The Bulgarian language and its cultural encoding. *sdu.dk*. Retrieved from: https://www.sdu.dk/media/files/om_sdu/institutter/iks/arkiv/isk/forskningspublikationer/rask/rask+23/gwon-jin+choi.pdf [in English].
3. Fashion History Timeline (FIT). (n.d.). The Red Craze. *fashionhistory.fitnyc.edu*. Retrieved from: https://fashionhistory.fitnyc.edu/the-red-craze/ [in English].
4. Fox-Davies, A. C. (1909). A Complete Guide to Heraldry. London: T.C. & E.C. Jack, 647 p.
5. Georgieva, I. (1993). Balgarska narodna mitologiya [Bulgarian folk mythology]. Sofia: Nauka i izkustvo, 260 p. [in Bulgarian].
6. Kara-Vasylieva, T. (2008). Istoriia ukrainskoi vyshyvky [History of Ukrainian embroidery]. Kyiv: Mystetstvo, 464 p. [in Ukrainian].
7. Lozko, H. (2011). Ukrainske narodoznavstvo [Ukrainian ethnology] (5th ed.). Ternopil: Mandrivets, 512 p. [in Ukrainian].
8. National Gallery of Victoria (NGV). (n.d.). Mark Rothko's Untitled (Red): Colour and the Experience of the Sublime [Essay]. *ngv.vic.gov.au*. Retrieved from: https://www.ngv.vic.gov.au/essay/mark-rothkos-untitled-red-colour-and-the-experience-of-the-sublime/ [in English].
9. Pastoureau, M. (1997). Heraldry: Its Origins and Meaning. London: Thames & Hudson, 143 p.
10. Pastoureau, M. (2017). Red: The History of a Color. Princeton: Princeton University Press, 216 p.
11. Pastoureau, M. (2023). White: The History of a Color. Princeton: Princeton University Press, 240 p.
12. Regionalen istoricheski muzey – Ruse. (2026). Ofitsialen sayt (razdel Etnografiya) [Regional Historical Museum – Ruse. Official website (Ethnography section)]. *museumruse.com*. Retrieved from: https://www.museumruse.com/cultural-heritage-en/ [in English].
13. The National Gallery. (n.d.). Colour Stories: White [Podcast]. *nationalgallery.org.uk*. Retrieved from: https://www.nationalgallery.org.uk/podcast/colour-stories-white [in English].
14. UNESCO. (2017). Cultural practices associated to the 1st of March [Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity]. *ich.unesco.org*. Retrieved from: https://ich.unesco.org/en/RL/cultural-practices-associated-to-the-1st-of-march-01287 [in English].
15. Voropai, O. (1993). Zvychai nashoho narodu. Etnohrafichnyi narys [Customs of our people. Ethnographic essay]. Kyiv: Oberih, 590 p. [in Ukrainian].

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ
ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY
Серія « Філологія»

ISSN 3083-6417 (online)
ISSN 3083-6409 (print)

№ 2(1) 2026

Series « Philology »

DOI 10.34132/mspc2026.02.16.82

Yaroslava Filimonenko,
Oksana Kharchuk

THE SYMBOLISM OF RED AND WHITE IN BULGARIAN MARTENITSA, UKRAINIAN EMBROIDERY, AND ENGLISH HERALDRY: A COMPARATIVE ASPECT

This abstract presents a comparative analysis of the symbolism of red and white colors based on examples from Bulgarian martenitsa, Ukrainian embroidery, and English heraldry. It examines these colors as an ancient system of communication, with white representing spiritual purity and the foundation, and red representing vital energy, protective magic, and power. The study emphasizes that, despite differing contexts (ranging from a folkloric amulet to state status), the combination of these colors universally marks significant transitional states: nature's renewal, family protection, or political reconciliation. The conclusion highlights the common archetypal foundations of color duality, which adapt to the specific national needs of each culture.

Key words: *symbols, communication, color scheme, Bulgarian language.*

Відомості про автора / Information about the Author

Оксана Харчук, науковий керівник, старший викладач кафедри української філології та міжкультурної комунікації Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: demi78@ukr.net, orcid: https://orcid.org/0000-0001-64162-5905.

Oksana Kharchuk, academic advisor, Lecturer at the Department of Ukrainian Philology and Intercultural Communication, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: demi78@ukr.net, orcid: https://orcid.org/0000-0001-64162-5905.

Ярослава Філімоненко, студенка 342 групи факультету філології, спеціалізації: «Германські мови та літератури (переклад включно), перша англійська» Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: filyasia333@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0009-0008-7923-389X.

Yaroslava Filimonenko, a student of Group 342, Faculty of Philology, specialization: "Germanic languages and literatures (including translation), first - English", Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: filyasia333@gmail.com, orcid: https://orcid.org/0009-0008-7923-389X.

© Я. Філімоненко, О. Харчук

Стаття отримана редакцією 28.05.2026.

Наукове видання

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ ЧОРНОМОРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

MATERIALS OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE OF PETRO MOHYLA BLACK SEA NATIONAL UNIVERSITY

Матеріали XXIII Міжнародної наукової конференції «ОЛЬВІЙСЬКИЙ ФОРУМ – 2026: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі»

№ 2 (1), 16 серія, 2026

СЕРІЯ: ФІЛОЛОГІЯ

Адреса оргкомітету:
м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10, 54003
Тел.: 8 (0512) 50–03–32, 8 (0512) 76–55–81, 8 (0512) 76–55–99, факс: 50–00–69, 50–03–33,
E-mail: avi@chmnu.edu.ua, rector@chmnu.edu.ua

Редактор: *К. Карпова.*
Комп'ютерна верстка, дизайн: *В. Шевченко.*
Друк: *С. Волинець*.
Фальцювально-палітурні роботи: *О. Мішалкіна.*

Підп. до друку 31.07.2026.
Формат 60x84$^{1}/_{8}$. Папір офсет.
Гарнітура «Times New Roman». Друк ризограф.
Ум. друк. арк. 37,43. Обл.-вид. арк. 33,01. Зам. № 7299.

Видавець і виготовлювач: ЧНУ ім. Петра Могили.
54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10.
Тел.: 8 (0512) 50–03–32, 8 (0512) 76–55–81, e-mail: rector@chmnu.edu.ua.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6124 від 05.04.2018.